

II

138218

Discipare!

E. S.

UB WIEN

+AM470218203

OVIDIUS DE TRISTIBUS
CUM COMMENTO.

POETICAM facultatem quam primam quandam philosophiam fuisse legimus: sunt qui hoc nostro ævo tanq̄ rem exilem: aridam: conscissam: minutam: & abiectam aspiciunt: censeantq; non modo non legendos poetas esse: sed ne attingendos quidē: quum præsertim ad solutæ orationis haberi (ut dicitur) silum deducendum eos dicant nihil omnino nobis conducere: neq; aliud legentibus q̄ meram uoluptatem asserre. Quorum sententiã falsam esse semper arbitrati sumus. Poetica enim disciplina ea complectitur quæ ad bellum pertinet: quæ ad consuetudines bonorum inuicem & malorum priuatorum atq; opificum, necnon de deo atq; inferis elegantissime tractat ut Plato non minus scite q̄ uere existimauit. Ea nos ab incunte ætate ad uiuendi rationes adducit: ea mores: ea affectiones docet: ea etiam res gerendas cum iucunditate præcipit. Vnde nõ in merito ingeniosissimæ illæ graciæ ciuitates liberos proprios in ea erudiendos non nudæ uoluptatis: sed castæ moderatiõis gratia optimis præceptoribus tradiderunt. Summos quoq; oratores ueterũ poetamata uel ad fidem caufarum: uel ad ornamentum eloquentiæ assumpsisse legimus. Nam præcipue quidam quum apud alios: tum apud Ciceronem uidemus Aetii, Pacuuii, Lucilii, Terentii, Cecili: & aliorũ inferi uersus summa gratia & iucunditate. Adde q; oratori a poetis in rebus spiritus: in uerbis sublimitas: in affectibus motus omnis: & in personis decor petitur. Ideo Theophrastus qui diuinitate loquendi nomen inuenit: non sine causa lectionem poetarum plurimum dixit oratori conferre. Et Marcus Cicero facundiæ litterarumq; latinarum parēs in eorum lectione requiescere illum debere existimauit. Quid Ennius: nonne sanctos appellabat poetas: q; quasi deorum aliquo dono atq; munere cõmendati nobis esse uideantur. Maiores etiam solum poetam ipsum sapientem esse asseruerunt. Quum igitur eam facultatem tam illustrem: tam claram: tam commodam esse intelligerem: poetarum aliquẽ uiua (ut aiunt) uoce semper enarraui. Nam ex quo tempore a Clarissimo patre tuo præuius & dux excolendi ingenii datus sum tibi ac Jacobo fratri excellentis ingenii adulescenti: sumpsit ante omnia ex Platonis & Fabii sententiã parentis animum: curauitq; in primis ut honeste ad disciplinam proficisceremini. Dein de ut pro uirili parte plurimum proficeretis in his studiis nostris: quæ (ut est apud Ciceronem) adulescẽtiã agunt: senectutem oblectant: secundas res ornant: aduersis perfugium ac solatium præbent: delectant domi: nõ impediunt foris: pernoctantur nobiscum: peregrinantur: rusticantur. Et quoniam nostra opera ea eruditioe ac doctrina polles: ut nunc in patauino gymnasio Dialecticæ studiis incumbas: nunc a nobis eloquẽtiã haurias: quo quum postmodum eam dignitatem assecutus fueris: ad quam propediem te peruenturum speramus: omnes non plus ornamenti ab ea te accepisse: q̄ eidẽ contulisse intelligant: non possum sane non gaudere. Nam (ut est apud Senecam) hi qui educauerunt ingenia magnam uoluptatem capiunt ex eorum profectu. Tibi autem uehementer gratulor q; recta ad uirtutem uia contendis: & quum clarus sis ea quæ a graciis Eugenia nuncupat. clariorq; in dies ac nobilior uirtute ipsa. futurus es Corneliæ genti præsidio maximo atq; splendori. Perge igitur ut cœpisti: & (ut facis) ad mansuetiores poetas interdum redeas: sed in præsentia ad Ouidium de Tristibus: quod opus elegantissimum successiuis temporibus te hortante interpretati sumus. Labores autem nostros tuo nomini q̄ libentissime dicamus: ut Dialectices salebris & aspectu horrido fatigatus: quemadmodum alii ad pilam se aut ad calculos aut ad tesseras conferunt: sic tu tanq̄ feriatu ad carmen poetæ legendum facilius accedas. Inuenies tu quidem opus uaria multipliciq; refertum doctrina: plenum affectibus & miseratione. Quod autem ad nos attingit in enarrando & corrigendo carmine multum laborauimus. Verum ut mihi id nõ assumo: quod Ioa apud Platonem: qui gloriatur se præclarissima de Homero præ cæteris enarraturum: ut neq; Metrodorus Lampfacenus: neq; Symbrotus Thasius: neq; Glaucon: neq; aliquis unq̄ ueterum tot tanq; prædara Homeri sensa quot ille exponere queat: sic me in hoc poeta enarrando diligenti opera usum affirmo: nihilq; pro uirili parte præter misisse: quod ad eius sensum eliciendum pertineat. Leuicula quædam etiam attingi: ut & tua causa non ita subactis ingeniis prodesse. Accipies igitur interpretationes nostras: intelligesq; me tibi non modo uoce sed etiam scriptis prodesse uoluisse. Corneliæq; genti & Maximo patri tuo: cuius liberalitati plurimum debeo: necnon Generoso Francisco meo: cui superioribus annis in Ouidium de arte amandi enarratiões dicaui: tibiq; in primis ob ingenii splendorem: doctrinam: ingenitam mansuetudinem: summamq; in me beniuolentiam: qua semper a teneris annis ad hoc usq; tempus Merulam tuam tanq; alterum parentem prosecutus es: necnon Jacobo fratri mei & doctissimi cuiusq; q̄ amantissimo: me ita addidum esse intelliges: ut a uobis ne morte quidẽ separari queam. Vale spes & præsidium meum: & in Ouidium de Ponto enarratiões nostras propediem expectato.

BARTHOLOMAEI MERVLAE IN PRIMVM OVIDII DE TRISTI-
BVS LIBRVM ENARRATIONES.

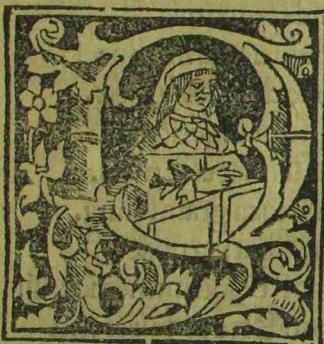

Arue (nec inuideo) sine me liber ibis in urbē. Per p̄sopopeiā exul & infœlix poeta librū
admonet. ut e scythia ad urbem profecturus eo habitu accedat quo exules utuntur: man-
datq; quid uelit responderi sciscitantibus quid ipse agat: simulq; docet quomodo se ex-
cuset si forte carmina hæc minora uidebuntur eius ingenio: Postremo iubet ut palatium
euitet: unde fulmen emissum in se fuisse cōmemorat. Parue liber. Vel solam hæc elegiam
uel certe totū opus de tristibus: aut (quod magis placet) primū librū intellige: Dicit aut liber a libris:

ideſt corticibus arborū: in quibus ante uſū
chartæ ſcribebat: Docet, n. Plynio priō pal-
max foliis ſcriptitatū: deſiñ quarūdā arboꝝ
libris: poſtea publica monumenta plumbe-
is uoluminibus: mox etiam priuata linte-
is conſci coepta aut cæreis. Nec inui-
deo: Hoc per parentheſim dictum. Sed
incultus: ſed uade inornatus. Qualem de-
cet exulis eſſe. Exules enim præ mœrore lu-
gubri ueſte citra ullum ornatum induunt.
Eſt autem ordo: o infœlix habe habitū hu-
ius temporis talem qualem decet habitum
exulis eſſe. Habitum hui⁹ temporis: Cul-
tum qualem meum hoc exilii tempus expo-
ſcit. Necte purpureo. Nec purpureo ami-
ſtu induaris. Vacinia: Vacinia uiolas
eſſe purpurei coloris Seruius ſcribit: quod
etiam Maro deſignat eo uerſu. Alba ligu-
ſtra cadūt uacinia nigra leguntur. Plynius
uero ſcribit fruticem eſſe in galliā purpu-
reum idoneum ad tingendum. Eius uer-

Liber

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRI-
STIBVS. LIBER PRIMVS.

Arue (nec inuideo) sine
me liber ibis in urbē.
Hei mihi quod domi-
no non licet ire tuo:
Vade sed incultus qua-
lem decet exulis eſſe
Infœlix habitum tem-
poris huius habe.

Nec te purpureo uellēt uacinia succo.

Non eſt conueniens luctibus ille color.

Nec titulus minio; nec cædro charta notetur;

ba hæc ſunt. Non niſi in aquoſis proueniunt ſalices. Alni. populi. Siler. Liguſtra teſſeris utiliſſima. Item
uacinia in aucipiis ſata. Galliæ uero etiam purpura tingendi cauſa ad ſeruorum ueſtes. De eo frutice
intellexiſſe Ouidium in Arte amandi eo uerſu: Pallida purpureis tingat ſua corpora uirgis: in ſecunda
editione noſtrarum interpretationum docuimus. Nec uelent te. Nec tegant te. Non eſt conueniens
luctibus. Non conuenit dolori: qui tum ueſtitu pullo: tum trifti aſpectu deſignandus eſt. Ille color. Co-
lor ille purpureus. Nec titulus minio. Minio enim librorum indiceſ deſignantur. Scribit Plynioſ
Minium in uoluminum ſcriptura uſurpari: clarioꝝq; litteras uel in auro: uel in marmore: uel etiam in
ſepulchris facere. Nã autem ab eodem inter pigmenta numeratur: reperiturq; in argentiariis metallis: quod
inuentum a Callia athenienſi anno urbis. ccclix. initio ſperante aurum poſſe excoqui hæna rubente in
metallis argenti Theophrastus tradidit. Fuitq; apud romanos olim tantæ religionis: ut Iouis ſimulacri
faciem diebus feſtis illi ſolitam: triumphantumq; corpora: ſicq; Camillum triumphaffe Plynioſ ſcri-
bat: cuius temporibus etiam addebatur in unguenta triumphalis coenæ: & a cenſoribus in primis Iupi-
ter miniandus locabatur. Nec cædro charta notetur. Cædrus arbor eſt: quæ cariem ueuſtatemq; non
ſentit: nec rimam fiſſuramq; capit ſponte: ex cuius arboris trabibus tectum fuit templum Dianæ Ephe-
ſiæ: ut Plynioſ docet. Idem etiam ſcribit picem liquidam in Europa e tæda coqui naualibus muniendis
multoſq; ad alios uſus. Lignum eius conciſum furnis undiq; igni extra circumdato ferro: ut primus fu-
dor aquæ modo fluat in canali: hocq; in ſyria Cædrium uocari: cuius tanta uis: ut in ægypto corpora
deſunctorum eo perſuſa ſeruentur. Et alibi ita ſcribit. Cædrus magna: quam cædrelatem uocant: dat pi-
cem: quæ cædria uocatur dentium doloribus utiliſſimam. Frangit enim eos: & extrahit: dolores ſedat:
Cædri ſuccus ex ea quomodo fieret diximus magni ad lumina uſus: ni capitis dolorem inferret. Deſun-
cta corpora conſeruat: uiuentia corrumpit: mira differentia: quæ uitam auferat ſpirantibus: deſun-
ctisq; pro uita ſit: ueſtes quoq; corrumpit: & animalia necat. Scribit etiam Vitruuius libro ſecundo: Libroſ
oleo cædrino unctos: nec tineas: nec cariem timere: quod etiam Plynioſ docet ſcribens. Cn. Terentium
ſcribã agrū ſuū in ianiculo repaſtinantē offendiſſe arcã: in qua Numa qui Romæ regnauit ſitus fuiſſet.
In eadem etiam libros eius repertos e charta: durasq; annos. d. xxxv. illæſos a tineis: q; cedrati erant: q̄
uis non deſint qui nō cædratos ſed cædratos legant. De Cædro plura legito apud Theophrastum libro ter-
tio. Quod autem libri oleo cædrino ungerentur: docet etiam Martialis eo uerſu. Nunq̄ grandia nec mo-
deſta poſcit: quæ cædro decorata: purpuraq; nigris pagina creuit umbilicis. Perſius. Et cædro digna locu
tus. Et Ouidius libro tertio huius operis. Quod neq; ſum flauus cædro: nec pumice leuis: Erubui domi-
no cultior eſſe meo. Seruius etiam in enarratione eius uerſus: Quin etiam ueterum effigies ex ordine auo-
rum Antiqua ex cædro: ita ſcribit. Cædri lignum nō conſumitur ueuſtate: & tinæ nescit corruptionem
quod ex antiquitate non ſentit: & cædria peruncta ligna cuſtodita conſeruat.

Vacinia

Minium

Cædrus

Cædrium

Cædri ſuc-
cus

Libri oleo
cædrino
ungebanſ

Candida cornua. Cornua appellat superiorem & inferiorem chartæ partem. Frontem uero ipsam paginam. Tibullus. Atq; inter geminas pingantur cornua frontes. Nigra fronte. Frontem nigram appellat se exulem & in luctu esse designans. Geminae frontes. Paginae partes utrinq; prominentes. Quomodo autem libros ornaret maiores, Docet Tibullus his uersibus, Lutea sed niueum inuoluat membrana littera facta tuum. Et Martialis. Cædro nunc licet ambules perunctus, Et frontis gemino decens honore.

Libroni
omameta

Pumices

Pictis luxuriis umbilicis Et te purpura
delicata uolet. Et cocco rubeat superbus in
dex. Fragili pumice. Pumicem fragilem
appellat Ouidius. Catullus uero aridum.
Erant autem pumices in usu poliendorum
librorum gratia. Martialis. Nondum muri
cæ cultus asperoq; morsu Pumicis aridi po
litus Artanum pperas sequi libelle. De his
ita scribit Plynus libro trigesimo sexto. Sed
& his pumices qui sunt in usu corporum le
uigandorum foeminis iam quidem & uiris
atq; (ut ait Catullus) libris: Laudatissimi sūt
in Melo: Seyro: & Aeliis insulis. Probatio
in candore: & in minimo pondere: & ut q̄
maxime spongiosi aridiq; sint ac teri faciles
Vnde Ouidius non immerito fragilem ap
pellauit. Vtilissima fiunt ex pumice denti
fricia. Theophrastus autor est potores in cer
tamine bibendi præsumere farinam eius: sed
nisi uniuerso potu impléantur periditari: tā
tamq; refrigerandi naturam esse: ut musta
feruere desinant pumice addito. Ut ui
deare hirsutus. Causam assignat cur nolit li
brum poliri pumice: ut scilicet uideatur in
cultus & impexus: ut decet exulis fortunā.

Hæc instrumenta, Hæc ornamenta prædi
cta. Foelices libellos. Foelicium poemata.
Fortunæ meæ. Mei exilii. Litararum.
Macularum. Dicuntur autem lituræ a lino
uerbo: quod proprie est aliquid leuiter indu
co: quasi lineam ducō: unde lituram dicim⁹
eam: quæ super inducto atramento: aut alio
liquore scripturam aliquam picturam ue de
let. Hinc etiam sit illino: relino: & oblino ut
Priscianus docet. Ouidius. Quascunq; aspi
cies lachrymæ fecere lituras. Contingam
certe. Ordo est, Contingam certe illa loca eo

Lituræ
Lino

Agere reū
Peragere
reum
Reus

pede quo licet. i. carmine meo quo solo modo possū Romā accedā. Ut in populo. Ut solet in magna
multitudine aliquis esse non imemor. Dei, Augusti Cæsaris uel Ionis. Atq; ita tu tacitus. Ordo ē.
Atq; ita tu Tacit⁹ caue ne forte loquere opus eē legendū qđ nō est q̄rēti plura. Nō desūt q̄ ita legāt. Atq;
ita te tacit⁹ q̄rēti plura legēdū Ne q̄ nō opus est forte loquere caue: ut sit ordo. Atq; ita tacit⁹ caue loqua
re q̄rēti plura te legēdū: ne forte loquere ea quæ nō est opus loq. Quod nō est. Subaudi legēdū. Innu
it aut tres de arte amādi libros. Quæ rēti plura. Aliquo plura iterrogate: uel loquere q̄rēti plura. Oui
dius libro. i. de arte amādi. Ne dubites illi uerba secūda loq. Protin⁹ admonit⁹. Rōnē assignat: cur no
lit de se legēdo ullā mētionē fieri. Repetet. In memoriā reducet. Mea carmina. Meos libros amato
rios. Legit et mea crimina: hoc est meas criminatōes & cās ob quas me dānauit August⁹. Et pagar pu
blic⁹ reus. Et nō tm̄ a Cæsare: sed et ab oībus cōdēnabor: & pœna alia afficiar a populo. Agere. n. reū: est
reū accusare. Ouidius libro. ii. de arte amādi. Vicim⁹ & falsi criminis acta rea est. Peragere uero reū: est reū
cōdēnare. Reus uero (ut libro. ii. de oratore docet Cicero) est nō is modo qui arguit: sed oēs quoz de re
disceptatur: sic enim olim loquebant. Causa non bona. Causa iniqua. Erit maior patrocini. Plus
poterit defensione tua: quia quum sit iniqua damnabitur. Nec sicis genis. Manantibus lachrymis. ecō
tra sicca genæ dicuntur: quum ullæ profluunt lachrymæ. Martialis. Sicis ipse genis flentes hortatur ami
cos. Lenito Cæsare. Placato Augusto. Ablataq; principis ira. Verecunde poeta reditum precatur.

Candida nec nigra cornua fronte geras.
Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes:
Hirsutus passis ut uideare comis.
Foelices ornent hæc instrumenta libellos
Fortunæ memorem te decet esse meæ.
Neue liturarum pudeat: qui uiderit illas
De lachrymis factas sentiat esse meis:
Vade liber: uerbisq; meis loca grata soluta.
Contingam certe que libet illa pede.
Si quis (ut in populo) nostri non immemor: illi
Si quis qui quid agam forte requiret erit:
Viueret me dicas: saluum tamen esse negabis.
Id quoq; quod uiuam munus habere dei.
Atq; ita te tacitus quærenti plura legendum
Ne quod opus non est forte loquere: caue:
Protinus admonitus repetet mea crimina lector:
Et peragar populi publicus ore reus.
Tu caue defendas: quanuis mordebere dicis:
Causa patrocini non bona maior erit.
Inuenies aliquem qui me suspiret ademptum:
Carmina nec sicis perleget ista genis.
Et tacitus secum ne quis malus audiat optet:
Sit mea lenito cæsare pœna leuis.
Nos quoq; qui quis erit: ne sit miser ipse precamur
Placatos misero qui uolere esse deos.
Quæq; uolet rata sint: ablataq; principis ira
Sedibus in patriis de mihi posse mori.

Ingeniūq; minor. Et fortasse diceris minime ridere uiribus mei ingenii: sed esse eo minor. Ut peragas mandata. Carmē excusat poeta ostēds se in lucū nō posse optimos uersus facere. Ut res. Ut cās: cōtrouersias. Rē autē hic appellat Ouidius: quā Rhetores Negociū noīant. In cui⁹ gestione q̄rit⁹ Locus: Tps Modus: Occasio: Facultates. In tpe autē cōsiderat occasio quā est pars tps hīs in se alicuius rei idoneam faciēdi aut nō faciēdi oportunitatē. Tut⁹eris. Carebis rephensioe. Deducta. Cōposita. Trāslatio a la- na quā in tenuitatē deducit. Vergilius. Deductū dicere carmē. Aīo sereno. Hilari mēte. Tpa nostra.

Occasio

Ut peragas mandata liber culpabere forsan:

Ingeniūq; minor laude ferere mei.

Iudicis officium est ut res: ita tempora rerum

Quærere: quæsito tempore tutus eris.

Carmīna proueniunt animo deducta sereno.

Nubila sunt subitis tempora nostra malis

Carmīna secessum scribentis & oīa quærūt:

Memare. me uēti. me fera iactat hyems.

Carmīnibus metus oīs abest. ego p̄dit⁹ ensē

Hæsurum iugulo iā puto iamq; meo.

Hæc quoq; quæ facio: iudex mirabit⁹ æqu⁹.

Scriptaq; cum uenia qualiacunq; leget.

Da mihi mæoniden & tot circūspice calus.

Ingenium tantis excidet omne malis.

Deniq; securus famæ liber ire memento.

Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.

Non ita se nobis præbet fortuna secundam:

Vt tibi sit ratio laudis habenda tuæ.

Donec eram sospes: tituli tangebam amore:

Quærendiq; mihi nominis ardor erat.

Carmīna nūc stimulo: studiūq; qd̄ obfuit: odi

Sit satis ingenio sit fuga parta meo.

I tamen & prō me tu cui licet aspice romam:

Dii facerent posses nō meus esse liber.

Nec te qd̄ uenias maguā peregrinus in urbē

Ignotum populo posse uenire puta.

Vt titulo careas: ipso noscere colore:

Dissimulare uelis te licet esse meum.

Clam tamē intrato: ne te mea carmīa lædāt

Non sunt ut quondam plena fauoris erāt.

Si quis erit qui te quod sis meus: esse legendū

Non putet: e gremio reiciatq; suo.

Inspice dic utulum: nō sum p̄ceptor amoris:

Quas meruit p̄enas: iam dedit illud op⁹.

Foris ita expectes an in alta palatia missum

Scandere te iubeam cæsareamq; domum.

Ignoscāt augusta mihi loca diiq; locorum.

religiōsū significat. Ouidi⁹ in fastis. Sācta uocāt augusta p̄res: augusta uocantē tēpla sacerdotū rite dicata manu. Et Trāq̄llus. Postea. C. Cæsaris: & deinde Augusti cognomē assūpsit. Altx̄ testō maioris auunculi. Altx̄ Numacii Plāci snīa: qū q̄busdā cēsantibus Romulū appellari oportere: quasi & ipsū cōditorē urbis p̄ualuisset: ut Augustus poti⁹ uocaret nō cū nouo: sed et ampliore cognomine: q̄ loca quoq; reli- giosa & in qb⁹ augurato qd̄ cōsacrat Augustā dicant ab auctu: uel ab auū gestu gustu ue. sicut et Enni⁹

Scribendi
locus

Tpa q̄bus hæc scribimus. Sūt nubila. Sūt ob scura: & ideo tristia. Carmina secessū scribētis. De secessu & silētiū scribētis idē p̄cipit et Fabius libro. x. his uerbis. Deniq; (ut est) potissimū dicā: Secretū qd̄ dictādo perit atq; libere arbitris locū: q̄ altissimū silētiū scribētibus maxime cōuenire nemo dubitauerit. Et paulo post hæc subiūgit. Demosthenes meli⁹: qui se in loco ex quo nihil perspici pōt recōdebat: ne aliud agere mentē cogeret oculi. Ideoq; lucubrātes silētiū noctis: & clausū cubiculū: & lumē unū uelut tectos maxie teneat. Et oīa. Et mētis quietē: uacationē a labore. Me fera iactat hiems. Erat. n. in Scythica regiōe poeta: q̄ magnis frigorib⁹ uexat. Carminibus met⁹ oīs abest. Carmina omni metu uacare debēt. Sūt q̄ legāt adest: ut dicat se hostili metu deteteri a scribēdis carminibus. Ego p̄ditus ensē. Ego infelix mihi sp̄ timeo mortē iminētē. Scythæ. n. assidue nos infestant. Cū uenia. Mihi ignoscēdo. Mæonidē. Homez. Cur autē mæonides dicat: abūde dixim⁹ in enarratōib⁹ in Ouidiū de arte amādī. Secur⁹ famæ. Sine cura cōparādæ laudis. Nō ita se p̄bet. Cām adducit: cur liber nō debeat erubescere si displicuerit.

Donec erā sospes: Donec nō erā affect⁹ hac insigni clade exiliū. Amore tituli. Amore indicis alicui⁹ mei opis. Quæredī noīs. Cōparādæ famæ. Carmīna nūc stimulo. In stimulo nūc & acuso ac crimīnor carmina: aut singo hæc esse carmina qū nō sūt: quasi dicat: nō possū facere optima carmina: & tñ ea in lucē emitto tāq̄ bona. In aliis exēplarib⁹ ita legit. Carmīna nūc si nō studiūq; qd̄ obfuit odi: ut sit ordo. Odi qd̄ obfuit mihi. i. ingeniū: si nō odi carmīa & studiū. Studiūq; qd̄ obfuit odi. Amatoriā artē designat: cuius cā relegat⁹ fuit ab Augusto. Sit satis ingenio. Satis sit q̄ ingenii p̄enas dedi: quasi dicat: nolo ampli⁹ ingenii mei artē q̄ semel nocuit exercere.

Dii facerēt posses nō me⁹ liber. Dii cōcederēt posses eē nō me⁹ liber: q̄ si artē poeticā nescirē nō eiecit⁹ fuisset in exiliū. In q̄busdā exēplaribus (qd̄ magis et placet) ita legit. Dii facerēt posses nūc me⁹ liber. Ut titulo careas. Quāuis careas idice q̄ solet libris apponi. Ipso colore. Nigro & lugubri habitu. In alta palatia. Illic n. habitauit August⁹ Cæsar: unū autē dictū sit palatiū dixim⁹ in enarratōib⁹ in Ouidiū de arte amādī. Ignoscāt augusta mihi. Dēt mihi ueniā loca illa q̄ habitat August⁹: Augustū autē sanctū &

Augustū

DE TRISTIBVS.

docet scribēs Augusto augurio postq̄ incluta cōdita Roma est: Pōpeius quoq; ita scribit, August' loc' s'ctus ab auuū gestu, i. q̄ ab auibus: significat' est sic dictus, Siue ab auuū gustatu: qā aues pastæ id ratū fece-
Dii capi- re. Diiq; locoz, Apollinē palatinū: Latonā: Dianā: Iouē optimū Max, Junonē reginā, Mineruā: alios
tolini deos deafq; adde et Augustū si placet: qui uiuēs diuinos meruit honores, Fulmē, Ira Caesaris, Ab
Colūbæ illa arce, A palatino colle, Esse qdē meminī, Antea, n. Augusto grat' fuerat poeta, Terret' minimo,
 Colūbæ & agnæ exēplo dicit se eos timere a qbus lædit', Minimo stridore pennæ, Minimo alicuius
 auis uolatu, Aristoteles libro, ix, a'aliū scribit Co-
 lūbas unūq; dēq; accipitrū gen' cognoscere: atq; qū
 accipiter puolat: si sublimipeta est: manere quo
 cōstitierint loco, Sed si humipeta q̄ puolat est nō
 manere: sed cōtinuo auolare, Idē et scribit eas ne-
 q; cōiugiū iā inde a p̄rio ortu initū deserere nisi
Colūbagz cælibes aut uiduas, Peculiare colūbis illud et est:
oscula ut in coitu nisi añ mutuo osculent': mas nō ascē-
 dat: sed iunior sit an senior interest, Senior, n, coi-
 tū osculo exordit': sequētē & sine osculo agit, At
 iunior quoties libet coire: toties osculat', Vñ Cn,
 Martius poeta colūbagz oscula elegāter ita descri-
 bit, Sinuq; amicā recipe frigidā caldo Colūbanū
 labra cōserēs labris, Et Ouidi' lib, ii, de arte amā-
 di, Quæ mō pugnarūt iūgunt sua rostra colūbæ
 Quæ blāditiā uerbaq; murmur habet, Est
 excussa, Est agitata & læsa, Auidi lupi, Lupi i-
 satiabilis, Ouidi' in met, Sic agna lupū: sic cerua
 leonē, Hostes q; suos, Et libro, v, Vt fugere acci-
 pitrē pēna trepidāte colūbæ, Vt solet accipiter tre-
 pidas urgere colūbas Vitaret cœlū phaetō, Phae-
Phaetōtis ton quoq; si uiueret cœlū uitaret: ne rursus adiret
fabulæ al- mortis piculū, Tāgere nollet equos, Nollet fo-
legoria lis pris currū ascēdere, Quo nil aliud ondiē: ni-
 si is q̄ principatū accipit atq; eū dedecorat a quo
 mun' id accepit nil aliā efficiēs ī sūma reꝑtāte:
 nisi q; & p̄sūtib' & futuris se intēpantē atq; ipro-
 bū declarat phaetōtis fatū īplēs: q̄ (ut in fabulis
 tradit') p̄potētē & diuinū solis currū p̄ter sortē cō-
 scēdit: qū idone' auriga nō ēēt, Autor Dion de re
 gno, Phaetō aut sine diphthōgo ī p̄ncipio p̄ferē:
 eadē, n, lras ueris lris enūciās licet p̄ cōplēxiōnē
 P. Varro ita scripserit, Quin te flagratū deiectū fulmine phaeton, Fabius autor, Arma iouis, Augusti
 iram, Infesto igne, Infesto fulmine & supplicio, Quin tonat, Quin minatur: quin irascitur, Qui
 cunq; argolica, Græci quoq; qui semel tēpestatē euaserūt apud montē Capharā semp loca illa deuitant:
Nauplius quibus exēplis colligit se quoq; loca unde fulmine prostratus est fugere statuisse, Sane Nauplius Palame-
Græcorū dis pater: ut filii necē ulcisceretur: eleuata facula signū dedit ex Caphareo Euboia' p̄mōtorio græcis nau-
naufragiū fragiō laborātibus: qui credētes ignes indicare portū tutissimū inter asperimos scopulos naufragiū fe-
 cere, Ouidius de remedio amoris, Argolica cuperēt fugisse capharea puppes, Teq; senex luctus ignibus
Caphare' ulte tuos, Solin' scribit Caphareū p̄mōtorii p̄minere in Hellepōtū: abi post illi excidiū argiua' classem
 uel Mineruæ ira: uel (q̄ certior prodit historia) sydus arcturi grauib' affecit casibus, A mediā plebe,
Icarium A mediocri turba, Dū petit īfirmis, Dædalī & Icarī fabula nota ē Ouidiū: Diodori: & Seruii monū-
mare mētis, Icarias noiē fecit aq̄s, Ouidi' Icarū mare ab Icaro Dædalī filio appellatū scribit: cui astipulat'
 Diodor' Scribēs post Dædalū fugiētē Icarū filiū: qū insulā quādā peteret in mare decidisse: a quo & in-
 sula dicta ē: & pelagus Icarū uocatū: Plyni' & Solin' ab Icaro īsula mare noiātū scribūt, Illā sciēdū Ma-
Maris ap- ria multis noiōb' appellari Asiaticū & Phœnicū a puinciis dictū, Ab īsulis Carpatiū: Aegeū: Icarū: Balea-
pellatiōes ricū: Cyprū, A gētib' Ausoniū: Delmaticū: Ligusticū: Tuscū, Ab oppidis Adriaticū: Argolicū: Corinthiū
 Cyriū, A casibus hoīum Misticū: uel Hellepōticū, A memoria regis Ioniū, A bouis aut trāsitū Bospho-
 rus pot' appellat', A morib' accolaz Euxin': A xcn' antea dict', Ab ordie fluētī, ppōtis: Oras aut extimas
 ocean' aplectit' qua littorib' suis Arabic', Persic', Indic', Eous, Syric', Hyrcan', Caspi', Scythic', Germa-
 nic', Gallic', Atlantic', Libyc', Aegyptius dī, Remis utaris an aura, Tuo an alieno auxilio: uel odio:
 an furore: aut (q̄ magis placet) difficultate adēdi imperatoris an facilitate, Consiliū resq; locsq; da-
 bunt, Considerabis diligenter rē: quā acturus es: quæ si tibi agenda uidebitur bono aīo perges ad ipa-
 torē: considerabis et locū: utrū sit fauorabilis an infestus, Vacuo, Augusto ociofo & mihi non irato,

Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
 Esse quidem meminī mitissima sedibus illis
 Numina: sed timeo qui nocuere deos.
 Terretur minimo pennæ stridore columba
 Vnguibus accipiter faucia facta tuis
 Non procul a stabulis audet discedere: si qua
 Excussa est auidi dentibus agna lupi.
 Vitaret cælum phaeton si uiueret, & quos
 Optauit stulte tangere nollet equos.
 Me quoq; quæ senli fateor iouis arma timere
 Me reor infesto quum tonat igne peti.
 Quicumq; argolica de classe capharea fugit:
 Semper ab euboicis uela retorquet aquis:
 Et mea cymba semel uasta percussa procella
 Illum quo læsa est horret adire locum
 Ergo chare liber timida circūspice mente:
 Et satis e media sit tibi plebe legi:
 Dum petit infirmis nimium sublima pennis
 Icarus: icareas nomine fecit aquas.
 Difficile est tamen hic remis utaris an aura
 Dicere: consiliū resq; locusq; dabunt.
 Si poteris tradi uacuo: si cuncta uidebis
 Mitia; si uires fregerit ira suas:

Tradat. Det afferat Augusto. Et ante tamē pauca loquat. Ante tamē paucis animū tibi Cæsaris significet. Luce bona. Ordo ē, peruenias illic luce bona: hoc est fœlici die & fœlicior ipso tuo domino Leues. Vel amoueas impetrādo reditū. Vergili⁹. Ego hoc te fasce leuabo: Vel certe imminuas exilium mitius petēdo ab Augusto. More achilleo. Vt fecit Achilles qui Telephū rēpūssum sanauit dicente Ouidio in primo de Remedio amoris. Vultus achilleo quæ quōdā fecerat hosti Vultus auxiliū pelias hasta tulit: in quoque uersuū enarratione Telephi historiā abūde scripsimus. Nā spes ē aīo. Maior ē

Si quis erit qui te dubitātem & adire timēte

Tradat: & ante tamen pauca loquat; adi:

Luce bona dominoq; tuo fœlicior ipso

Peruenias illuc; & mala nostra leues.

Namq; ea uel nemo; uel q; mihi uulnera fecit

Solas achilleo tollere more potest.

Tantū ne noceas dum uis prodesse uideto:

Nam spes est animi nostra timore minor:

Quæque quiescebat ne mota resæuiat ira:

Et pœne tu sis altera causa caue.

Quā tamē i nostrū fueris penetrabile receptus

Contigerisq; tuā scrinia nostra domum.

Aspicias illic positos ex ordine fratres:

Quos studium cunctos euigilauit idem.

Cætera turba palam titulos ostendit aptos;

Et sua detecta nomina fronte gerit.

Tres procul obscura latitantes parte uidebis

Hi quoq; quod nemo nescit amare docēt.

Hos tu uel fugias: uel si satis oris habebis

Oedipodas facito telegonasq; uoces.

Deq; tribus moneo: si qua ē tibi cura parētis:

Ne quenquam; quāuis ipse docebit: ames

Sūt quoq; mutata ter qnq; uolumina forma

Nuper ab exequiis carmina rapta meis:

His mando dicas; inter mutata referri

Fortunæ uultum corpora posse meæ,

Nāq; ea dissimilis subito est effecta priori:

Flendaq; nunc; aliquo tempore lata fuit.

Plura quidē mādare tibi (si quærīs) habebā:

Sed uereor tardæ causa fuisse moræ.

Sed; si q; subeunt tecum liber omnia ferres

Sarcina laturo magna futurus eras.

Lōga uia ē; ppera: nobis habitabit orbis

Ultimus a terra terra remota mea.

timor: q̄ spes placādi Cæsaris. Vel magis timeo malum aliquid: q̄ sperem Augustum leniri posse. Altera causa. Secunda causa: prima enī causa fuit ex libris artis amatorix. In nostrum penetrabile. In nostrum cubiculum. Cætera turba. Reliqua librorum copia. Hi quoq;. Hi tres de arte amandi libri etiam docent amare: quæadmodum cæteri libri, in quibus de amoribus tractat. Aut certe etiam docent amatoriam artem ut pri⁹ docuere. Quod nemo nescit. Quod omnes sciunt me composuisse, aut docere amare. Oedipodas Parricidas. Oedipus enim patrem occidit quemadmodum libri quos oedipodas appellat patri Ouidio exilium pararunt: Sane Laius thebanorum rex sumpta uxore Iocasta Creontis filia: quæ diutius caruisset liberis: oraculo consulto an esset filios habiturus: responsum tulit non conducere sibi prolem habere: Nam qui ex eo p̄diret filius, patrem occisurus esset aduersaq; fortuna domum funestatur: post quod responsum præcepit natum infantem traiectis primū ferro pedibus expōi. Vñ & oedip⁹ cognōiat⁹ ē: Sūptū pueri domestici quū nō exposuissent, euidam seruili mulieri nomine Polibyx tradidere. Quæ iam uir factus esset: deum de infante exposito consulere statuit Laius. Oedipus quoq; a quodam se fuisse expositum certior factus & ipse pithiā qui sui parentes forent oratū proficiscebatur: Quæ ambo ap̄d phocidam inuicem obuiaffent laiusq; illum de uia cedere superbis mandasset: Oedipus iram motus Laium occidit inscius parentem esse. Autor Diodorus. Telegonasq;. Vlyffis mortem Homerus omisit: Scribit tamē porphyrio eum per ignorantiam interfectum fuisse a Telegono eius filio: quem ex Circe susceperat. Theopompus at̄ (autore interprete Lycophronis) tradit Vlyffem offensum domestica turpitudine rediisse ad Circeam & a Telemacho fuisse necatum: Telemachū uero a Cassiphone in ultionem matris: quo tempore natum affirmat Telegonum. Deq; trib⁹: De tribus libris de arte amādi. Parentis. Patris Ouidii. Quāuis ipse docebit. Quāuis aliquis ex tribus libris tradet amandi præcepta. Sunt quoque mutata. Met. opus intelligit. Ab exequiis meis. A meo exilio, quo consternatus poeta non potuit tāto operi postremam manum imponere: Vnde ipse alibi ita scribit. Quoque ma-

Oedipodis historia

Vlyffis mors

Telemachus

gis fauces non sūt hæc edita ab illo. Sed quasi de domini funere rapta sui. Inter mutata referri. Ordo est. Vultum meæ fortunæ posse referri inter corpora mutata hoc est me posse numerari inter cæteras eius operis transformationes. Quæ subeunt. Quæ in mentem ueniunt. Orbis ultimus. Vltimum orbem appellat plagam ubi exulabat: quoniam in extrema Septentrionis plaga erat. Terra remota. Appositio est nota figura. A mea terra. Ab urbe Roma uel a Sulmone patria.

DE TRISTIBVS.

In Secundam Elegiam enarratio.

Dii maris & coeli, In Exiliū p̄ficiēs poeta iubēte Augusto, deprehēsusq; in medio mari flū-
dibusq; p̄ne cū obruētibus: deos p̄catur, ut ipsi saltem ignoscāt, nec cū Casare eū fundit̄
perdat̄. Probatq; multis exēplis posse eos id facere: Siquidē deo aliquo aliquid infestāte: aliū
quoq; dii eidē op̄e tulere. Describit deinde tēpestatē: Tū deos p̄cat, ut se incolumē ad Tomi
tas perducāt: quosq; op̄e demū dicit se agnoscere uim maris sauiētis euāescere. Dii maris, Deos ma-

Neptun^o
mari im-
perauit

Ars equi-
tandi
Hippius

ris intelligit Neptunū, Glaucū, Tritones, Pala-
mona. Phorcū, quos ī q̄nto aneidō libro elegā-
ter Vergilius describit, Neptunū ideo mari im-
perasse tradūt, sacraq; a nauigātib⁹ facta: qm̄ (ut
Diodorus scribit) secū dū crētēses primus nauigā-
di arte inuēta classē instituit: eiusq; p̄fect⁹ ē a Sa-
turno fact⁹. Addūt ēt eū primū equos domuisse
artēq; equitādī ab illo traditā: Ex quo Hippi⁹ sit
appellat⁹: Lactātī in primo diuinag⁹ institutio-
nū scribit Neptuno Maritima oīa cū insulis obru-
enisse: cuius rei Eumerū autorē eē scribit, Ra-
tis quassatae, Nauis tēpestatē cōcussā, Ne subscri-
bite, Ne signetis uos uelle ēt me p̄sequi post Cae-
sarē, hoc ē ne me obruatis sequēdo irā Caesaris: q̄
si eodē scripto uos subscribētēs cū Casare in me
cōiuretis. Saep̄ p̄mente deo, Docet deos ī da-
de alicui nō semp̄ eē cōcordes. Mulciber ī tro-
iam, Vulcanus erat cōtra troianos, Totū at̄ hoc
sumptū ē ex Homero scribente in Iliadē deos di-
uerse affectos fuisse: Nā Iuno: Pallas, Terrā mo-
tor Neptunus, p̄r quē utilis & sapientia p̄ditus
Mercurius: prāterea uirib⁹ supbiēs & intualidus
tibiis claudicās Vulcanus, p̄ grācis: pro troianis
aut̄ bene armatus Mars, Intonsus Apollo: belli-
cosa Diana: Flaua Latona & lata Venus stabant
Mulciber aut̄ (ut Macrobius docet) est Vulcan⁹:
q̄ ignis sit & oīa mulceat ac domet, Priscianus a
Mulcēdo & imbri cōpositū nomen existimauit:

Mulciber

Vulcani
inuenta

Et quanuis Cesselius Mulciberis & Mulcibris protulerit: melius tamē simplicis declinatōnē sequitur
Vulcanum scribit Diodorus, ferrī, aeris, auri, argenti: omniumq; quae igni fabricantur: artem inuenit
se eaq; ceteros docuisse, Quapropter haez rez opifices uota sacraq; huic deo maxime faciētēs ignem in
aternā memoriā suscepti beneficii Vulcanū uocant, Pro troia stabat apollo, Homerus quum alibi:
tū ī q̄nto iliados ita ondit Apollinē fauisse troiāis, Sed eoz oculis Mauorscaligine offusa huc atq; illuc
discurrebat adiuuās exhortāsq; troianos: ut mādata Apollinis exequeret̄: q̄ & ip̄s ubiq; troianis aderat
quū uideret inuicē Mineruā uersari in bello ferētē auxilia grācis, Acqua uenus teucris, Hoc quoq; on-
dit Homerus libro, v, iliados his ferme uerbis Iouē deos alloquentē iducens, In hoc singulari certamine
dii coelites duae deae sunt: q̄ Menelao student, Vna q̄ paridi, Illi qdē Iuno & Minerua: q̄ (ut uidetis) nō ni-
hil a coetu nostro semotaē sedent, plenā gaudii, ex ip̄so rei gestā spectaculo, Haez aut̄ Venus quae nūc abest
semper sollicita pro paride: quēq; nūc ab impēdētī mortis periculo eripuit, Oderat aeneā, Præliū aeneā

Cur ulys-
ses errauit

Pallas ulif-
sis comes

& Turni quorū alteri Iuno fauebat: Alteri uero Venus notū est Vergiliū carmine, Saep̄ ferox cautum,
Neptunus iratus q̄ Vlyssēs prius palameden nepotē in fontē occidisset, Deinde Polyphemū filiū occesaf-
set: decē annos p̄r mare illū infecutus est: cui semp̄ affuit Pallas: Quod ideo finxit Homerus, quoniā ille
comitē habuit prudentiam: quam poetico ritu Mineruam nuncupauit, qua comite omnia horrēda subi-
it, omnia aduersa superauit, Quippe ea adiutrice Cyclopi specus introiit: sed egressus ē, Solis boues uī-
dit & abstinuit: Ad inferos demeauit & ascēdit: Eadē sapientia comite Scyllā prāternauigauit nec abre-
ptus ē, Carybdi cōseptus ē nec retētus, Circes poculū bibit: nec mutatus ē: Ad lotophagos accessit nec re-
manfit: Sirenes uidit nec accessit, Patruo suo, Neptuno Iouis fratre, cuius erat filia pallas, Et nobis
aliquod, Ordo ē, Et quis uetat aliquod numē adesse nobis irato deo quīs distamus ab illis, Quanuis
distamus ab illis, Quāuis nō sum cōparādus illis quos antedixi, Deo irato, Casare irato, Verba
non proficiētia, Quia tempestas non cessat, Terribilisque notus, Et Auster sauiissimus: Auster enim
uentus a meridionali plaga spirat grāce Notus appellatur: quoniam est nebulosus atque humectus, vo-
r̄is enim grāce humor nominatur ut Gellius docet, Ne causa laedar in una, Ne solo puniar exilio
sed plurib⁹ modis, Mōtes uoluunt aquaz, Sic & Maro isequit̄ cumulo p̄rupt⁹ aq̄ mons uidet̄ autē
totū hūc locū a Vergilio accepisse Ouidi⁹, Iā iā tacturos sydera, Sic Vergili⁹, Fluctusq; ad sydera tollit,

Auster

Dii maris & coeli (qd. u. nisi uota suple
Soluere q̄stara parcite membra ratis
Neue p̄cor magnā s̄scribite caesaris

Sape p̄mēte deo fert deus alter op̄e, (Cūa.

Mulciber in troiā. pro troia stabat apollo:

Aequa uenus teucris: p̄allas iniqua fuit.

Oderat aeneā propior saturnia turno:

Ille tamen ueneris numine tutus erat:

Sape ferox cautū petiit neptunus ulyxem:

Eripuit patruo saepe minerua suo.

Et nobis aliqd̄: quīs distamus ab illis:

Quis uetat irato numen adesse deo?

Verba miser frustra nō proficiētia perdo.

Ipsa graues spargunt ora loquētis aquae.

Terribilisq; notus iactat mea uerba p̄celq;.

Ad quos mittuntur non sinit ire deos.

Ergo iidem uenti: ne causa laedar in una.

Velaq; nescio quo uotaque nostra ferunt.

Me miserum: quanti mōtes uoluunt aquaz:

Iam iam tacturos sydera summa putes.

Quantæ diducto, Vergilius, Hi summo influxu pendēt, his unda dehiscens Terrā inter fluctib⁹ aperit. Fluctib⁹ hic tumidus: Hic pontus fluctib⁹ agitur. Nubibus ille minax, Ille aer inductis nubib⁹ minatur pluuiam & tempestatem. Inter utrūq; Inter pontū & aerē, Immani turbine: Magna uentose uolubilitate: Alias turbo (ut Plynus docet) est procella quæ erūpit maiore depressa nubis specu: sed minus alte q̄ procella: nec sine fragore turbinē uocat p̄xima quæq; prosternentē: Seneca libro ultimo Naturaliū quæstionum ita scribit: Turbo enim circa terras concipitur ac fertur: Ideoq; arbuta radicit⁹ uel

Turbo

Quantæ diducto sublidunt æquore ualles;

Iam iam tacturas tartara nigra putes.

Quodcunq; aspicio nihil est nisi pontus & aer:

Fluctibus hic tumidus: nubibus ille minax.

Inter utrunq; fremunt immani murmure uenti:

Nescit cui domino pareat unda maris.

Nam modo purpureo uires capit eurus ab ortu:

Nunc zephyrus sero uespere missus adest:

Nunc gelidus sicca boreas bacchatur ab arcto:

Nunc notus aduersa prælia fronte gerit.

Rector in incerto ē: nec quid fugiat ue petat ue

Inuenit. ambiguus ars stupet ipsa malis.

Scilicet occidimus: nec spes est ulla salutis.

Dumq; loquor: uultus obruit unda meos.

Opprimit hæc aiam fluctus: frustra q; præcates

Ore necaturas accipiemus aquas.

At pia nil aliud q̄ me dolet, exule cōiunx;

Hoc unum nostri scitq; gemitq; mali.

Nescit in immenso iactari corpora ponto:

Nescit agi uentis: nescit adesse necem.

Obene quod non sum mecū cōscendere passus.

Nunc mihi mors misero bis patiēda foret.

At nunc ut peream: quoniam caret illa periclo;

Dimidia certe parte superstes ero.

lit. & quacūq; incūbit solū nudat syluas in-
terim & tecta corripies inferior fere nubib⁹
utiq; nūq̄ altior, rapiturq; oī nube uelocior
& in orbē uertit, Super ista uelociter desinit
& ipse se sua ui rūpit. Apuleius de Mundo
ita et scribit, Turbo, n. dicit qui repetinis fla-
bris p̄silit atq; uniuersa pturbat, Turbo quo-
q; instrumētū ē: qd̄ a pueris funiculo agita-
tur & rotat. Vergilius: Ceu quōdā torto uo-
litās sub uerbere turbo Quem pueri magno
in gyro uacua atria circū Intēti ludo exercēt:
ille act⁹ habena Curuatis fert spatias: stupet
in scia turba Impubesq; manus mirata uolu-
bile buxum, Dant aīos plagæ, Cui domi-
no, Cui præcipuo ex illis q̄tuor uētis: quos
tot et Homerus cōmemorat: Eurū, s. Austz
Aquilonē, & Fauoniū: De Ventis Seneca li-
bro, vi, naturaliū quæstionū ita scribit: Qui
dā uentos, xii, faciūt: Quattuor, n. coeli par-
tes in ternas diuidūt, & lingulis uētis binos
sibi præfectos dant: Hac arte Varro uir dili-
ges illos ordinat, nec sine cā: Nō, n. eodē sp̄
loco sol orit⁹ aut occidit: Sed ali⁹ ē ort⁹ occa-
susq; æquodialis, Bis aut̄ æquodiali ē, Ali⁹
solstitialis: Ali⁹ hibern⁹: Qui surgit ab oriē-
te æquodiali, Subsolan⁹ ap̄d̄ nos dicit: Græ-
ci illū Apeliotē uocat: Ab oriēte hiberno Eu-
rus exit: quē nostri uocauerunt Vulturū: & Li-
ui⁹ hoc illū noīe appellat i illa pugna rōanis
pax̄ p̄spa: In qua Hānibal circa solē oriētē,
exercitū nostrz & cōtra uētū cōstituit: quē uen-
ti adiutorio ac fulgoris perstringētis oculos
hostiū uicit, Varro quoq; hoc nomē usur-

Vetorum
descriptioAequino-
ctium bis
Subsola-
nus
Apeliotes,
Eurus
Vultur⁹

pat: Sed & Eurus iā ciuitate donatus est: & nostro sermone nō tāq̄ alienus interuenit: Ab oriēte solstitia-
li excitatū Cæciā græci appellāt: ap̄d̄ nos sine noīe ē: Aequodialis occidēs Fauoniū mittit: quē zephyz
eē dicēt tibi et q̄ græce nesciūt loq; A solstitiali occidēte Chorus uenit: q̄ apud quosdā argestes dicit: Mi-
hi nō uidet⁹: q̄a chori uiolēta uis ē & in unā partē rapax Argestes fere mollis ē: & tā eūtibus cōis: q̄ rede-
untib⁹, Ab occidēte hiberno Africus furibūdus & ruens apud græcos lib̄s dicit⁹: A septētrionali latere
summus est aquilo, Medius Septētrio, inus Thrafeas: Huic deest apud nos uocabulū, A Meridiano axe
Euronotus ē: Deīde Not⁹: latine Auster: Deīde Leuconot⁹: q̄ apud nos sine noīe ē: Si qs de uētis plura
q̄rit, legat Plynū, Vitruuiū ac Geliū, Eur⁹, Eur⁹ dicit⁹ ē αωο τῆς ἑσπερας, i. ab oriēte sole fluēs, Ca-
pit Vires, uiolētū spirat, Ab ortu purpureo, ab oriēte rutilo, Zephyrus, Zephyrus ita a græcis appel-
lat⁹: q̄ satis uitā afferat: Latine Fauoni⁹ a fouēdo dicit⁹, Sero uespere, Ab occidēti plaga, Gelid⁹ bo-
reas, Frigid⁹ aglo, Dicit⁹ at̄ Boreas αωο τῆς βορῆς, i. boati: qm̄ sit uiolētū flat⁹ & sonori: latine Aglo
dicit⁹ a uehemētissimo uolatu istar Aglæ: ut docet Pōpei⁹, Bacchat⁹, Sæuit, Ab arcto sicca, A sicco septē-
trione: Vētū, n. a Septētrione & occidēte flātes siciores sūt: q̄ a Meridie & oriēte ut Ply, docet, Arctos at̄
(ut scribit Higini⁹) græce Vrsam significat: i quā Calisto lycæonis filia mutata i Septētrione locū optinu-
it, Aduersa frōte, Est, n. Nor⁹ Boreæ opposit⁹: si qd̄ a Meridie flat, Rector, Nauis magister, Quid
fugiat ue petat ue, Quē uētū uitet, aut locū petat, Ars ipsa, Ipsa nauigādī peritia, Malis ambiguus, Ma-
la ambigua appellat uētos illos aduersos & iter se pugnātes p̄pterea q̄ nauis magistrū dubiū reddūt qd̄
agēdū sit, Frustra q; præcates, Et ne q̄q̄ deos orantes: legit⁹ et̄ p̄cāti: ut sit ore p̄cāti, Hoc unū nostri mali,
hoc solū meū exilium: nam me tēpestate iactari nescia est, Cōscendere mecum, Volebat enim uxor exi-
lii poetæ comes esse, Bis patiēda foret, Bis uideret interire: si uxor mecum esset factura naufragium,

Cæcias
Fauonius
Zephyrus
Chorus
Argestes
Africus
Lib̄s
Aquila
Septētrio
Thrafeas
Euronot⁹
Notus
Leucono-
tus
Boreas
Aquila
Arctos

- Fulgetra
Tonitrua
Fulmina** Quā celeri micuerūt nubila flāma. Quā celeriter corruscauit: qđ sit qum flatus: aut uapor lōgiore titur tractu. Ex eo. n. siūt fulgetra. Qum uero in nube luat: tonitrua edunt: qum erūpit ardēs: fulmina ut est autor Plynius. Seneca lib. ii. naturaliu qstionū ita scribit. Quid inter fulgurationē & fulmē interest dicā. Fulguratio est late ignis explicit^o. Fulmē est coact^o ignis impetu iactus. Quātus fragor: Tonitrua intellige. Tabulæ latez. Tabulæ nauis: q̄ sunt in lateribus. Graue onus balistæ: Grauiā pondera & saxa quæ uibrant^r a balistis. Est aut balista (ut Marcellus scribit) tormentū: quo saxa maiora & grauiora mittunt^r. Flauius Vopiscus in Aureliani uita ita scribit. Nulla pars muri est: q̄ nō binis ac ternis balistis occupata sit. Ignes etiā tormētis iaciunt^r. Et Hircius in bello hispaniēsi: Simulq; balista iqt missa a nobis turrim deiecit. Ea aut emittebat nō modo saxa: sed etiā hastas. Silius libro. i. Adductis stridula neruis Phocais effundit uastos balista molarēs. Atq; eadē ingētis mutato pōdere teli Fer ratam excutiens ornum media agmina rumpit. Fēditur autem balista (autore Vegetio) funibus: neruis: chordisq;: quæ quanto prolixiora brachiola habuerit: hoc est quanto maior fuerit: tanto longius emittit. Quæ si iuxta artem Mechanicam temperetur: & ab exercitatis hominibus: qui mensuram eius ante collēgerint: dirigat^r: pēnētrat quodcūq; percusserit. Quibus uerbis patet balista aliā fuisse: q̄ eā q̄ nūc uulgo Bōbarda appellatur contra nōnullos opinionē. De balistarū ordine plura Vitruuius libro ultimo de architectura. Balistam autem phoenices inuenēre: ut Plynius docet
- Balista phocais** Quam ideo Silius phocaicam appellat: q̄ in Narbonensi prouincia phocenses quondam fugati per fage aduentu Massiliam olympiade quadagesima quinta condiderē: ut docet Solinus. Posterior nono ē. Fluctum intelligit: quem poetæ decimum siue decumanum appellant: qui maximus esse solet. Lucanus libro quinto. Hæc fatum decimus dictū mirabile fluctus Inualida cū puppe leuat. Et Silius libro. xiiii. Non aliter rhodopes boreas a uertice præceps Cum sese immisit: decimoq; uolumine pontum Expulit in terras. Vnde Decumanam etiam portam in castris maximam & ab hoste auersam appellat Liuius libro tertio ab urbe condita his uerbis. Interim in castris Furius consul qum primo quietus obsidionem passus esset: in incautum hostem Decumana porta erupit. Genus est miserabile læti. Graue enim (ut docet Homerus) p̄ire naufragio: quia anima ignea est: & extingui uidetur in aqua elemento contrario.
- Decuma nus fluct^o** Est aliquid fatoq; suo. Ordo est. Est aliquid hominem cadentem: & suo fato: & ferro ponere corpus moriens in solita humo. quasi dicat: non est tantopere dolendum: si quis aut sua morte: aut ferro quod casui attribuitur humi non in mari interit. Designat autem poeta duo. s. Naturam & Fortunam. Sūt. n. tria: quibus (ut Seruius docet) humana uita cōtinet^r: Natura. s. Fatū: & Fortuna. Naturæ ultra. cxx. annos nō est cōcessum: cuius rei cām assignat Lactantius libro diuinarum institutionū secundo. cap. xiiii. Treuellius etiam Pollio scribit doctissimos Mathematicoz centū. xx. annos hominī ad uiuēdum datos iudicare: neq; amplius cuiq; iactitare esse cōcessum: etiā illud addētes Mōsen solū dei (ut iudæozum libri loquuntur) familiarē. cxxv. annos uixisse: qui qum quereretur q̄ iuuenis interiret. responsum ei ab incerto ferunt numine neminem plus esse uicturū. Fato. lxxxx. anni hoc est tres Saturni cursus exitium creant: nisi forte aliarum stellaz benignitas etiam tertium eius superet casum. Fortuna: idest casu: qui ad omnia p̄tinet: quæ extrinsecus sunt: ut ad ruinam: incendia: naufragia: ferrum: uenena mors accidit. Sic Cicero in philippicis: Multa inquit mihi imminere uidebantur præter naturam: præterq; fatū: idest gladii Antonii ex casu. Tranquillus etiam scribit percussorum Cæsarī neminē sua morte defunctū esse. Sua enim hominis mors est: quæ uiolenta non est: sed aut natura: aut fato constat. Quæ uero fortuna mors est: dicitur esse præter naturam: præterq; fatum: & a græcis Biothanata appellat^r. Illi enim Biothanata uiolentiam: & θάνατον mortem uocant. Et Biothanati dicuntur qui uiolenta morte pereunt: quo uerbo sæpe utit^r: quū Seruius: tū ēt Lāpridius. Naufragiū igit^r qđ casui tribuit^r: dānat poeta: & ferri mortē illi p̄ponit pp̄ eā cām quā supradiximus. Ponere corp^o moriēs: Locare moriētis hoīs corpus. In solita humo. In terra q̄ hoīs pp̄ria & solita sedes est: nō aqua. qđ ēt ita Plynio docet. Sic hoīum illa: ut coelū dei: q̄ nos nascētes excipit: natos alit: semelq; editos sustinet sp̄: nouissime cōplexa gremio iā a reliqua natura abdicatos: tū maxie ut mater opiens nullo magis sacramēto: qđ quo nos quoq; sacros facit. Et mādare suis aliqua: Et suis aliqua iniūgere agēda: qđ faciūt morituri. Tali nece: Tali morte ut perēā naufragio. Non ego solus huc uehor. Parcendum est cæteris: qui mecum sunt in eadem nauī.
- Decuma na porta**
- Vita humana tribus contineatur**
- Anni ad uiuēdum homini concessi**
- Sua mors Præter naturā: p̄terq; fatum.**
- Biothanata mors**
- Biothanati**

Vtraq; turba. Et cœli & maris dii. In loca iussa. In pōticā orā. Siquā pmerui. Ordo ē. Si uultis me pēdere pœnā quā promerui. Legit' et Si quia cōmerui pœnā me perdere uultis: idem tamē est sensus Culpa mea ē ipso iudice. Crimē meū uel Augusto iudicē nō est tātū. ut morte plectēdus sim. Ad undas stygias. Ad inferos: Illi. n. dicunt' mitti ad undas stygias: q̄ intereūt: Aliter uero Ouidi' i primo Met. dixit Saturnū missum i tartara tenebrofa nō mortuū: ut quidam interpretant' Fabulā ignorātes: sed uinum apud inferos: nā dii nō moriunt': Saturnus. n. (ut docet Lactantius in primo diuinaꝝ institutio-

Ouidii
met. locus

Pro superi. uiridesq; dei: qbus æquora curæ

Vtraq; iam uestras sistite turba minas.

Quamque dedit uitā mitissima cæsaris ira:

Hanc sinite in foelix in loca iussa feram.

Si quam promerui pœnam me pēdere uultis

Culpa mea est ipso iudice morte minor.

Mittere me stygias si iam uoluisset ad undas

Cæsar in hoc uestra non eguisset ope.

Est illi nostri non inuidiosa cruoris

Copia: quodq; dedit quum uolet ipse feret.

Vos modo quos certe nullo puto crimie læsi

Contenti nostris iam precor este malis.

Nec tamen ut cuncti miserum seruare uelitis

Quod periit: saluum iam caput esse pōt.

Vt mare subsidat: uentisq; ferentibus utar:

Et mihi parcatis: non minus exul ero.

Non ego diuitias auidus sine fine parandi

Latum mutandis mercibus æquor aro.

num) cōprehēsus a fratre Titane q̄ filios uirilis sexus cōtra pactionē ac iusurādum educasset muro circūclusus cū uxore ope seruat: Quod quū Iupiter audiuisset: uenit cū magna Crētēsium multitudine Titanūq; ac filios eius pugnādo uicit: parentes uinculis exemit. patreq; in regno collocato in crētā remeāuit: post hæc deinde Saturno datā sortē ferūt: ut caueret ne fili' eū expellerēt: illū eleuādæ sortis atq; effugiendi periculi gratia insidiatū Ioui. ut eū necaret: Iouē cognitis insidiis regnū sibi denuo uendicasse ac fugasse Saturnū: qui quū iactatus eēt per oēs terras persequentiibus armatis quos ad eū cōprehendēdū uel necādū Iupiter miserat: uix in Italia locū in quo lateret inuenit: Diodorus scribit Iouē qm̄ diuersa a patre uitæ institutione erga singulos mansuetudine atq; humanitate usus ē regnū cōpisse partim cōcedente p̄re: partim populis ab eo p̄r odiū descendentib'. Aduersus quem quum Saturnus Titanum p̄sidio fissus pugnasset: acie uictum fuisse: Quidam uero eum captum atque in tartari carcere inclusum scribunt: inter quos Dionysius Halicarnasæus cuius uerba hæc sunt: Neque enim exectus Coelus a filiis suis apud romanos dicitur: neq; filios perdēs Saturnus metu insidiarum ab eis: neq; Saturni dominationem eueruens Iuppiter: includensq; patrem tartari carcere: Sed nec bella quidem & uul-

nera: uinculaq; & seruitutes Ideorum apud Romanos inueniunt'. Unde Pluto apud Claudianum in primo de raptu proserpinæ ita oquitur. Si dicto parere neqes patefacta ciebo Tartara: saturni ueteres laxa bo cathenas: Idem etiam Cicero libro tertio de natura deorum ostendere uidetur his uerbis: Iam uero quid uox illa delectat explicatio fabularum & enodatio nominum: exectum a filio cœlum: Vincitum itidem a filio Saturnum. Designans igitur Ouidius Saturno in carcerem coniecto non mortuo Iouem regnasse: illum dixit missum fuisse in tartara tenebrofa. Non inuidiosa. Non odiosa Augusto: aut certe non conciliatura illi inuidiam: ut sit sensus. Potest me Cæsar interficere quum libet: quæ res nullam illi concitabit inuidiam propter mea crimina: Inuidiosus enim ab Inuideo uerbo declinatum passiuè accipitur: ille enim significatur: qui est inuidiæ obnoxius: A nomine uero deductum actiuè ponitur: Si significat enim Inuidia dolorem animi ex aliena foelicitate prouenientem: Est etiam uel dicto uel facto in alterum maliuolentiæ conciliatio: a qua significatione hoc in loco Inuidiosus descendit. Ouidius libro quinto Metamorphoseos. Ante Iouem sparsis stetit inuidiosa capillis: cuius significationis nonnulli ignari ita exponunt inuidiam ioui factura. Quomodo enim Ceres potest ioui inuidiam facere amissa filia. Inuidiosam potius capillis sparsis & uultu mœsto apud Iouem maliuolentiæ conciliaturam Plutoni qui Proserpinam rapuerat accipiet doctissimus quisque. Quodq; dedit. Vitam quam mihi concessit Augustus. Feret. Adimet. Nec tamen ut cuncti. Ordo est. Nec tamen caput quod periit: iam potest esse saluum. Vt idest quāuis cuncti uelitis seruare me miserum. Vt mare subsidat. Quāuis mare non læuiat. Ventis ferentibus. Ventis secundis & portantibus me in ponticam regionem: legit' etiam fauentibus. Et mihi parcatis. Et quāuis mihi ignoscatis & faciatis ne peream naufragio. Non minus exul ero. Non ob eam causam effugiam quin sim exul. quod mihi erit tanquam mors altera.

Non ego diuitias. Dicit nullam aliam sibi causam esse nauigandi: nisi ut in exiliū proficiscatur. Mutandis mercibus. Commutandis rebus: Solent enim mercatores merces mercibus mutare: Vergilius. Nec nautica pinus Mutabit merces: hinc fit Commerciū quasi commutatio mercium. Aro. Nauigo. Vergilius. Et uastum maris æquor arandum.

Inuidios'

Inuidia
duo signi-
ficat

Ouidii
met. loc'

Athenæ
nomē uſi

Nec peto quas quōdā. Nec inqt Athenas eo studēdi grā ut olim: Athenæ aut uocatæ sunt a Minerua quæ græce Athena dicit: cuius cām hāc Varro assignauit: Quam apparuisse illic repente arbor oliuæ & alio loco aqua erupisset: regē pdigia ista mouerunt & misit ad Apollinē Delphicū sciscitatū quid intelligendū eēt: qd ue faciendū: Ille respondit Oleā Mineruā signare: Vndā Neptunū: Esseq; in ciuiū potestate ex cuius noīe potius illoꝝ deoꝝ quoꝝ illa signa essent, ciuitas uocaret: Isto Cecrops oraculo accepto ciues oēs utriusq; sexus (Mos, n. eis tūc in eisdē locis erat, ut foeminae publicis cōsultationibꝰ interessent) ad ferēdū suffragiū conuocauit: Cōsulta igiē multitudine. Mares p Neptuno: Foeminae p Minerua tulere sentētias: Et qa una plus inuēta ē foemina: Minerua uicit: Tūc Neptunus iratus marinis fluctibus exastuātibus terras Atheniēsū populatus ē: cuius ut iracūdia placaret: triplici supplicio affectæ sunt mulieres ut nulla ulteriꝰ ferret suffragia: ut nullus nascentiū maternū nomē acciperet: ut ne quis eas Athenas uocaret. Oppida nō asiæ. Meruit, n. sub. M. Varrone: & cū eo ī asiam pfectus ē. In urbē alexandri. Alexandriā ī

Alexādrīa

telligit: quā in ægypto cōditā de suo noīe appellauit: de qua Quintꝰ Curtius ita scribit: Alexāder ab Hāmone rediens: ut a mari ad Meotim paludē haud pcul in insula pharo sitā uenit. cōtēplatus loci naturam primū in ipsa insula statuerat urbē nouā cōdere: Inde ut apparuit magnæ sedis insulā haud capacē elegit urbi locū: ubi nūc est Alexādrīa appellationē trahens ex noīe autoris cōplexus quicq; loci ē inter paludē & mare. lxxx. stadiog; muris ambitū destinat: & q; ædificāda urbi præessent relictis. Memphim petit Cōdidit & Alexandriā in India: Aliā ēt ædificauit ad Tanaim amnē. Murus fuit. lx. stadiog;: Aliā uero in radicibus mōtis Caucaſi: De Alexādrīa in ægypto ita ēt Plynius scribit. Sed iure laudēt in littore ægypti maris Alexādrīa a magno Alexādꝛo cōditā in africae parte ab ostio canopico. xii. milia passuū iuxta Mareotim lacū: q; antea Arapotes noīabat: Metatus ē eā Dinocrates Architectus pluribꝰ modis memorabili ingenio. xv. milibus passuū laxitate inserta ad effigiē Macedonicae damidis orbe gytrato lacinosā; dextra leuāq; anguloso pcurſu iā tū tñ quinta situs parte regi dicata: De ea urbē plura his ēt Strabo & Vitruuiꝰ. Tuas delicias. Tuos iocos. Nā & Quintilianꝰ Delicias Alexādrinas appellat: aut tuā hubertatē & aeris tēperie: Nam Plynius scribit ægyptū nilo irrigari, & in. xii. cubitis famem sentire: in. xiii. etiā nūc esurire. xiiii. hilaritatē afferre. xv. securitatē. xvi. delicias: potes & referi ad publica fana. Pyramides. la

Deliciæ
ægypti

Deliciæ
Ægypti
rū mores

byrinthum. regiaq;: Nā regū unusquisq; quēadmodū publica deoꝝ dona aliquo ornamento decorabāt sic & ad eas quæ factæ erāt regiā aliquā ædificabāt: quoꝝ oīum Strabo meminit: Deliciæ. n. oīa dicunt quæ nobis uoluptatē afferunt a Delicio Verbo hoc est allicio: siue a delectando: Et qm̄ in ægypti mentionē incidimus: nō ab re fuerit de ægyptioꝝ moribus ea hic referre: quæ sic scripsit Hadrianus Augustus in quadā ad Seruianū Cōsulē epistola: Ægyptū inquit quā mihi laudabas Seruiane charissime totam didici pendulā. leuē. & ad oīa famæ momenta uolitantem: Illi qui Serapin colunt Christiani sunt & deuoti sunt Serapi: qui se christi Episcopus dicunt. Nemo illic non Archisynagogus iudeorum: nemo non Samarites: Nemo non Christianorum præbyter: non Mathematicus. non haruspex. non Aliptes: Ipse ille patriarcha quā in ægyptum uenerit. ab aliis Serapidē adorare. ab aliis cogitur christū. genꝰ hominum seditiosissimū. uanissimū. iniuriosissimū. ciuitas opulēta. diues. foecūda. qua nemo uiuat otiosus. Alii uitrū constant. Ab aliis charta cōficit. omnes certe lymphiones cuiusq; artis & uident & habēt Podagrosi quod agant habent: Cæci quod agant habent: ne chyragrici quidē apd eos otiosi uiuūt: Vnꝰ illis deus est. Hūc christiani. hūc iudæi. hunc omnes uenerant & gentes: De ludibus uero ægypti & ægyptioꝝ legito quū alios: tū Dionysiū de situ orbis. Nile iocose. Nilū idē iocosum appellat: quonia; Canopi erat Serapidis tēplū: quod ab Alexādrīa. xx. stadiis distabat: eo ingens ex Alexādrīa turba p fossam ad solēna descēdebat. Nā die ac nocte nauiculis plena erat uiroꝝ ac mulieꝝ impudēt canentium ac saltantiū cū oī dissolutione & his præterea quæ diuersoria hnt fosse imposta ad huiusmodi relaxationem & celebritatem idonea. a quoꝝ iocis poeta Nilum iocosum appellauit. Tellus sarmatis. Sarmatia (ut scribit Ptolemæus) regio ē: cuius pars sita est in Europa: pars uero in asia: Quæ in Asia est terminatur ab ortu Scythia intra Imaum montem & parte Caspii maris: Ab Austro Albania & Hiberia & Colchide & parte Euxini ponti: Ab occasu Cimerio bosphoro & palude Meotide atque Sarmatia Europæ. A septentrione terra incognita. De Sarmatis ita scribit Pomponius. Ipse Tanais ex ripheo monte deiectus adeo præceps ruit: ut quum uicina flumina: tum Meotis & bosphorꝰ cum ponti aliqua brumali rigore durent. solus æstus hyemēq; iuxta ferēs: idē semp & sublimis icitatusq; decurrat: Ripas eius Sauromatæ & ripis hæretia possidēt. una gens. aliquot populi. & aliquot noīa. Primi Meotice gynocratumenoe: id est a foeminis possessi uictiq;. regna amazonū foecūdos pabulo & alia steriles nudosq; campos tenēt. Quomō at Sarmatæ possessi sint a foīs docet Herodotꝰ libro. iiii. Illā notādū Sarmatas a romanis a græcis Sauromatas appellari ut Plynius docet. Iuuenalis. Ultra sauromatas fugere hinc libet. & Martialis. Venit & e potō sarmata pastus equo. Eos nunc polonos appellamus. Sanæ Sauromatæ

Nilus iocofus

Sarmatia

Tanais

Sarmatæ
Sauromatæ
Sarmatæ
nūc poloni

Nec peto: quas quōdā petiū studiosꝰ athēas
Oppida non asiæ: non mihi uisa prius:
Non ut alexandri claram delatus in urbem:
Delicias uideam Nile iocose tuas.
Quod facile ē. opto uētos q; credere possent:
Sarmatis est tellus: quā mea uela petunt.

(autore Pausania) nullas habere ferri stricuras: nec alii ad eos cōportabāt: un̄ ob eā ferri penuriā exco-
gitarūt ī hastis cuspides iuncēas p̄ ferreis uti arcubus corneis ac sagittis: Hostē p̄terea cathenis īplicāt quē
cūq; dephēdere possunt, atq; ita obuēsis equis cathenis obuolutos distrahunt, thoracib; fabricādis hoc
eor; cōsiliū: Equar; armēta singuli pascūt, qū ager ī priuatoꝝ portione diuisus non sit numidaz; more,
nec quicq; ferat p̄ter agrestē siluā: equab; nō ad bellū solū utunt; sed et diis patriis imolat & iisdē uelcun-
tur earūq; ungulas expurgāt & ī subtilissimas partes scindūt, inde draconū squamis op; simile texūt, eas

Sarmata-
rū arma

Obigor ut tangam læui fera littora ponti:

Quodque sit a patria iam fuga tarda q̄ror

Nescio quos uideā positos ut ī orbe tomias

Exiliū facio per mea uota uiam.

Si me diligitis tantos compescite fluctus.

Pronaque sint nostræ numina uestra rati.

Seu magis odistis iussæ me aduertite terræ.

Supplicii pars est in regione mori.

Ferte; qd hic facio rapidi mea corpora uenti:

Ausonios fines cur mea uela uident?

Noluit hoc cæsar; qd quē fugat ille tenetis?

Aspiciat uultus pontica terra meos

Et iubet & merui, nec quæ damnauerit ille

Crimina defendi fas ue piū ue puto.

Si tamen acta deos nunq̄ mortalia fallūt:

A culpa facinus scitis abesse mea.

pforatas equoz; & boū neruis assuūt, atq; ita utū
tur p̄ thoracib;. Leui pōti, Maris pōtici a leua
partē: ingrediēte, n. poetā mare pōticū ma leua erat
Tomos: quā petebat: Pont; at (autore Herodoto
lib. iiii.) iter oīa maria ē maxie admirabile: cui;
lōgitudō ē, xi. miliū ac. c. stadioz;: Latitudo qua
latissimū ē triū miliū ducētoꝝ: Hui; pelagi os la-
titudinis ē quattuor stadioz;: Lōgitudō oris qd
ē collū quæ bosphorus dicitē circiter. c. xx. stadia
ad p̄pontidē usq; ptingens: p̄pontis at q̄ngēto-
rum stadioz; ē: mille & quadringētoꝝ lōgitudinis
īfluens in hellepōtū: Ipse hellepōt; ubi angustis
simus stadii septē quadringētis, lōgus ītrans pe-
lagi uastitate: qd ægeū uocat;: Hæc at ita dimensa
sunt: Nauis fere meat oīno. lxx. milia passuū lon-
go die, nocte uero. lx. Itaq; a faucib; pōti ad pha-
sim (hoc est, n. pōti lōgissimū) nouē dieꝝ ē nauig-
atio & octo noctiū: q̄ fiūt mille cētū ac decē mi-
lia passuum hoc ē stadioz; undecim milia ac cen-
tū: E scythica at ad Thesmycirū: quæ ē sup flumē
Thermodōta (hic nāq; pōti latissimū ē) trium
dieꝝ duarūq; noctiū ē nauigatio. q̄ fiunt passuū
ccc. ac tria milia: stadioz; uero tria milia ac trecenta

Pontus
Ponti lō-
gitudō
Pōti lati-
tudo,
Bospho-
rus
Propōtis
Hellepō-
tus

ta: Hūc igit ī modū pōtum ac Bosphoz; & Hellepōtū Herodot; dimēsus ē: Quin et pontus paludem
hēt īfluentē ī se nō multo q̄ ipse ē minorē: q̄ Meotis appellat; & mater pōti a quo pōto finitima regio pō-
tica cognōiatur. Fera littora, Fera appellat p̄ gētes crudeles illic habitātes: ut infra dicemus. Tomi-
tas, Tomos urbs fuit ī getico littore: sic dicta qm̄ illic Medea fratrē trucidauit: plura dicem; in. iiii. libro

Exiliū facio p̄ mea uota uiā: Opto mihi uiā dari ad exiliū, Seu magis odistis, Siue magis me odio

habetis. Aduertite me, Me deferte, Iussæ terræ, Sarmaticæ oræ, Supplicii pars ē, Deos docet pos-

se inuisum se afficere supplicio: siquidē mori ī exilio acerbissimū ē. In regione, In ora getica mihi ab Au-

gusto cōcessa, Ferte, quid hic facio, Vētos p̄leuerātes īcrepat poeta, Ausonios fines, Italiæ fines, Vi-

n. tēpestatis referēbant ī Italiā relicto priori cursu: ut in sequētī elegia apparet: posuit autē Ausoniā p̄ Ita-

lia more poetico, Ausonii at q̄ prius Opici dicebant;: icoluerūt eā Italiæ partē quæ ad Tyrreniā uersa ē

ut libro. vii. Politicoꝝ docet Aristoteles: Et Plynus ita scribit, Tenere latū antiquum coloniis saepe mu-

tatis alii aliis tēporib;, A borigines, Pelasgi, Arcades, Sicali, Arunci, Rutuli, & ultra Circeios Volsci, Os-

ci, Aufones, un̄ nomē mō latū p̄cessit ad Lyrim amnē, Aufonū urbes tres noīat Lilius ī bro. ix. ab urbe

cōdita Ausoniā, s. Mintumas & Vestinā: Mare Ionū ab oriēte Italiā alluit ut docet Ptolemæus: Græci

uero Ionū diuidunt ī Siculum ac creticum Plyn; autor, Scribit et Seruius Ionium sinum eē imēsum

ac usq; ī Sicilia p̄edi: & huius partes eē Hadriaticum, Achæicum, & Epiroticum ita a rege appellatum fuis-

se: Hercule uero corpus tumulantem in mare proiecisit ut cognomen illi imponeret, Est & alter; mare io-

nium: de quo ita scribit Solinus: A ligustico mari ad Siciliam esse Thuscum constat quem græci Ionū

uel Tyrrenum: Itali inferum uocat;: quod quidā ita appellatum dicunt ab regione Italiæ Ionica: in ligu-

ria enim lapidarii campi fuere: q̄ Ioue cum Hercule dimicante illic creditur lapidibus p̄uisse: & regione

ionicam ab ioue Naulochi filia: quam procaciter insidentem uias Hercules interemit appellatam. No-

luit hoc cæsar, Cæsar edixit ne in italiā redirem, Et iubet, Et uult me proficisci in exilium, Nun-

q̄ fallunt deos, Nunq̄ deos decipiunt, Sciunt enim dii quicquid omnino homines agunt, A meā cul-

pa, A meo scelere, poeta autem peccatum suum errorem fuisse fatetur: & per imprudentiam id amisisse

cuius causa postea cum Augustus in exilium eiecit: Sunt qui existimant eum ideo relegatum fuisse q̄ im-

prudens Augustum uiderit cum filia Iulia incestum admittentem: Nam Tranquillus in Caligula ita scri-

bit, Prædicabat autem matrem suam ex incesto quod Augustus cum filia Iulia admisisset procrea-

tam: Non me fugit Sidonii carmen aliasq; multorum etiam opiniones eē: Illud affirmo nihil cer-

ni afferri posse ex Ouidii carmine p̄terq; imprudētē illū aliqd uidisse: cui; cā August; offensus eū relegauit.

Meotis

Ausonii:

Mare Ion-
ium

Relegatio-
nis ou-
dii causa

Immo ita si scitis, si me meus abstulit error, Ordo ē. Immo odiui ita parcite, si ita scitis, s. facinus abesse a mea culpa, & si meus error abstulit me & reliqua. Stultaq; mens, Mens imprudens & iprouida.

Non scelerata, Nō sceleri obnoxia. Quod licet e minimis, Quāuis dignitate inter minimos Cæsaris fautores numerādis illud fecerim hoc est illi domui fauerim. Illi domui, Aedibus Augusti Cæsaris & eius familiae. Si satis Augusti, Si Augusti iussis mittētis me in exiliū perinde ac publicis q̄primū parui, Publica, n. iussa appellat quæ iudiciali more solēt p̄nūciari: & refertur i acta assignata causa cur in reum aduertatur: quod quō nō fecerit Augustus: se tamē fatei paruisse. Si dixi foelicia saecula: Fastoꝝ libros, xii, in totidē menses diuisos designat: & potissimū Augustū mensem ab Augusto impatore cognominatū: in quo innuit Augusti laudes & saecula sub eo foelicissima scripsisse, & p̄ eius quoq; icolumitate sacrificasse. De foelicibus t̄pib⁹ sub Augusto scribit et Strabo docēs nunq̄ tantā pacis facultatē tātāq; bonoꝝ copiam romanis fuisse q̄tā Cæsar suppeditauit Augustus Cæsaribusq; Tyberii eiusq; filios Germanicū Drusumq; intelligit. Si fuit hic ai⁹ nobis, Si mens nostra fuit talis i Augustū qualē dixim⁹. Si minus: Si nō subaudi fuit talis ai⁹ i Cæsare. Sed sub cōditioē uocati, Nō inq̄ casu mihi ignoscitis: s; ea cōditioē q̄ uos orauit: ut si fui i cæsare ac ei⁹ domū aiō beiuolētissimo tēpestas euane sceret. Fallere quos n̄ ē, Quos n̄ possum⁹ fallere.

In Tertiam Elegiā Enarratio.

Vm subit illius. Miserabiliter exponit poeta consternationem illam qua affectus est posteaquam iussit eū Cæsar in exiliū abire: quidq; ea nocte et egerit quæ fuit illi i urbe nouissima declarat: Miserabilius deinde Vxor̄is & domesticorū lachrymas describit: Demū dicit se cœpisse nauigare: & in Ionio mari sauisimā tēpestatē coortā: qua teriti et nauatæ salutē desperabāt. Quum subit, Quum i mētē uenit. Supremū tēpus. Ea enim nocte sola mihi licebat in urbe permanere.

Gutta, Lachrymæ. Finibus extremæ ausoniae. Fines extremæ ausoniae partem ultimam Italiae. Nec spatiū, Nec tempus nec interuallum.

Nec mens, Quia consternati subita aliqua clade quid agendum sit ignorant. Parandi, Præparandi mihi necessaria: Ea autem intelligit quæ statim subiūgit. Torpuerant, Sensu caruerant: Alias quim ad corpus refertur significat pigrū eē. Cicero in primo de natura deorum, Deum sic feriatum uolumus cessatione torpēre: Et Vergilius Nec torpere graui passus sua regna ueterno, Nō mihi seruorum comites, Ordo est. Cura seruorū nō fuit mihi, & cura legēdi comites nō fuit: & cura uestis & opis aptæ hoc ē exuli cōueniēti nō fuit mihi profugo. Quā q̄ iouis ignibus ictus

Viuit, Quā qui tactus fulmine stupet, Scribit enim Plynius Fulmen unū animal hominem nō semp extinguere: cætera illico hunc uidelicet natura tribuente honorē: quum tot beluæ uiribus præsent Oiaq; cōtrarias incubare partes: Homo nisi conuertat in percussas partes nō expirare creditur: Superne icti concidunt: Vigilans ictus cōnuentibus oculis: dormiēs patentibus reperit, aut certe Iouis ignib⁹, i. fulgetris.

Et ē uitæ nescius, Ignorat an uiuat, Hāc ai⁹ nubē, Hāc cōsternationē, Cōualuere, Cœperūt rescipitate mutati sunt, Vnde ipse alibi ita canit, Tempore foelici multos numerabis amicos Tempora si fuerint nubila solus eris. Imbre, Lachrymis. Nata, Filia perilla, quæ uirum in africam secuta fuerat.

Immo ita si scitis: si me meus abstulit error: Stultaq; mēs nobis: non scelerata fuit.

Quod (licet e minimis) domui si fauim⁹ illi: Si satis augusti publica iussa mihi.

Hoc duce si dixi foelicia saecula: pro quo Cæsare tura pi⁹ cæsaribusq; dedi.

Si fuit hic animus nobis: ita parcite diui: Si minus: alta cadēs obruat unda caput.

Fallor: an icipiūt grauidæ euanescere nubes: Victaq; mutati frangitur unda maris:

Non casu uos sed sub conditione uocati: Fallere quos non est hāc mihi fertis opē.

q̄ Vm subit illi⁹ tristissima noctis imago: Quæ mihi supremū tēpus i urbe fuit:

Quē repeto noctē qua tot mihi chara reliq; Labitur ex oculis tunc quoq; gutta meis.

Iam p̄pelux aderat: qua me discedere cæsar Finibus extremæ iusserat ausoniae.

Nec spaciū nec mens fuerat satis apta paradisi Torpuerāt longa pectora nostra mora.

Non mihi seruorū comites nō cura legendi: Non aptæ profugo uestis opisue fuit.

Non aliter stupui: q̄ qui iouis ignibus ictus Viuit & est uitæ nescius ipse sua.

Vt tamē hāc animi nubē doct̄ ipse remouit Et tandē sensus conualuere mei

Alloquor extremū mœstos abiturus amicos: Quī modo de mulis unus & alter erat.

Vxor amans flentē flens acrius ipsa tenebat Imbre p̄ indignas usq; cadente genas.

Nata procul libycis aberat diuersa sub oris: Nec poterat fati certior esse mei.

Torpere

Fulmēnō semp ho minem necat

Formaq; Et species quædã. Non taciti funeris. Funeris i quo nõ sunt taciti: sed magni gemitus: q̄ les in funere alicuius eẽ solẽt. Intus erat. Domi meæ erat. Hæc facies, Talis luctus qualis erat domi meæ. Iamq; quiescebãt. Tempus illud noctis describit, quod Macrobius Conticiniũ appellat: quo & galli conticescunt & hoĩes eẽt quiescunt. Id eẽt Vergilius ita describit. Nox erat & placidũ carpebant fessa sopore Corpora per terras. De partibus noctis & diei legito Varronẽ. Censorinũ de die Natali. Macrobi um in primo Sat. & Seruim. Lunaq; Lucebat inqt luna. Et ad hæc capitolia cernens. Aspiciens

Coticiniũ

Quocũq; aspiceres luctũ gemitusq; sonabãt
Formaq; nõ taciti funeris intus erat.

Fœcia uirq; meo pueri quoq; funere mœrẽt.

Inque domo lachrymas angulus ois hẽt.

Silicet exẽplis in paruis grandibus uti:

Hæc facies troiæ quum caperetur erat.

Iamque quiescebãt uoces hoĩumq; canũq;

Lunaque nocturnos alta regebat equos:

Hæc ego suspiciẽs: & ad hæc capitolia cernẽs

Quæ nostro frustra iuncta fuere lari:

Numina uicinis habitãtia sedibus inquam:

Iamq; oculis nunq̄ templa uidenda meis:

Diũq; relinquendi quos urbs habet alta q̄rini

Este salutatũ tempus in omne mihi.

Et quãq; fero clypeũ post uulnera sumo.

Atramen hanc odiis exonerate fugam.

Cælestique uiro q̄s me deceperit error

Dicite, pro culpa ne scelus esse putet.

Vt quod lenitis pœnæ quoq; sentiat auctor:

Placato possum nõ miser esse deo.

Hac prece adorauĩ supos ego: plurib; uxor:

Singultu medios impediẽte sonos.

Illã etiã ante lãres sparsis prostrata capillis

Contigit extractos ore tremẽte focos:

Multaq; in aduersos effudit uerba penates

Pro deplorato non ualitura uiro.

Iamq; moræ spaciũ nox præcipitata negabat

Versaq; ab axe suo parrhalis arctos erat.

Quid facerẽ: blãdo patriæ rĩnebar amore:

Vltima sed iussã nox erat illa fugæ.

Ah quotiẽs aliquo dixi pperante: qd urges?

Vel quo festinas ire uel unde uide:

Ah quotiens certã me sum mentitus habere

Horam: propositæ quæ foret apta uia.

Ter limen tetigi. ter sum reuocat; & ipse

Autor pœnæ. Augustus mei autor exilii. Placato possum. Possum esse non miser. Placato deo.

Hoc est Augusto lenito. Adorauĩ superos. Precatus sum deos. Medios sonos. Media & imperfecta

uerba. Versaq; ab axe suo. Auroram designat, qua palustrum cœleste in orientem uertitur. Sic lucan;

Sed nocte sopora Parrhalis obliquos elice quum uerteret axes. Erat uersa. In orientem spectabat. Ab

axe suo. Ab eius rotis. Arctos. Versã maior: quæ Arctos græce latine Versã appellatur ut docet Higyn;

Parrhalis. Arcadica ab oppido appellata: Fuit enim Calisto filia lyaonis regis arcadiæ.

collẽ capitolinũ, cuius nominis originẽ diximus in Ouidiũ de arte amãdi. Iuncta fuere. Fuere cõtigua. Numina uicinis. Iouẽ capitolinũ & cæteros designat, qui in Capitolio colebant ut diximus. Vnde Manlius apud Liuiũ ita inqt Iupiter optime maxime Iunoq; regina ac Minerua ceteriq; diũ deũq; qui Capitoliũ arcẽq; incolitis. In quã. Dico. Est. n. in quã inquis inqt quarti ordinis uerbũ ut docet Diomedes, q̄uis prima personã lõge dissimilis sit cæteris uerbis. Sũt eẽt quædã uerba: quæ qũ cæterã declinationẽ habeãt plena; tempore pẽfecto deficiũt: & sunt fere hæc. Verro Metro. Furio: Hõz uerboz nõ facile reperim; tẽpus pẽfectũ: & tĩ quod eẽ Verro in passiuã declinationẽ uersus habet, ut apud Senecã i dialogo de Superstitione. Versã tẽpla. Et plautus. Versã sparsa. Sunt quædã uerba quæ primã personã ueluti Ouas Ouãt. Raro reperim; Ouo dicẽtũ. Itẽ furis furit, raro furio inuenit. Faris fatur: raro For inuenitur: Veg; in cõpositione ut apud Caium reperimus effor: Roras rorat, uix roro: Daris dat raro dor. Clypeũ. Deoz præsidium Clypeus; appellat: Clypeos aut quidã dictos putant q̄ depant, i. celẽt corpus periculisq; subducãt: Quidã uero a cluẽdo: Cluere, n. antiqui pugnare dicebãt ut Plynius docet: Vñ Venus Cluacina appellata fuit: Plynius uero libro. xxxv. a γλωφω quod est sculpo: quasi γλωφωτος hoc est sculptus deriuatum putat: Eius uerba hæc sunt: Scutis enim qualibus apud troiã pugnatũ eẽ: cõtinebant imagines: Vnde & nomẽ habuere clypeoz; nõ ut per uersã grãmaticoz; subtilitas uoluit a cluẽdo: Corrigendus est Plynii locus: ubi a lucendo scriptum est quum a cluendo legendum sit: Illud notandũ; Clypeũ gñe neutro proferri: quod docet pollio in Claudii uita his uerbis: Illi Clypeus aureus uel (ut grammatici loqũtur) clypeum aureum senatus totius iudicio in Romana curia collocatum est: Plynius tamen semper uirili genere protulit.

Attamen hanc odiis. Facite ut discedam absq; Augusti odio. hoc est ne me ille odio profectur posteaquã discessero. Cœlesti uiro: Augusto qui & uiuus & mortuus diuinos meruit honores. Quis error. Qualis error & imprudentia Pro culpa. Pro errore. Vt quod sentitis. Causam assignat cur uelit a diis dici Augusto poetam peccasse per imprudentiã. Quod sentitis. Quod intelligitis scilicet me per imprudentiam errasse.

Augustinus. Raras rorat, uix roro: Daris dat raro dor. Clypeũ. Deoz præsidium Clypeus; appellat: Clypeos aut quidã dictos putant q̄ depant, i. celẽt corpus periculisq; subducãt: Quidã uero a cluẽdo: Cluere, n. antiqui pugnare dicebãt ut Plynius docet: Vñ Venus Cluacina appellata fuit: Plynius uero libro. xxxv. a γλωφω quod est sculpo: quasi γλωφωτος hoc est sculptus deriuatum putat: Eius uerba hæc sunt: Scutis enim qualibus apud troiã pugnatũ eẽ: cõtinebant imagines: Vnde & nomẽ habuere clypeoz; nõ ut per uersã grãmaticoz; subtilitas uoluit a cluẽdo: Corrigendus est Plynii locus: ubi a lucendo scriptum est quum a cluendo legendum sit: Illud notandũ; Clypeũ gñe neutro proferri: quod docet pollio in Claudii uita his uerbis: Illi Clypeus aureus uel (ut grammatici loqũtur) clypeum aureum senatus totius iudicio in Romana curia collocatum est: Plynius tamen semper uirili genere protulit.

Attamen hanc odiis. Facite ut discedam absq; Augusti odio. hoc est ne me ille odio profectur posteaquã discessero. Cœlesti uiro: Augusto qui & uiuus & mortuus diuinos meruit honores. Quis error. Qualis error & imprudentia Pro culpa. Pro errore. Vt quod sentitis. Causam assignat cur uelit a diis dici Augusto poetam peccasse per imprudentiã. Quod sentitis. Quod intelligitis scilicet me per imprudentiam errasse.

Augustinus. Raras rorat, uix roro: Daris dat raro dor. Clypeũ. Deoz præsidium Clypeus; appellat: Clypeos aut quidã dictos putant q̄ depant, i. celẽt corpus periculisq; subducãt: Quidã uero a cluẽdo: Cluere, n. antiqui pugnare dicebãt ut Plynius docet: Vñ Venus Cluacina appellata fuit: Plynius uero libro. xxxv. a γλωφω quod est sculpo: quasi γλωφωτος hoc est sculptus deriuatum putat: Eius uerba hæc sunt: Scutis enim qualibus apud troiã pugnatũ eẽ: cõtinebant imagines: Vnde & nomẽ habuere clypeoz; nõ ut per uersã grãmaticoz; subtilitas uoluit a cluẽdo: Corrigendus est Plynii locus: ubi a lucendo scriptum est quum a cluendo legendum sit: Illud notandũ; Clypeũ gñe neutro proferri: quod docet pollio in Claudii uita his uerbis: Illi Clypeus aureus uel (ut grammatici loqũtur) clypeum aureum senatus totius iudicio in Romana curia collocatum est: Plynius tamen semper uirili genere protulit.

Attamen hanc odiis. Facite ut discedam absq; Augusti odio. hoc est ne me ille odio profectur posteaquã discessero. Cœlesti uiro: Augusto qui & uiuus & mortuus diuinos meruit honores. Quis error. Qualis error & imprudentia Pro culpa. Pro errore. Vt quod sentitis. Causam assignat cur uelit a diis dici Augusto poetam peccasse per imprudentiã. Quod sentitis. Quod intelligitis scilicet me per imprudentiam errasse.

Augustinus. Raras rorat, uix roro: Daris dat raro dor. Clypeũ. Deoz præsidium Clypeus; appellat: Clypeos aut quidã dictos putant q̄ depant, i. celẽt corpus periculisq; subducãt: Quidã uero a cluẽdo: Cluere, n. antiqui pugnare dicebãt ut Plynius docet: Vñ Venus Cluacina appellata fuit: Plynius uero libro. xxxv. a γλωφω quod est sculpo: quasi γλωφωτος hoc est sculptus deriuatum putat: Eius uerba hæc sunt: Scutis enim qualibus apud troiã pugnatũ eẽ: cõtinebant imagines: Vnde & nomẽ habuere clypeoz; nõ ut per uersã grãmaticoz; subtilitas uoluit a cluẽdo: Corrigendus est Plynii locus: ubi a lucendo scriptum est quum a cluendo legendum sit: Illud notandũ; Clypeũ gñe neutro proferri: quod docet pollio in Claudii uita his uerbis: Illi Clypeus aureus uel (ut grammatici loqũtur) clypeum aureum senatus totius iudicio in Romana curia collocatum est: Plynius tamen semper uirili genere protulit.

Attamen hanc odiis. Facite ut discedam absq; Augusti odio. hoc est ne me ille odio profectur posteaquã discessero. Cœlesti uiro: Augusto qui & uiuus & mortuus diuinos meruit honores. Quis error. Qualis error & imprudentia Pro culpa. Pro errore. Vt quod sentitis. Causam assignat cur uelit a diis dici Augusto poetam peccasse per imprudentiã. Quod sentitis. Quod intelligitis scilicet me per imprudentiam errasse.

Augustinus. Raras rorat, uix roro: Daris dat raro dor. Clypeũ. Deoz præsidium Clypeus; appellat: Clypeos aut quidã dictos putant q̄ depant, i. celẽt corpus periculisq; subducãt: Quidã uero a cluẽdo: Cluere, n. antiqui pugnare dicebãt ut Plynius docet: Vñ Venus Cluacina appellata fuit: Plynius uero libro. xxxv. a γλωφω quod est sculpo: quasi γλωφωτος hoc est sculptus deriuatum putat: Eius uerba hæc sunt: Scutis enim qualibus apud troiã pugnatũ eẽ: cõtinebant imagines: Vnde & nomẽ habuere clypeoz; nõ ut per uersã grãmaticoz; subtilitas uoluit a cluẽdo: Corrigendus est Plynii locus: ubi a lucendo scriptum est quum a cluendo legendum sit: Illud notandũ; Clypeũ gñe neutro proferri: quod docet pollio in Claudii uita his uerbis: Illi Clypeus aureus uel (ut grammatici loqũtur) clypeum aureum senatus totius iudicio in Romana curia collocatum est: Plynius tamen semper uirili genere protulit.

Inquã uerbum

Clypeus
Cluere
Cluacina uenusPlynii locus.
Clypeum genere neutro

Arctos

Sarmatia

Scythia

Pes indulgēs aīo. Pes nolēs discēdere ut mihi morē gereret. Tardus erat. Erat lētus ad discēdendum Meq; ipse fefelli. Oñde bā. n. nō dēdisse ea mādata q̄ dederā: aut certe dicit. ignorabā me sapiē eadē mā data meis dēdisse. Pignora chara. Vxorē & domesticos oēs. Scythia ē quo mittimur inq̄. Sarmatia .n. i Scythia ē: qđ Plvni⁹ docet his uerbis. Ab eo in plenū qđ oēs scytharū sunt gētēs. Variā tñ littori appositā tenuere. Alias Getā Daci a romāis dicit. Alias Sarmatā a grācis Sauromatā. De Scythia Herodot⁹ libro. iiii. ita scribit. Itaq; Scythiā ueluti famā qđ drata duā ptes q̄ ad mare ptingūt: Altera ad Mediterranea fert: Altera maritima usq; quaq; sūt pa res. Nā ab Istro ad Borysthenē. x. diez ē iter. Tā tūdem a Borysthene ad Meoridē paludē: A mari mediterranea uersus usq; ad melandānos. xx. die rū iter: Supputātūr at a me i singulos dies itineris ducena stadia. Ita trāsuersa scythiā erūt q̄ttuor milia stadiorū recta: Quā ad Mediterranea ferūt totidē stadiorum. Tātā ē hāc terra magnitudinis.

Vtraq; iuxta mora est. Ne in scythiam. s. pperē aut romā reliquā. Dulcia mēbra. Amicos domesticos seruos. aut et diuitias. hāc. n. oīa sūt mēbra domus. Thesea fide. Amos fido qualis fuit thesei i pirithou: Quidius libro. iiii. factoz. Protinus aspiciens ueniēti nocte coronā Gnosida: theseo crimine facta dea ē. In lucro ē quā dat hora mihi. Videor nūc tēpus illud lucrari. quo uobiscū moror: nā fortasse nō amplius licebit. Proxima meo aīo. Mihi carissima. Grauis nobis. Quod ea diē duceret. Lucifer. Phosphorus lucē ferens: De qua stella Cicero libro. ii. de Natura deoz ita scribit: Infima ē quinq; erratiū terraque p̄xima stella Veneris: quā phosphoros grāce lucifer latine dicit qum antegredit solē. Qum sequitur autem Hesperos: Ea anno cursum conficit & latitudinem lustrans signiferi orbis & longitūdinem: quod idem faciunt stellā superiores: neque a sole unq; duorum signorum interuallo longius discedit tum antecedens tum subsequēs. In contraria. In loca aduersa ipsi equo. Erant enim troiani grācorum hostes: Vel in contraria scilicet studia & laocoonti aduersa. ut ad Vergilianum illud alludat. Scinditur incertum studia in contraria uulgas. Versus. Vel tract⁹. Vergilius. Quippe ferant rapidi secum uerrantque per auras: Vel uersus in contraria. id est mutatus in contraria: Sinoni enim crediderant troiani. Si equus ille in urbem tractus fuisset. Vltro asiam magno pelopeia ad moenia bello uenturam: Sed res in contraria cessit: nam eo equo captum est ilium. Equus prodicionis. Equus ligneus. qui prodidit troianos grācis: ut docet Vergilius. Habuit ultores. Habuit grācos latentes in eius cauernis. Vltima tellus. Septentrionalis regio. Vixque dedit uictas. Qum ostendissem aduentum eius fore mihi inutilem difficile mihi cessit: Dare enim manus uictas est se uictum fateri: Vel manus uictas illam uix dēdisse dicit: ut intelligas eam uix uoluisse illum amplecti ac dextram discēdētī porrigere: qum statuisset secum nauigare. Sive illud erat sine funere ferrī. Sive me⁹ ille discess⁹ erat pot⁹ elatio qđā uiui hoīs citra ullā mortē & fun⁹ Efferi. n. (ut docet Donat⁹) dicunt p̄prie cadauera qū ad sepulturā portant. Ferri. Efferi. portari ad sepulturā. Per ora hirta. Per faciē barbata

Veneris
stella
Phospho
ros
Lucifer
Hesperos

Indulgens animo pes mihi tardus erat
Sape uale dicto rursus sum multra locutus:
Et quasi discedens oscula summa dedi.
Sape eadem mandata dedi; meque ipse fefelli
Respiciens oculis pignora chara meis.
Deniq; quo p̄po scythia ē quo mittimur inq̄
Roma relinquēda ē utraq; iuxta mora ē.
Vxor in aeternum uiuo mihi uiua negat:
Et domus & fidā dulcia mēbra domus.
Quosq; ego dilexi fraterno more sodales:
O mihi thesea pectora iuncta fide.
Dum licet amplectar: nunq; fortasse licebit
Amplius: in lucro ē quā datur hora mihi.
Nec mora sermōis uerba imperfecta reliquo
Amplectens animo proxima quāq; meo.
Dum loquor & flemus: cælo nitidissim⁹ alto
Stella grauis nobis lucifer ortus erat.
Diuidor haud aliter: q̄ si mea mēbra relinquā
Et pars abrumpi corpore uisa meo est.
Sic doluit priamus tunc qū in contraria uers⁹
Vultores habuit prodicionis equus:
Tunc uero exoritur clamor gemitusq; meoz
Et feriunt mœstā pectora nuda manus.
Tūc uero cōiunx humeris abeūtis inherens
Miscuit hāc lachrymis tristia dicta suis.
Nō potes auelli simul hinc simul ibimus inqt
Te sequar: & coniuñx exulis exul ero.
Et mihi facta uia est & me capit ultima tellus
Accedam profugā sarcina parua rati.
Te iubet a patria discēdere cæsaris ira:
Me pietas: pietas hāc mihi cæsar erit.
Talia tentabat: sicut tentauerat ante:
Vixque dedit uictas uilitate manus.
Egredior. siue illud erat sine funere ferrī
Squallidus immisissis hirta per ora comis:
Illa dolore mei tenebris narratur abortis
Semianimis mediā procubuissē domo.
Ut que resurrexit fœdatis puluere turpi
Crinibus: & gelida mēbra leuauit humo:
Se modo desertos modo deplorasse penates:
Nomen & adempti saepe uocasse uiri.

Nata: filia pillæ. Ponere sensus. Ne sentiret tantos dolores mei exilii. quã rē sola mors præstat. Et absentem subleuet. Et opē serat mihi absenti. Tingitur oceano. Idest occidit. ostendit Arctophylaxis occasu se in Ionio cœpisse nauigare. Oritur aut Bootes. iiii. idus februaryas ut docet Ouidius in fastis. Arctophylax aut interpretatur Ursæ custos. Idē ē appellatur bootes. Manlius. A tergo nitet arctophylax. idēq; bootes. Et Cicero de natura deorū. Arati uersū ita refert Arctophylax uulgo qui dicit eē bootes q̄ quasi temone adiunctū præ se quatit arcton. Dicit ē Arcturus ut docet Lactantius grāmaticus. Seruius

Bootæ
ortus &
occasus
Arctophylax.
Bootes
Arcturus

Nec genuisse minus: q̄ si natae meumue

Vidisset structos corpus habere rogos.

Et uoluisse mori moriendo ponere sensus:

Respectuque tamē nō peruisse mei.

Viuat: & absentem quoniã sic fata tulerūt

Viuat: & auxilio subleuet usq; suo.

Tingitur oceano custos erimanthidos ursæ:

Aequoreasq; suo sidere turbat aquas.

Nos tamen ioniū nostra non findim⁹ aquor

Sponte: sed audaces cogimur esse metu.

Me miserum: quātis nigrescūt æquora uētis

Erutaq; ex imis feruet harena fretis.

Monte nec inferior proræ puppiq; recurua

Insilit: & pictos uerberat unda deos.

Pinea texta sonāt: pulli stridore rudētes:

Aggemit & nostris ipsa carina malis.

Nauita confessus gelidum pallore timorem

Iam sequit̄ uictus: nō regit arte ratē.

Vtq; parū ualidus nō proficientia rector

Ceruicis rigidæ frena remittit equo:

Sic nō quo uoluit: sed quo rapit ipet⁹ unda

Aurigam uideo uela dedisse rati.

Quod nisi mutatas emiserit æolus auras:

In loca iam nobis nō adeunda ferat.

Nam procul illyricis leua de parte relictis

tū scribit arcturū pprie eē stellā in signo bootæ: cui⁹ ortus & occasus tēpestates grauissimas facit: quã rē hic Ouidius uidetur designare. Bootes at non oritur. aut occidit ut alia signa. Sed quū plaustrō pximus sit: qd̄ uertit̄ circa cardinē: ī ipsa uertigine uidet̄ occidere: & quū se eleuat oriri: Huius manū sinistra (autore Higyno) circulus arctic⁹ includit: ut neq; occidere neq; oriri uideat̄. Ipse. n. posit⁹ ab arctico circulo ad æstiuū definit̄ īclinatus in lōgitudinē dextro pede æstiuo circulo nix⁹ Huius humeros & pectus a reliquo corpore diuidit circulus: qui per utrosq; polos transiens tangit arietē & chelas: Hic quidē cum Tauro Geminis & Cancro & Leone occidit. Ideo sero occidit: dicit̄: q̄ magis erectus a pedib⁹ peruenit ad terrā. At exoriens citius q̄ chelæ uidet̄. Vñ a poetis mō tardus modo piger appellat̄: Hui⁹ enim occasus quattuor signorū Zodiaci tempus absomit ut diximus: Fuit aut Bootes filius Iouis & Calistus lycæonis: q̄ cum matrē ira iunonis in ursam mutatā inscius uellet occidere a Ioue cū matre inter sidera collocatus ē: q̄ eā Arcton: filium uero Arctophylaxa noiauit: Fabulā habes apud Ouidium ī Met. & Higynum. q̄ de hac re uarias etiā opiniones refert. Erymanthidos ursæ. Calistus arcadia in ursam mutatæ: Erymanthis. n. dicit̄ a mōte in finibus arcadiæ Erymātho. Turbat aq̄s æquoreas. tēpestatē inducit. Pictos deos. Deos pictos intelligit in ipsa puppi de more: Vergilius Et aurato fulgebat apolline puppis. Pinea texta. Aut nauū latera. Sic superius. Nec leuius lateꝝ tabulæ feriunt̄ ab undis: aut certe trabes illas qb⁹ tabulæ nauis affixæ sunt. Aggemit. Videf̄ mea causa gemere. Timorem gelidum. Timorē qui frigidus hoīes reddit. Vtq; parū ualidis.

Bootes
tardus

Quēadmodum inq̄t q̄ nō potest infrenē equum regere habenas dimittit. sic nauta uela reliq̄t parū regere n̄ poterat. Mutatas auras. Vētis priores mutatos. Nā sc̄dis uētis aliquot dies nauigauerat Roma usq; ī Ioniū: ubi postea bootæ occasu coorta tēpestate uētis cōtrariis referebat̄ in Italiā. ita. n. intelligēdū ē: Nam eodē die nō potuit Roma ī Ioniū puenire: nisi forte accipim⁹ illū brundisio nō roma occasu bootæ nauigare cœpisse. Nā p̄cul illyricis. Hinc pōt̄ intelligi nō de mari thurco qd̄ ē Ioniū appellatū diximus intelligēdū eē: ut qdā falso existimarunt: sed de magno pp̄ Illyriā quā Ouidi⁹ ī pōtū nauigās a leua habuit: sed mutatis uētis ea a dextra: a frōte italia sita erat ad quā ui tēpestatis ferri uidebat̄: Sane Illyrios græci eos existimāt q̄ supra Macedoniā & thraciā a Chaonis & Thesprotis ad fluuiū Istꝝ sedes hñt. hæc n. toti⁹ puincia lōgitudō ē. Amplitudo. n. ex Macedonia & Thraciæ mōtib⁹ ad peones usq; & Ionium mare alpiūq; obiecta p̄tendit: q̄ dieꝝ qnq; itinerationē cōtinēt. Lōgitudō ī triplo p̄ductior ē ut græci p̄hibēt: Romā eā regionē mēsuræ subiiciētēs lōgitudinē sex miliū stadiorū: latitudinē mille & ducentorū numero cōtineri putāt. Asserūtq; ei⁹ puincia cognomē ab illyrio poliphemi ortū habuisse. poliphemo qp̄ p̄cidopi ac Galathææ Celtū & illyriū & Galathū filios extitisse eosq; ex Sicilia p̄gressos Celtis & illyriis & Galathis ab ipis cognom̄ assumētib⁹ ipitasse: Romā uero n̄ hos dūtaxat. s; peones ultra eos nec n̄ Retios Noricos & Mysios q̄ Europā icolūt & quoscūq; alios his finitimos q̄ istꝝ a dextra nauigātib⁹ se se offerūt uiciss; ut Helines distigūt eosq; pp̄riis appellatōib⁹ sepatim noiant: Cæterꝝ cōi uocabulo illyrios oēs arbitrāt: Qua opione a p̄cipio ducti neutiq; adhuc ī ea p̄sistētēs sinē eas iuener̄ nationū: s; ab Istri ortu usq; ad mare pōticū qd̄ sub tributo optinēt illyrici fines eē uoluerūt. Leua de parte Mare. n. p̄ liguriā dlabēs uñ italia iā sc̄pit oriri & Ausoniæ gētes ciuitates illi⁹ p̄mistas illidit: q̄ maxie ad

Illyrii

DE TRISTIBVS.

Ligusticū
mare.
Sardoum
mare
Tyrrhenū
mare
Siculum
mare
Adriaticū
cum mare
Ionium
mare

boreā spectant, atq; inde etiā ligusticū a Liguria ipsa quā lambit uocitat: prorūpitq; inde statim ad leuco-
petram usq; quæ e regione posita siculo alluit freta: Tū uero ad cymnū quæ Corsica ē: atq; inde ad Sardi-
niā insufluans, ab ea statim Sardoum appellat: Deinde uero ad austrū uersus tyrrheniā radens Tyrre-
nū uocat: Sed quum postea incuruet ad orientē solē & Sicilia circūferiat iniectā freta Siculum dicit: tran-
sissumq; deinde pachynū montē ad cretā usq; prorūpit: Tū uero quum ad Iapigā usq; declinet atq; inde
ad boreā uersus dilatat sese adriatici cōfessum nomē adorit: at rursus ad hesperā citeriorē cōflexus Ionū
efficit mare: in quo Ouidium tēpestas deprehen-
dit: Ex eo aut mari geminæ e' conspectu regiones
positæ statim aperiunt: quæ altera quæ ingredi-
entibus ad dextram ē sita Illyrica dicit: Altera ue-
ro quæ ad sinistram conspicitur ipsa est Ausonia
quæ quidē quum & ipsa sit tanq̄ ingens quidam
Isthmus extensa per continentē triplici prope oc-
cludit mari Tyrrhenico scilicet & Siculo atq; hoc
quod nuper diximus Adriatico: quorum unum
quodq; a suo uēto deposcit motū: ut qui ad alie-
nas mercantē regiones: tuto possint e portu euade-
re: Nam Tyrrhenū Zephyrū deposcit: Siculū ue-
ro agit noto, & Adriaticū Euro: Dionysus au-
tor, Iouē, Augustū. Si modo qui perit, Si
modo ego tanq̄ mortuus relegatus ad Sarmatas
Potest nō perisse, Possū facere quin interierim.

In Quartam Elegiam Enarratio.

Mihi post ullos nūq̄ mēorāde sodales
poeta: q̄t in aduersis eū nūq̄ dese-
ruerit: quā rē raros admodū extā
multis fatet sibi p̄stitisse: simul eū
hortat ut in pristino amore p̄stat
nec Augustū timeat: si quidem tali eum amor de-
lectari posse argumentis comprobatur: Demum fa-
tetur se plura mala Vlyssē perpeffum fuisse in ei-
exilio, illē enim q̄nq; ī patriā rediit: sibi uero nul-
lā relicta eē spem reditus dicit, ni fortasse Augu-
sti ira lenita fuerit. Post ullos sodales, Post ali-
quot amicos, q̄si dicat an alios oēs. Sors mea
Meū infortuniū. Sustinuisse, Cōsolatū fuisse,
Positis p̄ noīe signis, Veret̄ poeta amici nomē
exprimer̄ p̄pter Augustū. Officiū nec te, Scis
enim te mihi officiū p̄stitisse ne me occiderem
quo potes cognoscere te a me in p̄sēntia signi-
ficari, Longa die, Longo tempore, Op̄is nul-
lius, Nullius auxilio, Hac nauis, Hac mea for-
tuna, Vento amico: Fauore & fœlicitate, Ista
fides, Tuus in me amor, Thesea pirithous.

Thesei &
pirithoi
amicitia

Amicitia inter Theseū ac pirithou hoc tradūt initiū habuisse, Quum rumor thesi fortitudinis uehemēs
eēt, cupido pirithou incessit eius rei periculū facere: Itaq; Thesei boues e Marathone expulit, Quumq; nū-
ciaret sibi illū cū armata manu aduētare minime fugit: sed illi obuiū iuit: ubi uero alter alter aspexit, &
formæ dignitatē & animi magnitudinē admiratus uterq; ē. Sed pirithous prior protēdens manū iussit
Theseum iudicii munus suscipere & de bouum expulsionē iudicare: Se enim quodcūq; supplicium sta-
tuisset subiturum: At Theseus supplicium quidem remisit illi: & ut secum amicitiam societatemq; iniret
rogauit: sic iureiurando amicitiam firmanunt: Sed quum deinde ambo Spartam uenisset, Helenam in
Dianæ templo Chorum quem Orthiam uocant exercebant diripuerunt effugeruntque: Deinde pelo-
ponesum transuecti in has leges & conditiones uenerunt: ut cui Helena forte eueniret: is uxorem ha-
beret, atque alteri ad aliam comparandam uxorem operam suam p̄staret, in hanc pactionem du-
ctis sortibus Theseo contigit: Itaq; accepta uirgine: quæ nondum nuptui idonea erat: in Aphidnas
detulit, ibique cum matre relinquens Aphidno amico commendauit: Ipse pirithoo beneficii gra-
tiam referens in epirum simulata peregrinatione cum eo una profectus est, ut Adonei Molosso-
rum regis filiam raperet: qui coniugi Cereri nomen indiderat, filia uero proserpinæ ac canis Cer-
bero: edixerat igitur ut cum hoc certamen inirent hi qui filiam petebant: & qui uictor euasisset ac-
ciperet: Sed ubi cognouit pirithoum cum sociis non ut procos sed raptores accedere, eos com-

Interdicta mihi cernitur Italia.

Desinat in uetitas quæso contendere terras
Et mecum magno pareat unda deo.
Dum loquor: & cupio pariter timeoq; repelli
Increpuit quantis uiribus unda latus.
Parcite carulei uos saltem numina ponti:
Infestumq; mihi sit fatis esse iouem.
Vos animam læuæ fessam subducite morti:
Si modo qui perit non peruisse potest.

Mihi post ullos nūq̄ mēorāde sodales
O cui p̄cipue fors mea uisa sua est:
Attonitū q̄ me mēini carissime prim⁹
Aulus es alloquio sustinuisse tuo:
Qui mihi consilium uiuendi mite dedisti:
Quum foret i misero pector̄ mortis amor.
Scis bene cui dicam positis pro nomie signis:
Officiū nec te fallit amice tuum.
Hæc mihi semper erūt imis infixæ medullis.
Perpetuusq; animæ debitor huius ero.
Spiritus hic uacuas prius extenuādus i auras
Ibit: & in tepido deseret ossa rogo:
Quam subeant animo mēitor̄ obliuia nro:
Et longa pietas excidat ista die.
Dii tibi sint faciles: & op̄is nullius egentē
Fortunam p̄stet dissimilemq; meæ.
Si tamē hæc nauis uento ferret̄ amico:
Ignoraretur forsita ista fides.
Thesea pirithous nō tā sensisset amicum:

prehendit ac Pirithoum statim per canem interficiendum curauit: Theseum in carcerē coniectum custo-
diis asseruare iussit: hoc habet ueritas autore Plutarcho. Aquas infernas. Fingunt, n. poetæ ad rapien-
dā pserpinā inferos adiiisse Theseū ac Pirithouū. Vñ Charō apud Vergiliū loq̄t. Nec uero alcidē me sū
larat̄ eūtē Accepisse lacu nec thesea pirithouū q̄. Diodor⁹ fabulā secutus in q̄nto ita scribit. Pirithous Ixi-
onis filius defūcta Hippodamia uxore Hippolyto filio sup̄stite athenas ad Theseū uenit: cuius uxor Phæ-
dra q̄ defūcta eēt suasis illi Helenæ Iouis a clædæ raptū. Ea tñ decimū agebat annū ceteras oēs decore ac

These⁹ &
Pirithous
ad inferos

Si non infernas uiuus adisset aquas.
Ut foret exemplum ueri phocæus amoris:
Fecerunt furix tristis oreste tuæ:
Si non euryalus rutulos cecidisset in hostes:
Hyrticidæ nisi gloria nulla foret.
Scilicet ut fuluum spectatur in ignibus aurū:
Tempore sic duro est inspicienda fides
Dum iuuat & uultu ridet fortuna sereno.
Indelibatas cuncta sequuntur opes.
At simul intonuit: fugiunt: nec noscitur ulli
Agminibus comitum qui mō cinct⁹ erat:
Atq; hæc exēplis quondā collecta priorum:
Nūc mihi sunt ppriis cognita uera malis:
Vix duo tres ue mihi de tot supereffis amici.
Cætera fortunæ non mea turba fuit.
Quo magis o pauci rebus succurrite læsis:
Et date naufragio littora tuta meo.
Neue metu falso nimium trepidate timentes:
Hac offendatur ne pietate deus.
Sæpe fidem aduersis etiam laudauit in armis
Inq; suis amat hęc casar: in hoste probat.
Causa mea est melior: quia nō cōtraria foui
Arma; sed hęc merui simplicitate fugam;
Inuigiles igitur nostris pro casibus oro.
Diminui si qua numinis ira potest:
Scire meos casus si quis desiderat omnes:
Plusquam quod fieri res sinūt: ille petit.
Tot mala sū pass⁹: quot iæthere sidera lucēt:
Paruaq; quot siccus corpora puluis habet
Multaq; credibili tulimus maiora: ratamq;
Quauis acciderint non habitura fidem.
Pars etiam quædam mecū moriatur oportet:
Meque uelim possit dissimulante tegi.

modestia excellēs: Lacedæmonē p̄fecti capto tpe
Helenā cōi consilio aduexere. Deinceps inter eos
forte iacta utrius eēt spōsa Helena futura ea tñ ad
iecta cōditiōe: ut is pro quo fors cecidisset: socio
adiutor ad alterā quærēdā uxore foret: idq; iure
jurado q̄ firmassent: forte Theseo euenit: qd̄ fa-
ctū cū ægre ferrēt Atheniēs timēs These⁹ Helenā
in Aphidnā unā ex atticis urbib⁹ deduxit eius cu-
ra Aethræ matri multisq; ex amicis p̄missa: Piri-
thous cupiēs Proserpinā uxore h̄re: cōsiliū cum
Theseo cōmunicauit: ueq; q̄ pp̄ impietate a pro-
posito eū auertere conaret: ubi illū p̄seueratē inq;
iursuradi uim ad Proserpinæ raptū se adigi uidit:
coadiutorē se p̄buit. Quin ad inferos descendissent
uterq; ibi captus est: Sed postmodū in grām Her-
culis liberato Theseo: Pirithous apud inferos de-
tētus luit sempiternas suæ impietatis pœnas. Qui
dam tñ scriptorēs tradūt ambos rediisse ab iseris.

Ut foret exēplū. Orestes post matrē interfectā a
furiis uexari cepit: qui accepto oraculo carēdi fu-
roris cā cū amico pylade Strophii phocēsis filio
ad colchos p̄fectus est. Tuæ furix. Furor tuus
quo agitabaris ob matrē interfectā. Vergili⁹. Aut
agamēnonius scænis agitatus orestes Armata faci-
bus matrē & serpētib⁹ atris Quin uidet: ultricesq;
sedēt in limine diræ. Oreste tristis. Vocādi casus
est: facit, n. Oreste uel Orestes: quæadmodū Achil-
le uel Achilles. Si nō euryalus. Euriali & Nisi
amor satis notus est Vergiliano carmine. Scili-
cet ut fuluū. Quæadmodū aux igni sic amici fi-
des difficili tpe & in aduersis rebus p̄batur: Aug-
n. (ut Plyni⁹ docet) quo sapius arsit p̄ficit ad bo-
nitatē auricq; experimēto ignis est: ut siraul colore
rubeat quo ignis. Primū aut bonitatis argumētū
est: q̄ difficilime accēdi. Dū iuuat. Dū fortuna
alicui est secūda. Indelibatas. Illæsas. Intonu-
it. Cœpit fortuna alicui aduersari. Fugiūt. Ami-
ci ab eo discedūt. Cætera fortunæ. Reliqui for-
tunā secuti sunt. Nō mea turba. Nō mihi fue-
rūt ueri amici. O pauci. O uos duo tres ue ami-
ci: qui ex tot mihi sup̄fuisistis. Rebus læsis. Re-
bus afflicis. Meo naufragio. Meis malis. Lit-
tora tuta. Ociū sine negocio. Falso metu. Nō ue-
ro metu: q̄ falso timetis Augustū hac i re. Ordo

Orestes
Pylades

Aurū igni
probat

aut ē. Vos nimium timētes falso metu. s. ne de⁹. i. August⁹ offēdat hac pietate: ne trepidate. Sæpe fidē ad-
uersis. Exēplis p̄bat nō eē ab amicis timēdū Augustū. Siq̄dē ille eēt in plio eos laudauit: q̄ hostib⁹ fidē in
uiolatā p̄sistere. Est aut argumētū a minori ad mai⁹. In suis. In gētibus sibi subiectis. Hęc. s. fidē. In
hoste. Si quē ex hostib⁹ fidē suis cognouit. Simpliciter. Vide quō ubiq; poeta se in exiliū eiectū fuisse
scribit ip̄rudētia & simplicitate. Inuigiles igit. Amicū admonet ut studeat sibi Augustū mitiorē reddere
Plusq; qd̄ fieri res sinūt. Plusq; res dici possit. Credibili. q̄ credi possit. Quauis acciderint. Quauis ea
mala mihi euenerint. Pars eēt qd̄ā. Ingeniū intelligit: qd̄ præ nimio dolore neq; dignū aliqd̄ cōponere:
uel certe famā designat: quā periturā dicit hac exilii nota: uel inter scythas nihil cōponēdo. Possit tegi.
Possit celari pars hæc: q̄ mecū moriet. Nā hac exilii mei nota eēt calabit si ingeniū meū minus notū fue-
rit. legi eēt possit. Me dissimulāte. Me nō onēdēte ingeniū meū: qd̄ fieri neq; pp̄ poemata iā antea edita:

DE TRISTIBVS.

qbus meū ingeniū cognosci potuit: aut pp libros de arte amādi hoc dicit: quos nō edidisset: si nō fuisset clarus in arte poetica. Si uox infragilis. Si uox nō fragilis: sed dura: & q̄ sermōe minime posset infrin- gi. Cōplecterer oīa. Mala mea oīa possem exprimere. Materia. Maloz̄ copiā Materiā appellat. Pro duce neritio. Pro duce Vlysse. Est aut Neritus (ut libro. x. docet Strabo) mons frōdosus in insula Ithaca: quā tenuit Vlysses. De Nerito & Nerycia plura dixim⁹ i Ouidiū de remedio amoris. Neritio nā mala plura tuli. Plurib⁹ malis uexat⁹ fui q̄ ulysses: qd̄ ita eēpbat. Notū ē at Vlyssē decē ānos errasse: & eo tpe uarias calamitates accepisse. Mēfos. Participiū est a Metior uerbo. In sinus geticos. Getas da- cas ē appellari scripsimus ex Plynii sn̄ia. Termi- nantur aut (ut scribit Ptolemæus) ab ortu pōtico mari: & Thracio bosphoro atq; ppōtide & Helle spōto. Ab Austro Aegeo pelago & macedonico. Ab occasu Pānonia inferiori ac Delmācia. Ab ar- cto Sarmatia Europæ. De Sarmatia aut abunde dictū est supius. Lætus uictorq; . Hoc dicit pp excidiū Iliū. Nō mihi dulichiū domus est. Du- lichiu insula est ex Echinadibus una: quæ postea Dolicha appellata fuit. Iacet aut ad Oeniadas & ad Acheloi hostiū. Fuitque hæc insula Vlyssi sub- dita ut docet Strabo. Ithace ue. Ithaca insula ē: q̄ (autore Strabone) ad stadia octoginta in circui- tu patet. De qua ita scribit Dionysi⁹: Corcyra in- sulæ maxime adiacet Neritia Ithacæ tellus opta- tissima: & ipsa Vlyssis priā cōplures aliæ passim cōspiciunt: quas Achelo⁹ amnis a chalcide fluēs circūperfundit & irrigat: & Plynio. A zacyntho in- quit Ithaca. xii. M. passuū distat: in qua mōs Ne- ritus. Tota uero circui tu patet. xxv. M. passuum. Same ue. Samos siue Same insula est: q̄ olim quattuor cōtinebat urbes. ex qbus una Samus si- ue Same dicebat⁹ utroq; usitato uocabulo ipsi et̄ insulæ cōi: eadē Cephallenia appellat⁹ autore Stra- bone. Grādis pœna. Magn⁹ dolor: quia sunt loca nō tātae celebritatis: quāta est Roma. De septē mōtibus. Sic et̄ Vergilius. Septēq; una sibi muro circūdabit arces. Et Propertio. Septē urbs alta iugis toto q̄ p̄sidet orbi. Roma. n. septē colles cōplexa ē ut Plynio docet Capitolinū. s. uel Tarpeiū. Auētī- nū: Palatinū: Cæliū: Exq̄linū: Viminalē: & Qui- rinalē. Romulus. n. palatiū. Capitoliū & Quiri- nalē cōplexus est. Ancus Marti⁹ Auētīnū & Cæ- liū: Serui⁹ Tullus Exquilinū & Viminalē. Est at̄ ordo. Sed Roma loc⁹ impii & deoz̄: quæ circū- spicit totū orbē de septē mōtibus est mihi dom⁹. Loc⁹ impii. Sedes impatorz̄. Vel locus ad im- pandū idoneus: utpote in medio Italiæ situs. Vñ Camillus apud Liuiū ita loq̄t. Nō sine cā dii ho- minesq; cōdēdæ locū hūc urbi elegerūt. Saluber- rimos colles: flumē opportunū: quo ex mediter- raneis locis fruges deuehant: quo maritimi cōmeatus accipiant. Mare uicinū ad cōmoditates: nec exposi- tū nimia p̄pinq̄uitate ad piculū classiu externaz̄ regionū. Italiæ mediū ad incrementū urbis natū unicē locū. Distat aut Roma a mari p̄ cētū stadia autore Appiano. Est at̄ Appositio nota figura. Ingeniūq; Et natura: legit⁹ (q̄ magis placet) ita et̄ hoc carmē. Inualidæ uires ingenuaz̄q; mihi. Sæuis agitatus in armis. Vexatus in prælio troiano. Studiis mollibus. Litterato ocio & ab omni strepitu abhorreti: Vel certe studia poetica itelligit: q̄. M. Tulli⁹ māsuētia appellat. Me de⁹ opp̄ssit. Aliā rōnē subiungit: qua dicit se plura mala exptū fuisse Vlysse. Deū at̄ Augustū accipe. Bellatrix diua. Dea Minerva: quā Vlyf- sis comitē fuisse dixim⁹: qm̄ ille in rebus oīb⁹ utebat⁹ prudētia: cui⁹ Pallas dea est. Tumidis q̄ regnat in undis. Neptunū dicit. Iouis ira. Augustū odiū. Quæsitos penates. Patriā quā multos ānos errabun- dus q̄siuit. Vlysses. n. post captū Iliū ad cicones Thraciæ populos puenit: a quibus post eoz̄ urbē Istmaz̄ oppugnata fugat⁹ ad Lotophagos in africā delatus est: Inde ad Cidopas: Postmodū Lestrigones populos

*Si uox infragilis: pectus mihi firmitus esset:
 Pluraq; cum linguis pluribus ora forent.
 Non tamen iccirco cōplecterer omnia uerbis
 Materia uires exuperante meas.
 Pro duce nericio docti mala nostra poetæ
 Scribite: nericio nam mala plura tuli.
 Ille breui spacio multis errauit in undis.
 Inter dulichias iliacaq; domos.
 Non freta sideribus totis distantia mentos
 Sors tulit in geticos sarmaticosq; sinus.
 Ille habuit fidāq; manum sociosq; fideles:
 Me profugum comites deseruere mei.
 Ille suam lætus patriam uictorq; petebat.
 A patria fugio uictus & exul ego.
 Nec mihi dulichiū dom⁹ ē: ithace ue sameue:
 Pœna quibus non est grādis abesse locis.
 Sed quæ de septem totū circūspicit orbem
 Montibus imperii roma deumq; locus.
 Illi corpus erat durum patiensq; laborum:
 Inualidæ uires ingenuaz̄q; mihi.
 Ille erat assidue sæuis agitatus in armis:
 Assuetus studiis mollibus ipse fui.
 Me deus oppressit nullo mala nostra leuante:
 Bellatrix illi diua ferebat opem.
 Quinq; minor ioue sit tūids q̄ regnat i undis
 Illum neptuni: me iouis ira premit.
 Adde quod illi⁹ pars maxima ficta laborum:
 Ponitur in nostris fabula nulla malis.
 Denique quæsitos cetigit tamen ille penates:
 Quaz̄q; diu petiit: contigit arua tamen
 At mihi perpetuo patria tellure carendum ē:
 Nī fuerit læsi mollior ira dei.*

Neritus

Getæ

Dulichiu

Ithacha

Samos
Same

Cephalēia

Roma lo-
cus impii

Vlyssis
errores

in Italiae extremo Siciliam uersus habitantes adiit: cum quibus pugnavit. Deinde ad Circem peruenit: cuius officio inferna loca lustrauit. Inde Scyllae & Charybdis superatis periculis ad Aeolum uenit. Inde ad Calypso: a qua Iouis imperio discessit. Sed facto naufragio solus in phaeaciam enatans ab Alcino rege accipitur: qui eum donauit multis uestibus auro & argento intextis: lebetibus: pateris: multaque auro & argento. Deinde illum in patriam remisit ea nauis: quae Neptuni indignatione in scopulum uersa est: cuius etiam meminit Plynius.

In Quintam Elegiam Enarratio.

Ec tantum clario lyde e dilecta poeta;
 Nec tantum coo battis amata suo;
 Pectoribus quum tu nris uxor ihaeres
 Digna minus misero non meliore uiro.
 Te mea supposita est ueluti trabe fulsa ruina
 Si quid adhuc ego sum muneris omne tui e
 Tu facis ut spoliu non sim: nec nuder ab illis
 Naufragii tabulas qui petiere mei.
 Utque rapax stimulae fame cupidusque cruoris
 In custoditum captat ouile lupus;
 Aut ut edax uultur corpus circumspicit: & quod
 Sub nulla positum cernere possit humo.
 Sic mea nescio quis male fidus rebus acerbis
 In bona uenturus si paterere: fuit.
 Hunc tua perfortes uirtus summouit amicos:
 Nulla quibus reddi gratia digna potest
 Ergo quum misero tam uero teste probaris:
 Hic aliquod pondus si modo testis habet.
 Nec probitate tua prior e aut hectoris uxor:
 Aut comes extincto laodomia uiro:
 Tu si maonium uatem sortita fuisses:
 Penelopes esset fama secunda tuae:
 Siue tibi hoc debes nullo pia facta magistro
 Cunque noua mores sunt tibi luce dati.
 Foemina seu princeps oes tibi culta per annos
 Te docet exemplum coniugis esse bonae.

Ec tantum clario. Vxoris fidem & industriam laudat poeta: quod quum nonnulli auidissime inhiaret ei opes: ipsa ingenio & amicum praesidio integra omnia seruauerit. Vnde poeta uerecunde tamen pollicetur eam fore suis carminibus immortalē.

Lyde. Lyde amica fuit Callimachi: quam ardentissime amauit: de qua etiam elegias scripsit. Clario poeta. Callimacho Apollinis uati. Clario. n. Apollo appellatus est a Clario luco. Strabo libro xiiii. ita scribit. Et Colophon ciuitas ionica: & ante eam Apollinis Clarii lucus. Macrobius autor est uates apud Clarium aqua pota effari oracula. Scribit etiam Solinus Colophona ciuitatem nobilem oraculo Clarii Apollinis. Pöponi quoque ita refert. Ibi lebedos Clarii quoque Apollinis sanum: quod Mantho Tyresiae filia fugiens uictores thebanorum Ephigonos: & Colophon quam Mopsus eiusdem Manthus filius statuit ad promontorium quo sinus clauditur. Ouidius in met. Mihi delphica tellus Et claros & tenedos pataraeque regia seruit. Battis. Battida amauit philetas Coos: ut diximus in ultimo de Remedio amoris.

Suo coo. Suo philetas. Minus misero. Feliciori marito. Te mea supposita e. Ordo talis. Mea ruina est fulsa te supposita ueluti trabe. Utque rapax stimulae fame. Sic etiam Vergilius. Nec lupus insidias explorat ouilia circum. Nec gregibus nocturnus obambulat. Incustoditum. Siue canum aut pastoris custodia. Aut ut edax uultur. Vultur (auctore Plutarcho) est animal omnium innocentissimum: quum nihil uescatur ex his: quae serunt homines aut plantant aut alunt: sed ex

cadaveribus sibi escam quaerit. Interficit autem nihil nec destruit animantium: Volucris autem ob asinitatem etiam mortuis abstinet. Videtur autem raro admodum: eiusque et pulli inueniri difficile possunt. Vnde nonnulli falso opinati sunt Vulturem ab alio quodam orbe huc aduolare. quod rarum sit animal: nec perpetuo quemadmodum putat esse: quod secundum naturam est: nec sua sponte: sed diuino aliquo impulsu appareat. De Vulture Aristoteles libro. vi. ita scribit. Vultur nidificat in excelssimis rupibus. Vnde fit ut raro nidus & pulli uulturis cernantur. Quo circa Herodotus Brysonis rhetoris pater Vultures ex diuerso orbe nobis incognito aduolare putauit argumento quod Vulturis nemo nidum uidisset: & quod multi exercitum sequentes repetere appareant. Sed quum difficile nidum eius alitis uideris: tamen uisus aliquis est. Vultures oua bina pariunt. Plynius tamen scribit Umbritium haruspicum suo auro peritissimum tradere Vultures parere oua. iii. unumque ex his reliqua oua nidumque lustrare: mox abiicere. Triduo ante aut biduo uolare eos ubi cadauera futura sunt.

Sub nulla humo. Nondum humatum. Rebus acerbis. Huic meo exilio. In mea bona. In meas fortunas.

Si modo hic habet aliquod pondus. Si modo huic. hoc est tibi uxori fides aliqua adhibet. Si modo testis. Subaudi habet pondus: quasi dicat: si testibus credendum est. Hectoris uxor. Andromache quae maritum Hectora ardentissime amauit. Aut comes extincto. Laodomiā dicit: de qua abū de scripsimus in tertio de arte amandi. Exincto uiro. Occiso Proteusilaio. Maonium uatem. Homerum intellige. Esset secunda tua. Esset fama tua prior: Penelopes uero secunda. Siue tibi hoc debes. Seu natura ipsa docuit te marito fidem seruare. Mores. Sanctissima instituta. Cum noua luce. Cum die natali. Foemina seu princeps. Seu Liuiam quam praecipua fide coluisti imitata es.

Lyde

Clarius

Battis

Simulo
Assimulo
Virtus

Assimilem, Similis consuetudinis. Assimulare, Cōparare. Sane a Similis nomine (autore Diome-
de) Simulo per u dixerunt ueteres. Similo enim non dicimus: sed similis est. Cicero de re. p. Quasi alius
assimulare rem. p. Et Vergili^o. Formā assimulata camerti. Inter heroidas. Inter claras mulieres. Bo-
nis tui animi. Tua uirtute. Est enim uirtus (Vt docet Cicero) Animi habitus naturæ modo. atque ratiōi
consentaneus, cuius partes sunt quattuor. Prudentia. Iustitia. Fortitudo. & Temperantia. Præconia no-
stra. Nostra carmina & laudēs.

In Sextam Elegiam Enarratio.

Si quis habes nostri, Amicū admo-
net poeta: ut gēma faciē suam in-
sculptā intuens eius exiliū recorde-
tur: dematq; illi coronā ex hedera
Si quidē huiusmodi insignia cōue-
niunt foelicibus poetis: mandat tñ

ut sculptæ imaginis loco legat opus met. in. xy.
libellos digestū: quos quis ipse in exiliū pficiens
in ignem coniecerit, tamen eisdem pluribus exē-
plis cōscriptos extare itelligit. Postremo sex uersus
mandat conscribi in prima libelli fronte: quo le-
ctor admonetur illud opus in emēdatum subita
eius consternatione circūferri. Vultus similes
nostri. Faciē meæ similē. Similitudines. n. ex mē-
bris alicuius expressis Iconas uocāt ut Plyn^o do-
cet. In imagine. In effigie gēma insculpta. Gē-
marum aut & annulorum origines Fabulæ pri-
mordium a rupe Caucaſea tradunt Promethei uī-
culorum itēpretatiōe fatali: primumq; saxi frag-
mentum iclusum ferro ac digito circundatū hoc
fuisse annulum: & hoc gemma autore Plynio li-
bro. xxxvii. Hedera. Ex hedera enim poetæ ele-
gi coronabantur, sicut ex quercu heroici: Proper-
tius. Ennius hirsuta cingat sua dicta corona. Mi-
folia ex hedera porrige bacche tua. Hedera aut cu-
ius semen ē crotatū, i. rutilū poetas coronari Plyn-
nius docet. Idē scribit Smilacē, i. hederā ciliciā eē
infausta oībus coronis: & sacris qm sit lugubris
uirgine ei^o noīs pp amorē iuuenis croci mutata ī
hūc fruticē: qd uulgus ignorās plerūq; festa sua
poluit hederā existimādo: sicut ī poetis aut libe-
ro patre aut Sileno: q oīo nescit qb^o coronet. q
aut Smilax puella ī hederā mutata sit: quæ florē
facit candidū olētē liliū Docet et Ouidius ī met.
to uersu. Et crocō ī paruos uersū cū smilacē flores
De Hedera plura legito apd Ply. li. xvi. & Theo-
phrastū libro tertio ac etiam Dioscoridē: Hedera
autem ab Osiride repertā scribit Diodorus: quā

Gēmarū
& annulo-
rū origo

Hedera
Crotatū
Smilax &
crocus in
flores

Thestias
Althea
Ouidii
met. locus

ei consacrarunt: quemadmodum & Dionysio graci. Lingua uero Aegyptia Hederam osiridis plantam
uocant. Bacchica sarta. Coronas hederæ: quæ est baccho sacra. Est autem appositio figura. Ista signa.
Sarta ex hedera. Temporibus meis. Mea hactempestate qua exulo. Dissimula. Finge hæc non di-
ci tibi. ne Augustum lædas. Sentis tamen optime. Intelligis tamen optime amice me tibi hæc dicere: ē
autem parenthesis figura. Qui me fersq; refersq;. Qui fers & representas: aut qui fers & extrahis anu-
lum: in quo est gēma habens uultus meos insculptos. Relegati. Amici exulis. Grata tua est pietas.
Hoc quod facis quo pietatem præfers est mihi admodum gratum. Sed carmina maior imago Sunt
mea. Carminibus me magis poteris intueri: q̄ ulla sculptura. Carmina mutatas. Opus Met. id est trās-
mutationis itelligit. Infelix fuga. Infelix exiliū. Rupit. Intermisit. nō. n. poeta opus illud potuit cor-
rigere: ut dixim^o. Meoz. Opeoz meorū. Vtq; cremasse suū. Fabulā in ultio enarrationū n̄arū ī
Ouidiū de remedio amoris abunde scripsim^o. Sub stipite. Sub torre, ī quo Meleagri fata erāt. The-
stias. Althea Thestii filia. Thesti^o. n. (ut ī. x. scribit Strabo) Pleuroniā tenuit: q̄ Curetū ductor. Socer qdē
fuit Oenci: Altheæ uero pater. Et melior matre fuisse soror, Althea meliorē se & fratē a Meleagro ite-
rēptoz amatiōrē ofidit q̄ filii. Sic & ī. viii. met. Pugnāt materq; sororq;. Et diuersa trahūt unū duo noīa
pectus. Et paulopost. Incipit eē tñ melior germana parētē: In superiori carmine exponēdo quidam delirant.

Assimilemq; lui longa assuetudine fecit:
Grandia si paruis assimilare licet.
Hei mihi n̄ magnas q; hnt mea carmia uires
Nostraq; sunt meritis ora minora tuis.
Si quid & in nobis uiui fuit ante uigoris
Extinctum longis excidit omne malis.
Prima locū sanctas heroidas inter haberes:
Prima bonis animi conspicerere tui.
Quantūcunq; tñ præconia nostra ualebunt:
Carminibus uiues tempus in omne meis.
Iqs habes nrī similes ī imagie uultus:
Deme meis hedras bacchica sarta cōis
Ista decent latos foelicia signa poetas.
Temporibus non est apta corona meis.
Hæc tibi dissimula (sentis tñ optime) dici
In digito qui me fersq; refersq; tuo.
Effigiemq; meā suluo complexus in auro
Chara relegati quæ potes orā uides.
Quæ quotiēs spectas: subeat tibi dicef forſā.
Quā procul a nobis naso sodalis abest.
Grata tua ē pietas: sed carmina maior imago
Sunt mea quæ mando qualiacunq; legas.
Carmina mutatas hominum dicentia formas
Infelix domini quod fuga rupit opus.
Hæc ego discedens sicut boni multa meorū
Iple mea posui moestus ī igne manu.
Vtq; cremasse suū fertur sub stipite natum
Thestias; & melior matre fuisse soror:

Viscera nra. Nros liberos quasi nostras carnes: Ingenii enim opera elegantissime a poetis liberi appellantur. Rapidis rogis. Flammæ oia rapienti. Perosus erā. Odio prosequerbar: Sane odi (autore Dio, Odi mede) uerbū est corruptū: Accipitur. n. pro instanti & perfecto. Nonnulli distinguendi tēporis gratia perfecto declinat Exosus & posus: similiter & plusq̄ perfectū: Similiter, n. ex eodē horz tēporz est declinatio. Imperatiuū non habet quasi futuri: nec futurū infinitiuū: nec p̄cipiū: Idē uerbū in significatione passiuā aliter formari non potest: nisi dicas odio sum illi.

Sic ego nō meritos mecum peritura libellos

Imposui rapidis uiscera nostra rogis.

Vel qd̄ eram musas ut carmīa nostra posus.

Vel qd̄ adhuc crescēs & rude carmē erat.

Quæ qm̄ non sunt penitus sublata: sed extāt

Pluribus exemplis scripta fuisse reor.

Nunc p̄cor ut uiuant: & non ignaua legētē

Ocia delectent: admoneantq̄ mei.

Non tñ illa legi poterunt patienter ab ullo:

Nesciat his summā si quis abesse manū:

Ablatum mediis opus est incudibus illud

Defuit & scriptis ultima lima meis.

Et ueniam pro laude peto: laudatus abunde

Non fastiditus si tibi lector ero.

Hos quoq̄ sex uersus in pria fronte libelli:

Si p̄ponendos esse putabis: habe.

Orba parente suo quicunq̄ uolumina t̄gis:

His saltem uestra detur in urbe locus.

Quoq̄ magis faueas. n̄ hæc sūt edita ab illo:

Sed quasi de domini funere rapta sui.

Quicqd̄ in his igit̄ uitii rude carmē habebit:

Emendaturus: si licuisset: eram.

N caput alta suū labēt ab æquor̄ retro

Flumina: cōuersis solq̄ recurret equis:

Terra feret stellas: coelū findet aratro:

Vnda dabit flāmas: & dabit ignis aquas:

Omnia naturæ p̄postera legibus ibunt:

Parque suum mundi nulla tenebit iter.

Legibus naturæ. Legibus quas natura ipsa docuit: Ius. n. triplex esse docent iurisperiti: Est enī ius naturale: quod natura omnia animalia docuit, ut est maris & sceminæ cōiugatio. hīc liberosq̄ educatio: Cicero tamen in rhetoricis scribit Naturæ ius in solos hoīes non in omnia animalia cadere: idq̄ nobis nō opinio: sed quædā innata uis affert: eius partes sunt hæc. Religio. Pietas. Gratia. Vindicatio. Observantia. Veritas. Ius gentiū omni humano generi cōmuni est: Gentes enim humana iura quædam sibi constituerunt: ut bella, captiuitates, seruitutes. Iure enim naturali omnes ab initio liberi nascebant. Ex hoc iure gentium oēs p̄ne contractus introducti sunt, ut emptio, uenditio, locatio, conductio, societas, depositum, mutuum & alii huiusmodi. Ius uero ciuile ex una quaque ciuitate appellatur ueluti Atheniensium, Nam leges Solonis: uel Draconis appellantur ius ciuile Atheniensium, & leges quibus romani utebatur: ius ciuile romanorum nominatur. Parsq̄ suum mundi. Ordo est: & nulla pars mundi tenebit suum iter. Mundus autem (ut scribit Apuleius) societate cœli & terræ constat & eorum naturis, quæ utriusque sunt: Vel sic Mundus est ornata ordinatio dei munere deoz & recta custodia: cuius cardines (sic .n. dixerim centrū) robustū et incontigibile genitrix atq̄ alitrix animantium oīum habet tellus supernis oībus aeris liquiditate (ut uideri potest) admodū tegminis septis: & opertis. Ultra deoz domus ē: quod uocamus cœlū: Plato in Timeo mūdū natū esse: sep̄q̄ fore existimat. Aristoteles i li. de cœlo: & mūdo &

Vel q̄ adhuc crescens. Aliam rōnem addit: cur opus met. igni cremauerit. Et rude. Et inemē datū. Penitus sublata. Prorsus adēpta. Pluribus exemplis. Arbitror plura uolumina excripta fuisse ex meo exēplari. Nō ignaua ocia. Ocia litteraz & scriptorū meoz nō ignauā p̄ferentia. Eleganter aut̄ studium litteraz ocū appellamus. Delectent legentem. Delectent opus met. legentē. Admoneantq̄ mei. Vel meæ eruditionis: uel exilii admoneāt. Sumam manū. Ultimā finem. Mediis incudibus. Nondū absolute opere. Est a fabris ferrariis sūpta metaphora: Incude. n. media opus ablatū dicit̄. cum pars perfecta. pars nō absoluta relinquit̄. Et ueniā p̄ laude peto. Nō peto ex huiusmodi ope laudē. q̄ speranda erat: sed ut mihi tantū ignoscas. Laudatus ero abunde. Satis mihi erit laudis. Si nō ero tibi fastiditus. Si nō ero tibi fastidius. Orba suo parente: Priuata patre & autore operis q̄ in exiliū eiectus est. In ur̄a urbe. In urbe Roma. Quoq̄ magis faueas. Et ut imago sis op̄i amic⁹. nec eo odio p̄sequaris. quō poetā exulē. Quasi de funere dñi. quasi de morte & exilio poetæ. In Septimā Elegiam Enarratio.

N caput alta suū. Querit̄ poeta eū quocū diu familiariter uixerat subtrahita poetæ cōsternatione: & exilii uina fidē mutasse. Mox tñ illum admonet ut in fide permaneat quo ei⁹ officiū laudare queat. In suū caput. In eorū fontē. unde erūpunt in mare. Labentur retro. Retro fluent. Ab æquore. A mari in quod defluunt. Conuersis solq̄ recurret equis. Sol etiā ab occasu in orientē cursum dirigit. oīa igitur elementa naturā mutatura esse dicit̄: quiquidem amicus: quē nunq̄ crediderat alienari posse fidē mutarit subita eius ruina. Ibūt p̄postera. Ibunt cōtraria & alio modo q̄ debent: hinc fit aduerbiū p̄postere: quo Plynius utit̄ ita scribens. Diuus Augustus lauū prodidit sibi calceū p̄postere indu

p̄postere
p̄postere

Ius triplex

Naturæ
ius.

Ius gentiū

Ius ciuile.

Mundus.

eam secutus Plynius scribūt Mundū neq; genitū neq; interiturū unq; Seneca uero in libro de consolatio
 ne ad Martiā: Lucan⁹ & Diuus Augustin⁹ libro uigesimo de ciuitate dei Mundum quādoq; conflagra
 tur; autumāt: Idem sentit Lactātius. Lucretius il
 lū ruitūq; docet. Is postea in melius nouabitur &
 fiet cœlum nouū & terra noua: ut Ioannes scribit
 in Apocalypsi: Paulus quoq; apostolus in qua
 dā epistola ita scribit. Veniet dies domini: in quo
 cœli magno impetu trāscurrēt: elementa autē ardē
 tia resoluent: & terra & quæ in ipsa sūt opera exu
 rent. Intelligēdum est autē arsura elemēta quæ in
 hac una parte mūdi subsistūt procellosa & turbu
 lēta: i qua eosdem cœlos dicunt esse repositos sal
 uis illis superioribus & in sua integritate manen
 tibus: in quorum firmamento sunt sydera consti
 tuta. Quod autē in sacris litteris ita legimus. Ope
 ra manuum tuarum sunt cœli Ipsi peribunt: mi
 nime totus mundus periturus credatur. nam a to
 to pars accipitur. Soli enim cœli infimi perituri
 sunt ut diximus: De quo non sit habenda fi
 des. Cui non sit fides adhibēda omnia posse eue
 nire. Hæc ego uaticinor. Diuin⁹ inq; leges nā
 turæ ituras esse spostere. Meas exeqas. Me i exi
 liū proficiscentē. tanq; si efferer. Leuare. Cōso
 lari. dolorē iminuerē. Publica ora. Oīum ser
 mones. Deniq; lugubres: Subaudi quid fuit.
 Vult⁹ lugubres. Meos uultus luctu deformēs.
 Nullo foedere. Nullo amicitia uinculo. Si
 gna sui aī. Signa doloris quo afficiebātur ppter
 meū discessū. Quid: nisi conuictu. Vide q̄apte
 amico pfidiā exprobrat. Tot lus⁹. Tot iocos.
 Et tot mea seria. Et tot mea non ioco: sed serio
 dicta ac facta. Adscitus. Adit⁹ etus euocatus a
 me. Placida urbe quirini. Romā designat. in q̄
 homies non sæuos: sed mites nasci solitos inuit:
 Ponti sinistri. Maris euxini mihi aduersi: & i
 festi: aut re uera scopulos sinistra ptes maris pon
 tici eū genuisse scribit. qd̄ magis et placet. Scy
 thia. Scythica regiōis. Et tua sunt silicis. Ami
 co quoq; duritiē pectoris obicit. Circū præ
 cordia. Circū ptes præiacentes cordi: Quid autē
 sine præcordia. alibi abunde diximus. Tigris
 erat. Erat femina aliqua crudelis. ut sūt Tigres.
 De quoq; natura: & sæuitia meminit Plyn⁹. Ari
 stoteles: ac et Solinus. Minus aliena. Min⁹ alie
 ni hoīs: sed tibi amici. Quā non. Subaudi pu
 tasti. Nō agerere reus duritiæ. Nō accusarēris
 crudelitatis. Sed quoniam accedūt. Quādoq;
 dem inquit hæc et adduntur ceteris meis malis.
 Ut careant nūeris. Ut non serues mihi eā fidē
 quā superiori tēpore præstitisti. Ut tēpora pri
 ma. Ut superiora tēpora. qbus amicitia nra erat
 arctissima. Careant suis nūeris. Careāt suo. or
 dine: ut mihi in amore non respondeas ut antea:
 hoc est enim carere suis nūeris: Huius peccati.
 Huius obliuionis amicitia. Et illo officium.
 Ordo est. Et effice: ut ego laudem tuum officium
 illo ore: quo ore queror de te.

Omnia iā fient. fieri quæ posse negabam
 Et nihil est. de quo nō sit habenda fides.
 Hæc ego uaticinor: quia sum decept⁹ ab illo
 Laturum misero quem mihi rebar opem.
 Tanta ne te fallax cœpere obliuia nostri?
 Afflictumq; fuit tantus adire tim or:
 Ut neq; respiceres. nec solarere iacentem
 Dure. nec exequias prosequerere meas:
 Illud amicitia sanctum & uenerabile nomē:
 Nunc tibi pro uili sub pedibusque iacet.
 Quid fuit ingenti prostratū mole sodalem
 Visere: & alloquiū parte leuare tui?
 Inque meos si nō lachrymas dimittere casus:
 Pauca tamen ficto uerba dolore loqui.
 Idque quod ignoti faciunt: uale dicere saltē.
 Et uocem populi publica que ora sequi:
 Deniq; lugubres uultus nunquāq; uidēdos
 Cernere supremo dum licuitque die.
 Dicendumque semel toto non amplius a uo
 Accipere: & parili reddere uoce uale:
 At fecere alii nullo mihi foedere iuncti:
 Et lachrymas animi signa dedere lui.
 Quid: nisi cōuictu caulifq; ualentibus eēm
 Temporis & longi iunctus amore tibi?
 Quid nisi tot lusus & tot mea seria nosse?
 Tot nossem lusus seria que ipse tua?
 Quid si dūtaxat romæ mihi cognitus esses?
 Adscitus totiens in genus omne loci:
 Cuncta ne i æquoreos abierūt irrita uentos?
 Cuncta ne lethæis merla ferūtur aquis?
 Non ego te genitū placida reor urbe q̄rini
 Vrbe meo que iā non adeunda pede est:
 Sed scopulis pōū: quos hæc hēt ora: sinistri:
 Inque feris scythia sarmaticisque iugis.
 Et tua sunt silicis circum præcordia uenæ.
 Et rigidam ferri semina pectus habet.
 Quæque tibi quondā tenero ducēda palato
 Plena dedit nutritrix ubera: tigris erat.
 Aut mala nostra minus q̄ nō aliena putasses
 Duritiæque mihi non agerere reus.
 Sed qm̄ accedūt fatalibus hæc quoq; dānis
 Ut careāt numeris tempora prima suis:
 Effice peccati ne līm memor huius: & illo
 Officium laudē quo queror ore tuum.

In Octauam Elegiam Enarratio.

Etur inoffense. Queritur poeta uulgum sequi fortunam & secundis tantum rebus adesse amico. At in aduersis eum solam destituere: quod quidem re sibi cognitum fuisse docet. Siquidem anteq̄ relegaretur ab Augusto multos habuit amicos. At postq̄ subita ruina corruit: neminem inuenit: in cuius praesidio acquiesceret: cum multis per Caesaris modestiam id praestare licuisset: quandoquidem ab eo hostilis erga amicum amor etiam probe

Etur inoffensa uita tibi tagere meta:
 Qui legis hoc nobis non inimicus op?
 Atq; uina possent p te mea uota ualei
 Quae pro me duos non tetigere deos.
 Donec eris felix multos numerabis amicos.
 Tempora si fuerint nubila: solus eris.
 Aspicias ut ueniant ad candida tecta coluba:
 Accipiat nullas sordida turris aues:
 Horrea formicae tendunt ad inania nunquam:
 Nullus ad amissas ibit amicus opes:
 Utq; comes radios p solis eutibus umbra e:
 Quum latet hic pressus nubibus: illa fugit:
 Mobile sic sequitur fortunae lumina uulgus:
 Quae simul inducta nube teguntur ab it.
 Hac praecor ut semp possint tibi falsa uideri.
 Sunt tamen euentu uera fatenda meo.
 Dum stetimus: turbae quantum satis eet hebat
 Nota quidem sed non ambitiosa domus.
 At simul impulsae: omnes timuere ruina:
 Cautaq; communi terga dedere fuga.
 Saeva nec admiror metuunt si fulmina: quorum
 Ignibus afflari proxima quaeque solent:
 Sed tamen in duris remanentem rebus amicū
 Quolibet inuiso caesar in hoste probat.
 Nec solet irasci: nec enim moderatior alter:
 Quum quis i aduersis si quid amauit amet
 De comite argolico postqua cognouit orestē
 Narratur piladen ipse probasse thoas.
 Quae fuit actoridae cum magno sem p achille:

tur. Detur tibi tangere. Cōcedatur tibi o lector non inimice a diis attingere. Metam. Finem.

Vitae inoffensa. Vitae citra ullū malū. Duros deos. Deos mihi difficiles. Tempora si fuerint nubila. Si tempora nube aliqua hoc est malo operientur. Aspicias ut ueniant. Per columbae, formicae. & umbræ similitudines ostendit homines fortunam sequi. Ad candida tecta. Ad periterationes: quibus secundas amicorū res designat.

Sordida turris. Turris imūda, i. fortūa amici nubila & aduersa. Horrea formicae. Insectorum officiosissimū genus formicarum & apiū est. Formicarum negocia omnibus in promptu habent atq; eadem semita semper ambulant & cibaria reconduunt & cellas promptuarias faciunt: nec interdum solum: sed etiam noctibus plena luna labore exercent autore Aristotele libro nono. Sepeliunt formicæ inter se uiuentium solae praeter hominē. De formicis plura Plyni^o libro. xi. Utq; comes radios. Ordo est. Et ut umbra est comes eutibus per radios solis. Quum latet hic pressus nubibus. Quum sol nubibus obscuratur. Illa fugit. Illa umbra discedit nec apparet. Fortunae lumina. Auram & foelicitatem fortunae. Quae semel inducta. Postq̄ fortunae fauor hominem deserit: eū quoq; uulgus relinquit. Hac praecor. Ea intelligit quae dixerat, q̄ scilicet uulgus sequatur fortunam. Meo euentu. Meo successu: quia re cognouit id ita esse. uidi enim me ab amicis fere omnibus desertum. Dum stetimus. Dum mihi fortuna arrisit. Turbae quantum satis esset. Ordo est. Domus quidem nota sed non ambitiosa habebat tantum turbae quantum satis esset. Ex quo designat se fautores multos habuisse: quum nondum relegatus esset. At simul impulsae est. Postq̄ est deiecta ab Augusto. i. postq̄ in exilium missus sum.

Cauta terga. Terga sibi cauentia: uel certe cauta turba: hoc est turba sibi cauens ne quid Augustus in eos mea causa grauius moliretur. Sed tū in duris: Onidit eos errare qui se deseruere Au-

Formica
rū officia

gusti metu. Siquidē ille solet amici fidem etiam in eos quos odit laudare. De comite argolico. Pacuius tragœdiam scripsit: in qua continebatur quēadmodum Orestes cupiens a se furias remouere ex morte matris conceptas oraculū cōsultuit. cui rēdit ut ad templū Dianae in Tauricā regionē proficisceretur: quo cum peruenisset comite & duce itineris pylade: Thoas rex de more eum mactare uolebat. Caterū ignorabat uter esset Orestes: Pylades Orestem se esse respondit ut pro illo necaretur. Orestes aut ita ut erat Orestē se esse perseuerabat: quoq; fidē ita Thoas pbauit ut Orestē ignosceret. Rem aliter & plenius refert Ouidius libro tertio de ponto ea elegia quam ad Cottam scribit. De comite argolico. De eo qui simulabat se esse Pyladem: ut Orestes potius q̄ ipse seruaret. Quae fuit actoridae. Amor Patrodi & Achillis notus est Homeri carmine. Nam qū Patroclus Actoris nepos Achillis indutus armis pugnaret. Apollo incitauit Hectorē ad eū insequendū. Ipse uero multo aere opertus in ipso fremitu bellantiū stans: Galea de capite discutit: post telū qd̄ ille manu tenebat magnū: crassū: graue: in manu Apollo omne cōminuit. Dehinc lorica soluit: quae una cū dypeo pedū tenus demisso defluxit. Quum ecce Euphorbus Panthi filius a tergo ueniens medios humeros cominus telo confixit: quē Hector conspicatus & saucium & recedentē propius apud ipsas cateruas adiit: extremūq; illius latus lancea percussit: ut ferrum e contraria parte existet.

Amor py
ladi &
orestis

Amor pa
trodi &
Achillis

quo vulnere Patroclus cum magna tum sociorum: tū corporis sui ruina prostratus est ut in decimo sexto iliados narrat Homerus: cuius mortē qū Achilli Antilochus nūciaffet: eius oculi nigra ob dolore nebulosa caligarunt. Tū cinere capite asperso gratiosam dehonestauit faciem & mundam tunicam. Inde humi prostratus comam uellere & matri eum consolanti inquit, Mater horum mihi Iupiter autor est, Sed mihi quid utilitatis: ex quo mihi charissimus perit Patroclus: quē ego tantifaciebā: ut meipso apud me nō esset inferior: Tandem allatis sibi a matre armis a Vulcauo fabricatis in aciem descendit: nec unq̄ deditur Hectorē inseq̄ donec eum interfecerit fraginea hasta per mollem ceruicē emissa. De Patrodo plura diximus in enarrationibus in Ouidium de arte amandi. Hectoris ore. Ore inimici. Quod pius ad manes. Thefei & Pirithoi amorem & descensum ad inferos diximus supra. Euryali nisiq̄ fide, Nisi & Euryali amor notus est Vergilia no carmine. Est etiam in miseris pietas. Solent hoīes in miseros eē pii: q̄ tñ pietas ē in hostibus laudatur ut supius pbauit exemplis. Debeat ut lachrymis. Vt maxime defenda sit fors mea.

In Nonam Elegiam Enarratio.

V mea sint proprio. Sunt qui hāc elegiam cum superiore coniungāt. Sunt qui etiam separent: mihi omnino uidetur disjungenda. Amico enī gratulatur q̄ studio & doctrina magnam sit laudem consecutus: quod ita fore olim se nulla diuinandi peritia: sed ratione & coniecturis cognouisse dicit. Simul ostendit eum sibi rectius consuluisse: q̄ grauioribus disciplinis operam dederit. At e contra dolet sibi studia poetica & lasciuiores musam nocuisse. Postremo eum rogat: ut se excuset si quis damnauerit libros de arte amatoria compositos: quandoquidem eius uita ab illis artibus aliena ei semper nota fuerit. At mea sint. Legendū est ut pro quēadmodū: non at

ut sit aduerbium qualitatis. Vergilius. Vt uidi: ut perii. Erit autem ordo talis. Vt mea pectora sunt facta serena pro tuo sensu quanuis sint & reliqua. Fit plerūq̄ unius litteræ immutatio: ut & sensus & ordo turbetur quemadmodum in Apuleii met. principio. Vulgo enī sere ita legi. At ego sermone isto milesio fabulas cōferā: qū legēdū sit. Vt ego sermōe isto milesio. Proprio casu. Relegationē itellige. Pro tuo sensu. Pro intelligentia & doctrina tua. Fabius ē sensum communem pro quadam rerum omnium intelligentia accipit. Sunt qui legant pro sensu tui: ut sit pro auditu nominis tui. Facta serena. Facta læta: subaudi sunt. Hoc tibi uenturum. Id intelligit quod sensum nominauit. Istam ratem. Te ipsum & ingenium. Aura. Favor. Minus ferret. Minus amplectēretur. Siue aliquid morum. Ordo est. Nemo erat emendus pluris: siue pretium morum: seu pretium uitæ carentis læte est aliquid. id est si cuiusq̄ inq̄ morēs & uita carens crimine aliquid ualent. Nemo pluris emendus erat. Quasi dicat præponendus eras omnibus. Per ingenuas artes. Per disciplinas liberales & studia eloquentiæ. Qualibet causa. Vel demonstratiua: uel deliberatiua: uel iudicialis. Fit bona. Fit honesta. Grandis scena. Magnū spectaculū. Manet tuas dotes. Expectat tuas uirtutes: quasi dicat & moribus & eloquentia tua dixi te fore uirum clarissimum. Hoc mihi non ouium fibræ. Non diuinari hęc tanq̄ haruspex ex animalium extis. Romani enim haruspices (Autore Vitruuio) pecoribus imolatis inspiciebant iocinora: & si erant liuida & uitiosa. alia imolabant dubitantes utrum morbo an pabuli uitio læsa essent. Quam pluribus experti erant & probauerant integram & solidam naturam iocinorum ex aqua & pabulo: tunc litatum rite existimabant: sin secus minimē litari posse dicebāt. Vnde Cicero in primo de diuinatione ita scribit. Quid enim habet haruspex cur pulmo incisus etiam in bouis extis dirimat tempus & proferat diem? Et Lilius libro. viii. ab urbe condita. Romani consules priusq̄ eduerent in aciem imolauerunt. Decio caput iocinoris a familiari parte cæsum haruspex dicitur ostendisse. alioquin acceptam diis hostiam esse. Obseruabant etiam in extis non modo iecur & pulmonem: sed etiam cor ut docet Cicero. Ex his enim haruspices ab aqua aut ab igni pericula monebant: tum hereditates: tum damna denunciabant: si sum: familiare: ac uitale tractabant: caput iecoris ex omni parte cōsiderabant. Si uero id non esset inuentum nihil putabant accidere potuisse tristicius. Considerabant etiam in extis: quæ pars inimici: quæ pars familiaris: q̄d fissum periculum: quod coniunctum commodum aliquod ostenderet. Fibræ autem quattuor sunt in iocinore. Celsus libro quarto. Iecur in fibras quattuor diuiditur.

Laudari solita est hectoris ore fides.

Quod pius ad mæes theseus cōes iret amico

Tartareum dicunt indoluisse deum:

Euryali nisi que fide tibi turne relata

Credibile est lachrymis imaduuisse genas.

Est et i miseris pieras & i hoste probat: Cuet

Hei mihi quā paucos hęc mea diēta mo

Hic status. hęc rerū nūc est fortuna mearū:

Debeat ut lachrymis nullus adesse mod⁹

T mea sint pprio quīs mœstissima casu

Pectora: pro sensu facta serena tuo:

Hoc tibi uenturū: iā tū charissime uidi:

Ferret adhuc istā quā minus aura ratem.

Siue aliquid morum seu uitæ labe carentis

Est pretiū: nemo pluris emendus erat.

Siue per ingenuas aliq̄s caput extulit artes:

Qualibet eloquio fit bona causa tuo.

His ego commotus dixi tibi protinus ipsi

Scena manet dotes grandis amice tuas.

Locus
Apuleii
emēdatus

Haruspici
cum
diuinatione

Quomodo
exta
obserua
bant
Fibræ q̄
tuor

Tonitrus uel sinistri. Diuinabant etiam per fulgura quæ obseruabant læua (autore Plynio) p̄spera excitabantur: quoniam læua parte mundi ortus est: nec tam aduentus spectatur: quæ reditus siue ab ic̄tu resiliat ignis: siue opere confecto aut igne consumpto spiritus remeet. In. xvi. partes cœlum in eo respectu diuisere Thufci. Prima est a septentrionibus ad æquinoctialem exortum. Secunda ad meridiem. Tertia ad æquinoctialem occasum. Quarta optinet quod reliquum est ab occasu ad septentriones: Has in quaternas iterum diuisere partes. Ex quibus octo ab exortu sinistras: totidem & contrario appellauere dextras. Ex his

Diuinatio
p̄ fulgura
Fulgura
læua

Hoc mihi nō ouiu fibræ: tonitrusue sinistri:

Linguaue seruata pennaq; dixit auis:

Augurium ratio & tūc cōiectura futuri:

Hæc diuinaui. noticiamq; tuli.

Et quoniã uera est: tota tibi mente mihi que

Gratulor ingenium nō latuisse tuum.

At nostrū tenebris utinam latuisset in imis:

Expedit studiis lumen abesse meis:

Vtq; tibi profunt artes facunde seueræ:

Dissimiles illis sic nocuere mihi.

Vita tamen tibi nota mea: scis artibus illis

Auctoris mores abstinuisse sui.

Scis uetus hoc iuueni lusū mihi carmē & istos

Vt non laudandos: sic tamen esse iocos.

Ergo ut defendi nullo mea posse colore:

Sic excusari carmina posse puto:

Qua potes excusa: nec amici desere causam:

Quo pede cœpisti sic bene semper eas.

St mihi sitq; p̄cor flauæ tutela miera

Nauis: & a picta casside nomē habet.

maxime dira quæ per septentriones occasum attingunt. Itaq; plurimum refert: unde uenerint fulmina: & quo cōcesserint. Optimum est in exortiuas redire partes. Ideo quum a prima cœli parte uenerint: & in eandem concesserint: summa fœlicitas portenditur. Quale Scillæ dictatori ostentum datum accepimus. Cetera ipsius mundi portio minus prospera aut dira. Fulmen sinistrum scribit Cicero optimum fuisse ad omnes res: præterq; ad comitia: quod quidem institutum est rei publicæ causa: ut comitiorum uel in iudiciis populi: uel iure legum: uel in creandis magistratibus principes ciuitatis essent interpretes. Lingua uel. Per linguam auis intellige Oscines idest aues quæ uoce augurium faciunt. Per pennam autem designat p̄petes: quæ uolatu dabant auguria. Captabantur enim auspicia duobus modis: aut uolatu: aut garritu: quarum quædam Oscines: quædam præpetes dicebatur: quam rem designat etiam Maro eo uersu. Qui uolucrum linguas & præpetis omnia pennæ. Augurium ratio. Ratio & coniectura de te fuerunt mihi loco augurii: ut diuinarem te uirtute conspicuum fore. Non latuisse. Apparuisse. At nostrum. At nostrum ingenium poetice artis peritum. Expedit. Utile fuit. Lumē. Famam & gloriam. Artes seueræ. Vel philosophiam dicit: uel certē ingenuas disciplinas & studia eloquentiæ: quæ ideo seuera appellat, quoniã

Oscines
Præpetes
Auspicia
duob; modis
captantur

magis graua sunt poetica facultate: in qua inest maior uoluptas, ut non immerito a præclaris autoribus Mansuetiores musæ appellentur: Superior sententia magis placet. Scis artibus illis. Sic & Catullus. Nā castum esse decet pium poetam ipsum: uersiculos nihil necesse est. Scis uetus hoc iuueni. Designat se iuuenem amatoria scripsisse ioco magis: quæ serio. Ergo ut defendi. Docet non posse defendi ullo colore rhetorico aut eloquentia amatoria illa: quorum causa eiectus est in exilium: sed tantum excusari: Ita q; eum hortatur, ut id tantum efficiat: quandoquidem illi hæc contra Augustum tueri non sit tutum.

In Decimam Elegiam Enarratio.

Est mihi sitq; precor. Laudat nauem Ouidius quã in sinu Corinthiaco accepit: & quum altera nauis diu eundē cursum tenuisset: quæ nauis poetæ: quæq; postea e Samothracia soluerent: utriusq; navigationē & loca describit. Optat deinde: ut incolumis Tomū nauis eum perferat: quæ si contigerit. Mineruæ se agnam imolaturum pollicetur. Postremo Castorem & Pollucem precatur: ut utriq; naui adsint. Tutela Mineruæ. Mineruæ simulacrū nauis insigne & tutela. Solebant enim in nauibus dii pingi: ut Minerva: Apollo: & alii. in quorū tutela esse nauem uolebant. Lucanus libro tertio. Non robore picto Ornatas decuit fulgēs tutela carinas. Vergilius. Et aurato fulgebat apolline puppis. Et Ouidius. Pictos uerberat unda deos. Eodem modo arbitror Argo palladiã ratē a poetis appellari quæ Pallada de more pictã habuerit quæ et placeat dictam quæ cura palladis fuerit facta: & ingenio se ac perite. Ad pallada enim solemus præstantiora opera referre: quorū illa est dea: ut in fastis docet Ouidius. Eo modo & Maro. Equum diuina palladis arte græcos ædificasse cecinit. Et Papinius Palladias manus appellauit. Et Martialis artem palladium. Plura dicemus in tertio libro. Minerua autem ideo in puppibus pingebatur: quoniam (autore Pausania) poetæ aiunt illam ex Neptuno & Tritonide palude natã: ut non immerito maris numina maritime nauis præsent: hinc etiam flauam hoc in loco appellat Mineruam Ouidius. Flauum enim ex uiridi & ruffo & albo concretum est. Vnde Pacuuius aquam flauam (Gelio autore) appellauit. Et a picta casside nomē habet. A galea quam illa armata gerit Galeata appellatur Minerua. De qua tale etiam Aufonii epigramma a nobis nuper in lucem prolatum extat. Armatam pallas uenirem lacedæmone uisens Vis ne iudicium sic ineamus ait. Cui uenus arridens: quid me galeata lacesis? Vincere si possum nuda: quid arma gerens?

Dii in nauibus
pingebantur
Palladia
ratis
Pallas operum
dea
Palladiæ
manus &
ars
Cur minerua
in puppibus
Flaua
minerua
Flauum

Pelopōne **Comites. Naues eiusdem itineris nauigatione utentes. Qualibet arte. Vel remō: uel uelo. Primū**
sis **mibi cognita terris. Non terris: sed Cenchrīs legendū est. Nam peloponnesus (autore Plynio) iacet in**
Isthmos **ter duo maria ægæum & Ionium platani folio similis propter angulosos incessus. Angustia unde procedit**
Lecheæ **Isthmos appellatur. In eo loco irrumpunt e diuerso quæ dicta sunt maria Corinthiac' hinc: ilinc Sa**
Cenchreæ **ronicus appellatur sinus. Lecheæ hinc: Cenchreæ illinc angustiarum termini longo & ancipiti nauū am-**
Hellespō- **bita. Quæ. Scilicet nauis mea. In mare helles æoliæ: In hellespontum. Nam mare alia aliis cognō-**
tus **mina accepit. Vbi enim primū se coarctat Helles-**
Propōtis **pontum uocamus. Vbi expandit Propontis dici-**
Thracius **tur. ubi iterum se pressit Thracius Bosphorus:**
bosphor' **ubi iterum effundit pontus Euxinus. Qua palu-**
Pōtus Eu- **di cōmittitur Cimmericus Bosphorus: Palus ipsa**
xinus **Meotis: Hellespontus autem appellatur ab Helle**
Cimerius **Athamantis regis & Neiphyles filia: quæ in illud**
bosphor' **cecidit: ut libro quinto docet Diodorus. Hellen**
Meotis **autem Aeoliam appellat ab Aeolia regione quon-**
Helles æo- **dam Mysia appellata: quæ Hellesponto adiacet:**
lia **uel ab Aeolo auo: qui regioni nomen imposuit.**
Heraclea **Longum iter. Totum iter longitudinis Helles-**
Selibria **pōti: hoc ē postq̄ hellespōti longitudinē sulcaui-**
Perithus **mus. Aut certe cursum ex Cenchrīs usq̄ in Helle-**
pepareth' **spondum accipe. Tenui limite. Tenui sulco &**
Zerynthum **uia. Aut facili & tenui propter aquam quæ tenuis**
Stentoris **est. Fleximus in leuum cursus. Ex hellesponto**
portus **in propontidis sinistram partē nauigationem**
Pes nauis **fleximus. Et ab Actoris urbe. In quibusdam ex**
emularibus legitur etiam Hectoris: quæ lectio nō
placet. Ego legendum emendatē arbitror ab Her-
culis urbe: ut Heracleam intelligas: quæ urbs fuit
in ora sinistri litoris propōtidis: ut est autor' Pto-
lemæus. Verum si intelligimus portam nondum
uenisse in Hellespōtum: sed adhuc fuisse in ægæo
illi propinquo: quod ipse uidetur Hellespontum
nominare leges emendate ab hectoris urbe: id est
Ilio: quæ ex ægæo hellespōtum ingredientis erat
a dextra: ut sit sensus. Quam primum in ægæo ad
huc nauigans habui llium a fronte: flexi iter in leuam partem ubi erant loca illa: quæ statim subiūgit. Ca-
terum illud ausim affirmare: aut carmina aliqua deesse: aut hanc nauigationis descriptionem falsam esse:
ab omnibus enim scriptoribus plurimū dissentit Ouidius: ut manifeste melius apparebit inferius. Im-
bria terra. Terram imbriam eam dicit quam Selimbriam Plynius Ptolemæus ceteriq̄ appellant: illa enī
& Pirinthus in propontidis littore fuere. Nam si Imbron insulam acceperis non procedet: siquidem ea
sita est haud longe a Thraciæ cherroneso in mari ægæo thraciæ adiacenti. Poetæ uero iam in proponti-
dem peruenerat: nisi malis intelligere illum non ingressum fuisse hellespontum: sed ægæum ei uicinū ap-
pellasse hellespontum ut diximus. Serinthia littora nacta. Legēdum esse quibusdam placet perinthia.
Perinthus enim urbs fuit in propontidis littore: quam scribit Herodotus primam ex hellespontiis Da-
rio subesse recusasse. Sed hæc lectio mihi non probatur. Nam in pontum nauigatibus primo se offert Pe-
rinthus. deinde selimbria ut docet Ptolemæus. Quare ut cum sequētibus hoc conueniat: poetā in ægæo
thraciæ adiacenti fuisse credamus necesse est: & leges aut peparethia. Nam (ut Plynius docet) Athos ante
se habet insulā peparethum cum oppido: quondam Euonum dictam: a qua parum abest Samothrace:
Aut certe Zerynthia. i. ipsius thraciæ. Nam in thracia Zerynthum fuisse scribit Lycophron sacram hecæ-
te. Fuit & Zerinthium (ut quidā scribunt) in Samothrace insula: unde fortasse regioni nomen dedit Oui-
dus. Threiciā samon. Samothracia insulā in mari ægæo thraciæ adiacētē. De qua plura legito apud
Diodorū & Apuleiū libro. ii. floridos: & nos abūde diximus in enarratōibus nostris in Ouidiū de arte
amādi. Statyera petēti. Sic quidē legit in quibusdā exēplaribus. In aliis epira scribit: sed neutra lectio-
nē probamus: qm̄ nullā urbē ita appellatā in thracia fuisse legimus. Quare Stetora emendate scribendū
esse affirmo pro Stentoria: & subaudies littora. In thracia enim ad os hebrei fuit portus stetoris: cuius me-
minit Plynius. Herodotus libro. vii. eiusdē nominis in thracia lacū ēt fuisse scribit. Oppidū inquit Aenō
& lacū Stentoridē prætereunt. Hactenus. Usq̄ in Samothraciā. Illa. Scilicet nauis in qua ego eram:
Suū dñm. Alterā nauē in qua erat dñs nauis meæ. Nā mihi bistonios. E Samothracia digressuræ
erant duæ naues: quæ altera quæ Ouidiū uehebat sinistrū propōtidis cursum: altera uero dextrū tenuit:
Bistonios cāpos. Threiciū litus. Pede. Velo. Est enim pes funis qui e uelo deducus dū uelificat:

Siue opus ē uelis: minimā bñ currit ad aurā
Siue opus ē remo: remige carpit iter:
Nec comites uolucris cōtēta ē uincere cursu.
Occupat egressas qualibet arte rates.
Et patitur fluctus: fertq̄ assilientia longe
Aequora: nec sauis uicta madescit aquis:
Illa corinthiacis primū mihi cognita cēchris
Fida manet trepidæ duxq̄ comesq̄ fugæ.
Perque tot euentus: & iniquis cōcita uentis
Aequora palladio numine tuta fuit.
Nūc quoq̄ tuta precor uasti secet hostia pōti
Quasq̄ petit getici litoris intret aquas.
Quæ simul æoliæ mare me deduxit i helles:
Et longum tenui limite fecit iter:
Fleximus in leuū cursus: & ab Actoris urbe
Venimus in portus imbria terra tuos.
Inde leui uēto serinthia littora nacta
Threiciā tetigit fessa carina samon
Saltus ab hac terra breuis est stentora petēti:
Hac dominū tenus est illa secuta suum.
Nā mihi bistonios placuit pede carpe cāpos:

navi alligatus. Sed hic ponit pars pro toto. Catullus. Simul secūsus incidisset in pedē: & Maro. Vnā oēs fecere pedē. Aquas hellepōtiacas. Ex his. n. in propontidē peruenit. Illa. Altera nauis mihi comes.

Dardaniāq; petit. Dardania urbs fuit in littore hellepōti sita. Nam post Abydū promōtorū est Dardaniū: & ciuitas Dardanus. lxx. stadiis ab Abydo distans. Urbis huius meminit ēt Diodorus in quinto. Vide q; uaria & repugnātia scribat Ouidius. Primo. n. nauē dixit hellepōtū reliquisse. Hic uero Dardaniā in eius dextro littore sitā petiisse scribit. Petit aut pro petiuit ultimā producit: ut uerba omnia syncopā

Dardāia

Hellepontiacas illa reliquit aquas.

Dardaniamq; petit auctoris nomen habētē.

Et te ruricola lampsace tuta deo.

Quaq; pangustas uectæ male uirginis ūdas
Seston abydea separat urbe fretum.

Hincque propōtiacis harentem cyzicō oris
Cyzicon æmonia nobile gentis opus.

Quaq; tenēt pōti byzantia littora fauces:

Hic locus est gemini ianua uasta maris.

Hæc p̄cor euicat: propulsaq; fortibus austris
Trāseat instabiles strenua cyaneas.

Lāpſacus

Priapus

Cur priap
pus deus
hortorū
Hellepōti
nomen

alia terra semel creēt aliquid: horti nūq; sine fructu sunt. Vergilius. Et custos farū atq; auū cum falce sa ligna Hellepontiaci seruet tutela priapi. De Priapo legito Diodorum libro quinto. Quaq; per angustas. Hellepōtū designat: cui Helle uirgo nomen imposuit ut dictū est. Nam ferunt phrixū Athamantis Inonis noueræ insidias declinantē una cum sorore Helle e græcia fugisse: quibus transfretantibus iuxta quoddā deoz oraculū ex Europa in Asiam super aureo Ariete uirgo in mare delapsa dedit hellepōto nomen. autor Diodorus. Per angustas undas. Vastum enim mare præiacens Asiæ & ab Europa porrecto cherronesi littore expulso angusto meatu irrūpit in terras septē stadiorum interuallo Europā auferēs Asiæ

hasq; angustias Hellepōtū uocant. autor Plynus. Virginis malæ uectæ. Helles quæ nō persecta fuit trans hellepōtū. Seston abydea. In europa enim Seston urbem. In Asia Abydon fuisse scribit Plynus. In medio uero utriusq; urbis hellepōntus fuit. Cyzicon. Cyzicon oppidum fuit ad propōtidē: quod (ut Florus scribit) fuit nobile arce: mœnibus: portu: turribusq; marmoris: Asiaticæ plagæ littora illustra uit: cui Cyzicus (ut Pomponius docet) nomen indidit: quē Minyis imprudentibus quē colchos petērent fufum ab Iasone cæsūq; accepisse refert. historiā legito apud Valerium Flaccum. Gentis æmonia. Gē tis thessalæ propter Cyzicum Thessalum & Minyarum unum ut diximus. Minyæ enim familia fuit: q̄

Cyzicon

Minyæ

Bizantiū

olim Orcomenon in boetia tenuit. Postea in Thessaliam migravit ad Iolcum. Vnde argonautæ oriundi sunt. Quaq; tenent ponto. A Cyzico se deinde uenisse dicit ad Thracium bosphorum: in cuius littore sinistro in pontum Euxinum nauigantibus erat bizantium a Bizanto qui urbi imperauit ita appellatum ut scribit Diodorus. Polybius etiam libro quarto est autor. Bizantios urbem incolere quum natura loci munitissimā: tū ad fertilitatē oīum rez; opportunissimā. Ita. n. in ostio ipsius ponti sita est: ut neq; ingredī negotiator quisq; neq; egredi sine bizantioz; consensu ualeat. De Bizantio ac eius muris cōstructis Milesio quadrato lapide legito Iustinū libro nono: & Herodianū in tertio. Gemini maris. Propontidis & maris Euxini: inæx quæ maria sunt fauces: quæ Thracius bosphorus appellatur. de quo Polybius ita scribit: ponti ostiū bosphorus Thracius appellatur: cuius longitudo ad centū & uiginti stadia extenditur.

Proponti
dis longi
tudo & la
tudo
Bosphori
appellatō

Latitudo non est eadem ubiq;. Nā a propontide quidem: quod inter Calchedonem & bizantiū spatii est quatuordecim continet stadia: a ponto uero quod fanū appellatur: ubi primū Iason quum e Colcho rediret. xii. dies fertur sacrificasse in Asia positum. x. stadiis distat ab Europa. Bosphorus aut appellatus fuit (autore Solino) uel ab angustis meatibus bouum peruiis uel a bouis idest Ius transitu. Vnde etiam Polybius scribit locū Asiæ: ubi primū Io cōstitisse in fabulis memoratur bouem appellatū fuisse. Meotidis ēt ostiū appellatur Bosphorus Cimerius: cuius latitudo est. xxx. stadiosq;. Longitudo. lx. Dionysius quoq; ita scribit. Nam neq; ægæū amplius dicitur: neq; Pamphiliū: neq; Ciliū: sed angustū mare eo usq; quo ad ostium thracis bosphori peruenerit: quaq; ferunt Io Iunonis pellicem: quum in bouē fuisset mutata: il lius consiliis enataste. Vnde & bosphoz; mare est appellatum. Hæc precor euincat. Precor ut hæc mea nauis propulsa uentis euincat & transeat cyaneas: ut dicat utranq; nauem peruensse ad fauces bizantias. Sux aut nauis ex eo loco cursū reliquū describit: alteri supprimit: uel certe hæc littora bizantia accipe. Propulsaq; fortibus austris. Legit ēt in quibusdā exēplaribus propulsaq; flatibus austris: nā pontū ingredienti bus fauet Auster: egredientibus uero Aquilo. autor Polybius. Instabiles cyaneas. In ponto duæ sūt. M. d. passibus ab Europa. xiiii. milibus ab ostio Cyaneæ: ab aliis Simplegades idest concurrētes appellatæ: traditæq; fabulis inter se cōcurrisse: quū paruo discretæ interuallo ex aduerso intrātib; geminæ cernebant:

Cyaneæ
Symple
gades

- Heniochi** paulumq; deflexa acie coeuntium speciem præbebant, autor Plynius, Iuuenalis. Nam citiu s Scyllam uel concurrentia saxa Cyanes. De Cyaneis legito etiam Herodotum. Heniochosq; sinus, Heniochi fuerit i ora maris Euxini in colchica regione montosa: & importuosa: quæ eorum ora caucasi pars sit latrociniiis maritimis uixere. Dicti autem sunt ab Heniochis idest ab aurigis. Nam (ut scribit Strabo) Lacones Heniochiam tenuere. Quorum duces Rhecas & Amphistratus fuerit Castoris & Pollucis aurigæ. Unde Heniochi (ut par est) ex his sunt nominati. Lucanus, Me Marte feroces Heniochi, Notandum autem hic Ouidium a cæteris dissentire: qui statim post tratiu bosphorum ponit sinus Heniochos: quæ Heniochi fuerint a dextra Euxini in colchica regione quasi in extremo ipsius ponti. Ouidius uero sinistrum tenuerit getici litoris: ubi sūt ciuitates oēs quas nomenat: præter heniochos: Quare magis legedum uidetur Thynniascosq; sin: q; heniochos.
- Thynnias** Thynnias enim oppidum fuit in ora ponti sinistra inter Cyaneas & Apolloniam: cui meminit plynio Ptolemæus: ac et Põponius. Thynnias etiam promontoriu eodem in loco fuisse: idem meminere: a quo Thynniascos sinus poetam scripsisse potius crediderim q; heniochos. Strabo scribit ex Apollonia ad Cyaneas insulas stadia sunt, M. & d. In eo autem interuallo Thynnias Apollonia tarum ager. Est præterea Tymnias promontoriu de quo Proptius. Grata domus nymphis humida tymniacis. Per apollinis urbē. Apollonia urbs fuit Asticæ regionis Anthium olim appellata sita in littore getico: ut docet Plynius & Ptolemæus. Fuit & Apolloniatarum insula citra Istrum. lxxx. milia passuum a bosphoro thracio: ex qua, M. Lucullus Capitolinum Apollinem aduexit, autor Plynius. Videtur tamen hic Ouidius non eam urbem supradictam sed insulæ urbem designare per Apollinem: de qua ita scribit Strabo. Postea Apollonia a sacro ostio Istri stadiis, M. ccc. Milesiorum colonia: cuius maior muri portio qdā in exili cõdita insula ē. Vbi Apollinis sacellu existit: quo ex loco, M. Lucullus colossu extulit & i capitolio collocauit. Fuit aut Apollinis statua Calamidis opus. Sub anchiali mœnia, Anchiala seu Anchialos castellu fuit ab Apolloniatis conditū: q; & Pollonia dicebatur. Fuit autem in ora getici litoris, Getæ autem hi dicebantur: qui ad pontum in orientem uergunt. Daci uero qui in oppositum uersus Germaniam & ad Istri fontes, Getas enim græci thraces opinati sunt: qui utrunq; istri latus incolebant, autor Strabo. Inde mesembriacos portus, Ab Anchialo inquit nauis mea in portum Mesembriacum perueniat. Mesembria enim Megarensiu fuit colonias appellabatur. Brea uero sermone Thracio ciuitas nominatur: sicut & Selyos oppidum Selymbria dicta est autore Strabone. Et opelson. Legendum est Odeson. Nam Strabo, Pomponius, Plynius, Appianus, & Ptolemæus ita appellant eam urbem Milesiorum coloniam. Dictas nomine bacche tuo, Dionysopolim dicit quæ urbs fuit in eadem ora Crunos antea dicta a salientibus aquis: qui græce Cruni appellantur. Eam enim alluit Ziras amnis ut scribit Plynius. Et quos alcathoe, Calathim urbem uidetur designare poeta: quæ in littore getico sita antea (autore Plynio) uocabatur Acerætis. Strabo tamen eam Heraclensium, Pomponius uero Milesiorum non Alcathoes coloniam fuisse scribunt. Nam de Mesembria non loquitur poeta: quam superius posuit: nec de Calchedone: quæ quanuis fuerit Megarensiu colonia: ut docet Thucydides: ac etiam Strabo: tamē in ore ponti sita ad Thracium Bosphorum e regione Bizantii diuersa fuit a poetæ cursu. Alcathoe autem (ut scribit Pausanias) fuit arx Megarensiu ab Alcathoo Pelopis filio dicta: de qua in Ouidium de remedio amoris plura diximus. Ad urbem Miletida. Ad urbem Istropolim a Milesiis conditam: ut Strabo & Plynus scribunt. Ea autem a sacro Istri ostio occurrebat ad stadia, d. Inde dextrorsum habenti littus fuit Tomos oppidulum alterum ad, cc. l. stadia: de quo hic magis placet intelligas q; de Istropoli. Nam eius exilii locus fuit Tomos non Istropolis. Quod autem Tomon missa fuerit Milesiorum colonia: docet etiam Plynus his uerbis. In ea parte urbes habet Istropolim: Milesiorum Tomon: quanuis non desint qui legant Istropolim Milesiorum. Ego uero Tomon etiam Milesiorum coloniam intelligi: ac legi posse affirmo: quod hic aperte docet Ouidius ut in nona tertii libri elegia etiam significantius exprimit. Vos quoq; tyndaridæ. Quæ argonautæ liberata Hestione et troia in colchon ad destinatum certamen nauigarent: magna tempestate coorta cæteris salutem desperantibus solum Orphea tradunt religionis peritum uota pro salute Samothracibus fecisse: ex temploq; tempestate sedata: quæ duo astra supra Pollucis & Castoris capita cecidissent: eo miraculo stupentes credidisse deorum prouidentia se a periculis exemptos: quo facto contigit: ut quos postmodum maris agitaret tēpestas Samothracib; uota p salute facerēt: astraq; apparētia ad Castorem Pollucē referret autor Diodorus. Quibus uerbis patet in Samothracia Castorem & Pollucem coli solitos: quod etiam
- Heniochosq; sinus: & ab his p apollinis urbē**
Vecta sub anchiali mœnia findat iter.
Inde mesembriacos portus: & odeson & arces
Prætereant dictas nomine bacche tuo.
Et quos alcathoe memorat a mœnibus ortos
Sedibus his p fugos constituisse lares.
A quibus adueniat miletida sospes ad urbem:
Offensi quo me contulit ira dei.
Hæc si contigerit: merita cadet agna minerua
Nō facit ad nras hostia maior opes.
Vos quoq; tyndaridæ: quos hæc colit insula
Mite pcor duplici nume adeste rati. (frēs;

videtur Varro designasse. Neq; inquit (ut uulgus putat) hi Samothrace dii: qui Castor & Pollux. Altera. Nauis mihi comes. Symplegadas ire per altis. Per Cyaneas insulas: Nauigabat enim aut in colchicam regionem: aut etiam ulterius ad paludem Mæotida nauis alterius magister. Sunt qui legat per arcias symplegadas: hoc est modico intervallo inter se distantes. Altera. Nauis mea. Bistonias aquas. Thracia partem illam intellige: quæ alluitur Euxino: hoc est geticum littus. Loca diuersa. Ego enim litus sinistrum teneo: ille uero dextrum.

In Vndecimam Elegiam Enarratio.

Itera quæcūq; est. Excusat se Ouidius si quod forte in eius carmine incultū fuerit & minus elegans: culpāq; huius rei omnem reicit in tempestate & fluctus: quibus strepitibus se hæc scripsisse narrat. Toto libello. Toto hoc primo tristiū libro. Via sollicitæ. Via nō getæ: sed sollicitudis plenæ. Adriaticū mare adriaticū ita appellatum ab Adria urbe illyrico mari proxima: ut docet Iustinus libro. xx. idē scribit Liuius ab urbe cōdita libro quinto his uerbis. Tuscorū ante romanorū imperium late terrarūq; opēs patuerunt. Mari supeto inferoq; quibus Italia insulæ modo cingitur: quantum potuerint: nomina sunt argumēto: quæ alterū tuscū com muni uocabulo gētis. Alterū Adriaticū mare ab Adria tuscorū colonia uocauere italicæ gentes. Græci eadem Tyrrenum atq; Adriaticum uocant. Plinius scribit ab Atria oppido hetruscorū Atriatium mare: quod postea adriaticum dixere appellatum fuisse. De Atria ita scribit Stephanus. Atria hetruscorum a Diomede cōdita est. Aethra primo nominata. Eustathius refert Adriaticū mare & ab oppido & a flumine appellatum fuisse.

Adriaticū mare

Isthmum bimarem. Peloponēsi Isthmum qui alluitur mari ægæo & Ionio. Isthmus autem dicitur ea terræ angustia: quæ inter duo maria iter porrigit ad cherronesum: ut diximus. Eum locū per-

Isthmus bimaris

Altera nanq; parat symplegadas ire per altas:
Scindere bistonias altera puppis aquas.
Vos facite ut uentos loca cū diuersa petam?
Illa suos habeat: nec minus ista suos.
Itera quæcūq; ē toto tibi lecta libello.
Est mihi sollicitæ tēpore facta uia.
Aut hæc me gelido tremere cū mēse decēbri
Scribentē mediis adria uidit aquis.
Aut postquā bimare cursu supauim⁹ isthmō
Alteraq; est nostræ sumpta carina fugæ.
Quod facere uersus iter fera murmura pōti:
Cycladas ægæas obstupuisse puto.
Iple ego nūc mitior rātis animiq; marisque.
Fluctibus ingenium nō cecidisse meum.
Seu stupor huic studio: siue ē insania nomen:
Omnis ab hac cura mens releuata mea ē.
Sæpe ego nibosis dubius iactabar ab hædis.
Sæpe minax steropis sydere pontus erat
Fuscabatq; diem custos erimanthidos ursæ:

fodere nauigabili aluco tentauere Demetrius rex: Dictator Cæsar. C. princeps. Domitius Nero infausto (ut omniū patuit exitu) incepto. auctor Plinius. Cycladas ægæas. Cyclades insulæ sunt in mari ægæo quas. xii. tñ fuisse scribit Strabo. Dictæ autem sunt quæ circa Delum in Cyclon id est in orbem sitæ sunt. ut Plinius scribit. Idem docet etiam Solinus his uerbis. Cycladas autumant inde dictas quæ licet spatiiis lōgioribus a Delo proiectæ in orbem: tamen circa Delum sitæ sunt. & Dionysius. Quæ uero primā A siæ frōtem tenent: & circūstunt Delon ab ea circuitione Cyclades a græcis sunt appellatæ. uerum omnes Apollini dicatæ. Sacra illi & choros agunt nouo potissimum instante uere: atq; eo tunc quum incipit e montibus Iuscina canere. Pomponius etiam docet Cycladas dictas quæ in orbem iaceat: κικλοδ enim orbem significat. Quare falsum est quod de Cycladibus Seruius scribit in. iii. æneidos. Seu stupor. Seu quædā alienatio sensuum. Huic studio. Huic facultati. Sensus est. Seu stupor seu insania quædam inest huic studio poetico: quod homines stupidos & insanos reddat: certe mēs meā est alienata & stupet. Ab hædis nimbosis. Ab hædis nimbū & tempestatem inducentibus. Hædi oriuntur (auctore Columella) quinto calendis octobres Fauonio flante nunq; Austro cum pluuia. hi autem in ortu & occasu tempestatem pluuiaq; faciunt Manlius. Hunc subeunt hædi claudentes sydere pontum Nubibus & mūdi nutrito rege capella.

Cyclades

Serui ex ror

Hædi nimbosi

Sterope Pleiades

Vergiliæ

Sæpe minax steropis. Per sydus Steropis Pleiades intelligit. Fuit autem Sterope una ex septem pleiadi bus quæ fuere filia Pleones & Atlantis. Oriuntur enim quarto nonas apriles. Ouidius in fastis. Pleiades incipient humeros reuelare paternos: Quæ septem dici sex tamen esse solent. Columella scribit sexto idus octobres Vergilias exoriri uespere Fauonio spirante: & interdum Africo cum pluuia. Verum. xiii. &. xii. calendis nouembri solis exortu occidere & tempestatem significare. Hæ uergiliæ a nostris appellatur: quæ in uere oriuntur. Cur autem sex dicatur quum septem fuerint: & quomodo inter sydera collocatæ sint a Ioue Higinius & Ouidius in fastis docent. De Hædis & pleiadibus plura diximus in enarrationibus nostris in Ouidium de arte amandi. Custos erymanthidos ursæ. Arctophylax intelligit: in cuius zona ē stella arcturus: cuius ortus & occasus tempestatem grauiissimas facit. Vergilius. Præterea tam sunt arcturi sydera nobis Hædorumq; dies seruandi. De Arcturo ita scribit Cicero libro secundo de Natura deorum in uersibus Arati ab eo conuersis. Arctophylax uulgo qui dicitur esse bootes. Quod quasi temone adiunctam præ se quatit arctos. Huic etenim subter p̄cordia fixa uidet Stella micans radiis arctur⁹ noie claro.

Arctophylax Arcturus

DE TRISTIBVS.

Hyades
Suculæ

Aut hyadas sæuis. Tauri caput (autore Cicerone) conspersum est stellis frequentibus: quas stellas græci hyadas uocitare consueuerunt a pluendo $\psi\epsilon\iota\nu$ enim est plueri. Nostri imperite Suculas quasi a suis: in cuius formatae sunt faciem non ab imbribus nominatas uolunt. De huius nominis origine plura Seruius super eo uersu, Arcurum pluuiasq; hyadas. Higinus ita eas appellatas refert ex musæi sententia q; ex Atlate & Hya oceani filia sint quindecim filia procreatae: quarum quinque hyadas appellatas demonstrat q; earum Hyas fuerit frater a fororibus plurimuz dilectus: qui cum uenans a Leone esset interfectus quinq;

Hyadum
nomina

lametatiōibus assiduis permotæ dicunt interiisse. Quare eas q; plurimum de eius morte laboraret Hyadas appellatas. Alii q; Hyadis & Boetiae fuisse filia. Pherecydes Atheniensis eas scribit Liberi fuisse nutrices numero septē: quæ antea nymphæ Dodonides sunt appellatae. Harum nomina sunt hæc. Ambrosia, Eudora, Padile, Coronis, Polisso Phyleto, Thyne. Hæ dicuntur a Lycurgo fugatae & præter Ambrosiam omnes ad Thetym profugisse: quæ ad thebas liberum perlatum Iunoi tradiderunt. Quam ob causam ab Ioue gratia eis est relata: q; inter sydera sunt constitutæ. Scribit Columella Suculas. xii. Junias exoriri & septentrionales esse uentos: nonnunq; Austrum cum pluuia Seruius etiam scribit earum ortus pluuias inducere. Hauferat hyadas. Tenuerat hyadas. Vergilius. Medium sol igneus orbem Hauferat. Contenti rudentes. Funes naui extenti. Cōtingam portum: Perueniam in portum aliquem littoris thraciæ. Habet plus timoris. Quia thraces apellentes eorum littoribus interficiunt. Nam simul insidiis. Simul timeo maris pcellas & thraciæ littoris insidias. Ille meo uereor. Illum pro aliquo posuit. Barbara pars leua est. Designat Thraciæ littus: quod ponto alluitur: quod scribit Strabo desertum esse: petrosū: importuosum: ad aquilonis flamina late patens & apertū: ad quod naufragio eieci ab oppidanis spoliatur thracia gente superhabitante. Idem alibi etiam docet mare Euxinum nulli patuisse nauigationi & proinde Axenon idest inhospitalem pontum appellari propter tempestuosa & per hiemes interclusa loca & accolarum immanitatem maxime Scytharum hospites immolare solitorū: & humanis uescetiū carnibus & pro pateris caluarias usurpantium.

Littus ge
nitum

Turbidiora. Inquietiora & magis æstuosa: ex quo designat mentem curis & timore inquietam non posse artis poeticæ studiis uacare. In nostris hortis. Scribebant quidam in hortis credentes aptissimam in hoc cœli libertatem locorumq; amoenitatem sublimem animum & beatiorem spiritum parare: Qui quidem secessus Fabii iudicio iucundus magis q̄ studiorum hortator uidetur esse: Nam siluarum amœntas & præterlabentia flumina & inspirantes ramis arborum auræ uolucrumq; cantus & ipsa late circūspiciendi libertas ad se trahunt: ut remittere potius ista uoluptas uideatur cogitationem q̄ intendere: Unde legimus Demosthenem recubuisse in loco ex quo nulla exaudiri uox: & ex quo nihil prospici posset. Brumali luce. Hibernis diebus charta feritur undis. Charta aspergitur maris fluctibus dum hæc scribo. Rigidas minas. Asperas procellas. Vincat hiems hominem. Id est cogat me hiems a scribendi opera desistere. Sed eodem tempore Hiemē precor, ut pariter desistamus. Modum carminis: Finem scribendi. Illa sui. Illa hiems statuatur modum sui: idest desinat seuire.

Locus scri
bētis qua
lis

Aut hyadas sæuis hauserat auster aqs.
Sæpe maris pars itus erat: tamē ipse tremētū
Carmina ducebā qualiacunq; manu.
Nūc quoq; cōtenti strident aquilone rudētes
Inq; modum tumuli cōcaua surgit aqua.
Ipse gubernator tollens ad sydera palmas
Exposcit uotis immemor artis opem.
Quocūque aspexi nihil ē nisi mortis imago:
Quā dubia timeo mēte: timēsque p̄cor:
Cōtingā portum: portu terrebor ab ipso:
Plus habet infesta terra timoris aqua.
Nā simul insidiis hoīum pelagique laboro.
Et faciūt geminos ensis & unda metus.
Ille meo uereor ne speret sanguine p̄dam:
Neu titulū nostræ mortis habere uelit.
Barbara pars leua ē auidæ substructa rapinæ
Quā cruor & cædes bellaq; semp habent
Cumq; sit hibernis agitatū fluctibus æquor:
Pectora sunt ipso turbidiora mari.
Quo magis his d̄bes ignoscer cādide lector:
Sī spe sint ut sunt inferiora tua.
Nō hæc ī nostris ut quōdam scribim⁹ hortis
Nec cōsueute meū lectule corpus habes:
Iactor in idomito brumali luce profundo.
Ipsaque ceruleis charta feritur aquis.
Improba pugnat hyēs. idignaturq; qd̄ ausim
Scribere se rigidas in cūtiēte minas.
Vincat hyems hominē sed eodem tpe quæso
Ipse modū statuatur carminis: illa sui.

BARTHOLOMAEI MERVLAE IN SECVNDVM LIBRV M OVIDII DE
TRISTIBVS ENARRATIONES.

VID mihi uobiscum est. Precatur Augustum Ouidius: ut si non reditum uelit: mitius ta-
men ac tutius exilium concedat: dicitq; se tentare si forte carmina quae illi antea nocuerunt:
nunc possint salutem reddere quemadmodum Achillis hasta: quae Telephum & uulnera-
uit & sanauit. Longo igitur & artificioso carmine conatur Caesarem placare ostendens se mul-
ta de eo scripsisse: enumeratq; poetas alios q̄ pluri-
mos: qui nunq̄ ulla clade affecti sunt: q̄uis mor-
dacia aut turpia poemata ediderint. Quid mihi
uobiscum est. Apostrophe est ad libellum. Est aut ordo
O libelli appositue cura infœlix qd est mihi uobiscum
cū. Ingenio meo. Nā pp̄ p̄cepta artis amatoriae
sū in exiliū eiectus. Musas mō dānatas. Carmi-
na mea q̄ paulo ante Augustus dānauit. Est at hoc
quoq; p̄ appositionē dictū. Fœcia uirq;. Nā do-
cui & uiros & fœcias amare in libris de arte aman-
di: qd ipse libro. iiii. de arte amādi et docet eo uer-
su. Arma dedi danais in amazonas arma superstit
Ab arte iuisa. A p̄ceptis de arte amādi illi odio
sis. Deme mihi studiū. Adime mihi lasciuam
scriptorū meorū. Idē ē Martialis: Lasciua ē nobis
pagina: uita p̄ba ē. & Catullus. Nā castū eē decet
piū potā ipsū: uersiculos nihil necesse est. Ace-
ptū refero uersib;. Fateor me a uersibus accepisse.
Hoc p̄miū uitae. Hoc p̄miū uitae antea ēta: q. s.
p̄cena ingenio reppi. Saxa memor refero. Or-
do ē. Ego memor rursus refero pedē ad saxa ic̄ta
hoc ē ad saxa pede p̄cussa: aut certe ic̄ta pro ic̄tus
accipit. Forsitā ut quōdā. Historiā Telephi di-
ximus in enarratōe ei; uersus Ouidii de remedio
amoris: Vuln; achilleo q̄ quōdā fecerat hosti Vul-
neris auxiliū pelias hasta tulit: & Diodorus libro
q̄nto eā refert. Teuthrātia regna. My s̄ta regna q̄
tenuit rex Teuthrātus: q̄ uirili stirpe carēs Argio-
pen filiā Telepho despōdit: eūq; reliq; regni suc-
cessorē. Mouit irā. Irasci fecit Augustū. Car-
mina turrigerā. Opē turrigerā eā eē quidā existi-
māt quā bonā deā appellabāt. Nā illā Faunam
opē & fatuā noiātā fuisse libris p̄tōficum scribit
Macrobi;. Sūt et q̄ dicāt hāc deā potētā h̄re Iu-
nonis. Eādē alii p̄serpinā. Alii Semelen credide-
rūt. Magis placet de ope Saturni cōiuge intelligas
de qua ita scribit Macrobi;. Opē Saturni cōiuge
crediderūt: & ideo eodē mēse Saturnalia & Opa-
lia celebrari cōsueuerūt: q̄ Saturn; eiusq; uxor tā
frugū q̄ fructuū repertores eē credant. Itaq; omni-
iam sortu agros coactō ab hoibus hos deos coli
q̄si uitae cultioris autores: quos et nōnullis coelū

PVBLII OUIDII NASONIS DE TRI-
STIBVS LIBER SECVNDVS.

Vid mihi uobiscum est
infœlix cura libelli.
Ingenio perii qui mi-
ser ipse meo.
Cur mō dānatas repe-
to mea carmīa musas
An semel est p̄cnam
commeruisse parū.

Carmīa fecerūt ut me cognoscere uellent
Omīne nō fausto fœmina: uirq; meo.
Carmīa fecerūt ut me moresq; notaret
Iam pridē inuisa cæsar ab arte meos.
Deme mihi studiū: uitae quoq; crimīa demes
Acceptum refero uersibus esse nocens.
Hoc pretiū uitae uigilatorumque laborum
Cepimus: ingenio est p̄cna reperta meo.
Si saperem: doctas odissem iure sorores:
Numīna cultori pernicioīa suo.
At nunc tāta meo comes est insania morbo:
Saxa memor refero rursus ad ic̄ta pedē:
Scilicet ut uictus repetit gladiator harenam:
Et redit i tumidas naufraga puppis aquas
Forsitan ut quōdā teuthrantia regna tenenti:
Sic mihi res eadē uulnus opemq; feret.
Musasq; quae mouit: motā quoq; leniet iram:
Exorant magnos carmīa saepe deos.
Ipse quoq; ausonias cæsar matresq; nurusq;
Carmīa turrigerā dicere iussit opi.

& terrā eē p̄uasū ē: Saturnūq; a satu dictū. cui; cā de coelo est & terrā opē: cui; ope humanae uitae alimēta
q̄runt: uel ab ope: p̄ qd fructus frugūq; nascunt. Huic deae sedēs uota cōcipiūt. Terrāq; de industria tā-
gūt demōstrātes ipsam matrē terrā eē mortali bus appetēdā: Philochor; Saturno & Opi primū in attica
statuisse arā Cecropē dicit: & eos pro Ioue terrāq; coluisse: instituisseq; ut p̄res familiae & frugib; & fru-
ctib; iā coactis passim cū seruis uescerent: cū qb; patiētā laboris i colēdo rure tolerauerāt. Delectari eni;
deū honore seruorū cōtēplatu laboris. Hui; deae aedes fuit in capitolio ut scribit Liui; de bello Macēdōico
libro. ix. Huic at deae sacrificari & carmīa cātari iussisse Augustū credideri: ut dea redderet mortalib; uitae
alimēta: sub eo. n. famē sitimq; i Italia fuisse Plyni; e autor. Opi turrigerā. Opi coronā turrītā gerētī. ea
n. ē terra ut dixim;. cui suppositae sūt ciuitates: quas insignitas turrib; cōstat: ut et Serui; scribit. Potes et ac-
cipe carmīa hāc a matrōis Augusti iussu cātata fuisse ludis Megalesiacis: quos i palatio añ tēplū in ipso
mris magnae cōspectu Magalētib; fieri: celebrariq; uoluerūt: q̄ fuerūt more insūtutisq; maxime casti: so-
lennes: religiosiq;: ut Cicero docet in oratione de haruspicum responsis. Superior sententia magis placet

ta de eo scripsisse: enumeratq; poetas alios q̄ pluri-
mos: qui nunq̄ ulla clade affecti sunt: q̄uis mor-
dacia aut turpia poemata ediderint. Quid mihi
uobiscum est. Apostrophe est ad libellum. Est aut ordo
O libelli appositue cura infœlix qd est mihi uobiscum
cū. Ingenio meo. Nā pp̄ p̄cepta artis amatoriae
sū in exiliū eiectus. Musas mō dānatas. Carmi-
na mea q̄ paulo ante Augustus dānauit. Est at hoc
quoq; p̄ appositionē dictū. Fœcia uirq;. Nā do-
cui & uiros & fœcias amare in libris de arte aman-
di: qd ipse libro. iiii. de arte amādi et docet eo uer-
su. Arma dedi danais in amazonas arma superstit
Ab arte iuisa. A p̄ceptis de arte amādi illi odio
sis. Deme mihi studiū. Adime mihi lasciuam
scriptorū meorū. Idē ē Martialis: Lasciua ē nobis
pagina: uita p̄ba ē. & Catullus. Nā castū eē decet
piū potā ipsū: uersiculos nihil necesse est. Ace-
ptū refero uersib;. Fateor me a uersibus accepisse.
Hoc p̄miū uitae. Hoc p̄miū uitae antea ēta: q. s.
p̄cena ingenio reppi. Saxa memor refero. Or-
do ē. Ego memor rursus refero pedē ad saxa ic̄ta
hoc ē ad saxa pede p̄cussa: aut certe ic̄ta pro ic̄tus
accipit. Forsitā ut quōdā. Historiā Telephi di-
ximus in enarratōe ei; uersus Ouidii de remedio
amoris: Vuln; achilleo q̄ quōdā fecerat hosti Vul-
neris auxiliū pelias hasta tulit: & Diodorus libro
q̄nto eā refert. Teuthrātia regna. My s̄ta regna q̄
tenuit rex Teuthrātus: q̄ uirili stirpe carēs Argio-
pen filiā Telepho despōdit: eūq; reliq; regni suc-
cessorē. Mouit irā. Irasci fecit Augustū. Car-
mina turrigerā. Opē turrigerā eā eē quidā existi-
māt quā bonā deā appellabāt. Nā illā Faunam
opē & fatuā noiātā fuisse libris p̄tōficum scribit
Macrobi;. Sūt et q̄ dicāt hāc deā potētā h̄re Iu-
nonis. Eādē alii p̄serpinā. Alii Semelen credide-
rūt. Magis placet de ope Saturni cōiuge intelligas
de qua ita scribit Macrobi;. Opē Saturni cōiuge
crediderūt: & ideo eodē mēse Saturnalia & Opa-
lia celebrari cōsueuerūt: q̄ Saturn; eiusq; uxor tā
frugū q̄ fructuū repertores eē credant. Itaq; omni-
iam sortu agros coactō ab hoibus hos deos coli
q̄si uitae cultioris autores: quos et nōnullis coelū

Ab arte iuisa. A p̄ceptis de arte amādi illi odio
sis. Deme mihi studiū. Adime mihi lasciuam
scriptorū meorū. Idē ē Martialis: Lasciua ē nobis
pagina: uita p̄ba ē. & Catullus. Nā castū eē decet
piū potā ipsū: uersiculos nihil necesse est. Ace-
ptū refero uersib;. Fateor me a uersibus accepisse.
Hoc p̄miū uitae. Hoc p̄miū uitae antea ēta: q. s.
p̄cena ingenio reppi. Saxa memor refero. Or-
do ē. Ego memor rursus refero pedē ad saxa ic̄ta
hoc ē ad saxa pede p̄cussa: aut certe ic̄ta pro ic̄tus
accipit. Forsitā ut quōdā. Historiā Telephi di-
ximus in enarratōe ei; uersus Ouidii de remedio
amoris: Vuln; achilleo q̄ quōdā fecerat hosti Vul-
neris auxiliū pelias hasta tulit: & Diodorus libro
q̄nto eā refert. Teuthrātia regna. My s̄ta regna q̄
tenuit rex Teuthrātus: q̄ uirili stirpe carēs Argio-
pen filiā Telepho despōdit: eūq; reliq; regni suc-
cessorē. Mouit irā. Irasci fecit Augustū. Car-
mina turrigerā. Opē turrigerā eā eē quidā existi-
māt quā bonā deā appellabāt. Nā illā Faunam
opē & fatuā noiātā fuisse libris p̄tōficum scribit
Macrobi;. Sūt et q̄ dicāt hāc deā potētā h̄re Iu-
nonis. Eādē alii p̄serpinā. Alii Semelen credide-
rūt. Magis placet de ope Saturni cōiuge intelligas
de qua ita scribit Macrobi;. Opē Saturni cōiuge
crediderūt: & ideo eodē mēse Saturnalia & Opa-
lia celebrari cōsueuerūt: q̄ Saturn; eiusq; uxor tā
frugū q̄ fructuū repertores eē credant. Itaq; omni-
iam sortu agros coactō ab hoibus hos deos coli
q̄si uitae cultioris autores: quos et nōnullis coelū

Hoc p̄miū uitae. Hoc p̄miū uitae antea ēta: q. s.
p̄cena ingenio reppi. Saxa memor refero. Or-
do ē. Ego memor rursus refero pedē ad saxa ic̄ta
hoc ē ad saxa pede p̄cussa: aut certe ic̄ta pro ic̄tus
accipit. Forsitā ut quōdā. Historiā Telephi di-
ximus in enarratōe ei; uersus Ouidii de remedio
amoris: Vuln; achilleo q̄ quōdā fecerat hosti Vul-
neris auxiliū pelias hasta tulit: & Diodorus libro
q̄nto eā refert. Teuthrātia regna. My s̄ta regna q̄
tenuit rex Teuthrātus: q̄ uirili stirpe carēs Argio-
pen filiā Telepho despōdit: eūq; reliq; regni suc-
cessorē. Mouit irā. Irasci fecit Augustū. Car-
mina turrigerā. Opē turrigerā eā eē quidā existi-
māt quā bonā deā appellabāt. Nā illā Faunam
opē & fatuā noiātā fuisse libris p̄tōficum scribit
Macrobi;. Sūt et q̄ dicāt hāc deā potētā h̄re Iu-
nonis. Eādē alii p̄serpinā. Alii Semelen credide-
rūt. Magis placet de ope Saturni cōiuge intelligas
de qua ita scribit Macrobi;. Opē Saturni cōiuge
crediderūt: & ideo eodē mēse Saturnalia & Opa-
lia celebrari cōsueuerūt: q̄ Saturn; eiusq; uxor tā
frugū q̄ fructuū repertores eē credant. Itaq; omni-
iam sortu agros coactō ab hoibus hos deos coli
q̄si uitae cultioris autores: quos et nōnullis coelū

Bona dea

Ops Sa-
turui con-
iunx
Opalia

Saturnus

Ops turri-
gera

DE TRISTIBVS

Sæculares ludi Sæculum Iusserat & phœbo dici. Sæculares ludos designat: qui fiebāt post centū annos: quia sæculū in centū annos extendi existimabant: ut scribit Pompeius. Censorinus scribit Sæculū esse spatium uitæ humanæ lōgissimū partu & morte diffinitū. Idē paulo post ita scribit. Romanorū autē sæcula quidā ludis sæcularib⁹ putant distingui: cuius rei fides si certa est: modus romani sæculi est incertus. Temporū. n. interualla: quibus ludi isti debent referri: non modo quanta fuerint retro ignoratur: sed ne quidē quanta esse debeant scitur. Nam ita institutū esse: ut centesimo quoq; anno fierent: id tū Antias aliq; historici autores sunt. Tū Varro de scenicis originibus libro. i. ita scriptū reliquit. Qum multa portēta fierent: & murus & turris: q̄ sunt inter portā Collinā & Gabiusam de celo essent tacta: & ideo libros sibyllinos decēuiri adiūserunt: renunciauerunt uti Diti patri & Proserpinæ ludi Tarentini in campo Martio fierent: trib⁹ noctibus & hostiæ furuæ imolarentur: utq; ludi centesimo quoq; anno fierent. Itē. T. Liuius libro. c. xxxvi. eodē anno ludos sæculares Cæsar ingēti apparatu fecit. Quos cētesimo quoq; anno (is enim terminus sæculi) fieri mos: utq; decimo cētesimo quoq; anno repetant tā cōmentarii. xv. uiroꝝ: q̄ diu Augusti edicta testari uidentur: adeo ut Horatius Flaccus in carmine: quod de Sæcularibus ludis cantatū est. id tēpus hoc modo designauerit. Certus undenos decies per annos Orbis ut cantus referatq; ludos Ter die clara totidēq; grata Noctē frequentes: quib⁹ uersibus patet Sæculares ludos centesimo decimo anno fieri solitos. Illud obiter monendū uidetur Censorini locū antea adductū perperam ita legi. Quæ sunt inter portā Colinam & quibusdā. alii Exquilinā legunt: nos non quibusdā: non exquilinā: sed Gabiusam emendauimus. Fuit. n. porta Gabiusa Romæ: inter quā & Collinā portā Quirinalis fuisse legit: sic appellata q̄ recta in Gabios duceret. Eam de celo tactā fuisse cōmemorat Liuius. Carminis autē Sæcularis (ut scribit Aeron) duplex deuotio esse cōsueuerat: aut enim pro sedāda uel p̄ uitāda pestilētia: aut pro certo & constituto numero annorū: Centesimo. n. decimo (ut dixim⁹) anno in capitolio a pueris & puellis impuberibus cantabatur. Fiebāt autē ludi sæculares (ut tradit Zosimus græce referens Sibyllinos uersus super his editos) in campo Martio & noctu & interdū: parcis autē furuæ agnæ macabant Caprigenūq; pecus. Similiter & Dianæ. Terræ uero Scrophæ. Ioui Tauri candidi interdū. Iunoni nitida iuuenca. Apollini pæanas latini pueri patrimi & matrimi: & puellæ patrimæ & matrimæ canebant in templo: nuptæ ad aram Iunonis orabant. Accipiebāt februa uiri & fœminæ: sed in primis fœminæ: dehinc in tēplis ferē oibus primitias diis offerebāt. sic. n. agēdo toti Italiæ romanorū dñaturos in libris Sibyllinis scriptū erat. Primo igit die. xv. uiri mane capitolii ascēdebāt: ibiq; sacra de more faciebāt. Tū in theatris cōueniebāt ad ludos in honorē Apollinis & Dianæ faciendos. Sequēti uero die nobiles matrōæ cōueniebāt in Capitolii: supplicabāt deo: frēq̄ntabāt lectisternia: canebāt hymnos Tertio deniq; die in tēplo Apollinis palatini ternoueni pueri p̄textati: totidēq; uirgines p̄rimi oēs & matrimi græca rōanaq; uoce caria & pæanas cōcinebāt: qb⁹ & ipiū & incolumitatē populi diis cōmēdabāt. Ludi autē celebrabant oib⁹ theatris oium generū & sacrificia tēplis oibus fiebāt noctu pariter atq; interdū. Prim⁹ aut Valer⁹ publicola cōsul post reges exactos sæculares ludos instituit post Romā cōditā ānis. ccl. Quintos aut ab his Cæsar August⁹ & Agrippa fecerūt: quibus uero cōsulib⁹ reliq; facti fuerint & qb⁹ t̄pib⁹ abūde Censorin⁹ refert. Vbi detonuit. Postq̄ tonare desitū est: quasi dicat: post pluuiā solet Iupiter serenitatē terris inducere. Scribit Plyn⁹ Tonitrua esse impactorū igniū plagas: ideoq; p̄tinus corruscare igneas nubiu rimas: Anaximādrus dixit Tonitrua esse nubis icte sonū. Aristoteles multo ante ignē colligi non putat: sed eodē momento exilire quo fiant: cuius sententia talis est. Duæ partes in imo iacent terra & aqua utraq; ex se reddit aliquid. Terreus uapor siccus est & fumo similis qui uetos fulmina & tonitrua facit. Aquaꝝ halitus humidus est: & in imbres & niues cadit. Sed siccus ille terrarū uapor in uentis origo est. quia coaceruatus est: cum coitu nubiu uehementer a latere eliditur: deide ut latius feriat nubes proximas hæc plaga cum sono incutitur: qualis in nostris ignibus redditur: cum flamma uitio lignorum uirentiū crepat. Et illic spiritus habens aliquid humidi secum cōglobatusq; rumpitur flamma. Eodem modo spiritus ille quem paulo ante exprimi collisis nubibus dixi impactus aliis non rumpi nec exilire silentio potest. Dissimilis autem crepitus fit ob dissimilem impactiōnem nubium. Quare aliæ maiorem sonitum habent. aliæ minorem. Cæterum illa uis expressi spiritus ignis est: qui fulgurationis nomen habet leni impetu accensus & uanus. Ante autem uidemus fulgorem q̄ sonum audiamus. quia uelocior est oculorum sensus: & multum aures antecedit.

Iusserat & phœbo dici: quo tēpore ludos
Fecit; quos ætas aspicit una semel.
His precor exemplis tua tūc mitissime cæsar
Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa' quidē iusta est: nec me meruisse negabo:
Non adeo nostro fugit ab ore pudor.
Sed nisi peccassem tu quid cōcedere posses?
Materiā ueniæ fors tibi nostra dedit:
Si quoties peccent hoies: sua fulmina mittat
Iuppiter; exiguo tempore inermis erit.
Nūc ubi detonuit: strepituq; exterruit orbē:
Purū discussis aera reddit aquis:
Iure igitur genitorq; deum rectorq; uocatur
Iure capax mundus nil ioue maius habet.
Tu quoq; cum patriæ rector dicare paterq;.

Tarentini ludi

Censorini locus emē datus Gabiusa poeta

Ludorum sæculariū ritus

Primi ludi sæcularis Tonitrua

Vtere more dei. More Iouis post tonitrua serenitatem induc, ex quo latenter reditum precatur. Numen habentis idem. Habentis eandem diuinitatem quam tu quoque habes. Tu ueniam partho, Augusto finito hispano bello in syriam ad componendum orientis statum peruenit: metumque phraharti iniunxit ne bellum parthiae uellet inferre. Itaque tota parthia captiui ex Crassiano siue Antonii exercitu recollecti: signaque cum his militaria Augusto remissa. Sed & filii nepotesque Phrahartis obsides Augusto dati: plusque Caesar magnitudine nominis quam armis alius imperator facere potuisset, autor Iustinus. De expeditione parthica plura diximus in Ouidium de arte amandi: quam non a Tiberio sed a Caio sumptam fuisse in secunda editione emendauimus Senecae auctoritate. Sunt tamen (quod magis etiam placet) qui hunc uersum ita legant. Tu ueniam parti superatae saepe dedisti: ut ad multos bellis ciuilibus superatos referatur. Nam Traquillus ita scribit in Augusto, Clemetiae ciuilitatisque eius multa & magna documenta sunt: ne enumerem quot & quos diuersarum partium uenia & incolumitate donatos principem etiam in ciuitate locum tenere passus sit. Qui tulerant in caput arma tuum. Plynus quoque meminit Augusti uitam saepe fuisse insidiosis petitam: quo in loco plura scripsimus auctoribus Seneca & Tranquillo. Quaeque dies bellum. Sensus est, Eodem die quo coniuratio in te patuit coniuratis ueniam placatus dedisti. Parsque simul. Coniurati templis deorum dona optulerunt ob placatum imperatorem: tu uero ob mortis periculum quod euasisti. Sic cur se uictum. Sic hostis tuus cognoscit se uictum iusta de causa. Contra-

Augustus
in syriam
uenia

Vtere more dei numen habentis idem.
Idque facis: nec te quisquam moderatius unquam
Imperii potuit frena tenere sui.
Tu ueniam partho superato saepe dedisti:
Non concessurus quam tibi uictor erat.
Diuitiis etiam multos & honoribus auctos
Vidi qui tulerant in caput arma tuum.
Quaeque dies bellum: belli tibi sustulit iram.
Parsque simul templis utraque dona tulit:
Utque tuus gaudet miles qui uicerit hostem
Sic cur se uictum gaudeat hostis habet.
Causa mea est melior: quia non contraria dicor
Arma nec hostiles esse secutus opes.
Per mare per terras per tertia numina iuro:
Per te praesentem conspicuumque deum.
Hunc animum fauisse tibi uir maxime: meque
Qua sola potui mente fuisse tuum.
Optauit peteres caelestia sidera tarde.
Parsque fui turbae parua precantis idem.
Et pia tura dedi pro te: cumque omnibus unus
Ipse quoque adiuui publica uota meis.
Quid referam libros illos quoque crimina nostra
Mille locis plenos nominis esse tui.
Inspice maius opus: quod adhuc sine fine reliqui
In non credendos corpora uersa modos.
Inuenies uestri praemia nominis illic:
Inuenies animi pignora multa mei.
Non tua carminibus maior fit gloria, nec quo
Ut maior fiat crescere possit habet.
Fama iouis superest: tamen hunc sua facta referri
Et se materiae carminis esse iuuat:
Quaeque gigantei memorantur praemia belli:
Credibile est laetum laudibus esse suis.

ac terrae bouem: quae sacra Iouem superiorē fore portendunt primū uires & ab hostibus defectionē: tū finem belli futurū monstrat. Musaeus quippe ab eis descendit: ob idque ei honores tributi, ab diis autē oēs hostes exsi sunt. Sed & aliis quoque diis praesidium belli tulisse aduersus gigantes constat. Macedones quidem circa Palanē: Italos in campo quae a loci conflatione phlegraū: postmodum Cymeū cognominatū a colle: quae olim plurimum ignis instar atrae in Sicilia euomēs nunc Vesuuus multa seruans ignis antiqui uestigia. In eo campo tradit fuisse homines admodum fortes: & ob eos scelera gigantes appellatos: qui cognito Herculis aduentu instructis copiis oēs ei obuiam profecti sunt: acrimque commissa pugna (pollebant enim uiribus) ferunt diis adiutoribus superiorem Herculem pluribus eorum interfectis eam regionem omni feritate purgasse. Autor Diodorus. Hic autem per bellum giganteum intelligendum est de eo quod gestum est contra Titanum & eius filios. Titanus enim caeli filius uxorem habuit terram: ex qua plures suscepit filios: cum quibus ad-

Bellū gi-
ganteū

Titanus

uerfus Iouem deosq; reliquos pugnauit: eiq; cœlum conantes eripere montes montibus imposuere. Sed tandem a diis cæsi & fulmine interempti sunt dicente Vergilio. Tum partu terra nephado Cœum Iapetūq; creat sæuumq; typhœa Et coniuratos cœlum rescinde re fratres Conati ter sunt imponere pelio ossan. Sci licet atq; ossæ frondosum inuoluere olympu m. Ter pater extractos disiecit fulmine montes. & Propertius. Non ego titanas canerem: non ossan olympo Impositū: ut cœli pelion esset iter. Scribit Higinus ideo dictum esse Ioui in bello giganteo aquilam fulmina ministrasse: q; ea Ioui præbuit uictoriæ augurium:

Cur aquila dicitur ioui fulmīa ministrasse.

Cæsar quoq; in arato rettulit Aglaesthenem dicere Ioui quum ex Insula naxo aduersus Titanas proficisceretur & sacrificium faceret in littore: aquilā in auspiciū aduolasse: quam uictor bono omne acceptam tutelæ suæ subiugarit. Sacra uero historia ante cōsedisse illi in capite atq; ei regnū portēdisse testatur. Plynius scribit Aquilā solā auitū nunq; fulmine exanimatā: ideo eam armigerā Ioui consuetudinem iudicasse. Illud obiter sciēdum in romanorū signis aquilas ferri solitas: q; ea auis uniuersæ auitū regnū habeat & sit ualidissima. Itaq; illam principatus insigne putasse omēq; uictoriæ quodcunq; bello petierint: autor Iosephus libro tertio de bello iudaico. Te celebrant alii. Maronem in primis designat. Sed tamē ut fuso. Per cētum tauros Hecatomben exprimit. Erat enim sacrificium centum bouum a numero dictū uictimarum *ἑκατόν* enim centum significat: & *βόυς* bos: uel quia (autore Eustathio) centū pelopōnesi urbes id faciebant: & a numero sacrificiū composita est dictio. Iulius Capitolinus de hoc sacrificio ita scribit. Hecatombe autem tale sacrificium est: cētum aræ uno in loco cespitiæ extruuntur: & ad eas centum sues: centum oues marant. Nā si imperatoriū sacrificiū sit: cētū leōes

Cur aquila i signis romano rum

Hecatombe

cētū aquilæ: & cætera huiusmodi animalia cētena ferunt: quod quidem etiam græci quondam fecisse dicuntur: quum pestilentia laborarent. Delitias meas. Vel libros amorum: uel certe amatoria præcepta intellige. Carmina ne nr̄is. Oñdit tibi ille delitias meas ut tu postea credēs cætera in quibus laudes tuæ continebantur lasciuia eadem aspersa illa reitceres. Esse sed irato. Ostendit latenter multos & eum potissimum qui legit eius delitias Cæsari fuisse sibi iratum: propterea q; sciebat eum esse Augusto infestum uel certe dicit se omnibus fuisse inuisum posteaq; eius carmen damnauit Augustus. Vix eram non inimicus mihi. Vix mihi eram amic⁹. Quum cœpit quassata domus. Similitudo sumpta est a domo terræ motu uel alio casu concussa: quæ enim ea subsidet & pendet in eam partem totum onus inclinatur.

Transuectionis mos

Cunctaq; dehiscunt. Omnes domus partes aperiuntur. Ipsa suo quædam. Odo est. Ipsa: idest ipsæ partes domus ruunt suo pondere: quædam tracta ruunt: idest quædam cadunt proprio pondere nec possunt stare: quædam uero partes ipsius domus ab aliis tractæ labuntur: per domum autem quassatam se ipsum designat: per omne onus intelligit odium cunctorum quod contraxit arminis lasciuia: per eum autem qui domum concutit. Augustum designat: per fortunam rimam facientem denotat eiusdem Augusti potentiam: per suum pondus accipe Ouidii crimē: per partes uero tractas se odio etiam amicorum exulasse profitetur. Prætereuntis equo. Dionysius libro sexto scribit in honorem apparitionis castroge eiusq; uictoriæ: quæ ad lacum regillum parta est: equites in equis sedentes transuecti incipientes a templo Martis extramurano perexisse per forum iuxta ædem Castoris. Fiebat autem hæc transuectio idib⁹ quintilibus: quo die apud lacum regillum prospere pugnatum est Castorē & Polluce auxiliantibus. In transuectione autem equites uehebantur coronati oliuarum ramis indutiq; trabeis punice coloris secum gestantes ornamenta premiaq; omnia fortitudinis quæcunq; in præliis ob rem bene gestam a ductoribus suis accepere. Valerius Maximus libro secundo de institutis antiquis scribit Fabium Rutilianum primū instituisse: ut equites Romani idibus quintilibus ab æde honoris equis insidentes in capitolium transirent trabeat. Scribit Traquillus Equitum turmas Augustum frequenter recognouisse post longam intercapedinē inducto more transuectionis: sed neq; detrahi quenq; ab accusatore passum fuisse: quod fieri solebat ex senio uel aliqua corporis labē. Scribit etiam Plutarchus morem Romæ apud equestres fuisse quū per legitimum tempus ab aliquo militatum esset equum per medium forum duci coram duobus Censoribus præsentibus: illisq; quelibet ducum aut imperatorum sub quibus militatum sit recenseri: deinde censorum iudicio subiici: qui iuxta cuiusq; meritum uel laudem uel infamiam tribuunt: quem morem hic quoq; Ouidius designat.

Te celebrant alii quanto decet ore: tuasque Ingenio laudes uberiore canunt. Sed tamē ut fuso taurorum sanguine cētum: Sic capitur minimo turis honore deus. Ah ferus & nobis nimium crudelior hostis: Delicias legit qui tibi cunque meas. Carmina ne nostris & te uenerantia libris Iudicio possint candidiore legi. Esse sed irato quis te mihi posset amicus: Vix tunc ipse mihi non inimicus eram. Quæ cœpit quassata domus subsidere: partes In proclinas omne recumbit onus. Cunctaq; fortuna rimā faciente dehiscunt: Ipsa suo quædam pondere tracta ruunt: Ergo hoium quæsitū odiū mihi carmie: q; Debuit est uultus turba secuta tuos. At memini: uitamq; meā moresq; probabas Illo quem dederas prætereuntis equo.

Quod si non prodest. Quod si nullo beneficio affectus fui ab Augusto ob uitam aut equestrem dignitatem bene ante actam. At nullum crimē adeptus eram, Saltem placet q̄ ille me nullo crimine notauit.

Nec male commissa est. His duobus uersibus designat se poeta cētumuirum fuisse. In eo enim iudicio causæ testamentariæ & hæreditariæ criminalesq; etiam audiebantur. Centumuiri autem a numero uiroꝝ dicebantur. Nam quum Romæ essent quinq; & .xxx. tribus, terni ex singulis tribubus eligebantur ad iudicandum: & licet quinq; supra centum fuerint: tamen ut facilius nominarentur, Cētumuiri sunt dicti: eorum uero iudicium centumuiralis hasta nomina-

Cētūuira
le iudiciū
Centum
uir
Cētūuira
lis hasta

Quod si nō prodest: & honesti gratia nulla

Redditur: at nullū crimen adeptus erā.

Nec male commissa ē nobis fortuna reorū.

Vsq; decem decies inspicienda uiris.

Res quoq; priuatas statui sine crimie iudex:

Deq; mea falsa est pars quoq; iusta fide:

Me miserū: potui: si non extrema nocerent:

Iudicio tutus non semel esse tuo.

Vltima me pdūt: imoq; sub æquoī mergit

Incolumē totiēns ima procella ratem.

Nec mihi ps nocuit de gurgite parua: sed oēs

Pressere hoc fluctus oceanusq; caput.

Cur aliqd uidi: cur noxia lumina feci?

Cur imprudenti cognita culpa mihi est?

batur: q̄ posita in suo foro hasta centumuiri iudicabāt: quemadmodum Auctionarii publici siue priuati in atrio auctionario hasta præconis (ut inquit Cicero) bona emptoris adiudicabant. Eligebantur autem sorte ex decuriis centumuiri per sortem qui iudicarent: quorum numerus non idē in omnib; causis erat: sed maior aut minor ut diuersæ causæ acciderant: quibus numerus iudicū ex lege dabatur: quemadmodum lex repetundarū qua ratio a senatore repeti solebat: quinquaginta iudices ex equestri ordine dabat: ut docet Cicero pro. L. Flacco. Duo uero & .xxx. iudices sederunt in causa Oppianici: qui ueneni a Cluentio accusatus fuit. Iudices autem omnes Romæ in decurias redacti fuere: & eorum fortitiones ad diuersas cās per prætorem fieri solebant: qui eos in legem iurare cogebant. Vnde iurati iudices dicebantur: notabanturq; in libro prætoris: ne alii ad iudicandum supponerentur autore Asconio. De decuriis iudi-

Iudicium
numerus

Iudices iu
rati

Decuriæ
iudicum

Iudicia
publica

Iudicia
priuata
Priuum

cum ita scribit Plynius libro. xxxiii. Iudicum quoq; non nisi quattuor Decuriæ fuere primo: uixq; milia singula in decuriis inuenta sunt nondum prouinciis ad hoc munus admissis: seruatumq; in hodiernum diem est: ne quis e nouis ciuibus iudicaret. Fortuna reorū, Sors eorū qui cētumuirali iudicio subiiciebantur. Cicero pro. A. Cluentio, Respicite iudices hominum fortunas. Respicite dubios uariosq; casus. Respicite Caii Fabricii senectutem. Nec est male commissa nobis. Nec est male credita iudicio meo quare recte iudicauī. Decies decemuiris. Hoc est a centum uiris. Res quoq; priuatas statui. Hic Ouidi; uidentur ostendere se ex quarta decuria iudicē hoc est triuuirum electum iudicasse de leuioribus sumis. Tranquillus. n. scribit ad tres iudicum decurias quartā addidisse ex inferiore censu quæ ducentariorum uocatur. iudicaretq; de leuioribus sumis. iudices aut eligit a. xxx. ætatis anno. i. quinquēnio maturius q̄ solebant: aut certe (q̄ magis placet) per centū uirale iudiciū docet se iudicia publica: per priuatas uero causas priuata etiam iudicia triuuirum exercuisse: publica enim iudicia sunt in quibus agitur de prodigionibus in patriam. ambitu. maiestate. & accusatione repetundarū. Vnde in rhetoricis ad Herēnium ita legimus. Et in publicis quæstionibus cauetur legibus: ut si ante reo cōmodū sit. iudicium de accusatore fiat. utrū illi liceat accusare: nec ne. Et Tranquillus in Augusto Centū uiralia iudicia publica appellat. Centūq; iquit: ut separatim in eo publica iudicia & fortitiones iudicum fierent. Sic etiam in oratore ea Cicero appellat: dicta autem sūt publica iudicia (ut Iustinianus seu Tribonianus scribit) q̄ cuius ex populo executio eorum plerūq; datur: priuata uero iudicia sunt ciuis ad ciuem: personæ ad personam: priuū enim uereres dixere quod nos singulū. hinc priuata iudicia q̄ uniuscuiusq; propria sunt. Vnde apud Valerium caput legimus de priuatis iudiciis. Et Liuius scribit ius. xii. tabularum fuisse fontem omnis publici: & priuati iuris. Sine crimine. Sine scelere aut sine cuiusq; criminatione superior expositio magis placet. Deq; mea falsa est. Ordo talis. Et pars iusta idest causæ æquitas: aut pars hominum iustorum qui iudicio meo interfuere etiam est falsa de mea fide idest confessa fuit meam in iudicando fidem: & integritatē. Si non extrema nocerent. Si non obesset iudicium de me tuum: quo relegatus sum. Iudicio tuo. Quia me uirum bonum esse iudicabas. Non semel. Quia in multis casibus tibi mea iusticia fuit cognita. Vltima. Vltimum de me iudicium tuum: idest relegatio. Mergit. Obruit & opprimit. Incolumē ratem. Me uiuum. Ima procella. Grauis tua ira. Nec mihi pars nocuit. Perstat adhuc in similitudine a nauigantibus sumpta. Intelligit autem non paruam Augusti indignationem. aut non solum Augustum: sed alios quoq; eius causa eū oppressisse. Cur aliquid uidi. De causa relegationis Ouidii multi multa scripsere: in quibus non deest qui credat eum uidisse eis incestum cum filia Iulia: quod etiam Tranquillus his uerbis uerum fuisse ostendit. Prædicabat autem matrem suam ex incesto: quod Augustus cum Iulia filia admisisset procreatam. Ego tamen ut hac in re non meam obstringam fidem: sic affirmare a uisum (ut etiam diximus) poetam uidisse aliquid agentem Augustum. quo in eius odiū petuenit. id quod quū hoc in loco: tum in aliis plerūq; liquido dignoscitur. Imprudenti mihi. Mihi ignorantis quæ ab Augusto fierent.

**Aetæonis
Fabula**

Inscius aetæon. Aetæon Aristei & Autonoes filius lōga fatigatus uenatione: ut æstū euitaret in uallem Gargaphien puenit: ubi erat limpidiſſim⁹ fons: in quo quā forte Dianā se lauātē offendisset: ab ea mutat⁹ est in ceruū ne rē cuiq̄ narrate posset. Demū ēt a suis canibus laniat⁹ est. Fabulā hēs apud Ouidiū in tertio met. Diodor⁹ scribit eū a suis canib⁹ discerptū: q̄ Dianæ cōcubitū quū uenaret in motib⁹ iuxta tēplū sitis appetiuerit. Alii q̄ se illi Aetæon pratulerit uenandi arte. Scilicet in superis. Dii inquit eos puniunt: qui ēt casu peccat: peccauimus. n. aut errore aut scelere. Errorē: fortunā: & casū Ouidius appellat. sic & i met. de Aetæone. At bñ si q̄ras fortunæ crimen in illo Nō scelus inuenies. qđ. n. scelus error hēbat.

**Minor cū
genituo**

Sed sine labe. Sed sine crimie. Patrio dicatur ut auo Clara. Vt hac nra patriæ ætate uel certe patris mei ætate clara dici possit. Superior snia magis placet. Nec ullius nobilitate minor. Nec minor nobilitate ulli⁹ dom⁹. uel nec minor ullius. s. dom⁹ nobilitate. Vbi notādū q̄ minor post se nō mō hre pōt abltūm casum: sed ēt gtm. Plynus. Aiantii in eodē natura nulli⁹ ppe partis cōtēplatione minor est: & Gelius libro. iiii. Sed quā in eo tpe Scipionē minorē. xl. annorū fuisse cōstaret. Et Varro in re rustica. Nec minores inqt ānorū. xxii. ad agriculturā dociles. Vnde. Ex qua domo.

In neutrū. In neutrá partē ut aut nimis amplas diuitias possideat: aut nimix pauprtati obnoxia: ex quo designat mediocres fortunas possedisse.

Vel cēsu. Vel fortunis. Vel ortu. Vel origine. Quo. Scilicet ingenio. Nimiū iuueniliter. Quod scribēdo iuuenilia⁹ & amatoria Augustum offendi. Sub uno sed nō exiguo crimine. Sub una criminatōe: sed nō parua. hoc aut dicit ne imperatorē offendat: quare ut ei⁹ beniuolētiā capter se ipsū magis q̄ impatorē dānat. Ematuruerit.

**Maturui
a uerbo
Maturu**

Matura facta fuerit & lenita: ubi notādū Maturu uerbū maturui tñ pteritū facere: nō maturauit: ut idōct⁹ qđā nri tps existimauit. Nā & Quilian⁹ ita scribit. Nā & ipse eos nōdū opiabar satis maturuisse. Et Coluella li. vii. Et quā maturuit suppurtio: rescindit ferro. Quia q̄ existimauit a Quintiliano maturauisse dictū: & ita ēt legi posse errauit.

In euetu pœnæ. In euetu supplicii. Cui⁹. Augusti. s. Nro metu. Quā timebā. Citraq̄ necē. Sine nece: qua locutōe freq̄nter autores utunt⁹ & in primis Plynus: ut citra salē. i. sine sale. Paternæ opes. Primoniū mihi a p̄re relictu. Insuper accedūt. Præterea mihi pmittunt. Solebāt. n. exules bona amittere. ut docent cum alii: tū in primis Cicero libro. v. Tusculanarū q̄stionū his uerbis. At multant bonis exules. Tanq̄ uita paup̄ muneris ēt. Laudat Casaris clementiā: cui uita Ouidio cōcessa paruū bñficiū uidebat: nisi ēt illi fortunas suas cōcessisset. Decreto senatus. Senatus cōsulto in tuā sniam facto ut relegarer. Secreto iudice. A iudice cui secreto dānationē meā iniūgere potuisses. Sūt qđā exēplaria in qb⁹ legit selecto. Fuerūt. n. q̄ttuor decuriæ iudiciū p̄rio plurib⁹ discretæ noibus. Nāq̄ aliæ tribunorū aris. Aliæ iudiciū. Quidā nōgenti. Quidā selecti uocabant. & diuisus hic quoq̄ ordo erat supba usurpatōe noium: quā alius se p̄ogentū. Alius Tribunū. Ali⁹ Selectū appellaret. au tor Plynus libro. xxxiii. Selecti iudicis meminit Oratius in primo sermonū eo uersu. Vnū ex selectis iudicibus obiciebat: & Ouidi⁹. Nō bene selecti iudicis arca patet. Verbis tristib⁹. Verbis tristitia significatibus: q̄ ea cōmississem: qbus pœna luēda ēt. Quippe relegat⁹. Relegare ē in insulam aliquē uel in aliū locū mittere. Differtq̄ exiliū (ut iuriscōsultis placet) a relegatōe: q̄ Exiliū est p̄peruū. Relegatio fit ad tēpus. Vnde titulus est apud iuriscōsultos de relegatis: ubi legim⁹ relegatorū duo ḡna esse. Quidā. n. in insulā relegant: qđā simpliciter: ut puinciis eis interdicat. Calistrat⁹ iuriscōsultus sic scribit. Ceteræ pœnæ

**Iudicium
decuriæ
Selecti iu
dices
Relegare
Exilium
Relegatio
Relegato
rum duo
genera**

Inscius aetæon uidit sine ueste dianam:

Præda suis canibus nō minus ille fuit.

Scilicet in superis etiam fortuna luenda est.

Nec ueniā læso numine casus habet.

Illā nostra die: qua me malus abstulit error:

Parua quidem periit: sed sine labe domus.

Sic quoq̄ parua tamen patrio dicatur ut auo

Clara; nec ullius nobilitate minor.

Et neq̄ diuitiis; nec pauprtate notanda est:

Vnde fit in neutrū conspiciendus eques.

Sic quoq̄ nra domus uel cēsu parua uel ortu

Ingenio certe non latet illa meo.

Quo uidear quāuis nimiū iuueniliter usus

Grādē tamen toto nomen ab orbe fero.

Turbaq̄ doctorū nasonem nouit: & audet

Non fastidiis annumerare uiris.

Corruit hæc igitur musis accepta sub uno

Sed nō exiguo crimine lapsa domus.

Atq̄ ea sic lapsa ē: ut surgere; si modo læsi

Ematuruerit casaris ira: queat.

Cuius in euentu pœnæ clementiā tāta est:

Vt fuerit nostro lenior ira metu.

Vita data est: citraq̄ necem tua constitit ira:

O princeps parce uiribus use tuis.

Insuper accedūt te non adimente paternæ:

Tanquā uita parum muneris esset; opes.

Nec mea decreto damnati facta senatus:

Nec mea selecto iudice iusta fuga est.

Tristib⁹ iuectus uerbis (ita p̄cipe dignū ē)

Vltus es offensas: (ut decet) ipse tuas.

Adde qđ edictū quāuis immite minaxque:

Attamen in pœnæ nomine lene fuit.

Quippe relegatus; non exul dicor in illo:

Parcaq; fortunæ sunt tibi uerba meæ
 Nulla qdem sanæ grauior menti; potenti
 Pœna est: q̄ tanto displicuisse uiro.
 Sed solet interdū fieri placabile numen.
 Nube solet pulsa candidus ire dies.
 Vidī ego pāpīneis oneratā uitibus ulmum;
 Quæ fuerat sæuo fulmine tacta iouis.
 Ipse licet sperare uetes: sperabimus: atq;
 Hoc unū fieri te phibente potest. (ceps
 Spes mihi magna subit: cū te mitissime prin
 Spes mihi respicio cū mea facta cadit.
 Ac uelut uentis agitāribus a quora: non est
 Aequalis rabies; continuusq; furor.
 Sed modo subsidūt intermissiq; silesunt;
 Vimq; putes illos deposuisse suam.
 Sic abeunt: redeūtq; mihi: uariatq; timores;
 Et spem placādi dantq; negantque tui.
 Per superos igitur: q̄ dāt tibi longa: dabuntq;
 Tempora romanū si modo nomen amat.
 Per patriā: quæ te tuta & secura parente est;
 Cuius & i populo pars ego nuper eram.
 Sic tibi: quæ semp factis animoque mereris;
 Reddatur gratā debitus urbis honor.
 Liuiā sic tecum sociales impleat annos:
 Quæ nisi te nullo coniuge digna fuit.
 Quæ si non esset cælebs te uita deceret;
 Nullaq; cui posses esse maritus erat.
 Sospite sic tēsit natus quoq; sospes: & olim
 Impium regat hic cum seniore senex.
 Efficiantq; tui sidus iuuenile nepotes.
 Per tua perque tui facta parentis eat.
 Sic assueta tuis semper uictoria castris;
 Nūc quoq; se p̄stet: notaque signa petat.
 Aufoniūque ducem solitis circunuolet alis;
 Ponat & in niūda laurea ferta coma.
 Per quē bella geris: cuius nūc corpe pugnas
 Auspiciū cui das grande: deosque tuos.
 Dimidioq; tui p̄sens & respicis urbem
 Dimidio procul es; sæuaque bella geris.
 Hic tibi sic redeat supato uictor ab hoste:
 Inque coronatis fulgeat altus equis.
 Parce p̄cor: fulmenque tuū fera tela recōde:
 Heu nimīū misero cognita tela mihi.
 Parce pater patriæ: nec nominis imemor hu
 Olim placādi spem mihi redde tui. Cius
 Nō p̄cor ut redeam: quamuis maīora petitis
 Credibile est magnos sæpe dedisse deos.

ad æstimationē: & si nō ad capitis piculū pertinet
 uelut relegatio ad tēpus: uel in perpetuū: uel in in
 sulā. Verba meæ fortunæ: Decretū tuū de infœ
 licitate mea. Sunt parca. Paucis exponit. Mē
 tiq; potēti. Generosæ menti. Oneratā uitibus ul
 mum. Vites sexto anno maritant: & inter ceteras
 arbores prima oīum ulmus habetur: quæ ab eo
 hanc ob causam Marita appellat. Martialis. Nec
 melius teneris iunguntur uitibus ulmi. Liuiā
 sic tecum. Liuiam Drusillam dicit: quam Augu
 stus repudiata Scribonia duxit uxorem. Eam ma
 trimonio Tiberii Neronis & quidem prægnantē
 abduxit: dilexitq; & probauit unice: ac perseuerā
 ter ut scribit Tranquillus. Cælebs uita. Vita si
 ne uxore. Sospite sic te sit natus quoq; sospes.
 Tiberiū designat. Nā de Agrippa nō placet intel
 ligas. Efficiantq; tui. Ordo est. Et tui nepotes
 Caius, s. qui in lycia periit: & Luci⁹ qui Massiliae
 ut alibi diximus appositiuē sydus iuuenile effici
 ant ut natus Tiberius eat per tua & per parētis tui
 facta. hoc est te & patrem Iuliū imiterur. Legitur
 etiam ita hoc carmen in uetustissimo codice. Ut fa
 ciūtq; tui sydus iuuenile nepotes Per tua perq; tui
 facta parentis eat: q̄ lectio nobis ēt clarior & can
 didior uidetur: ut sit ordo. Et tui nepotes apposi
 tiue sydus iuuenile. i. iuuenū romanorū splendor
 eat: ut faciunt: per tua & per facta tui parentis. p
 nepotes autem Caiū & Luciū adhuc uiuētēs desi
 gnat. Sic assueta tuis semper uictoria. Victoria
 dea fuit: quā Apuleius libro. ii. met. palmarē deā
 appellat his uerbis. At: ia longe pulcherrima colū
 nis quadrifariā per singulos angulos stantibus at
 tollebant statuas Palmaris deæ facies quæq; pin
 nis explicitis sine gressu pilæ uolubilis: instabile
 uestigiū. plantis rofidis decitantes. Et Ouidi⁹. Pri
 ma loco fertur sparsis uictoria pennis. Aufoni
 umq; ducē. Tiberiū designat: qui nūciata illyrici
 defectione transit ad curā noui belli: quod grauis
 simum omniū bellog; post punica per. xv. legio
 nes parēq; auxiliog; copiam triennio gessit: quo
 tps spatio domuit totū illyricū quod intra Italiā
 regnūq; noricū: & Thraciā: & Macedoniā: iterq;
 Danubium flumen & sinum maris Adriatici pa
 tet: quas ob res triumphus ei decret⁹ est: quem di
 flulit mœsta ciuitate clade uariana. nihilomin⁹ ur
 bem prætextatus. & laurea coronatus intrauit: po
 situmq; in septis tribunal senatu astante conscēdit
 ac medius inter duos cōsules cum Augusto simul
 sedit. Vnde populo consalutato circum templa de
 ductus est: autor Tranquillus. Potes etiam intelli
 gere (quod magis placet) Germanicam expeditio
 nem: qua; Drusus Tiberii frater & Augusti priui
 gnus suscepit Augusti auspiciis ut Florus scribit: i
 qua expeditio perierit ex fractura cruris: sup qd
 lapsus est equus. ut Liuius existimat: Tranqllus ue
 rō eū morbo perisse scribit. Deosq; tuos. Apolli
 nem. Iulium Cæsarem. & ceteros deos Augusti
 familiares.

Ulmus

Victoria
Palmaris
deaBellū illy
ricum

Istri ortus Septemplex istri. Istri ortus est in Germania: qui per innumeras lapsus gentes Danubii noīe immenso
 Danubi⁹ aquarū auctu. & unde primū illyricū alluit: Ister appellatur. lx. annibus receptis medio ferme numero eo
 rum nauigabili in pontū uastis sex fluminibus euoluitur: quorū noīa Plynius ostendit libro. iiii. sed ple-
 nius Herodotus. Scribit Strabo Ephorū afferere Istrum constare quinq; ostiis. Idē tñ paulo post ait eū in
 septena ostia distingui. Docet ēt Dionysius Istrum per quinq; ingētes alueos in Euxinū proripi. Istrum
 quinq; alueis delabi per scythiā docet ēt Herodotus. Pomponius tñ & Solinus scribunt Istrū totidē ostia
 hēre quot Nilus. i. septē: tria uero reliqua tenuia:
 quorū priora quattuor adeo magna sunt: ut p lon-
 gitudinē. xl. miliū passuū nō misceat æquori: dul-
 cēq; haustu: incorrupto detinēt sapore. Idē ēt do-
 cet Cornelius Tacitus his uerbis. Danubius mol-
 li & clementer edito mōtis Arbonæ iugo effusus
 plures populos adit: donec in ponticum mare sex
 meatibus erūpit: septimū enim os paludibus hau-
 ritur. Parthastæ uirginis. Calistus ex arcadia q̄
 in urfam mutata a Ioue in septētrione locata fuit:
 sic dicta a Parthasta urbe arcadiæ. Ouidi⁹ in met.
 Parthastis erubuit. Iazyges. Iazyges populi fue-
 re scytharū: quos Plynius scribit cāpos & plana te-
 nuissē. Nam paulū supra Daciā fuere Peucini &
 Basternæ: & per totā Mæotin Iazyges. hic Roxo-
 lani & his interiores Amaxobii: & Alani scythæ:
 ut est autor Ptolemæus: nunc quidam septem ca-
 stra appellari putant. Valerius Flaccus. Neurus &
 expertes canentis Iazyges æui. Strabo post Tirthe-
 getas ponit Sarmatas cognomēto Iazygas. sunt
 n. in Sarmatia Europæ. Hnt aut Iazyges te. mitios a septētrione Sarmatiā Europæ. i. eā Sarmatiæ partē:
 q̄ est ad Austrū Sarmaticorū mōtiū usq; ad mōtē Carpatū. Ab occasu & austro Germaniæ partē a Sarmat-
 icis. s. mōtib⁹ ad Carpatū Danubii fluiū usq; scissionē Tibisci amnis: qui ad arcton fluit. Ab oriētē Da-
 ciā iuxta ipm Tibiscū fluiū: q̄ ad oriētē uersus sub mōtē Carpatō definit: a quo ducit. Et colchi. Col-
 chi (autore Dionysio) fuere ad extrēmū pōti Caucaſo mōti adharētes olim ex ægypto. pfecti: q̄ ēt docet
 Herodot⁹. Colchiæ regiōis alter⁹ lat⁹ in Euxinū & Mæotin deuexū eē. Alter⁹ in Caspiū & Hyrcanū mar-
 scribit Plyn⁹. Hic uero nō Colchi sed Corsi legēdū arbitror. Corsos. n. Sarmatarū populos fuisse Plynius
 scribit: quis eo in loco qdā nō colchi sed Corsi legēdū putarit. Nā e pōto ad ostiū Mæotidis nauigatibus
 dextra sunt Scythæ & taurica cherronesus: leua uero e regiōe in littore pōti ad mōtē Caucaſū (ut dixim⁹)
 sūt Colchi: q̄ quū mari distūcti sint: & Mæotidis ostiū q̄ Cimeri⁹ Bosphor⁹ uocat. Latitudinē stadiorum
 xxx. Lōgitudinē. lx. (autore Polybio) cōplectat: quo pacto Danubio ab his se arcēti dicat Ouidi⁹ nō in-
 telligo: nisi accipias illos Cimeriū Bosphorū trāsfretare: & in Tauricā regionē accedere: quod non placet.
 Metereaq; turba. Aut urbē Metereā eā intellige: quā Ptolemæ⁹ supra Thyriā fluiū ponit penes Daciā
 Metoniū appellat: aut certe Neurea legas: ut Neuros itelligas apd quos oriē borysthenes. ut ē autor Ply-
 nius. Neurox meminit ēt Curtius. Pōponi⁹: ac Dionysi⁹. Getaxq; Getas Strabo eos appellatos dicit: q̄
 ad pōtū in orientē uergebāt. Dacos uero q̄ in oppositū uersus Germaniā & ad Istri fōtes: quos olim Da-
 uos uocatos fuisse arbitrat. Plyn⁹ scribit scytharū gētes uarias fuisse: inter cæteros getas ponit: quos a Ro-
 manis Dacos noīatos scribit: eos ita ēt noīat Ptolemæ⁹. Mediis aqs danubij. Aqs Danubij distēminat
 tibus urbē Tomon a nationib⁹ supradiētis. Nisi tantū frigus. Fuerē. n. urbēs illæ in septētrionali regio-
 ne. In uetustissimo codice hoc carmē ita legi. Lōgi⁹ hac nihil ē terra nisi frigus & hostis. A stricto gelu.
 Cimeri⁹ Bosphor⁹ q̄ Asiā ab Europa separat. & (ut dixim⁹) in. xxx. stadiorū lōgitudinē excurrit: ita gla-
 ciat: ut mare illud pedib⁹ plerūq; peruiū sit: ut Plyn⁹ docet: quā glaciē dicit poeta eē paulo ultra terras ad
 quas relegat⁹ est: uel certe intellige pōti partē quā brumali rigore durari dixim⁹ supra ex autoritate Pōpo-
 nii. Scribit ēt Herodot⁹ (autore ēt Gelio) mare Bosphorū qdā scythicū diciē gelu strigi & cōsistere. Hacte-
 nus. Vsq; ad Danubiū: quē dicit eē terminū romani impij. Euxini sinistri. Pōtici maris: q̄ est a sinistra
 nauigatibus ad Cimeriū Bosphorū. Est pars romana. Est ditiōis romanæ. Basternæ. Basternæ popu-
 li fuere (ut Dionysi⁹ scribit) ad oceanū septētrionalē uersi. Eos Ptolemæ⁹ scribit fuisse in Sarmatia Europæ
 Plutarch⁹ in Paulo Aemilio docet Basternas circa Istri incolētes gētē fuisse pugnacē: & eqtatu maxie ualē-
 tē: quos & galatas appellarūt. Hos Tacit⁹ Peucinos noīat: dubitatq; Sarmatine an germāis ascribat. Quis
 sermō: cultu: fede: ac domiciliis ut germāni agāt. Eruptōi aut Istri fluminis magna ppior ē insula Peuce
 noīe: eā basternæ qū occupassent: Peucini sūt appellati. Basternas aut Pōpeiū domuisse ac de his triūphal-
 se autor ē Plyn⁹. Eos ēt. C. Cæsar domuit: ut Diodor⁹ refert. Sed postmodū Augusto impatore credēdū
 est eos a romanis defecisse: quēadmodū aliæ ēt gētes: ut Flor⁹ docet. De Sarmatis aut abūde dixim⁹ supra
 Dicti aut fuere Galatax a filio Herculis: quē Galatē appellarūt: ut ē autor Diodor⁹. Ea aut regio a plurib⁹

Mitius exilium si das propiusque roganti:

Pars erit e poena magna leuata mea.

Vltima ppetior medios eiectus in hostes:

Nec ququam patria longius exul abest.

Solus ad egressus missus septēplex istri

Parrhasiæ gelido uirginis axe premor.

Iazyges. & colchi: metereaq; turba: getaq;

Danubiū mediis uix prohibētur aquis.

Cumq; alii tibi sint causa grauiore fugati:

Vlterior nulli q̄ mihi terra data est.

Lōgius hac nihil ē nisi tātū frigus: & hostis:

Et maris astricto quæ coit unda gelu.

Hactenus euxini pars ē romana sinistri:

Proxima basternæ: sauromataque tenēt.

Iazyges

Colchi

Corsi

Metoniū

Neuri

Getæ

Daci

Basternæ

Galatax

Peucini

Peuce

Galatarū

appellatio

nationibus colebat: quæ inuicem gentium numero differbat. Tenet proxima. Tenet loca Istro uicina.

Hæc est nouissima. Hæc terra ad quam relegatus sum est extremus terrarum populi romani terminus.

Ne sit cum patria. Ne amissa patria perdam etiam pacem. hoc petit ut amissa patria: saltem pacato uicinatæ citra ullum hostilè tumultum. Non bene summouet. Non bene arcet. Carmen. Præcepta amatoria. Et error. Et imprudentia ac casus: de quo supradiximus. Alterius facti. Erroris. Altera pars superest. Restat ut purgè me de carmine amatorio. Doctor obscœni adulterii. Præceptor amoris. Fas ergo est. Carmen amatorium non esse culpâdum arguit: idq; non potuisse Augustum in maioribus occupatû recte iudicare significat. Aliqua. Aliqua ratione & modo: quasi dicat: dii etiam falluntur aliquo modo: quum res non pensulate intuentur: ut tu Auguste: qui præ magnis negotiis non potuisti carmè meû legere. Et sût notitia. Multa sût inq; q̄ a te reiciunt tanq; friuola tenuia & minora tuis uiribus ut fuere mea carmina: quibus uerbis p̄ istinatione reddit Augustû beniuoluz. Orbè pendentè. Impiû terraz in te inclinatum. Inferiora. Minora orbe ipso: ut fuere mea carmina de arte amatoria. Imparibus modis. Veru elego. Ea moles. Ea rez magnitudo. Ineptis lusibus. Inepto carmini. Nuctibi pannonia est. Natio ingès circa Istz p̄ longû incolès ab Iapodû populis supra Dardanos ptedit. Hi peones a græcis: a romanis pannonii appellati fuerunt: & ab illis iter illyrios numerabât: Auctor Appianus: De Pannoniis hæc Florus. Pannonii duobus saltibus ac tribus fluuiis. Drauo. Sauo. Istroq; ualant. Ad eos domandos Augustus Vibiû misit. cæsi sût i utrisq; fluminibus arma uictorû non ex more belli cremata: sed capta sunt & in p̄fluentes data: ut cæteris q̄ resistebât: sic uictoria nunciaret. Nûc illyris ora domada. Post finè belloz ciuiliû Augustus (ut Florus docet) reliqua bella gessit aduersus exteras gètes: quæ districto circa mala sua imperio diuersis orbis oris emicabant. No ua q̄ppe pax necdû assuetæ frenis seruitutis turnidæ gètiû inflataq; cœruices ab ipso nup iugo resiliiebât. Ad septentrionè cõuerfa ferme plaga ferocius agebat. Norici. Illyrici. Pannonii. Dalmatæ. Myssi. Thraces: & Daci. Sarmatæ: atq; Germâici. Norici aios dabât alpes atq; niues q̄ bellû n̄ possent ascendere. Sed oēs illi cardinis populos Brennos: Senones: atq; Vindelicos Augustus p̄ priuignû suû Claudiû Drusû pacauit. In Illyricos aut ipse expeditione sumpsit. Agunt aut hi sub alpius: imasq; ualles earum: & qdã quasi claustra custodiunt abruptis torrentibus implicati. Fieri igit potè Augustus ipauit. Hic se & aq; & hoste turbatib; cunctati ad ascensum militi scutum de manu rapuit: & in uia primè tunc agmine secuto quum illyricè multitudine potè succidisset: sauci manibus ac cruribus speciosiore sanguine & ipso piculo augustior terga hostiû p̄cidit. De his aut eum post Marcum Antonium deuictum triumphasse scribit Appianus: ex cuius sententia de illyria alibi plura diximus. Illud addimus ab Eustathio scribi illyriam ab Illyrio Cadmi filio appellatam. Rhetica nunc p̄bet. Rheti (ut docet Strabo) ad Italiã usq; p̄tinēt: q̄ supra Veronã & Comum est. Rhetios & Noricos existimat Appianus. C. Cæsare quum ad uersus Celtas depugnaret subegisset: a ut Augustum quum peones aggredere bello supasset: i medio quippe ambob; sedes hnt: nec ullum in Rhetios aut Noricos bellum gestum priuatim se reppisse scribit: sed eos cum reliquis finitimis deuictos asserit. Iustinus libro. xx. scribit Tuscos duce Rhetio auitis sedibus amissis alpes occupauisse: & noie ducis gète Rhetioz cõdidisse. Plynus inter alpiû incolâs ponit et Rhetos: quos Noricis uicinis esse scribit: & tuscoz prole fuisse a gallis pulsos duce Rhetio: a qua regione Maro Rheticã uitẽ noiauit. Et Plynus scribit Rhetica uina i ueronensi agro fuisse: Ea nunc eius urbis icolaz Vernatias uulgo appellat: factis tñ posthabita ex Maronis sententia: & Strabo docet Vinum Rheticum iter Italica egregie comedata non sane iserius i motanis illoz radicibus nasci. Thraciãq; arma. Thraces quoq; cum cæteris descuerat: q̄ & signis militaribus: & disciplina armis et romanis assueti fuerat. Sed a Pisonè p̄domiti i ipsa captiuitate rabiè

Hæc est ausonio sub iure nouissima: uixq;

Hæc in imperii margine terra tui.

Vnde p̄cor supplex ut nos i tuta releges:

Ne sit cum patria pax quoq; adẽpta mihi.

Ne timeã gètes: q̄s non bene sumouet hister:

Neue tuus possim ciuis ab hoste capi.

Fas phibet latio quenquã de sanguine natum

Cæsaribus saluis barbara uincla pati.

Perdiderit cum me duo crimina: carmè: & error:

Alterius facti culpa silenda mihi.

Nã non sum tantum: renouè ut tua uulnera cæsar:

Què nimio plus est indoluisse semel.

Altera pars superest: qua turpi carmine factus

Arguor obscœni doctor adulterii.

Fas ergo est aliqua cælestia pectora falli.

Et sunt notitia multa minora tua.

Utq; deos cælumq; simul sublime tuenti

Non uacat exiguis rebus adesse ioui.

A te pendentè sic dum circumspicis orbem

Effugiunt curas inferiora tuas.

Scilicet imperii princeps statione relicta

Imparibus legeres carmina fata modis:

Non ea te moles romani nominis urget:

Inq; tuis humeris tantum leue fertur onus.

Lusibus ut possis aduerrere numen ineptis:

Excultasq; oculis ocia nostra tuis.

Nuctibi pannonia est: nunc illyris ora domada:

Rhetica nunc p̄bet: thraciãq; arma metum.

ditione sumpsit. Agunt aut hi sub alpius: imasq; ualles earum: & qdã quasi claustra custodiunt abruptis torrentibus implicati. Fieri igit potè Augustus ipauit. Hic se & aq; & hoste turbatib; cunctati ad ascensum militi scutum de manu rapuit: & in uia primè tunc agmine secuto quum illyricè multitudine potè succidisset: sauci manibus ac cruribus speciosiore sanguine & ipso piculo augustior terga hostiû p̄cidit. De his aut eum post Marcum Antonium deuictum triumphasse scribit Appianus: ex cuius sententia de illyria alibi plura diximus. Illud addimus ab Eustathio scribi illyriam ab Illyrio Cadmi filio appellatam. Rhetica nunc p̄bet. Rheti (ut docet Strabo) ad Italiã usq; p̄tinēt: q̄ supra Veronã & Comum est. Rhetios & Noricos existimat Appianus. C. Cæsare quum ad uersus Celtas depugnaret subegisset: a ut Augustum quum peones aggredere bello supasset: i medio quippe ambob; sedes hnt: nec ullum in Rhetios aut Noricos bellum gestum priuatim se reppisse scribit: sed eos cum reliquis finitimis deuictos asserit. Iustinus libro. xx. scribit Tuscos duce Rhetio auitis sedibus amissis alpes occupauisse: & noie ducis gète Rhetioz cõdidisse. Plynus inter alpiû incolâs ponit et Rhetos: quos Noricis uicinis esse scribit: & tuscoz prole fuisse a gallis pulsos duce Rhetio: a qua regione Maro Rheticã uitẽ noiauit. Et Plynus scribit Rhetica uina i ueronensi agro fuisse: Ea nunc eius urbis icolaz Vernatias uulgo appellat: factis tñ posthabita ex Maronis sententia: & Strabo docet Vinum Rheticum iter Italica egregie comedata non sane iserius i motanis illoz radicibus nasci. Thraciãq; arma. Thraces quoq; cum cæteris descuerat: q̄ & signis militaribus: & disciplina armis et romanis assueti fuerat. Sed a Pisonè p̄domiti i ipsa captiuitate rabiè

Peones
Pannonii

Bellum illyricum

Illyria
Rheti

Rhetica
uina
Thraces
domiti

- offenderunt: quippe cum cathenas moribus tentarent: feritatem suam ipsi puniebant. Scribit Herodotus gentem Thracum secundum Indos omnium maximam esse: quæ si aut unius imperio regeretur: aut idem sentiret: inexpugnabilis esset: & omnium gentium ualidissima, Pausanias etiam scribit nullam nationem præter galliam Thracia maiorem esse. Nunc petit armenius pacem, Armenios uictore rege Tigrane in hoc unum genus assueuerat: Pompeius ut rectores a romanis acciperet: intermissum ergo ius Augustus per Caium nepotem recuperauit non in cruento nec inulto, tamen certamine: quippe Dominis quem rex Artaxatis præfecerat simulata prodicione adortus uigilantem libello: quem ut thesaurorum rationem continentem ipse porrexerat interfecit: autor Florus. Armenia autem duplex fuit maior & minor Asiaticæ regionis prouinciæ: ut libro, vi, docet Plynus, Lucanus populos utraq; uagantes Armenia dicta est autem Armenia (autore Iustino) ab Armenio Thessalo uno de numero ducum Iasonis: qui recollecta multitudine quæ amisso Iasone rege passim uagabatur: Armeniam condidit, Idem uidetur sentire Strabo ita scribens, Armeni ex Armenia Thessaliæ urbè: quæ inter Pheras & Larissam iacet iuxta Boebeida cum Iasone in Armenia militauit: dicunt ex huiusmodi nomine Armeniã appellatam. Parthus nunc porrigit arcus, Augustus (autore Iustino) finito hispano bello in Syriam ad componendũ orientis statum peruenit: metumq; Phraharti iniunxit ne bellum Parthiæ uellet inferre: Itaq; tota Parthia captiui ex Crassiano siue Antonii exercitu recollecti signaq; cū his militaria Augusto remissa: Sed & filii nepotesq; phrahartis obsides Augusto dati: plusq; Cæsar magnitudine nominis sui fecit: q̄ armis alius imperator facere potuisset: Strabo etiã refert Phrahartẽ regem parthorum tantũ circa Cæsaris amicitia studuisse: ut illi etiã Throphæa remitteret: quæ parthi de romanis erexerãt, & uocato in colloquio Tito: qui per id tẽpus Syriæ præerat: quattuor eius filios legitimos obsides tradidit: Sarospadem, Corospadẽ, Phraanem, & Boonẽ: & duas eorũ uxores & filios quattuor seditionem metuens & ne sibi insidiæ struerent, Scribit Tranquillus parthos & Armenios uindicati Augusto facile cessisse: & signa militaria quæ, M. Crasso: & Antonio ademerãt reposcẽti reddidisse, obsidesq; optulisse: quos quodã muneris die missos per mediã harenã ad spectaculũ induxit: Illud sciẽdũ parthosq; impium ab exulibus scythar; deductũ fuisse, autore Iustino, Vnde parthi scythico sermone exules dicunt, De parthis plura Plynus: & Iustinus libro, xl. Nũc te prole tua, Germanicã expeditionẽ designat: quã Drusus Augusti priuignus suscepit eius auspiciis: quẽ poeta supius Aufonium ducẽ appellauit: hic uero augusti prole nominat, qm̄ eius erat priuignus & frater Tiberii, Scribit Trãquillus Augustũ germanicũ atq; pannonicũ bellũ per legatos administrasse: ut tñ aut interueniret: aut nõ longius ab esset: Sciebat Augustus patrẽ suũ Cæsarẽ bis trãsuẽctũ pontẽ rheno quãsißẽ bellũ, In illius honore cupit facere prouinciã, Missus in eã prouinciã Drusus primos domuit Vlipetes, Inde ceteros percurrit ut Marcomios, Cheruscos, Sueuos: & Sicãbros, quorũ equos, pecora, torques, ipsosq; præda diuisit ac uẽdidit: Præterea in tuclã prouinciã p̄sidia ubiq; disposuit per Mosam flumẽ, per Albim, per insurgã, per rhenũ quẽ ripã quinquaginta amplius castella direxit: bonã & genosã p̄tibus iunxit classibusq; firmauit, Inuisum atq; inaccessum in id tẽpus hyrcinũ saltum patefecit: Ea deniq; in germania pax erat: ut mutati hoĩes alia terra cœlum ipsum mitius mollisq; solito uideret, Eã deniq; nõ per adulationẽ: sed meritis defuncto ibi Druso ipsi quãdã aliĩ: senatus cognomẽ ex prouincia dedit, autor Florus, Germania aut (autore Tacito) a galis: rhenisq; & pãnoniis rheno & Danubio fluminibus a Sarmatis Dacisq; mutuo metu & mōtib; se paratur, Cætera oceanus ambit latos sinus & insularũ inimẽsa spatia cõplectẽs, Idẽ autor scribit Germaniã uocabulũ recẽs: & nup additũ: quoniã qu primũ rhenũ trãsgressi gallos expulerint: ac nũc Tũgri: nũc germani uocati sint: Ita nationis nomẽ nõ gentis equaluisse paulatim: ut oēs primũ a uictore ob metum: mox a se ipsis inuẽto nõie Germani uocarent, Bellaq; pro magno cæsare, Sensus ẽ, Drusus bella gerit per Augusto, Appellat aut Drusum Augusti priuignũ Cæsare: ut ẽt Germanicũ in fastis: quz inqt, Excipe pacato cæsare germanice uultu: Sũt q; faciãt hũc sensum, Augustus pugnat cũ Bruto & Cassio Cæsaribus intersectoribus: quãdã falsum esse hac sola ratione manifestũ est: qm̄ Augustus suscepit Germanicã expeditionẽ post bella ciuilia ut supius docuimus ex Flori sentẽtia, Deniq; ut in tuto, Ordo est, Deniq; ut per qualiter: Vel deniq; nulla pas impii est quæ labet: ut per sicut in tãto corpore scilicet impii: q̄tum nõ extitit unq;: nã nunq; romanũ imperiũ maius fuit q̄ foelicissimo Augusti tpe, Vrbs quoq; te, Urbẽ Augustus pro maiestate impii ornata & inundationibus incendiisq; obnoxia excoluit, adeo ut iure sit gloriatus marmoreã se relinquere quam lateritiã accepisset, Idem in ea publica opa plurima extruxit: Spatiũ urbis in regiones uicosq; diuisit: instituitq; ut illas annui magistratus sortiti tuerentur, autor Trãquillus, Et legũ lassat tutela tuarum, Leges retractauit etiã Augustus, & quãsdã ex itegro sanxit, ut sumptuariã & de adulteriis, & de pudicitia, de ambitu, de maritandis ordinibus: diuortii modum imposuit: multaque alia ad urbis commodum constituit: quæ omnia plenissime exequitur Suetonius, Et mo
- Thracu;**
gens om-
nium ma-
xima
Armenii
uicti
- Armenia**
duplex
- Armenia**
unde di-
cta
- Augustus**
in Syriã
- Signa au-**
gusto a
parthis
remissa
- Parthorũ**
nomen
Germani-
ca expedi-
tio
- Germaniã**
- Germaniã**
uocabulũ
- Urbẽ or-**
nauit Au-
gustus
- Leges Au-**
gusti
- Nũc petit armenius pacẽ:** nũc porrigit arcus
Parthus eques: timida captaq; signa mãu.
Nũc te prole tua iuuenem germania sentit:
Bellaq; pro magno cæsare: cæsar habet.
Deniq; ut in tãto: quãtum nõ extitit unquam
Corpore pars nulla ẽ: quæ labet imperii.
Vrbs quoq; te & legũ lassat tutela tuarum
Et morũ; similes quos cupis esse tuis.

eum. Augustus impetratis a senatu decem adiutoribus unumquench equitum rationem uitæ reddere coegit. atq; ex improbatis alios pœna: alios ignominia notauit: plures admonitione: notauitque alios quos q; pecunias leuioribus usuris mutuati grauiore fenore collocassent. Miror in hoc igitur. Quinquit rerum magnitudine obrutus semper fueris: mirandum est te nunq; scripta mea attigisse: Ex quo la tenter designat non potuisse eum damnare ob carminis lasciuia incognita causa & uersu. At (si quod malle) Incipit arguer nullu eẽ i eius carmine crimẽ relegatiõe dignu. Seuera frõtis. Seueritatẽ ullã i prima pagina ple feretia. Romanas erudiuntq; nurus. Nec docet amare castas mulieres. Quibus scripsi. Quib; tradidi ea pcepta amatoria. E tri b; unus. Vnus e trib; illis libris de arte amadi cõ positis: quoz eruditio & elegãtia tãta & tã multi plex e: ut nõ relegatiõe: sed aplissimis honoribus & pmiis dignus fuerit poeta. Vittæ tenues. Vir gines designat & innuptas p uittas ut plenius di ximus in secũda editiõne Enarrationũ nostrarum non uestales: ut quidam falso suspicati sunt: per Institam uero nuptas intellige. Ecquid. Nun quid. Omnes rigidas. Omnes seueras matros Ab hac arte: Ab arte amandi. Vetat contingi. Prohibet uiolari. At matrona potest. Docet esse alias artes. quibus corrumpi possunt romæ castissimæ fœminæ. Quod trahat. Quod sequatur. Nil igitur matrona legat. Nullum scripto rum genus a matronis excutiendum esse asserit: si hæ pferim sint sinistra metis. quoniã nullum est scriptũ: in quo nõ sit aliqd quod nõ possit in de teriore partem & in uitium interpretari. Ad delinquendum. Ad peccandum. Est studiosa si nistri. Studet res in sinistra & contrariam partem accipere. Sũpserit annales. Si sumpserit libros: gesta populi romani continentes obseruato cuius cunq; anni ordine. Quid aut sint Annales abũde docet Gellius. Nihil est hirsutius illis. Nihil est illis seuerius. nã rez gestaz memoriã cõtinẽt: nõ uoluptuosa: & lasciuia. Hirsuti aut seueri uidẽt: Iu uenalis. Hispida mẽbra qdẽ: & duræ p brachia se tæ Promittit atrocẽm animum. Facta sit unde parens ilia. Quomodo Ilia seu Rhea Siluia graui da e Marte geminos pepit. Historiaz habes apud Liuium: Ouidium fastoz: & alios: Sed eã ex om nibus plenius exegitur Dionysius Halicarnasius. Sumpserit aeneidẽ. i. si accepit diuinũ Maronis opus. Genitrix ubi prima requiret. Ordo est. Studiosa sinistra prima hoc est ante alias uel pri mũ ut sit nomẽ p aduerbio requiret ubi. i. quo in loco alma uenus sit facta genitrix subaudi aeneã qri. n. potest a studiosa sinistra fœmina ubi concu buerit Venus cũ Anchise. Alludit aut ad carmen illd Marois. Tu ne ille aneas: quẽ dardãio anchi se Alma uen; phrygii genuit simoentis ad undas. Aeneadũ genitrix. Romanoz mater. Vnde sit. Vnde ducat originẽ. qsi dicat a partib; obscœ nis. Saturnũ. n. (autor Macrobio) aiut abscidisse Cœlis pris pudẽda qbus in mare deiectis Venerẽ pcreatã fabulat: q a spuma usi coaluit αφορ Δι τη nomẽ accepit. Proseqr iferius: Ordo e. Infe ri; pseqr oẽ gnũs carminis posse nocer aĩs. si mõ l;

Censura
Augusti

Nõ tibi cõtinent: quæ gẽribus ocia præstas

Bellaque cum multis irriquieta geris.

Miror i hoc igitur tãrarum pondere rerum

Vnq; te nostros euoluissẽ iocos.

At si (quod malle) uacuis fortasse fuisses:

Nullũ legisses crimẽ in arte mea.

Illã quidẽ fateor frõtis non esse seuerã

Scripta: nec a tãto p̄cipe digna legi.

Nõ tamẽ iccirco legum contraria iussis

Sunt ea: romanas erudiuntq; nurus.

Neue qbus scripsi possis dubitare: libellis

Quattuor hos uersus e tribus unus habet

Este procul uittæ tenues insigne pudoris.

Quæq; tegis medios instituta longa pedes.

Nil nisi legitimũ cõcessaque furta canemus.

Inque meo nullũ carmine crimẽ erit.

Ecqd ab hac oẽs rigidas sũmouimus arte

Quas stola cõtingi: uittaque sũpra uetat?

At matrona potest alienis artibus uti:

Quodque trahat: quãuis nõ doceat; hẽt.

Niligit matrona legat: quæ carmine ab omni

Ad delinquendum doctior esse potest.

Quodcũque attigerit: si qẽ studiosa sinistra

Ad uitium mores instruet inde suos.

Sumpserit annales: nihil est hirsutius illis:

Facta sit unde parens ilia nempe leget.

Sumpserit aeneidẽ: genitrix ubi prima reqrẽt

Aeneadum genitrix unde sit alma uenus.

Persequar iferius: modo si licet ordine ferri

Posse nocere animis carminis omne gen;

Nõ tamen iccirco crimẽ liber omnis habet

Nil pdest: quod nõ lædere possit idem.

Ignẽ quid utilius? si q; tamen urere tecta

Cœperit: audaces instruit igne manus.

Eripit iterdum: modo dat medicina salutem:

Quæq; iuuet mõstrat: quæq; sit herba no

Et latro & cautus p̄cingit ense uiator: (cēs

Ille sed insidias hic sibi portat opem.

ferri ordie. Iccirco. Hãc ob cam q; i scriptis sit aliqd qd possit aĩs nocer. Si q; eẽ sinistra studiosa uolue rit. Habet crimẽ. Criminari põt. Eripit iterdũ. Docet a simili medicinã quoz hre pcepta qb; morta lib; sal; aut dat; aut adimic; qd meli; apit eo uersu. Quæq; iuuet monstrat. Et latro. Et crassator uiarũ.

Ut agat innocuas causas. Ut tractet causas iustas: quod et docet Cicero & Fabius. Vnde Oratorē uolūt esse uirum bonum. Protegit hæc fontes. Tamen aliqui contra institutum oratoris causas iniquas suscipiunt. Quicumq; concipit hoc uitium. Quicumq; existimat hoc q; carmen possit etiam nocere. Errat. Fallitur. Abrogat. Detrahit. Ludi quoq; semina præbent Nequitiae. Ludi etiam qui in deorum honorem fieri solent habent semina quædam lasciuiae. Tolli tota theatra iube. Ironice dicit. Ergo quia habent semina lasciuiae remouendi sunt ludi. & loca ubi fiunt: quasi dicat non. De theatris in arte amandi ita scribit Ouidius. Sed tu præcipue curuis uenare theatris. Hæc loca sunt uoto fertilia tua: & paulo post subiungit. Spectatum ueniunt: ueniūt spectentur ut ipsa Ille locus casti damna pudoris habet. Et Propertius. Colla caue inflectas ad sum mum obliqua theatrū. Peccandi causam. Ludi etiam gladiatorii fuisse causa ut multæ peccarent: id quod etiam Ouidius in arte amandi docet: quā ait. Hos aditus circusq; nouo præbebit amor. Spar saq; sollicito tristis harena foro: in enarratiōe quorum uersuum de gladiatoribus abunde dixim⁹.

Quam harena martia. Quam harena ubi pugna gladiatores inibant: cuius deus est Mars. Ster nit durum solum. Hoc dicit quia ludi gladiatorii exhibebantur in foro harena constato. Tollat circus. Idem apertius in primo de arte amandi ita offendit. Nec te nobilium fugiat certamen equorum. Multa capax populi comoda circus habet. Lege q; in eo loco de Circu & ludis circensibus scripsim⁹.

Quam quædam spatiat in hac. Porticus quoq; ostendit habere quod possit obesse: quoniam amicæ illic spatiantes amatores expectarent. De porticibus abunde diximus in Ouidium de arte amandi. Idem enim sæpius repetere nimis molestū esset. Quare porticus ulla patet. Cur porticus ædificantur & omnibus patent. quasi dicat: Ironice tamen: Porticus q; eo ueniunt amantes non deberent patere. Quis locus est templis augustior. Tempora etiā deorum probat habere quod possit obesse. Nec tamen ideo ea esse uitanda colligit. Hæc autem omnia eo pertinet: ut a simili carmen amatorium a se compositum excuset. Hoc idem docet etiam in principio primi de arte amandi de templo ueneris assyriæ & iudæorū ac etiam Iudis. Si qua est ingeniosa in sua culpam. Si qua est ingeniosa ad peccandum illic cum amantibus: uel si qua est ingeniosa ad interpretandum posse sibi templa criminis causam & locum asserre. Quam steterit iouis æde. Quam uenerit in ædem Iouis Capitolini. Quam multas matres fecerit. Quam multas grauidas fecerit. Sane Iupiter primā mortalem

Fœminæ
a Ioue cog
nita

Vulcani
& Miner
uæ fabula

fœminā Nioben Phoronei cognouit: ultimā Semelē: quā sextadecimam a Niobe scriptores genitam tradunt: a cuius primum maioribus gignere homines cœpit: in eaq; ipsa desit. posthac nullius appetit concubitum mortalis: neminem sperans huic similem fore nolensq; melioribus immiscere deteriora: auctor Diodor⁹. Iupiter quoq; apud Homerum libro. xiiii. iliados ita alloquitur. Nunq̄ enim tam imperiosus neq; fœminæ neq; deæ amor pectora mea possedit. Nam uxor Ixionis quæ præstantissimum Pirithoum genuit: non Danae Acrisionis filia quæ insignissimum uirorum persea peperit: non phœnicis filia quæ mihi singulares uiros Minoem Rhadamantumq; progeniuit: non Thebana: Semelē: atq; Alemene: quarū hæc magnanimum Herculem: illa iucunditatem hominum Dionysium mihi ac filium enixa est: non Cereis non Latonæ & reliqua. Proxima adoranti. Ordo est. Quam fœmina ingeniosa in suam culpā subibit templa Iunonia proxima scilicet ædi Iouis succurret illi adoranti deam Iunonem indoluisse multis pellicibus. Pallade conspecta. Visa palladis statua. Natum de crimine. Natum de lite. Nam quoniam Vulcanus diis arma fecisset: eiq; Iupiter optionem dedisset premii quod uellet postulandi: iurassetq; (ut solebat) per infernam paludem se nihil negaturum: tum faber claudus Mineruæ nuptias postulauit: hic Iupiter optimus maximus tanta religione constrictus abnuere non potuit. Mineruam tamen monuit repugnare: pudicitiamq; defendere. Tum in illa colluctatione Vulcanum in terram profudisse semen aiunt. Vnde sit Erichthonius natus: idq; illi nomen impositum $\alpha\omega\theta\omicron\ \tau\eta\omicron\ \epsilon\pi\iota\Delta\omicron\theta\ \kappa\alpha\iota\ \chi\epsilon\omicron\nu\omicron\delta$: id est ex certa mine atq; humo: auctor Lactantius: Fabulam refert etiam Seruius & Ouidius libro met. secundo. Augustinus scribit hunc puerum Athenis in Vulcani Mineruæq; templo inuentum serpente implicatum: & quia regnum sibi portendebatur diligenter enutritum.

Discitur innocuas ut agat facundia causas:
Protegit hæc fontes immeritosq; premit.
Sic igitur carmen: recta si mente legatur.
Constabit nulli posse nocere meum.
Et tadem uicium quicumq; hoc concipit: errat:
Et nimium scriptis abrogat ille meis.
Ut tamē hoc fatear: ludi quoq; semina præbent
Nequitiae: tolli tota theatra iube.
Peccandi causam q̄ multis sæpe dederunt:
Martia cum durum sternit harena solum.
Tollatur circus: non tuta licentia circi est.
Hic sedet ignoto iuncta puella uiro.
Cum quædam spatietur in hac ut amator eodem
Conueniat: quare porticus ulla patet?
Quis locus est templis augustior: hæc quoq; ui
In culpā si qua est ingeniosa suam. (tet:
Quam steterit iouis æde: iouis succurret i æde:
Quam multas matres fecerit ille deus.
Proxima adoranti iunonia templa subibit
Pellicibus multis indoluisse deam.
Pallade conspecta natum de crimine uirgo

Quare sustulerit erichthoniū. Quare Erichthoniū educarit, sic Lactantius. Sic ne illæ quidē uirgines il libatā castitatē seruare potuerūt. Vnde, n. putem? Erichthoniū eē natū: an ex terra ut poetæ uideri uolunt. At res ipsa clamat. Et paulo post. Cur igit inquit uirgo eū puerū cū dracone cōdulum & obſignatū tribus uirginibus Cecropidis cōmēdauit, Euidens (ut opinor) in cęstū: qđ nullo modo possit colorari. Venērit in magni tēplū. Tēplū Martis ultoris designat: quod Augustus bello philippenſi pro ultione patēna susceptū uouerat: in quo uoluit de bellis triūphicis cōſuli ſenatū: sanxitq; ut puincias cū imperio petitori ex eo deducerētur: quiq; uictores rediissent: eo in signia triumphoꝝ inferrent: autor Tranquillus.

Martis ul
toris tēplū

Sustulerit quare quæret erichthonium.

Venerit in magni tēplū tua numina martis

Stat uenus ultori iuncta uiro ante fores.

Isidis æde sedens cur hęc saturnia quæret

Egerit ionio bosphorioque mari.

In uenerē anchises: in lunā latmius heros:

In cererem iasius qui referatur erit.

Omnia puerſas possunt corrūpere mentes:

Stāt tamen illa suis omnia tuta locis.

Sed pcul a scripta solis meretricibus arte

Sum mouet igenuas pagina prima man⁹

Quæcūq; erumpit qua nō sinit ire sacerdos:

Protinus hęc uetū criminis acta rea est.

Nō tamē est facinus uersus euoluere molles:

Multa licet castæ nō faciēda legant.

Sæpe supercilii nudas matrona seueri:

Stat uenus ultori. Quasi dicat: succurrit ad ultionem Martis cū Venere. Intelligit autē adē Veneris genitricis iunctā Martis tēplo: de qua diximus in primo de arte amādi. Stat ante fores. Stat ante tēplū ianuā. Isidis æde sedens. De tēplo Isidis diximus in primo de arte amādi. Cur hęc saturnia. Iuno Isidem ægit per mare Ionū & Bosphorum: q; ea cū Ione concubuerat. Notū est Io Inachi filiā ab ipso Ioue Iunonis aduentū cōuersam esse in uaccā: cui Iuno œstrum imisit: quo toto ore be fatigata: tandē aliquando uenit in ægyptum: & illic in Isim conuersa est. Transiit autem per mare Ionium ac Bosphorum: quod ab ea ita appellatum fuisse Seruius scribit. Ionio mari. Mare qđ primo sinus accipit Europa ægæū dicitur: quod sequenti in ore Ionium. Adriaticū interius: quod ultimo nos Tuscum græci Tyrrenum perhibēt ut docet Pomponius. Scribit Plynius græcos Ionium mare diuidere in Siculum & Creticum. Seruius quoq; docet Ionium sinum esse immensum ab Ionia usq; ad Siciliā: & huius partes esse Adriaticum, Achaicum, Epiroticum: ut non imerito Māro Ionium magnum appellarit. Idem ab Ionia prouincia Ionium appellari existimat. Appianus uero ab Ionio Dyrrachi filio: ut antea diximus. In uenerem anchises. Succurrit etiam Anchisen e Venere sustulisse Aeneam: quoniam ad eius templum uentum erit. In lunam latmius heros. Endymionem designat a Latmio monte cariae cognominatum: de quo Cicero in primo tusculanarum ita scribit Endymion uero si fabulas audire uolumus: nescio qm̄ in Latmio obdormiuit: qui est mons cariae: nondū opinor est experreclus. nū igitur eum curare censes: qm̄ luna laborat: a qua consopitus putatur: ut eū dormientē osculetur, quod ideo fingit: qm̄ primus (autore Plynio) lunæ cursū deprehendit. Scribit Strabo apud Latmiū montē cariae. Endymionis sepulchrū positū in spelunca quadā ostendit. Ouidius libro. iiii. de arte amandi. Latmius endymion non est tibi luna pudori. & Propertius. Nudus & endymion phœbi cœpisse sororem dicitur: & nudæ cōcubuisse deæ. Martialis eū dormitorem appellat a longissimo somno: quo corrept⁹ est in Latmio monte: quoniam sic inquit. Quid tibi dormitor pderit endymion. In cererem iasius. Iasium filium Abantis argiuoꝝ regis fuisse comperio. Iasius uxor: qui sumpta uxore Cybele Corybantum genuit. a quo Corybantes appellati sunt. Ex Iasio autem & Cerere Plutonem natum fabulæ tradunt: Quin in gratiam Iasi constat frumenti copiam a Cerere dono datam in nuptiis Armoniae: autor Diodorus. Scribit Dionysius Halicarnasens Iasium Cereris concubitum appetentem in Samothracia insula fulmine percussum interiisse. Higinus etiam scribit Iasiona a Cerere dilectum atq; ad sidera perlatum. Ouidius libro nono met. Queritur canescere mitis Iasiona ceres illa omnia. Ea quæ possunt corrumpere mentes peruersas. Stant tuta. Neminem offendunt: tuto possunt frequentari. Suis locis. Si locis suis considerarentur: ut si uiso Ioue non furta: sed deum esse eū cogitabimus. A scripta arte solis meretricibus. Ab arte amandi quā solis meretricibus scripsimus reiectis uirginibus & matronis. Quæcūq; erupit. Arguit a simili ream esse illam: quæ prohibita & reiecta inspexit eius præcepta: quemadmodum ea quæ prohibente sacerdote erupit quo non licet. Supercilii seueri: Seueræ grauitatis. Nudas. Scilicet meretrices: quæ nudæ Floralia magna licentia celebrabant. Cur autem meretrices ludos Florales celebrarent: causam assignat Ouidius libro quarto Fastorum. Quod autem nudarentur: docet Valerius Maximus scribens Catonem theatrum ingresso non ausum esse populū in ludis Floræ postulare: ut mulieres nudarentur: Catonem q; e theatro discessisse: ne presentia sua spectaculi consuetudinem impediret. Martialis. Nosses iocosa dulce quoniam sacrum floræ. Cur in theatrum Cato seuerè uenisti? An ideo tantum ueneras ut exires? Fuit autem Flora mulier. quæ quoniam magnas opes quæstu meretricio quæsiuisset: populū Romanum scripsit heredem: certamq; pecuniā reliquit: cuius ex annuo scœnore natalis eius dies celebraretur editione ludorum: quos Floralia dixerunt:

Bospho-
rū mare
Ægæum
mare
Ionium
Adriati-
cum
Tuscum

Endymio-
nis fabula

Iasius
Coryban-
tus

Coryban-
tes

Iasius cū
cerere con-
cubuit

Floralia

Flora dea

Chloris

Floralia
quo die
instituta

quod quia senatui flagitiosum uidebatur: ut scribit Lactantius: ab ipso nomine argumentum sumi placuit: ut pudendæ rei quædam dignitas adderetur: deamque esse sinxerunt: quæ floribus præfesset: quæ prius Chlorim appellatam fuisse scribit Ouidius in fastis: eamque Zephyro nuptam quasi dotis loco id accepisse muneri a marito: ut haberet florum omnium potestatem. Erant autem ludi florales iocosi. In his ædiles cicer: Fabam aliamque eiusmodi populo spargebant: ut est autor Porphyrio. Instituta autem sunt floralia (ut Plinius docet) mense Aprili, hoc est, iiii. kalendas Maii, anno urbis quingentesimo, xvi. ex oraculis Sibyllæ: ut omnia bene deflorescerent: quoque die Varro determinauit Sole tauri partem quartamdecimam optinentem: quoniam si in quadriduum incidit plenilunium: fruges & omnia quæ floreant lædi necesse sit. Floralia scribit Ouidius in fine Aprilis in kalendas Maias. Floram enim ita alloquitur, Incipis aprili: trãsis in tempora maii. Alter te fugiens quum uenit alter habet. Ad floralia autem per tubam meretrices accersebantur. Iuuenalis, Dignissima prorsus Florali matrona tuba. Stantes ad omne genus ueneris, Stantes uel in ludis uel in prostibulis stare solitas: sensus est. Meretrices utuntur omni genere coitus: & tamen nudæ a matronis sæpenumero spectantur: dum nudæ celebrant floralia. Corpora meretricia. Meretrices ipsas. Hoc dicit, Vestalibus quoque castitati obnoxii licet spectare meretrices impune. Nec domino pœnæ. Dominum pœnæ pontificem Maximum appellat: qui in uestales animaduertebant si incestum commisissent: ut docet Plutarchus: & Ouidius in fastis. Cur ue meus nequam. Legitur etiam cuique. Seipsum autem dânat poeta quæ in libris de arte amandi nimia usus fuerit lasciuia & amatoria pœcepta tradiderit. Cur non argolicis. Varias materias describit: quibus se laudem comparare potuisse dicit: si in his potius quam in pœceptis amatoriis laborare uoluisset. Vexata est iterum. Troia iterum dicitur uexari carmine: quæ eius casus & ruina quasi uera clades describitur. Et mutua uulnera fratrum. Per mutua uulnera fratrum Eteoclis & Polinices mortem intellige: qui mutuo ictu cecidere ut Diodorus scribit & Statius cecinit: ex quo Thebanum bellum designat.

Thebæ
EptapylæDuces
thebaniVidendi
ratio

Et septem portas. Thebæ ab autoribus Eptapylæ sunt nominatæ: quæ septem portis ambiebant. Vnde Statius ostendens Nioben quattuordecim habuisse filios ait, Bina per ingentes stipabant funera portas: & alibi, Tunc uisa leuari Culmina septemque iugo concurrere portæ. Sub duce quoque suo. Septem enim reges contra Eteoclem pro Polinice conspirarunt: scilicet Achaistus Argiuorum rex, Amphiarus, Hyppomedon, Capaneus, Tydeus, Parthenopeus, & Polinices, pro quo bellum gestum est Adrastii ductu & auspiciis. Vnde Propertius dixit, Longe miser agmina septem Flebis in æterno surda iacere situ. In oppugnatione autem thebarum horum ducum unusquisque portam sibi oppugnandam sumpserat. Pars una de multis. Vna pars meritorum tuorum quæ multa sunt. Utque trahunt oculos. Hic Ouidius Platonem sequitur: qui de uis oculorum atque uidendi rationibus a stoicis atque epicureis dissentit. Stoici, n. cas esse uidendi dicunt: radios ex oculis in ea quæ uideri queunt emissionem aerisque simul intentionem. Epicurei uero affluere semper ex omnibus corporibus simulacra quædam corporum ipsorum eaque sese in oculos inferre atque ita fieri sensum uidendi existimant. At Plato putat genus quoddam ignis lucisque de oculis exire: idque coniunctum continuatumque uel cum luce solis: uel cum alterius ignis lumine sua uis externa nixum efficere: ut quæcumque offenderint illustrauerintque cernamus. Vnde nocte lumine absente: aut proxime aere obtenebrato non amplius producitur a nobis radiorum fluxus. Arguor immerito. Dicit se immerito reprehendi quæ non scripsit aliquid eorum quæ proposuit: quoniam humili magis quam arduæ materiæ aptum se esse intelligit. Tenuis campus. Tenuis materia. Iuuenalis, Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo. Aratur mihi. A me tractatur. Illud opus. Vel bellum thebanum: & reliqua uel Angusti gesta. Forsan in hoc dubitem. Se fatetur dubitare an sit satis aptus leuiori scribendi generi & elegis. Numeris leuioribus. Tenuiori materiæ. Gigantes domitos. Bellum giganteum. Onus. Operis difficultas.

Et ueneris stâtes ad genus omne uidet:
Corpora uestales oculis meretricia cernunt:
Nec domino pœnæ res ea causa fuit.
At quare in nostra nimia est lasciuia musa?
Cur ue meus cuique suadet amare liber?
Nil nisi peccatum: manifesta que culpa fatêda est.
Pœnitet ingenii: iudiciumque mei.
Cur non argolicis potius quæ cecidit armis
Vexata est iterum carmine troia meo:
Cur tacui thebas: & mutua uulnera fratrum:
Et septem portas sub duce quoque suo.
Non mihi materiam bellatrix roma negabat
Et pius est patriæ facta referre labor.
Denique cum meritis impleueris omnia cæsar:
Pars mihi de multis una canenda fuit.
Utque trahunt oculos radiancia lumina solis:
Traxissen: animum sic tua facta meum.
Arguor immerito: tenuis mihi campus aratur:
Illud erat magnæ fertilitatis opus.
Non ideo debet pelago se credere: si qua
Audeat exiguo ludere cymba lacu.
Forsan in hoc dubitem numeris leuioribus aptus
Sim satis: in paruos sufficiamque modos.
At si me iubeas domitos iouis igne gigantes
Dicere: conatam debilitabit onus.

Materia ne superetur opus. Ne maior sit materia q̄ opus & carmen. Ausus eram. Ausus eram scribere tua gesta. Sed detrectare uidebar. Videbar recusare: quia ingenium nō erat aptū materiæ. Quodq; nefas. Ordo est. Et uidebar esse damno tuis uiribus: quod subaudi erat nefas. Iuuenilis carmina. Carmina iuuenum lusus tractantia. Est autem figura appositio. Moui meum pectus. Sollicitaui aut moui ad scribendum mentem meam. Falso amore. Simulando me aut esse aut fuisse amore captum. Mea fata trahebant. Fata uoluerit ut scriberem lasciuas res: & ob eam causam postea relegarer. Veti-

Diuitis ingenij est immania cæsaris acta
 Cōdere: materia ne superetur opus.
 Et tñ ausus eram: sed detrectare uidebar.
 Quodq; nefas damno uiribus esse tuis.
 Ad leue rursus opus iuuenilia carmina ueni.
 Et falso moui pectus amore meum.
 Nō eqdem uellem: sed me mea fata trahebāt
 Inq; meas pœnas ingeniosus eram.
 Hei mihi cur didici: cur me docuere parētes
 Litteraq; est oculos ulla morata meos.
 Hæc tibi me inuisum lasciuia fecit ob artes:
 Quas ratus es ueritos sollicitasse toros.
 Sed neq; me nuptæ didicerūt furta magistro
 Quodq; parū nouit nemo docere potest.
 Sic ego delicias: & mollia carmina feci:
 Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.
 Nec q̄squā est adeo mediā de plæbe maritus
 Ut dubius uitio sit pater ille meo.
 Crede mihi distāt mores a carmine nostro.
 Vita uerecunda est: musa iocosa mea est:
 Magnaq; ps mendax operæ ē & ficta meorū
 Plus sibi permisit compositore suo.
 Nec liber idiciū est animi: sed hōesta uolūtas
 Plurima mulcendis auribus apta referr.
 Accius esset atrox: cōiuiua terentius esset:
 Essent pugnaces qui fera bella canunt.
 Denique cōposuī teneros nō solus amores.
 Composito pœnas solus amore dedi.
 Quid? ē nisi cū multo uenerē cōfudere uino
 Præcepit lyrici teia musa senis?
 Lesbīa qd docuit sapho: nisi amare: puellas?
 Tura tamen sapho: tutus & ille fuit.
 Nectibi battiade nocuit: quod sæpe legenti
 Delicias uersu fassus es ipse tuas.

tos toros. Castas matronas. Me magistro. Me earum præceptore. Quod parum nouit. Quod parum percepit: quasi dicat: non potui docere nuptarum furta quandoquidem ea ignoro: nec nuptam ullam uiolauī. Strinxerit meum nomen Læserit meam famam. Fabula nulla. Nullus sermo quo nuptas turpe aliquid docuerim: aut q̄ meis præceptis aliqua uiolata dicatur. Sit dubius pater. Dubitet pater eius filium esse alterius: & ex adulterio procreatum. Vitio meo. Meis præceptis. Plus sibi permisit. Plus sibi concessit lasciuia pars magna meorum operum. Cōpositore suo. Me Ouidio: qui ea cōposui. Nec liber indicium est animi. Non ex libro mentem alicuius cognoscimus uel lasciuam uel seueram.

Sed honesta uoluntas. Sed mea uoluntas honesta asperit lasciuia quadam scripta: ut ea legentium aures demulceret. Accius esset atrox. Exemplis probat poetas non uersu: sed uita probandos. Esset atrox. Esset crudelis propterea q̄ tragœdias scripsit. Fuit enim. L. Accius (autore Eusebio) tragœdiarum scriptor natus Macino & Serano consulibus: parentibus libertinis: qui seni iā Pacuio Tarenti sua scripta recitauit: a quo & fū-

duus Accianus iuxta Pisauz appellatus: q̄ illuc inter colonos fuerat deductus ex urbe. Conuiuia Terentii esset. Hoc dixit quia Terentius in Andria describit conuiuium a quibusdam adolescentibus celebratum fuisse. Describit etiam parcam Simonis cenam & pisciculos emptos obolo. Essent pugnaces. Essent bellicosi. Quid nisi cum multo. Incipit eos commemorare poetas: qui de amoribus libros composuere. Cōfundere uenerem cum multo uero. Dare operam Veneri multo uino prius hausto: sic & Apuleius liberum Veneris hortatorem & armigerum appellat. Lyrici senis. Anacreontis poetæ lyrici. Fuit enim Anacreō lyricus poeta aetate Pisistrati & Pherecydis historici Pythagoræ magistri autor Eusebio. Teia musa. Anacreontis musa. is enim Teon patriam habuit: ut est autor Strabo. & nos de eo alibi plura scripsimus. Lesbīa qd docuit sapho. Sappho Lesbīa prima plectrum repperit: libros lyricos nouem composuit. Epigrammata. Nænas. Iābos. & Elegias: ut Sudas est autor. Huius autem poemata lasciuia erant. Vnde in arte amandi ita Ouidius ait. Nota sit & sapho: quid enim lasciuus

L. Accius
poeta

Accianus
fundus

Anacreōn
poeta

Sappho

Battiades
callimachus

illa? & Oratius. Viuuntq; commissi calores fidibus puellæ. Tutus & ille fuit: Anacreon ob carminis lasciuam nulla pœna affectus est. Nectibi battiade nocuit. Battiades Callimachus appellatur: a Batto generis sui autore: qui Cyrenen condidit. ut Strabo: Herodotus: & Iustinus scribunt. Composuit autem Callimachus uersus de insulis. Poemata omni genere carminum: Lyden puellam amauit: de qua etiam elegias scripsit. Propertius. Sed neq; phlægræos iouis enceladiq; tumultus Intonet angusto pectore callimachus. & alibi. Callimachi manes & cōi sacra philetæ In uestrum quæso me sinite ire nemus. Is autem Fabii iudicio in elegia primas tenuit. Delicias tuas. Tuos amores.

Fabula iucandi. De Menandro lege quæ scriptum in enarrationibus in Ouidium de arte amandi. Ilias ipsa. Homeri opus de ilio. Nisi turpis adultera, Helenam designat. Inter amatorem: Amatorem partem, Virum uero Menelaum intellige. Quid prius est illic flamma chryseidos? Quid in principio statim iliados describitur: certe Agamemnonis amor erga chryseida continetur. Rapta puella: Briseis achilli crepta ab Agamemnone: cuius rei causa ortæ sunt inter eos inimicitia: De Agamemnonis amore erga chryseida & de raptu briseidos repetere quæ scriptum in secundo de arte amandi. Nisi foemina, Nisi penelope ulyssis uxor. Dum uir abest. Dum errat Vlysses post troia excidium.

Mæonides, Homerus, Cur autem Mæonides dictus sit: alibi diximus. Venerem martemq; ligatos, Veneris & Martis adulterium designat: quos Vulcanus tenuissimis rætib; deprehendit ac diis ridiculos præbuit, Fabulâ habes apud Ouidium in met. & libro secundo de arte amandi: & in primo desine titulo & apud Homerum in odyssea. In obsceno toro, In lecto ubi obscœnum adulterium commissum fuit. Hospitis igne, Amore ulyssis. Duas deas, Calypso & Circe, Incaluisse, Captas fuisse amore, sic & in secundo de arte amandi, Non formosus erat: sed erant facundus ulysses, Et tamen æquoreas tor sit amore deas, In enarratione quorum uersuum quædam diximus huic loco cõuenientia. Grauitate tragœdia uincit, Graues enim res in tragœdiis tractantur propter reges & magnæ auctoritatis personas in illis introductas. Hæc quoq; materiam, Continent tamen etiam amores: quod ita esse probat exemplis. Sæuæ nouerçæ, Phædræ crudelis: quæ fuit causa mortis Hippolyti: quæ ille noluisse turpi eius petitioni assentiri: nota est fabula Ouidii met. monumentis, Maronis carmine, & Senecæ etiam tragœdia. Nobilis est canace, Canace ex fratre Machareo filium peperit: quo scelere comperto seipsam iussu patris interfecit, Ma-

Canaces & machare fabula

Hippodamia fabula

Equi pelopis

Pelops eburnus

careus uero in templum Apollinis delphici confugit. Quid: num tantalides, Legitur etiam, Quis nisi tantalides, In ipsa autem peloponnesi ciuitate Mars & Aëgina Afopi filia genuit Oenomaum, hic unicaq; filiam Hippodamiam appellauit, finem uitæ ab oraculo sciscitante responsum est tunc in fata illum conuersurum: quum filia hippodamia nupsisset, Igitur filia nuptias ueritus decreuit ut in perpetua asseruaretur uirginitate hoc maxime existimans pacto uitæ periculum uitaturum, Multis puellam sibi uxorem dari postulantibus, illis id proposuit certamen, quo qui uictus esset interficeretur, uictor uirginem uxorem duceret, Equorum instituit cursum a pisa ad aram Neptuni, quæ est apud Isthmum corinthi: Cursus erat eiusmodi, Oenomaus arietem Ioui sacrificabat: qui uirginem postulabat quatuor equorum ferebatur curru, Oenomaus sacris peractis cursu sequebatur præcedentem auriga Mirthilo assecutum hasta quam gestabat manu: interfecit: hoc pacto quum plures equorum uelocitate interfecisset: pelops Tatali filius qui pifam accesserat uisa hippodamia id concipiens cõnubium corrupto Mirthilo illius opera uictoria usus est, primusq; ad aram neptuni peruenit: Qua ex re dolore actus Oenomaus pifæ regnum tenuit: qui uiribus ac prudentia insignis quum plurimos in peloponnesum accolas deduxisset: eam patriam peloponnesum ab se denominauit, autor Diodorus: Fabulam etiã Seruius refert, Agitante cupidine currus, Amore currus impellente, Pifæa, Hippodamiam ex pisa ciuitate arcadia, Phrygiis equis, Pifala & Hirpina: quos equos pelops e phrygia ueniens secum duxit: Hirpini meminit Martialis eo uersu: Hirpini ueteres qui bene nouit auos, Pelopen Thucydides refert magnitudine opum quas e phrygia attulerat, deuinxisse sibi peloponnesi incolæ: qui pauperes erant: atq; ita insulã occupauisse, Eburnus, Eburnus pelops uocatur a poetis: quoniam Tantalus eius pater (autore Seruio) uolens deorum tentare diuinitatem eis inuitatis filium suum epulandum apposuit: a quo omnes dii abstinerunt excepta Cere: quæ brachium eius consumpsit: postea dii petente Tantalos: quum uoluissent eius filium reuocare ab inferis: Ceres ei eburnum brachium restituit: quod ideo fingitur: quia ceres ipsa est terra: quæ corpora uniuersa cõsumit ossa tantum referuas, Tingeret ut fery, Medæ fabulã designat, q; irata q; Iafon se expulsa Glauca seu Creusam duxisset uxore: in ultionem patris filios iugulauit: ut diximus in Ouidiu de arte amandi enarrado eum uersum, Cõiugis admissu uiolataq; iura mariti Barbara p natos phasias ulta suos, In his at oib; Tragœdiis: q; i theatris recitabãt amores cõtinebãt, Alæso amor Ab amor medæ ab Iafone uolato

Fabula iucudi nulla est sine amore menadri:

Et solet hic pueris: uirginibusque legi.

Ilias ipsa qd est nisi turpis adultera: de qua

Inter amatorem pugna uirumq; fuit.

Quid prius est illic flama chryseidos, aut q

Fecerit iratos rapta puella duces,

Aut qd odissea est: nisi scemina ppter amore

Dum uir abest multis una petita procis,

Quis nisi mæonides uenerẽ: marteq; ligatos

Narrat in obsceno corpora phenla toro:

Vnde nisi indicio magni sciremus homeri

Hospitis igne duas incaluisse deas:

Omne genus scripti grauitate tragœdia uicit

Hæc quoq; materiã semp amoris habet.

Nã qd i hyppolitoe nisi sæuæ flama nouer

Nobilis est canace fratris amore sui. (cæ

Quid: nũ tatalides agitate cupidine currus

Pifæam phrygiis uexit eburnus equis:

Tingeret ut fery: natorum sanguine mater

Concitus a læso fecit amore dolor.

Fecit amor subitas uolucres. Tercii tragœdiâ itelligit. Nota ẽ fabula Ouidii met. carmie. Ordo ẽ. Amor fecit regẽ. I. Tereũ cũ pellice. i. Philomena subitas aues. Quæq; suũ luget. Prognẽ designat Tereĩ regis Deulidis uxore: q̄ Itym filiũ occidit: & pri apposuit pp Sorore Philomenã uiolatã: postea mutata fuit in Iusciniã. Varro tñ & Serui Philomenã uersã eẽ in Iusciniã scribũt. Si nõ europẽ. Atrei tragœdiã intelli git. notũ est aut Europen Atrei uxore cũ Thyeste cõcubuisse: ut docet Seneca: qđ ægre ferẽs Atreº liberos ei epulãdos apposuit: qđ sol. ne pollueret: aufugit. plura diximº in enarratiõibº nris in Ouidiũ de arte amã

Prognẽ
fabula

Fecit amor subitas uolucres cũ pellice regẽ:

Quæq; suũ luget nũc quoq; mater itym.

Si nõ Europẽ frater sceleratus amasset:

Auersos solis non legeremus equos.

Impia nec tragicos tetigisset Scylla cothur-

Ni patriũ crinem deleuisset amor. (nos:

Qui legis Electrã: uel egẽtẽ mentis Orestẽ:

Aegisthi crimen: Tyndaridosque legis.

Nã qđ de cetrico referã domitore chimera:

Quem letho fallax hospita pene dedit.

Quid loqr hermionẽ: qđ te schœneia uirgo

Teque mycenæo phœbas amata duci:

Quid danaen: danaesq; nur: matrẽq; lyæi:

men. Aegisthi adulteriũ cũ Clytæmnestra: uel certe Agamẽnonis mortẽ: quẽ Aegisthº & Clytæmnestra in terfecerũt: quã a bello troiano rediisset. Tyndaridosq;. Et Clytæmnestræ filia Tyndari ex leda: uxorisq; Agamẽnonis: qđ cũ Aegistho Thyestis filio: dũ bello troiano maritº interfuit: adulteriũ cõmisit. Nã qđ de tetrico. Bellerophõtes filiº fuit Glauci uir munere deũ eximiº tũ roboris: tũ decoris: quẽ Iupiter sub im- pio Proeti regis oĩ grãcia potẽtissimũ eẽ uoluit: cuiº uxor Sthenobara: quẽ Bellerophõtẽ ad furtiũ cõcubi tũ allicere nõ potuit: accusauit apud regẽ qđ se de stupro interpellasset: & nolẽti uim uoluisse inferre. Quæ quã audisset rex ingẽti indignatõe cõmotº. ueritº tñ iura familiaritatis offendere eũ in lyciã ad Eurien soce rũ mittit cũ: Iris in qbº agebat de eius morte: qđ ubi in Lyciã puenit a rege lycioꝝ honorifice excipit. Sed postqđ decimº dies illuxit rex a bellerophõtẽ qđ Irsã attulisset a genero qđ fuit ac dari poposcit: qbº acceptis & lectis (cõtinebãt aut & crimẽ Bellerophõtes & pœnã) principio impauit Chymera expugnet atq; occidit aial indomabile: inexpugnabile: neq; humano: sed diuino gñe ortũ: anteriº qđ leonẽ: posterius uero draconẽ: medio aut caprã: atq; terribiles ex ore flãmãq; globos cũ spũ effundẽtẽ. Hãc Bellerophõtes oĩbº deoꝝ fretº auxiliis iteremit. Secũdo loco iussus est pugnare cũ pugnacissimis Solymis: quoꝝ certamẽ sole bat ipse narrare qđ acerrimũ fuisse. Tertio cõgressus cũ fortibº amazonibº eas interemit. Postremo aliud ge nus doli quõ hũc pimeret excogitat. Hoĩum robustissimoz ad fontẽ lyciæ insidias collocat. ut reuertentẽ aggressi obrũcarẽt: sed ipsi ecõtra nõ qđ domũ reuersi sunt: ad unũ oẽs obrũcant: cuiº uirtutẽ admiratº rex statim filiã cũ dimidia & regni & dignitatis portõe dedit uxore. autor Homerº libro iliados. vi. Quid loquar hermionen! Hermionen Menelai uel (ut alii malũt) Thesei & Helenæ filiã fuisse cõstat: quæ Orestis Agamẽnonis filio despõsata fuit. Sed quã Aegisthº cũ Clytæmnestra Agamẽnonis uxore cõcuberet: & Ele ctra sororis industria (ut diximº) ieiis manº euasisset Orestes: cõcessit illã Aegisthº Pyrro Achillis filio: qđ postea ab Oreste interfecitº fuit. Quid te schœneia uirgo: Ceneia legẽdũ est. Atalãtã. n. intelligit Cenei re gis Scyri insulæ filiã: cuiº fabulã hẽs apud Ouidiũ met. libro. x. Diodorº tñ nõ Ceneũ: sed Scheneũ illũ appellat: a quo Scheneiã qđã uirginẽ nõ Ceneiã malũt appellare. Teq; mycenæo. Cassandrã desigrat Priami regis filiã: quã post troiã excidiũ Agamẽnon mycenã captiũ duxit captºciº amore. Eã aut Cly tæmnestra occidit: ut cecinit Homerº. Quid danaen! Danaes fabulã diximº in. iii. de arte amãdi super eo uersu. Quis danaen nosset si semp clausa fuisset: Inq; sua turri si latuisset opus. Danaesq; nur. Anº dromedẽ designat: cuiº ẽt fabulã abũde diximº in primo de arte. Legi tñ i alio codice (qđ magis ẽt placet) Danaicq; nurus: ut ad qnquaginta belides referat: de qbus abũde diximº in enarratiõibus i Ouidiũ de arte amãdi. Mremq; lyæi. Scribit Diodorº Iouẽ Semelẽ ante partũ fulmine iãta sumpũsse in femore infan- tẽ: & ut clã Iunone eẽt: usq; ad pariẽdi tẽpus abscondisse: inq; Naxo insula natũ filia coronidĩ Clidicq; lo ci nymphis p̄buisse educãdũ. Fulminasse aut ante partũ Semelen: ut nõ ex mortali: sed ex duobº diis ort e uestigio fieret imortalis. Idẽ autor alibi ita scribit. Semelen Iupiter ob pulchritudinẽ in forma hoĩs co- gnouit: qđ existimãs a Ioue in sui cõtemptũ agi rogauit: ut secũ pro ut cũ Iunone assueuerat coiret. Iupiter dei maiestate assũpta cũ tonitribus ac fulgure ad eã descẽdit. At illa p̄gnans quẽ neq; fulguris neq; tonitrº uim ferre posset: partũ imaturo edito expirauit. Infantẽ Iupiter Mercurio dedit ad antrũ nysæ: quod inter

Electrã
tragœdia

Bellerophontes

Chymera

Schœneia
uirgo
Cassan-
dræ morsBacchi &
semelẽs fa-
bula

phœniciâ niluq; est deferendū a nymphisq; omni studio curaq; educadū. Vnde ab Ioue Nysaq; Dionysiu dixerūt. Idē et alibi scribit Iunonē zelo & ira motā sumpta unius ex Semeles ancillis forma ad ulciscendū iniuriâ suafisse illi a Ioue petere: ut ea maiestate honoreq; cōcūberet: quibus cū Iunone cōsueffet: cui qū Iupiter annuisset: cū tonitruo ac fulmine ad Semelen descendit: quæ insolita re territa expirās abortū edidit: quē Iupiter absconditū in femur quā tenuisset partus tpe editū in Nysam Arabiæ urbē tulit: ubi a nymphis educatus infans a prē locoq; appellatus Dionysius est. Fabulā etiam refert Ouidius libro tertio met.

Antigōes
tragœdia

Hemonis
mors

Ex tribus
noctibus
unam se-
cit. Iupiter
Alcestis
admeti
Thesei ge-
sta

Thesei
mors

Deida-
mia
Megara

Hemona! Sic qdē in omnibus exēplaribus legitur. Nō me fugit Hemona Antigōnē amasse. nā Antigōē cōtēpto edicto ne quis Polynicē mortuū sepeliret: eū qm̄ frater erat humavit: dēphensa iussu Creōtis regis iugulat ex lege ad tumulū polynicis: Hemon: q̄ eā impatiēter amabat: perfosso pectorē gladio ibidē sibi mortē cōsciuit. Eū secuta est mī Eurydice doloris īpatiēns. Tragœdia extat Sophoclis: quæ antigōnē inscribit hoc argumēto: & Euripidis. Sed illic dēphensa ī adulterio cū Hemone dat ei uxor: & parit Hemonē filiū. Ouidius. Nectibi siqd̄ amas foelicus hemone cedat. & Propertius. Quid nō antigōnæ tumulo boetius hemon Corruit ipse suo saucius ense latus. Quare qū syllaba hic repugnet: nisi forte ita corrigas: Hēmona uel noctes & reliqua: Alcmenā reponēdū censeo: nā et poetæ sensus uidef ita exposcere. Fuit aut Alcmena (ut scribit Diodorus) filia Lectriōis & Eurydices a Perseo oriūda. Ex Danae, n. Acrisii ac Iouē natū Persea ferūt: ex eo Andromedēq; Cephei Lectriōnē. Is dēiceps sūpta Eurydice Pelopis Alcmenā procreauit. Hāc Iupiter qū cognouisset: Herculē genuit, Iouē enīz ferūt tres noctes ī unā redactas Alcmenæ operā dedisse: qd̄ nō amoris cupiditate: ut in aliis mulieribus contigit: factū: sed pueri gignēdi gratia. Itaq; nolēs ui Alcmenā aggredi: neq; fidēs posse illi coitū ob eius prudentiā psuadere: do lo mulierē aggressus est Amphitryōis forma assumpta: ut et Plautus docet. Et noctes quæ coiere duas.

Ex tribus noctibus unā fecisse Iouē diximus: ut Herculē cōciperet. Hic uero Ouidius ex duab; tm̄ unā factā asserit. Vnde Sostia Plautinus ita loquitur in Amphitryone. Neq; ego hac nocte longiorem me uidisse cēseo. Quid generum peliæ? Per generum Pelia Admetum accipe: qui Alcesten Pelia filiam maiorem natu dēspōdente Iafone post Peliam Medea fraude peremptum duxit uxorem. Designat autem hic Ouidius Alcestidis tragœdiam: quam Euripides scripsit: unde a Iuuenale dictum est. Spectant subeuntem fata mariti Alcesten. Eam autem amauit Apollo: & eius amore captus nouem annis Admeti pauit armenta. De Admeto & eius uxore plura diximus in tertio de arte amandi. Quid thesea? Tragœdiā de Theseo intellige: qui (ut ē autor Diodorus) natus est ex Ethra Pitthei filia ac Neptuno in troezenē nutritus penes Pittheum maternum auum: ac signa ab Aegeo sub saxo posita recognoscēs Athenas uenit. Is: ut Hercules uirtutes imitaretur ad ea certamina animum adiecit: quæ laudem & gloriam sibi essent allatura: & primo Corinetum: deinde Scinem sustulit, postea aprum siluestrem in Crōmione occidit. Scyronem etiam Ceretionem ac Procasten deleuit. Taurum Marathonium ac Minotaurum domuit. Dēnum Phædræ accusatione interempto Hippolyto turbatus Theseus pulsus patria apud hospitem functus est uita. De Thesei interitu Pausanias ita scribit. Aiunt Theseum uinctum fuisse quoad ab Hercule redūctus est: Sed omnium uerisimillimum mihi uidetur: quod ita audiui. Qum Theseus ī Thesprotidas iuisset: ut Thesprotorum uxorem raperet magnam exercitus partem illic amisit. Ipseq; & Pirithous (is enim quærendæ uxori operam impendebat) capti sunt: & uterq; a rege in uincula coniectus in Cichyro oppido. Eo tempore Tyn-dari filii expeditionem in Aphidnam egerunt: oppidoq; capto Mnestheum in regnum reduxerūt. Mnestheus filiorum Thesei qui ad Elpenorem in Euboiam clam emadati fuerant: nullā rationē ducebat. Sed quoniam Theseo: si aliquando ex Thesprotis reduceretur: se uiribus haud parē fore intelligebat: popularem beniuolentiā sibi conciliauit: ut si Theseus seruatus rediret: excluderet. Interea Theseus in Cretam ad Deucalionem mittitur. Sed tempestate in Scyron insulam delatus: a Scyriis honorificentissime susceptus ē. Adducebantur enim illi generis gloria & autoritate: quā sibi Theseus comparauerat. Iccirco Lycomedes ei necem per insidias struxit. Plutarchus scribit Theseum a Lycomedē auxiliium contra Athenienses implorasse. Sed Lycomedes siue uiri gloriam reformidans. Siue Mnesthei sibi gratiam conciliare uolens: ipsum quā ad regionis fines perduxisset: quasi inde sibi agros ostensurus ex saxo deturbauit atq; interemit: quanq̄ aliqui affirmant per se nullo cogente: sed errore loci post cœnam (ut consueuerat) deambulantem concidisse: atq; in præsentia eius mors nemini curæ ac sollicitudini fuit. Cimon postea Milciadis filius Scyron incolis desertā reddidit ultus eo pacto Thesei necē ossaq; Athenas rettulit. In tragœdia aut Thesei describebat Helenæ raptus: eiusq; opa: quā Pirithoo pstitit ad rapiendā Proserpinā: ut antea dixim.

Deinde quo pacto Phædrā & Ariadnā abduxerit. Tū Phædræ turpis amor erga priuignū Hippolytū & accusatio: in qhus scriptis poeta designat amores cōtineri. Quidue pelasgū? Proteus dicit: de quo plura scripsim in tertio de arte amandi. Vbi et Ioles fabulā pleni descripsim. Pyrrhiq; parēs. Deidamia Pyrrhi mī Lycomedis Scyroq; regis filia: apud quē Thetis Achillē sub muliebri habitu celauit: qm̄ a Proteo accepat illū periturū esse in bello troiano: ut Statius cecinit. Ex ea Pyrrhū peperit Achilles: cuius amor cōtinebat in ea tragœdia. Huc herculis uxor. Megarā dicit: quā Creon rex thebarum cognita

Hemona! & noctes quæ coiere duas!
Quid generum peliæ? qd thesea: qdue pelasgū
Iliacam tetigit qui rate primus humum.
Huc iole: pyrrhiq; parēs; huc herculis uxor:

Herculis uirtute illi uxorem dedit: urbisq; ei ueluti filio curā permisit, Eurysthe^o (ut scribit Diodorus) habens argis regnum nota Herculis fama eum ad perficienda certamina accersit: reuentem iussit Iupiter Eurystheo obtemperare. At is delphos adiens consulto super his deo responsum tulit a diis iniunctum esse: ut Eurystheo iussu, xii. certamina perficeret, quibus exactis immortalitate potiretur. Ex ea re haud parum est animo commotus Hercules, Nam & sua dignum uirtute uidebatur humiliori seruire: & Ioui ac patri non obtemperare tum inutile: tum impossibile ducebat: Hac anxietate perplexo animo iuno rabiem iniicit.

Huc accedat hylas: iliacusque puer.

Tempore deficiam: tragicos si psequar ignes

Vixque meus capiet nomina nuda liber.

Est & in obscenos deflexa tragœdia risus.

Multaq; præteriti uerba pudoris habet.

Nec nocet auctori; mollem qui fecit achille

Infregisse suis fortia facta modis.

Iunxit aristides milesia crimina secum:

Pulsus aristides nec tamen urbe sua est.

Nec qui descripsit corrumpi semina matrum

Eubius impuræ conditor historiae.

Nec q; composuit nuper sibaritida fugit.

Itaq; in insaniam (ut etiam scribit Seneca in Hercule furente) amentiamq; uersus Iolaum occidere uoluit. Quo fugiente filios qui prope Megaram stabant: sagittis uelut hostes appetiit: paulatim abscedente dementia præteritum recognoscens facinus doluit ex tanta calamitate: deinde proposita certamina absoluit. Megaram uero uxorem Iolao concessit: aliaq; deinde ipse accepit. Per Herculis autem uxorem: poeta Herculis tragœdiâ designat: in qua continebantur eius gesta & amores: ut Omphales Ioles: aliarumq; etiam mulierum. Huc accedat hylas. Hylas puer fuit comes Herculis: quem amittit in Ionia iuxta Mysiam: & cum fuerit comperitum q; extinctus fuisset in fonte: instituta sunt sacra: in quibus eius nomen clamabatur in fontibus. Solinus scribit Hylam lacum Bithyniæ esse: in quæ Hylam Herculis delicias cecidisse credunt. In cuius memoriam soleni saltatione populus lacum circumibat, Hylam uoce clamans. Scribit etiam Strabo libro, xii. Hylam unum e sociis Herculis fuisse: qui etiam argonauta erat: & cum aquatum egrederetur: a nymphis captum sinxerunt. Fuit autem in Bithynia iuxta Prusadem urbem: ubi adhuc festa quædam celebrantur: in quibus per montes uagi ac saltantes Hylam uocant: quasi in siluas ad illum inquirendum egrediantur. Ὀλώω enim resono uel clamo significat. Intelligit autem poeta aut tragœdiâ de Hyla: aut Herculis tragœdiâ: in qua Hylas Herculis delitiæ continebat.

Iliacusq; puer. Et Ganymedes troianus filius Trois regis & frater Ili & Assaraci: qui a diis raptus est in pice nam Iouis: ut docet Diodorus. Potes & Atym phrygiæ pueros pulcherrimum intelligere: quem Cybele casto sibi amore deuinxit: iussitq; ut castus eius templum tueret: qui postmodum captus amore Sagaritidis nymphe in furorē conuersus putans domum ruere fugit: & per summa Dindymi montis phrygiæ qui deus sacer est: furiose discurrens arrepto lapideo eultro seipsū castrauit: ut docet in quarto fastorum Ouidius: de qua re hic tragœdiâ compositam intelligit. Ignis tragicos, Amores qui in tragœdiis continentur. Tragœdia autem (ut in Minoe scribit Plato) est antiquissima: nec (ut pleriq; putant) a Thespide aut Phrynico sumpsit initium: sed multo ante ab atheniensi ciuitate. Quid autem sit tragœdia: & unde dicat, docet Diomedes grammaticus. Nomina nuda, Nomina aperta & obscœna: uel (quæ magis placet) nomina sola eorum: quorum causa composita est tragœdia absq; alia uitæ eorum narratōe: quasi dicat sola ipsa nomina tragœdiarum uix possent numerari: nedum amores: qui in illis continentur. In obscœnos risus, Tractantur etiam plerumq; in tragœdiis res obscœnæ: quibus rident spectatores. Magis tamen emendate alibi legi in obscœnos uersus. Præteriti pudoris, Præteritæ obscœnitatis, Inducitur enim aliquis olim obscœnum aliquid gessisse. Nec nocet auctori, Nec nocet Homero. Infregisse fortia facta, Denigrasse fortia eius gesta ob raptam Briseida: aut lyra personasse. Suis modis, Eius pertinacia uel lasciuia: aut certe suis modulationibus. Iunxit aristides, Aristides libros quosdam edidit: qui Milesii appellabantur de luxuria & delitiis compositi: ut est autor Plutarchus: & Appianus. Fuere autem Milesii delitiis luxuriamq; notabiles. Vnde prouerbiū græcorum extat τὸ οἰκοῖτα μιλῆσια ἀνυγὰ ἐν δαδῆ, id est domi non hic Milesia. Iunxit secum, Ingenio suo ac commodauit aut simul composita scripsit. Milesia crimina, Delicias & lasciuiam Milestorum. Fuere enim perquam impudici: ut in Crassi uita docet Plutarchus. Pulsus aristides, Aristides (ut in tusculanis docet Cicero) expulsus est patria quia præter modum iustus esset. Sed hunc de quo hic Ouidius intelligit: alium fuisse manifesto apparet. Nec qui descripsit, Nec Eubius historicus exulauit: quia docuit partus matrum corrumpi & eiici. Semina matrum, Partum: semen genitale: conceptum. Corrupti, Violari: emitti.

Impuræ conditor historiae, Credendum est Eubium historicum in eius opere historiam aliquam posuisse: qua exponeret foeminam aliquam potione & ueneficiis partum corrupisse: quod cum fecerit: uideatur alios eiusmodi crimen docuisse. Nec qui composuit nuper sibaritida, Hemitheon Sybarita (ut scribit Lucianus in oratione ad ineruditum qui multos emptitabat libellos) mirificas leges conscripsit quomodo insanire oporteat: & uelli pati: ac facere illa. De huius poetæ libellis obscœnissimo argumento compositis nimirum intellexit Martialis libro duodecimo eo uersu, Qui certant sibariticis libellis, De Sybaritarum luxuria multa Suidas & Strabo. Sybaritida, Opus Hemitheonis plenum Sybaritanæ lasciuiae. Fuit autem Sybaris oppidum Galabriæ inter Crathim & Sybarim fluuios. Nec fugit, Nec exulauit.

Elephātis notatur Elephantis: qui apud priscos uaria coeundi genera descripsit: ut plenius diximus in Ouidium de arte amandi. Sunt ea doctorum. Ea inquit scripta quanuis sint obscœna: tamen numerantur inter doctorum hominum monumenta. Muneribus ducum. Concedentibus imperatoribus. Publica facta. ea scripta omnibus exposita. Patent. Aperta sunt. Ab armis peregrinis. Ab extemorum scriptorum uoluminibus. Romanis liber. Poemata a romanis & latinis edita. Vtq; suo martem. Quemadmo

dum inquit sunt poetæ qui grauias scripsere: ut Ennius & Lucretius: sic quidam lasciuia opera edidere: ut Catullus & alii. Martem. Prælium & anales uersu herpico: ut docet Gellius: quibus bella Italiæ continebantur: ut diximus in tertio de arte amandi. Ennius ingenio maximus. Ingenio maximum appellat: arte autem rudem: quoniam poeta ille usus est inuentione & sententiis egregiis: sed uerbis non multum ornatis. Vnde Maro dicitur solebat se ex stercore Ennii aurum colligere.

T. Lucretius poeta

Explicat ut causas. T. Lucretius poeta (autore Eusebio) amatorio poculo in furorem uersus: quoniam aliquot libros per interualla insanie conscripsisset quos postea Cicero emendauit: propria se manu interfecit anno ætatis, xliii.

Numerus causarum mundi

Rapidi ignis. Ignis omnia rapientis & consumentis. Lucretius enim grauias hoc est naturas rerum describit: quas per ignem intelligit: de quo ita inquit. Verum (ut opinor) ita sunt quedam corpora: quorum Coccus: motus: ordo: positura: figura Efficiunt ignis mutatoq; ordine mutant Naturam: neq; sunt igni simulata: nec ulli Præterea rei: quæ corpora mittere possent Sensib; & nostros a tactu tangere tactus. Causarumq; triplex. Ut carmen hoc intelligatur Senecam audiamus: qui in epistola postrema octauo libri epistolarum ad Lucilium ita scribit. Triplex causa est. Dicunt (ut scis) stoici non

Causa Materia

stri duo esse in rerum natura: ex quibus omnia fiunt Causam & Materiam. Materia iacet iners: res ad omnia parata cessatura si nemo moueat. Eam autem ratio materiam format: & quocunq; uult uersat: ex illa uaria opera producit. Esse ergo debet unde fiat aliquid. Deinde a quo fiat. Hoc causa est: illud materia. Ois ars naturæ imitatio est. Itaq; quod de uniuerso dicebatur ad hæc transferat quæ ab homine faciendæ sunt. Statua & materia habuit quæ pateretur artificem: & artificem qui materiæ daret faciendæ: ergo in statua materia æs fuit. Causa opifex. Eadem conditio rerum omnium est. Ex eo constat quod fit: & ex eo quod facit. Stoicis placet: unam causam esse id quod facit. Aristoteles putat Causam tribus modis dici. Prima inquit causa est materia ipsa sine qua nihil potest effici. Secunda opifex. Tertia est forma: quæ unicuiq; operi imponit tanq; statua. Nam hanc Aristoteles Idos uocat. Quarta quoq; inquit his accedit propositum totius operis. Quid sit hoc aperiam. Aes prima statua causa est: nunq; n. facta esset: nisi fuisset id ex quo funderetur duceretur. Secunda causa artifex est: non enim potuisset æs illud in habitum statua figurari: nisi accessissent perita manus. Tertia causa est forma: neq; enim statua illa Doryphoros: aut Diadumenos uocaretur: nisi hæc illi esset impressa facies. Quarta causa est faciendi propositum: nisi enim hoc fuisset: facta non esset: quod est propositum quod inuitauit artificem? quod ille secutus fecit: uel pecunia est: hoc si uenditurus fabricauit: uel gloria si laborauit in nomen: uel religio si donum templo parauit. Ergo & hæc causa est propter quam fit. His quintam Plato adiicit. Exemplar quam ipse Idæam uocat: hoc est enim id ad quod respiciens artifex id: quod destinabat: effecit. Hæc exemplaria rerum omnium deus intra se habet: numerosq; uniuersorum: quæ agenda sunt: & modos mente complexus est: plenus his figuris est: quas Plato Idæas appellat imortales: imutabiles: infatigabiles: innumerabiles. Itaq; homines quidē pereunt. Ipsa autē humanitas ad quam homo affingitur permanet: & hominibus laborantibus intereuntibus illa nihil patitur.

Idos

Quinq; ergo causæ sunt: ut Plato dicit: id ex quo: id a quo: id in quo: id ad quod: id propter quod: nouissime id: quod est ex his: est tanq; ex statua. Id ex quo æs est: id a quo artifex est: id in quo forma est: quæ aptatur: id ad quod exemplar est quod imitatur: is qui facit: id propter quod faciendi propositum est: id quod ex istis est: ipsa statua est. Hæc omnia mundus quoq; (ut ait Plato) habet facientem: hic deus est. Ex quo fit hæc materia est. Forma hæc est habitus: & ordo mundi quem uidemus. Exemplar scilicet ad quod deus hanc magnitudinem operis pulcherrimi fecit. Propositum propter quod fecit. Quæris quid sit propositum? dei bonitas est. Triplex opus causarum. Tripartitam materiam uel triplicem effectum causarum: ut Aristoteli placuisse diximus: quanuis & quartam addiderit. Ex quo designat Ouidius Lucretium causas rerum tres: ex quibus omnia fiant carmine complexum fuisse. In quodam tamen uetustissimo codice legi non causarum: sed casurum: ut dicat poeta Lucretium cecinisse quomodo tria elementa: Mare, s. Cælum: ac Terra interitura sunt: quæ libro quinto ita cecinit. Principio maria: & terras: cælumq; tuere. Quorū naturā triplicem: tria corpora memi: Tris species tam dissimilis: tria talia texta Vna dies dabit exitio: multosq; per años Sustentata ruet moles & machina mundi: quomodo autem causas ignis Lucretius describat: diximus supra. In enarratione huius uersus: quidam delirant. Vaticinatur. Canis tanq; uates & poeta.

Idæa

Quæ agenda sunt: & modos mente complexus est: plenus his figuris est: quas Plato Idæas appellat imortales: imutabiles: infatigabiles: innumerabiles. Itaq; homines quidē pereunt. Ipsa autē humanitas ad quam homo affingitur permanet: & hominibus laborantibus intereuntibus illa nihil patitur. Quinq; ergo causæ sunt: ut Plato dicit: id ex quo: id a quo: id in quo: id ad quod: id propter quod: nouissime id: quod est ex his: est tanq; ex statua. Id ex quo æs est: id a quo artifex est: id in quo forma est: quæ aptatur: id ad quod exemplar est quod imitatur: is qui facit: id propter quod faciendi propositum est: id quod ex istis est: ipsa statua est. Hæc omnia mundus quoq; (ut ait Plato) habet facientem: hic deus est. Ex quo fit hæc materia est. Forma hæc est habitus: & ordo mundi quem uidemus. Exemplar scilicet ad quod deus hanc magnitudinem operis pulcherrimi fecit. Propositum propter quod fecit. Quæris quid sit propositum? dei bonitas est. Triplex opus causarum. Tripartitam materiam uel triplicem effectum causarum: ut Aristoteli placuisse diximus: quanuis & quartam addiderit. Ex quo designat Ouidius Lucretium causas rerum tres: ex quibus omnia fiant carmine complexum fuisse. In quodam tamen uetustissimo codice legi non causarum: sed casurum: ut dicat poeta Lucretium cecinisse quomodo tria elementa: Mare, s. Cælum: ac Terra interitura sunt: quæ libro quinto ita cecinit. Principio maria: & terras: cælumq; tuere. Quorū naturā triplicem: tria corpora memi: Tris species tam dissimilis: tria talia texta Vna dies dabit exitio: multosq; per años Sustentata ruet moles & machina mundi: quomodo autem causas ignis Lucretius describat: diximus supra. In enarratione huius uersus: quidam delirant. Vaticinatur. Canis tanq; uates & poeta.

Quæ agenda sunt: & modos mente complexus est: plenus his figuris est: quas Plato Idæas appellat imortales: imutabiles: infatigabiles: innumerabiles. Itaq; homines quidē pereunt. Ipsa autē humanitas ad quam homo affingitur permanet: & hominibus laborantibus intereuntibus illa nihil patitur.

Quinq; ergo causæ sunt: ut Plato dicit: id ex quo: id a quo: id in quo: id ad quod: id propter quod: nouissime id: quod est ex his: est tanq; ex statua. Id ex quo æs est: id a quo artifex est: id in quo forma est: quæ aptatur: id ad quod exemplar est quod imitatur: is qui facit: id propter quod faciendi propositum est: id quod ex istis est: ipsa statua est. Hæc omnia mundus quoq; (ut ait Plato) habet facientem: hic deus est. Ex quo fit hæc materia est. Forma hæc est habitus: & ordo mundi quem uidemus. Exemplar scilicet ad quod deus hanc magnitudinem operis pulcherrimi fecit. Propositum propter quod fecit. Quæris quid sit propositum? dei bonitas est. Triplex opus causarum. Tripartitam materiam uel triplicem effectum causarum: ut Aristoteli placuisse diximus: quanuis & quartam addiderit. Ex quo designat Ouidius Lucretium causas rerum tres: ex quibus omnia fiant carmine complexum fuisse. In quodam tamen uetustissimo codice legi non causarum: sed casurum: ut dicat poeta Lucretium cecinisse quomodo tria elementa: Mare, s. Cælum: ac Terra interitura sunt: quæ libro quinto ita cecinit. Principio maria: & terras: cælumq; tuere. Quorū naturā triplicem: tria corpora memi: Tris species tam dissimilis: tria talia texta Vna dies dabit exitio: multosq; per años Sustentata ruet moles & machina mundi: quomodo autem causas ignis Lucretius describat: diximus supra. In enarratione huius uersus: quidam delirant. Vaticinatur. Canis tanq; uates & poeta.

Quæ agenda sunt: & modos mente complexus est: plenus his figuris est: quas Plato Idæas appellat imortales: imutabiles: infatigabiles: innumerabiles. Itaq; homines quidē pereunt. Ipsa autē humanitas ad quam homo affingitur permanet: & hominibus laborantibus intereuntibus illa nihil patitur.

Quinq; ergo causæ sunt: ut Plato dicit: id ex quo: id a quo: id in quo: id ad quod: id propter quod: nouissime id: quod est ex his: est tanq; ex statua. Id ex quo æs est: id a quo artifex est: id in quo forma est: quæ aptatur: id ad quod exemplar est quod imitatur: is qui facit: id propter quod faciendi propositum est: id quod ex istis est: ipsa statua est. Hæc omnia mundus quoq; (ut ait Plato) habet facientem: hic deus est. Ex quo fit hæc materia est. Forma hæc est habitus: & ordo mundi quem uidemus. Exemplar scilicet ad quod deus hanc magnitudinem operis pulcherrimi fecit. Propositum propter quod fecit. Quæris quid sit propositum? dei bonitas est. Triplex opus causarum. Tripartitam materiam uel triplicem effectum causarum: ut Aristoteli placuisse diximus: quanuis & quartam addiderit. Ex quo designat Ouidius Lucretium causas rerum tres: ex quibus omnia fiant carmine complexum fuisse. In quodam tamen uetustissimo codice legi non causarum: sed casurum: ut dicat poeta Lucretium cecinisse quomodo tria elementa: Mare, s. Cælum: ac Terra interitura sunt: quæ libro quinto ita cecinit. Principio maria: & terras: cælumq; tuere. Quorū naturā triplicem: tria corpora memi: Tris species tam dissimilis: tria talia texta Vna dies dabit exitio: multosq; per años Sustentata ruet moles & machina mundi: quomodo autem causas ignis Lucretius describat: diximus supra. In enarratione huius uersus: quidam delirant. Vaticinatur. Canis tanq; uates & poeta.

Quæ agenda sunt: & modos mente complexus est: plenus his figuris est: quas Plato Idæas appellat imortales: imutabiles: infatigabiles: innumerabiles. Itaq; homines quidē pereunt. Ipsa autē humanitas ad quam homo affingitur permanet: & hominibus laborantibus intereuntibus illa nihil patitur.

Sic sua lasciuo, Sic contra alii fuere: ut Catullus: qui carminis lasciuia insignes fuere. Catullus autem Lesbiam pro Clodia amicam nominauit: amauitq; ardentissime: carmineq; eam complexus est: & quoniam in Catulli mentionem incidimus sensum & ordinem secūdi epigrammatis: quod ita incipit, Passer delitiæ meæ puellæ obiter enarremus: Poeta Catullus non deslet mortem passeris: non admiratur etiam eius lusus: ut pleriq; arbitrati sūt. Sed cupit posse amorē pellere eo mō quo amica: q̄ tristitia ponit ludēdo cū passere: qđ si cōtingeret: id illi tā gratū eēt: q̄ malū aureolū puellæ Atalātæ fuisse ferūt. Est aut ordo

Sic sua lasciuo cantata est saepe catullo

Fœmina: cui falsum lesbia nomen erat.

Nec cōtentus ea: multos uulgauit amores:

In q̄bus ipse suū passus adulterium est.

Par fuit exigui: similisque licentia calui.

Detexit uariis qui sua facta modis: (quos

Quid referā Tycidæ? qđ mēmi carmē? apđ

Nomē adest rebus: nominibusq; pudor.

O passer delitiæ meæ puellæ q̄cū ea solet ludere: quē illa solet tenere in sinu: cui appetenti illa solet dare primū digitū & icitare acris morsus: Quam libet desiderio meo nitēti iocari nescio qđ caq; Et quē passerē credo eē solatiolū sui doloris. Ut id ē utinam. Terētius. Ut te dii deaq; omnes perdāt: possem tecum ludere sicut ipsa. Et pro id est leuare curas tristes animi quam grauis ardor: id est grauis dolor amicæ acquiescat: hoc est soleat acquiescere & leniri: postea subiungit. Tam gratum est mihi: scilicet hoc quod cupio posse dolorem ponere lusu passeris ut facit amica Lesbīa. Hic est ue-

rus poetæ sensus: & ordo a nobis primum excogitatus: qui an uerus sit: legentes quæso iudicent. Sic etiā a nobis declaratum est carmē illud eiusdem poetæ in calce prioris epigrammatis: Patroa uirgo Plus uno maneat perenne sæclo: idq; in epistola quadam ad Alexandrum fratrem in prima statim pagina fastorum Ouidii: ubi docuimus uirginem Patroam pro charta patriæ poetæ & ueronensi: quemadmodum apud Martialem eo uersu: Scrinioq; signatas Custodit ipse uirginis pater chartæ: & a patros fit possessiuum patros: ut ab eos eous. Est autem ordo. Virgo patroa maneat perenne pro perenniter: ut sit nomen pro aduerbio positum. sic Vergilius. Toruumq; repente Clamat: plus uno sæclo plus multis annis: quibus uerbis non inuocat Pallada: non musam: quod minime fit a poetis epigrammaticariis: sed optat ut perenne sit opus: & charta uirgo: id est charta quæ nunquam antea edita fuit: quemadmodum uirginem ēt eā appellamus: quæ nunq; partum edidit. Emendemus etiam carmen illud eiusdem poetæ Propontidem trucē ue ue ponticum sinum. Quidam enim eum locum ita legunt ut assignauimus. Ego uero propontida (ut oīa habent exemplaria) reponendum censeo: nam ultima syllaba eius nominis communis est sequente muta cum liquida: quemadmodum quecopula apud Maronem in eo uersu. Tribulaq; trahæq; & iniquo pōdere rastro. Multa etiā alia Catulli loca: aliorumq; etiam autorum: tum deprauata: tum ab aliis parum intellecta aut minus obseruata in medium alias profereamus: nunc ne ab interpretatione nostra digrediamur: ad Ouidii carmen redeundum. Cui falsum lesbia nomen erat. Legitur etiam falso: hoc est quæ falso Lesbīa dicebatur: id quod etiam docet Apuleius in Apologia prima his uerbis. Eadem igitur opera ac cūsent. C. Catullum qui Lesbiam pro Clodia nominauit: & Tycidam similiter q̄ quæ Metella erat Perillam scripserit. Multos uulgauit amores. Falsus est se etiam alias amasse. Par fuit exigui: Caluus orator (autore Seneca libro quarto controuersiarum) diu cum Cicerone iniquissimam litem de principatu eloquentiæ habuit: uiolentus accusator & concitatus fuit. Carmina quoq; eius quanuis iocosa fuerint: plena tamen fuere ingentis animi. Dixit de Pompeio: Digito uno caput scalpit Quo credas sibi hunc belle uirum. Calui Meminit & Cicero in libro de claris oratoribus: ac etiam Tranquillus in. C. Cæsare his uerbis. C. Caluo post famosa epigrammata de reconciliatione per amicos agentī ultro ac prior scripsit. Amauit autem Quintilia de qua scripsit elegias: eiusq; etiam mortem carmine elegantissimo desseuit dicēte Propertio. Hoc etiam docti confessa est pagina calui Quam caneret miseræ funera Quintiliæ. Eū exiguum appellat Ouidius: propterea q̄ fuit paruæ stature: ut docet Seneca de eo ita scribens. Erat enim paruulus statura: propter quod ēt Catullus in endecasyllabis uocat illū Salaputiū seu Solopachiū. i. integre cubitum. Non me fugit locum illum Catulli ab aliis aliter etiam legi. Quid referam tycide? Tycida poeta scripsit elegias de Perilla quam amauit: eius poetæ meminit Tranquillus in libro de claris grammaticis: cuius uerba hæc sunt. Inscriptis Cato præter grammaticos libellos: etiam poemata: ex quib; præcipue probantur Lydia & Diana. Lydiæ Tycida meminit. Lydia doctorum maxima cura liber: Dianæ Cinna sæcula permaneat nostri Diana Catonis. Quid memmi carmē? C. Memmii poetæ pariter & oratoris meminit Plynius in epistolis & Tranquillus scribens illum obiecisse. C. Cæsari stetit ad yathum & uinum Nicomedi regi: & alibi scribit eundem Cæsarem. C. Memmii: cuius asperrimis orationibus nō minori acerbitate rescripserat: etiam suffragatorem mox in petitione consulatus fuisse. Fuit autem mordacissimus: ut docuit Crassus Orator: qui tota Taracina omnibus in parietibus has litteras inscriptas fuisse dixit tria. LLL. & duo. M. M. quæ quærerent quid significarent quendam oppidanum senem dixisse hoc significari. Lacerat lacertum Largii mordax Memmius. Is fuit prætor Bithyniæ: cum quo Catullus poeta nauigauit: ut ipse docet in eo epigrammate Pisonis comites cohors inanis. Extant etiam Ciceronis epistolæ ad hunc (ut opinor) Memmium libro decimotertio. Nomen adest rebus. Res quæ in aliquem

Catulli locus

Catulli alius locus

Catulli carmen emendatum

Lesbia pro Clodia Perilla Metella Caluus orator

Quintilia calui amica

Salaputiū Solopachium

Tycida poeta Memmius

poeta & orator

Cinna
poeta
Anser
poeta
Cornifici
us poeta
Cornifi
cia

Valerius
cato poe
ta

Metellus
poeta

Varro at
tacinus
poeta
Leucadia
Varronis
amica
Hortensi
poeta
Seruius
Sulpitius
poeta
L. Sifena

Corneli
Gall poe
ta

Galli
mors

Lycoris
galli ami
ca

scribunt uel obscenas suis etiam nominibus: & uerbis parum honestis appellant: id quod etiam facit Ca-
tullus. Cinna quoque his comes est. Cinna poeta fuit: qui scripsit Smyrnaam: quam decem annis elima-
uit ut Seruius docet. Cinnaque procacior anser. Anser poeta fuit Antonii: qui eius laudes scripsit. de quo
Cicero in philippicis. Ex agro phalerno anseres appellantur. Ipsum enim donarat Antonius in campa-
nia. Propertius. Nec minor his animis: & si minor ore canorus Anseris indocto carmine cessit olor: Fuit
autem Anser in suis scriptis lasciuus. Et leue cornifici, Cornifici poeta a militibus destitutus interit: quos saepe
fugientes galeatos lepores appellarat: huius soror
Cornificia insignia condidit epigrammata: leue
autem opus appellat propter amatoria quae in eis
continebantur: nam & amantes leues appellatur.
aut leue opus: id est molle opus: & lasciuus. Par-
que catonis opus. Valerius Cato (ut scribit Tran-
quillus de claris grammaticis) fuit Burseni cuius-
dam libertus ex gallia: qui licentia Syllani tempo-
ris exutus patrimonio grammaticen docuit: ui-
susque est peridoneus praceptor maxime ad poetas
tendentibus: ut apparet his uersiculis. Cato gram-
maticus: latina syren Qui solus legit: ac facit poe-
tas: Is scripsit praeter grammatices libellos etiam
poemata: ex quibus praecipue probata fuit Lydia
& Diana: de quibus hic Ouidius intelligit. Et
quorum libris, Metellus amica habuit: qua Me-
tella diffimulato nomine in elegiis: quas de illa
composuit: appellauit. Is quoque phasiacam:
Varronem Attacinum intelligit, qui Leucadium
amauit: de qua Propertius. Haec quoque perfectio
ludebat iasone uarro. Varro leucadia maxima

flamma suae. Varro autem scripsit argonautica Apollonium imitatus: quem potius in latinum uertit ut
plenius diximus in Ouidium de arte amandi. Nec minus hortensius. Hortensius. & Seruius Sulpitius:
quis fuerint optimi oratores: mansuetioribus tamen musis operam dedere: quam rem docet Plynius in
nior libro epistolarum quinto: cuius uerba haec sunt. Sed ego uerear ne me non satis deceat: quod decuit
M. Tulium, C. Caluam, A. Sestium Pollionem, M. Messallam, Qu. Hortensium, M. Brutum, L. Syllam,
Qu. Catulum, Qu. Scaeuolam, Seruium Sulpitium, Varronem, Torquatum, immo Torquatos, C. Me-
nium, Lentulum Getulicum, Sulpitii etiam meminit Aufonius: cuius poema prurire dixit propter car-
minis lasciuam. Nec sunt minus improba. Nec sunt minus lasciuia. Vertit aristiden Sifenna. L. Si-
fennam inter oratores enumerat Cicero: cuius uerba haec sunt. L. Sifenna doctus uir: & studiis optimis
deditus: bene latine loquens: gnarus rei publicae: non sine facetiis: sed neque laboris multi: nec satis uersatus
in causis interiectusque inter duas aetates Hortensii & Sulpitii, nec maioris consequi poterat: & minori ne-
cesse erat cedere. Huius omnis facultas ex historia ipsius perspicui potest: quae cum facile omnes su-
periores: tum indicat tamen quantum absit a summo: quanquam genus hoc scriptiois nondum sit satis la-
tinis litteris illustratum. Transtulit autem e graeco in latinum Aristidae libros Miletos: de quibus antea
diximus. Nec obfuit illi. Nec nocuit Sifenna: qui historiam romanam composuerat etiam lasciuos:
& ipudicissimos illos Aristidae libellos transtulisse. Nec fuit opprobrio, Cornelius Gallus res tenens
romanas aegypti procurator exhausit ciuitatem thebarum plurimis interceptis: reuersusque cum furti ac-
cerferetur: & populatae prouinciae metu nobilitatis acriter indignatae: cui negotium spectandum dederat:
imperator stricto incubuit ferro ut docet Amianus Marcellinus: cui Eusebius quoque astipulatur ita scri-
bens Cornelius Gallus de quo Vergilius scribit in bucolicis: primus tenuit aegyptum: quae ab Augusto
facta est romana prouincia: hic quadragesimo aetatis suae anno propria se manu interfecit: de quo Pro-
pertius ita cecinit. Et modo formosa quam multa lycoride gallus Mortuus inferna uulnera lauit aqua: Hic
tamen Ouidius uidetur sentire eum nimio uino linguam non tenuisse: sed de Augusto oblocutum, a quo
ex infima fortuna ad praefecturam aegypti fuerat euectus: postea dolore arbitrandum est se ipsum inter-
fecisse: cum illum Augustus: & prouincia & domo interdixisset ob ingratum: & maliuolum animum:
ut est autor Tranquillus. Cornelii Galli meminit etiam Strabo: Seruius scribit illum foroiuliensem fuisse
se: transtulisseque in latinum Euphorionem, & de Citheride Volumnii liberta: & a se amata: quam Lycori-
da appellauit scripsisse libros quattuor: eum Tibullo: & Propertio duriores fuisse scribit Fabius.

Credere iuranti: Quod hic dicit Ouidius: facit Tibullus in elegia sexta. Dicit enim eius amicam De-
liam sibi negare cum nullo alio se rem habere quod ille fatetur esse incredibile: ita enim inquit. Illa qui-
dem tam multa negat, sed credere durum est. Sic etiam de me pernegat usque uiro. Hoc etiam. Ordo est,
Quod etiam neget hoc: & reliqua uel certe hoc propter hoc.

Cinna quoque his comes est: cinnaque procacior anser
Et leue cornifici: parque catonis opus.
Et quoque libris modo dissimulata per illos
Nomine nunc legitur dicta metelle tuo.
Is quoque phasiacas argon quae duxit in undas:
Non potuit ueneris furta tacere sua.
Nec minus hortensius: nec sunt minus improba serui
Carmina: quis dubitet nomina tanta sequi
Vertit aristide sifenna: nec obfuit illi
Historiae turpes inseruisse iocos.
Nec fuit opprobrio celebrasse lycorida gallo
Sed linguam nimio non tenuisse mero.
Credere iuranti durum putat esse tibullus:
Hoc etiam de se quod neget illa uiro.

Fallere custodem, Id etiam de se ita profiteretur Tibullus. Ipse miser docui: quo posset ludere pacto. Custodes heu heu nunc premor arte mea. Id autem docuit in secunda elegia eo uersu. Tu quoque ne timide custodes Delia fallere: Audendum est: fortes adiuuat ipsa Venus. Saepe uelut gemmam: Id ita esse Tibullus cecinit. Saepe uelut gemmas eius signumque probarem: Per causam memini me tetigisse manum. Digitis saepe est nutuque locutus. Tibullus. Ne te decipiat nutu digitoque liquorem Ne trahat & mensae ducat in orbe notas. Et quibus e succis abeat, Tibullus. Tunc succos herbasque dedi: quis liuor abiret Quem facit impresso mutua dente Venus. Denique ab incauto. Tibullus. At tu fallacis coniunx incaute puella. Me quoque seruato peccet ut ipsa nihil. Peccet ut illa minus. Ut amica cum aliis non audeat peccare. Scit cui latretur, Tibullus. Ille ego sum nec me iam dicere uera pudebit. Instabat tota cui tua nocte canis, & alibi. Non frustra quidam iam nunc in limine perstat Sedulus: ac crebro prospicit ac refugit. Et simulat transire domum mox deinde recurrit Solus & ante ipsas excreat usque fores.

Fallere custodem demum docuisse fatetur,

Seque sua miserum nunc ait arte premi.

Saep̄ uelut gemmā dominæ signūq; p̄baret

Per causam meminūt se tetigisse manum.

Vtq; refert: digitis saepe est nutuque locutus

Et tacitam mensae duxit in orbe notam.

Et quibus e succis abeat de corpore liuor:

Impresso fieri qui solet ore docet.

Denique ab incauto nimium petit ille marito:

Se quoque uti seruet: peccet ut illa minus.

Scit cui latretur: cum solus obambulat ipse:

Cui totiens clausas excreat ante fores.

Multaque dat furti talis precepta: docetque

Qua nuptae possent fallere ab arte uiros.

Nec fuit hoc illi fraudi: legiturque tibullus.

Et placet: & iam te principe notus erat.

Inuenies eadem blandi precepta propertii.

Distriktus minima nec tamen ille nota est.

His ego successi: quoniam praestantia cadō

Nomina uiuorum dissimulare iubet.

Nō timui fateor: ne qua tot iere carinae

Naufraga seruatis omnibus una foret.

Sunt aliis scriptae quibus alea luditur: artes:

Hoc est ad uestros non leue crimen auos

Quid ualeat tali: quo possis plurima iactu

Figere: danosos effugiasque canes.

Tessara quos heat numeros distate uocato

Mittere quo deceat quo dare missa modo.

Discolor ut recto grasset limite miles:

bent sex latera: & quadratae sunt. Has cubos appellari Gelius scribit: Tali uero habebant quattuor latera & pro uario iactu uaria puncta dabant: his iam non utimur: ut alibi plenius diximus. Illud notandum quod in ludo Talario Tali quattuor adhibebantur: In tessarario uero tres tantummodo, unde Martialis ait Non sum talorum numero par tessara. Distante uocato. Vocato numero: qui distat a uictoria, hoc est uocato numero qui uictoriam praestat: aut qui restat ad uictoriam optinendam: quibus uerbis designat poetas aliquos docuisse quomodo tessaris ludendum sit: quam rem etiam in arte amandi Ouidius monet eo uersu Parua monere pudet, talorum dicere iactus Ut sciat, & uires tessara missa tuas. Mittere quo deceat, Quomodo deceat mittere paruas illas tabellas quibus utimur in alueolo.

Quo dare missa modo, Quomodo etiam caute deceat locare eas a collusore missas hoc est quomodo le tessaras misit: nam in eo ludo non modo ex nostro tabellas mouemus: sed plerumque etiam ex collusoris iactu. Discolor miles, Calculus tuus diuersi coloris: Nam calculi seu latrones olim fiebant ex uitro & in duas partes diuersi colores diuisi alii appellantur Milites: alii hostes, Martialis, Insidiosus si ludis

cit impresso mutua dente Venus. Denique ab incauto. Tibullus. At tu fallacis coniunx incaute puella. Me quoque seruato peccet ut ipsa nihil. Peccet ut illa minus. Ut amica cum aliis non audeat peccare. Scit cui latretur, Tibullus. Ille ego sum nec me iam dicere uera pudebit. Instabat tota cui tua nocte canis, & alibi. Non frustra quidam iam nunc in limine perstat Sedulus: ac crebro prospicit ac refugit. Et simulat transire domum mox deinde recurrit Solus & ante ipsas excreat usque fores.

Ipse. Alius amator: quod Tibullus cui latrat. Excreat. Amator alius amicae Tibulli. Talis furti. Talis coitus. Eadem praepcepta. Idem docentia quod Tibullus. Minima nota. Minima infamia. His ego successi. Post hos ego quoque eadem lasciuia in meis scriptis usus sum. Nomina uiuorum. Poetarum uiuorum nomina: qui quauis lasciuia scripserint: tamen ob eorum splendorem compellor eos tacere. Tot carinae. Tot ingenia poetarum. Una foret naufraga. Solus damnarer. Seruatis omnibus. Seruatis cunctis: qui eadem scripsere. Quibus alea luditur. Quibus alea describitur. Est autem Alea omnis ludus magna ex parte in fortunae uarietate consistens. Quid ualeant tali. Describere alii poetae Talorum ludum de quo in Ouidium de arte plenius scripsimus.

Fingere: Ego uincere legendum esse arbitror: aut certe fingere componere: & formare plurima puncta uno iactu: Superior sententia magis placet.

Plurima, Res plurimas: uel plurima puncta: aut plurima pro plurimum: ut sit nomen pro aduerbio. Quo iactu. Quo puncto. Venus enim in talis uictoriam afferebat: ut canis siue canicula iacturam. Senio uero interdum lucrosus: unde a Persio dexter appellatur: interdum damnosus: ut designat Tranquillus in Augusto. De Talis uero & eorum inuentore abunde diximus in Ouidium de arte amandi. Damnosus canes. Puncta illa iacturam afferentia. Tessara quos habeat numeros. Qui numeri sunt in ludo tessarario danum aut uictoriam afferentes. Tessarae autem ha-

Tessarae
Cubi
Tali
Tali quatuor
Tessarae tres

Calculi ex uitro

bella latronum Gēnus istetibi miles & hostis erit. Grassetur. Insidietur hosti dum miles dephēsus obfi-
detur: ut si is pereat: pereat etiā hostis caute dephensus in insidiis: ut paria faciāt collusores. Recto limite.
Recta & aperta uia ne uideatur grassari, aut recte ductus, ut solent in eo ludo calculi quidam. Quam
medius calculus, Quam miles tuus ab hoste circumuentus. Perit: Laborat: & est in pereundi periculo:
nisi ei succurratur. Sic & in arte amandi. Cautaq; non stulte latronum prælia ludat. Vnus quam gemino
calculus hoste perit. Gemino hoste. Vel his duobus calculis: quos regem: & reginam appellat: Vel cer-
te quam solus tuus latrunculus a duobus hostibus
obsidetur. Velle sequi. Velle hostē insequi. Et
reuocare priorem. Et reuocare præcedentem calcul-
lum: ne forte per imprudentiā longius elapsus: ab
hostibus capiatur. Parua sedet ternis: Hunc lu-
dum ternarium appellant: de quo plenius dixi-
mus in Ouidium de arte amandi. Quiq; alii
lusus. Ordo est, Et alii lusus sunt ab aliis scripti:
qui solent perdere tempora nostra rem charam,
neq; enim nunc persequar omnes: hoc est per pa-
renthesim dictum. Ecce canis formas. Docue-
re alii etiam formas & genera pilarum: quæ quat-
tuor fuere. Erat pila trigonalis omnium minima
dura: pilo plena: unde etiam nomen accepit, di-
cta autem Trigonalis a Trigone: qui locus erat i-
thermis triquetra idēst triangulari figura qua græ-
ci τριγωνον uocant, ad huiusmodi pilæ lulum
ædificatur, hæc reddebatur tam dextra q̄ sinistra
manu. Martialis. Captabat tepidū dextra læuaq;
trigonem. Erat præterea pila paganica a pagis id-
est uillis dicta: q̄ pagani ea uterentur: ea laxior erat & pluma plena. Martialis. Nec quæ difficilis tur-
get paganica pluma: Folle minus laxa est: & minus arcta pila. Erat & tertiū pilæ genus quod ex pelle stie-
bat: & spiritu inflabatur pugno reddi solitum non palma: ut reliquæ pilæ. Vnde Plautus in rudentem
follem pugillatorium appellat. Ego te inquit follem pugillatorium faciam: & pendentem incurfabo pu-
gnis periuurissime. A flatu autem quo impletur nomen optinuit siue a pelle: quam ueteres follem appella-
runt. Eam pilam Tranquillus folliculum nominauit scribens Augustum ad pilam primo folliculumq;
transisse. Erat præterea quartum pilæ genus: quod (ut quidam uolunt) Harpastum appellabatur siue spha-
nida. Fiebat e panno: aliquando ex pelle: lana: tomentoue implebatur: laboriosum erat hoc ludi genus:
Nam multi ludentes in duas partes diuisi & regione sibi inuicem oppositi ad suos transmittere pilam co-
nabantur: quam aduersarii arripiebant: ea sæpe in terrâ decidebat: ad quam cateruatim currentes se inuicē
prosternebant: puluereq; & sudore infecti surgebāt. Fuscandi coloris. Fuscum significat atrum & nigrū
Hinc fit uerbum fuscare: hoc dicit: docuere etiam alii ut fuscus redderēt adolescentes romanos uaria certam-
ina campi Martii: in quibus corpora exercebant: qui color in amate laudabatur: quod ipse præcipit in
arte amandi eo uersu. Munditiæ placeant: fuscantur corpora campo. Hic epulis leges. Professi sunt &
alii popinæ scientiam. Inter quos etiam Apicius: de quo Seneca in libro de consolatione ad Albinam ita
scribit. Quam Apicius nostra memoria uixit: qui in ea urbe ex qua aliquando philosophi uelut corrupto-
res iuuentutis abire iussi sunt scientiā popinæ professus disciplina sua sæculum infect: cuius exitum nosse
operæpretium est: quam sestertium milies in culinam congeffisset: quam tot congiaria principum & ingens
capitolii uedigal singulis commestationibus haussisset: ære alieno oppressus rationes suas tunc primum
coactus inspexit: superfuturum sibi sestertium centies computauit: & uelut in ultima fame uicturus in se-
stertio centies si uixisset: ueneno uitam finiuit. Scripsit Apicius etiam libros amorum: quos Commodus
impator in lecto semp habuit: ut ē autor Spartianus. Hospitio. Hospitibus: quibus lautiores epulæ appo-
ni solent. De qua fingantur pocula. Apud romanos olim eo peruenit luxuria: ut fictilia uasa essent in
maximo pretio. Samia maxime laudabantur in esculentis: retinebat hanc nobilitatem & Aretium in Ita-
lia & calicum tantum Surrentum: Asta: Pollentia in Hispania: & Saguntum. In Asia Pergamum: habue-
re & Trallis opera sua. Cois laus maxima. Hadriani firmitas: nobilitata fuere oppida: ut Rhegiū & Cu-
mæ: autor Plynus. Vitellius in principatu suo, cc. sestertiis condidit patinam: cui faciendæ fornax in cam-
pis exædificata erat: quoniam eo peruenit luxuria: ut etiam fictilia pluris constarent q̄ Murina. Vnde eti-
am apud Iuuenalem Mōtanus ita alloquitur Domitianum. Testa alta parctur. Quæ tenui muro spatio-
sum colligat orbem Debetur magnus patinæ subitusq; prometheus. Argillam atq; rotam citius propera-
te: sed ex hoc Tempore iam Cæsar figuli tua castra sequantur. Figulinam autem fabricam inuenit Chore-
bus Atheniensis autore Plynio. Quæ testa. Quod uas fictile & ex terra. Duo inquit alii docent: & ex
quo genere terræ fiant pocula: & quod ex his magis sit aptum potui.

Ludus ter-
nariusPilarum
genera
Trigona-
lis pilaFollis pu-
gillatori⁹Harpastū
SphenisFuscum
Fuscandi
coloris cu-
ra

Apicius

Apicii
morsFictilia
uasa olim
in prætioFigulinæ
fabricæ i-
uentor

Talia ludantur. Talia uasa celebrantur a poetis Saturnalibus decembri mense. Vnde etiam Martialis in Apophoreis Calices surrentinos laudat ac etiam saguntinos. Fumoso decembri. Id est Saturnalibus quæ celebrantur decembri mense: ut docet Macrobius: Fumosum autem eleganti epitheto appellat decembrem propter ignem: qui eo mense maxime fieri solet: unde fumus etiam sequitur: idem quandoque candidus appellatur propter niues. His ego deceptus. Deceptus horum exemplo. Non tristia carmina. Non tristes uersus. sed iocosos. Tristis pœna. Exilium dicit. Quid si scripsissem mimos. Mimi erant

December
fumosus

Mimi

Talia ludantur fumoso mense decembri:

Quæ iam non ulli composuisse nocet.

His ego deceptus non tristia carmina feci:

Sed tristis nostros pœna secuta iocos.

Denique non uideo de tot scribentibus unum:

Quem sua pdiderit musa: repertus ego.

Quid si scripsissem mimos obscœna iocantes

Qui semp ficti crimen amoris habent.

In quibus assidue cultus pcedit adulter.

Verbaque dat stulto callida nupta uiro.

Nubilis hic uirgo matronaque uirque puerque

Spectat: & ex magna parte senatus adest.

Nô satis incestis temerari uocibus aures:

Assuescunt oculi multa pudenda pati.

Cumque sefellit amas aliqua nouitate maritum:

Plauditur: & magno palma fauore datur.

Quodque minus pdest pœna est lucrosa poetæ

Taraque non paruo crimina prætor emit.

Inspice ludorum sumptus auguste tuorum:

Empta tibi magno talia multa leges.

Hæc tu spectasti. Spectandaque sæpe dedisti:

Maestas adeo comis ubique tua est.

Luminibusque tuis totus quibus utitur orbis:

Scœnica uidisti lætus adulteria,

Scribere si fas est imitates turpia mimos:

Materia minor est debita pœna mea.

An genus hoc scripti faciunt sua pulpita tutum:

Quodque libet mimis scœna licere dedit?

Et mea sunt populo saltata poemata sæpe:

Sæpe oculos etiam detinere tuos.

Scilicet in domibus uestris ut prisca uirorum

Artificis fulgent corpora picta manu.

poemata sine reuerentia lasciuiam imitatio: quæ a mimographis: id est scriptoribus mimorum ludis ad Comœdiæ formam composita in scænis agebantur. dicebantur etiam mimi Ethologi: id est theatrales. Mimum esse scribit Diomedes sermonis cuiuslibet motum sine reuerentia uel fasto rum cum lasciuiâ imitationem: ita appellatus est quasi solus imitetur: cum & alia poemata idem faciant: Sed solus quasi priuilegio quodâ: quod fuit commune possedit. Dicitur est autem a uerbo græco μιμῶν μιμί: quod significat imitor: Hæc fabularum species latine Planipedia uocatur. Donatus scribit Mimos appellatos a diuturna imitatione uilium rerum: & leuium personarum: sic dicta quæ planis pedibus: id est nudis proscœnium introirent: non ut tragici aures cum cothurnis: neque ut comici cum soccis olim. autor Diomedes. Habent crimē. Habent criminatorem. Ficti amoris. Amantis alicuius introductionem. In eo poemate: in quo ficta narrantur. In his autem uersibus licet intueri quod genus poematis fuerit mimos. Incestus uocibus. Impudicis uerbis. Multa pudenda. Multa obscœna: quæ fiunt in scœna ab ipsis mimis. Aliqua nouitate. Aliquo nouo inuento: quod in eo poemate a Mimographis describitur. Plauditur. Cum lætitia excipitur. Palma datur. Victoria conceditur. Quodque minus prodest. Ordo est. Et id quod minus prodest: est pœna lucrosa poetæ. Lucratur igitur poetæ ex eo opere quod minus prodest. quæ pœna afficiendi essent. Prætor emit. Prætores enim seu ædiles ludos faciebant: & a poetis fabulas emebant: quas ludorum die recitari iubebant. Vnde legimus Andriam Terentii actam ludis Megalensibus. Aliam ludis funebribus. Aliam ludis romanis. Inibi etiam ædiliam nomina describuntur. Scribit etiam Tranquillus ludis Decium Laberium Equitem romanum Mimum suum agisse: donatumque fuisse quingentis sestertiis: & anulo aureo sessum in. xliii. Scœnam per folium Orchestrae transisse. Tuis luminibus. Tuis oculis. Quibus utitur totus orbis. Quibus totum orbem uides: & gubernas. Scœnica adulteria.

Mimi
ethologiPlanipe
diaPrætores
seu ædiles
ludos faci
ebant

Proscœnia

Adulteria quæ a Mimographis in scœna recitata fuerunt. Imitantes turpia. Inhonestas imitantes. Imitantur enim inhonestos mores hominum: ac naturas: unde etiam Mimi nomen deducitur ut diximus.

Materia minor est. Ordo talis. Pœna minor est debita mea materia: quasi dicat si Mimographi non puniuntur: qui magis turpia scripsere: nec ego puniendus sum: quandoquidem materia mea honestior est mimorum scriptis. Est debita. Debetur. Sua pulpita. Sua proscœnia: quæ erant ante scœnam. ubi ludicra exercebantur: ut Seruius docet. Scœna licere dedit. Eas obscœnitates licet in scœna spectare: & eorum autoribus impune agere in scœna concessum est. Et mea sunt populo: A simili arguit eius quod poemata in scœna recitata eum illesum præstare debere: quæ præsertim sæpe illis interfuerit Augustus. Scilicet in domibus uestris: Quasi dicat quemadmodum in ædibus sunt quædam honesta quædam uero turpia: sic ego scripsi uaria poematum genera laude aut uitupatione digna. In domibus uestris. In palatina porticu: de qua diximus ab uidei Quidiu de arte amandi. Prisca corpora uiroꝝ. Corpora uiroꝝ fortium picta: quæ prisca temporibus fuerunt.

- Sic quæ concubitus. Obscure hic designat Ouidius: quod Trāquillus apertius denotat in Tibetio his uerbis. Cubicula plurifariā disposita tabellis ac sigillis lasciuissimæ picturæ ac figurarum adornauit: librisq; Elephantidis instruxit: necui in opéra edenda exēplar impetratæ scænæ deesset. Vtq; sedet uultu. Tabulas Aiæ & Medæ intelligit a Cæsare ante ædē Veneris genitricis dicatas: ut ē autor Plyni⁹. Falsus irā uultu. Onidens uultu se eē iratū: q; arma Achillis Vlyssi adiudicata fuissent. Aiæ, n. Telamonis filius fuit & Eriboæ Alchati filiæ: q; uidēs arma Achillis nō sibi sed Vlyssi in uirtutis singulare præmium potius fuisse cōcessa in insanā cōuersus est. Et qū ad Vlyssis pascua deuenisset: rat⁹ illius cōmilitōes occidere: oues: & qdā pecora trucidauit: atq; alia nōnulla in caprū quēdā quē Vlysem eē putabat: crudeliter attētauit: q; postq; se per insanā fecisse re sciuit: arrepto p̄prio gladio seipm̄ interfecit: ut docuit Sophodes ī ea tragœdia: cui⁹ Titulus ē *αἰᾶς ἠὲ Ἰφίγονος*. Eoq; cōtentionē elegātissime descripsit Ouidi⁹ libro. xiii. met. Sepultus autē fuit Aiæ in Rhœteo p̄mōtorio. De insanā autē Aiæ cā aliqd dicam⁹. Aristoteles in p̄ble. scribit homines q; igenio claruerūt melācholicos oēs fuisse: & alios ita: ut et uitiiis atræ bilis infestarent: ceu inter heroes de Hercule fert⁹. Hic. n. ea ipsa fuisse natura putat: & morbū comitalē sacrū ab illo: & Herculeū Prisci nōi auere: puerorū quoq; motio mētis idē hoc explicat & eruptio ulcē: q; mortē interdū antecedit. Id. n. plerisq; atra bile cōsistit & Lysandro lacedæmonio p̄xime añ obitū gen⁹ id ulcē: emerfit. Adde Aiæ & Bellerophōtē: quorū alter penitus ad insanā prupit. Alter loca p̄sequebat̄ deferta. Vnde illud Homeri. Ast hic qn̄ et grauior diis oibus errat. In cāpos solus latus: inq; auia rura Ipse suū cor edēs hoīum uestigia uitās. Scribit Pausanias Aēolēs de armōnū iudicio scribere solitos factō ab Vlyse naufragio cōtra Aiæ tumulū arma delata fuisse. De illi⁹ uero corporis magnitudine Mysū quēdā ei dixisse multa. Inter cætera aiebat mare ad eā tumuli ptē q; litus respicit iundasse: aditūq; ad monumētū parasse nō difficilē. Cadaueris magnitudinē uel ex hoc eū aī aduertere iubebat: q; ipse pedis illi⁹ talo pro disco uteret: ac potissimū his genuū ossib⁹: q; medici Molas uocat. Idē autor scribit. Qui salaminē incoluere Aiæ mortuo: tūc primū apud se florē enatū dixisse. Inq; oculis facin⁹. Medea Iasonis amore capta illū a Colchis in Thessaliā secuta est: quāq; deceniū Corinthi secū fuisset: filiosq; et pepisset: spreta ob nouā nuptā Creusam. s. uel Glaucā Creōtis filiā: ut alii appellant: furore ducta domū incēdit radice quadā a Circe inuenta ea uirtute: ut incēsus ignis neq;ret extingui. Iason tamē euasit: Glauca & pater igne absūpti sūt. Quidā tñ scriptores uolūt Medæ filios dona qdā spōsæ attulisse uenenis illita: quibus tactis spōsa & p̄ cōsumpti sunt. Irata autē Medea q; Iason euasert: eāq; spreuerat: in ei⁹ calamitatē oēs iugulauit natos excepto uno q; fugit: Thessalo. s. Hui⁹ rei meminit Diodor⁹ libro. v. Scribit Pausanias Mermex ac Pherē Medæ filios lapidib⁹ obrutos fuisse a Corinthiis: qm̄ munera Glaucæ detulerint. Idē autor tradit Medē liberos pepisse: & clā oibus in Iunōis tēplū detulisse: q; eo pacto imortalē futurū spabat. Tādē quā & ipsa se opinione sua frustrari aī aduenteret: ab Iasone quoq; dephēsa est: q; erati ueniā petēti nō cōcessit: sed Iolcū enauigauit: quas ob res tradito Silypho regno abiit. De Medæ sæuitia Vergili⁹ in bucolicis sic ait. Sæu⁹ amor docuit natosq; sanguē matrē Cōmaculare manus: crudelis tu quoq; mater. In ea igit̄ tabula Medæ filios occidētis facin⁹ cōtinebat̄: q; oīa diē picta fuisse in locis īpatōris Augusti: qb⁹ uerbis designat magis hæc fuisse eiiciēda q; ei⁹ scripta. Sic madidos digitis. Venerem designat ab Apelle pictā: de qua ita Plynius scribit. Venerē exēcūtē e mari Dīaus August⁹ dicauit in delubro p̄ris Cæsaris: q; Anadyomene uocat̄ uer⁹ sub⁹ græcis tali ope dū laudat̄ uicta: sed illustrata. H uius enī inferiorē partē corruptā q; reficeret nō poterat inueniri: uerū ipsa iniuria cēssit in gloriā artificis. Cōsenuit hæc tabula Carie: aliāq; p̄ ea Nēro ī p̄cipatu suo substituit Dorothei manu Apelles inchoauerat aliā Venerē cois supatur⁹ et illā priorē. Inuidit mors pacta pte: nec q; succederet opi ad p̄scripta liniamētā inuēt⁹ ē. De Venere Apellea mēnit Ouidi⁹ in. iii. de arte amādī eo uersa. Si uenerē cō⁹ nūq; pinxisset apelles Mersa sub æquoreis illa lateret aq;: & alibi. Ut uen⁹ artificis labor ē & gloria coi Aequoreo madidas q; p̄miti bre comas: de ea Aufonii quoq; tale extat epigrāma. Emersā pelagi nup genitalibus undis Cyprin apellei cerne laboris op⁹. Vt cōplēxa manu madidos salis æquore crines Hūidulis spumas stringit utraq; comis. Iā tibi nos ī præ iuno inqt & inuba pallas Cedim⁹ & formæ p̄mia depim⁹. Et mō minis. Et appet paulo añ tēcta fuisse mari: e cui⁹ spuma nata fuisse dī: ut n̄ īmerito aquas mīnas appellarit. Ferūt. n. Cælo p̄ri Saturnū pudēda abscidisse: qb⁹ in mare deiectis Venerē p̄creatā: q; a spuma un̄ coaluit *αφορδιτη* nomē accepit dicēte ipsa apud Ouidiū in quarto met. Aliqua & mihi grā pōto ē. Si tñ in medio quōdā cōcreta p̄fudo Spuma fui: gratūq; manet mihi nomē ab illa. Cur autē id ita fictū fuerit: docet Macrobi⁹ i. i. Sat. Deuēcta autē fuit Ven⁹ cōcha in Cythera: quā primū e mari orta fuisset. Vñ cōcha a Martiale Cytheriacæ: & a Proptio Erycinæ appellant⁹. Sonāt. Canūt. Tui gn̄is. Lucii: Caii: Tiberii: Drusi: Germāici: & aliorū. Inuida me spatio. Dicit sibi a natura nō eē tantū ingenii cōcessum: ut possit Augusti laudes describere.

Tabulæ
aiæ: &
medæ
Aiæ in
sania

Aiæ
mors

Causa
iſa
aiæ

Sacer
morbus
uel hercu
leus

Medæ
Fabula

Venus
apellis

Venus e
spuma
maris

Conchæ
cytheria
cæ

Sic quæ cōcubitus uarios: uenerisq; figuras
Exprimit: est aliquo parua tabella loco.
Vtq; sedet uultu falsus telamonius iram:
Inq; oculis facinus barbara mater habet:
Sic madidos digitis siccat uenus uda capillos
Et modo maternis tecta uidetur aquis.
Bella sonāt alii telis instructa cruentis.
Parsq; tui generis: pars tua facta canit.
Inuida me spatio natura coercuit arcto.

Ingenio vires exigualque dedit.
 Et tamen ille tuæ fœlix æneidos auctor
 Cōtulit in tyrios arma uirumque toros.
 Nec legitur pars ulla magis de corpore toto;
 Quā non legitimo fœdere iūctus amor.
 Phyllidis hic idē: teneræq; amaryllidis ignes
 Bucolicis iuuenis luserat ante modis.
 Nos quoq; iā pridem scripto peccauim⁹ isto
 Suppliciu patitur nō noua culpa nouum;
 Carminaq; ediderā: cum te delicta notātem
 Præteritū totiens i requietus eques.
 Ergo quæ iuueni mihi non nocitura putauī
 Scripta parū prudens: nūc nocuere seni.
 Sera redūdauit ueteris uindicta libelli:
 Distat & a meriti tempore pœna sui.
 Ne tamen oē meū credas onus esse remissū:
 Sæpe dedi nostræ grandia uela rati.
 Sex ego fastorū scripti totidemq; libellos:
 Cumq; suo finem mense uolumen habet.
 Idq; tuo nuper scriptum sub nomine cæsar:
 Et tibi sacratum fors mea rupit opus.
 Et dedimus tragicis scriptū regale cothurnis.
 Quæq; grauis debet uerba cothurn⁹ hēt.
 Dictaq; sūt nobis: quīs manus ultima cœpto
 Desiuit: in facies corpora uersa nouas.
 Atq; utinā reuoces animum paulisper ab ira:
 Et uacuo iubeas hinc tibi pauca legi.
 Pauca qbus prima surgens ab origine mūdi
 In tua deduxi tempora cæsar opus.
 Aspicias quātum dederis mihi pectoris ipse:
 Quoque fauore animi teque tuosq; canā.
 Nō ego mordaci distrinxi carmine quēquā.
 Nec meus ullius crimina uersus habet.
 Candidus a salibus suffusis felle refugi.
 Nulla uenenato littera mixta ioco est.
 Inter tot populi: tot scripti milia nostri:
 Quem mea calliope læserit: unus ero.
 Non igit⁹ nostris ullū gaudere quiritem
 Auguror: at multos indoluisse malis.
 Nec mihi credibile est quēquā insultare iacēti
 Gratia cādori si qua relata meo est.
 His precor: atq; aliis possint tua numia flecti
 O pater o patriæ cura: salusque tuæ.
 Nō ut in ausonia redeā: nisi forlitā olim
 Cum lōgo pœnæ tempore uictus eris.
 Tutius exiliū: pauloque quierius oro:
 Ut par delicto sit mea pœna suo.

Fœlix æneidos autor. Maronē designat: q in
 Augusti grām scripsit Aeneida. In tyrios toros.
 In lectū tyriæ Didōis. Innuat autē qrtū æneidos li
 bz: qb⁹ uerbis colligit ihonesta et opi suo iseruif
 se Vergiliū. Arma uirūq; æneā: & ei⁹ bella. q̄st
 dicat ab anea & ei⁹ gestis ad lasciuia describēda p
 uenit. Nec legit⁹ pars ulla magis. Quartū ænei
 dos dicit, q pp carnis lasciuia & affect⁹ plurimū
 delectat, & magis q̄ ceteri legit⁹. De corpe toto.
 De toto ope. Quā n̄ legiū. Quā didonis cū
 anea illicit⁹ coit⁹. Vñ Maro de ea inqt Cōiugiū
 uocat hoc p̄textit noie culpā. Isto scripto. Isto la
 sciuo scribēdi gñe. Phyllidis hic idem. Cecinit
 Maro iuuēis admodū i bucolicis phyllidis & A
 maryllidis amores. Modis bucolicis. Nūeris
 bucolici carnis. Isto scripto. Isto lasciuo scribē
 di gñe. Scripsit. n. iuuēis primū libros d̄ arte amā
 di. Nō noua culpa. Nō nouum crimē scribēdi
 amatoria. Suppliciu nouū. Nouā pœnā: nā qū
 iādiu hæc scripserim. nūc tm̄ p̄ior: Vel certe hoc
 dicit: qū alii et lasciuia poemata ediderit. sol⁹ affi
 cior nouo suplicio: quo i nullū añ me hæc ob cau
 sã aduersū fuit. Quē te delicta notāte. Desi
 gnat Augustū Cēsore minime notasse se eqtē p̄ter
 eūt de more: ut supius docuim⁹ cēsore factitas
 se. Sui meriti. Sux culpæ. Esse remissū. Eē ab
 iectū hūile: & lasciuū. Grādia uela. Maiorē ma
 teriā. Cūq; suo finē. Se digessisse dicit fastoz o
 p⁹ i. xii. uolūina: & unicuiq; mēsi suū assignasse:
 & eo pacto cū mētib⁹ ea finē hnt. Idq; tuo nup
 Ouidi⁹ relegat⁹ i pōtū fastoz libros plarizq; addi
 tis: ac mutatis germāico Drusi priuigni Augusti
 filio iscripsit ut ei⁹ p̄cib⁹ ab Augusto reditū ipetra
 ret: qū eos atea Augusto dicasset. ut ex hoc carmi
 ne p̄cipi p̄t. Et tibi sacratū. Et tibi dicatū. Sors
 mea. Meū ifortūiū & exiliū. Eo. n. tpe i exiliū eie
 ctus ē: quo op⁹ ill d̄ scripsit. Et dedim⁹ tragicis:
 Tragœdiā Medeā dicit. q̄ (autor Fabio) on̄der uf
 q̄tū uir ille p̄star potuerit si igēio suo tēpar: q̄ idul
 gere maluisset. Grauis cothurn⁹. Grauis tragic⁹
 stilus. Graues. n. p̄sonæ & reges i tragœdiis idu
 cū: Vñ nō imerito supius dixit. Oē gen⁹ scripti
 grauitate tragœdia uicit. Manus uicta. Castiga
 tio ipsa. Op⁹. n. illud iemēdatū emisit. In faci
 es corpa uersa nouas. Corpa mutata in nouas si
 guras: ex quo Metamorphosim designat. Hic.
 Ex hoc met. ope. Quātū pectoris. Quātū aī &
 faciūdiæ. Distrinxi. Lacerari. Crimīa ullius.
 Criminatiōes alicui⁹. Cādidi⁹. Ego inōcēs. A
 salib⁹. A iocis. Suffusis felle. Asp̄tis amaritudie
 Venenato ioco. Mordaci ioco. Inter tot milia
 nri populi. Inter tot milia romāoz. Inter tot mi
 lia nri scripti. Inter tot milia nostroz carminum.
 Quē mea calliope læserit: Quia i exiliū eiect⁹ fui
 sub p̄textu carminū artis amatorix. Insultare.
 Derider. Grā cādori. Ordo ē. Grā ē relata meo
 cādori: si q̄ subaudi ē relata. Eris uict⁹. Eris pla
 cat⁹. Tutius exiliū. Locū magis tutū: q̄ tomū.
 Ut par delicto. Ut talis sit pœna: quale meruit
 crimē meum: quod est perexiguū.

Medea
Ouidii

DE TRISTIBVS.

BARTHOLOMAEI MERVLAE IN TERTIVM OVIDII LIBRVM DE TRISTIBVS ENARRATIONES.

ISSVS in hanc uenio. Librū Romā mittit poeta incultū quidē & sordidū: inducitq; illum errare per uaria urbis loca precariq; Augustū: ut patri exuli & poetæ det ueniā. Sed quū nusq; recipi se uideat: rogat manus plæbeias: ut eū illæ saltē accipiāt: ut habeat ubi possit diuertere. Liber exulis. Liber exulantis Ouidii. In hanc urbē. In romanā ciuitatē.

Dare manum

Vēio timide. Quia Augustū timēo. Da placidā manū. Placide me suscipe: uel iunge dextram uel fessum me itinere longo adiuua. Dare. n. manū significat quasi manu alicui opē ferre. Quintilianus. Ut uelocissimus quisq; si forte iter cū paruo faciat: det manū & gradū suū minuat. Fessio. Longo itinere fatigato. Dissimulare. Celare.

Vllis iocis. Vllis scriptis amatoriis: aut iocosis Legimus et uenustius ita in alio exemplari hos duos uersus. Hæc domini fortuna mei est: ut debeat illam Infelix nullis dissimulare iocis. In uiridi æuo. In iuuentute. Intelligit autē elegantissimum opus illud de arte amādī qd̄ iuuenis admodū cōposuit. Nimiū sero. Nimis tarde: q̄a nihil in p̄ntia p̄dest. Nisi triste. Nisi luctuosū. Intelligit autē opus hoc de tristib: ubi luctuosa tractant. Subsidat clauda alterno uersu. Sint cōposita uersu de go: qui cōstat ex hexametro lōgiore & p̄tametro breuiore. Vel pedis ratio. Quia in pentametro requirunt̄ quinq; pedes tm̄: quū in hexametro sint sex: unde et nomē accepe. Pentametro igit̄ dicit̄: p̄de deesse debet: ne sit par hexametro. & quia alter altero lōgiore est uno pede. idēo claudū appellauit.

Via lōga. Nō sine dolore innuit poeta lōgo itinere carnē claudū factū. Flauus cedro. De Cedro & eius usu in seruādis libris diximus supra. De pumice uero in Ouidiū de arte amādī abūde scripsimus. Qua sit eūdū. Qua uia ad Augusti ædes proficiendū sit. Lingua titubāte. Lingua p̄æ timore blāsa. Diū tibi dēt. Hæc sunt uerba p̄cantis libri: ut qui sibi iter monstrat: possit in patria mollit̄er mori. Ab orbe longinquo. e Scythia. Fora Cæsaris. Intelligit forū Augusti: de quo plenius dixim̄ in primo de arte amādī in enarratōe eius uersus. Et fora cōueniūt q̄s credere possent amoris! Hæc est a sacris. Viā sacrā designat foro Augusti: qui in Capitolio habitabat: uicinā: dictā q̄ per eā ab arce. i. a Capitolio ad augures sacra ferebant̄: ut est autor Varro: uel (ut placet Pompeio) q̄ in ea fœdus idū sit inter Romulū & Tatium. Hic loc⁹ ē Vestæ. Vestæ tēplū rotūdū multi putāt a Romulo pri⁹ erectū. Dionysi⁹ tñ libro. ii. scribit id a Numa ædificatū in foro existēte in medio capitolii & palatii loco: idq; anno urbis quadagesimo: ut in fastis docet Ouidius. Atriū autē Vestæ fuit Numæ regia nō ædes eius deæ ut falso putauit Serui⁹. Id. n. atriū fuit iuxta ædē Vestæ: s; ab ea remotū: ut docet Solinus his uerbis. Numa habitauit in colle primū Quirinali. Deinde p̄pter ædē Vestæ in regia: q̄ et suo tpe ita appellabat̄. Et Tacit⁹ Numæ regia & Delubꝛ Vestæ cū penatib⁹ po. ro. exusta. Et Plutarchus Numa inquit Regiā iuxta tēplū Vestæ cōdidit: ubi maiore tps partē in orabat̄: aut sacris uacās: aut sacerdotes docēs. Hoc Atriū regiū appellat Liuius: quū iquit cōprehēx latumix: foriq; piscariū: & atriū regiū: ædes Vestæ uix defēsa ē.

Via sacra

Vestæ templum

Vestæ atrium Numæ regia

Atrium regium

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRISTIBVS LIBER TERTIVS.

ISSUS in hanc uenio. Liber exulis urbē. Da placidā fessio lector amice manum. Neue reformida: ne sim tibi forte pudori Nullus in hac charta uersus amare docet. Nec domini fortuna

mei est: ut debeat illam

Infelix ullis dissimulare iocis.

Id quoq; qd̄ uiridi quondā male lusit in æuo (Heu nimiū sero) dānat; & odit opus.

Aspice qd̄ portē: nihil hic: nisi triste: uidebīs;

Carmine ter: poribus conueniente suis.

Clauda qd̄ alterno subsidat carmina uersu:

Vel pedis hoc ratio: uel uia longa facit.

Qd̄ neq; sum cedro flauus: nec pumice leuis

Erubui domino cultior esse meo.

Littera suffusas quod habet maculosa lituras

Læsit opus lachrymis ipse poeta suum.

Si qua uidebūtur casu non dicta latine:

In qua scribebat barbarata terra fuit.

Dicite lectores: si nō graue: qua sit eundum:

Quasq; petam sedes hospes in urbe liber.

Hæc ubi sum furtim lingua titubāte locutus

Qui mihi mōstraret: uix fuit unus: iter.

Diū tibi dent nostro quod nō tribuere poetæ:

Mollit̄er in patria uiuere posse tua.

Duc age: nāq; sequar: quāuis terraq; mariq;

Lōginquo referā lassus ab orbe pedem.

Paruit: & ducēs hæc sūt fora cæsaris inquit:

Hæc est: a sacris qua uia nomen habet.

Hic locus ē Vestæ: q̄ pallada seruat: & ignē.

Hic fuit antiqui regia parua Numæ.

Aedem Vestæ templum non fuisse scribit Gellius: Cuius rei causam docet Seruius scribens eam non fuisse Augustam: id est Augustam consecratam: ut senatus eo non conueniret: ubi uirgines erant: cui licebat ad atrium conuenire: quod erat augustum. Nouimus enim senatusconsulta non nisi in loco per augures consulto iusta fieri potuisse: quam ob causam in curia Hostilia: Pompeia: & Julia: quæ ea loca profana fuerunt: templa dicuntur ab auguribus constituta: hoc igitur priori uersu ædem Vestæ designat: sequenti uero atrium regium: ubi Numa habitauit: de quo etiam in fastis sic scribit Ouidius. Hic locus exiguus qui sustinet atria Vestæ. Tunc erat intonsi regia magna Numa. Euntes autem ad Augusti ædes templum Palladis transibant. Martialis. Vicinum castora canæ Trāstibus Vestæ: uirgineamq; domum. Inde sacro uenerāda petes palatia diuo Plurima qua summi fulget imago ducis. In templo autem eius deæ palladium erat: quod docet Lucanus eo uersu. Vestalemq; chorum ducit uittata sacerdos. Troianam soli cui fas uidisse Mineruam. Id autem Palladium quod lateret in loco secreto Helenus apud Arisbā captus indicauit, Diomedem & Ulyssē id troiano bello per cuniculos surripuisse scribit Seruius: Diomedemq; apud se seruasse & prætereūti ad Calabriam id Aenæ optulisse: Nautemq; id accepisse. Ignis præterea in templo Vestæ seruabatur: cui rei causam docuimus in enarratione eius uersu Ouidii de arte amādi. Illa potest uigiles flammæ extingueret Vestæ. Porta est ista palati. Ea porta prius Saturnia: dein Pandania appellata fuit: ut est autor Varro & Solinus. Hic fator. Hic patet Romulus primum habitauit. Hoc primum

Cur ædes
uestæ nō
fuit augu
sta

Inde petens dextrā porta est ista palati

Hic fator: hoc primū condita roma loco est

Singula dū miror: uideo fulgentibus armis

Conspicuos postes: tectaq; digna deo.

En domus hæc dixi iouis est: quod ut esse putare

Auguriū menti querna corona dabat:

Cuius ut accepit dominū: non fallimur inquā

Et magni uerū est hæc iouis esse domum.

Cur tñ apposita uelatur ianua lauro?

Cingit & augustas arbor opaca comas?

An ga ppetuos meruit domus ista triūphos?

An ga leucadio semp amata deo est?

Ipsa ne quod festa est: an quod facit oia festa?

Quā tribuit terris pacis an ista nota est.

Vtque uiret semp laurus. nec fronde caduca

condita roma loco est. Nam pelasgi Arcades ex urbe Pallantio exeuntes duce profectiois Euandro Mercurii & nymphæ Themidis filio in uno ex septem collibus sedes posuere: qui in medio ferme est Romæ Pallantium uocantes eum locum a patria sua in Arcadia. Olympiade autem, xvi. post troianum bellum albani hæc loca habitarunt muro communientes & fossa. Erant autem primum ea tuguria armentariisq; & pastoribus atq; aliorum pecorum nutritoribus diuersoria. Ex Alba autem longa coloniam eo deduxerunt Romulus & Remus: ut scribit Dionysius. Video fulgentibus armis Conspicuos postes. Hic ædes Augusti in palatio factas laudat Ouidius: quas etiā in septimo Maro describit: easq; in lauro launio uult fuisse: ut Seruius docet. Postes autem cōspicuos armis fulgentibus: idem etiam ita describit. Multaq; præterea facris in postibus arma Captiui pendēt currus curruq; secures: Et cristæ capitum & portarum ingētia claustra: Spiculaq; & dypei ereptaq; rostra carinis. Iouis est. Est Augusti. Querna corona. Corona ex quercu: quæ arbor erat in Iouis tutela: ut Seruius docet. Velatur ianua lauro. Laurus ante Cæsaris ianuam erat: de qua ita Plynus scribit. Laurus triumphis proprie dicatur uel gratissima domibus: Ianitrix Cæsarium pontificumq; quæ sola & domos exornat: & ante limina excubat. De lauro quæ erat ante ianuam imperatorum ita in met. scribit Ouidius. Postibus augustis eadem fidissima custos Ante fores stabis mediūq; tuebere quercum. Ea autem lauro uictores delphis coronabantur: & triumphantes: quæ delphica appellatur. Existimauit Plynus lauro honorem habitum in triumphis: quia satarum receptarumq; in domos fulmine sola non icitur potius: quia suffimentum esset cædis hostium & purgatio: ut uoluit Massurius. Ea romanis fuit lætitiæ uictoria: umq; nuncia: addebat litteris Liius. Nequicquid exterrita ciuitate litteræ a Postumio laureatæ sequuntur. Addebatq; etiam militū lanceis pilisq; & fasces imperatorum decorabat. An quia perpetuos. Rationem primam assignat: cur Augusti ianua lauro uelaretur: & ea Augustus coronaretur. Perpetuos triumphos. Ut perpetuo triumpharet. Leucadio deo Deo Apollini. Augustus enim in ore sinus Ambracii Actium cum nobili templo Apollinis condidit: haud longe a leucate promontorio: a quo deus Leucadius dictus est: seu a Leucadia peninsula: quæ olim Neritos appellata haud longe dicitur sita autore Plynio. Quod autem Laurus Apollini grata fuerit: ita docet Ouidius in primo met. At quoniam coniunx mea non potes esse Arbor eris certe dixit mea: semp habebunt Te coma: te citharæ te nostræ laure pharetræ. Tu ducibus lætis aderis: quum lata triumphum: Vox canet & longas uisent capitolia pompas. Scribit Plynus Laurum speciatissimam fuisse in mote Parthenaso ideoq; etiam gratam fuisse Apollini. Ipsa ne quod festa est: Festam laurum appellat: quoniam (ut diximus) romanis ea lætitiæ uictoriarumq; nuntia fuit: deponebaturq; etiam in gremio Iouis optimi maximi quotiens lætitiā uictoria nouam attulisset. Pacis an ista nota est: Paciferam laurum fuisse docet Plynus his uerbis. Ipsa pacifera: ut quam præterendū etiam inter armatos hostes quietis sit indicium. Quā tribuit terris. Quā terris dedit. Nā Augustus post multa bella pacatū orbē tenuit. Utq; uiret sp. Quæ ad modū laur⁹ sp est uiridis nec unq; frōdes amittit: sic parata gloria: quæ nūq; intermorit⁹ ornat lauro sp uirenti.

Palladiū i
æde Ve
stæ

Saturnia
porta
Pādania
Arcades
pallātium
condidere
Pallantiū

Laur⁹ ante
cæsaris
ianuam

Cur lau
ro in triū
phis ho
nos habi
tus

Laurus
uictoriæ
nuncia
Actium
Leucas
Leucadia
Leucadi⁹
deus
Laurus
apollini
grata
Laurus
pacifera

Corona
querna &
seruatori
ciuium &
clemētia
imperato
rū dabat
Corona
ciuica pri
mo ili
gna
Honorēs
eius qui
ciuicam
accepisset

Causaq; supposita. In alio exemplari legitur ē: Causa superposita. Superior aut pars ianua frondib⁹ lauri ornabat: cui subiecta erat corona querna: qua ei dabat qui ciue seruasset: & ciuica dicebatur. Valeri⁹ Maximus. **Carex** ad quercu pronae manus porrigunt: ubi ob ciues seruatos corona dada est: qua postea Augustae domus sempiterna gloria triumphat. Dabat et Clemētia impatorū: ut docet Plynius his uerbis. Hinc ciuicae coronae militū uirtutis insignē clarissimū iāpridē uero & clemētia impatorū postq̄ ciuiliū bellos p̄fanatiōe meritū cepit uideri ciue nō occidere. Illud notādū Ciuicā coronā ilignā primo fuisse: postea magis placuit ex Aesculo Ioui sacra uaria taq; in hoc cū quercu est ac data ubiq;: quae fuerat custodito tñ honore glandis. Accepta licebat perpetuo uti ludis. Induenti sp̄ assurgi ēt ab senatu in more erat. Scendū ius in p̄ximo senatu. Vacatio muneri oīum ipsi patriq; & auo paterno. xiiii. ac cepit Sicinius Dēatus. **Sex.** Capitolinus. Africanus de patre accipe noluit apud Trebiā. Leges autē eius: qui ciuica corona donabat: legito apud Plynii libro. xvi. De coronaz generib⁹ Gelius multa. Vnū ciue. Me unū Ouidiū. In orbe extremo. In extrema parte orbis: hoc ē in Scythia. In quo poenaz. Ordo ē. in quo extremo orbe facin⁹ nō habet cām poenaz: & reliqua. Locū. Capitoliū. Potentē. Augustum. Alternos pedes. Vtrūq; carmē hexametru: & pentametru elegāter poeta pedes appellat: aut certe Dactylū & spōdeū accipe: his. n. pedibus cōstat ipsius poetae carmē.

Quādocūq; p̄cor. Quādocūq; placaris parēti. idest Ouidio opis auctori. Pari tenore. Pari ordine: quo p̄ urbem haecenus incessi. Intonsi dei. Apollinis Capitolini. de quo & Danaidū historia plenius alibi diximus. Quaeq; uiri docto. Bibliotheca intelligit. quā Augustus aedificauit in parte domus palatinae: ut in enarrationib⁹ nris in Ouidiū de arte amādi plenius rettulimus

Quaerebā fratres. Quaerebā in eadē bibliotheca ceteros libros ab Ouidio: quē eius liber patrē appellat cōpositos. Nō genuisse. Non cōposuisse. designat autē libros de arte amādi. Custos. Praefectus bibliothecae. E sedibus illis. E palatinis Augusti aedibus. Altera tēpla peto. Sunt qui hic de tēplo magnae matris intelligāt: qd̄ fuit in Palatio ut Liuius docet. Plariq; de templo Vestae. Id. n. (auctore Dionysio) extructū ē a Numa in medio foro inter Capitolium & palatium: Magis placet propter sequens carmen Libertatis Atrium intelligas: quod ab Asinio Pollione erectū ē.

Vicino theatro. Theatro Marcelli: aut Cornelii Balbi propinquo. Non adeunda. Ad quae non debebam accedere. quoniam essem exulis filius: & poetae minimi liberi. Sua atria. Ipsius libertatis atrium. Poetis libellis. Operibus doctorum. Quae prima. Quae ante oēs bibliothecas. Nā Asinii Pollionis (auctore Plynio) hoc rōx̄ iuētū. q̄ prim⁹ bibliothecā dicādo īgenia hoīum rē publicā fecit. In genus auctoris miseri. In libros filios ifœlicis Ouidiū. Et nati patimur fugā. Et nos liberi Ouidii fugamur. Nobis. Filiis Ouidii.

Et illi. Et Ouidio. Neq; enim mihi turba rogāda est. Neq; alii dii p̄ter Augustum rogādi sunt. Est autē p̄ parenthēsim dictū. Statio publica. Publica imperatoris aedes. Priuato loco. In loco priuati hoīs. Cōfusa. Attonita. Repulsā. Quia me bibliothecae custos expulit ex sacris Augusti aedib⁹. Vos quoq;. Nō mō in priuato loco habitare: sed et a priuato hoīe tractari cupit. Si fas est. Si uobis p̄ Augustū licet. Plebeia man⁹. Man⁹ plebei & priuati hominis. Sunt qui falso legant phœbeae manus.

Carpitur: aeternū sic habet illa decus.
Causaq; supposita scripto testante coronae
Seruatos ciues indicat huius ope.
Adiice seruatis unum pater optime ciuem.
Qui p̄cul extremo pulsus in orbe later.
In quo poenarum quas se meruisse fatetur:
Nō facinus causam: sed suus error habet.
Me miserū uereorq; locū: uereorque potentē
Et quatitur trepido littera nostra metu.
Aspicis exāguī chartā pallere colore:
Aspicis alternos intremuisse pedes.
Quādocūq; precor nostro placare parenti
Iisdē sub dominis aspiciare domus.
Inde tenore pari gradibus sublimia cellis
Ducor ad intonsi candida templa dei.
Signa peregrinis ubi sunt alterna columnis:
Belides: & stricto barbarus ense pater.
Quaeque uiri docto ueteres fecere nouique
Pectore: lecturis inspicienda patent.
Quaerebam fratres: exceptis scilicet illis:
Quos suus optaret non genuisse parens.
Quaerentē frustra custos e sedibus illis
Praepositus sancto iussit abire loco.
Alterā tēpla peto uicino iuncta theatro.
Haec quoq; erāt pedibus nō adeūda meis.
Nec me: quae doctis patuerūt prima libellis
Atria libertas tangere passa sua est.
In genus auctoris miseri fortuna redundat.
Et patimur nati quam tulit ipse fugam.
Forsthan & nobis olim minus asper: & illi
Euictus lōgo tempore caesar erit.
Dii p̄cor: atq; adeo (neq; n. mihi turba rogāda
Caesar ades uoto maxie diue meo. (da ē)
Interea: quoniā statio mihi publica clausa ē:
Priuato liceat delituisse loco.
Vos quoq; (si fas est) cōfusa pudore repulsae
Sumite plebeia carmina nostra manus.

Vestae tē
plum
Libertatis
atrium

Asinus
pollio
primus
romae bi
bliotheca
dicauit

In Secundam Elegiam Enarratio.

Ergo erat in fatiſ. In hac elegia: quam plarique perperam iungunt cum ſuperiore: queritur poeta q̄ fata eum in Scythiam compulerint: nec ſacerdoti ſuo opem tulerit aut Apollo: aut Pierides. Deinde dicit ſe in Scythia in aſſiduo ſtetu & mœrore degere. Poſtremo deos precatur: ut quum totiens mortem effugerit: tandem ei mori liceat. Ergo erat in fatiſ noſtris. Ergo fata mea ita conſtituerant. Incepit autem elegiam ab hac coniunctiōe, ergo cum dolore: quem admodum etiã

Ergo

Rgo erat i fatiſ ſcythiã quoq; uiferi nriſ
 Quaq; lycaonio terra ſub axe iacet?
 Nec uos pierides: nec ſtirps latonia ueſtro
 Docta ſacerdoti turba tulitiſ opem.
 Nec mihi qd̄ luſi uero ſine crimine prodeſt:
 Quodq; magis muſa eſt uſa iocofa mea.
 Plurima ſed pelago terraq; picula paſſum
 Vſtus ab aſſiduo frigore pontus habet.
 Quique fugax rerũ ſecuraque in otia natus
 Mollis & impatiens ante laboris eram.
 Vltia nũc patior: nec me mare portuorbũ
 Perdere: diuerſa nec potuere uia.
 Suffecitq; malis animus: nã corpus ab illo
 Accepit uires: uixque ferenda tulit.
 Dũ tamen & uetis dubius iactabar & undiſ:
 Fallebat curas agraque corda labor.
 Ut uia finita eſt: & opus requieuit eundiſ:
 Et pœnã tellus eſt mihi tacta mea.
 Nil niſi flere libet: nec noſtro parciore imber
 Lumine de uerna quã niue manat aqua.
 Roma domuſq; ſubit deſideriumq; locorũ:
 Quicqd̄ & amiſſa reſtat in urbe mei.
 Hei mihi qd̄ totiens noſtri pulſa ſepulchri
 Ianua: ſed nullo tempore aperta fuit.
 Cur ego tot gladios fugiſ: totienſq; minata
 Obruit inſœlix nulla procella caput.
 Diſ: quos experior nimirũ conſtãter iniquoſ:
 Participes irã: quã deus unus habet:
 Extimulate precor ceſſantia fata: meique
 Interitus clauſas eſſe ueritate foreſ.

Augustus quum inquit. Ergo ne ſupremis potuit uox improba uerbis Tam dirum mandare ne// phas: Eſt etiam quandoq; aduerbium & ſignificat cauſam. Vergilius. Illius ergo Venimus: & magnos erebi tranauimus amnes. Seruius tamẽ ita ſcribit. Ergo coniunctiō fuit: ſed per accentus mutationem in aduerbium tranſiit: & eſt ſola particula: quã habet in fine circumflexũ: Multi male putant nomen eſſe indedinabile: & dicunt poſitum eſſe pro cauſa. Cauſa autem nomen. Scythiam quoq; uifere. Quafi dicat non modo relegari ab Augusto mihi cõtingit: ſed etiam i ſcythiã mitti: Scytharum natio (ut ſcribit Diodorus) primo iuxta Araxem flumen parua numero: ppterq; ignobilitatem contempta cõſedit: Ea demum gens naſta regem quendam bellicoſum & militari uirtute præcipuum agros ampliauit: Montanos quidem uſq; ad Caucaſum: Campeſtres uero uſq; ad oceanum: & Mæotidem paludẽ: aliaq; loca ad Tanaim uſq; flumen: Fabulantur Scythæ natam apud eos ex terra uirginem umbilico tenus hominiſ forma: reliquã uiperã: Eam genuiſſe ex Hercule puerum: cuius nomẽ fuit Scythia: hunc quum omnium: qui ante eum fuerant: clarifiſimus euafiſſet. indidiſſe populis ſcytharum nomen: Idem latius etiam refert Herodotus libro q̄rto. Scythiam duplicem eſſe ſcribit Curtius. Europam & Aſiaticam: quas diuidit Tanaiſ: Ptolemaeus Scythiam quoq; duplicem ponit intra & extra Imaum montem: De ſcythiſ: & eorum moribus plura Iuſtinus libro ſecundo. Sub axe lycaonio. Sub Septentrionali plaga: ſic appellata a Califty Lycaoniſ filia: quã in maiorem uſam mutata Lycaonia a poetiſ nominatur. Fabulam narrat Ouidiuſ: & Higinuſ. Stirps Latonia. Apollo Latonã: & Iouiſ filiuſ. Sacerdoti. Ouidio. Sunt enim poetã Apolliniſ: & Muſarum ſacerdoteſ. Vergiliuſ. Me uero primum dulcẽ ante omnia muſã: Quarum ſacra fero. Quod luſi ſine uero crimine. Quod ſcripſi carmina citra crimea. quod uere mihi obiici poſſit. Vero autẽ

Scytharũ natio

Scytharũ appellatio

Scythia duplex

addidit: ut oſtendat ſe damnatum fuiſſe falſo: & iniuſte propter carmen amatorium. Quodq; magis. Nec magis mihi prodeſt q̄ ſcripſerim iocofa. Duo ergo dicit ſibi non profuiſſe: nec q̄ ſcripſerit quã non iure damnari potuerint: nec q̄ iocofa compoſuerit. Vſtus ab aſſiduo frigore. Hoc dicit: quia regio pontica uergit maxime ad ſeptentrionalem plagam: per quã ſpirat boreaſ: de cuiuſ frigoriſ rigore multa Diodoriſ. Pontus. Pontus Euxinuſ: cui adiacet Tomitana ora: quã hic p̄ Põto intelligit. Mare portuorbũ. Mare impoſtuofum: Euxinuſ enim & geticum littuſ in primis eſt deſertum: petroſum: impoſtuofum: ad Aquiloniſ flamina late patens & apertum: ut docet Strabo. Sufficitq; malis animuſ. Sufficit legendum eſt: hoc eſt induruit: nam ſufficit mediã corripit. Labor. Aſperitas tempoſtatiſ: quã conficiebar. Et telluſ mea pœnã. Et terra mei exiliũ. Deſignat autem Tomon. Noſtro lumine. Noſtriſ oculiſ. De uerna aqua. De niue quã liqueſcit uere & fit aqua. Vergiliuſ. Vere nouo geliduſ canis cum montibuſ humor Liquitur. Ianua noſtri ſepulchri. Sæpiuſ ſe mortem euafiſſe dicit. Tot gladios: Quia a Scythiſ ſæpiuſ Tomoſ: ubi erat Ouidiuſ: oppugnata fuit. Deus unus. Auguſtuſ. Mei interituſ. Meã mortuſ.

Littuſ geticum impoſtuofuſ

In Tertiam Elegiam Enarratio.

Aec mea si coniunx. Ad uxorem scribens ex Scythia poeta se excusat q̄ aliena manu scriptam miserit epistolam: quod aliter non potuisse fieri ostendit ob aduersam ualitudinem: qua conficitabatur: si mulq; incommoda commemorat: sed praeter caetera illud fatetur esse maximum q̄ caret ipsi uxoris aspectu: doletq; longe ab eius complexu moriendum esse in ea barbarie & Scytharum truculentia: ubi ei? anima eua natura sit ex Pythagorae sententia: mandat tamen ut eius ossa romam deferantur in parua urna & signentur Epithaphio a se coposito. Ignoti orbis. Scythiae ad qua perq̄ pauci accedunt: & ideo ignotum orbem appellat. Nec coelum patior. Coelum pro aere posuit: cui se dicit non posse assuescere propter nimium rigorem & frigus. Scribit Aristoteles in frigidissimis terris potius ardores febrium fieri: q̄ frigus calorem intus circumobstitit: cuius rei contrarium aestiuo tempore agitur: partes namq; internae frigidiores redduntur. Ardor autem febris est: ergo partibus refrigeratis exterioribus caloris copia interiores redundant. Nec aquis assueuimus istis. Tria elementa quibus maxime fouentur mortales & alitur: sibi infesta esse dicit. Apollinea arte. Medendi arte. Aliena locutum. Quam de aliis rebus in eodem sermo: te tamen tanq̄ amens nomino. Lingua suppressa. Lingua subiacens & debilis: quod his euenit qui languent. Instillato mero. Vino leuiter infuso. Dominam. Te uxorem. Resurgam. Conualescam. Vel poenam. Vel exilium meum. Praecessisset fuga. Praecessisset mors ipsa exilium meum. Integer. Illaesus. Fient tristitia ipso loco. Tristitiam afferent q̄ moriendum sit in Scythia. Accedent. Addentur. Mea anima. Quae non tam cito discedet e corpore. Nec parua tempora. Nec exiguum spatium. Sensus est. Nec lachrymae coniugis ex oculis fluentes protrahent mihi exiguum uitae spatium: quandoquidem ea abest: nec potest mihi officium praestare. Clamore supremo. Solebant cadauera (ut Seruius dicit) ablui calida aqua & per interualla conclamari q̄ solet praerunq; uitalis spiritus exclusus putari & homines fallere. Seruabantur enim septem diebus & calida abluebantur aqua: & post ultimam conclamationem comburebantur. Vnde dixit Apuleius libro secundo met. Ecce iam ultimum desieratq; conclamatus processerat mortuus: & Terentius illud traxit. Desine iam conclamatum est. Vnde etiam Ouidius hoc in loco supremum clamorem appellat. Condet amica manus. Solebant magis propinqui etiam mortuorum oculos claudere: ut alibi plenius diximus.

Ardores
febrium in
frigidissimis
terris
maiores

Cadauera
abluebant
Conclamabant
cadauera

Conclamatum est

Aec mea si coniunx miraris epistola: q̄re
Alterius digitis scripta sit: aeger eram.
Aeger in extremis ignoti partibus orbis:
Incertusq; meae pene salutis eram.
Quem mihi tunc animam dura in regione iacenti
Inter saurobatas esse getasque putas?
Nec coelum patior: nec aq̄s assueuimus istis:
Terraq; nescio quo non placet ista modo.
Non domus apta satis: non hic cibus uilis agro
Nullus apollinea qui leuet arte malum est.
Non qui soletur: non qui labentia tarde
Tempora: narrando fallat amicus adest.
Lassus in extremis iaceo populisq; locisque:
Et subit affectu nunc mihi quicquid abest.
Omnia cum subeant: uincis tamen omnia coniunx:
Et plus in nostro pectore chara tenes.
Te loquor absentem te uox mea nominat una
Nulla uenit sine te nox mihi: nulla dies.
Quin etiam sic me dicunt aliena locutum:
Ut foret amentis nomen in ore tuum.
Si iam deficiam: suppressaque lingua palato
Vix instillato restituenda mero:
Nunciet huc aliquis dominam uenisse: resurgam.
Spesque tui nobis causa uigoris erit.
Dumque ego sum uitae dubius: tu forsitan istic
Iucundum nostri nescia tempus agis.
Non agis affirmo: liquet hoc charissima nobis
Tempore agi sine me nil nisi triste tibi.
Si tamen impleuit mea fors quos debuit annos:
Et mihi uiuendi tam cito finis adest.
Quantum erat o magni perituro parcere diuis:
Ut saltem patria contumularer humo.
Vel poena in mortis tempus dilata fuisset:
Vel praecessisset mors properata fugam.
Integer hanc potui nup bene reddere uitam:
Exul ut occiderem nunc mihi uita data est.
Tamen procul ignotis igitur moriemur in oris:
Et fient ipso tristitia fata loco?
Nec mea consueto languescent corpora lecto:
Depositum nec me qui fleat ullus erit?
Nec dominae lachrymis in nostra cadentibus ora
Accendet animae tempora parua mea?
Nec mandata dabo: nec cum clamore supremo
Labentes oculos condet amica manus?
Sed sine funeribus caput hoc: sine honore sepul
Indeploratum barbara terra teget? (Chri
Ecquid ubi audieris: tota turbabere mente?

Ecquid, Nunquid. In has partes. In Scythicā: & septentrionalem plagam. Quam patriam amisit. Quam in exilium eiectus fuit. Extenua. Leua: imminue. Forti corde. Forti animo. Mala. Mortem meam: & exilium. Non rude. Non inexpertum. Atque utinam pereant animæ: Utinam inquit ex Epicureorum sententia cum corporibus animæ interirent. cui sententiæ adhæsit prodicus. Diagoras. Bias: & Plynus. cuius uerba hæc sunt: Post sepulturam aliæ: atque aliæ Manium ambages. Omnibus a summa die eadem: quæ ante primam. Nec magis a morte sensus ullus: aut eorpori aut animæ: quæ ante

Animæ cum corporibus intereunt secundum epicureos

Et feries pauida pectora fida manu.
 Ecquid in has frustra tēdēs tua brachia partes
 Clamabis miserū nomen inane uirū?
 Parce tamē lacerare genas: nec scide capillos:
 Nō tibi nūc primum lux mea raptus ero.
 Cū patriam amisit: tunc me perisisse putato:
 Et prior & grauior mors fuit illa mihi.
 Nūc si forte potes: sed nō potes optima cōiūx
 Finitis gaude tot mihi morte malis.
 Quid potes: extenua forti mala corde ferēdo:
 Ad mala iā pridem nō rude pectus habes.
 Atque utinā pereant aiæ cum corpore nostro:
 Effugiatque auidos pars mea nulla rogos.
 Nā si morte carens uacuas uolat' altus i auras
 Spiritus: & samū sunt rata dicta senis.
 Inter sarmaticas romana uagabitur umbra:
 Perque feros manes hospita semper erit:

natalem: Eadem enim uanitas in futurum etiam se propagat: & in mortis quoque tempora ipsa sibi uitam mentitur. alias immortalitatem animæ: alias transfigurationem: alias sensum inferis dando. & manes colendo: deumque faciendo: qui iam etiam homo esse desierit. Ceu uero ullo modo spirā di ratio homini a ceteris animalibus distet: aut non diuturniora in uita multa reperiantur quibus nemo similem diuinat immortalitē. Quod autem corpus animæ prosequitur materiam: ubi cogitatio illi? quomodo uisus? auditus? aut qui tangit? qui usus? eius? aut quod sine his bonum? quæ deinde sedes? quātaue multitudo tot sæculis animarum uelut umbrarum? puerilium ista deliramentorum: auidæque nunquam desinere mortalitatis commenta sunt: Quam opinionem falsam esse docuit Pherecides Syrus. qui primus dixit animos hominum esse sempiternos. Hoc etiam discipulus eius Pythagoras maxime confirmauit ut docet Cicero in primo Tusculanarum quaestionum: & Plato in Alcibiade ac etiam in libro de anima. Nam si morte carens. Hoc pythagoras apud Ouidium in met. apertius ita docet. O genū attonitum gelidæ formidine mortis. Quid

Animi hominum se piterni De aiæ secundum pythagorā

styga: quid tēnebras: & nomina uana timetis Materiam uatum: falsique pericula mundi? Corpora suæ rogos flamma: seu tūc uetustas Abstulerit: mala posse pati non ulla putetis. Morte carent animæ semperque priore relicta Sede: nouis domibus uiuunt: habitantque recepte. Ipse ego (nam memini) troiani tempore belli Panthoides euphorbus eram. cui pectore quondam Cognoui clypeum læuæ gestamina nostræ Nuper ab anteis templo iunonis in argis. Omnia mutantur. nihil interit errat: & illinc Huc uenit: hinc illuc: & quoslibet occupat artus Spiritus: eque feris humana in corpora transit. Inque feras noster: nec tempore deperit ullo. Utque nouis facilis signatur cæra figuris. Nec manet ut fuerat: nec fortunam seruat eandem. Sed tamen ipsa eadem est: animam sic semper eadem Esse: sed in uarias docet migrare figuras: Docet etiam Plato libro. x. de rep. quomodo singulæ animæ uitas singulas eligeant: electionemque fieri solitam secundum uitæ prioris consuetudinem: Animam enim inquit: quæ olim Orphei fuerat: uidisse cygni uitam odio muliebris generis eligentem nolentem uidelicet ex mulieribus: a quibus occisus fuerat nasci: Thamyris uero philomenæ. cygnum etiam conspexisse ad humanæ uitæ electionem conuersum. Aliquam uero ex fortibus leonis degisse uitam: Hanc uero Aiæcis Thelamonii fuisse dicebat fieri hominem recusatam: dum armorum iudicium olim datum mente reuolueret. Post hunc Agamēnonis animam propter trumnas odio humani generis uitam aquilæ ascuuisse: Atlantes autem animam: cui media quædam fors contigerat intuitam dixit quam maximis honoribus uir certator afficiatur: continere se non potuisse: quin uitā certatoris eligeret: Animam deinde Epei panopœensis ad artificiosæ mulieris naturam protinus aduentasse: Longe uero inter nouissimas ridiculosi Therstis animam induisse: & paulopost id etiam subiungit. Ex feris item aliis in homines transire animas asserbat: & inuicem commutari: iniustas quidem in feras agrestes: iustas autem mansuetorum animalium uitam capere: atque omnes hunc in modum confici missiones: De pythagora multa etiam Gelius libro quarto: sed plura Diogenes in eius uita.

Aiæ uitas singulas eligeant secundum Platonem

Morte carens, Immortalis. Volat in uacuas auras. A corpore diuulsus aera petit. Et dicta samii senis. Et ea: quæ dixit Pythagoras Samius: quæ animæ e corporibus recedentes primo peterent aera. deinde in alia corpora transirent: Samium autem appellat Pythagoram: quoniam Samum patriam habuit ut docet Apuleius libro tertio floridorum. Sunt rata. Sunt firma. Umbra romana. Anima romani hominis: & Ouidii. Vagabitur. Errabit. Per feros manes. Inter feras animas Sarmatarum. Vergilius. Perque duas in morem fluminis arctos. Manes autem (autore Seruio) sunt animæ illo tempore: quo de aliis recedentes corporibus nondum in alia transferunt: sunt autem noxie: & dicuntur:

Pythagoras samii Per pro Inter Manes

Manum per antiphrasim nam Manum bonum est: unde etiam & Manē dicunt: Alii manes a manando dictos putant. Nam animabus plena sunt loca inter lunarem & terrenum circulum unde defluunt. Quidam Manes deos infernales tradunt. De manibus plura alias. Semper erit hospita. Semper erit peregrina: quoniam nunquam discedet e scythica regione: quemadmodum corpus. Etiam mortuus. Etiam defunctus.

Mane

Antigone Non ero exul. Non uidebor exulare. Non uetat hoc quisquam. Nemo sepulture officium negat. Fratrem thebana peremptum: Antigonen designat Oedipodis thebarum regis filiam: quæ fratrem Eteoclem sepeliuit: quanuis Creontes rex Thebarum eos qui in bello thebano perierat: insepultos iacere uoluisse. ut elegantissime cecinit Papinius in ultimo thebaidos libro. Et amomi puluere misce. Amomum (ut scribit Dioscorides) est genus herbarum odoratissimæ: cuius frutex similis est botruo in circuitu cuiuslibet arboris nascens: ramulos habens siccos: & duros uirgultis assimiles: coloris subrufi: circa quos habet folia copiosa: ex Thyrso botruoso semen redolens: & sibi connexum florem album ueluti uiolæ folia similia Brionia. Brionia autem uitis alba est. Triplex autem est Amomum: Armenaicum quod cæteris præstat fului coloris: Secundum Medicum: Tertium Ponticum. Carpitur autem (autore Plynio) cum radice multipliciter leuiter componitur protinus fragile. Laudatur quam maxime punicæ mali foliis simile: nec rugosis colore ruffo. Secunda bonitas est pallida: herbaceum prius: pessimum candidum: quod uetustate euenit. Crede. Cōde: legitur etiam pone. Quisquis amasti. Quisquis deperisti puellam aliquam. Feralia munera. Inferias dicit: Quomodo autem inferiæ mortuis fierent: & quomodo in his uterentur coronis: docet Ouidius libro secundo fastorum his uersibus: Parua petunt manes: pietas pro diuite grata est Munere: non auidos styx habet unda deos. Tegula porrectis satis est uelata coronis. Et sparsæ fruges: paruaque mica salis. Inque mero mollita ceres: uiolæque soluta. Hæc habeat media testa relicta uia: Nec maiora ueto: sed & his placabilis umbra est. Adde preces positæ & sua uerba foci: Hunc morem æneas pietatis idoneus autor Attulit in terras iuste latine tuas Ille patris genio solennia dona ferebat. Hinc populi ritus edidicere pios.

Brionia

Amomū

triplex

Mortuo

tū i ferias

In Quartam Elegiam Enarratio.

Mihi chare quidem. Amicum charissimum quem propter Augustum non audeo nominare: poeta admonet: ut magna atria & potentes fugiat: qui quanuis possint plurimum prodesse non profunt: sed potius nocent: quod non ut ab Ouidio: sed ab Apollinis oraculo dictum in memoria semper habendum censeo. Laudat deinde amici fidem: quam sibi in aduersis rebus nunquam defuisse cognouit: simulque enumerat exilii sui incommoda: interque ea in primis ponit amicorum absentiam: quos quanuis locorum intervallo multum distet: se tamen amare dicit: rogat eos postremo: ut: quam possunt illi operam ferant. Tempore duro. Rebus meis aduersis: in quibus uera amicitia potissimum cognoscitur. Vobis. Experientia. Viue tibi. Tecum habita. Prælustria. Præclara atria.

Ossa tamen facito parua referantur in urna.
Sic ego non etiam mortuus exul ero.
Nō uetat hoc quæquam: fratrem thebana peremptum
Supposuit tumulo rege uetante foror.
Atque ea cum foliis & amomi puluere misce:
Atque suburbano condita crede solo.
Quosque legat uersus oculo propante uiator.
Gratibus in tumuli marmore cæde notis.
Hic ego qui iaceo tenerorum lusor amorum
Ingenio perii naso poeta meo.
At tibi que trahis ne sit graue: quisquis amasti:
Dicere nasonis molliter ossa cubent.
Hoc satis in tumulo est: & enim maiora libelli:
Et diuturna magis sunt monumenta mei.
Quos ego confido: quanuis nocere: dauros
Nomen & auctori: tempora longa suo.
Tu tamen extincto feralia munera ferto
Deque tuis lachrymis humida ferta dato.
Quamuis in cinerem corpus mutauerit ignis
Sentiet officium mœsta fauilla piū.
Scribere plura libet: sed uox mihi fessa loquē
Dictandi uires siccaque lingua negat. (do
Accipe supremo dictum mihi forsitan ore:
Quod tibi que mittit non habet ille: uale.

Mihi chare quod semper: sed tempe duro
Cognite: res postquam precubere meæ.
Vobis edocto si quæquam credis amico:
Viue tibi: & longe nomina magna fuge.
Viue tibi: quantumque potes prælustria uita:
Sæuum prælustri fulmen ab arce uenit.
Nā quanquam soli possunt prodesse potentes:
Nō profunt: potius plurimum obesse solent.

Demissa antenna. Deducta antenna. Plus timoris. Maiorem formidinem. Paruis. Modicis scilicet uelis: & minus latis. Aspiciat ut summa. Leuis cortex solet in summa aqua natate nec mergi: quia eum nullum detrahit pondus. At rætia magno plumbi pondere mergi solent: per corticem autem leuam & rætia homines tenues: per plumbum uero potentes designat: qui ut plumbum grauiore casu clientes præcipites trahunt quo uolunt. Leuis aura. Leuis & paruus uentus: per quem mediocritatem suam designat & comparis fortunæ hominum consuetudinem: qua usus fuit anteq̃ Augusti gratiam iniret. Qui ca-

Effugit hybernas demissa antenna procellas.

Lataq̃ plus paruis uela timoris habent.

Aspiciat: ut summa cortex leuis innatat unda?

Cū graue nexa simul rætia mergat onus?

Hæc ego si monitor mōitus pri⁹ ipse fuisset

In qua debbam forsitan urbe forem.

Dū tecum uixi: dum me leuis aura ferebat:

Hæc mea p̃ placidas cymba cucurrit aq̃s.

Qui cadit i plano (uix hoc tñ euenit ipsum):

Sic cadit: ut tacta surgere possit humo.

At miser elpenor tecto delapsus ab alto

Occurrit regi debilis umbra suo.

Quid fuit: ut turas agitare dædalus alas:

Icarus immensas nomine signet aquas.

Nempe quod hic alte: demissus ille uolabat.

Nā pennas ambo nō habuere suas.

Crede mihi bene q̃ latuit: bene uixit: & itra

Fortunā debet quisque manere suā.

Nō foret eumedis orbis: si filius eius

Stultus achilleos non adamasset equos.

Nec natū in flāma uidisset: in arbore natas:

Cepisset genitor si phaetonta merops.

Tu quoq̃ formida nimium sublimia semper:

Proposuiq̃ precor cōtra he uela tui.

Nā pede in offenso spaciū procurrere uitæ

dit in plano. Qui in planitie aliqua decedit: id est qui a mediocritate & eiusdem conditionis hominibus damno aut iniuria afficitur. At miser Elpenor. Elpenor apud Circen ebrius dum sociorum strepitus abeuntium audit & abire properat: pronus e longis lapsus scalis collum fregit: quod ipse apud inferos sciscitanti Vlyssi refert præcaturq̃ eum ne se dimittat insepultum: ut in Odyssæa scribit Homerus. Ouidius. Neue gradus adeas Elpenore cautius altos Vimq̃ feras uini quo tulit ille modo. Quid fuit. Quæ causa fecit. Ut turas agitaret Dædalus alas. Ut Dædalus tuto uolaret. Icarus uero ceciderit. Fabulam narrat Diodorus. Et Ouidius libro octauo met. Signet aquas. Mari Icaro nomen imponat. Hic alte. Icarum intelligit: qui quā altius uolaret: solis æstu cara liquefacta laxatisq̃ alarum iuncturis in mare decedit. Demissus ille uolabat. Depressus Dædalus iter tenebat: qui prope mare delatus alis sæpius madefactis in Siciliam peruenit incolumis: ut scribit Diodorus. Bene qui latuit: bene uixit. Quicumq̃ humili fortuna contentus latuit: tutus uixit. Et intra fortunam debet. Et subaudi creditur mihi. Non foret Eumenides orbis. Legendum est eumedes. Dolonem autem designat Eumedis filium. Vergilius i duodecimo Aeneidos. Parte alia media Eumedes in prælia fertur Antiqui proles bello præclara dolōis. Hic (ut libro decimo Iliados scribit Homerus) missus speculator ad græcorum castra pactus pro remuneratiōe Achillis equos i Diomedem & Vlysses incidit: quod speculatum quoq̃ ierant ad troianos: illi promissa ei impunitate: troianorum consilia ab eo didicerunt: inter cætera facti certiores de aduentu Rhesi Dolonem interficiunt. Thracum castra aggrediuntur. Equi inde abducti sunt. Non foret orbis.

Elpenoris
mors

Summū
Nōtū
id

Dolonis
mors

Non foret priuatus Dolone filio. Nec natum i flamma. Phaetonta intelligit: de quo diximus supra. Dicitur est autem Phaeton a luce ardoris sui: ut scribit Seruius φαῖτος enim lucidum significat. Ab irato enim Ioue fulmine ictus in padum cecidit: qui ab eo Eridanus græce dicitur: ut Plinius docet: Phaeton enim primo Eridanus dicebatur. Illud notandum Eridanum fluum duplicem esse. Alterum in Italia. Alterum qui in Ilium labitur: de quo ita scribit Pausanias. Fluuii Athenis labuntur Iliis: & qui in eum immittit Eridanus gallico Eridano cognominis: quam rem etiam ita uidetur Strabo libro nono significare. Sicut in fluuiorum aggregatione ridere Callimachus inquit: si quis scribere audeat Athenienses uirgines purum Eridani haurire uinum. Et Ouidius in primo met. ita cecinit. Eridanusq̃ senex: ubi quidam Apidanum pro Eridano falso legendum putant deprauantes potius carmen q̃ corrigentes: cum etiam in omnibus exemplaribus semper hactenus ita lectum sit: ut docuimus. Quare qui Apidanum legedum putarunt: hoc decepti sunt: q̃ unum tantum Eridanum in Italia fuisse credidere: quā alter etiam Athenis olim labens prius: quam Padus cognominatus fuerit Eridanus: ad cuius differentiam Ouidius illum senem appellauit. In arbore natas. Heliades accipe: quæ i populos mutatae sunt: ut notum est ex secundo Ouidii met. Genitor merops. Merops Clymenes maritus & Phaetontis pater putatiuus. Cōtrahe uela. Cohibe desiderium. Est autem a nauigatibus sumpta Metaphora: qui aliquo enauigaturi: mutata postea sententia uela contrahunt.

Phaeton
Eridanus
Eridanus
duplex

Ouidii
met. locus

Fuisse, Suaudi me. Tempore quas uno, Ordo est, Quas & fida uerba dabas uno tempore, Stadio. Fautore. Amicitias & tibi iuge pares, Hoc etiam scribit Curtius libro sexto his uerbis, Nam & tristissima inter pares est amicitia. Quod adhuc non exulat, Cuius fama adhuc non potuit exulare, Scythicus pontus, Mare Euxinum: quod Scythiam alluit. Astricto gelu, De humili rigore ponti diximus supra. Cætera, Omnia alie præter famam, Designat autem inter cætera corp⁹ ipsum. Vrsæ erimãthidos, Vrsæ arcadiæ: ab Erimantho monte in finibus arcadiæ per quã uersam maiorem significat. Bosphorus, Cimmerium Bosphorum accipe non Thracium: de quo diximus supra, Committitur autem paludi: quã Meotidem appellamus, Cimmerius autem appellat a Cimmerio oppido Scythiæ: quod alto nomine Cerberton uocabatur: ut plynius meminit in quito, Strabo uero Cimmerium Bosphorum dictũ putat quasi Cymbricum a Cymbris: qui incertis errabundi sedibus usq; ad Meotim paludem militiam agitarunt, Hinc Lactãtius mentem tenebris Cimmeriis attriorem dixit: quoniam ea ora obscura est, Tibullus, Cimmerion etiam obscuras accessit ad oras: Quis nunq; cadente dies apparuit ortu Seu supra terras phœbus seu curreret infra, Homerus, Illis sol nunq; phaeton sua lumina spargit per nitiosa super nox semper tenditur istis, Et Ouidi⁹ in undecimo met, Quo nunq; radiis oriensue cadensue Phœbus adire potest: nebulæ caligine mistæ Exhalatur humo dubiæ ue crepuscula noctis.

Et tanais, Tanais a Septentrione ad meridiem uergens in mediã fere Meotida: defluit & Europam ab Asia diuidit: ut Curtius docet, Lucanus, Asia quoq; terminus idem, Europæ mediæ dirimens: confinia terræ Nunc huc nunc illuc qua fluctatur ampliat orbem. Sic tamen hæc absunt, Ordo est, Tamen hæc sic absunt: ut cuncta quæ nunc est contingere corpore: sunt uidentia meo animo. Hæc tamen inquit: quibus careo: ita a me remota sunt: ut ea quæ quum non possim corpore contingere: animo complectar. Aggrauat, Graues facit quum considero me non posse frui eius præsentia. Illa leuat, Eadem uxor exonerat molestiam quum eius erga me amor & fides occurrit. On⁹ sibi impositum, Vel mariti absentia: uel certe on⁹ impetrandi reditus ab Augusto. Vos quoq; pectoribus. Aliud eius incommodum: hoc est amicorum absentiam commemorat. Est anceps, Est ambiguum: an uelitis nominari in meis uersibus, Vel certe est dubium & periculosum uos nominare. Protrahet, In longum trahet: & posteris notum faciet. Si quis amauit occulte, Si quis me clam dilexit.

Amicitia
inter pa
res firmis
sima

Cimmerius
bospor⁹
Meotis
Cimmerii
appellatio

Cimmeria
tenebrae

Tanais

Dignus es: & fato candidiore frui.
Quod pro te ut uoueam mihi pietate mereris
Hæsurãq; mihi tempus in omne fide:
Vidi ego te tali uultu mea fata gementem
Qualem credibile est ore fuisse meo.
Nostra tuas uidi lachrymas sup ora cadetes:
Tempore quas uno fidaq; uerba dabas.
Nunc quoq; sum motu studio defendis amicũ
Et mala uix ulla parte leuãdx leuas.
Viue sine inuidia: mollesque iglorius annos
Exige amicitias & tibi iunge pares.
Nasonisq; tui quod adhuc nõ exulat unũ
Nomen ama: scythicus cætera pötus hêt.
Proxima sideribus tellus erimãthidos uersæ
Me tenet astricto terra perusta gelu.
Bosphorus & tanais supãt: scythiãq; paludes
Vixq; sauis noti nomina pauca loci.
Vlterius nihil ẽ: nisi nõ habitabile frigus:
Heu quã uicina est ultima terra mihi.
At longe patria est lōge ẽ clarissima cõiunx:
Quicqd & hæc nobis post duo dulce fuit
Sic tamen hæc absunt: utq; cõtingere nõ est
Corpore, sunt aĩo cuncta uidentia meo.
Ante oculos errat dom⁹: urbs, & forma, loco
Accedũtq; suis singula facta locis. (rũ
Coniugis ante oculos, sicut p̄sentis imago:
Illa meos casus aggrauat: illa leuat.
Aggrauat hæc qd̄ abest: leuat hæc: qd̄ p̄stat
Impositũq; sibi firma uet̄ onus. (amorẽ:
Vos quoq; pectoribus nostris hæretis amici
Dicere quos cupio nomine quenq; suo.
Sed timor officium cautus compescit, & ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.
Ante uolebatis gratique erat instar amoris
Versibus in nostris nomina uestra legi.
Quod qm̄ est anceps: itra mea pectora quẽq;
Alloquar & nulli causa timoris ero.
Nec meus iudicio latitãtes uersus amicos
Protrahet: occulte si quis amauit: amet.
Scite tamen quãuis lōga regione remotus
Absim. uos animo semper adesse meo.
Et qua qsq; potest oro: mala nostra leuate:
Fidã proiecto neue negate manum,

Contacti simili forte. Perculsi eiusmodi infortunio quali ego sū. Rogetis idē. Idem scemini: qđ ego.

In Quintam Elegiam Enarratio.

Sus amicitiae tecum. Amici fidem perspectam & cognitam in aduersis praecipue rebus laudat Ouidius: quam dicit nunq̄ abituram ex eius animo: precaturq; deos: ut ei tribuant in posterum amicos: quos in secundis rebus possit iuuare. Demum fatetur se ali exiguā spe: ut aliquando Augustus mitior fiat: & magis placidum tribuat exilium. Vfus amicitiae.

Consuetudo necessitudinis. Fuit paruus mihi tecum. Fuit rarus mihi tecuz: quia raro utebar cōsuetudine tua. Vt illam non aegre posses dissimulare. Vt posses illam facile celare: & ostendere te non fuisse mihi amicum. Ni me complexus Nisi me uehementer amasses foeliciori mea fortuna: quanuis parua mihi tecum esset consuetudo. Igne iouis, Augusti ira. Et adire limē. Et domum meam accedere. Idq; recens praestas. In praesentia quoq; idem facis. Veterum. Subaudi amicorum. Mihi misero. Scilicet praestitere.

Confusos uultus. Vultus perturbatos. Scis charum ueri nominis esse loco. Quia charum illum appellauerat: ostendit in eius uerbi uerum amoris nomen designari χαρις enim gratiam significat & amorem. Vnde Cicero libro primo de natura deorum ita scribit. Charum ipsum uerbu est amoris: ex quo amicitiae nomen est deductum. Proba. Affirma. Meum uotum. Meum desiderium: ut reddatur mitior Augustus. Quo quisq; est maior. Augustum placari posse arguit.

Magis est placabilis ira. Iram esse scribit Aristoteles cupiditatem doloris reponendi: quam Ouidius inquit animum magnum & bene institutu abiciere: nec enim (ut ait Seneca) quicq; magnum est: nisi q; simul & placidum: & idem: irasci p̄ suis non est pii animi: sed infirmi: Ira autem distat ab iracundia: ut ebrius ab ebrioso: & timens a timido: iratus potest non esse iracundus. Iracundus non potest aliquando iratus non esse. Corpora magnanimo. Exemplo leois docet magnum animum facile ira ponere. Scribit enim Plynius Leonis tantum ex feris clemetiam in supplices: siqdem prostratis parcat. Dardanii senis. Priami petentis ab Achille Hectoris cadauer: ut in Iliade scribit Homerus. Quae ducis emathii. Alexandrum Macedonem dicit. Macedonia enim antea nomine Emathionis regis: cuius prima uirtutis experimenta in illis locis extitere: Emathia cognominata ē: autore Iustino ac Gelio. Pharos. Pharos insulam paulum supra Canopieum ostium pro Alexandria ponit: quam ille in aegypto condidit ad ipsius insulae similitudinem: ut docet Plutarchus: ad quem locum eius etiam corpus detulit Ptolemæus Lagi filius: quod perdicæ abstulit: Fuitq; repositum in alueo aureo. Sed Coccus cui cognomento fuit Ptolemæus ablato aureo loculo uitreum reposuit, autor Strabo. Scribit etia; Cur-

Prospera sic maneat uobis fortuna: nec unquam
Cōtacti simili forte rogetis idem.

Sus amicitiae tecū mihi paruus ut illā

Non aegre posses dissimulare: fuit.

Ni me cōplexus uinclis ppioribus eēs:

Nauē mea uento forsā eunte suo.

Vt cecidi: cunctiq; metu fugere ruina;

Verfaq; amicitiae terga dedere mea.

Ausus es igne iouis pcussum tāgere corpus:

Et deplorata limen adire domus.

Idque recēs praestas nec longo cognitus usu.

Quod uetere misero uix duo tresue mihi.

Vidi ego cōfusus uultus uisofq; notauī:

Osque madēs fletu pallidiusque meo.

Et lachrymas cernēs i singula uerba cadētes.

Ore meo lachrymas: auribus illa bibi.

Brachiaq; excepī presso pendentia collo.

Et singultūs oscula mixta sonis.

Sū quoq; chare tuis defensus uiribus absens

Scis charum ueri nominis esse loco.

Multaque praeterea manifesti signa fauoris

Pectoribus teneo non abitura meis.

Dii tibi posse tuos tribuant defendere semp:

Quos in materia prosperiore iuues;

Si tamē interea quid in his ego perditus oris:

Quod te credibile est q̄rere: quæris: agā.

Spe trahor exigua: quā tu mihi demere nolī

Tristia leniri numina posse dei.

Seu temere expecto: siue hoc cōtingere fas ē.

Tu mihi quod cupio fas precor esse p̄ba.

Quæque tibi est linguæ faciūdia cōfer i illud

Vt doceas uotum posse ualere meum.

Quo q̄sque est maior: magis ē placabilis iræ

Et faciles motus mēs generosa capit.

Corpora magnanimo satis ē prostrasse leoni.

Pugna suū finem: cū iacet hostis: habet.

At lupus & turpes instant morientibus urfi:

Et quæcunque minor nobilitate fera est.

Maius apud troiā fortī qđ habemus achille:

Dardanii lachrymas non tulit ille senis.

Quæ ducis emathii fuerit clemetia; pharos

Charum

Ira quid

Iracundia

Leonis clemetia

Emathia
Pharos

Vbi Alexander cōditus.

Pharos quid

Pharos in sula unde dicta

Exequiæ Alexandri magni

Dolor gētiū ob alexandri mortem

Senecæ duo

Hebes fabula

Hebe iuuentutis dea

tlus corpus Alexandri a Ptolemæo : cui ægyptus cesserat, Memphim & inde paucis post annis Alexandriam trāslatum esse. De Pharo ita scribit Strabo libro decimo septimo Pharos insula quædam est oblonga opposita Alexandriæ quæ continenti adiacet: bicipitem ad eam portum faciens. Nam quum littorea regio sit sinuosa: duo promōtoria in mare emittit: inter quæ insula iacet: quæ portum claudit. Est ibi petra quædam mari circumdata quæ turrim habet multis tabulatis excelsam: & albo lapidē mirifice structam eodem nomine quo insula. Eam Softratus Gnidius regum amicus posuit ob nauigantium salutem ut

epigrāma declarat. Nam quum ora ex utraq; parte iportuosa & humilis eēt & cautes & breuia haberet: signum aliquod necessarium fuit altū & clarū quo nauigantes ad portum ingressum dirigerētur: Pharos a priscis dictas turres machinasue in portibus ad præluendi ministeriū nocturnosq; nautarum cursus dirigendos fabricatas: sicut iam tales pluribus locis inquit Plynius flagrant: ut Rauennæ. Talis pharos fuit quoq; capreis tēpore Tiberii: ea concidens portendit mortem Tiberii. Sunt qui scribant pharon: a græcis latinisq; iuxta appellari ex ipsius rei usu eo: q; longē uideatur a nauigantibus tanquam φαρος: quod significat lucidum. Solinus scribit Aegyptios in portibus ma-

chinas ad præluendi ministerium fabricatas pharos dicere. Pharos autem insula sic eognominata fuit a magistro nauis Menelai: cui id nomen fuit: ibidem ab aspide interempto & sepulto: ut Anticlidē scripsit: ea olim insula fuit: postea Alexandriæ ponte coniuncta: ut scribit Plynius: dicente Luciano. Insula quondam in medio stetit illa mari sub tempore uatis Proteos: at nunc ē pellæis proxima muris Cæsar etiam in commentariis ita scribit. Pharos est ī insula turris magna altitudine mirificis operibus exstructa: quæ nomen ab insula accepit: hæc insula obiecta Alexandriæ portum efficit: sed a superioribus regionibus in longitudinem passuum noningentorum in mare iactis molibus angusto itinere & ponte cū oppido coniungit. Præclariq; docent funeris exequiæ, Alexandri clementiæ in hostes testis locupletissima fuit Alexandria: ubi conditum fuit eius cadaver: cui parentauit Ptolemæus, quam rem hic per exequias designat Ouidius: ex quo designat Alexandrum quoq; iram posuisse & clementia usum in omnes: qđ est generosa mentis peculiare: cuius rei Pharon testem esse dicit: propterea q; ob regis clementiam eius cadauer ita honorifice seruatum fuit. De Alexandri corpore ita scribit Strabo. Circuitus quidam est Alexandriæ in quo regum sepulturæ & Alexandri erat. Nam Ptolemæus Lagi filius Alexandri corpus Perdicæ abstulit: quum id ex babylone deferret: atq; huc diuerneret: auaritia tractus: ut ægyptum sibi uendicaret: periit ille a militibus interemptus. Nam quum Ptolemæus aduentasset eum in insula deserta inclusit: ubi Sarissis confossus est: Alexandri corpus Ptolemæus Alexandriam detulit: eiq; parentauit. Potes etiam per exequias intelligere mœrorem gentium deuictarum ab eo post mortem: idq; ob eius clementiam. Nam

(ut scribit Iustinus) omnes barbaræ gentes paulo ante deuictæ: non ut hostem eum: sed ut parentem luxerunt. Quin ipsa quoq; Darii mater mortem sibi ipsa cōsciuit: uel (ut alii malunt) inedia periit: per Pharon igitur Alexandriæ & Aegypti: per exequias uero cæterorum dolorem designat. Superior sententia magis placet. De clementia Alexandri in deuictos: & morte: ac ploratu: lamentisq; & planctibus uariarum gentium: legito Curtium & Iustinum. De ueneni uero ui quod ei datum serant. Idem Curtius, Iustinus. Vitruuius libro octauo. Herodotus & Plutarchus abunde scripsere. Ad mitiās. Ad magis mitem animum. Iunonis gener est. Herculem dicit qui Heben Iunonis filiam uxorem duxit dicente Seneca poeta in Octauia: Deus Alcides possidet Hebe: Nec Iunonis iam timet iras: Cuius gener est: qui fuit hostis. Dixi autem Senecam poetam: quoniam Senecæ duo fuerunt. Alter philosophus Neronis præceptor. Alter uero Tragœdiarum scriptor: quod apertissime declarat Sidonius poeta his uersibus. Non qđ Corduba præpotens alumnus Facundum ciet: hic putes legendum. Quorum unus colit hispidum Platona. Inca sumq; suum monet Neronē. Orchestra quatit alter Euripidis Picum scætib; Eschylon sequutus. & Martialis. Duosq; Senecas unicūq; Lucanum Facunda loquitur Corduba. Quare corrigendus est error eorū: qui putant unum tantum Senecam fuisse poetam pariter & philosophum: ac Neronis præceptorem. Sane Hebe (ut in Odyssea scribit Homerus) filia fuit Iouis & Iunonis. Alii uero solius Iunonis: quæ in conuiuio Apollinis lactucas agrestes comedit: & facta ilico grauida ex eo conceptu Heben peperit: quæ quia formosa erat. Ioui pocula ministrabat: ut in quarto Iliados docet Homerus. Postremo Herulem in Oeta monte mortalitate exusta in numerum deorum assumpto coniunx data est. Heben autem scribit Seruius esse iuuentutis deam. Non sit cruenta. Non sit capitalis aut cæde alicuius aspersa. Mihi quærenti perfundare cuncta. Mihi quærenti omnia meo imperio subiicere: & orbem inuadere. Non est petendum: Non sum impetu aut insidiis aggressus. Non aliquid dixi. Non aliquid locutus sum quod imperato-

rem offenderet. Violenta. Minans uim aliquam.

Præclarique docent funeris exequiæ.
Neue hoium referam flexas ad miuus iras:
Iunonis gener est: qui prius hostis erat.
Denique nō possum nullam spare salutem:
Cū non sit pœnæ causa cruenta meæ.
Nō mihi quærenti pessundare cuncta petitū
Cæsareum caput ē quod caput orbis erat.
Nō aliquid dixi: uiolentaque lingua locuta ē;

Verba profana, Verba non sancta. Plautus. Sanctum an profanum habens parui penditur. Profanum autem (ut est autor Macrobius) omnes pœne consentiunt id esse: quod extra fanaticam causam sit: quasi porro a fano & religione secretum: cuius significatus exemplum consecutus est Maro: quum de luco & aditu inferorum sacro utroq; loqueretur dicens. Procul o procul este profani. Conclamat uates totoq; absisti te luco. & Liuius libro nono. Interea dedite inquit profanos nos quos salua religione potestis. Trebatius id prophanum proprie dici ait: quod ex religioso & sacro in hominum usum proprietatemq; conuersum est.

Profanum
quid

Lapsaue sūt nimio uerba profana mero.
Inscia qđ crimen uiderūt lumina plector:
Peccatumq; oculos est habuisse meū.
Non eqdem totā possum defendere culpā:
Sed partem nostri criminis error habet.
Spes igitur superest facturū ut molliat ipse
Mutari pœnā cōditiōne loci.
Hoc utinā ntidī solis prænunciū ortus
Afferat admissō lucifer albus equo.

Oedus amicitiaē nō uis charissime nr̄a
Nec si forte uelis dissimulare potes.
Donec enī licuit: nec te mihi charior alter
Nec tibi me tota iūctior urbe fuit.
Isq; erat usq; adeo populo testatus: ut esset
Pene magis q̄ tu quāq; ego notus amor.
Quiq; ē in charis animi tibi candor amicis:
Cognitus est illi quem colis ipse uiro.
Nil ita celabas: ut nō ego conscius essem.
Pectoribusq; dabas multa regenda meis.
Cuique ego narrabā secreti quicqđ habebā:
Excepto quod me pdidit: unus eras.
Id quoq; si scisses saluo fruerere sodali:
Cōsilioq; forem sospes amice tuo.
Sed mea me in pœnā: nimirū: fata trahebāt:
Omne bonæ claudunt utilitatis iter.
Siue malū potuī tamen hoc uitare cauendo
Seu ratio fatum uincere nulla ualet.

Vergilius. Faune precor miserere inquit: tuq; optima ferrū Terra tene: colui uestros si semp honores. Quos cōtra aneadā bello fecere profanos: dixerat enim prius. Sed stirpem teucris nullo discrimine sacrum Sustulerant: Profanum scribit Pompeius id dici: quod fani religione tenetur. Varro ait profanum id esse quod est ante fanum coniunctum fano. Hinc profanatum quod in sacratio factum. Nimio mero. Nam nimium uinum cogit plerunq; secreta detegere: & linguam proteruā fieri: quod Gallo poetæ euenisse arbitrat⁹ est Ouidius ut diximus. De uinolentia & ebrietatis incōmodis lege Oratium in ode, xviii. Plector. Crucior. Ecce quomodo hic etiam Ouidius ostendit se aliquid uidisse: cuius causa in exilium eiectus ē Peccatumq; oculos. Ordo est. Peccatum meū ē me habuisse oculos: hoc ē uidisse. Totā culpā. Rē omnē ut se habuit: nam Augustum offenderē uel certe dicit profus nō possum absolui, q; ea uiderim quæ non uidentia erant. Sed error habet partem nostri criminis. Sed pars criminis mei errori & imprudentia ascribenda est: q; per errorem potius q̄ de industria ea uiderim: quæ non uidentia erant. Facturum. Te daturum operam. Ut molliat ipse. Ut ipse Augustus mollem & mitem faciat. Mutati loci. Mutati exilii. Hoc. Ut pœna mutetur. Admissō equo. Celeri equo.

In Sextam Elegiam Enarratio.

Oedus amicitiaē. Hac etiam elegia amici fidem laudat Ouidius: quam eum etiam si uelit minime dissimulare posse ostendit: cuius consilio si usus fuisset: fatetur se incolumem semper esse potuisse. Demum illum precatur: ut ei Augustum mitiorem reddat: quo is sibi exilii locum mutet: quandoquidem nulli scelere se obnoxium esse sciat. Fœdus amicitiaē. Ordo est. O charissime non uis dissimu-

lare fœdus nostræ amicitiaē: nec potes dissimulare etiam si forte uelis. Testatus populo. Probatus populo. Ut esset pene magis q̄ tu: quāq; ego notus. Ut amor noster esset notior populo romano q̄ tu aut ego. Quiq; est in charis. Ille candor & fides inquit animi tui: quo candore amicos prosequeris.

Quem colis ipse. Quem suspicis & ueneraris: fortasse Augustum designat: uel certe amas: & amicum aliquem denotat suppresso nomine. Cuiq; ego narrabam. Ordo est. Et tu unus eras: cui ego narrabam quicquid secreti habebam: excepto illo quod me perdidit. Id quoq; si scisses. Si etiam quod me perdidit intellexisses. Saluo sodali. Sodali incolumi: & non exule. Consilio tuo. Tuis monitis: nam mihi recte cōsulisses. Malū. Quod mihi euenit. Est autem sensus. Siue fata pūt euitari ratione: siue non possunt: te tamen precor ut sis memor mei. Cauendo. Mihi prospiciendo. Seu ratio fatum. Ex stoicorum sententia Fatum esse inuitabile dicit: quam rem etiam expressit Curtius libro quinto his uerbis. Eludant uidelicet: quibus forte ac temere negocia humana uolui: agiq; persuasum est. Equidem aterna cōstitutione crediderim: nexuq; causarum latentium: & multo ante destinatarum suum quēq; ordinem inmutabili lege percurrere: & libro quarto. Sed (ut opinor) Fatum inuitabile est: & Herodotus libro nono. Quicquid ex deo fieri oportet: id homini inuitabile est. De ui autē & fati necessitate: & quomodo fatum diffinierit Chrysippus docet Gelius libro sexto: plura etiam Cicero scribit in libro de Fato:

Fatū ieu-
tabile secū-
dum stoi-
cos

& primo de diuinatione etiam hæc. Fieri igitur omnia fato ratio cogit fateri. Fatum autem appello qd̄ græci Himarmen idest ordinem seriemq; causarum: qum causa causam ex se gignat: ea est ex omni æternitate fluens ueritas sempiterna. hanc sententiam refellit Eusebius de præparatione euangelica libro sexto, Longo usu. Longa cōsuetudine. Sis memor. Mei te non capiat obliuio. Et si quas fecit tibi gratia uires. Vel gratia impatoris: uel certe Ouidii ut sit sensus. Et si quid ualet apud te gratia mea. Numinis læsi. Augusti quē offendi. Error: Imprudētia. Nec breue. Nec res breuis: sed lōga narratu. Nec tutū est. Propter Augustū quē offenderē. Funesti mali. Mali quod mihi funus & tristitiam attulit.

Tempus illud quo Augustum læsi. Et admonitu fit nouus ipse dolor. Et recrudescit dolor recordatione ipsa. Et quæcunq; deo. Augustū deum appellat. Possint afferre pudorem. Possint ignominia afficere. Illa condita. Ea ignominiosa tecta & occulta. Cæca nocte. Obscuris tenebris & perpetua taciturnitate. Sed illo præmia peccato nulla petita mihi. Sed peccatum illud imprudenter admisi: non ut aliquid inde præmii uoluerim referre. Stultitiamq; Subaudi referam Stultus autem imprudēs est: & improuidus: multiq; non insipientes homines aliquādo stulte agūt.

Stultus

Nomina si factis. Si uelis nomina rebus respōdere. Quæ si nō ita sint. Si quæ dixi scilicet me per imprudentiam errasse: non sunt qualia a me dicta sunt. Alium quo longius absim. Ordo ē. Quare alium locum quo longius absim. Suburbana hæc sit mihi terra. Quo lōgi⁹ absim. Quo in loco remotior etiam ab urbe Roma: uel tomītana exulem. Suburbana hæc sit mihi terra. Non modo inquit ad longius proficiscar exiliū: Sed etiam uolo ut suburbana alicuius urbis Scythiæ magis periculosa & hostibus exposita q̄ totus mos ad maius supplicium si non loquor uera sint mihi exilium. Suburbanum autem significat non modo prædiū: sed quicq; est in suburbanis.

In Septimam Elegiam Enarratio.

Ade salutatum. Ad filiam Perhillā scribens Ouidius primo faterur se musis uacare: quibus illæ sibi nocuerint: eamq; hortatur ut idem faciat quo sibi immortalitatem compareret: nā ea formæ elegantia: quæ in ipsa erat: senectute & tpe uitabit. At ingenii dotes sp̄ permanebunt.

Littera parata. O epistola scripta. Sed sic. Sed uiuere ita misere. Leuata. Esse iminuta: hoc est dicēs et nra mala tanto tpe interuallo minime eē attenuata. Et tamen reueri ad musas: Et tamen dicēs me ad musas redire. Cogere. Dices me et colligerē. In alternos pedes. In dactylum & spō

Metrum
Numerus
Carmen
Pes
Poetica
quid
Rhythm⁹
Rhythm⁹
unde di-
ctus
Poetice
Poema
Poësis

deum: ex quibus metra cōficiunt. Metrū, n. græce: latine Numerus uocat. Est aut numerus æqualiū pedū legitima ordinatio. Carmen uero est modus uocibus iunctus. cuius discrimina cantus: modus: motus: autor Censorinus. Est aut pes (ut docet Diomedes) sublatio ac positio duarū aut triū ampliusue syllabarum spatio cōprehensa. Studiū cōibus. Studiū poeticis. Est aut poetica (ut idē Diomedes docet) fictæ ueræq; narrationis congruenti rhythmo uel pede composita metrica structura ad utilitatem uoluptatemq; accommodata. Rhythmus autem est uerius imago modulata seruans numerum syllabarum positionem sape sublationeq; cōtinēs: is latine modus siue numerus dicitur. Vergilius. Numeros meminī si uerba tenerē. Fabius docet Rhythmos neq; finē hre certū: nec ullā in cōtextu uarietate. Sed quæ cōperūt sublatione ad positionem usq; decurrere. Rhythmas aut credit dictus a Rhythmionio Orphei filio & Idmoneæ nymphæ Maricæ: ut tradidit Nicētatus in libro quē cōposuit de Musico fratre Rhythmionii. Distat aut poetice a poemate & poësi: ut placet Diomedis: q; poetice ars ipsa intelligitur. Poema aut pars opis ut Tragedia Poësis contextus: & corpus totius operis effecti: ut Ilias: Odyssæa. Aeneis. Quintilianus tñ poësim

Tu tamen o nobis usu iunctissime longo
Pars desiderii maxima pene mei.
Sis memor: & si quas fecit tibi gratia uires:
Illas pro nobis experiare rogo.
Numinis ut læsi fiat mansuetior ira:
Mutatoq; minor sit mea pœna loco.
Idq; ira si nullū scelus est in pectore nostro:
Principiumq; mei criminis error habet.
Nec breue nec tutū ē: quo sint mea dicēs casu
Lumina funesti conscia facta mali.
Mensq; reformidat: ueluti sua uulnera tēpus
Illud: & admonitu fit nouus ipse dolor.
Et quæcunq; adeo possint afferre pudorem:
Illa tegi cæca condita nocte decet.
Nil igitur referā nisi me peccasse: sed illo
Præmia peccato nulla petita mihi.
Stultitiamq; meum crimen debere uocari:
Nomina si factis reddere uera uelis.
Quæ si nō ita sunt: alium quo lōgius absim:
Quar: suburbana hæc sit mihi terra locū
Ade salutatū subito parata perhillam
Littera sermonis fida ministra mei.
Aut illā inuenies dulci cū matre sedētē:
Aut inter libros pieridesq; suas.
Quicq; aget: cū te scierit uenisse relinquet
Nec mora: quid uenias: q̄ due regret agā.
Viuerē me dicēs: sed sic: ut uiuere nolim.
Nec mala tā longa nostra leuata mora.
Et tamē ad musas (quamuis nocuere) reuertī
Aptaq; in alternos cogere uerba pedes:
Tu quoq; dic studiis cōmūib⁹ ecq; ihæres?

pro poetice posuit. Nā in calce libri. xii. ita scribit, Quantū. n. Poësis ab Homero & Vergilio: tantū fastigiū accepit eloquētia a Demosthene: atq; Cicerone: Marcellus quoq; ita scribit, Poësis ē textus scriptorū: ut Odyssæa: uel Ilias Homeri: aut Aeneis Vergilii. Poëma iūctio parua: q̄ paucis uerbis exprimitur ut in gladiatoris ludis Homeri. Poëtica est ars eaz̄ rerum. Lucilius in. xi. satyra. Non hoc qd̄ ualeat: q̄ due inter sit hoc & illud Cognoscis: primū hoc qd̄ diximus eē poëma. Pars ē pars parua. Idē in epistola. Itemq; uis nō magna poëma est. Illa poësis opus totū totaq; illa summa est una. Ecq; inhæres? Nunquid das

Doctaq; non patrio carmina more canis?
 Nā tibi cū fatis mores natura pudicos;
 Et raras dotes ingeniumq; dedit.
 Hoc ego pegasidas deduxi primus ad undas
 Ne male faciūda uena periret aqua.
 Primus id aspexi teneris in uirginis annis.
 Utq; pater: natae duxq; comesque fui.
 Tūc quoq; (sed forsā nostrū deleuit amorē
 Tempus) erā nimio iunctus amore tibi.
 Ergo si remanēt ignes tibi pectoris iudem:
 Sola tuū uates lesbia uincit opus.
 Sed uereor: ne nūc mea te fortuna retardet:
 Postq; meos casus sit tibi pectus iners.
 Dū licuit tua sæpe mihi: tibi nostra legebam:
 Sæpe tui iudex: sæpe magister eram.
 Aut ego præbebā factis modo uersibus aures
 Aut ubi cessaras causa ruboris eram.
 Forsitan exēplo: quia me læsere libelli:
 Tu quoq; sis poenæ facta ruina mea.
 Pone philla metū: tantū modo scæmina nulla:
 Neue uir a scriptis discat amare tuus.
 Ergo desidia remoue doctissima causas:
 Inq; bonas artes: & tua sacra redi.
 Ista decēs facies longis uiuabitur annis:
 Rugaq; in antiqua frōte senilis erit.
 Iniicietq; manus formæ damnosa senectus:
 Quæ strepitū passu non faciente uenit.
 Cumq; aliq; dicit: fuit hæc formosa dolebis:
 Et speculū mēdax esse q̄rere tuum.

ne tu quoq; meo exemplo corrueris deserēdo poetices studia: q̄ ea me poena affecerint: Sunt qui ita legāt
 Tu quoq; sis poenæ fata secuta mea: ut fata pro poetæ infœlitate accipiant: idem tamē est sensus. Po
 ne philla metū. Filiā hortat ne timeat carminibus posse accidere qd̄ sibi euenit docēs qd̄ tm̄ euitandū sit.
 Causas desidia. Timorē ne qd̄ tibi ex uersu mali accidat. In bonas artes: Poeticā facultatē significat.

Ista decēs facies. Hæc tua Pulchritudo: Poeta at̄ formā: & diuitias fragiles: aī uero hōa sepiterna eē col
 ligit. In antiqua frōte. In frōte iā senio cōfecta. Iniiciet manus formæ. Formā sibi uēdicabit: & turpē
 reddet. Damnosa senectus. Senectus: quæ iuuenes dāno afficit. Passu nō faciente strepitū. Idest gra
 du qui nō sentitur. Obrepat. n. nō intellectu senectus. Speculū tuum esse mēdax. Tuū speculū non red
 dere uerā formam: & qualē prius uideras. Vnde Helena se in speculo rugosam conspiciens flebat. dicente
 Ouidio in ultimo met. Flet quoq; ut in speculū rugas conspexit aniles Tyncharis: & secū cur sit bis raptā
 requirit. Postea subiungit. Tēpus edax rerū: tuq; inuidiosa uetustas Omnia destruitis: uitiataq; dētibus
 xui. Paulatim lenta cōsumitis oīa morte. Illud notandū: nihil aliud esse illā in speculis imaginem: q̄ um
 bram digesta claritate materiæ excipientis. Vitrea autem specula ideo ualde elucent (autore Alexandro
 Aphrodisæo) quoniam introitus ipsa stanno illiniunt. Inest autem eius natura perspicua: & peridē uitro
 lucent

De fato
& natura

Fatū id est
se quod
natura sit

Tempora
oīa destru
unt

Imago in
speculis
quid

Cur specu
la ualde
lucent

Cur i spe-
culis nos i-
tuemur
Specula
brundusi-
na
Imaginat
Speculo
utendū eē

Cur spe-
cula inuē-
ta

Diuitia
fluxa

Croesus
rex

Viuēs ne-
mo beat⁹

Omnia
hominū
mortalia
pter inge-
nii bona
Mōtes se-
ptē romæ
Septimō-
tius dies

copulatū quod per se lucet plus adhuc renidet radios suos p uetri spiram eta trāsmittens: duplicat quod i
supficie: & extra uitreū corpus ē: atq; ita admodū elucētia euadūt specula. Idē etiā docet cur in speculis:
& perspicuis aquis nos ituemur: quia qualitas uisus ad pspicua abiēs corpora p refractionē radiorū: qui
ab oculis exeūt accedat ad sui aspectū. Optima autē Specula apud maiores fuere brūdusina stanno & ære
mistis: Speculū Catullus appellauit Imaginosum: qm imaginē facit. Inuenit etiā imaginare pro eo qd ē
i imaginē facere: quo uerbo utit Gellius libro, xv, cap, xviii, ita, n, scribit. Itē ut speculū in loco certo posi-
tum: nihil imaginet: alioisum trāllatū faciat ima-
gines: Socrates philosophus ultro suafisse fertur
discipulis suis: ut crebro semet in speculo contem-
plarentur: ut qui sibi pulchritudine cōplacisset:
impēdio procuraret: ne dignitatē corporis malis
moribus dedecoraret: qui uero minus se cōmēda-
bilē forma putaret: sedulo operā daret ut uirtutis
laude turpitudinē tegeret: Demosthenem et docet
Fabius semp ante speculū quasi ante magistrum
causas meditatū. Specula Seneca i primo nat. q/
stionum scribit inuenta: ut homo ipse se nosceret:
formosus ut uitaret infamiam: deformis ut sciret
redimendū esse uirtutibus quicquid corpori dees-
set. Iuuenis ut flore ætatis admoneretur illud tem-
pus esse discendi & fortia audendi. Senex ut inde-
cora carnis deponeret: & de morte aliquid cogita-
ret: postea regē iam potiēte luxuria specula totis pa-
ria corporibus auro argentoq; cælata sunt: deinde
gēmis adornata. Finge sed immensis censibus
esse pares. Sed existima te possidere eas diuitias: q
possint comparari opib⁹ & prouētū ditissimi cu-
iusq;. Nempe dat & quodcunq; libet, Sentētia
elegantissima: qua docet diuitias esse bona fortūæ
fluxa atq; fragilia. Virtutem autem clarā aternāq;
haberi: ut est apud Salustiū. Hyrus & est subito
De Hyro mendico abunde diximus in ultimo de
remedio amoris. Qui modo Croesus erat. Croesus rex fuit Lydiæ ditissimus: captus autem a Cyro rege
Perlarum uinctus com pedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem ab eo imponitur ut ui-
uus cremaretur. Croeso autem super pyra stanti uenisse in mentem ferunt: quod ab eo sibi nutu dei a Solo-
ne fuisset dictum ex uiuentibus beatum esse neminem: quibus auditis Cyrum tradunt poenituisse: quum
se quoq; hominem esse cognosceret: qui alium hominem olim se non inferiorem uiuum rogo traderet: p
terea ueritum ob id poenam ac reputantem nihil esse in rebus humanis stabile: iussisse ignem ceclerrime ex-
tingui iam incensum Croesumq; deponi: eumq; solutum iuxta se collocauit: multaq; habuit obseruantia
Historiā refert Iustinus: sed pleni⁹ Herodotus. Sensus ergo est. Qui paulo ante erat ditissimus: solet a for-
tuna deprimi & pauperimus fieri. Nil non mortale. Omnia mortalia. Pectoris exceptis ingeniiq;
bonis. Idem etiam sic refert Propertius. At non ingenio quæsitum nomen ab æuo Excidet: ingenio stat si-
ne morte decus. De suis septem montibus, Roma enim (ut diximus autore Plynio) septem complexa
fuit montes: Capitolinum scilicet: Auentinum: Cælium: Exquilinum: Viminalē: Quirinalē: Palati-
num: quoq; etymologiā legito apud Varronē scribentē ab his septem montibus in quibus sita est diē Se-
ptimontiu nominatū esse. Vnde & Vergilius ita cecinit. Scilicet & rerum facta est pulcherrima Roma: Se-
ptē q̄ una sibi muro circūdedit arces. Martia roma: Roma quæ erat in tutela Martis propter Romulū
eius filium. Quam studii maneat foelicior usus. Quæ habeas foeliciorem utilitatem & fortunam ex stu-
diis poeticis: q̄ ego habui. Venturos rogos. Mortem uenturam.

In Octauam Elegiam Enarratio.

Triptole-
mi fabula

Vnc ego Triptolemi, Desiderio quum patriæ: tum suorū ita teneri poeta scribit: ut cupi-
at celeri aliquo cursu eo se conferre: quam rem sibi Augustum solum præstare posse oster-
dit: narratq; exiliū sui incommoda: optatq; ut tandem Cæsar iræ modum statuat: & mi-
tius præbeat exilium. Triptolemi currus. Currum intelligit: quæ a Cere accepit Tri-
ptolemus: de quo huiusmodi fabulam refert Lactantius. Ceres quum Proserpinam filiam
quæreret: uenit ad Eleusinum regem: cuius uxor Iona puerum peperit Triptolemū: seq;
nutricem simulabat. Hanc regina libens nutricem filio suo recepit: datq; ei nutriendum. Ceres dum alum-
num suum uellet immortalem reddere: interdum lacte diuino nutrebat: noctu clam igne eum obruebat.
Itaq; præterq; soliti erant mortales crescebat. Quum hoc pater miraretur: nocturno tempore obseruauit: &
quum Ceres puerum igni obrueret: pater exclamauit: illa irata Eleusinū exanimauit: ac Triptolemo alūno

suo æternum beneficium contulit. Nam fruges ei propagandas: & currum draconibus iunctum tradidit: quibus ille uictor orbem terrarum frugibus obseuit: posteaq̄ domū rediit: Cephæus rex eum tanq̄ armūlus interficere conatus est. Sed re cognita iussu Cereris Triptolemo regnum tradidit: ibiq̄ oppidum constituit: quod ex patris sui nomine Eleusinum appellauit. Cereri facta primus instituit: quæ Thesmophoria græce appellantur. Fabulam etiam habes apud Ouidium in met. & in quarto fastorum. De Triptolemo nonnulla etiam Higinus. Is eum scribit primum omnium rota usum: ne cursu moraret: eumq̄ a dra-

Eleusinū
oppidū
Thesmo-
phoria
Rota pri-
mū usus
triptole-
mus
Medæa fa-
bula

Nūc ego medæ uellem frenare dracones

Quos habuit fugiens arce corinthe tua.

Nūc ego iactādas optarem sumere pennas

Siue tuas perseu: dædale siue tuas.

Vt tenera nostris cedente uolatibus aura

Aspicerem patriæ dulce repente solum.

Desertaq̄ domus uultus memoresq̄ sodales

Charaque præcipuæ coniugis ora meæ.

Stulte qd hæc frustra uotis puerilib⁹ optas?

Quæ nō ulla tibi fertque feretque dies?

Si semel optandū est: augusti numen adora.

Et quem sensisti rite precare deum.

Ille tibi penasq̄ potest currusque uolucres

Tradere: det reditū protinus ales eris.

Si p̄cer hæc (neq̄ enī possum maiora p̄carī)

Ne mea sint timeo uota modesta parum.

Forsitā hoc olim: cū iam satiauerit irā:

Tūc quoque sollicita mente rogādu erit.

Quod minus iterea ē istar mihi mūeris apli:

Ex his me iubeat quo libet ire locis.

Nec cœlū: nec aq̄ faciūt: nec terra: nec auræ:

Hei mihi p̄petuus corpora lāguor habet.

Seu uitiāt artus ægræ contagia mentis:

Siue mei causa est in regione mali.

Vt tetigi pontum uexāt infomnia: uixque

Ossa tegit macies: nec iuuat ora cibus.

Quique pauitūnum percussis frigore primo

Est color in foliis quæ noua læsit hyems.

Is mea mēbra tenet: nec uiribus alleuor ullis

Et nūquam queruli causa doloris abest.

Nec melius ualeo q̄ corpore mēte sed ægra ē

Vtraque pars æque: binaq̄ dāna fero.

Hæret & aīte oculos ueluti spectabile corpus

Astās fortunæ forma uidenda meæ.

conibus ductū. Dracones medæ. Medea post Pelia necē fraude interempti iunctis currui draconibus aufugit dicente Ouidio in met. Quæ nisi pennatis serpentibus isset in auras Non exempta foret pœnæ: Inde (ut scribit Diodorus) Corinthū peruenit ad maritum Iasonem: qui illi ætate paulatim decorē formæ auferente: Glaucæ Creontis regis filia amore captus: eam duxit uxorem: Medeam uero urbe expulit: Illa quum a recessu diem unum petiisset: noctu regiā ingressa: eā certis medicamentis incendit. Glaucam: Creontemq̄ etiam igne absumpsit: idē postea Athenas puenit dicente Ouidio in met. Sed postq̄ colchis arsit noua nupta uenenis: Flagrantemq̄ domum regis male uidit: utroq̄ Sanguine natorum perfunditur impius ensis. Vltaq̄ se mater male Iasonis effugit arma. Hinc titaniacis ablata draconibus intrat Palladias arcēs. Iactādas pennas. Alas agitantas: & mouendas uolando. Siue tuas Perseu. De alis Persei: & Dædali abūdē scriptum est quā ab aliis tum in primis ab Ouidio in met. Solum patriæ. Terram romanam. Quem sensisti A quo exulasti. Deum. Augustum. Eris ales. Vteris ea celeritate in redeundo: qua aues in uolando. Quum iam satiauerit iram. Quum iam iram posuerit Augustus. Quod minus est. Quæ res est minoris momenti: q̄ reditū concedere. Nec aquæ faciunt: Nec aquæ: aut alia elementa in Scythia mihi profunt. Perpetuus lāguor. Assidua quædam debilitas. Seu uitiāt artus. Causas duas assignat sui lāguoris. Siue inquit animi dolore siue aeris intemperie corpus uitiatur. In regione. In Scythia. Nam tibi mutatio & aquæ potissimū grauis esse solet: ut docet Aristoteles in problemat. Aut certē quia aer regionis ponticæ sua crassitudine nechieme tepescit: nec refrigeratur æstate. Sol enim recedit per hiemem: accedit per æstate: quæ causa est: ut illic intentius & æstus & frigora fiant & ideo regio illa insalubris etiam sit his: qui locis illis non assueti sunt. Scribit Diodorus ita patriæ amorem quendam ingentem natura singulis innatum esse: ut hæc gētes ulro potius eā deligant uitam & incommoda: q̄ alio cogantur more uiuere. Aeris autem malitiam consuetudinem a teneris annis cœptam superare affirmat. Vt tetigi pontum. Vt in ponticam regionē perueni. Ve-

Cur i pō-
to æstus
& frigora
intētius si-
ant
Pōtica re-
gio nobis
insalubris

xant infomnia. Agitant crebra & tumultuosa infomnia: quod signū est aduersæ ualitudinis: ut docet Cornelius Celsus. Scribit Aristoteles in problemat. eos qui deterius uel animo uel corpore sunt affecti: deteriora somnia concipere. Quippe quum etiam affectio corporis faciat ad somnii uisionem: hominis enim morbo laborantis: proposita quoq̄ animi uitiosa sunt: atq̄ etiam propter corporis perturbationem animus quiescere nequit. Vtraq̄ pars æqua est. Tam mente: q̄ corpore pariter male ualeo. Binaq̄ damna fero. Patior damnum & mentis & corporis. Veluti spectabile corpus. Tanq̄ si esset corpus conspicuum: & dignum spectatu. Ostendit autem causas: quibus mens sua dolore afficitur. Forma meæ fortunæ. Qualitas & deformitas illa meæ conditionis.

Cur tu-
multuosa
somnia-
mus

Cultus. Vestitam. Sonosq; Et uerba. Tantus amor necis est. Subit mihi ardor quidam me inter
ficiendi. Quod non uindictet ense. Quod nō ferro me interficiēdo ulciscatur iniurias. Ciuilitet. Me
legibus puniendo: non ui & armis. Nostra fuga. Exilium meum.

In Nonam Elegiam Enarratio.

ic quoq; sunt urbes graia. Vrbes graecas Geticā orā icoluiffe docet: ab hisq; ē Tomitanæ ur
bi nomē fuisse ipostū ondit. Hic quoq;. Hic ē i getica ora: ut i aliis ē regiōib;. Inhuma
nā barbariā. Inhumāā gētis geticā.

Huc quoq; mileto. Huc. i. Tomo:
quo intelligēdū ē Ouidiū significare magis colo
niam Milestam uenisse: q̄ generaliter in geticam
regionem: aut Istropolim solum: ut antea dixim⁹
Est autem sensus. Milesi Tomon quoq; tenuere:
quemadmodum etiam Istropolim: aut quemad
modum alia quoq; graeciā coloniae littus geticū
tenuere. Fuit autem Miletus urbs quōdam Ioniae
totius belli pacisq; artibus princeps a Mileto ap
pellata. Ouidius libro nono met. Spōte fugis mi
lete tua celeriq; carina Aegeas metiris aquas: & in
afide terra Moenia constituis. Sane Miletus lanā
stantia nobilis fuit. Vnde a Marone Milefia uel
lera appellantur: nō a colore: ut Seruius & alii eū
secuti falso opinati sunt. Martialis. Nec Miletus
erat uellere digna tuo. Et Oratius in epistolis. Al
ter Mileti textā cane pei⁹ & angue Vitabit chlamy
dem. Cicero in Verrem. Quid a Milefiis lanā fu
stulerit. Et Plynius libro octauo scribit tertium la
nā locū Milestas oues optinere. Sed uetus huic
nomen. Hic aperte significat Tomon locum a cā
de Absyrti nominatum: ubi postea urbem condi
dere Milefi seruato priori nomine loci. Superius
n. dixerat. Huc quoq; Mileto: hic uero ut potius

Miletus

Milesta
uellera
Seruii er
ror

Tomos

Tomino
minis ori
go
Aegialeus
uel Absyr
tus

Argo pal
ladia

Argo ufi
appellata

Vbi argo
aedificata
Pagase
Pagasea
nauis

Tomon q̄ Istropolim: aut alia getici littoris urbē ondat. addidit huic loco. i. Tomo ipsi: ubi exulo. Decl
nat aut in singulari Tomos Tomi: uel Tomis: dr̄q; a graeco τὸ μὲν qd̄ significat inciso: sectio. Nā Me
dea soror cū Iasone fugiēs: ut sequētis pris fugā moraret Absyrtū frēm quē priō Aegialeū uocatū putāt: s;
a flumine Absyrtū cognominatū. Cicero libro tertio de natura deorū. Quid Medae Absyrto fratri respon
debit: qui est apud Pacuuiū Aegialeus: sed illud nomē uetere Iris usitatus: historiā pcurrit Iustinus libro
xlii. Vetus nomen. Tomos. n. locus ille ante: q̄ urbs conderetur: appellatus fuit. Positaq; antiquius
urbe. Vide quō poeta docet locū prius appellatū fuisse Tomon. Inde ibi urbē a Milefiis conditā. Sunt q
ita legant. Positūq; antiquus urbi: qd̄ non placet. Cāde absyrti. Propter absyrti mortē. Quā cura pu
gnacis facta minerua. Quā argo nauis facta cura & tutela Palladis armata: quā pictā habuit: aut ingeni
ose: curioso: & perite factā intellige. Pallas. n. (ut diximus) pstantioꝝ operū dea est: uel certe q̄ eius aedifi
cāda curā cepit Minerua. Nā Eschylus & nonnulli dixerē ab ea dea quādā materiā loquentē pagafis eē
coniunctam: pugnacē aut Mineruā appellauit: quā ea belli dea est. Sane argo (ut scribit Diodorus) dicta
fuit: uel ab Argo eius nauis architecto: qui etiam inter nauigandum eius resarciendā curam ceperat: uel a
uelocitate quam antiqui Argon appellabāt. Higinus etiam docet eam Argo a celeritate graece appellatam:
uel ab Argo eius inuentore. Facta fuit ex Orno arbore: ut scripsit Alexander Cornelius. Ea similis arbori
ferenti uiscum: nec aqua nec igni corrumpt potest. Pindarus scripsit hanc nauem factam in Magnesia op
pido: cui Demetriā nomen fuit. Callimachus autem in iisdem finibus ad Apollinis Actii templum: qd̄
argonautae proficiscentes statuiffe existimantur in eo loco: qui Pagase uocatur ideo q̄ nauis argo ibi pri
mum compacta dicitur: quod est graece Pagase: unde a poetis Pagasea appellatur. Homerus hunc eundem
locum in Thessaliae finibus esse demonstrat. Diodorus & Homerus scribunt eam sub Pelio monte fuisse
aedificatam. Sed quā Iason rediret ad Isthmum pelopōnesi nauigans cum argonautis sacra fecit Neptūo
eiq; nauē dedicauit. His uadis. Getico littori. Quē. Prem Medae. Ab alto tumulo. Ab alto colle
getici littoris. Speculator. Aliquis ex argonautis: uel ex idigenis scythis: qui collē ascenderat. p̄spectur⁹
an eos qui raptō aureo uellere aufugerāt: ex Colchide aliq̄ insequerent. Ait. Ipse speculator dixit. Ho
spes. Peregrinus. ex argonautis: uel o hospes: hoc est o Iason: ut sit ordo. Speculator ut procul uidit: quē ab
alto tumulo ait: o hospes nosco colchica uela. Venit. s. ipse Medae pater. Nosco colchica uela. Cognos
co inquit uela huius: qui uenit ex Colchide. Sūt qui legant. Hospes ait nosco colchide uela dari: ut sit sen
sus. Postq̄ speculator ab alto colle uidit longe uenientē Medae patrē Iasoni peregrino dixit se nosse ex Col
chide ad geticū littus nauē peruenire: ut intelligamus speculatōrē illū fuisse aliquem ex indigenis getis.

Cūq; locos moresq; hoīum: cultusq; sonosq;
Cernimus: & qd̄ sim: qd̄ fuerimq; subit.

Tātus amor necis ē: querar ut cū caesaris ira.
Quod nō offensas uindictet ense suas.

At quoniā semel est odio ciuilitet usus:
Mutato leuioꝝ sit fuga nostra loco.

Ic quoq; sūt urbes graia (qs̄ creder pos
Inter ihumanā nomia barbaria. (set)

Huc quoq; mileto missi uenere coloni.
Inque getis graias cōstituere domos.

Sed uetus huic nomen positaq; antiquus urbe
Cōstat & absyrti cāde fuisse loco.

Nā rate: quā cura pugnacis facta minerua
Per nō tentatas prima cucurrit aquas.

Impia desertū fugiens medea parentem
Dicitur his remos applicuisse uadis.

Quē pcul ur uidit tumulo speculator ab alto
Hospes ait: nosco colchica uela: uenit.

Dum trepidant Minyæ, Minyæ argonautæ appellati fuere a Minyarum familia: quæ olim Orchemo non tenuit in boetia: quam urbem Minyæiam uocauit Homerus a Minyarum natione: quæ postea in Thesalia migravit ad Iolcum: unde Argonautæ sunt oriundi. Soluitur aggere, Soluit e getico littore. Colchis conscia meritorum, Medea conscia sceleris: quod in patrem admiserat. Merita autem ironice pro sceleribus accipe: aut certe merita intelligit beneficia: quæ in Iasonem contulit. Ea siquidem Argonautas ad templum Martis deduxit longe ab urbe Sybari colchoꝝ regia stadiis, lxx, ubi pellis illa aurea a poetis decantata seruabatur: accedentem ad fores tēpli Medæꝝ appellati taurica lingua ab ea milites apertis ianuis: ut regis filiam introduxerunt, Argonautæ templuꝝ simul ingressi: eductis ensibus cū plures e barbaris occidisset: aliis improuisa re territis difugientibusq; erepta aurea pelle: e uestigio ad nauem reuersi sunt, Medea draconem pellis custodē incubātem: semperq; (ut fabulæ ferunt) uigilem: ueneno perimens: una cum Iasone mare conscendit: re ab iis: qui diffugere: Aetæ nunciata asserūt eum cum iis: qui in promptu erant: militibꝝ græcos insecutum: plures iuxta littus comperisse: ubi pugna commissa rex a Meleagro occisus superantibꝝ græcis reliqui colchorum in fugam uersi magna ex parte interiere, Iason tamē aliq; multi uulnerati sunt: quos diebus paucis Medea radicibus herbisq; curauit, Hæc Diodorus, Medea quoq; apud Ouidium libro, vii, met, hæc ait. Seruabere munere nostro Seruatus promissa dato. Manu ausa atq; ausura multa nephanda, Hic Ouidius Medeam dicit multa scelera ausam fuisse amore id impellente, Nam & in met, ostendit eam adeo amore Iasonis exarsisse: ut tandem eum parenti p̄posuerit: & ausuram in posterum dicit: quia frēm primo: deinde eius ex Iasone liberos occidit, Sane Aetæ rex in Colcho regnauit ut tradit Diodorus genuitq; ex uxore Hecate tres liberos: Circe: Medeam: & Aegialeum, Medeā autem tradunt tum a matre Hecate: tum a sorore Circe singula ueneficia edoctam diuersis moribꝝ uixisse, Nam & hospites eripiebat a uitæ discrimine: & sæpe apud pa-

Minyæ

Medeæ i Iasonē beneficia

Vellus aureū ereptū

Aetæ regis liberi Medea

Aetæ Oeta

Cur timētes pallent ac tremūt

Dū trepidāt minyæ: dū soluit aggere funis;
 Dū seqtur celeres anchora tracta māus.
 Cōscia pcussit meritorum pectora colchis
 Ausa atq; ausura multa nefanda manu.
 Et quanquā supereffingēs audacia menti:
 Pallor in attonitæ uirginis ore fuit.
 Ergo ubi prospexit uenientia uela: tenemur
 Et pater est aliqua fraude morandus ait.
 Dū qd agat quærit: dū uersat in oīa uultus;
 Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
 Cuius ut oblata est præsentia: uicimus inqt:
 Hic mihi morte sua causa salutis erit.
 Protinus ignari nec quicquā tale timentis
 Innocuū rigido perforat ense latus.
 Atq; ita diuellit: diuulsaq; mēbra per agros
 Dissipat in multis inuenienda locis.
 Neu pater ignoret scopulo pponit in alto:
 Pallentesq; manus: sanguineumq; caput.
 Ut genitor luctuq; nouo tardetur: & artus
 Dum legit extinctos triste retardet iter.
 Inde tomos dictus locus hic; qa fertur in illo
 Membra soror fratris consecuisse sui.

trēm precibus & gratia pro damnatorum salute intercedebat: quandoq; ipsamet ex custodia captos dimittens: Aetam ferunt tum sua natura: tum uxoris suasu crudelē necandorum hospitem consuetudinē seruasse, Medeam uero quæ magis in dies esset parētum aduersa crudelitati: ab Aetæ ob filix timorem in liberam custodiam destinatam: illa ad solis templum: quod in littore erat situm confugit: quo tempore Argonautæ a Taurica in Pontum noctu delati peruenere, Ibi Medeam iuxta littus ambulātem quæ inuenissent: ab ea de hospitem cæde edocti: uirginis humanitatem collaudarunt, Deinde aduentus sui cā palā facta illa imminens a patre periculū crudelitātēq; in hospites ut cauerent admonuit: cōcicato consilio Medea se adiutricē ad perficiendū certamen propositū pollicita est, Iason iureiurando data fide uxorem sibi illam quoad uiueret futuram spondit, Tum argonautæ cum Medea ad uellus aureum profecti sunt: Illud sciendum Aetam patrem Medæ solis: & perseidos nymphæ filium: ut in Theogonia Hestodus scribit p̄æ diphthongon in prima: sequente e: non autem per o & e separatis ut quidam scripsere: Oeta uero promonte: in quo sepultus fuit Hercules per æ diphthongon scribitur: nec aspirationem habet: græce enim dicitur οἶτη. Pallor, Propter timorem instantis patris: Cur autem timentes pallent: docet Macrobius his uerbis: Natura quæ quid de extrinsecus contingentibus metuit: in altum tota demergitur: sicut nos quoq; quæ timemus latebras: & loca nos oculentia quærimus: ergo tota descendens ut lateat trahit se cum sanguinem: quo uelut curru semper uehitur: hoc demerso humor diluitor cuti remanet: & inde pallescit: ideo etiam timētes tremunt: quia uirtus animæ introrsum fugiens: neruos relinquit: quibus te- nebatur fortitudo membrorum: & inde timoris saltu agitantur, Attonitæ uirginis, Medæ perterritæ, Ad fratrem, Ad Aegialeum, Vicimus, Euasimus patrem instantem, Ignari, Nescientis uel le Medeam se interficere, Latus innocuū, Latus Aegialei innocentis, Diuellit, Lacerat, Per agros Per geticum littus, Neu pater ignoret, Ut pater sciat filium interemptum: & per agros ita discerptum.

Luctuq; nouo, Et recenti fletu ex morte filii, Artus extinctos, Membra filii perempti, Triste iter, Itē illud sibi tristitiam allaturum.

In Decimam Elegiam Enarratio.

I quis adhuc istic. Exilii sui incommoda describit poeta: sed inter cetera tanta uim frigoris esse asserit: ut flumina: & maria: atq; in his etiam pisces congelentur: & eo tempore Scythæ hostes qui equitatu & sagittis plurimum pollent: istrum transeant: eaq; loca depopulentur: ac homines captiuos ducant: quæ uero nequeunt abducere: ferro & igni destruunt. hinc fit ut agros incultos deserant eo timore: quos uiribus: pomis: arboribus deniq; carere dicit. Colligit ergo poeta miserum se esse: q; unus hic orbis locus ex tot ad ei⁹

supplicium sibi assignatus fuerit. Istic. Romæ.

Nafonis adempti. Ouidii in exilium missi.

Sine me. Sine meo corpore. In urbe. In Romana ciuitate. Nunq; tangētibus æquor. Septentrionem designat. Scribit enim Higinus effigiem ursæ stellis figuratam non occidere. Negant inq; oceani uxorem id recipere: quæ reliqua sydera eo perueniant in occasum: q; Tethys Iunonis sit nutrix: cui Calisto succubuerat: ut pellex. Idem etiam docet Ouidius libro secundo met. Ideo autem reuera non occidit: quia quæ super nos sit polus arcticus: semper a nobis uidetur: sic Maro Arctos oceani metuētis æquore tingi. Sauromatæ cingunt fera gens. Plynius scribit pontico littori uarias gentes appostas: alias Getas Dacos a Romanis dictos: alias Sarmatas a græcis Sauromatas. Strabo quoq; supra iacens regio inquit uniuersa inter Borysthenem & Istrum prima est getarum solitudo: postea Tyrthegetæ: post quos Sarmatæ cognomento iazyges: & qui Basilei dicuntur & Virgii: e quibus pars maxima nomadibus. i. pastoribus constat: pauci agrorum colēdorum studio tenentur. Hos utrāq; Istri ripā incolere sæpe tradit.

De Sauromatis antea plura diximus. Bessiq;. Bessi populi fuere Thraciæ finitimi. Tranquillus in Augusto. Nanq; Bessis ac Thracibus magno prælio fuis. Plynius eos thraciæ populos fuisse scribit his uerbis. Amnem Strymonem accolunt dextro latere Dentheletæ: & Medi Bysaltas usq; supradictos leuo oligeri: Bessorumq; multa nomina ad Nestum amnem Pangei montis ima ambientem inter heletos. Strabo libro septimo scribit Bessos magna ex parte motē Emum incolere: & propter atrocina latrones uocari. Emus autem a Nauloco Mesembriae norum castello usq; mare p̄grediebatur. Eusebius de t̄pibus. M. Lucullū de Bessis triūphasse scribit. Getæq;. De Getis alibi dictū est. Quæ nō ingenio. Legit̄ ē: Quā nō ingenio. Dū tñ aura tepet. Dū abest frigus. Designat aut̄ æstatē. Defendimur. Arcemur a solis calore. Medio Istro. Medio inter calorē & frigus: uel inter Tomitanā urbē & Sauromatas ac ceteros populos. Scribit Dionysius Istri Germanos primū plābere: deinde Sarmatas secare: tū uero Getas & Basternas inundare: qui ad Oceanū sūt uersi: Da cibus facultatē adaugere: neq; minus ad Alanos: & Tauros p̄terfluere & oibus nauigandi per cōtinentem facultatē p̄stare. Liquidus. Nō gelu astrictus. Bella. Vel bella re uera: quia hostes nō possunt aquā transire: uel calorē uim & æstus bella appellat. Superior snia magis placet: nam inferius docet hostes astrictō Istro frigore tomitanos infestare. Gelu marmoreo. Gelu duro & cādido quale est marmor. Tū patet & boreas. Tū manifestū est. Has gentes. Hos septentrionales populos. Axe tremēte. Axe nutate nimio uēto uel fulguribus. Scribit at̄ Strabo uniuersū aqilonarē tractū hiemes h̄re asperas usq; ad uicina mari: q̄ inter Borysthenē & Mæotidis paludis ostiū iacēt: sicuti uehementēs ibidē æstus effici: aut forte quia insueti sunt corpora: aut quia per id t̄p̄s nullæ spirāt auræ: aut quia aeris crassitudo plus calorē cōcipit: quemadmodū in nebulis solis agunt radii. De Scythia ita ē scribit Maro in tertio Georgicor. At nō qua scythiæ gētēs mæoticæq; unda: Turbidus & torquēs flauētis ister harenas: Quæq; redit mediū rhodope porrecta sub axem. Illic clausa tenēt stabulis armēta: neq; ullæ Aut herbæ capō apparēt: aut arbore frondes. Sed iacet aggerib; niueis informis: & alto Terra gelu late: septēq; assurgit in ulnas Sēper hiems: semp spirantes fulgura cauri. Vbi deliq;. Quādo liquefacta est a Deliquo uerbo. Bima. Nix duorū annorū. Te

stacq; rapta ferat. Quod hic scribit Ouidi⁹ minime incredibile uideri debet. Nā & Diodorus scribit in septentrionali galatiæ parte: quā basternas Istro p̄ximos dixim⁹ coluisse tāta uim ipetūq; p̄flare uētos: ut lapides q̄tos man⁹ possit cōtinere a terra rapiat: ac ueluti harenæ lapilloꝝ aceros haud paruos cumulet. Est ut alii quando ab hoibus arma ac uestes: quandoq; sessorem ui ab equo auferat: deniq; tanta est aeris frigiditas: ut neq; uinum ea regio: neq; oleum producat.

Arctos non occidit

Cur arctos non occidit

Sarmatæ Sauromatæ

Bessi

De Istro

Frigora Scythiæ Cur i scythia magna sunt æstus

Ventorū uis

Iqs adhuc istic meminit nafonis adēpti
Et supest sine me nomē in urbe meum.
Suppositū stellis nunq; tāgentibus æquor
Me sciat in media uiuere barbaria.
Sauromatæ cingūt fera gens: bessiq; getæq;
Quæ nō ingenio nomina digna meo:
Dū in aura tepet: medio defendimur istro.
Ille suis liquidus bella repellit aquis.
At cū tristis hyems squallētia protulit ora:
Terraq; marmoreo est cādida facta gelu.
Tū patet & boreas: & nix iactata sub arcto:
Tū patet has gentes axe tremente premi.
Nix iacet & iactā nō sol pluiæq; resoluunt.
Indurat boreas perpetuamq; facit.
Ergo ubi deliquit nōdum prior: altera uenit:
Et solet in multis bima iacere locis.
Tātaque cōmoti uis ē aqilonis: ut altas
Aequet humo turres rectaq; rapta ferat.

Pellibus. Rhenonibus: ita enim uestes uocantur autore Seruio. Vergilius. Et pecudum fuluis uelantur corpora fetis. Iustinus etiā libro. ii. docet. Scythas uti pellibus tñ ferinis ac murinis. Seneca quoq; libro xiiii. epistolaz: ita scribit. Magna Scythaz pars terga uulpiū ac muriū induit: q̄ tactu mollia & impenetrabilia uētis sunt. Brachis hirsutis. Scribit Diodor⁹ Galatas ad septētrionē sitos uestes ad terrorē intōsas: ac coloris uarii ferre: quas illi uocāt brachas. Lucan⁹. Et qui te lassis imitant^r sarmata brachis. Higin⁹ quoq; eos qui p̄xime sunt arctico fini brachis uti scribit.

Rhenoncs

Brachaz

Pellibus hirsutis arcēt mala frigora brachis.

Oraque de toto corpore sola patent.

Sæpe sonāt moti glacie pendente capilli.

Et nitet inducto candida barba gelu.

Nudaq; consistunt formam seruantia testæ

Vina: nec hausta meri sed data frustra bi-

Quid loqr̄ ut cūcti cōcrescāt frigori riuū: bñt

Deq; lacu fragiles effodiantur aquæ:

Ipsè papyrifero qui non angustior amne

Miscetur uasto multa per ora freto.

Ceruleos uentis latīces durantibus iiter

Cōgelat & tectis in mare serpit aquis.

Quaq; rates icrāt: pedibus nūc itur: & ūdas

Frigore concretas ungula pulsāt equi.

Perq; nouos pontes subter labentibus undis

Ducūt sarmaticī barbara plaustra boues.

Vix eqdem credar: sed cum sint præmia falsi

Nulla: ratā debet testis habere fidem.

Mala frigora. Frigora nocētia. Sæpe sonāt moti. A emulatio hæc tota est Vergiliana. Ille. n. ita inquit. Stiriāq; impexis iduruit horrida barbis. Serui⁹ eo in loco barbas pecudū accipit: qū Maro de hoīūz barba intellexerit: ut hic apte docet Ouidius. Nudaq; cōstītūt. Vina quoq; nimio frigore gelata uase fracto formā ei⁹ retinēt. Maro ea securibus cædi scribit: qū ait: Cædūtq; securib⁹ hūmida uina. Nec hausta meri. Nec uinū hauriūt sed frustra cōcreta educūt. Formā testæ. Formam uasis. Testa autē significat opus figulū: seu uas argillatiū a tostū dicta: ubi prius uina seruabant: postea circa alpes ligneis uasis condi: circulariq; cingitcepta sunt. Ut cūcti riuū. Qualiter riuū oēs. Cōcrescāt frigore. Frigore cōgelent. Vergilius. Cōcrescūt subitæ currētī in flumine crustæ. Fragiles aq; Frustra aq; cōgelatæ. Papyrifero amne. Nilo papyz ferētē. Sic & Apuleius Papyz ægyptiā appellat. Plynius et docet Papyruz nasci in palustribus ægypti: aut q̄scētib⁹ nili aq;: ubi euagatæ stagnāt Istrū aut Ouidius uidet sentire nihilo angustiorē eē Nilo. Gelis tñ scribit Oīum fluminū qua fuit romanū imperiū maximū esse Nilū: p̄xima magnitudine eē Istrū scripsit Salustius. Varro autē qū de Europa differeret: in primis tribus ei⁹ terræ fluminibus Rhodanū eē ponit: per qā uidet facere

Serui error

Testa

Papyrus ægyptia

Istri magnitudo

Ister. Ix. amnes i se recipit

cum Istro æmulum. Is enim in Europa etiam fluit. Ixq; amnes in se recipit: ut Solinus scribit. Strabo libro. vii. scribit Istrum cunctos Europæ fluuios superare. Ibi de eo flumine plura legito. Diodorus quoq; ita inquit. Quam plures magniq; fluuii per Galatiam uario cursu fluant: hi ex profundis stagnis: hi ex montibus partim in oceanū: alii in nostrū mare decurrūt. Eoz; qui in nostrū mare labunt^r maxim⁹ cēset Eridanus: qui in alpibus fontes habens qnq; ostiis descendit in mare. Qui uero in oceanū defluunt: maximū habent Danubius ac Rhenus: quē diebus nr̄is. C. Cæsar pontibus miro modo iunxit: pedestribusq; traductis copiis galatas ultra thenū habitātes in potestātē redegit: plures alii nauiū capaces fluuii existūt in celtica: sed hi oēs fere hieme cōgelati secuz; trāsītū iniectis desuper ne labant^r paleis euntibus p̄bent. Multa per ora. Septē. n. ostiis pontum influit. Vasto freto. Magno æstu. Ceruleos latīces. Aquas fluentes: & cerulas. Vētis durantibus. Ventis astringētibus: & congelātibus. Tectis aquis. aq; cooperitis ipsa glacie. In mare. In pontū Euxinū. Oritur. n. Ister (ut Strabo docet) ab extremis germaniæ partibus ab occasu prope sinum adriaticum procul ab illo stad. circiter mille. Finitur autem in pōto nō longe admodum a Tyre: ac borysthenis eruptionibus paululum in septentrionem uergens. Superiores autē fluminis partes uersus fontes usq; ad præcipites eius decursus: quos Cataractas nomināt: Danubium uocāt: quæ maxime p̄ dacoz; agrum delabunt: alias uero inferiores usq; in pontū p̄r getas Istrū uocāt: Cæterū idē Dacorum: & getaz; sermo est: Græcis uero Getæ notiores fuere: quia frequētius ad utrāq; Istri ripam migrabant. Vndas frigore cōcretas. Vndas frigore congelatas: diximus enim supra ex Strabonis sentētia aquilonarem tractū uniuersum hiemes habere asp̄as usq; ad uicina mari loca: q̄ iter borysthenē: & Mæotidis paludis ostiū iacent: sic etiā Vergilius. Concresecunt subitæ currētī in flumine crustæ. Ungula pulsāt eq;. In ore paludis Mæoticæ ab Istro nō nimīū longe distātē: Strabo ē autor tātā uim glaciē eē: ut quo in loco missus a Mithridate ipatore equestri pugna barbaros in glaciē hieme supauerit: illos eosdē nauali prælio soluto: per æstatē uicerit. Per nouos pontes. Pontes nouos appellat glaciem sub qua currit Ister in pontum. Barbara plaustra. Plaustra scythaz: id etiam docet Maro qum inquit. Vndaq; iam tergo feratos sustinet orbes Puppibus illa prius patulis nunc hospita plaustris. Scribit Diodorus: loca illa ad arctum sita frigida esse: ut quæ hiemis tempore pro aqua niuib; oppleta existat: glaciem quoq; imensam adeo patriam occupare: ut flumina congelata sint peruia transeuntibus non solum paucis: sed exercitibus quoq; cum curribus & impedimentis. Vix equidem credar. Vix profecto huic rei quam dicturus sum fides adhibebitur. Sed cum sint præmia falsi Nulla. Sed cum nullum præmium cōsequar si mentitus fuero. Ratam fidem. Fidem firmam. Testis. Scipsum Ouidius testem appellat.

Istri ortus

Danubi⁹ liter

Glacies
meotica
Pisces in
glacie
meotica
Gágama

Glacie consistere. Glacie concretum esse. Hoc etiam affirmat Strabo scribens in ore paludis Mæoticæ tam uim glaciæ esse: ut æræ scindantur hydræ. Ita enim inquit. Aæræ scinduntur hydræ: quæ uero itra sunt: congelantur. Quid de ipsius gelu uehementia: quid de aliis ad Mæotidis ora prouenientibus: alueus namq; e Panticapeo ad Phanagoram plaustris deambulatur: adeo ut coenum uia tota fiat: destituti uero in glacie pisces ligonibus effodiuntur ad Gágamã: sic enim locum appellant: præcipueq; Antacei delphinibus magnitudine pares. Memoria quidem proditum est. Neoptoleum Mithridatis ducem eodem in cursu æstate quidem nauali pugna barbaros: hie me autem equestri prælio superasse. Scribit Diodorus quoq; de frigore horum locorum nimiru intellexit: quum ita inquit. Aliquibus in regionibus adeo maxia frigorib; cõgelantur flumina: ut currus & exercitus super immobilem glaciem transeant: cõgelantur etiam uinum: reliquaq; humida adeo ut gladio abscondantur: quæq; his est mirabilis & extrimitates uestium quas homines ferat: frigore at tritæ decidunt: offuscantur oculi. Ignis splendore non reddit: æræ statua dirumpuntur. De piscibus Mæotidis. Iuuenalis. Neq; enim minor hæserat illis: Quos operit glaciæ mæotica: ruptaq; tãdẽ Solibus effundit torpentis ad ostia Ponti Desidia tardos & longo frigore pigros. Lubrica testa. Lapis coctilis: qui facile labebat per mare concretum. Sunt qui legat lubrica crusta nõ testa hoc est gelu lubricum: in quo quis facile labit: ut apud Maronẽ. Concresecunt subitæ currenti in flumine crustæ. Vidisse. Conspexisse aquã ita cõgelatã.

Leãdri &
Herus fabula

Durũ æquor. Mare cõgelatũ. Sub pede si udo Sub pede nõ madefacto. Gelu. n. illic erat: ubi primũ unda fuit. Si tibi tale fretũ. Leãder Abyden & Hero Sestias mutuo se amarũt. Sed Leander ad Hero noctu ire consueuerat per fretũ hellepõticũ: quã Sestõ & Abydon ciuitates interfuit: quã igitur iuuenis oppõssi tẽpestare cadauer ad puellã delatũ fuisset: illa precipitauit se de turri: ut docet Seruius. Leãdri amorẽ: suppresso tũ noie tangit Vergilius in tertio georgico: sed pleni; Ouidi; in epistolis.

Hellepõti
latitudo
ac longitudo
Bosphorus priõ
postea hellepõntus
Abydos
Sestos
Veti alati
Aquila
siccus &
saluberri-
mus
Sauromate
egratu
pollent
Galatæ

Tale fretũ. Mare ita cõgelatũ. Angustæ aquæ Hellepõtũ designat: cuius angustæ in latitudine (autore Herodoto) sunt stadiõ septẽ: in longitudinẽ uero. cccc. portenduntur. Scribit Seruius Io transisse per mare angustum: quod ab eã bosporõ appellatum: postea Hellepõntum nominari coeptũ esse. Abydos aut a Milesiis in Asia cõdita fuit: cui Sestos in Europa urbs opposita fuit Herus patria. Pandi delphines. Recurui: & cõuexi delphines. In auras tollere. Nã delphini (autore Plynio) tãta uia exiliũt: ut plerũq; uela nauium trãsuolẽt ueto. Dira hiems. Dux gelu: aut asper frigus. lactatis alis. Veti. n. a poetis fingunt eẽ alati. Ouidi; in met. Hæc boreas aut his nõ inferiora secut; Excussit pẽnas. In obfesso gurgite. In mari cõgelato. Ut marmore. Tãq; marmore inclusæ. Siue igitur nimiu. Siue mare inqt: siue flumẽ cõgelat: p̄tin; dep̄dant hostes uicinũ agrũ. Siue redũdatas. Ordo est. Siue uis sæua boreæ cogit flumine. i. cõgelat in ipso flumine aquas redũdatas hoc est copiosas: & abundãtes: uel certe aquas redũdatas flumẽ. i. collectas aquas i ipso flumie. Aequato Istro. Istro ita abstricõto: ut siccitati boreæ par sit. Siccis aq; lobib;. Aq; lo nualis ẽ. Siccior tũ oib; uetis: q; a meridie & oriẽte flãt. Oĩum uero uetõz saluberrim;: ut Plynius docet. Hostis equo pollẽs. Sauromatas arbitror designat Ouidiũ: siquẽ Plutarch; i Paulo Aemilio scribit eos circa Istrũ icolẽtes gẽtẽ fuisse pugnacẽ: & eq; tãtu maxie ualẽtẽ: quos & Galatas appellarunt. Scribit Strabo regionẽ uniuersã inter Borysthenẽ & Istrũ maxia ex pte incolere Nomades. i. pastores: eosq; uti tẽtoriiis cõtonũ instar pilo cõtextis plaustris uitã degẽtes: circũq; tẽtoria pecora comitat;: a q; bus uictũ captãt & alũt lacte: caseo: carne: pasua uero sectãt loca sp̄ herbosa pmutãtes. Vtũ at galeis ex crudis boũ coriis: thoraciis & scutis ad pcutiẽdũq; lãcẽas hũt arcũq; & gladios. Ruris opes puæ. Opes q; s̄ cripi dixit enũerat Et q; s̄ diuitias. Rapiũt igt hostes finitimi Istrũ trãseũtes cõgelatũ eas opes q; s̄ solẽt icolæ paupes possiderẽ.

Vidimus ingentem glacie consistere potũ:
Lubricaq; immotas testa p̄mebat aquas.
Nec uidisse sat est durũ calcauimus æquor.
Vndaque nõ udo sub pede summa fuit.
Si tibi tale fretũ quondam leandre fuisset:
Nõ foret angustæ mors tua crimẽ aquæ.
Tũ neq; se pãdi possunt delphines in auras
Tollere: conãtes dura coerces hyems.
Et quãq; boreas iactatis insonet alis:
Fluctus in obfesso gurgite nullus erit.
Inclusæq; gelu stabũt: ut marmore puppes.
Nec poterit rigidas scindere remus aquas.
Vidimus in glacie pisces hære religatos:
Sed pars ex illis tum quoq; uia fuit.
Siue igitur nimiu boreæ uis sæua marinas:
Siue redũdatas flumine cogit aquas.
Protinus æquato siccis aquilonibus istro
Inuehitur celeri barbarus hostis equo.
Hostis equo pollens: longeq; uolãte sagitta
Vicina late depopulatur humum.
Diffugiũt alii: nullisq; tuentibus agros
Incustoditã dirripiuntur opes.
Ruris opes parua pec; & stridẽtia plaustra
Et quas diuitias incola pauper habet.
Pars igit uinctis post tergum capta lacertis
Respicient frustra rura laremque suum.

Tinctile uiras. Virus quod tinctū est sanguine humano: aut quo tingit spiculū sagittæ. Solebant en
scythæ sagittarū aciem ungerē uipina sanie: & humano sanguine. Irremediabile autē est id scelus: mortē
ilico affert leui tactu: autor Plynus libro. xi. Lucanus. Tixere sagittas Errates scythiæ populi. Nec sul
cat humū. Nec terrā arat. Scribit et Strabo in Scythia paucos agrorū colendoꝝ studio teneri. Aut ui
det aut metuit. Ordo est. Locus hic aut uidet: aut metuit hostem: quē non uidet. Cessat. Non exercet:
nec fert. Non hic pāpinea: De uitibus thraciæ regionis: quæ Istro pelagoꝝ contingitur: ita scribit Pō
ponius. Thraciæ regio: quæ Istro pelagoꝝ con
tingitur: nec cælo lata est: nec solo: & nisi qua
mari propior est: infœcunda: eorumꝝ quæ se
rūtur: maligne admodum patiens: raro usquam
pomiferam arborem: uitem frequentius tolerat:
sed nec eius quidem fructus maturat: ac mitigat:
nisi ubi frigora obiectu frondium cultores ar
guere. Viros benignius alit non ad speciem ta
men. Nam & illis asper: & indecens corporum
habitus est. Cæterum ad ferociam: & numerum:
ut multi immitesꝝ sint maxime: Iulius Firmic
scribit Scytharū rabiem esse effrænatum: De Scy
this multa Iustinus libro secundo: eos enim inter
Scythas enumerant Geographi: qui thraciæ par
tem illam incolunt: quæ (ut hic etiam sentit Oui
dus) ab uno latere ponto includitur: & nos supe
rius docuimus Scythiam duplicem esse. Nec
cumulant. Nec cumulatim implent. Feruida
musta. Musta calida. Solent enim musta feruere:
& ideo calefieri. Altos lacus. Lacus uas ē: quo
uina ex uua expressa excipiuntur. Cato. De lacu
uinum q̄ primum in dolium indito. Columella
Mustum autē ante: q̄ de lacu tollas: uasa rore ma
rino uel lauro: uel myrto suffumigato. Et alibi.
Ante: q̄ prælo uinacea subiiciatur de lacu: q̄ recē
tissimum addito mustum in amphoram nouam
& alibi. Mustum lixiuiū: hoc ē ante: q̄ prælo p̄
sum sit: quod in lacum musti fluxerit: tollito. Ti
bullus: Et pleno pinguia musta lacu. Nec ha
beret Acontius. Cydippes: & Acontii Fabula no
ta est Ouidii epistola: Et nos eam diximus i enar
rationibus in Ouidium de arte amandi super eo
uersu Littera Cydippen pomo perlata sefellit.

Tinctile
uirus
Scytharū
sagittæ ue
neno illi
tæ
Scytharū
arbores

Pars cadit hamatis miserè confixa sagittis.

Nā uolucris ferro tinctile uirus inest.

Quæ nequeūt secū ferre aut abducere p̄dūt:

Et cremat insontes hostica turba casus.

Tū quoq; cū pax est: trepidāt formidie belli:

Nec q̄sq̄a presso uomere sulcat humū.

Aut uidet aut metuit loc⁹ hic quē nō uidet ho

Cessat iers rigido terra relicta situ. (stē:

Nō hic pāpinea dulcis latet uua sub umbra:

Nec cumulant altos feruida musta lacus.

Poma negat regio: nec haberet acōtius i quo

Scriberet hic dominæ uerba legenda suæ.

Aspiceres nudos sine frōde sine arbor cāpos:

Heu loca felici non adeunda uiro.

Ergo tā late pateat cum maximus orbis

Hæc est i pœnas terra reperta meas.

I q̄ es insultes q̄ casibus improbe nostris

Meque reū dempto sine cruētus agas

Natus es e scopulis. nutritus lacte ferino.

Et dicā silices pectus habere tuum.

Quis gradus ulterior: quo se tua porrigat ira

Restat: quid ue meis cernis abesse malis?

Barbara me tellus: & ihospita littora ponti:

Cumq; truci borea mænalis ur̄sa uidet.

Nulla mihi cū gēte fera commercia linguæ.

Omnia solliciti sunt loca plena metus.

Vtq; fugax auidis cœruus dephelus ab ur̄sis:

Cinctaq; mōtanis ut pauet agna lupis.

Sic ego belligeris a gentibus undique septus

Terreor hoste meum pene premēte latus.

Vtq; sit exiguū pœnæ: quod coniuge chara:

Quod patria careo pignorisq; meis.

Vt mala nulla ferā: nisi nudam cæsaris iram:

Nuda parū nobis cæsaris ira mali est?

Et tamen est aliq; q̄ uulnera cruda retractet:

Soluat & in mores ora diserta meos.

In causa facili cui uis licet esse disertor:

Et minimæ uires frangere quassa ualent.

In. xi. Elegiam Enarratio.

SI quis es insultes. Crudelissimum quem
dam suppresso nomine accusat Ouidi
us. q̄ quum in Scythica regione orbatus
omni re chara i maximis degat incom
modis: ille nō his cōtentus: ei tamen insultet. ad
ditq; magnū illi esse dedecus oppugnare hominē
prostratū & iacentē: Monet postremo ut memor
humanæ sortis nolit ampli⁹ cōmemorare pœtæ
crimina: sed ea sinat cicatricē obducere: quī p̄serti
nila ei⁹ fortūa possit fieri miserior. Agas reū. Ac
cuses me. Nat⁹ es e scopulo. Sic Dido Vergilia
na. Sed duris genuit te cautib⁹ horrens Caucasus.
hyrcæq; admorūt ubera tigres. Hæc silices. Hæc
cor: & mētē durissimā. Quis gradus ulterior re
stat? Quod aliā malū supest: q̄ d̄ irat⁹ mihi cupias
accider? Et ihospita littora. Et littora portu carē

ria. Vrsa mænalis. Vrsa arcadica. Calisto. n. q̄ postea i ur̄sa mutata d̄: fuit ex arcadia. Cū gēte fera. Cū gē
te thraciæ. Solliciti me⁹. Timoris sollicitudinē iniiciētis pp̄ gētes feras: q̄ loca illa ifestāt. Soluat ora. Lo
quat. In mores meos. Cōtra meos mores. In cā facili. In cā n̄ difficili ad p̄bādū. Quassa. Debilitata.

Lacus

Qualibet ignaui. Legitur etiam: Quilibet ignaui. Proteris. Conculcas: pedibus teris. Inanem umbram. Vmbra sine corpore. i. me sine ullis uiribus. Petis saxis. Saxis insequeris. Tunc quā bello certabat. Tūc cum uiuebat & poterat hostibus resistere. Ab æmonio equo. Ab equo Achillis Theffali. Notū est: ut Hector ab Achille interfectus ter tractus fuit circū mœnia troiana. Non erat hec tor. Nō uiuebat: nec uti poterat uiribus: nam nō is erat qui fuerat. Hæc simulacra. Hoc corpus sine uiribus: & hæc fictā imaginē. Simulacra. n. proprie sunt mortuorū imagines. quæ ex desiderio mortuorū ortæ sunt: ut qui iam defecerant: uiuere uiderentur. His autem uerbis poeta se quasi mortuū esse designat: nec quicquid præter simulacrum restare significat. Sollicitare Inquietare. Meos manes. Animam quæ a meo corpore discessit. Nam dum me uiuū agitare credis: mortuum insequeris. Manes putauit Seruius (ut diximus) animas. illo tempore: quo de aliis recedentes corporibus nondum in alia transferant. Idem etiam scribit Manes eos esse: quos cum uita fortimur: ut alter hortetur ad bonum: alter ad malum. Omnia uera puta mea crimina. Existima inquit omnia quæ mihi obiiciuntur crimina uera esse: eaq; non errorem nec imprudentiā: sed scelera. finge appellari posse: fatis certe poenas luim.

Manes

Pedere poenas

Pedimus poenas Poenas soluimus. Est autem tractum a pecunia: ut docet Seruius. Apud maiores enim pecuniarias poenas constat fuisse. Vergilius. Tum pendere poenas Cecropidæ iussi. Pro fugi. Fugati in scythicas oras. Satia tua pectora Expleas crudelitatem tuam meis suppliciis. Graues exilio. Molestas & magnas exilii turpitudine ac damno. Exiliiq; loco. Non modo inquit in exiliū eiectus sum: uerūctiā incommodissimū exilio locus electus est. Carnifici. Sanguinario & crudelissimo homini. Vno iudice. Te solo ita iudicāte

Tristi busiride. De Busiride rege ægypti & crudelitate: quem ob eam causam Hercules imolauit diximus in primū Ouidii de arte amandi in enarratione eius uersus. Dicitur ægyptus caruisse iuuātib; arua Imbribus. Qui falsum lento. Phalarim designat: de quo Paulus Orosius ita scribit. Ea tempestate Phalaris Siculus Agrigentinus arrepta tyrannide depopulabatur: qui crudelis mentis cōmentis crudelior: omnia nepharie in innocētes agens inuenit aliquādo: quē iuste puniret iniustus. nam Perillus quidā æris opifex affectans tyranni amicitia aptum munus crudelitati illius ratū taurum æneum fecit: cui fabre ianuam e latere com-

Phalaris crudelis

Perillus uel phalaris

posuit: quæ ad contrudendos damnatos receptui foret: ut conclusis ibidē subiectis ignibus torreretur: sonum uocis extortæ capacitas concaui æris auerget: pulsuq; ferali competens imagini murmur emitteret: nepharioq; spectaculo mugitus pecudis non hominis uideretur. Sed Phalaris factum amplexus autorem execratus: & ultioni materiam præbuit & crudelitati. Nam ipsum opificem sua inuentione puniuit. Quiq; bouem siculo. Perillum dicit: quem græci Perilaum appellant: eum crudelem fuisse Plynius quoq; his uerbis asserit. Perillum nemo laudat sauiorem Phalaride tyranno: cui taurum fecit mugitū hominis pollicitus igne subdito: & primo eum expertus est cruciatum iustiore sauitia. Propertius. Nonne fuit satius tristi sauire tyranno Et gemere in tauro saue Perille tuo. Silius quoq; libro decimo quarto ita cecinit. Ductor Gropsphus erat: cuius cælata gerebat Taurum parma trucem poenæ monumenta uetustæ: Ille ubi torreret subiectis corpora flammis Mutabat gemitus mugitibus: actaq; ueras Credere erat stabulis armenta effundere uoces Haud impune quidem: nam diræ conditor artis Ipse suo moriens immugit flebile tauro. De Phalaride & Perilao alibi plura diximus. Munere in hoc usus rerum est. Hæc sunt Perilli uerba ad Phalaridem regem. Usus. Utilitas. Sed imagine maior. Sed maior quā apparet. Nec sola est operis: Duo laudat Perillus in Tauro æneo: & utilitatem: & formam. Adapertile. Quod facile aperiri potest.

Quem perdis. Quem interfici iubes. Erit coniciendus. Erit ponendus in ipso Tauro. Et illa uox. Et gemitus ille.

Subruere est arces & stantia mœnia uirtus

Qualibet ignaui præcipitata premunt: Non sum quæ fuerat: quod inanem proteris umbram:

Quid cinerem saxi bustaq; nostra petis? Hector erat tunc cum bello certabat: & idem

Tractus ab æmonio non erat hec tor equo. Me quoq; quem noras olim: non esse memeto.

Ex illo superant hæc simulacra uiro. Quid simulacra ferus dictis incendis amaris?

Parce precor manes sollicitare meos. Omnia uera puta mea crimina: nil sit in illis

Quod magis errorē quā scelus esse putes. Pedimus enim profugi (satia tua pectora) poenas

Exilioq; graues: exiliique loco. Carnifici fortuna potest mea flenda uideri:

Et tamen est uno iudice mersa parum. Sauior es tristi busiride: sauior illo:

Qui falsum lento torruit igne bouem. Quiq; bouem siculo fertur donasse tyranno:

Et dictis artes conciliaffe suas. Munere in hoc usus rex est sed imagine maior.

Nec sola est operis forma probanda mei. Aspicias a dextra latus hoc adapertile tauri.

Hac tibi: quem perdis: coniciendus erit. Protinus inclusum lentis carbonibus ure:

Mugiet: & ueri uox erit illa bouis. Pro quibus inuētis ut munus munere penfes:

Da precor ingenio præmia digna meo.

Imbue. Incipe. Imbuere enim (autore Seruio) est proprie inchoare & initiare. Geminos sonos. Et hu
 manos & bubulos. Legitur etiam querulos sonos. Quid mihi cum siculis? Quid crudelitatem Phala
 ridis & Perylli siculi refero? Ad te redit. Ad exprobandam crudelitatem in me tuam reuertit. Quis
 quis is es. Quisquis ille es qui meo cruore non expleris. Sitim. Crudelitatem & desiderium tuum. Quam
 tavis. Quantalibet. Fugiens. In exilium proficiscens. Auditis. Meis scilicet malis. Vlysses. Qui de
 cennio trauit. Neptuni ira. Neptuni indignatione. Neptunus enim Vlysses insecutus: quod ille eius fili
 um Polyphemum caecauit: quam ob causam ille po
 stea pertulit tempestatem. Sane Neptunus a nato
 dictus est paulum primis litteris imutatis: ut placuit
 Ciceroni in secundo de natura deorum. Quam Iouis.
 Quam Augusti. Rescindere crimina noli. Noli
 iterum crimina mea lacerando commemorare. De
 graui uulnere. De magno meo malo. Tenuent
 imminuant. Incertas uices. Vicissitudines for
 tunae: quas ignoras an tibi quoque obesse possint.
 Maxima cura. Maxima sollicitudo ne reducar.
 Quod magis ut liqueat. Ut illud magis appare
 at me scilicet miserum esse.

Imbuere

Neptunus

Dixerat: at phalaris poenae mirande repertor

Ipsae tuum praesens imbue dixit opus.

Nec mora monstratis crudeliter ignibus ustus

Exhibuit geminos ore gemente sonos.

Quid mihi cum siculis iter scythicosque gestasque

Ad te quisquis is es nostra querela redit.

Utque sitim nostro possis explere cruore.

Quantaque uis audio gaudia corde feras.

Tot mala sunt fugiens tellure: tot aequore passus

Te quoque ut auditis posse dolere putem.

Crede mihi: si sit nobis collatus ulyxes:

Neptuni minor: est quam iouis ira: fuit:

Ergo: quicumque es: rescindere crimina noli.

Deque graui duras uulnere tolle manus.

Utque mea fama tenuent obliuia culpa:

Facta cicatricem ducere nostra sine.

Humanaque memor sortis quae tollit eosdem

Et premit: incertas ipse uerere uices.

Et quonia: fieri quod nunquam posse putauit:

Est tibi de rebus maxima cura meis.

Non est quod timeas: fortuna miserima nostra est:

Omne trahit secum caesaris ira malum.

Quod magis ut liquat: neue hoc ego fingere cre

Ipsae uelim poenas expiare meas. (dar

Rigora iam zephyri minuunt: aenoque pacto

Tardior antiqua uisa maeroris hyems.

In Duodecimam Elegiam Enarratio.
 Rigora iam zephyri. Non sine magno
 dolore poeta uariis exemplis uer aliis
 adesse significat: quod apud scythas in
 septentrionali plaga: ubi exulabat: hac
 una rescribit deprehendi posse. quod nix
 flumina ante plaustris peruia & maria duro frigo
 re concreta tunc reglantur: incipiuntque etiam nau
 ta nauigare: qui si in Scythiam peruenerint: se illis
 dicit occurrere: ut ab his intelligat de Caesaris triu
 phis. Quod si quis aliquid referre potuit: protin
 a poeta domum ducitur: fitque eius hospes: precatur
 demum ut domus: quam habebat in Scythia: non
 sit perpetua poetae sedes: sed hospitium: ut aliquan
 do in patriam redeat. Frigora iam zephyri. Fa
 uonius: qui graece zephyros appellatur: stat ab oc
 casu aequinoctiali ad. viii. calendas Martii. Cheli
 doniam uocant ab hirundinis uisu: nonnulli ue
 ro Ornithiam ab auibus: uno enim & septuagesimo
 die post brumam ab aduertu autum flat per
 dies nouem: eo flante minuuntur frigora: ut docet
 Plynus his uerbis. Ver ergo aperit nauigantibus ma
 ri: cuius in principio Fauonii hibernum molliunt coe
 lum sole aquarii. xxv. optinere partem: is dies sextus est

Fauonii
 tempus
 Chelido
 nia
 Ornithia
 Zephyro
 flante mi
 nuunt fri
 gora

Fauonius
 Zephyrus

Mundi ac
 temporum
 origo

Serui er
 ror
 Dies crea
 tionis
 mundi

ante februarias idus. Iam minuunt frigora. Iam attenuant frigora tunc. n. niues liquunt. Vergilius. Vere nouo
 gelidus canis quam moribus humor Liquit: & zephyro putris se gleba resoluit. Fauonius autem a fouedo dicitur.
 lata. n. fouet. Ideo enim genitalis esse dicitur spiritum mundi. Zephyrus uero quasi ζωην φοβων: quod satis uitam afferat.

Anno pacto. Peracta hieme: quae annum finit. Videtur hic Ouidius sentire: e annum hieme finiri: uere autem incipere:
 aut quae origo mundi aeternae fuit uere: & secundum Macrobium incipiente die illo: quod primum omnium illuxit: quod ideo
 iure natalis mundi uocatur: fuit aries in medio caeli: & quae medium caelum quasi mundi uertex est: iccirco aries ut
 mundi caput in exordio lucis apparuit. Mundi originem Maro quoque uere fuisse ita docet. Non alios prima
 crescentis origine mundi illuxisse dies: alium habuisse tenorem Crediderim: uerum illud erat: uerum magnus agebat
 Orbis: & hibernis parcebant flatibus euri. Quum primum lucem pecudes hausere uirumque Ferrea progenies duris
 caput extulit aruis. Immissaeque ferae siluis & sidera caelo. Quare falsum est quod Serui dicit scribentes per poetam
 eam licentiam haec a Vergilio dicta: Nostrates theologum. xv. calendas aprilis die solis mundum creatum fuisse scribunt.
 Contra quorum opinionem Iulius Firmicus scribit mundum certum diem non habuisse ortus sui: nec aliquem iterfuisse
 se eo tempore: quo mundus diuinae mentis ac prouidi numinis ratione formatus est: nec eo usque intentionis
 non potuisse humanae fragilitatis extendere: ut originem mundi facili posset ratione concipere aut explicare: praesertim
 quum. ccc. mille annorum maior apocatastasis. i. redintegratio per hecyprosin: aut per Catadysmum fieri con
 sueuerit. his. n. duobus generibus Apocatastasis fieri consueuit: tunc ergo exustioni diluuii. i. hecyprosimita
 Catadysmus sequitur. nulla. n. re alia exusta res poterant renasci: nec ulla re alia ad pristinam faciem for
 mamque reuocari: nisi admissione aquae concretus puluis fauillaeque omnium genitalium seminum collecta co

ceperit fecunditatem. Sed ut esset quod Mathematici in genituris hominum sequeretur exemplum: ideo hanc quasi genituram mundi diuini uiri prudenti ratione sinxerunt. Aut certe hic Ouidius secundum pythagoricam distinctionem ætatis humanæ uer anni principium appellat. Ille enim (ut est apud Ouidium in met. & Laertium) Veri pueritiam accommodauit: Aestati adolefcentiam: Autumno iuuentam: Hyemi senectutem. Aut quia Martius mensis regnante Romulo: quo mense etiam uer incipit: fuit anni princi-

Cur hie-
me annus
incipit

Bruma

Brumalia

Anni ini-
tiū uariū

Anni di-
stinctio q̄
drip artita

Signa die-
rū quattu-
or anni
partium
Quot di-
es hēt q̄li-
bet pars
anni

Aequino-
ctium uer-
num

Vergilia-
rū exort^o

Solstitiū

Caniculæ
signum

Aequinocti-
um autū-
nale

Vergilia-
rū occasus

Bruma

Fauonius

In qb^o si-
gnis ē q̄li-
bet pars
anni

Bruma

Solstitiū

ita enim inquit. Bruma noui prima est: ueterisq̄ nouissima solis. Principiam capiunt phœbus & annus idem. Varro etiam asserit. Tempus a Bruma ad brumam dum sol redit uocari annum. Placuit autem annum a bruma incipere: quæ a dierū breuitate nomen accepit: ut scribit Pompeius: quia sol uelut senio confectus: & ad capricornum atq̄ inferiores delapsus circulos ad altiores incipit re-

meare: & quasi nasci: unde sol nouus proprie dicitur (autore Seruio) octauo calendæ Ianuarii. Florentinus princeps scribit ab octauo calendarum decembris usq̄ ad nonum calendarum Ianuariarum celebrari festa Brumalia. Cur autem Ianuario dederit Numa principatum docet Plutarchus in quæstionibus. Potes etiam accipere Ouidium hic annum peractum dicere: ut designet se toto eo tempore in Scythia fuisse: ubi mirabatur longiorem solito sibi hiemem uisam. Magis tamen placet intelligas hic Ouidium anni initium facere a Vere: sicut in fastis a bruma: ut diximus: eius enim initium uarium fuit: quod docet Censorinus scribens. Aliis a nouo sole: id est a brumali: Aliis ab æstiuo solstitio: Plærisq̄ ab æquinoctio uerno: Partim ab autumnali æquinoctio: quibusdam ab ortu uergiliarum: Nonnullis ab earum occasu Multis a canis exortu incipere annum naturalem uideri. Hiems mæotis. Mæotica glacies: de qua diximus supra. aut hiems Scythica. Antiqua. Hieme ueteri: & priori. Intelligit autem hiemes Italas. Im-

positamq̄ sibi. A æquinoctium uernum describit. Cardo enim temporum quadripartita anni distinctione constat: per incrementa lucis augetur. Hæc a bruma exæquatur noctibus uerno æquinoctio in diebus xc. tribus horis. deinde superat noctes ad solstitium diebus, xciiii. horis, xii. usq̄ ad æquinoctium autūni: & quæ æquata die procedit ex eo ad brumam diebus, lxxxix. horis tribus. Bruma autem notatus Capricorno ad, viii. calendæ Ianuarii fere Aequinoctium uernum Ariete. Solstitium Cancro. Alterumq̄ æquinoctium autumnale Libra. Rursus hi cardines singulis etiam nū articulis temporum diuiduntur per media omnes dieꝝ spatia: quæ inter solstitiū & æquinoctiū autūni fidiculæ occasus: qui autūni inchoat dies xli. At ab æquinoctio eo ad brumam uergiliæ matutinus occasus hiemē dies, xliii. Inter brumam & æquinoctiū dies, xlv. Flatus fauonii uernū tps. Ab æquinoctio uerno initium æstatis dies, xlviii. uergiliæ exortus matutinus. autor Plinius. Columella et libro. x. scribit. Aequinoctiū primū mense Martio circa calendæ, viii. aprilis in octaua parte arietis cōfici & ad exortū uergiliæ dies uerni tps hēri duo & quinquaginta. Hæc eadē apertius declarat Varro in primo de re rustica his uerbis. Dies primus ueris est in Aquario: Aestatis in tauro. Autumni in leone. Hiemis in scorpione. Quæ uniuscuiusq̄ horꝝ quattuor signorꝝ dies tertius & uicesimus: quattuor tēporꝝ sit primus efficit: ut uer dies hēat. xci. Aestas, xcvi. Autūnus, xci. Hiems, lxxxviii. Quæ diuisio ad dies relata ciuiles nostros qui nunc sunt primi uerni temporis: extat ad septem idus februarii. Aestiuū ad septem idus Maii. Autumnalis ad septem idus sextilis. Hiberni ad quartum idus nouembris. Subtilius descriptis temporibus obseruanda quædam sunt ea quæ in partes octo diuidunt. Primū a Fauonio ad Aequinoctiū uernū dies, xl. Hinc ad uergiliarum exortū dies, xliiii. Ab hoc ad Solstitiū dies, xlix. Inde ad Caniculæ signum dies, xxvii. Deinde ad æquinoctium autumnale dies, xlvii. Exinde ad uergiliæ occasum dies, xxxii. Ab hoc ad brumam dies, lvii. Inde ad fauonium dies, xlv.

Higinus quoq̄ autor est. Solem ab ariete incipientē uer ostēdere: & taure: ac geminos trāsseuntē idē significare: sed iam capitib^o geminorꝝ circulū æstiuū tāgere uideri: & per cæcrū & leonē trāsseuntē & uirginē æstatem efficere. Et rursū a Virginis extrema parte transire ad æquinoctiale circulū p̄spicit. In Libra aut Aequinoctiū conficit: & Autumnū significare incipit. Ab hoc signo trāsit ad Scorpiū & Sagittariū. Deinde protinus incurrit in hiemalē circulū & a Capricorno: Aquario: Piscibus hiemē trāsigit. Itaq̄ oñdit nō p̄ tres ipsos circulos currere: sed zodiacū trāsirens ad eos puenire. Scribit Varro alterꝝ motū solis esse: alterꝝ cœli. Quod mouet a Bruma ad Solstitiū dicta Bruma q̄ breuissimus tunc dies est. Solstitiū q̄ sol eo die sistere uidet: aut q̄ sol ad nos uersū p̄ximū est solstitiū. Quū uenit in mediū spatiū inter brumam & solstitiū q̄ dies æquus sit ac nox: æquinoctiū dictū. Qui nō bene ptulit Hellē. Arietis qui postea inter sydera collocatus fuit: Phryxū & Hellen per hellepontū transtulit: illū Hestodus & Pherecides scripsere habuisse pellem auream: sed Hellen decidisse in hellepōtum: & a Neptuno compressam pæona procreasse: quem alii Edonum dixerunt: quam ob causam hic Ouidius Arietem dicit non bene pertulisse Hellen. Phryxum uero in columem ad Aetam peruenisse. & Arietem Ioui immolasse: pellē uero in templo fixisse: & Arictis ipsius effigiem inter sydera constitutam. Fabulam plenius refert Diodorus ac etiam Higinus. Aequa nocturnis. Aequinoctium designat: ut diximus: quo nihilo lōgiora sunt tempora diei: q̄ noctis. Ruraq̄ quæ nullo nata serente ferunt. Legunt etiam quæ sua sponte in agris nascuntur.

Impositamque sibi q̄ non bene ptulit hellen
Tempora nocturnis æqua diurna facit.
Iā uiolas pueriq̄ legūt hīlaresque puellæ:
Ruraq̄ quæ nullo nata serēte ferunt.

Indocili gutture. Non docto gutture: hoc est: quod a nullo doctum fuit nisi a natura: ut indocili pro non docto positum sit: aut certe indocili ualde docili natura. Docilis, n. (auctore Prisciano) est qui facile docet: ut in augmentis sit: ut apud Vergilium: & alios auctores crebro inuenimus. Differunt autem Collum: Guttur: & Gula: Collum enim inter pectus: & caput est: cuius pars prior Guttur: posterior Gula appellatur: uel sic: collum capiti subiacet. Guttur spiritus trahitur ac redditur. Gula est qua cibus: & potus deuoratur: auctor Aristoteles. Vernat. Latat. lasciuuit. Ut deponat crimine matris. Ut deponedo in eis cunis: & nidis pullos: uideat pia: & uelle crimine filii quem occidit: ea educatione celare: nec mala mater dici: Sunt qui male ad uerbum esse dicant: sed errant: Siquidem syllaba ultima quae breuis est in aduerbio repugnat: est autem nomen: & genitium casus. Nota est fabula Prognos, quae Ithym filium interfecit: & patri Tereo epulandum apposuit: ut ulcisceret uim sorori turpiter imputatam: quae non contenta iniuria: linguam etiam amputauerat: ne posset per uocem facinus aperire. Inde mutati sunt Tereus in Vpupa, Ithys in Phasianum, Philomella in lusciniam: Progne in hirundinem secundum Ouidium: Graeci tamen non Philomellam: sed Prognem in lusciniam mutatam referunt: quod et uidetur sentire Varro sic scribens. Lusciola: quae luctuose canere existimatur: atque esse ex attica Progne facta auis.

Docilis

Collum

Guttur

Gula

Prataque pubescunt uariorum flore colorum.
 Indocili quae loquax gutture uernat auis.
 Utque malae crimen matris deponat hirundo:
 Sub trabibus cunas paruaque tecta facit.
 Harbaque quae latuit cerealibus obruta sulcis:
 Exerit e tepida molle cacumen humo.
 Quoque loco est uitis: de palmite gema mouet
 Nam procul a getico littore uitis abest.
 Quoque loco est arbor: turgescit in arbore ramus
 Nam procul a geticis finibus arbor abest.
 Ocia nunc istis: iunctisque ex ordine ludis:
 Cedunt uerbosi garrula uerba fori.
 Lusus equis nunc est leuibus: nunc luditur armis
 Nunc pila: nunc celeri uertitur orbetrochus.
 Nunc ubi perfusa est oleo labente iuuentus

deat pia: & uelle crimine filii quem occidit: ea educatione celare: nec mala mater dici: Sunt qui male ad uerbum esse dicant: sed errant: Siquidem syllaba ultima quae breuis est in aduerbio repugnat: est autem nomen: & genitium casus. Nota est fabula Prognos, quae Ithym filium interfecit: & patri Tereo epulandum apposuit: ut ulcisceret uim sorori turpiter imputatam: quae non contenta iniuria: linguam etiam amputauerat: ne posset per uocem facinus aperire. Inde mutati sunt Tereus in Vpupa, Ithys in Phasianum, Philomella in lusciniam: Progne in hirundinem secundum Ouidium: Graeci tamen non Philomellam: sed Prognem in lusciniam mutatam referunt: quod et uidetur sentire Varro sic scribens. Lusciola: quae luctuose canere existimatur: atque esse ex attica Progne facta auis.

Prognos

fabula

Lusciola

& tepescunt. Oratius, Soluitur acris hiems grata uice ueris & fauoni: & Vergilius, Zephyrisque tepentibus auras laxant arua sinus. Ocia nunc istis. Ocia nunc sunt Romae. Cedunt uerbosi. Non dicitur ius Romae eo tempore: quo in scaena ludi celebrantur. Ouidius in fastis. Scaena sonat: ludique uocant: spectate quirites. Et fora Marte suo litigiosa uacent. Vel certe (quod magis placet) hoc dicit, Iuuentus romana ludis & certaminibus campi Martii intenta non frequentat forum. Equis leuibus. Velocibus & agilibus equis: quos discabant romani in gymnasium spectare: ut diximus in Ouidii tertium librum de arte amandi in enarratione eius loci. Et in gyros ire coactus equus: ubi etiam attigimus eos ludos: quos hic poeta commemorat. Nunc luditur armis. Aliquando luditur armorum exercitatione. Eam autem intelligit: quae aduersus palum fiebat. De qua Vegetius libro primo ita scribit, Eoque modo non tantum mane: sed etiam post meridiem exercebantur ad palum. Palorum enim usus non solum militibus: sed etiam gladiatoribus plurimum prodest: nec unquam aut arena aut campus inuictum probauit uirum: nisi qui diligenter exercitatus docebatur ad palum: a singulis enim tyronibus singuli pali defigebantur in terram: ita ut mutare non possent: & sex pedibus eminent: contra illum palum tanquam aduersarium tyro & crata illa & claua uelut gladio se exercebat: & scuto ut nunc quasi caput aut faciem peteret: nunc ab lateribus minaretur. Interdum contenderet poplites & crura succideret: recederet: insultaret: infiliret: & quasi praesentem aduersarium: sic palum omni impetu: omni bellandi arte tentaret. Iuuenalis, Aut quis non uidit uulnera pali. Quem uat assiduis sudibus: scutoque laessit. Atque omnes implent numeros. De hac exercitatione intellexit Ouidius de arte amandi eo uersu. Armaque: & in gyros ire coactus equus, & Martialis. Aut nudi stipitis ictus adest.

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Lusciola

Palorum

usus

Ceroma

Haphe

Olei natura

ra

- Palæstra** nibalis milites pugnuros ad Trebiam mollisse artus oleo per manipulos misso. Illud sciendum. Palæstrā a græco dictam: $\omega\alpha\lambda\eta$ enim luctam siue luctationem significat: ea nudi: unctiq; homines exercebantur ad ualitudinem conseruandam: & agilitatem: roburq; acquirendū. Vergilius. Exercent patrias oleo labentē palæstras: Eius inuētor fuit Mercurius: ut docet Diodorus: & Oratius Mercuri facūde nepos Atlātis: Qui feros cultus hominum recentum Voce formasti catus: & decorā more palæstræ. Viguit maxime hoc certamen apud athenienses: transiitq; ad troianos: quo argumento nonnulli ab atheniensibus troianos originem duxisse existimarūt. Scribit Pausanias Luctandi artem Theseum primum inuenisse. Tigere gaudet aqua. Romani ueteres (ut scribit Vegetius) Campum Martiū uicinum Tyberi delegerunt: in quo iuuentus post exercitium armorum: sudorem: pulueremq; dilueret: quem morem docet etiam Ouidius libro tertio de arte amādi his uersibus. Nec uos campus habet: nec uos gelidissima uirgo. Nec tuscus placidis deuehit amnis aquis. Scæna uiget. In Scæna uarii etiam ludi exhibentur in præsentia. Studiisq; fauor distantibus ardet. Hoc dicit: quia in ludis alii aliis fauebant adeo: ut (autore Plynio) in spectaculis spectatores grandi spōsione facta anulos deponerent: cum alii alium uictorem fore affirmarent. Iuuenalis. Spectāt iuuenes: quos clamor & audax Sponsio. Intelligit autem quū ludos gladiatorios in quibus gladiatores etiam suos fautores habebant: tum in primis quattuor illas circensium factiones: de quibus abunde diximus in Ouidium de arte amandi. Studiis distantibus. Faueoribus diuersis. Nam alii alios fautores habebant. Ardet. Irascitur: uel optat: aut præ nimio alicuius factionis amore uritur. Vergilius. Ardet amās dido. Quinq; tribus resonāt. Tria Theatra cum tribus foris uicina campo Martio: ubi hæc spectacula exhibebantur præ nimio clamantium strepitu resonabant: De Campo Martio: & tribus theatris hæc Strabo. Maximam autem harum partem Martius cāpus hēt præter natiuā locorū amoenitatē artis: & solertiæ exornationes admittens. Campi. n admirabilis magnitudo & cures pariter cursus: & alia equestria certamina expedita suppeditat. Nec minus tam multis Pilam. Trochum. Palæstram exercitatione tranctātibus: Aliaq; incumbentia simul opera. Quid perennes solo herbas: coronatosq; usq; ad fluminis asueum colles? Scenicarum ostentatio picturarum eius generis spectacula præstant: ut difficile: & inuitus abscedas: huic proximus campo & alter adiacet campus: & innumera habiles circum circa Porticus. horti nemorosi. Theatra tria simul & amphitheatrum: De tribus uero foris abunde diximus alibi. Boatum. Clamorem spectatorum. At mihi sentire. Incipit commemorare quibus rebus noscatur uer apud scythas: ut ex collatione eius incommoda ostendat. Duro lacu. Lacu concreto & congelato. Aquæ. Subaudi sentiuntur. Non fodiantur. Non rumpanur: quia uere sponte soluiuntur. Bubulcus sauromates. Rector boum ex Sauromate regione: aut plaustra Sauromates: est autem genitiuus casus a nomine Sauromate: ut a Sparte Spartes. Quisue. Subaudi sit. Ille quidem mirum. Ordo est. Mirum quidem est: ni ille ueniat de propinqua regione. Tantum mare. Tam magnum mare. Orba portubus. Portubus priuata. Certe gratior usus erit. Certe latina lingua græca mihi gratior erit. Ab ore freti. Ab ore maris. Intelligit autē primas angustias: ubi id primū se coartat: & hellepontū facit: qua Xersēs persarū rex cōstrato in nauibus ponte duxit exercitum: ubi uero expandit Propontis appellatur. Longæq; propontidis undis. Pontus inter cætera maria est maxime admirabilis eius longitudo est undecim milium ac centum stadiorum: latitudo qua latissimum est trium milium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum. Longitudo oris quod est collum: quæ bosphorus dicitur circiter centum uiginti stadia ad propontidem usq; pertingens. Propontis autem quingentorum stadiorum est latitudinis: mille & quadringentorum longitudinis influens in hellepōtum: ut poeta non immerito longam propontidem appellarit. Ipse hellepōtus ubi angustissimus stadiis septem quadringentis longus intrans pelagi uastitatem quod Aegeum uocatur. autor Herodotus. Quisquis is est. Quicūq; ad ponticum litus uenerit. Rumorem. Sermonem sine certo ullo autore. Fama enim (ut Fa-

Defessos artus tingere gaudet aqua.
 Scæna uiget: studiisq; fauor distantibus ardet.
 Quinq; tribus resonant terna theatra foris.
 O quater o quoties non est numerare boatū:
 Nō interdicta cui licet urbe frui.
 At mihi sentitur nix uerno sole soluta:
 Quæq; lacu duro nō fodiātur aquæ.
 Nec mare cōcrefcit glaciæ: nec: ut ante: pistæ.
 Stridula sauroates plaustra bubulcū agit.
 Si tñ incipiunt aliqua huc adnare carina:
 Hospitaq; in ponti littore puppis erit.
 Sedulus occurrā nauatæ: dictaq; salute
 Quid ueniat quærā: quisue: quibusue locis.
 Ille quidē mirū ni de regione propinqua:
 Non nili uicinas tutus araret aquas
 Rarus ab italia tātum mare nauita transit:
 Littora rarus in hæc portubus orba uenit.
 Siue tamen græca scierit: siue ille latina
 Voce loqui. certē gratior usus erit.
 Fas quoq; ab ore freti: lōgeq; ppōtidos undis
 Huc aliquem certo uela dedisse noto.
 Quisquis is est: memori rumorē uoce referre:

Campus Martius

Ponti longitudo & latitudo

Propontis longa

Fama

bis scribit) consensum ciuitatis: & uelut publicum testimonium uocat. Rumor uero sermonem sine ullo certo autore dispersum: cui malignitas dederit initium: incrementum crudelitas: quam differentiam hic ponit etiam Ouidius: cum subiungit. Et fieri famæ parsq; gradusq; potest: quasi dicat. Rumor ille poterit ad partem aliquam: seu gradum ueritatis peruenire: nam uerum dicere fama solet. Triumphos Cæsaris, Triumphos Drusi uel Augusti: cuius auspiciis ille militabat. Triumphare autem appellatum q; cū imperatore milites redeuntes clamitabant per orbem in Capitolium Io triumphe. Id a Triambo græci li-

Rumor

Triumphus
Io triumphe

Et fieri famæ parsq; gradusque potest.
Is p̄cor auditos, possit narrare triumphos
Cæsaris. & latio reddita uota Ioui.
Teque rebellatrix tandem germania magni
Triste caput pedibus supposuisse ducis.
Hæc mihi q; referat quæ nō uidisse dolebo.
Ille meæ domui protinus hospes erit.
Hæc mihi: iā ne dom⁹ scythico nasonis i orbe
Iāq; suū mihi dat p̄ lare pœna locū. Cest?
Dii facite ut cæsar nō hoc penetrabile domūq;
Hospitium pœnæ sed uelit esse meæ.

beri cognomēto pōt esse dictū. Autor Varro, Plutarchus in Marcello Triumphum negat a Triambo dictum. Sunt qui scribant hoc uocabulum latinum esse: quia qui triumphabat triplici iudicio honoraretur: primo enim exercitus de triumpho decernendo imperatori iudicabat. Secundo senatus. Tertio populus. Docet Plynius Liberum patrem triumphum inuenisse: quod etiam designat Diodorus scribens illum primum omnium indico elephanto uectum triumphasse. Triumphandi modum & ornamenta describit Plutarchus. A peritius autem Appianus in triumpho Scipionis: & Iosephus in triumpho Vespasiani & Titi de Iudæis. Liuius libro decimo ab urbe condita ornamenta triumphalia scribit fuisse Sellam curulem: Togam prætextam: Tunicam palmatam: Togam pictam: Coronam triumphalem: laureamq;. Triumphantium uero domus spoliis hostium affi-

Triumphus
inuentorTriumphalia
ornamenta

xis insignes inter alias fiebant. De iure Triumphandi Valerius Maximus multa: Quid autem Ouatio a Triumpho distat: & unde dicatur docet Plutarchus in Marcello. Ioui latio. Sunt qui falso intelligant Iouem latialem: quem in monte albano dedicauit Aescanius: ad cuius sacra quæ Latinæ dicebantur totum latium conueniebat: & rex Sacrificulus romanus: ei (ut est autor Lactantius) olim sanguine humano sacrificabant. Placet igitur intelligas de Ioue capitolino qui romæ colebatur: quæ erat caput latii: quo duces triumphantes perueniebant: & uota suscepta persoluebant: Liuius Dictator coronam auream libræ pondo ex publica pecunia populi iussu in Capitolio Ioui donum posuit. Eam ædem Tarquinus Demarati filius uouit. Tarquinus postea Superbus extruxit: qui librarum argenti, xl. milia in fundamentis dicitur impendisse: Capitolino Ioui Pompeius Magnus (autore Plynio) sex pocula Murchina dicauit: Augustus uero in eius cellam (ut docet Tranquillus) sedecim milia pondo auri gemmasq; ac margaritas quingentis sestertium una donatione contulit. Fuit etiam in Capitolio ædes Iouis tonantis: quam Augustus (ut meminit Tranquillus) struxit: consecrauitq; liberatus periculo: cum expeditione cantabrica per nocturnum iter fulgur perstrinxisset: seruumq; perducentem exanimasset. In hac æde Iupiter fuit deliaci æris exemplar ut scribit Plynius. Germania rebellatrix. Augustus (ut Florus scribit) sciebat patrem suum Cæsarem bis transuectum pontem rheno quæsisse bellum: in illius honorem cupiens facere prouinciam: misit eo Drusum: qui ualidissimas nationes aggressus domuit breui: adeo ut non per adulationem: sed ex meritis defuncto ibi fortissimo iuuenē: ipsi: quod nunquam alteri: senatus cognomen ex prouincia dedit: Sed breue id gaudium fuit. Nam postquam Drusus defunctus est ex fractura cruris: super quod equus collapsus est: ut diximus supra. Vari Quintilii libidinem: ac superbiam haud secus: q̄ scuitiam odisse cœperunt: Ausus est ille agere conuentum: quasi uiolentiam barbarorū & præconis uoce posset inhibere: At illi ut primum togas: & scuitia armis iura uiderunt: duce Armintio arma corripunt. Itaq; Varum improuidum: & nihil tale metuentem: improuiso adorti undiq; in uadunt castra rapiunt tres legiones opprimuntur. Varus perditas res eodem: quo Cānensem diem Paulus & fato est: & animo secutus: aliis oculos: aliis manus barbari amputarunt. Ipse quoq; cosulis corporis: quod militum pietas humi abdiderat: effossum. Vnde non immerito poeta hic Germanos rebelles appellat. Magni ducis. Augusti Cæsaris. Quæ non uidisse dolebo. Quæ dolebo cernere non potuisse. Protinus hospes erit. Quam primum apud me diuertet. Domus nasonis. Domus mea. Suum locum: Locum ipsius exilii: id est Tomon. Pro lare. Larem pro domo posuit. Ex Lemuribus enim: qui posteriorum suorum curam sortitus pacato: & quieto numine domum possidet. Lar dicitur familiaris: ut scribit Apuleius. Non uelit hoc esse penetrabile. Non uelit hanc esse domum: Penetrabile autem a penitus deductum significat quod intimo loco est: sic Ouidius in met. Hæc domus: hæc sedes: hæc sunt penetralia magni Amnis. Sed hospitium. Sed diuerforium ad tempus.

Iupiter
latialis
Latinæ
feriæ
Iupiter
capitolin⁹Ædes
Iouis
tonantisGermania
rebellatrix

Lar familiaris

Penetrabile

Optimū
non nasci
qdā cēsure

Ecce supuacius. Quis natalis poetæ adesset: supfluū fuisse dicit: in ea loca illū uenisse: ubi nō licet illi ex more solēnia sacra exhibere: monetq; ne amplius redeat dū erit i Scythia. Quid. n. fuit utile nasci. Ratio quare eius natalis fuerit supfluus. Hoc aut dicit qm̄ i Scythia i maximis icōmodis exul degebat. Loq̄t. n. ex eorū sentētia: q; cēsure nō nasci optimū ob uaria uitæ mala & labores: quā Epicuræ sentētiā Silenū ēt cōprobasse legimus: Is. n. (ut ferūt) a Mida ca-

ptus: hoc ei muneris p̄ sua missione dedisse scribit: docuisse regē nō nasci hoī longe optimū esse: p̄ximū aut q̄ primū mori: Qua ēt sentētia usus est i Chte siphōte Euripides. Nā nos docebat coetus celebrātes domū lugere: ubi eēt aliq; i lucē editus humanæ uaria uitæ reputātes mala atq; labor mortē finisset grauis hūc oēs amicos laude: & letitia exeq; Plura diximus i Plyniū in enarratiōe eius loci. Ita q; multi extitere q; nō nasci optimū censerēt: aut q; ocyssime aboleri. Ad sua tēpora, Tēpore quo nat^o fui. Dure. O crudelis natalis. Quid ad miseros. Cur uenisti ad hāc meā ætatē tā ifelicē: debebas. n. exiliū mihi nascēti auertere finiēdo uitā ante: q; exularē. Modū. Finē. Ultra patriā. Nā posteaq; e patria i exiliū abii: debebas me tāq; mortuū deferere: q; si dicat Debuisti posteaq; discessi uitā meā finire. Quoq; loco primū. Debuisti me ēt iterficē Sulmōe quī primū natus fui. Sū male cognit^o. Sū infeliciter cognit^o: hoc ē sum cognitus malis: & ifortuniis exiliū obnoxio. In relinquendo in urbe. In permittēdo me mori in urbe.

Quod idem fecere sodales. Quam eandem rē sodales præstitere: nam me ab Augusto damnatum deseruere. Tu tristis. Tu mœsta relinquent me in urbe. Cum ponto. Cum Tomo pontica urbe: ubi exulo. Vestis ut alba. Vestem candidam dicit: quam induebant qui natalem cele-

Vestis natalitia
Natalis celebrādi consuetudo
Liba

Genius deus
Lar deus

Cur gēio mero non hostia sacrificabāt

Fauere

brabāt. Propertius. Dein qua primū oculos cœpisti ueste propti Indue: Describit autē breuiter cōsuetudinē romanā in celebrādo natali. Fumida cingat. Solebāt. n. natali honorē diis exhibere: & genio potissimū: cuius arā fertis coronatā ture uaporabāt. Tibullus. Vrant pia tura focus urāt odores: & Propertius Inde coronatus ubi ture piaueris aras. Libaq; dē pro te. Quomō fierēt liba docet Cato in re rustica his uerbis Libū hoc modo facito Casei pōdo ii in mortario bene disterat: ubi bene distriuerit farinæ siliginæ librā: aut si uoles tenerius eē sibrā similaginis solū eodē indito pmiscetoq; cū caseo bene ouum unū addito: & una bene pmisceto: inde panē facito: folia subdito in foco calido sub testa coquito leuiter: Serui^o scribit libū placentā fuisse: quæ farre: melle: & oleo cōstabat: & apta erat sacrificiis: ea nomen accepit uel a libero patre: uel q; libandi causa fieret: ut Varroni Placet. Ea autē (ut qdam scribunt) die natali discumbētibus apponebant: nemo aut prius gustabat: q; is: q; suū natalē celebrabat: omnes aut: q; libum gustassent: bene precari oportebat. Ouidius in arte amādī. Quid? quasi natali quī poscit munera libo. Geniale tēpus. Tēpus uoluptuosum: aut (quod magis placet) tēpus quo Genio sacrificat. Tibullus. Ipse suos genius ad sit uisurus honores. Cui decorent sanctas florea festa comas: Illius puro distillant tēpora nardo. Atq; satur libo sit: permadeatq; mero. De Genio hæc Censorinus. Genius deus est: cuius i tutela ut q; natus est uiuit. siue ēt q;: ut generamur curat. siue q; una gignit nobiscū: siue etiā q; nos genitos suscipiat actueat: certe a gignēdo Genius appellatur. Eundē esse geniū: & larē multi ueteres memoriæ prodiderūt. In qs etiam Caius Flaccus in libro quē de indigitamētis reliquit scriptū. Hunc i nos maximā: quinimmo oēm hēre potestātē creditū est: nōnulli binos genios i his dūtaxat domibus q; eēt maritæ colēdos putauerūt: Euclides aut Socraticus duplicē oibus omnino nobis geniū dicit appositū: quā rē apud Luciliū i libro satyræ xi. licet cognoscere: genio igit potissimū p̄ oēm ætatē quotannis sacrificamus: q; non solū hic sed & alii sunt p̄terea dei cōplures homini uitā p̄ sua quisq; portione adminiculantes: quos uolētes cognoscere: indigitamētōrū libri satis edocebūt: Sed oēs hi semel in unoquoq; homine numinū suorū effectū representāt. Quocirca nō p̄ omne uitæ spatiū nouis religionibus arcesunt. Genius aut ita nobis assiduus obseruator appositus est: ut ne pūcto quidē tēporis lōgius abscedat: sed ab utero matris acceptos ad extremū uitæ diem comitet. Sane cur genio merū fundēdū sit ut Persius ait: nō hostia faciendū siqs scire uoluerit: docuit Varro in eo libro cui Titulus fuit Articulus: siue de numeris: id enim moris institutiq; maiores tenuisse testatur: ut quum die natali munus annum genio soluerēt: manum a cædē ac sanguine abstinerent: ne die qua ipsi lucem accepissent: aliis demerent. Deniq; Delii ad Apollinis genitoris aram (ut Timæus docuit) nemo hostiam cædebat.

Cce supuacius (qd eni fuit utile nasci)

Ad sua natalis tempora noster adest.

Dure qd ad miseros ueniebas exulis annos;

Debueras illis imposuisse modum.

Si tibi cura mei: uel si pudor ullus inesset;

Nō ultra patriam me sequerere meam.

Quoq; loco primū male sū tibi cognitus ifās

Illo tentasses ultimus esse mihi.

Inque relinquēdo: quod idem fecere sodales:

Tu quoque dixisses tristis in urbe uale.

Quid tibi cū ponto: nū te quoque cæsarīs ira

Extremam gelidā misit in orbis hūmum?

Scilicet expectas solitū tibi moris honorē?

Pendeat ex humeris uestis ut alba meis?

Fumida cingatur florentibus ara coronis?

Micaq; solenni turis in igne sonet?

Libaq; dem p̄ te geniale notantia tempus?

Ore fauete. Sic Tibullus: Dicam^{us} bona uerba: uenit natalis ad aras. Quisquis ades: Isgua uir mulierq;
faue. Fauere autem (autore Pompeio) est bona fari, at ueteres poetæ pro silere ufi sunt fauere. Donatus scribit Fauere significare silere. Vergilius, Ore fauete omnes. Nō enim trahitur a fauore: ut plariq; existimāt: sed paratur silentium ut rite peragi possit sacrum nulla uoce mala obstrepēte: ut scribit Seneca in libro de uita beata. In sacris enim (autore etiā Seruio) taciturnitas necessaria est: qđ ēt Plynius scribens cæteris præcationibus præire aliquē: rursusq; aliquē custodē dari: qui attēdat aliū pponi: qui faueri linguis iubeat.

Fauete

Fauere linguis

Fauere uerbis

Pascito linguam

Cupissus funeribus adhibebatur

Euxinus

Mineræ plures

Minerua e iouis capite

Cur pal-

las dicit

nata de iouis capite

Cur pal-

las sine matre

Cōcipiamq; bonas ore fauente preces?
Nō ita sum positus: nec sunt ea tēpora nobis
Aduētū possim lætus ut esse tuo.

Funeris ara mihi ferali cincta cupressu
Cōuenit & structis flamma parata rogis.
Nec dare tura libet nil exorantia diuos.

In tantis subeūt nec bona uerba malis.
Si tamen est aliqd nobis hac luce petendum
In loca ne redeas amplius ista precor.

Dū me terrarū pars pene nouissima ponti
Euxinus falso nomine dictus habet.
Vltor & antistes doctorū sacre uirorū

Quid facis ingenio semp amice meo?
Ecqđ: ut incolumē quōdā celebrare solebas
Nūc quoq; ne uidear totus abesse caues.

Colligis exceptis ecquid mea carmina solis
Arubus arifici quæ nocuere suo.
Immo ita fac quælo uatum studiose nouorū:

Quæq; potes retine corpus in urbe meū.
Est fuga dicta mihi: nō est fuga dicta libellis:
Qui domini poenā non meruere sui.

Sape p externas profugus pater exulat oras:
Vrbe tamen natis exulis esse licet.
Palladis exemplo de me sine matre creata
Carmina sūt; stirps hæc pgeniesq; mea.

In tantis subeūt nec bona uerba malis.
Si tamen est aliqd nobis hac luce petendum
In loca ne redeas amplius ista precor.

Dū me terrarū pars pene nouissima ponti
Euxinus falso nomine dictus habet.
Vltor & antistes doctorū sacre uirorū

Quid facis ingenio semp amice meo?
Ecqđ: ut incolumē quōdā celebrare solebas
Nūc quoq; ne uidear totus abesse caues.

Colligis exceptis ecquid mea carmina solis
Arubus arifici quæ nocuere suo.
Immo ita fac quælo uatum studiose nouorū:

Quæq; potes retine corpus in urbe meū.
Est fuga dicta mihi: nō est fuga dicta libellis:
Qui domini poenā non meruere sui.

Sape p externas profugus pater exulat oras:
Vrbe tamen natis exulis esse licet.
Palladis exemplo de me sine matre creata
Carmina sūt; stirps hæc pgeniesq; mea.

pōtiffices uero (ut docet Donatus) dicere solebant Fauete linguis: fauere uerbis. Vnde illud est Vergilius, Ore fauete omnes. Et Pompeius docet in sacris dici pascito linguā, i. coerecto: contineto: tace to. Decet, n. ciues (ut scribit Plutarchus) neq; audire quicq; rerum diuinarū: neq; aspiciere p negligētia: sed uacare a cæteris: mētēq; adhibere: & ab oī crepitu: strepitu: ac gemitu abstinere. Ferali cupressu. Atra: & funebri cupressu. Adhibebat aut Cupressus ad funera autore Seruio: uel q; cæsa nō repululat: uel q; p eam funestata ostendit domus: si cut lætā frōdes indicāt festæ. Varro tñ dicit pyras ideo cupressu circūdari ppter grauē ustrinæ odorē: ne eo offēdat populi circūstatis corona: q; tādiu stabat respōdēs scitibus pscæ. i. plāctūū picipi: qđiu cōsumpto cadauer: & collectis cineribus dicebat nouissimū uerbū Illicet: qđ ire licet significat. Nil exorantia. Nil p seibus cōciliantia. Nec bona uerba. Nec bonæ p cationes. Tibullus. Dicam^{us} bona uerba: uenit natalis ad aras. Si tamen ē aliqd. Hoc dicit: qā natalē celebrantes a diis aliquid petebāt. Tibullus. Annuat & chērite tibi qđcunq; rogabis: & Propertius. Tuq; o chare mihi foelicibus edita pēnis Surge & poscētēs iusta pcarē deos. Euxinus falso nomine dictus. Mas il lud: qđ pontū appellāt Euxinū ēt dicimus ab eo qđ bonū significat & fei uo hospitiū uel amicū quasi bonū hospitiū sit: qđ p cōtrariū dictum ē. Nā circa Euxinū loca sūt asprima: & fera: gētēsq; ēt immites. Plynius. Pōtus euxinus ātea ab ihospitali feritate Axenos appellatus est.

In Vltimam Elegiam Enarratio.
Sus amicitia. Amici colligētis eius scripta fidē: & amorem laudat poeta: hortaturq; ut quoad pōt eius nomē i urbe re-

tinēat: simulq; exponit met. opus: in emēdatū e manibus exisse: Postremo dicit qđquid exiliū tpe cōpositū a se fuit in scythia excusandū ēē: quandoqdem & mala eius ingeniu frēgerint: & in his sit locis: ubi arma assidue urbē circumsonent: in qua nec librorū copia sit: nec quæ q; habeat: cui carmina possit recitare. Antistes. Princeps. Est aut proprie Antistes sacerdos: & princeps q ante altare stat. Ecqđ. Nunquid. Incolumē. Nondū exulē. Ne uidear totus abesse. Ne totus uidear romæ nō ēē. Caues. Prouides. Exceptis solis artibus. Libros intelligit de arte amādī. Ita fac. Ita collige carmina mea oīa præter amatoria.

Est fuga dicta mihi. Dicitū est mihi exiliū. Licet natis exulis. Fas est liberis exulātis hominis. Palladis exēplo. Mineruas plures fuisse scribit Cicero libro tertio de natura deorū: Primā: quæ ex Vulcano genuit Apollinem eū: cuius in tutela Athenas antiq historici e uoluerūt. Secūdā ortā Nilo: quā ægyptii coluere. Tertiā Ioue genitā: principē: & inuentricem belli. Quartā Ioue natā: & Coriphe oceani filia: quā arcades Coriā nominarunt: & quadrigarum inuentricem ferūt. Quintā Pallantis: q patrē dicit interfecisse uirginitatem suā uiolare conātem: cui pinnaq; talaria affigūt. Tertiā igit Minerua e Ioue tantū genita dicitur. Is. n. qū Iunonē uxore sterilē intueret cōcusso capite Mineruā dicit cū clypeo edidisse: dicēte in tertio fastoz. Ouidio. Aut quia de capitis fert sine matre paterni Vertice cū clypeo profiluisse suo. Fingit aut nata de Iouis capite: uel quia (ut docet Lactantius) naturæ ratioē prudētia oīs in capite est. Vel quia uirus solis humanis mētibus prudētia subministrās: quā per Mineruā accipimus: ut scripsit Porphyri^{us} autore Macrobio edita est de summa ætheris pte: ac nulla re corporeæ admistiōe ab ipso Ioue: idest a deo in collectum accepimus. Natā eā sine matre fingunt: qm in foeminis prudētia nō est: cuius dea est ipsa Minerua: qđ Martianus in hymno Palladis ita oūdit. Quā de patre serunt sine matris semine natā puida cōsiliū

h iij

Cōsiliū ī
foemina ī
ualidnm
Cur tēpla
palladis ī
arce
Cur ī pal
ladis ægi
de est Me
dusa
Arma pal
ladis
Pallas uir
go
Pallas tri
gemina
Glaucop
is dicit
pallas

q̄ nescit curia matrū. Quod aut̄ in foemina sit parū prudentiæ designat Aristoteles in secundo politicoꝝ docens: Consiliū in foemina esse inualidū. Eadē et̄ dea patrona urbiū dicitur: q̄ in arce templa ueteres pal ladi sacrarunt: cuius rei cām dicit esse idē Martianus: q̄ ratio amplificet q̄ est elatior urbes. Et in Aegi de Medusam saxificā ideo gestate memoratur. Quod pavidū stupider sapiens solertia uulgus: Arma autē Palladi hęc assignant poetæ Clypeū & acuræ cuspidis hastā. Dat galeā capiti: defendit ægide pectus. Idē Martianus ideo clypeū Palladi datū docet: Sapiēti q̄ regat orbē: Vel rationis opē q̄ spumea prælia po scant. Hastā etiā uibrans penetrabile monstrat acu men. Diodorus scribit Aerē noiātum Palladē: ac Iouis filiam dici: & uirginē fuisse: quoniā & nō corrumpatur & sublimiorem locum teneat: qua propter ex uertice Iouis dicitur nata. Eandem di ctam esse Trigeminam propter tria anni tempora Ver: æstatem: hiemem. Dicitur etiam Glaucopis non ea causa: qua græci quidam arbitrant̄ q̄ oculos castos habeat: quod stultum uidetur. Sed quaer glauci sit aspectus. Eam Papinius in secundo thebaidos appellat Iouis ingenium quoniam inquit. Diua ser ox magni decus ingeniu q̄ parentis Bel lipotens: cui torua genis horrore decoro Cassis & asperfo crudescit sanguine gorgon. Hanc tibi cō mendo. Cōmendo tibi hęc meā stirpē & progeni em. Hoc erit maior sarcina. Tāto erit maior sar cina: q̄a qui carent parētibus: indigent maiori p̄st dio & fauore. Tres mihi sunt natū. Tres illos de arte amādi libros significat. Contagia nra. No stra mala: nam & ipsi ex urbe eiekti sunt. Cate ra turba. Reliqui libri a me editi. Ter quinq̄ uo lumina. Libri quindecim. Formæ mutatæ. Me tamorphoseos. De domini funere. Subita enī relegatione opus illud inemendatum emissum ē.

Si non prius ipse perissem. Si non antea relega tus essem. Certius nomen. Clariorem famam.

A summa manu. Post ultimam emendationē.

In populi quicq̄. Quasi dicat si modo popul⁹ romanus legit scripta mea: a quib⁹ fortasse abhor ret. ppter amatorios libellos. Hoc. Scilicet carmē subditinum. Appone. A scribe. Ab orbe di uerso. A scythica plaga. Quo tēpore. Quom ad huc florere: an quom relegatus fuisset. Quoq̄ loco. Romæ ne in doctōꝝ hominū luce & libro rum copia: an in Scythia. Aequus erit scriptis. Scriptis meis æquum se iudicem præstabit: & si qd in his damnandum deprehendet: mihi ignoscet. Sciet enim me ea composuisse relegationis meæ tempore: & in media barbaria. Ducere. Dedu cere. Carmina enim dicuntur deduci. Vergilius. Pascere oportet oues deductum dicere carmen: aut (quod magis placet) scribere. propterea q̄ addi dit tristi manu. Arcus & arma. Quibus utunt̄ Scythæ. Quo secedam. Quo me ab aliis remo ueam: & secessum aliquem antœnum petam extra urbem studiis aptum. Custodia muri. Duplici causa se nō posse secedere designat: & q̄ clausæ sūt portæ ciuitatis: & q̄ custodes mutorum egredien tes obseruant. Turpe fateri. Turpe est dicere. Est autem parenthesis. Circūsonor. Quia omnes lo quuntur threicio & getico sermone. Modis geti cis. Linguam enim geticā didici. Immista. Sub audi uerba getica. Qualecunq̄. Vel cultū uel incultū. Dignare. Dignū iudica. Et excusa. Et excusatū habebas illū: uel certe aliis excusa. Conditione meæ fortis. Quia exul in assiduo luctu & malis uersor.

Deducere

Miscere

Miscere

Miscere

Miscere

Miscere

Miscere

Miscere

Miscere

Miscere

Miscere

Miscere

Miscere

Miscere

Hęc tibi cōmēdo: q̄ quo magis orba parētē ē

Hoc tibi tutori sarcina maior erit.

Tres mihi sūt natū cōtagia nostra secuti:

Cætera fac curæ sit tibi turba palam.

Sunt quoq̄ mutata ter qnq̄ uolumina formæ

Carmina de domini funere rapta sui.

Illud opus potuit: si nō prius ipse perissem:

Certius a summa nomē habere manu.

Nūc incorrectū populi peruenit in ora:

In populi quicquā si tamē ore mei est.

Hoc quoq̄ nescio quid nostris appōe libellis

Diuerso missum quod tibi ab orbe uenit.

Quod quicunq̄ leget: si quis leget: extimet atē

Cōpositum quo sit tēpore: quoque loco.

Aequus erit scriptis quorum cognouerit esse

Exilium tempus barbariamq̄ locum.

Inq̄ tot aduersis carmen mirabitur ullum

Ducere me tristi sustinuisse manu.

Ingeniū fregere meum mala: cuius & ante

Fons infœcūdus paruaque uena fuit.

Sed quæcunq̄ fuit nullo exercente refugit:

Et longo perit arida facta situ.

Nō hic librorū per quos inuiter: alarque

Copia: pro libris arcus & arma sonant.

Nullus in hac terra recitē cui carmina: cuius

Intellecturis auribus utar: adest.

Nec quo secedā locus est: custodia muri

Summouet infestos clausaq̄ porta getas.

Sæpe aliqd̄ quæro uerbum nomenq̄ locūq̄:

Nec quisquā est a quo certior esse queam.

Dicere sæpe aliquid conanti (turpe fateri)

Verba mihi desunt dididicique loqui.

Threicio geticoq̄ fero circumsonor ore.

Et uideo geticis scribere posse modis.

Crede mihi timeo ne sint immixta latinis:

Inque meis scriptis pontica uerba legas.

Qualemcunq̄ legas uenia dignare libellū:

Sortis & excusa conditione mea.

BARTHOLOMAEI MERVLAE IN Q VARTVM OVIDII DE TRISTIBVS LIBRVM
ENARRATIONES.

I qua meis fuerint. Excusandos esse dicit poeta eius libellos: si qd fuerit in his reprehendendū: siquidē exul hāc scribebat nō gloriā cupiditate: sed ut requiē peteret: & dolorē exilii carminibus cōsolaret: enumerat postremo mala: quae patit̄ in Scythia: quibus si carmē rude fuerit: & impolitū: lectore rogat: ut sibi ignoscat.

PVBLII OVIDII NASONIS DE TRISTIBVS LIBER Q VARTVS.

I qua meis fuerit ut erūt uitiosa libellis Excusata suo tēpore lector habe.

Exul erā reqesq; mihi nō fama petita ē Mēs itēta suis ne foret usq; malis.

Hoc est cur cantet

uinctus quoque compede fossor:

Indocili numero cū graue mollit opus.

Cantet & innitens limosae pronus harenæ:

Aduerso tardā qui uehit amne ratem.

Quicq; refert pariter lentos ad pectora rennos

In numerū pulsa brachia uertat aqua.

Fessus ut incubuit baculo saxoque reledit

Pastor arundineo carmine mulcet oues.

Cātantis pariter; pariter data pensa trahentis

Fallitur ancillae decipiturque labor.

Fertur & abducta lymneside tristis achilles

Aemonia curas attenuasse lyra.

Cū traheret siluas orpheus & dura canendo

pellitur: ut remigantes uulgo uidemus: quos omnes cantu dicit laborem leuare: ut ipse poeta carminibus dolorem imminuit. Arundineo carmine. Fistulae cātu: quae ex arudinib⁹ fuit a pastorib⁹: ut in Argi fabula docet Ouidi⁹ in. i. met. & i bucolicis Maro. Trahetis. Deducētis: filātis. Abducta lymneside. Abducta hippodamia Brisei filia. Lymnesū aut oppidū fuit i ora Troia cōtra Lesbō Hippodamiae patria. Vñ ipsa Lymnesia appellata est. Quō aut Briseis ab Agamēnone erepta fuerit Achilli: notū ē Homeri carmie ex prio Iliados: & Ouidii epistola. Aemonia lyra. Lyra Achillis Aemōii: hoc ē Thessali. Aemon. n. rex fuit Thessaliae Deucaliōis fili⁹: a quo Aemōia Thessalia cognōiata fuit: q̄ postea ab ei⁹ filio Thessalo appellari coepta fuit. Quod aut Achilles a graecis alienat⁹ oreptam Briseida cithara uteret: docet Homer⁹ libro nono Iliados. Ita enim inquit. Posteaq; legati Agamemnonis ad tentoria: nauesq; Myrmidonum peruenerunt: offendunt illum sedentem & permulcentem sibi aures cantu Patrodo: qui unus aderat sedente ex aduerso: expectantēq; quando ille a canendo cessaret: canebat autē ad citharam uirorum fortium laudes. Eam citharam quando Thebas euerteret inter spolia Eetionis regis inuenerunt: non solum uocalitate: ue rūtetiā aspectu insignē: nam & artificio & materia iugoq; argēteo erat decora: unde etiā in epistolis ita scribit Ouidi⁹. Tutius est iacuisse toto: tenuisse puellā, Threicia digitis increpuisse lyram. Quū traheret siluas. Quū traheret arbores cātu & saxa. Ouidius in. iii. de arte amādi. Saxa feratq; lyra mouit rhodopeius Orpheus Tartareosq; lacus trigeminūq; canem. & Vergilius. Orpheaq; in medio posuit: siluasq; sequentes: hoc ideo fingitur: qm̄ fuit eloquentissimus: & hominum pertinaciam fregit eloquētia. Fuit aut Orphe⁹ ex Thracia fili⁹ Oeagri: ut ipse i Argonautica scripsit: & Maro eū Oeagriū appellauit. Idē ēt asserit Diodorus in quōto scribens illum & doctrina & Melodia ac poesi excessisse oēs quoq; extet memoria. Is

Si qua fuerit uitiosa. Si qua fuerit uitio alicui obnoxia. Suo tpe. Quia ea scripsi tpe quo erā relegatus. Requiesq;. Vt quiescerē magis eo tpe: q̄ scriberē p̄clazē aliq̄d: quā rē melius declarat in sequenti uersu. Ne foret sollicita.

Hoc est cur cantet. Multorū exēplo se hāc fateē scripsisse: ut poti⁹ dolorē leuaret: q̄ gloriā acq̄reret.

Vit⁹ quoq; cōpede fossor. Eos q̄ i ergastulis uñ ēti tenebāt: & agros fodiebāt: designat. Ergastulū n. neutro gñe (autore Marcello) carceris locus est. Liuius. Ductū se a creditore nō in seruitiū: sed in ergastulū & carnificinam. Ergastulus uero custos

poenalis loci. Lucilli⁹ in. xv. Nō ergastulus un⁹ & ali⁹ iudicē apposuit: ut nemo suā libere magis q̄ ergastulus dicere possit. Ergastulos Plynius ita describit. At nūc eadē illa: uincti pedes: damnatae manus: inscripti uultus exercēt. Columella. Erga-

stularios appellat eos qui p̄sunt ergastulis. Idē docet libro. i. quō Ergastuli mancipia recognosci de-

beant: atq; tractari ab ergastulariis. Ergasteriū dī officina: unde in decretis legimus nulli clerico lice re tabernā: aut Ergasteriū h̄re: deducit̄ aut Ergastulū αρω τοῦ ἐργαστου. i. ab ope: & ἑλλο mit to: mittebant. n. ad ergastula ubi opari cogebant.

Indocili nūero. Cātu idōcto: uel quē nemo docuit: uel cēte nō apto aut facili docto: nulla. n. ratione cōstat: aut p̄ceptis.

Quū graue mollit op⁹ Quū dux fodiedī op⁹ leue & molle facit.

Cantat & inites. Nautas designat: qui p̄ flumina ducūt naues grauissimas: & uix mobiles: cātādo aut laborē iminuūt. Ratē tardā. Nauē grauē: aut tardā: q̄ ducit̄ cōtra fluminis cursū.

Quicq; refert. Ille ēt cantat minuēdi laboris grā: q̄ assidue remigat & leuiorem nauem impellit.

Duo ergo nauium genera ponit: grauē scilicet: q̄ remis limo in-

nitentibus: & leuiorem: quae adductis lacertis im-

Ergastulū

Ergastul⁹

Ergastularii

Ergasterium

Lymnesum

Aemonia

Thessalia

Cithara achillis

Orpheus

Eurydice Vxorē habuit Eurydicen: quæ dū Aristæum fugeret per loca herbis floribusq; ornata latetē serpentē calcauit: cuius ueneno morfu extincta ad inferos descendit: nota est fabula: quæ elegantissime descripsit Maro in quarto georgicorū. Est autē Eurydice humana aīa quæ dicitur Eurydice, i. latū iudiciū hñs: p̄pterea q̄ rationalis est: hæc n̄bit Orpheo quī corpori cōiūgit: & amat ab Aristæo, i. ab optimo. Illa autē corporeis uoluptatibus irretitur, id, n. sunt flores atq; herbæ: quæ terræ sunt pulchritudines: optimū q̄ est p̄ illa fugit: atq; a serpente, i. a peccato: q̄ inter illas uoluptates latet: interimitur: & ad inferos demergitur: sed con-

ceditur Orpheo: ut illā sono citharæ, i. actionum optima cōpositiōe: quæ maxima harmonia ē: unī uirtus exoritur: ab inferis reuocet, i. a uitii liberet: sed ea lege ne respiciat, i. ne in uitia relabatur. Bis amissa cōiuge. Bis perditā Eurydice primo quā ea Aristæū fugiente: perit morsu serpentis. Deinde quā ea illi ab inferis redeunti erepta est. Legē, n. dederat Proserpina ne respiceret: donec in auras supas peruenisset: sic ēt Vergilius. Quo se erepta bis cōiuge ferret. Mœstus erat. Erat tristis: sed tñ cantu dolorem leuabat. Vergilius. Septē illū totos perhibēt ex ordine mēses Rupe sub aëria deserti ad strymonis undā Fleuisse: & gelidis hæc euoluissē sub antris Mulcētē tigres & agentē carminē quere. Musa. Carmē: q̄ facio leuādi doloris gratia. Pontica loca iussa. Tomitanā urbē dicit. Et culpam. Culpæ meæ cām hoc est errorē. Hoc ipso. Hac ipsa re, i. carmine. Est autē sensus. Musa hac re mihi est æqua: qua antea accusatus fui: uel certe hoc dicit. Musa ideo est mihi æqua: quā mecum accusata fuit: & mihi prius nocuit. Acta rea est. Accusata est. Intelligit autē carmina amatoria: quæ cum ipso poeta dānata sunt. Quoniam nocitura fuerunt. Quoniam debebant mihi obesse. Pieridū sacris. Sacris musarum. Sane sunt qui scribāt musas Pierides dīctas a filiabus Pieri quas uicerūt falso adducētes id Ouidium scribere: Quam cōstet dīctas a pierio monte: ut docet Pompeius. Scribit etiam Hesiodus ex Ioue & Mnemosyne Musas in Pieria natas. Et Cicero libro tertio de natura deorum ita refert. Iam musæ primæ quattuor nate To-

Pierides
nō a filia-
bus Pieri
dīctæ

Pierus
mons

Lotophagi
Lotos

Furor in
bono poe-
ta

Saxa: bis amissa coniuge mœstus erat:
Me quoq; musa leuat pōn loca iussa petentē:
Sola comes nostræ perstitit illa fugæ.
Sola nec insidias inter nec militis ensem:
Nec mare nec uentos barbariamq; timet.
Scit quoq; cū perii quis me deceperit error:
Et culpam in facto nō scelus esse meo.
Scilicet hoc ipso nūc æqua: q̄ obfuit ante
Et mecum iuncti criminis acta rea est.
Non eq̄dē uellem (quoniā nocitura fuerūt)
Pieridū sacris imposuisse manū.
Sed nunc qd faciā: uis me tenet ipsa sacrorū:
Et carmē demens carmine læsus amo.
Sic noua dulychio lotos gustata palato
Illo quo nocuit grata sapore fuit.
Sentit amās sua dāna ferēs: tamē hæret illis
Materiam culpæ prosequiturq; suæ.
Nos quoq; delectāt: quanuis nocuere libelli
Quodq; mihi telū uulnera fecit: amo.
Forſitan hoc studiū possit furor esse uideri:
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.

ue altero Nete: & Theximone: Edearche: Melete. Secundæ Ioue tertio & Mnemosyne procreatæ noue: Tertiæ Ioue tertio in Pierio natae & Antiopia: quas pieridas & pierias solent poetæ appellare iisdē nōibus eodē numero: quo maxime superiores. Ouidius in met. non Antiopiā: sed Anippen nōiat. Quare autē illie Antiopie: aut apud Ciceronē Anippe legendū est. Pierus autē mons est Thessaliæ: qui ad Macedoniā portē dicitur: autore Plynio. Pompeius. In thessalia musæ: parens domusq; Pieria. De Musis plura Diodorus. Imposuisse manū. Attigisse. Sic noua Dulichio. Homerus libro. ix. Odysseæ scribit Vlyſsem temperate actum in Africam ad lotophagos accessisse: eiusq; socios gustata loto reditum in patriam oblitos fuisse: quos inuitos & flentes coegit Vlyſses nauem conscendere: & q̄ primum illinc discessit. Fuere autē Lotophagi populi in Africa a loto arbore appellati: cuius fructus sunt magnitudine fabæ colore croci: tam dulces: ut aduenis incutiant patriæ obliuionem: ut docet Plynius libro decimo tertio. Strabo duplices ē Lotophagos scribit: de quibus plura diximus in ultimum Ouidii de remedio amoris. Est autē sensus. Quanuis Lotos ab Vlyſſis sociis ex Dulichia insula eis noceret: q̄ patriæ obliuionem induceret: tamen sapor eius fructus adeo erat dulcis: ut quanuis obesset: nihil tamen curaret. Fuit autē Dulichia siue Dulichium una ex Vlyſſis insulis. Materiam suæ culpæ. Id est amorem cuius amans ipse est culpa & causa.

Furor esse. Poeta esse bonus nemo potest: nisi furore corripatur. Vnde Socrates apud Platonem ita loquitur. Omnes itaq; carminum poetæ insignes non arte: sed diuino afflatu omnia ista præclara poemata canunt: & ut Corybantes non sana mente saltant: ita neq; cantilenarum modulatores egregii sana mente hos cantus effingunt: sed ubi in harmoniam & rhythmum insurgunt: & occupati bacchantur: quemadmodum bacchantes foeminae mente non sana mel & lac ex fluminibus hauriunt. Sana autem mente haurire nequeunt: idq; efficit illorum animus: qui cantus effingunt: quod ipsi referunt. Et paulopost ita subiungit. Res, n. leuis uolatilis atq; sacra poeta est: neq; poetica prius canere potest: q̄ deo plenus: & extra se postus: & a mente alienatus sit: nam quādiu mente quis ualet: neq; fingere carmina: neq; dare oracula potest: paulopost ita etiam inquit. Poetæ autem nihil aliud sunt q̄ deorum interpretes dum sunt furore correpti. Sed quiddam furor hic. In hoc poetico furore est quædam utilitas quam subiungit.

In obtutu maloz. In aspectu maloz: i qbus uerfor. Præsentis casus, Pñtis exiliū. Bacche, Phœbas uates Apollinis. Saucia. Deo plena. Nō sentit suū uulnū. Nō sentit suū furorē. Dū stupet. Dum est attonita. Modis idæis. Vocib⁹ uel modis qbus Bacchi sacerdotes utunt in Ida mōte Cretæ matrē deū clamat. Legit ēt iugis idæis. Liberi sacerdotes erāt Sileni: Satyri: Bacchæ: Lenæ: Thia: & Mimalones: & Naides: & Nymphæ: & quos Tityros uocat. Satyros aut Curretas noīabāt adolescētes quosdā amisonā quādā cū ialtibus agilitatem edētes: proferētes quādā de Iouis origine fabulam. Quod autē Bacchi sacerdotes in cretæ Ida strepitu: saltu: & furore lasci-

Liberi sacerdotēs

Semp in obtutu mentē uetat esse malorum.

Præsentis casus immemoremque facit.

Vtque suū bacche non sentit saucia uulnus:

Dum stupet idæis exululata modis.

Sic ubi mota calēt sacro mea pectora thyrso:

Altior humano spiritus ille malo est.

Ille nec exiliū scythici nec littora ponti:

Ille nec iratos sentit habere deos.

Vtque soporiferæ biberem si pocula lethes:

Tēporis aduersi sic mihi sensus abest.

Iure deas igit ueneror mala nostra leuantes

Sollcitas comites ex helicone fugæ.

Et partim pelago partim uestigia terra

Vel rate dignatas uel pede nostra sequi.

Sint pcor hæ faciles saltē mihi: nanque de

Cæsare cū magno cætera turba facit.

Meq; tot aduersis cumulat: quot littus arēas:

Quotque fretū pisces. ouaque piscis hēt.

Vere prius flores: æstu numerabis aristas:

Poma p autunnum: frigoribusque niues.

Quā mala quæ patior toto iactatus i orbe:

Dum miser euxini littora seua peto.

Nec tñ: ut ueni: leuior fortuna malorum est.

Huc quoque sūt nostras fata secuta uias:

Hic quoq; cognosco natalis stamina nostri:

Stamina de nigro uellere facta mihi.

Vtque neq; i sidias capitūq; picula narrem:

Vera quidē uidi: sed grauiora fide.

Viuere quā miserū ē iter bessosque getasque

Illū qui populi semper in ore fuit.

Quā miserum ē porta uiram muroque tueri

Vixque sui tutum uiribus esse loci.

Aspera militiæ: iuuenis certamina fugi.

Nec nisi lusura mouimus arma manu.

pellatū: q̄ i eo Orphe⁹ frequēter citharæ cātu psonaret.

cū cæsar. Cōiūcta ē cū Cæsar. Quā mala. Subaudi nūerabis. Ut uēi. Posteaq̄ i scythiā puēi. Nec tñ ē

leuior. Nec tñ i pñtia miori q̄ atea me afficit poena: q̄ si dicat. Crediderā me tñ dolituz q̄ patria carerē: s; alia ēt mala si leuiora: q̄ statū poeta subiūgit: me angūt. Fata. Infortūia eadē: q̄ mihi rōæ nocuer. Hic. In

scythia. Stamina. Fila parcaz meaz hoc ē cursū uitæ meæ. Facta d nigro ueller. Plēa i fœlicitatis: Poetæ

n. p nigra uellera parcaz i fœlicitatē: p cādida uero fœlicitatē designāt. S; grauiora fide. S; magis grauiā

& aspa q̄ credi possit. Inter bessosq; getasq;. De Bessis: ac Getis dixim⁹ supra. Porta. s. Tomitæ urbis.

Fugi aspa certamīa militiæ. Iuuenis. n. Ouidi⁹ i asta militauit. Nisi māu lusura. nisi ludi aut exercitatōis

cerdotes in cretæ Ida strepitu: saltu: & furore lasci- uirēt docet Strabo adducēs Euripidis uerba hæc ex bacchaz tragœdia: O sedes curetū: religiosiq; ēt Iouis genitores: ubi tibiæ: ubi triplices cristæ: ubi byrsa tēsū orbē hūc mihi corybātes excogita rūt. Cornu quoq; bacchico tono sonūq; phrygia rū tibiæz flatu ad magnæ mris manū posuerūt: Sonoz cuātū bacchaz adsunt furētes Satyri: ma trēq; Rheā clamitarūt choreazq; addiderūt triēna- les qb⁹ gaudet bacch⁹. Et i palamede chor⁹ loqns iqt. Cū patre libero lasciuiēs: q p Idā læta chara cū matre tympāoz sonitu: & cōgruētēs i unū. Si lenū: & Marfiā & olympū: & tibiæz q̄rētēs reptores: celebrātesq; rursus bacchica: & phrygia simul cōferūt. Idāq; sæpenumero resonā faciūt. Qui at fuerit strepitus: mōi: & furores bacchaz docet Ca tull⁹ qu iqt. Vbi cymbalū sonat uox. ubi tympana reboāt. Tibicē ubi canit phryx: ubi curuo graue calamo. Vbi capita mēades ui iaciūt hederigeræ. Vbi sacra sãcta acutis ululatib⁹ agitāt. Vbi suē uit illa duce uolitat cohors uaga. Exululata. Ad ululatū ipulsa a baccho: aut certe p̄icipiū forma uit a deponēti Vlulor p licētīā poetīcā. Quod at i sacris ulularēt bacchæ: ita docet ēt Ouidi⁹ i met. Vēit ad stabula auia tādē Exululatq; euoēq; sōat.

Baccharū strepitus & furor

Sacro thyrso. Bacchis (ut ē autor Diodor⁹) tradidit Dionysi⁹ iacula mucronē ferri hedera circū dāte ea thyrsos appellarūt. Ouidi⁹ lib. iii. d arte amādi. Nec mora p medias sparsis furibūda capillis Euolat: ut thyrso cōcita baccha uias: & i met. Nocte sua ē egressa domo regīa diq; Ritib⁹ i struitur furialiaq; accipit arma. Vite caput tegit: lateri ceruīa sinistro Vellera depēdēt: hūero leuis i cubat hasta. Ille spirit⁹. Ille furor: & spirit⁹ apollinē.

Thyrus

Iratos deos. Augustū iratū. Lethes soporifer Lethi flumis soporē: & obliuionē i ducētis. Sēsus t̄pis aduersi. Cognitio: & itelligētia t̄pis mei i fœlicis. Deas. Musas. Ex helicōe. E bœoticæ nemo: ubi natale musis assignāt ut scribit Plyni⁹ Solin⁹ ēt scribit apud thebas i bœotia Helicōa lucū eē: & Citharōa saltū: Helicōa at: & Citharōa denomiātos fuisse ab Helicōe: & Citharōe fratrib⁹: q̄ illic singulari pugnauerūt certamīe: ut scribit qdā interps Hesiodi: eiusq; rei autorē asserit Lysimachū cyrenæū i primo de poetis. Lactati⁹ tñ i se cūdo diuinaz institutionū scribit Citharōa ita ap

Quam dōmō rōmā iū

Helicon

Cytharō

Quam dōmō rōmā iū

Quam dōmō rōmā iū

Quam dōmō rōmā iū

Quam dōmō rōmā iū

Quam dōmō rōmā iū

Quam dōmō rōmā iū

Quam dōmō rōmā iū

Quam dōmō rōmā iū

Quam dōmō rōmā iū

gra. Tamultus. Timoris q̄ getæ armati cōtra nos aduētare nūciabāt. Trepida māu. Aut tremētī pp̄ ca
nitie: aut festina. Quæ se n̄ texit ouili. Quæ extra ouile dephēsa fuit. Mei fati. Meæ mortis. Ad nūeros
Ad uersus. Accipiat auribus. Intelligat. Duo ergo dicit: nec se h̄re: q̄ carnis peritiā teneat: nec eū saltē qui
latina uerba intelligat. Suo iudicio. Proprio meo iudicio: & nō alieno. Corq̄. Subaudi labit. Tanq̄
norit uetusta uulnera noua. Tāq̄ si nō iā pridē sed in p̄ntia exularē. Aquæ mœstæ. Lachrymæ ex mœ
stia manatiū. Quo. Scythiā intelligit. Et unde. Et ex quo loco. i. roma. Cū uenia. Mihi ignoscēdo:
sq̄d erratū fuerit. Carmen nō meli⁹. Carmen nō
magis bonū. Cōsule boni. Aequum iudica.

In Secundam Elegiam Enarratio.

LAm fera cæsarib⁹. Drusū germanicaz
expeditionē sūp̄isse i Scythiā ad poe
tā fama ptulerat. Dicit ergo uictoriā
fortasse ab eo partā fuisse q̄ hæc scri
beret: ac et Romæ sacra diis exhiberi triūphareq̄
eo tpe Augustū: cui⁹ auspiciis Drusus uicerat. Ei⁹
aut triūpho dicit se mēte interesse: q̄ n̄q̄dē corpore
n̄ p̄t. Quod siq̄s ei triūphi formā rettulerit: quis
sero: tñ ondit se audituq̄ tāta lætitiā: ut p̄priū icō
modū sit post habitur⁹ publicæ lætitiæ. Iā fera
cæsarib⁹ germāia. De germanis domitis a Druso
dixim⁹ supra. Illud hoc in loco et addēdū ur: q̄ et
scribit Paulus Orosi⁹ his uerbis. Claudi⁹ Drusus
priuign⁹ Cæsaris Galliā Rhetiāq̄ fortit⁹ maxias
fortissimasq̄ gētes germāiæ armis subegit. Nam
tūc ueluti ad cōstitutū diē pacis festinarēt: ita oēs
ad experiētiā belli decisionē ue foederis undatim
gētes cōmouebant: aut suscepturæ cōditionē pa
cis si uincerent: aut usuræ q̄ta libertate si uincerēt
Norici: Illvrii: Pānonii: Dalmatæ: Mœsti: Thra
ces: & Daci: Sarmatæ: plurimiq̄ & maximi ger
māiæ populi: q̄ p̄ diuersos duces uel sup̄ati: uel rē
p̄ssi: uel et obiectu maximoz fluminū Rheni Da
nubiiq̄ sedusi sūt. Drusus i germāia primo Suse
ptes: deinde Tenecteros & Cathos p̄ dōuit: Marco
mānos poene ad internicionē cecidit: postea fortis
simas nationes: & q̄b⁹ natura uires cōsuetudo expe
riētiā uiriū dabat: Cheruscos: Sueuos: & Sica
mbros pariter uno bello: sed et suis aspo superauit.

Germani
domiti a
Druso

Germano
rū feritas

Romani
a germāis
uicti

Drusi
mors
Castrā sce
lerat
Germāiæ
descriptio
Germāiæ
uocabulū

Quoz ex eo cōsiderari uirt⁹ ac feritas p̄t: q̄ mu
lieres quoq̄ eoz si q̄n̄ p̄uētū romanoz iter plau
stra sua cōcludebāt. deficiētib⁹ telis uel qualibet re:
qua uelut telo uti furor possit paruos filios colli
fos humi i hostiū ora iaciebāt: in singulis filioz
necib⁹ bis priciā. Vñ nō i merito Ouidi⁹ germa
niā ferā appellauit. Germāi aut sapi⁹ romāos ui
cerūt: ut Tacit⁹ scribit: cui⁹ uerba hæc sūt. At Ger
mani Carbone: & Cassio: & Scauro: Aurelio: &
Seruio Cepione. M. quoq̄ Mālio fustis uel captis
quinq̄ simul consularis exercitus po. ro. Varum
tresq̄ cum eo legiones etiam Cæsari abstulerunt:
nec impune. C. Marius in Italia. Diuus Julius in
Gallia. Drusus Nero & Germanicus in suis eos
sedib⁹ pculerunt. Mox ingentes. C. Cæsaris minæ
i ludibriū uersæ. Inde ociū: donec occasiōe discordiæ nræ: & ciuiliū armoz expugnatis legionū hibernis:
et gallias affectauere: ac rursus pulsū inde p̄ximis t̄pib⁹ triūphati magis q̄ uicti sūt. Strabo scribit iter Salā
fluuiū ac Rhenū Drusū germanicū belligeratē domitis hostib⁹ uictorē oppetiisse. Liui⁹ uero asserit eū p̄
isse ex fractura cruris: sup̄ q̄d equus collapsus fuit. Trāq̄ll⁹ i Claudio scribit Drusū morbo obiisse i æstiuis
castris: q̄ ex eo appellata sūt scelerata. Germāiæ aut lat⁹ (autore Ptolemæo) occidentale Rhen⁹ terminat. Se
ptentrionale uero germanic⁹ ocean⁹. Meridianū aut terminat a pte occidentali fluuii Danubli. Oriētale termi
nat Sarmatici mōtes & flumē Istula. Dicti aut sūt Germani (ut docet Strabo) q̄m̄ nationē gallicā paulisp

Nūc senior gladioq̄ latus scutoque sinistra:
Canitiem galeæ subūcioque meam.
Nā dedit e specula custos ubi signa tumultus
Induimus trepida protinus arma manu.
Hostis habēs arcus imbutaq̄ tela ueneno
Sæuus anhelantī mœnia lustrat equo.
Vtq̄ rapax pecudem quæ se non texit ouili
Per sata per siluas fertq̄ trahitq̄ lupus.
Sic si quē nondum portarum sede receptum
Barbarus in cāpis repperit hostis habet.
Aut sequitur captus: cōiectaq̄ uincola collo
Accipit: aut telo uirus habente perit.
Hic ego sollicitæ iaceo nouus incola sedis.
Heu nimum fati tempora lenta mei:
Et tamē ad numeros antiquaq̄ sacra reuerti
Sustinet in tantis hospita musa malis.
Sed neq̄ cui referā q̄sq̄ ē mea carmiā nec q̄
Auribus accipiat uerba latina suis.
Ipse mihi: qd enim faciā? scriboque legoq̄.
Tutaque iudicio littera nostra suo est.
Sæpe tñ dixi: cui nunc hæc cura laborat?
An mea sauroinaræ scripta getæq̄ legent?
Sæpe et lachrymæ sūt me scribente profusæ.
Humidaque est fletu littera facta meo:
Corq̄ uetusta meū tāquā noua uulnera norit
Inque sinū mœstæ labitur imber aquæ.
Dū uice murata qui sim fuerimque recordor
Et tulerit me quo casus & unde subit.
Sæpe manus demens studiis irata sibi que
Misit in arduos carmina nostra rogos.
Atq̄ ea de multis: qm̄ nō multa supersunt:
Cū uenia facito quisquis es ista legas.
Tu quoq̄ nō melius: quā sūt mea tpa carmē
Interdicta mihi cōsule roma boni.

n Am fera cæsarib⁹ germāia tot⁹ ut orō

imitantur & feritatis abundantia & proceritate corporum & colore flauo: cum reliquis in reb⁹: & forma: & moribus: & uiuendi ritibus eis pares sint: & quia legitimi fratres romano sermone Germani intelliguntur: ideo arbitratur Strabo romanos hoc illis nomen indidisse perinde ac eos fratres legitimos gallis eloqui uoluerint. De Germania & eius appellatione plura diximus supra ex Taciti sententia. Victa caesaribus, Ab Augusto & Druso uicta: uel succubuisse caesaribus. Ut totus orbis. Subaudi est uictus. Alta palatia, Celsæ Augusti ædes: quæ erant in palatino colle: ubi ille habitabat. Velantur, Vestuntur. Ornantur in signum lætitiæ propter uictoriam de Ger-

manis. Turaq; in igne sonant, Tura etiam cremantur in templis deorū immortalium. Inficiuntq; diē: Diē fumo obscurę reddūt. Cædida uictima, quæ parta uictoria sacrificari solebat. Adducta securi, Ad se tracta securi: ut in ictu fieri solet. Vterq; Cæsar: Augustus & Drusus. Et q; caesareo, Caiū & Luciū denotat. Sub noie caesareo, Cæsares, n. & ipsi appellabāt. Ut illa dom⁹ Ut illa Cæsariū familia. Pro sospite nato, Pro filio Druso icolumi, Drusus, n. fili⁹ fuit Liuiæ & Nerōis, Nā August⁹ Liuiā Drusillā mrimonio Tiberii Nerōis: & qdē pgnantē abduxit: ut ē autor Trāqll⁹.

Et q; sine crimine castos, Vestales designat. Cui⁹ ego nup erā pua pars. Fuit, n. Ouidi⁹ eques: & eqstri nat⁹ familia. Cōia gaudia, Cōis lætitia. Fallūt nos, Me fugiūt: a me ignorant. Cūq; ducūti tuis, Captiui & loca imaginib⁹ scriptisq; in triūphū deferebāt: ut docet Appian⁹ in triūphis Caii Cæsaris. Proptius, Inq; sinu charæ nixus spectare puellæ Incipiā: & titulis oppida capta legā. De triūphis multa dixim⁹ paulo añ: sed plura in Ouidiū de arte amādi. Vult⁹ uersos, Vult⁹ mutatos. Nā q; priō fuerāt feroces: tūc erāt humiles & abiecti. Pro tpe, Habita tps rōe qd poscet ut uicti ferociā ponāt. Terribiles aliis, Cernet inqt popul⁹ alios captiuos truci uultu tanq; si essent uictores: qd his solet eueire: q; sui sūt imemores. Cās, Cur s, sint terribiles, Et res, Ab eis, s, gestas. Quāuis nouerit illa pax, Hic poeta amātes designat: quos puellis i arte amādi docet ita rōdere: Oīa rōde: nec tm si qua rogabit, Et q; nescieris ut bñ nota refer.

Proxim⁹ duci, Scās a duce, Illust, Decepit, Legit ēt cōclufit. Fraude locoz, Germanū trāsfugā denotat: q; i hostiū insidias p̄cipitauit romāos: aut i loca duxit iniqua: & alio q; ipsis pmiserat. Illo ministro, Ministrū sacroz itelligit ex Druidibus aliquē, Scribit, n. Cæsar libro cōmētarioz, vi, Nationē oīum galloz eē admodū deditā religiōib⁹: atq; ob eā cāz q; sūt affecti grauiorib⁹ morbis q; i plis piculisq; uersant: ut, p uictimis hoies imolare: aut se imolatuos uouere: admistrisq; ad ea sacrificia Druidibus utuntur: q; p uita hominis nisi uita⁹ hois reddatur: non posse numē deorum immortalium placari arbitrabant: publice q; eiusdem gñis istituta hñt sacrificia. Alii imani magnitudine simulacra hñt: quoz cōtexta uiminib⁹ mēbra uuis hoib⁹ cōplēt: q; bus succēsis circūuēti flāma exanimant hoies. Deo sæpe recusatī, Deo sæpe re-

Victa potes flexo succubuisse genu.
Altaque uelantur fortasse palatia fertis:
Turaq; in igne sonāt inficiuntq; diem.
Cādidaque adducta collum percussa securi
Victima purpureo sanguine pulsat humū.
Donaq; amicorū templis pmissa deorum
Reddere uictores caesar uterque parant.
Et qui caesareo iuuenes sub nomine crescunt;
Perpetuo terras ut domus illa regat.
Cumq; bonis nuribus p sospite liuia nato
Munera dat meritis sæpe datura deis.
Et pariter matres & quæ sine crimine castos
Perpetua seruāt uirginitate focos.
Plæbs pia: cūq; pia lætatur plæbe senatus:
Paruaq; cuiusierā pars ego nuper: eques;
Nos pcul expulsos communia gaudia fallūt:
Famaq; tam longe non nisi parua uenit.
Ergo oīs populus poterit spectare triūphos:
Cumq; ducum titulis oppida capta leget,
Vinclaque captiua reges ceruice ferentes
Ante coronatos ire uidebit equos.
Et cernet uultus aliis pro tempore uersos:
Terribiles aliis imemoresq; sui.
Quorū pars causas & res & nomina quaeret,
Pars referet: quis nouerit illa parum.
Hic qui sidonio fulget sublimis in ostro,
Dux fuerat belli: proximus ille duci.
Hic: q; nunc in humo lumen miserabile fixit;
Nō tristi uultu: cum tulit arma: fuit,
Ille ferox oculis & adhuc hostilibus ardens
Hortator pugnae: consiliumque fuit.
Perfidus hic nostros illufit fraude locorum;
Squallida demissis qui tegit ora comis.
Illo qui sequit⁹ dicunt mactata ministro,
Sæpe recusanti corpora capta deo.
Hic lacus: hi mōtes; hæc tot castella; tot aënes
Plena feræ cædis: plena cruoris erant,

nuēti tot corpora mactari: q; uerbis ondit deū illū: cui sacrificabāt galli: quis cæde humana placaret: tñ nimio numero caezoz hoium offensū tanq; re crudeli sæpe aspnatū fuisse eoz sacrificia. Deos aut tres fuisse cōperio: q; hoiez mactabāt galli: quoz ita meminit Lucan⁹, Et q; bus imitis placat sanguie diro Theutates: horrensq; feris altaribus Hesus, Et Taramis scythicæ nō mitior ara Dianæ, Scribit etiam Lactātius Gallos Hesium atq; Theutantem humano cruore placasse: plura diximus in septimum Plynii.

Druides
gallonū

Gallorum
sacrificia

Dii gallo
rum

Flumina cum cornibus Coronæ fluminū Cognomina. Vt a deuicta germania Germanicus uocaretur. Digna parentē. Digna uel patre Nerōe uel matre Liua. Cornibus fractis. Fractis uiribus. Cornua autem (auctore Sēruio) ideo a poetis fluminibus tribuuntur: siue q̄ plærunḡ in cornuum similitudinem curuatas cernimus ripas: siue q̄ mugitum bouum imitatur murmur undarū. Vergilius. Rhenuſq̄ bicornis: & alibi. Corniger heſperidum fluui⁹ reſſator aquarū. Male tectus. Male coronatus. Ab ulua uiridi. A uiridi corona ex paluſtri herba. Coronæ. n. fluminū erat: aut ex ulua: aut ex arundine. Vergilius. Et crines umbroſa tegebat arūdo. Et Ouidi⁹

Germanorum coronā Tempora phœbea lauro. Lauro Apollini ſacra triumphantes coronabantur: ut ſuperius dixim⁹. ubi ēt cām assignauimus. Ioq̄ miles. Io uox ē clamantis: qua triūphantē impatorē exercitus ſequens utebatur: quā rē Varro docet his uerbis. ſic Triūphare appellatū: q̄ cū ipatore milites redeūtes clamitant per urbem in Capitolium eunti Io triūphe: id a Triamuo græco liberi patris cognomento pōt dictū eſſe. Ipſe ſono plauſuq̄. Nam citharædorū actibiāq̄ turba ad hetruſcæ ſimilitudinē pompæ impatorē p̄cedebāt: hi ſuccincti: coronisq̄ aureis redimiti ſuo quiſq̄ ordine p̄fallentes canentēſq̄ prodibant. Quadriuges equos. Hoc dicit quia impatorē triūphantē curru deaurato multifariāq̄ notis refulgenti candidi quattuor uehebant equi. Sæpe reſiſtere. Sæpe aduerſari: uel aurigæ præ nimio ſtrepitu: uel multitudini frequentiarū obſtanti. Arcem. Capitoliū. Et delubra fauentia uotis. Tēplū Iouis Capitolini. Lau rea uota. Diximus ſupra in ædē Iouis Capitolini dona ab impatoribus ferri ſolita. Illa habet ius Illa mens habet p̄tatem. Peruenit in cœlū. Cœlum ēt ipſum mens aſcendit: quum uolumus illud cogitatione cōplecti. Immunes. Sine munere: & officio. Sic. Hoc pacto ipſa. ſ. mente non corpore. Tantū fingēti. Tantūmodo putāti ea uideri. Hic fructus. Hæc utilitas tanti triumphī.

Io triumphphe Erit percipiendus auribus. Erit audiendus: qm̄ quidē nō licet intereſſe. In orbē diuerſū. In Scythiā. p̄cul poſitā ab Italia: quaſi ea ſit alter orbis.

Vix erit: Vix reperiēſ. Credebā inquit hæc poſſe audire: at uix poſſibile eſſe arbitror ob locorū interuallū. Quo tpe. Et ſi ſero. Lætabor tñ. Illa dies. Qua hæc audiā. Mea lugubria. Peculiarē rem triſtitiā. Ponā. Deponam. Cauſa publica. Publica lætitia huius triumphī. Priuata. Propria: hoc eſt cauſa mea.

In Terriā Elegiam Enarratio. Magna minorq̄. Vtrāq̄ uerſā p̄cat poetita: ut qm̄q̄ dē nunq̄ tingūt oceano i occluſu quēadmodū reliq̄ ſydera: romanā urbē: ac eius uxorē aſpiciāt: ſibiq̄ referāt ſit ne ea mariti memor an nō: Poſtmodū ſeiſpſum arguit q̄ dubitet de uxoris fide: a qua ſe amari itelligit: Tū eā laudat: doletq̄ q̄ eius cauſa i aſſiduo luctu uerſet. Demū hortat: ut in fide p̄maneat: qm̄ pietatis maximā laudē cōſequet: uirtutēq̄ aſſerit non poſſe niſi i difficultate apparere. Magna minorq̄ feræ. Lycaonis filiā Calisto noiē ſcimus a Ioue cōpreſſam:

Calisto cū filio inter ſydera Druſus i his meruit quōdā cognominā terris Quæ bona progenies digna parente fuit. Cornib⁹ hic fractis uiridi male tect⁹ ab ulua Decolor i ple ſuo ſanguine i henus erat. Crinibus en ēt fertur germania paſſis: Et ducis inuicti ſub pede mœſta ſedct. Collaq̄ romanæ præbens animoſa ſecuri Vincula fert illa: qua tulit arma: manu. Hos ſuper i curru cæſar uictore ueheris Purpureus populi rite per ora tui. Quaq̄ ibis manibus circū plaudere tuorum Vndique iactato ſtōre tegente uias. Tēpora phœbea lauro cingentur: ioque Miles io magna uoce triumphē canet. Ipſe ſono plauſuq̄ ſimul fremituq̄ canentis Quadriuges cernes ſæpe reſiſtere equos. Inde petes arcem: & delubra fauentia uotis. Et dabitur merito laurea uota ioui. Hæc ego ſummotus qua poſſū mēte uidebo. Ereptū nobis ius habet illa loci. Illa per immenſas ſpaciatur libera terras In cœlū celeri peruenit illa fuga. Illa meos oculos mediā deducit in urbem. Immunes tanti nec ſinit eſſe boni. Inuenietq̄ aius qua currus ſpectet eburnos: Sic certe in patria per breue tempus erō. Vera tamē capiet populus ſpectacula fœlix: Lætāq̄ erit præſens cū duce turba ſuo. At mihi fingenti tantum lōgeque remoto Auribus hic fructus percipiendus erit. Atq̄ procul latio diuerſum miſſus in orbem Qui narret cupido uix erit iſta mihi. Is quoq̄ iā ſerū referet ueterēq̄ triumphum: Quo tamē audiero tempore lætus erō. Illa dies ueniet mea qua lugubria ponam. Cauſaq̄ priuata publica maior erit. Magna minorq̄ feræ q̄: r̄gis altera graiaſ

& inde a Diana crepta facie uirginali in urfæ speciem mutatam: quæ græcè ἀρκτος est appellata. Eam quæ postea filius (ut noluit Ouidius) uel arcades (ut docuit Amphas comoediæ scriptor) insecuti interficere conarentur. Jupiter memor peccati creptam Calisto cum filio inter sydera collocauit: quod signū non occidit: negat enim Tethym oceani uxorem id recipere: cum reliqua sydera eo perueniant in occasum: & Tethys Iunonis sit nutrix ex Idæis nymphis: & hac re pro beneficio in mūdo collocatas ferūt: & utraq; Arctos nuncupatas: quas nostri Septétriones dixere: de quo

Arctos

Vrfa non occidit Septétriones

Phoenice Qui mior rem q ue maiorem urfam obseruant

Altera sidonias utraq; sicca rates.
 Omnia cū summo positæ uideatis in axē
 Et maris occiduas non subeatis aquas.
 Aethereamq; suis cingēs amplexibus arcem:
 Vester ab intacta circulus extet humo.
 Aspiciete illa p̄cor: q̄ nō bene mœnia quondā
 Dicitur iliades transfiliisse remus.
 Inq; meā nūidos dominā conuertire uultus:
 Sitq; memor nostri nec ne referte mihi.
 Hei mihi cur timui quæ sūt manifesta regro:
 Cur labat ambiguo spes mea mixta metu.
 Crede quod ē & uis: ac desine tuta uereri
 Deq; fide certa sit tibi certa fides.
 Quodq; polo fixæ nequeūt tibi dicere flāmæ
 Non mentitura tu tibi uoce refer.
 Esse tui memorem de qua tibi maxima cura ē
 Quodq; potest secū nomen habere tuū.
 Vultibus illa tuis tanquā presentibus hæret.
 Teq; remota procul: si modo uiuit: amat:
 Ecquid ut icubuit iusto mens ægra dolori:
 Lenis ab admonito pectore somnus abit?
 Tūc subeūt curæ: dū te lectusq; locusq;
 Tāgit & oblitā non finit esse mei.
 Et ueniunt æstus: & nox immensa uidetur
 Fessaq; iactati corporis ossa dolent.
 Nō equidē dubito quin hæc & cætera fiant.
 Detq; tuus mœsti signa doloris amor.

obseruant uerius & diligentius nauigare Higinus asserit. Ea appellat Phœnicæ ideo: q̄ Thales qui eam primus Arcton appellauit: natione fuit Phœnix: ut Herodotus Milesius scripsit. Igitur omnes qui Peloponnesum incolunt: maiore utuntur arcto. Phœnices quam a suo inuentore acceperunt: obseruant: & hanc studiosius perspiciendo diligentius nauigare existimantur: & uere eam ab inuēto ris nomine appellant. Vnde subiungit Ouidius. Quarum regis altera graias. Sic libro tertio fastorum. Esse duas arctos: quarum Cynosura petatur Sidoniis: Elicen graia carina notat. Vtraq; sicca Vtraq; arida propter frigus septétrionis & aquilonem: quem etiam superius siccū appellauit eo uersu. Protinus æquato siccis aquilonibus Istro. In summo axe. In summo uertice: Sunt qui in enarrando eo uersu in primo Ouidii met. Totusq; ardesceret axis: dicant duos esse axes: qui etiam poli dicantur: quod falsum est. Axis enī (ut docet Apuleius in libro de mūdo) est duct⁹ diuisor & discriminator mundi orbem terræ immediate constituēs. Omne enim cœlum ita reuoluitur ut sphaera: ipsæ tamē radicibus oportet teneri: quas diuina machinatio uerticibus affixit: ut in tornando artifex sollet forcipe materiā solam reciproco uolumine rotundare. Eos polos dicim⁹: a quibus uelut a cardinibus directio quādam p̄fecta. Vex hi uertices immobiles ita sunt: ut supra caput alter appareat ex parte boreæ qui septétrionalis uocat: Alter antarcticus humo tegitur humidis & austrinis uaporib⁹ mollis. Et Macrobius in libro priō de somno Scipionis iquit. Quod uti erigit mūdos in septétrionalē plagā: ita uergit in australē. Pars. n. hæc terræ quæ in colit ab uniuersis hominib⁹ ad septétrionalē uerticē surgit: & sphaerale cōuexitas Australē nobis uerticē in ima demergit. Cum uero semper circa terrā ab ortu i occasū cœli sphaera uoluat. Vertex

Axis

Poli

hic: qui septétriones hēt: quo quouersū mundana uolubilitate uertat: qm̄ super nos est: semp a nobis ur̄: ac semp ondit Arctos oceani metuētes æquorē tingi. Vnde non imerito hic Ouidius dicit Vrfsam maiore oīa uidere: qm̄ nunq̄ occidit. Aethereā arcē. Polū arcticū. Suis amplexibus. Vident. n. Vrfsam polū arcticū amplecti. Polo. n. boreo utraq; Vrfa nixa (ut scribit Higinus) uehit arctico circulo clausa: & ita collocata: ut alterius unaquæq; eaq; resupinata caput alterius tegere uideat: ita tñ ut caput eius quæ superior fuerit ad caudā inferioris cōtendat. Ab intacta humo. A terra quā non ambit breuis circulus: ut reliqui.

Extet. Emineat: appareat. Iliades. Iliæ filius: nota est historia Liuuii: Plutarchi: & Dionysii Halicarnasei monumentis. In meam dominam. In meam uxorem. Labat. Dubitat. Crede quod est & uis. id quod est: & tu quoq; ita esse uis de uxore credas esse: eam scilicet tui memorem. Flāmæ fixæ polo. Sydera in septétrione collocata. Intelligit aut utranq; urfam. Esset tui memorem. Subaudi uxorem. Ecquid. Nunquid. Ut incubuit. Postq̄ inhæsit & operam dedit. Legitur etiā ubi incubuit. Mens ægra. Mens tua o uxor fatigata nimio mei dolore. Iusto dolori. Dolori quo iusta causa afficeris. Iustam. n. dolendi causam hēt uxor si quid marito aduersi accidit. Lenis somnus. Somnus nō profundus præ dolore. Ab admonito pectore. A mente quæ admonetur: quid mihi acciderit. Exprimat aut hic Ouidius eleganter quæ his accidunt: qui graui & insigni aliquo conficiuntur dolore. Ordo talis est. Ecquid lenis somnus abit ab admonito pectore: ubi mēs ægra: & reliqua. Curæ. Sollicitudines de me tuæ. Locusq;. & locus ubi cubabam. Aestus. Calores. Immensa. Longa. Fessa. Lassa nimia uoluntatione.

Thebana. Andromache filia Eetionis Thebarum in cilicia regis. Rapi, Trahi circum muros troia-
nos. Ab axe thessalico, A curru Achillis thessali: ut notum est. Tua damna, Tua detrimenta: quæ pa-
teris mea causa. Exige, Trahe: duc. Tempus triste, Tempus lugubre, i. tristitia tuam a me trahe: aut
certe dicit pro me etiam dole. Egeritur, Euacuatur. Atq; utinam lugenda tibi, Utinam a te non lugen-
da esset hæc uita mea infœlix propter exilium: sed mors: quasi dicat, Mallem antea mortuus esse: q̄ uiuere
tam misere in hoc exilio. Sed esset mors mea, Subaudi lugenda. Morte forēs, Ordo est, Fores relicta

sola mea morte: quasi dicat, Dolores tñ tua mala
nō mea: uel certe (q̄ magis placet) Subaudi atq;
utinam fores relicta sola mea morte: ut sit, Utinā
mortuus fuisset te superstitē. Sola, Sine me: cu-
ius causa assidue doles. Spiritus hic, Hæc mea
uita, Incipit autē enumerare cōmoda: quæ cōsecut⁹
fuisset: si cōiuge superstitē extremū diem obiisset:
anteq̄ relegatus fuit. Per te, Per tuas man⁹. La-
chrymæ piæ, Lachrymæ de me tuæ pietatē p̄se fe-

Mortuo-
rū oculi
claudēbā-
tur

rētes. Texissent digiti, Solebāt p̄pingores mor-
tuorū oculos claudere. Docet etiam Plinius libro
vii, morietibus oculis aperire: rursusq; i rogo pa-
tefacere quiritiū magno ritu sacratū fuisse ita mo-
re condito: ut neq; ab homine supremū eos specta-
ri fas est: & cœlo non oñdi nephas. Vnde Procris
apud Ouidiū de arte amandi ita alloquit̄ maritū
Cephalū, Noī suspectā mihi spiritus exit in aurā
Iam morior: chara lumina conde manu. Et ci-
nis, Et busta mea, In tumulo auito, In sepulchro
maiorū. Haberet corpus, Haberet meū cadauer

Tacta nascenti, Tacta a me primū nato: tēpus
pro tpe. Dū uixi sine crimine, Dū nulla labē no-
tari uita mea potuit ab Augusto. Supplicio, Re-
legatione. Me miserū, Se infœlicē appellat poe-
ta: si uxor erubescit h̄re maritū exulē: id autē facit:
ut prioris fortunæ cōmemoratōe eā cōsoleat̄. Iā
pudet, Iā erubescis. Cōiuge, Me marito, Nisi
non uis illa referri, Hoc est per parenthesis dictū:
p̄ illa autē itelligit q̄ sequunt̄. Amor fauētis, Amor
plen⁹ fauoris i me tui. Addebat multa ueris, Ml-
ta in me bona alia eē dicebat p̄ter ea q̄ uera erant.

Capaneus
rex

Nō debet dolor hinc, Debes dolere non erube-
scere, Hinc, Quod sis mihi nupta. Quam cecidit
capaneus, Capaneus fuit un⁹ ex septē regibus q̄
Thebas obsederunt: superbus & deorū cōtēptor q̄
nō cōrētus uicisse hoīes mediis audit̄ i astris: quo
scelere post diuersorū numinū indignatiōes in op-
pugnatione thebani muri a Ioue ictus cecidit. Vn-
de Vegetius de re militari libro, iiii, ita scribit, Sed
qui schalis nitunt̄: frequēter periculū sustinent exē-

Oppugna-
tio schala-
rū a quo
inuenta

p̄lo Capanei: a quo primū oppugnatio schalarū
phibet̄ inuēta: qui tāta ui occisus est a thebanis: ut
extinctus fulmine diceret̄. Nū, An, Euadnen,
Capanei uxore: de qua dixim⁹ abūde in enarratio-
ne ei⁹ uersus Ouidii de arte amadi. Accipe me ca-
paneu cineres miscebin⁹ iqt Iphias: i medios desi-
liuitq; rogos. Erubuisse uiro, quasi dicat maritū
ēt in aduersis amauit Euadne: q̄ in ei⁹ rogū arden-
tē se nimio amore scipitauit. Quia rex mundi
Quia Iupiter, Cōpescuit ignes, Sedauit Phaetō-

Phaetōtis
fabula
Galatia

tis incēdiū. Ignibus, Fulmine, Nonnulli (ut scribit Diodorus) tū poetæ: tū historici tradūt Phaetontē so-
lis filiū: qū puer eēt petisse a piē: ut unicū diē solis curæ regeret: illo assentiētē sūpto curru: qū frena regere
nequisset: ab eqs cōtēpto puero extra solitū cursū esse currū delatū, Et priō cœlū equorū errore incensū: cir-
culūq; q̄ Galatia dī exinde factū, Deinde magnā cōbustā orbis partē: qua re cōmorū Iouē fulmine Phae-

Nec cruciari minus; quā cū thebana cruētū

Hectora thessalico uidit ab axe rapi.

Quid tñ ipse p̄cer dubito: nec dicere possum

Affectum quem te mentis habere uelim.

Tristis es; idignor: quod sim tibi cā doloris:

Non es ut amisso cōiuge digna fleas.

Tu uero tua damna dole mītuissima cōiunx.

Tempus & a nostris exige triste malis.

Fleq; meos casus: est quæda flere uoluptas

Expletur lachrymis egeriturq; dolor.

Arque utinā lugenda tibi non uita: sed esset

Mors mea: morte fores sola relicta mea.

Spiritus hic per te patrias exisset in auras.

Sparisset lachrymæ corpora nostra piæ.

Supremoque die notū spectantia cœlum

Texissent digiti lumina nostra tui.

Et cinis in tumulo positus iacuisset auito:

Tactaq; nascēti corpus haberet humus.

Denique ut & uixi sine crimine mortuus esse

Nec mea supplicio uita pudenda foret.

Me miserū tu si cū diceris exulis uxor;

Auertis uultus & subit ora rubor.

Me miserū si turpe putas mihi nupta uideri.

Me miserū: si te iam pudet esse meam.

Tempus ubi est illud: quo te iactare solebas

Cōiuge: nec nomē dissimulare meum?

Tempus ubi est: quo te: nisi nō uis illa referri

Et dici meminī: iuuit & esse meam?

Vtq; proba dignū ē: omni tibi dote placebā.

Addebat ueris multa fauentis amor.

Nec quē p̄ferres (ita res tibi magna uidebar)

Quemue tuū malles esse uir alter erat.

Nūc quoq; ne pudeat q̄ sis mihi nupta tuusq;

Non debet dolor hīc, debet abesse pudor.

Cū cecidit capaneus subito temerarius ictu:

Nō legis euadnen erubuisse uiro.

Nec: q̄ rex mūdi cōpescuit ignibus ignes:

fontē tradūt peremisse: solēq; in pristinū redēgisse cursū. Phaetōtē in fontib; eius q; nūc est Padus olim Eridanū dicebāt decidisse: ei; mortē nymphas fleuisse sorores: dolorisq; magnitudine mutata natura in populos fuisse cōuersas. Fabulā ēt Ouidi; in sc̄do met. elegātissime scripsit. Suis. A sole Clymene m̄re & helia dibus sororibus. Nec erat inficiādu. Nec erat negādu esse ab illis ortus. Nō p̄pea inqt a suis negandus erat Phaeton q; a Ioue ic̄tus est fulmine: imo ēt amplectēdu in ruina: amore. n. uel ī infortunio semp; p̄sequimur quos amam;. Nec semele cadmo. Nec Semelen Cadm; p̄ odio p̄secut; est. Suis sc̄ibus. Ioue

Eridanus
Padus

Ipsē suis phaeton inficiādu erat.
Nec semele cadmo facta ē aliena parenti:
Quod precibus periiit ambitiosa suis.
Nec tibi quod sc̄uis ego sim iouis ignib; ic̄t;
Purpureus molli fiat in ora pudor.
Sed magis in nostri curam conurge tuēdi:
Exemplumq; mihi coniugis esto bonā.
Materiamque tuis tristem uirtutibus imple:
Ardua per pr̄ceps gloria uadit iter.
Hectora quis nosset; sc̄elix si troia fuisset;
Publica uirtutis per mala facta uia est.
Ars tua typhi iacet; si nō sit ī æquore fluctus:
Si ualeāt homines; ars tua phœbe iacet.
Quæ latet iq; bonis cessat nō cognita rebus:
Apparet uirtus arguiturque malis.
Dat tibi nostra locum tituli fortuna; caputq;
Conspicuum pietas quo tua tollat habet.
Vtere tēporibus; quoꝝ nūc munere freta es:
Et patet in laudes area lata tuas.
Qui nom̄ibus cū sis generosus auorū
Exuperas animi nobilitate genus.
Cuius inest animo patrii candoris imago:
Non careat neruis candor ut iste suis.
Cuius in ingenio patriæ facundia linguæ;
Qua prior in latio nō fuit ulla foro.
Quod minime uolui positiꝝ p̄ nom̄ie signis
Dictus es; ignoscas laudibus ipse tuis.
Nil ego peccaui; tua te bōa cognita produunt;
Si quod es appares; culpa soluta mea est.
Nec tamē officiū nostro tibi carmine factū;
Principe tam iusto posse nocere puto.
Ipsē pater patriæ (qd enim ciuilius illo;)

n. quocū rē hēbat p̄cata est Semele: ut ad se ueniret eo mō: quo se Iunoni uidēdū p̄bebat: qd̄ cum optinuisset: ilico cū ei; domo cōflagrauit: ut in tertio met. docet Ouidi;. Colligit ergo exēplis poeta se quoq; nō esse ab uxore deserēdū in calamitate. Suis ignib;. Sæuo fulm̄ie hoc est ira. Iouis. Augusti. Purpure; pudor. Verecūdia q; reddit hominē purpureū: cui; rei cā; docuim;. Tristē materiā. Materiā & casū meū tristitiæ plenū: quasi dicat nō lætā: nā inde nihil laudis assequere. In tristitanq; materia magis poterit uirtus tua elucescere. Tuis uirtutib;. Tua ī maritū fidē & pietate. Per p̄ceps iter. Per iter arduū: & e quo facile p̄cipit̄ur Hectora q; nosset. Exēplis p̄bat uxoris uirtutē ī duris magisq; in latis reb; p̄spici posse. Via uirtutis. Via qua gradimur ad uirtutē. Est sc̄a publica Est facta cōmūis. Per mala. Per maloz ferie: & nūq;. Ars tua. Tua gubernādi ars. Iacet. Nulla ē: nō cognoscit. Si nō sit ī æquore fluct;. Si ī mari nō sit tēpestas. De Typhi alibi dixim;. Si ualeāt hoīes. Si homines nullo morbo laborent. Tua ars. Tua medēdi sc̄ia. Quæ latet. Quæ later solet: & n̄ apparet. In bōis reb;. In secūdis reb; Arguiturq;. Et cōprobat. Malis. In reb; aduersis. Nra fortūa. Mea calamitas. Tituli. Laudis Caputq; cōspiciū. Ordo ē. Et tua pietas habet quo tollat caput cōspiciū. Vtere t̄pib;. Vtere t̄p̄e occasiōe. Freta es. Es adiuta: es sustētata. Area magna. Magna materia: & cāpus. Patet in tuas laudes. Patet in tuam gloriam.

In Quartam Elegiam Enarratio.

Quinominib;. Amicū laudat poeta exponitq; Tomitai exilii icōmoda: p̄caturq; eū latēter: ut Ab Augusto miti; & paulo p̄pinquus exiliū petat: qd̄ facile ipetrari posse docet: qū magna sit ipsius demētia. Postremo narrat quēadmodū e locis si n̄miū lōḡiq; fugerit Orestes cū Iphigēia sorore: ab lata ēt idē Diana ad meliora loca. Quod si illi ea loca fugerit: nō mirandū eē colligit: si cupiat ipse quoq; iisdē uētis abduci: qb; ablat; ē Orestes. Auoz. Maioz. Exupas gen;. Vicis maiores. Patrii cādoris. Nitoris paterni. Neruis. Virib;: uel corpe: ut sit sensus: nō carēs cādor ai nec corporis

paterni. Vt. Quāuis. In latio foro. In romāo foro. Messalinū aut̄ hic poetā arbitror designare. Nā idē de pōto ita ad eū scribit. Nūc ēt eloqi nitor ille dōestic; adsit. Quo poteris trepidis utilis eē reis. Viuit. n. ī uobis faciūdi ligua parētis Et res h̄eredē reppit illa suū. Postis signis. Postis ātea cōiecturis: qbus cognosci poteris. Pro nom̄ie. Nom̄is loco. Ignoscas tuis laudib;. Des ueniā tuis laudib;: q uulgo notæ sūt q̄si dicat laudib; tuis ascribas si cognosceris signis supradictis. Tua bona. Tuæ ai & fortunæ dotes.

Culpa soluta mea ē. Culpa mea a me remota ē. Officiū. La; qua te affeci. Tā iusto p̄ncipe. Tā iusto ipator. Ipsē p̄ patriæ. Scribit. L. Flor; Augustū ob īgētia sc̄a Dictatorē p̄petuū appellatū fuisse: & patrē patriæ. Tractatūq; ēt ī senatu an qa cōdidisset ipiū Romul; uocaret: sed sc̄cti; & reuerētius uisū fuisse nomē Augusti: ut. si. iā tū dū terras coleret ipō noīe & titulo cōsecraret. Scribit ēt Eutropi; Senatū p̄ter id qd̄ ātea patrē p̄riæ dixerat tēpla tā rōa: q̄ urbes celeberrimas ei cōsecrauisse. Id ēt meli; ita docet Trāq̄ll; P̄ris

Augustus
dictator p̄
petuus &
pater p̄riæ

patriæ cognomē uniuerſi repētino maxioq; cōſenſu detulerūt ei. Priā plæbs legatōe ei Antiū miſſa. De iſt q; nō recipiebat in eūti romæ ſpectacula frequē & laureata. Mox in curia ſenat⁹ neq; decreto: neq; acclamatione: ſed p Valeriū Meſſalā id mādātib⁹ cūctis. Quod bonū inq; fauſtūq; ſit tibi domuiq; tuæ Cæſar Auguſte (ſic. n. nos ppetuā ſœlicitatē rei. p. & lætā ſcari exiſtimam⁹) ſenat⁹ te cōſenties cū populo ro. cōſalutat p̄m priæ. Cui lachrymās r̄ndit Auguſt⁹ his uerbis. Cōpos fact⁹ uotoꝝ meoꝝ p̄ſes conſcripti qd hēo aliud deos imortales ſcari: q̄ ut hūc cōſenſū ūm ad ultimū uitæ finē mihi p̄ferre liceat. Quid. n. ciuili⁹

Ciuilitas

illo? Quid eſt. n. magis ciui accōmodatū ipſo Auguſto? Ciuilitas. n. hic ponit⁹ pro moderatōe quādā ciui magis q̄ impatori cōueniēte. Vñ Lāpridi⁹ ſcribit nimīā ciuilitatē obiectā fuiſſe Alexādro impatori. Fabi⁹ libro. ii. ſcribit. Ciuilitatē a quibſdā iudicatā fuiſſe Rhetoricē. De Auguſti autē ciuilitate legito Trāqllū. Suſtinet legi. Patit⁹ de ſe ſcribi & ea legi. Nec phibere pōt. Nec pōt uerare qn a me & cæteris de eo ſcribat. Quia res eſt publica. Quia eſt cōis oīum impator: quaſi dicat res publica oībus eſt cōis: & ea licet unicuiq; uti ſuo arbitratu. Duoz ſupoz. Iouis & Auguſti. Ut non debuerim. Quāuis nō debuerim te. pdere meo carmine. Tñ hoc ego crimē hēbo. Tñ hoc crimē celebrādi & pdendi te meo carmine mihi aſcribet nō tibi: quaſi dicat. Auguſt⁹ hoc crimē meū eē dicet nō tuū: ideo nō eſt uerēdū: ut hāc ob cām ille p̄ſequat te odio. Nō fuit arbitrii. Aſſignat cām quare iſ ad quē ſcribit ſi ſit ſubitur⁹ Auguſti odiū ob ea q̄ ſcribit Quidi⁹. Nec eſt noua. Nec nup ac cedit. Iniuria n̄ra. Iniuria quā ego te afficio ſcribēdo: qū id fieri nolles pp Auguſtū. Vel certe n̄ra cā loquēdi tecū per litteras. Incolumis. Qum nō dū eēm relegat⁹. Quo. Quā ob cām q; tecū locutus fui incolumis. Vereare min⁹. Min⁹ timeas: q̄ ſi unq̄ fuiſſem tibi amic⁹. Crimē. Criminatio.

Autor pōt h̄re inuidiā. Ego Quidi⁹ poſſū dici fuiſſe tibi detractiōis criminis cā. Si qua ē. Si aliq̄ tibi cōtrahit inuidiā. Ab annis primis. Ab ipſa pueritia. Probat. Laudabat p̄ tu⁹. Plus etiā. Subaudi probabat ingeniū meū. Quā erā dign⁹ Quā merebar. Me iudice. Me et iudicatē ingeniū meū nō eē q̄tū illi apparebat. Pars magnæ nobilitatis. Partē magnæ nobilitatis intelligit eloquentiā: q̄ inter cæteras Meſſalini nobilitates erat magna pars. Nō igit tibi nūc. Subaudi data ſūt uerba. quaſi dicat: nō tibi in p̄ſentia not⁹ ſū: ſed multo ante p̄ri tuo. Quod me dom⁹ iſta recepit. Quā rē q; ſ. nō darē uerba ſed rē: familia ūra me facturū p̄miſit: id qd ſupius deſignauit eo uerſu. Ingeniū q; meū & reliqua. Sūt data uerba. Dedi uerba ſi rē: quēadmodū p̄ tu⁹ exiſtimabat: credebat. n. me

Dare uerba

ingenio ad ſumū dignitatis gradū p̄tūſe: qū i p̄ſentia eieci⁹ ſim in exiliū p̄ter ei⁹ opinionē. Eſt autē dare uerba: ut Donat⁹ ſcribit decipe eū: q̄ qū rē expectet: nihil iuenit p̄ter uerba. Terētius. Et nihil ſe dediſſe uerborū: & alibi. Cui uerba dare difficile ē. Sūt q̄ faciāt hūc ſenſū. Nō igit dedi tibi nūc uerba: hoc ē nō nūc ſcripſi: & allocut⁹ ſū te q; me primū norit familia tua. Plæriq; legūt ſi qd: ſed quo: ut ſit ordo. Verba igit nō ſūt data tibi nūc: ſ; p̄ ſūt data tuo autori quo tpe dom⁹ iſta me recepit: ut ill⁹ primū dare uerba p̄ alloq̄ ponat: poſteri⁹ uero p̄ decipe. Autori tuo. Pri tuo. Nec tñ ſūt data. Quāuis dixerim me p̄ri tuo uerba dediſſe: ne credas tñ me dixiſſe q; eū decepi: q; exilii nota affect⁹ fui: qd ūr eē alienū ab eo qd ille de me ſenſerat. Sz i oīb⁹ actis Vltia ſi demas. Sed uitā meā pbabis: & itelliges me n̄ dediſſe uerba: ſi toti⁹ uitæ meæ curſū poti⁹ q̄ finē iſpexeris. Vltia ſi demas. Si excipias cām exilii mei. Eſt tuēda. Deſedi pōt. Tātū mali Tātū erroris. Aut timor. Quia nō auſus fui defendē me cōtra Auguſtū. Sine. Permite: cōcede. Retractādo. Renouādo. Eſt at metaphora a uulnerib⁹ ſūpta: q̄ oclufa tactu renouāt. Nōdū coeūtia. Nōdū cōſolidata & oclufa. Ipa ges. Ip̄z ocū: nedū retractatio. Sic abſuit. Sic p̄cul fuit. Cōſiliūq;. Et deliaeratio.

Subſtinet in noſtro carmine ſæpe legi.
Nec phibere poteſt: q̄a res ē publica cæſar:
Et de cōmuni pars quoq; noſtra bono ē.
Iuppiter ingeniū p̄bet ſua numina uatum
Seque celebrari quolibet ore ſinit.
Cauſa tua exemplo ſuperorū tuta duorum ē:
Quorū hic aſpicitur creditur ille deus.
Ut nō debuerim: tñ hoc ego crimen habebō
Non fuit arbitrii littera noſtra tuī.
Nec noua: qd tecū loquor ē iniuria noſtra:
Incolumis cū quo ſæpe locutus eram.
Quo uereare minus: ne ſim tibi crimē amic⁹
Inuidiā: ſi qua eſt auctor habere poteſt.
Nā tuus eſt primis cultus mihi ſemp ab anis
Hoc ſaltem noli diſſimulare pater.
Ingeniūq; meū (potes hoc memiſſe) pbabat
Plus etiā quā me iudice dignus eram.
Deq; meis illo referebat uerſibus ore
In quo pars magnæ nobilitatis erat.
Nō igit tibi nūc: quod me dom⁹ iſta recepit:
Sed prius auctori ſunt data uerba tuo.
Nec data ſunt (mihi crede) tñ: ſed i oīb⁹ actis
Vltima ſi demas uita tuenda mea eſt.
Hāc quoq; qua pii culpā ſcelus eſſe negabis:
Si tanti ſeries ſit tibi nota mali.
Aut timor aut error: nobis prius obfuit error.
At ſine me fati non meminiſſe mei.
Neue retractādo nondum coeuntia rumpe
Vulnera: uix illis proderit ipſa quies.
Ergo ut iure damus p̄enas: ſic abſuit omne
Peccato facinus conſiliumque meo.

Idq; deus sentit, Me, s. culpa carere: Deū autē uel re uera deū ipsum: uel Augustū intelligit. Pro quo
 Pro qua re q; culpa careo. Lumē. Vita. Opes detractas mihi. Opes mihi adēptas: ut exulibus fieri so
 let. Viuat modo. Modo nō moriat. Hanc ipsam fugā. Hanc meā relegationē. Hinc alio iubeat di
 scedere, Mitiorē exilii locū precatur. Paulo propinquus, Paulo propinquus romanæ urbi. Tantaq; in
 augusto ē clemētia, Clementia (docēte Cicerone) est p quā animi temere ī odiū alicuius iuectionis cōcita
 ti comitate retinent: ea est pars tēperatiā: Et (autore Seneca) oibus qdem hoibus secūdū naturā: maxime

Clemētia

Idq; deus sentit: p quo nec lumē adēptum ē

Nec mihi detractas possidet alter opes.

Forsitā hāc ipsam: uiuat modo; finiet olim

Tempore, cū fuerit lenior ira fugam;

Nūc pcor hinc alio iubeat discedere; si non

Nostra uerecūdo uota pudore carent.

Mitius exilium pauloq; propinquus oro

Quiq; sit a sauo longius hoste locum.

Tātaq; in augusto ē clemētia: si q; ab illo

Hac peteret pro me; forsitā ille daret.

Frigida me cohibent euxini littora ponti

Dictus ab antiquis axinus ille fuit.

Nā neq; iactantur moderatis æquora uentis

Nec placidos portus hospita nauis habet;

Sunt circa gentes q; prædā sanguine quærūt;

Nec minus in fida terra timetur aqua.

Illi quos audis hominum gaudere cruore:

Pene sub eiusdem sideris igne iacent.

Nec procul a nobis locus est ubi taurica dira

Cæde pharetrata spargitur ara deæ.

Hac prius (ut memorat) nō inuidiosa nefādis

Nec cupienda bonis regna thoantis erāt.

telligere Scythas quos Herodotus libro quarto scribit eius uiri sanguinem potare: quem primum in bello
 cepit. Pene sub igne eiusdem sideris. Pene sub eodem climate: & tractu: seu plaga coeli: qua ego sum.

Vbi taurica. Vbi regio illa crudelis: de qua Herodotus libro quarto ita scribit: Ab Istro hæc iam uetus
 Scythia est ad meridiem uersus austrum proposita usq; ad urbem Carcinitidem: Eiusdem deinceps quod
 ad mare fert montosa regionis: & in pontum porrectum incolit gens Taurica Cheroneffo tenus: nomi
 ne Trechea: idest aspera: hæc ad mare pertingit: quod ad uentum Subsolanum uergit: Sunt autem finium
 scythiæ partes duæ ferentes ad maria: altera ad meridianum: Altera ad orientale quod admodum atticæ
 regionis: atq; similitum: q; sic partem Scythiæ Tauri incolūt: ut si atticæ iugum Suniacum alia gens: nō
 Atheniensis incolet: quod a Tributhoica usq; ad anaphlystam magis in pontum porrigit promontori
 um. Talis est (ut parua cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem non est hanc atticæ partem p
 teruectus: huic alio modo planum faciam: ut si Iapygiæ: non Iapyges: sed alia gens imperans eam di
 uisa terra a Brundisio usq; Tarentum: & promontorium incolet. Tauri autem uirgini naufragos imo
 lant: & quoscunq; græcos illuc delatos: Hoc modo postquam preces peregerint: hominis caput daua feri
 unt. Truncum eius quidam aiunt perturbari e rupe: nam in rupe prærupta templum ē eorum situm: cru
 ci affigunt caput: quidam de capite suffigendo consentiunt: sed truncum e præcipitio deiici negant: sed
 humo contegi dicunt. Dæmonem: cui immolant ipsi Tauri aiunt Iphigeniam Agamemnonis filiam.

Nec procul a nobis. Nec longe a Tomitana urbe. Cæde. Morte hospitum. Deæ pharetrata.

Deæ Dianæ: quæ tanq; uenationis dea sagittis utitur: Ea nata est in creta ex Iouē: & Charmide Eubo
 li Cereris filii: Hæc rætia ad uenandum inuenit: ex quo & Dictynna est cognominata. Colebatur au
 tem circa Ephesum: Pontum: Persidem: & Cretam: unde Ephæstia. Crestia. Tauropolia: ac Persea.

Non inuidiosa nephandis. Non odiosa scelestis hominibus. Nec cupienda bonis. Nec etiam optan
 da ab hominibus bene institutis. Hic. In taurica regione.

Euxinus
pontus

Axenus

Andro
phagiScythia
uctus
Taurica
gensDiana
ubi cole
batur

Filiæ aga
ménonis
tres

Iphigenia
uel Iphia-
nassa

Orestes
absolutus

Areopag⁹
Areopagi
tæ

Virgo pelopeia. Iphigenia filia Agamemnonis ex Pelopis genere. Tres autem filias Agamemnonem habuisse docet Homerus: Chrysothemis: Laodice: & Iphianassa. Ouidius in fastis. Quod semel est triplici pro uirgine caesa Dianæ. Nunc quoque pro nulla uirgine caesa datur. Pro supposita cerua. Pro cerua quam loco Iphigeniæ subiecit Diana: ut docet Seruius in enarratione eius uersus. Sanguine placastis uentos & uirginæ caesa. Illud notandum Iphigeniam proferri penultima longa: eadem etiam Iphianassa dicta fuit. Lucetius. Aulide quo pacto triuiat ad uirginis aram Iphianasso turparunt sanguine scede Du-ctores danaum. Pius an sceleratus. Quia & patrem ultus fuit: & matrem cædis autorem interfecit. Vnde cum Areopagitarum iudicium subiisset uariatis hominum sententiis non solum diuina: sed etiam deæ sapientissimæ sententiâ absolutus fuit: ut docet Cicero in oratione pro Milone. Illud sciendum in Areopago Martem primum causam cædis dixisse. Alirrhothium enim Neptuni filium interfecit ob uiolatam ab illo Ulicipen etus filiam. postea ibidem de Oreste ob matris necem iudicatum fuit. Autor Pausanias. Idem scribit Areopagum a Marte ob causam prædictam appellatum. Aræ enim græcæ Mars dicitur: & Pagus uilla: unde Areopagitæ fuere curiales athenarum. Ibi dicunt Martem homicidii reum iudicantibus duodecim diis sex sententiis absolutum esse: Nam ubi pariter numeri sententiæ fuissent: præponi absolutio damnationi solebat. Areopagum tamē Varro ab Areopago nomen accepisse putat: ne de maiestate deorum indignum aliquid sentiat: ut Augustinus in libro decimo octauo de ciuitate dei docet. Exactus. Eiectus: Vexatus post matris cædem. Phocæus. Pylades ex Phocide regione filius Strophii.

Qui. Pylades: & Orestes. Ad aram. Ad Dianæ Tauricæ altare: ut de more deæ sacrificarēt. Barbara uitta. Uitta qua uinciebantur eorū capita: qui deo alicui imolabantur. Vergilius. Et circum tempora uittæ. Graias comas. Crines Pyladis: & Orestis: qui græci erant. Vice sermōis. Vicissitudine loquendi. Fratrem. Orestem. Cognouit. Ipsa Iphigenia. Signum deæ. Dianæ si mulacrum. In meliora. Ariciam enim deam attulit: ut docet Seruius in loco supra assignato. Homines. Pylades: Orestes: & Iphigenia. Diique. Ipsa Diana. Prope meam terram. Prope Tomitanam urbem. Placato deo. Placato Augusto.

In Quintam Elegiam Enarratio.

Mihi dilectos. Amicum laudat poeta: eumque monet: ut constanti munus amicitiae exequatur: eique apud Augustum opem ferat. Ostendit deinde multis exemplis tempore omnia molliori præter eius curas: siquidem duos annos ægit exul: nec potuit unquam malis assuescere: immo illi omnia in dies tristiora uideri præter aliorum consuetudinem: qui uariis mali exercitati tandem incipiunt callere: & obdurescere. Postremo ex incommodorum multiplici genere ostendit se ita deficere: ut non diu credat se superuicturum tantis malis: quam rem dicit sibi solatio relictam esse. Dilectos mihi. A me amatos. Vnica ara. Solum refugium. Infusa pallade. Oleo infuso. Posuit autem deam olei inuentricem pro ipso oleo more poetarum. Quomodo autem oliuam inuenit Pallas: docet Ouidius libro sexto met. ac etiam Seruius. Vergilius. Oleaque minerua Inuentrix. Scribit etiam Diodorus libro sexto: quod Palladi olearum: oleique educendi inuentionem tribuunt. Nam ante huius deæ ortum erat hæc arbor cum aliis siluestribus immixta: olei usus aberat quum esset incognita. Diodorus tamen in primo scribit Oleæ plantam ab Ostride non a Minerua: quemadmodum græci dicunt repertam. Portus fides. Amicitiae munera: & confugium. Rati percussæ fulmine. Mihi telis & ira Cæsaris prostrato.

Oliuæ &
olei inuen-
trix

Hic p supposita uirgo pelopeia cerua
Sacra deæ coluit qualiacunque suæ.
Quo postq̄ dubiū ē pius an scelerat⁹ orestes
Exactus furiis uenerat ipse suis.
Et comes exemplū ueri phocæus amoris.
Qui duo corporibus: mētibus unus erāt.
Protinus euincti tristem ducuntur ad aram:
Quæ stabat geminas ante cruenta fores.
Nec tñ hūc sua mors nec mors sua terruit illū
Alter ab alterius funere mœstus erat.
Et iam costiterat stricto mucrone sacerdos:
Cinxerat & graias barbara uitta comas.
Cū uice sermonis fratrem cognouit: & illi
Pro nece complexus iphigenia dedit.
Lata deæ signum crudelia sacra perosa
Transtulit ex illis in meliora locis.
Hæc igitur regio magni pene ultima mūdi:
Quæ fugere hoies diique p̄p̄inqua mihi ē.
Atq; meā terram prope sunt funebria sacra:
Si modo nasoni barbara terra sua est.
O utinam uenti: quibus est ablatu orestes:
Placato referant & mea uela deo.

Mihi dilectos iter pars prima sodales:
Vnica fortunæ ara reperia meis.
Cuius ab alloquiis aia hæc moribūda reuixit
Ut uigil infusa pallade flamma solet.
Qui ueritus non es portus aperire fideles:
Fulmine percussæ confugiumque rati.

Cuius censu, Cuius opibus, Patrias opes, Patrimonium meum, Huius temporis, Huius mei infortunii, Impetus, Ardor quidam scribendi, Ouidius in fastis, Scimus: & ad nostras sese tulit impetus artes, Pene mihi excidit, Quasi editum est in meo carmine, Raram fidem, Fidem erga me tuam: quod raro in aliis reperitur, Conciliare famam, Immortalitati consecrare, Nominis, Ut nomen tuum edam, Dum, Donec, Aura, Fauor, Deo, Augusto, Amicitiam indeclinatam, Amicitiam non imminutam, sed firmam, Processus perennes, Continuos progressus, Ope, Cuiusque auxilio, Virum, Te maritum, Socius sanguinis, Fratertum, Frater, Pollux,

Cuius eram censu non me sensurus egentem;

Si caesar patrias eripuisset opes,

Temporis oblitum dum me rapit impetus huius

Excidit heu nomen quam mihi pene tuum,

Tu tamen agnoscis: tactusque cupidine laudis

Ille ego sum cuperes dicere posse palam,

Certe ego: si sineres: titulum tibi reddere uellem;

Et raram famam conciliare fidem,

Ne noceam grato uereor tibi carmine: neue

Intempertius nomen obstat honor,

Quod licet & tutum est intra tua pectora gaude

Meque tui memorem: teque fuisse pium,

Vtque facis remis ad opem luctare ferendam:

Dum ueniat placido mollior aura deo,

Et tutare caput nulli seruabile: si non

Qui mersit stygia: subleuet illud: aqua,

Teque (quod est raram) praestita constanter ad omne

Indeclinatam munus amicitiam,

Sic tua processus habeat fortuna perennes,

Sic ope non egeas ipse iuuelesque tuos,

Sic aequet tua nupta uix bonitate perenni:

Incidat & uestro rara querela toro,

Diligat & semper socius te sanguinis illo:

Quo pius affectu castora frater amat,

Sic iuuenis similisque tibi fit natus: & illum

Moribus agnoscat quilibet esse tuum,

Iud notandum Geminorum sydera constare stellis, xviii, & quae se ostendunt nautis laborantibus: spem salutis praebent autore Porphyryone, At e contra Helenae sydus dicitur esse infelix: ac dirum, De his ita Plynus scribit, Vidi in nocturnis militum uigiliis inherere pilis pro uallo fulgurum effigies, Earum & antennis nauigantium: aliisque nauium partibus ceu uocali quodam sono insistunt: ut uolucres: sedem ex sede mutantes, Graues quae solitariae uenere: mergentesque nauigia, Et si in carinae ima deciderint exurentes, Geminae autem salutare: & prosperi cursus praenuntia: quarum aduentu fugari diram illam ac minacem appellatamque Helenam ferunt, Et ob id Polluci & Castori id numen assignant: eosque in mari deos inuocant: hominum quoque capita uespertinis horis magno praestigio circumfulgent, Omnia incerta ratione & in natura maiestate abdita, Propertius, Quam sic ignotis circumdata littora siluis Cernere: & optatos quaerere tyndaridas, Oratius, Sic fratres helenae lucida sydera, Martialis, Et gratum nautis sydus fulgere laconum & Catullus, Hic uelut in nigro iactatis turbine nautis Leniter aspirans aura secunda uenit, Iam prece pollucis iam castoris implorata, Et Seneca in primo Nat. quaestionum ita scribit, In magna tempestate apparent quasi stellae uel insidentes adiuuari se tunc periclitantes Pollucis: & Castoris numina: Causa autem melioris spei est: quae iam apparet frangi tempestatem & desinere uentos: aliquando feruntur ignes non sedent: Gilippo Siracusa petenti uisa est stella super ipsam lanceam constuisse: In romanorum castris uisa

Geminorum
nauis fabula

Castor &
pollux in
ter sydera

Cur gemini
caelum
partiti

Castor &
pollux fra-
trum inter
se oium
amantissimi

Pollux
fratri di-
midiam ui-
tam con-
cessit
Helenae
sydus

Geminos
in mari in-
uocant

sunt ardere pila: ignibus scilicet in illa delapsis: qui sæpe fulminum modo animalia ferire solent: & arbusta: & si minore vi mittuntur: defluunt tantum: & insident: non feriuntur: nec uulnerant. Nomen autem. Optat etiam ut filia pariat sibi nepotem eo adhuc iuuenē. Aratri ruricolæ. Aratri colentis rus: quæ autem Tauri & equi tempore domentur: docet etiam in arte amandi Ouidius quum ait. Tempore difficiles ueniunt ad aratra iuueni. Tempore lenta pati freno docentur equi. Lentis. Flexilibus. Duros lupos. Lupatum Dura fræna. Lupata autem intelligit. Est enim Lupatum frænum asperum dictum (autore Seruio) a lupi nis dentibus: qui in æquales sūt. Vergilius. Et duris parere lupatis. Et Martialis. Mordent aurea quæ lupata cerui. Leonum Leonum pœnorum. Inter leones africani sunt feroces. Eorum (autore Plinio) duo sunt genera. Compactile: & breue crispioribus iu bis: hos pauidiores esse dicunt: quæ longo simplici quæ uillo: eosque contemptores uulnerum: grauem habent odorem: nec minus halitum. Martialis. Nō ab amore recens hircus: non ora leonis: rari in potu. Vescuntur alternis diebus. Leoni tantum ex feris clementia in supplices prostratis parit: quod docuit superius Ouidius eo uersu. Corpora magna nimo satis est prostrasse leoni. Pugna suum finem quum iacet hostis: habet. Hoc tale tamen saeuum animal rotarum orbis circumacti: currusque inanes & gallinaceorum cristæ: cantusque etiam magis terrēt sed maxime ignes. Primus romæ leones ad currum iunxit. M. Antonius: & quidem ciuili bello quum dimicatum esset in pharsalicis campis. Nam quæ ita uetus est cum Mima Cytheride supra monstra etiam illarum calamitatum fuit. Leones autem domari & mansuescieri: ut hic ostendit Ouidius: docet etiam Plinius scribens Hannonem e clarissimis pœnorum primum leonem manu tractare ausum: & mansuefactum ostendere. Mox eundem damnatum illo argumento: quoniam nihil non persuasurus uir tam artificis ingenii uidebatur: & male credi libertas ei cui in tantum cessisset etiam feritas. Tibullus. Longa dies homini docuit parere leones. Herodotus libro tertio est autor. Leænas inter omnem uitam semel parere: eoque uno partu nunquam edere plures quam unum: nam una cum foetu eas uterum emittere opinatur: cuius rei causam hanc esse dicit: quæ Catulus ubi moueri in utero incipit: quum habeat unguis longe acutissimos ex omnibus feris: uterum lacerat: augeturque magis ac magis unguis imprimendo exulcerat: ita ut ad postremum dum partus adest: nihil uteri relinquatur in columæ. Hanc opinionem refellit Aristoteles libro de historia animalium, vi. docetque Leenam coire: & parere non omni tempore: singulis tamen annis uere parere: & magna ex parte geminos: sed quum plurimos sex catulos: nonnunquam etiam unum. Rarum hoc animal est: nec multis nascitur locis: sed Europæ totius ea parte solum: quæ inter Acheloum & Nestum amnem est. Leones terræ Syriæ quinquies inter omnem uitam pariunt: primum quinq;: post uero subinde pauciores: deinde steriles degunt. caret Leæna iuba. maris hæc propria est. Homerus quoque multis in locis ostendit leones plures gignere: atque educare catulos. Leonum genera tria esse scribit Solinus. Quidam enim sunt breuiores: & iubis crispi: quos plerumque ignauos & imbelles esse docet. Alii sunt longiores & coma simplici acres magis ac potentes. Tertium facit genus eorum quos creant pardi: remanent illi quidem in plæbe iubarum inopes. Inda belua. Elephantem dicit: qui paulatim magistris parere consueuerunt: nam regem adorabant: genua submittebant: coronas porrigebant: funibus subibant. Domantur autem rabidi fame & uerberibus elephantis aliis admotis: qui tumultuantem catenis coercent. Domiti militans: & turres armorum in hostes ferunt: magnaque ex parte orientis bella conficiunt: prosternunt acies: proterunt armatos. Elephantis aphri indicos pauent: nec contrari audent: nam & maior indicis magnitudo est. Terrestrium autem animalium maximus est Elephas: primumque humanis sensibus: id animal fert africa ultra syrticas solitudines & in Mauritania: ferunt Aethiopes & Troglodytæ: sed maximos india. Decem annis gestare in utero uulgu existimat. Aristoteles bionio: nec amplius quam singulos semel gignere: pluresque uiuere, cc. annis: & quosdam, ccc. Deuorant & lapides Mures omnium animalium maxime odere. Durissimum dorso tergus. Ventres molles: setarum nullum tegumentum: tedio muscarum infestantur. Sed cancellata cutis & inuitans id genus animalium odore. Ergo quum extenti recepere examina: arctatis in rugas repente cancellis comprehensas enecant. Sunt autem Cancelli ligna subtilia: uel alia similia in transuersum facta in modum retis: ad quorum similitudinem elephantis cutis cancellata appellatur. De Elephantis natura: plura legito apud Aristotelem: Plinium: Diodorum: ac etiam Solinum. Racemis extentis. Racemis longis & exporrectis. Vix capiant merum. Vix teneant uinum quod est in ipsis granis.

Sic focerum faciat tæda te nata iugali:
Nec tarde iuueni det tibi nomen aui.
Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri.
Præbet & incuruo colla premia iugo.
Tempore paret equus lentis animosus habenis
Et placido duos accipit ore lupos.
Tempore pœnorū cōpescitur ira leonum.
Nec feritas animo quæ fuit ante manet.
Quæque sui iussis obtemperat inda magistris
Belua. seruitium tempore uicta subit.
Tempus ut extentis tumeat facit uua racemis
Vixque merū capiāt grana quæ intus habet.

Lupatum

Leonum
generaHalitus
leonum
grauisLeones
curru pri
mus iunxit
M. Anto
nius
Cytheris
mima
Leones
mansue
scunt
Error He
rodoti
Leonum
partusElephāto
rū docili
tasVbi ele
phanti na
scunturCancellata
cutis
Cancelli

Tps & in canas. Tpe et frumēta nascunt: & ad maturitatē pueniūt. Tristi sapore. Sapore amaro: qa maturefcūt: & fiūt dulcia. Tenuat dentē aratri, Attenuat uomē. Renouātis terrā, Terrā itē, pfcindētis.

Sæuas iras. Tpe et ira mitigatur. Igitur. Quando ita est q̄ tempore omnia fiant. Tacito pede. Sēsim. Vt patria careo. Posteaq̄ relegat^{us} sum ab Augusto. Bis frugibus arca trita est. Per duas messes: to tidēq̄ uindēmas poeta duos annos elegantissime designat. Dissiluit. Saliendo egressa est. Longo spatio. Longo tempore. Patientia. Vt æquo animo ferrem relegationem meam. Habet sensum recentis

Tempus & i canas semen pducit aristas;
Et ne sint tristi poma sapore facit.
Hoc dentem tenuat terram renouantis aratri
Hoc rigidos silices; hoc adamanta terit.
Hoc etiā scæuas paulatim mitigat iras;
Hoc minuit luctus; mœstaq̄ corda leuat.
Cūcta potest igit^r tacito pede lapsa uetustas;
Præter quam curas attenuare meas.
Vt patria careo; bis frugibus arca trita est;
Dissiluit nudo pressa bis uua pede.
Nō quæ sita tamen spatio patientia longo est.
Mensq̄ malisensū nostra recētis habet;
Scilicet & ueteres fugiunt iuga sæpe iuueci.
Et domitus freno sæpe repugnat equus.
Tristior est etiam præsens erumna priore.
Vt sit eni sibi par: creuit: & aucta mora ē.
Nec tā nota mihi; quam sūt mala nra fuerūt;
Sed magis hæc quo sūt cognitiora grauāt
Est quoq̄ nō minimum uires afferre recētes;
Nec præcōsumptum temporis esse malis
Fortior in fulua nouus est luctator harena
Quam cui sunt tarda brachia fessa mora.
Integer est melior nitidis gladiator harenis;
Quā cui tela suo sanguine uncta rubent.
Fert bene præcipites nauis modo facta pcellas
Quamlibet exiguo soluitur imbre uetus.
Nos quoq̄ q̄ ferimus tulimus patiētius ante;
Quæ mala sunt lōga multiplicata die.
Credite deficio nostrosq̄ a corpore (quantum
Auguror) accedūt tempora parua malis.
Nā neq̄ sunt uires nec q̄ color esse solebat;
Vix habeo tenuem quæ tegat ossa cutē.
Corpore sed mēs ē ægro magis ægra; malisq̄
Incircumspectu stat sine fine sui.

mali. Sentit mala perinde ac recētia & non duorū annorū. Scilicet & ueteres. Dicit malum uetus sibi ita recens uideri: quēadmodū iugū plærunq̄ & frenum iuuenis: & equis: qui quauis diu illis assueti fuerint: tamen tanquam nouam molestiam plærunq̄ reiiciunt. Præsens erumna. Præsens malum & infortunium. Priore. Priorem erumnam eam intelligit: qua primo relegatus fuit

Vt sit enim sibi par. Quāuis & præsens & prior erumna idem malum attulerint: in hoc tamen differunt: q̄ præsens tempus diuturnitate magis aucta: maiorem etiam attulit dolorem. Quam sunt. Subaudi nota. Magis grauāt. Maiori me afficiunt molestia. Quo sunt cognitiora. Quo sunt magis probata. Est quoq̄ non minimū. Ostendit Ouidius nouum dolorem minus nocere q̄ ueterem. Vires afferre recentes. Ille dicitur afferre uires recentes alicui malo: quum is primū & nunquam antea læsus afficitur aliqua insigni clade: quod melius sequenti uersu declarat. Præconsumptum. Aliquem ante consumptum & affectum. Malis tēporis. Malis uetustatis. Fortior in fulua. Exemplis arguit multo magis grauare mala uetera q̄ recentia. Luctator. Qui lucta ludit & palæstra. Fuere autem tria athletica certamina: in quibus certabant corporibus suis. Curfores: Pugiles: & Luctatores: ut Homerus in Patrocli funere declarat. Inducit autem Nestorem ita Achilli respondentem. Vici enim Enopi filium Clitomedem pugnis. Antheum Pleuronium lucta: fortem Ipiclum pedum uelocitate. Quomodo autem palæstra luderent: docet Homerus his uerbis. Tum magnus Ajax Thelamoni^{us} & Vlysses uir summa prudentia præditus prodidere: manusq̄ ualidas conseruere: ut bonus architectus tigna in alta domo uentorum impetus cauens. humeri ualidis manibus acti concrepare: sudor defluere toto corpore per latera & humeros uibices sanguine rubescere: uictoria pro fabricato tripode omni cura incumbere: neq̄ alter alterum loco mouere: aut sternere poterat. Sed quum iam achiuos moræ tederet: prior Ajax Thelamoni^{us} genrose inquit: & sapientissime Vlysses uel tu me: uel ego te tollam: reliquum Ioui curæ erit. Sic dicens tum sustulit. At Vlysses haud doli oblitus pone percussis eius poplitibus nutantibus genibus resu-

Athletica
certamina
tria

pinum strauit: ipse in os pronus incubuit. Luctæ etiam meminit Iuuenalis quum inquit. Luctantur pauca comedunt coliphia pauca. Nouus. Nō antea fatigatus. Tarda mora. Diu enim in pugna morantes Athletæ pigriores redduntur: q̄ qui noui in pugnam descendunt. Nitidis harenis. In campo harena strato. De gladiatoribus quum alibi multa: tum in primis in enarratione eius uetus ex primo de arte amadi Sparlacq̄ sollicito tristis harena foro. Quam cui tela. Quam ille qui uulneratus fessus est. Præcipites. Celeres: aut naues præcipitantes. Vetus. Cariosa. Nostrosq̄ a corpore. Ordo est. Et a nostro corpore parua tempora accedunt: id est adduntur malis quantum auguror: hoc est corpus meum (q̄tum augurari possum) non longo tempore malis cruciabitur: quia cito moriat. In circumspectu. In consideratione.

DE TRISTIBVS

Vrbis abest facies. Incōmoda enūerat: qbus se tristari ofidit. Brachataq; turba getaz. De brachis qb⁹ utebāt getæ. abūde dixim⁹ supra. Quæ uideo, Barbaros & Scythas itelligit. Nō uideoq;. Vrbē. Soda les: & uxore accipe. Mouēt. Sollicitāt.

In Sextam Elegiam Enarratio.

Is me sol adiit. Mirat poeta: q; biēnio iam exacto nullas ab amico acceperit lras: qum hi præ fertim ad eum scripserint: quibuscū amicitia⁹ usus non fuerat tam probatus. Subiungit tamē malle se omnia credere: q; illū nullas ad eū dedisse lras: quas interceptas fuisse existimat. admo net postremo ut ad eū scribat ne semp excusandus sit. Bis me sol adiit. Tē

Annus
Bruma

pus (ut antea etiam diximus) a bruma ad brumā dum sol redit uocatur annus. Bruma autem a bre uitate diez; nomē accepit: ut est autor Pompeius: quia sol ueluti senio confectus: & ad capricornuz; atq; inferiores delapsus circulos ad altiores incipit remeare: & quasi enasci. Vnde sol nouus, proprie dicit⁹ (ut docet Seruius) octauo calendas Ianuarii Idem etiam ita refert Ouidi⁹ in fastis, Bruma no ui prima est: ueterisq; nouissima solis: Principium capiunt phœbus & annus idem. Bisq; suum ta cto pisce. Hoc dicit q; sol a Capricorno: Aquario & piscibus hiemē trāstigit. Exiguus usus. Parua cōsuetudo. Cur quotiens alicui. Ex his duobus uersibus facile refelli potest eorum opinio: qui uo lebant nomen scribentis & eius ad quem scribim⁹ litteris iam signatis inscribi: qum aperte hic possi mus intueri intus tantum appositū fuisse nomen scribentis. Tua dextra. Tua manu. Sed e mul tis. Sed e multis tuis litteris nullas accepi. Quod precor. Quod oro. Ut dii faciāt te sæpe ad me feri pisse. Esse liquet. Manifestū est te ad me scripsis se. Credam prius. Credam potius quæ poetæ fabulantur: q; te non scripsisse. Ora Medusæ gor gonis. Medusæ crines in serpentes mutauit Miner ua q; cū Neptuno in eius templo cōcubuit: eiusq; caput ad terrēdos hostes Aegidi i posuit: ut scribit

Medusæ
crines i ser
pentes

Gorgonū
gens

Gorgōes
ab agilita
te dictæ
Amazōes
unde ap
pellatæ
Amazōes
duplices
Chimæ
ræ forma

Ouidius in calce libri quarti met. his uersibus. Clarissima forma Multorumq; fuit spes inuidiosa proco rum Illa: nec in tota conspectior ulla capillis Pars fuit: inueni qui se uidisse referent. Hanc pelagi rector tē plo uitiasse mineruæ Dicitur: auersa est: & castos ægide uultus Nata iouis textit: neue hoc impune fuisset: Gorgoneū crinem turpes mutauit in hydros, Nunc quoq; ut attonitos formidine terreat hostes: Pectore in aduerso: quos fecit: sustinet angues. Vergilius in octauo. Aegidaq; horrificam turbatæ palladis arma Certatim squammis serpentum auroq; polibant. Connexosq; angues: ipsamq; in pectore diuæ Gorgona defecto uertentem lumina collo. Gorgona autem Medusam appellant poetæ a gente. Scribit enim Diodo rus plures mulierum nationes fuisse in Libya pugnaces ac ualidis uiribus. Nam Gorgonum gens fuit ad uersus quas earumq; reginam Medusam Perseus haud paruo certamine bellum gessisse fertur uir fortitu dine eximia: Iouisq; filius: & græcorum suæ ætatis optimus. Sitæ autem fuerunt occidentem uersus in ex tremis orbis finibus. Eas postmodum penitus deleuit Hercules: quo tempore ad occiduas partes transiēs columnam in Libya posuit: indignum ratus: qum pro salute hominum certaret: aliquibus gentibus fœ minas imperare. Scribit etiam Plynius libro sexto: ac etiam Solinus contra promontorium Hesperionce ras Gorgones insulas esse Gorgonum quondam domus bidui nauigatione distantes a continente: pene trauit in eas Hanno pœnorum imperator: prodiditq; fœminarum hirta corpora uiros pernitate euasis se. Duarumq; gorgonum cutēs argumenti & miraculi gratia in Iunonis templo posuit spectatas usq; ad Carthaginem captam. Sunt qui Gorgones ab agilitate distas putant: γοργων enim agilem significat: ut diximus in enarratione eius uersus Ouidii de arte amandi. Lumina Gorgoneo sæuius angue micant. Gorgones quoq; Amazones appellatæ sūt ab a priuatiua particula & ἀστρον. i. mamillis: ut uoluit Eu stathius thessalonicensis in commentario: quod in Dionysiu conscripsit: q; alteram adurerent tenellæ ma millā: uel ab a priuatiua particula καὶ ἄστρον. i. pulte uel pane: quasi sine pane: eo q; nō pane uescerētur: sed carnibus feraz;. Fuere & aliæ Amazones in Asia: de quibus scripsere Herodotus: Strabo: Plutarchus: Curtius: ac et Iustinus. Esse canes utero. Scyllæ fabulā & formam dixim⁹ in ultimo de remedio amo ris. Esse chimæram. De Chimæra forma Homerus libro sexto Iliados ita scribit. Principio imperat: ut Chimæram expugnet: atq; occidat: animal indomabile: inexpugnabile: neq; humano: sed diuio gene re ortum. Anterius quidē leonē: posterius uero draconē: medio autem capram: atq; terribiles ex ore flam

Vrbis abest facies: absunt mea cura sodales:

Et qua nulla mihi charior uxor abest.

Vulg⁹ adest scythicu bracataq; turba getaz

Sic me quæ uideo non uideoque mouēt.

Vna tamen spes est: quæ me solatur in istis:

Hæc fore morte mea nō diuturna mala.

Is me sol adiit gelidæ post frigora brūæ

Bisq; suum tacto pisce peregit iter.

Tempore tā lōgo cur non tua dextera uersus

Quamlibet in paucos officiosa fuit?

Cur tua cessauit pietas scribentibus illis

Exiguus nobis eū quibus usus erat?

Cur quotiēs alicui chartæ dū uincula dempsi

Illam sperauī nomen habere tuum?

Dii faciāt ut sæpe tua sit epistola dextra

Scripta: sed e multis reddita nulla mihi.

Quod pcor eē liquet: credā priora medusæ

Gorgonis anguinis cincta fuisse comis

Esse canes utero sub uirginis: esse chimæra:

A truce quæ flammis separat angue leā.

magz globos cū spiritu effundētē. Scribit ēt Seruius Chimæra ore fuisse leonē: postremis partib⁹ Draco-
nē media caprā secūdū fabulas. Vñ in Odis Oratius chimæra triformē appellauit. Re uera autē eē mōtē ly-
ciæ cuius hodieq; ardet cacumē: iuxta qđ sūt leones. Media autē pascua sūt: ima uero mōtis serpētibus ple-
na: hūc Bellerophō habitabilē fecit: un̄ Chimæra dr̄ occidisse. Scribit ēt Solinus: Quod ī Cāpania Vesu-
uiū: In Sicilia Aetnā: hoc ī lycia mōtē eē Chimæra: mōtēq; hūc asserit nocturnis æstib⁹ fumidū exhalarē:
Vñ fabulā Triformis mōstri ī uulgū datā eē: qđ Chimæra aīal putauerūt. Quadrupedesq; hoīes. Cētau-

Quadrupedesq; hoīes cū pectore pectora iū
Tergeminūq; uirū: tergeinūq; canē. Cētōs
Sphynq; & harpyias spētigerosq; gigātes

ros itelligit: eq; erāt hoīsq; natura: de quoz origīe
hæc Diodor⁹: Ex oceano ac Tethy plures filii fue-
re: iter quos Peneus: q; ex nymp̄ha creusa liberos
suscepit Ipseū: ac Stylbiāz: ex qđ Apollo Lapithū:
ac Cētaurū genuit. Lapithus ex Eurione Arfinoi
Phorbātē: ac Periphātē filios suscepit: populi a la-

Centauro
rū ac lapi-
thage ori-
go

pitho Lapithæ appellati sūt. Phorbas filios habuit Aegeum: Actorēq;. Periphas uero ex Astiægea uxore
Ipseī filia octo gēuit liberos: quoz natu maior Antiō: & Melate Amythōi suscepit Ixionē: Hic dona plu-
rima Estoneo pollicitus ab eo filiā Clīā uxore duxit: ex qua genuit Pirithouū. Vegz qđ Ixion nequaq; p-
missa tradidisset. Estoneus p̄ his equos illius cepit. Tūc Ixion pollicitus se qđ p̄miserat daturū: accersitū
ad se Estoneū in foueā ardētē cōiecit: qđ crudelitate qđ nullus eā cādē purgare uellet: a Ioue demū purifi-
catus. Iunonē stupri iterpellare ausus ē: qua re cognita Iupiter nubē ī forma Iunonis qđ iterposuisset: Ixiō
eo cōcubitu cētauros gēuit. Tradūt tādē Ixionē scelez magnitudīe ab Ioue rotæ alligatū: p̄petua post obi-
tū torq̄ri cruciatus poena. Cētauros nōnulli uolūt ī Pelio a nymp̄his nutritos: postmodū equas subagital

Lapithæ
a lapitho
appellati
Pirithouf

se: exq; eis Hippocētauros natos. Creditū qđ primi eq̄tare ausi sint: eoq; natā fabulā ueluti eq; eēt hoīsq;
natura. Hos ferūt tāqđ pirithoi cognatos partē regni paterni ab eo postulasse: qđ rēuēti bellū a lapithis illa-
tū ē. Sed eo cessante postmodū qđ Pirithous Hippodamiā uxore duxisset. Theseo ad nuptias: ac cētauris
uocatis: illi uino ebrii feminis: qđ nuptiis intererāt: uim asserre conati sūt. Qua iniuria tū Theseus: tū La-
pithæ p̄moti multis cētauris penptis: reliquos e ciuitate eiecerūt. Hæc ob cām centauri una aduersus lapi-
thas p̄fecti: plures iterfecere: Qui cæde sup̄fuerūt partim ī pholoē arcadiæ p̄fecti sūt: partim ī Malea habi-
tarūt. Illud notādū a doctissimis græcis p̄ferri Lapithas: nō Laphitas ut qđā p̄cipiūt: & ita a nr̄is quoq;
obseruādū cēseo. Cū pectore pectora iūctos. Cētauros. n. pectora humanis pectorib⁹ iūctā fuerē: habue-
re. n. partē pectoris humanā: partē eq̄nā. Sūt qđ hoc ī loco Hermaphroditos itelligāt: qđ nō placet: qm̄ eos

Centauro
nati ex
nube
Hippocē-
tauri

gigni nō eē fabulosū docet Plynius. Tergeminūq; uirū. Herilū aut Gerionē itelligit: quos tergeminos
fuisse docet Vergilius. Iustinus scribit Gerionē nō triplicis naturæ (ut fabulis p̄dit) fuisse: sed tres fratres
tātæ cōcordiæ extitisse: ut uno aīo oēs regi uiderent. Alii dicūt tres fratres ī hiberia fuisse Chrysei filios:
qđ a diuitiis nomē id traxerat. Vniuersæ. n. hiberiæ ipabat: habebatq; tres p̄pugnatores filios: cū robore
corporis: tū armis egregios. Exercitus p̄terea cuiuslibet fortissimoz militū erat: quos demū tribus magnis
exercitib⁹ fidētes: singulari p̄uocatione Hercules sustulit: gregesq; boū secū abduxit. Diodorus quoq; li-
bro. v. ita scribit. Finxere at̄ poetæ Gerionē eē tricornē. Illiusq; umbrā apud iferos eē. Oratius. Qui ter-
geminūq; canē. Cerbez tricripitē ita appellatū: qđ carnē uoret: corpora. n. humana fingit a poetis cōsume-
re: Lucanus. Qui uiscera sæuo Spargis nr̄a cani. Ponit autē a Vergilio Cerberus p̄ eo qđ in nobis terrenū
ac p̄p̄ea caducū ē. i. p̄ sensibus corpis. Nat⁹ at̄ ē (ut docet Hestodus) ex Echidna: & Tiphæone simul cum
Ortho cane Geriōis & Hydra: & Chimæra: hēt cētū capita. Ianitor ē Plutōis: & cuiq; ueniētī: cauda atq;
auribus blandit: sed exire neminē patitur: siquidē in insidiis collocatus: quēcūq; extra ianuā offendit: de-
uorat. Alii nō centū capita: sed tria dant: ut Maro: & Apuleius libro. vi. met. cuius uerba hæc sunt. Canis
nanq; p̄grandis triiugo & satis amplo capite præditus: imanis: & formidabilis comatibus oblatrans fau-
cibus mortuos: quibus iam nihil mali potest facere: frustra territando ante ipsum limen: & atra atria Pro-
serpinæ semper excubās: seruat uacuā Ditis domū. Sphynq;. Sphynx (autore Plynio) Belua est pilo-
sulco: geminis mām̄is ī pectore: quā sola Aethiopia mittit. Pausanias scribit Athenis fuisse Palladis simu-
lacrū ex auro & ebore: mediāq; eius galea Sphynq; speciem appositam: dextra autem & sinistra Gry-
phes fuisse exulptos. Ferunt Sphynq; mōstrum iuxta thebas hoc ænigma hospitibus proposuisse. Quis
eēt qui primū quattuor pedibus incederet: mox duobus: demum tribus. Soluenti promittebat nuptias
Iocastæ: & thebarum regnum. Nescienti soluere ex alto præcipitium denuntiabat. Solus Oedipus dixit
hominem esse: qua interpretatione Sphynx eodem se deiecit: unde multos præcipitauerat. Vnde apud Pa-
pinium ita inquit. Si sphynq; iniquæ Callidus ambages te præmonstrante resolui. Pausanias tradit hæc
fuisse filiam notham Lari: classeq; pugnasse aduersum Oedipum. Et harpyias. Hestodus in Theogo-
nia duas tantum dicit Harpyias fuisse ex Thaumante & Electra natas: scilicet Aello & Ocypeten. Tertiā
addidit Maro Celano. Quartam nomine Thiellam addit Homerus. Sūt qui eas Neptuni & terræ filias
fuisse scribant. Earum formā ita describit Vergilius. Tristi⁹ haud illis mōstrum: nec sæuior ulla Pestis &
irā deum stygiis sese extulit undis. Virginei uolucrum uultus: foedissima uentris Proluuias: uncaq; ma-
nus: & pallida semper Ora fame. Serpētigerosq; gigantes. Legitur etiā serpētipedesq; gigantes: hoc est
Gigantes: quoz pedes in serpētū uolumina desinebant. De quibus ita scribit Macrobius libro Sat. prio:

Centauro
nati ex
nube
Hippocē-
tauri

Cur cētau-
ri bimem-
bres

Cētauro-
rū: & lapi-
tharum
pugna
Lapithæ
nō laphi-
tæ

Geriō ter-
geminus
Chryseus
Cur gery-
on dicitē
fuisse tri-
corpor

Cerberus

Cerberus

Sphynx

Sphynx

Harpyiæ

Gigantes

Gigantes
anguipedes

Gigantes autem quid aliud fuisse credendum est: quod hominum quandam impiam gentem deos negantem: & ideo existimatam deos pellere de caelesti sede uoluisse: horum pedes in draconum uolumina desinebant quod significat nihil eos rectum: nihil superum excogitasse: totius uitae eorum gressu atque processu in inferna mergente. Varro tamen (autore Seruio) dixit gigantum in diluuiio aliquos confugisse in montes cum utensi libus: qui bello postea lacessiti ab his: qui de aliis ueniebant montibus: facile ex locis superioribus uicerunt: unde factum est ut dii superiores dicerentur. Inferiores uero terrigenae. Et quia de humillimis ad summa reptabant: dicti sunt pro pedibus habuisse serpentes. Ouidius libro tristium. y. Terra feros partus immania monstra gigantes Edidit: ausuros in Iouis ire domum: Mille manus illis dedit: & pro curibus angues. Atque ait in magnos arma mouete deos: & in primo met, Anguipedes gigantes appellat quum ait, Qua centum quisque parabat Iniicere anguipedum captiuo brachia caelo. Centimanumque Gygen, Gyges (autore Hesiodo) caeli & terrae filius fuit: fraterque Briarei & Cotti: quoque singulum centum manus habuisse dixit: & capita quinquaginta: fueruntque omnium fortissimi atque pulcherrimi. Hi Titanes dicti sunt: ac decennale bellum cum Saturni filius gesserunt: illi quidem ab Oethry: hi ab Olympo monte impetum fecerunt. Tandem a diis uicti in tartara sunt derusi. Oratius. Nec si resurgat centimanus gyges. Semibouemque uirum. Minotaurum denotat natura duplici: nam usque ad humeros taurus: caetera homo fuit: de quo multa Diodorus & Seruius. Hec cuncta. Haec omnia fabulosa. Mille potest causis. Ordo est. Littera quae saepe missa sit a te mille causis potest rara uenire in nostras manus.

Gyges

Titanes

In Septimam Elegiam Enarratio.

Am mea cygneas. Quinquagenarius poeta queritur se iam canescere in infelicissima regione eo tempore: quo frui debuisset patria: charissima coniuge: amicis: patrimonio: aliisque rebus id genus: quae si olim a delphico oraculo: aut dodonaea columba futura accepisset: uana dicit se ea responsa existimatum fuisse: clarissimaque sententia docet nihil tam ualidum esse: quod non subiaceat diuinae uoluntati ac potentiae. Postremo caeteros admonet: ut eius casibus moniti Augustum: cuius potentia par est diis immortalibus demereantur. Cygneas plumas. Candidas plumas: quales sunt cygnorum: se autem fatetur iam canescere. Sane sciendum Canicie (autore Plinio) homini tantum & equis esse: sed homini semper a priore parte capitis: tum ab auersa. Est autem canicie causa inopia caloris: sicut Caluitii inopia humoris calidi: ut docet Aristoteles libro quinto de generatione: & Albertus magnus in. xviii. de animalibus. Scribit etiam Disarius apud Macrobius quod pars anterior capitis humidior occipitio est. Qui capite sicciore sunt: tarde canescunt: cito tamen in caluitiem transeunt. Contra illis fit cita canicies: quorum capilli nutriuntur humore: quod *ϕαλαγγα* uocatur: nam ideo albi sunt cani: quia colorem humoris quo nutriuntur: imitantur. Mea tempora. Meum caput. Inficit. Tingit. Alba senecta. Senecta quae facit homines canos. Ferre me. Ire incedere. Mihi parum firmo. Mihi debili: quum propter aetatem: tum in primis propter mala in quibus uerfor assidue. Dominae. Vxor. In caua ducuntur. Nauium exemplo: quae longa navigatione procellis agitatae in naualibus reponuntur: se senem dicit placida quiete uti debuisse. Dissoluantur. Nondanda est Diarexis figura: qua frequenter utuntur poetae. Ne cadat. Equum quoque dicit olim multas uictorias in curuli certamine adeptum senem finem labori imponere: & languidum in pratis depasci & quiescere: quam rem etiam Oratius in epistolis ita scribit. Solue senescentem mature sanus equum: ne peccet, ad extremum ridendus: & ilia ducat. Emeritis armis. Armis eorum qui militiae perfuncti sunt.

Canicies
homini &
equo
Cur canices
a priori
parte
Canicies
unde
Cur canices
albi

Centimanumque gygen: semibouemque uirum.
Haec ego cuncta prius: quam te charissime credam
Mutatum curam deposuisse mei.
Innumeri motes inter me teque uiaque:
Fluminaque & caepi: nec freta pauca iacent.
Mille potest causis a te quae littera saepe
Missa sit: in nostras rara uenire manus.
Mille tamen causas scribendo uince frequenter:
Exculem ne te semper amice mihi.
Am mea cygneas imitant tempora pluuas.
Inficit & nigras alba senecta comas.
Iam subeunt anni fragiles & inertior aetas
Iamque parum firmo me mihi ferre graue est.
Nunc erat ut posito deberem sine laborum
Viuere me nullo sollicitante metu.
Quaeque meae semper placuerunt ocia menti
Carpere: & in studiis molliter esse meis.
Et paruam celebrare domum: patriosque penates:
Et quae nunc domino rura paterna carent.
Inque sinu dominae charisque sodalibus. inque
Securus patria consenuisse mea.
Haec mea sic quondam peragi sperauerat aetas
Hos ego sic annos ponere dignus eram.
Non ita dominus uisum est: qui me terraque marique
Actum sarmaticis exposuere locis.
In caua ducuntur quassatae naualia puppes:
Ne temere in mediis dissoluantur aquis.
Ne cadat & multas palmas inhonestet adeptas
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles ut emeritis non est satis utilis armis

Ponit ad antiquos. Milites singuli perfuncti militia donabantur septenis: pluribusue aliquando iugibus terræ: quo possent reliquum uitæ tuto agere. Lucanus, Quæ rura dabuntur: Quæ noster ueteranus aret quæ moenia fessis. Solebant autem cum a militia discederent: arma alicui deo suspendere: quam rem non modo milites faciebant: sed etiam gladiatores: quem morem designat Oratius in epistolis eo uersu. Veianius armis Herculis ad postem fixis later abditus agro. Ad antiquos lares, Ad ueteres deos. Tarda senecta. Tardam ab effectu senectutem appellat: quæ reddat homines tardos. Donari iam rude. Rudis (a uere Prisciano libro, vii.) uirga erat: qua donati gladiatores a gladiatura cessabant. Nam ingrauescente ætate non cogebantur amplius pugnare: sed donati rude quiescebant: ut docet Oratius: & Iuuenalis, Martialis, Ut nondum credas me meruisse iudem. Peregrinum ducere cœlum, Viuere in peregrina regione. Siccam sitim, Sitim quæ sitiētes siccos facit. Getico fonte, Getica aqua. Vacuos, Spatiosos: uel certe carentes me dño. Fata repugnarunt, Dii noluerunt: ut senex quiescerem.

Emerito
rum mili
tū p̄mia
Emerito
rū militū
mos
Rudis

Ponit ad antiquos quæ tulit arma lares.
Sic igitur tarda uires adimente senecta
Me quoque donari iam rude tempus erat.
Tempus erat nec me peregrinū ducere cælū
Nec siccā getico fonte leuare sitim.
Sed mō quos habui uacuos secedere i hortos
Nūc hominum uisu rursus & urbe frui.
Sic animo quondā non diuinante futura
Optabam placide uiuere posse senex.
Fata repugnarūt: quæ cū mihi tēpora prima
Mollia præbuerint posteriora grauant.
Iamque decem lustris oī sine labe peractis
Parte premor uitæ deteriore meæ.
Nec procul a metis quas pene tenere uidebar
Curriculo grauis est facta ruina meo.
Ergo illum demens in me scire coegi.
Mitius immensus quo nihil orbis habet.
Ipsaque delictis uicta est clementia nostris:
Nec tamen errori uita negata meo est.
Vita p̄cul patria pagenda sub axe boreo ē
Qua maris euxini terra sinistra iacet.

Grauant posteriora. Grauius & molesta faciunt tēpora hæc: quæ illa prima mollia subsecuta sūt. Decem lustris, Quinquaginta annis. Lustrum autem (ut docet Varro) nominatum est tempus quinquennale: a luendo, i. soluendo, quæ quōto quoque anno uestigalia: & ultro tributa per censores persoluebantur. Scribit Pompeius, Lustra esse in siluis aprorum cubilia: a qua similitudine hi qui in locis abditis & sordidis uentri & desidie operam dant: dicuntur in lustris uitam agere. Lustrum etiam significat nunc tempus quinquennale: nūc populi lustrationem, Seruius scribit lustrum quinquennium esse: sic dictum quæ post quinquennium una quæque ciuitas lustrabatur. Scribit etiam Censorinus a Seruio institutum: ut quinto quoque anno ceteri ciuium habito lustrum conderetur. Parte premor uitæ deteriore meæ. Aetas enim post annum quinquagesimum solet esse deterior ea ratione: quæ cor in homine per singulos annos ad binas drachmas ponderis ad quinquagesimum annum accedit: ab eo detrahitur tantundem: & ideo non uiuere hominem ultra centesimum annum defectu cordis ægyptii existimant: autor Plinius. Rettulit etiam Varro (quod Dioscorides astrologus scripsit) Alexandriæ inter eos qui mortuos solent conseruare: hominem plus centum annis uiuere nō posse. Id cor humanum declarare eorum qui integri perierint sine corporis tæbe. Ideo quæ multis annis pependit cor hominis incrementa ætatis & diminutiones conseruent: & anniculi pendere duas drachmas: Bini quattuor: & sic in annos singulos usque ad .l. accedere binas: ab his, c. drachmis atque anno .l. Item decedere in uno quoque binas: ex quo perspicuum sit centesimo anno redire ad anni primi pondus: nec longius posse producere.

Lustrum

Cur ho
mo nō ui
uit ultra, c
annum

Nec procul a metis, Nec longe a senectute mea: & a tempore quo sperabam quietem. Curriculo Meo cursu ad ipsas metas, Est autem sumpta metaphora a curuli certamine. Illū, Augustū, s. Est uicta. Quia maius fuit scelus meū: quæ Augusti demetia. Sub axe boreo. Sub septentrionali plaga, ubi stat boreas. Legit et sub axe bootes. Qua maris euxini. Nā ex Aegæo mari in Euxinū ueniētibus: sinistra parte est geticum litus: ubi erat Ouidius. Hæc mihi si delphos. Templum Apollinis delphis positum fuit in monte Parnaso in rupe undique impendente. Ibi ciuitatem frequentia hominum facit: qui ad affirmationem maiestatis undique concurrentes in eo saxo confedere: atque ita templum ciuitatemque non muri: sed præcipitia: nec manufacta: sed naturalia præsidia defendunt: prorsus ut incertum sit: utrum munimentum loci an maiestas dei plus his admirationis habeat: Media saxi rupes in formam theatri recessit: quam obrem & hominum clamor & si ipsi accedit tubarum sonus personantibus & resonantibus inter se rupibus: & multiplex audiri: ampliorque quæ editur resonare solet: quæ res maiorem maiestatis terrorem ignatis rei admirationem stupentibus præterque affert. In hoc rupis anfractu media ferme rupis altitudine planities exigua est: atque in ea profundum terræ foramen: quod in oracula patet. Ex quo frigidus spiritus in quodam uelut uento in sublime expulsus mentes uatum in uerborum uertit: impletasque deo responsa consulentibus dare cogit. Multa igitur & opulenta regum populorumque uisuntur munera: quæque magnificentia sui reddentium uota gratam uoluntatem: & deorum responsa manifestant. Hæc Iustinus libro uigesimo quarto. De oraculo Apollinis Delphici: de quo hic poeta intelligit.

Templū
apollinis
delphici

Dodonaq; diceret ipsa. De Dodoneo oraculo abunde diximus in enarratione eius uersus ex secundo li bro de arte amandi. Hæc tibi non hominē sed quercus crede pelasgas Dicere. Repete quæ illic scriptimus. Esse uanus. Esse mendax. Rapido igne iouis. Rapido fulmine telo & ira Augusti. Supraq; pericu la. Altius omnibus periculis: adeo ut nulli eorum subiectum uideatur. Vicio. Proprio crimine. Est contracta. Est accepta: acquisita. Emeruisse. Pro dēmeruisse: id est conciliasse: hoc est Augustum diis pa rem: ne uobis noceat meo exemplo conciliate aliquo officio: uel emeruisse scilicet ut superos æquaret: uel certe tanquam milites emeriti militiam relinquūt: sic uos Augustum relinquite: nam dixit plus tansi exitiū numinis ira dedit.

In Octauam Elegiam Enarratio.

Silicet & pateris. Inimico minatur poe ta se in eum scripturum: ni eum poeni tuerit inimicitiarum. Si licet. Si fas est per te. Et pateris. Et sustines ini micitias. Nomen facinusq;. Duo di cit se silentio præteriturum: nomen scilicet eius: q eum læsit: & scelus admissum. Hunc autem eum esse opinor: de quo etiam suppresso nomine que stus est superius: Poetam enim relegatum in seque batur non modo conuictio & maledicētia: sed (ut arbitror) etiam uolebat adimi eius bona ab Au gusto: ut exulibus fieri solebat: sollicitabatq; etiam eius uxorem: in quem tandem carminis acerbita te usus est: & Callimachi imitatione eum Ibim ap pellauit. Lethæis aquis. Obluioni. Est enim Le the obliuiois fluiuis inferni. Omnia enim illa flu mina: quæ illic esse dicunt poetæ: in nobis sunt: ni hil enim aliud Lethæus præter errorem animæ ob liuiscētis maiestatem uitæ prioris: quam anteq̄ i corpus truderetur: potita est. Similiter phlegethō ta ardores irarum & cupiditatum putarunt. Ache rontem quicquid fecisse: dixisseq; usq; ad tristitiā humanæ uarietatis more nos poenitet. Cocytum quicquid hominēs in luctum lachrymasq; com pellit: Stygem quicquid inter se humāos animos in gurgite mergit odiorum: autor Macrobius.

Lethæ
Flumina
inferni in
nobis

Phlegetō
Acheron
Cocytus
Styx

Tisiphone
ne

Tua facta. Tui in me conatus. Seris lachry mis. Dolore tuo quauis tardo. Poenituisse tui Poenituisse eius: quod in me fecisti. Eradere. De lere. Tempora tisiphonea. Tempora flagitiosa furialia & nocentia: id est cupias non dici meo uer su semper flagitiis operam dedisse: & nocuisse: ut Tisiphone furia: quam ita in met. describit Oui dius. Nec mora Tisiphone madefactam sanguie sumit Importuna facem: fluidq; cruore rubentē Induitur pallam: tutoq; accingitur angue Egredi turq; domo: luctus comitatur euntem Et pavor: & terror trepidoq; insania uultu. Et Statius. Suf fusa ueneno Tenditur: ac sanie gliscit cutis: igneus atro Ore uapor: quo lōga sitis: morbiq; famescq; Et populis mors una uenit. Tisiphone autem di cta est quasi mortis ultio: quæ dicitur græce τίσις / φογός. Si minus. Subaudi te damnaueris: aut tui poenituerit. Odio nostro. Odio quo nos in sequeris. Arma coacta. Arma hominis coacti ad propulsandam iniuriam. Omnia iura. Omnia iu ra quibus exules puniebantur. Vindictæ. Ut te ulciscar. Siccaq; sint oculis proxima signa. Per signa intelligit Vrsam maiorem & minorem: quibus septentrionem designat. Sicca autem appellantur propter aquilonem. Nostra præconia. Nostra carmina quibus aliquem laudamus. Quod querar. Quod car mine infectabor. Ibit ab ortu in occasum. Ab oriente in occidentem penetrabit. Vocis hesperix. Car minis latini. Et uox mei gemitus. Et uox meæ querelæ & doloris.

Hæc mihi si delphos dodonaq; diceret ipsa:
Esse uideretur uanus uterq; locus.

Nil adeo ualidum ē: adamas licet alliget illud

Vt maneat rapido firmius igne iouis.

Nil ita sublime est: supraq; pericula tendit:

Non sit ut inferius suppositumq; deo.

Nam quanq̄ uitio pars est contracta malorū

Plus tamen exitiū numinis ira dedit.

At uos admoniti nostris quoq; casibus este.

Aequantem superos emeruisse uirum.

I licet & pateris nomē facinusq; tacebo

Et tua lethæis facta dabuntur aquis.

Nostraq; uincetur lachrymis clementia seris

Fac modo te pateat poenituisse tui.

Fac modo te damnes: cupiasq; eradere uitæ

Tempora si possis tisiphonea tuæ

Si minus & flagrant odio tua pectora nro

Induet infelix arma coacta dolor.

Sim licet extremū: sicut sum: missus in orbē

Nostra suas isto porriget ira manus.

Omnia si nescis cæsar mihi iura reliquit.

Et sola est patria poena carere mea.

Et patriā: modo sit sospes speramus ab illo.

Sæpe iouis telo quercus adusta uiret.

Deniq; uindictæ si sit mihi nulla facultas:

Pierides uires & sua tela dabunt.

Vt scythiis habitem lōge summotus i oris:

Siccaq; sint oculis proxima signa meis.

Nostra per immensas ibunt præconia gētes.

Quodue q̄rar notū qua patet orbis erit.

Ibit in occasum quicquid dicitur ab ortu.

Testis & hesperix uocis eous erit.

Trans ego tellurem trans altas audiar undas

Et gemitus uox est magna futura mei.

Te fontem, Te nocentem. Eris crimē, Eris criminatio: seu crimosus. Cornua. Arma: uires. Circus adhuc cessat. Nondum taurus in circo iritatur. Effigies enim hominū (autore Pediano) ex sereno fieri solebāt: quibus obiectis ad spectaculū prābendū tauri iritent: postea ita luxus inoleuit: ut phoeniciis uel stibus postea usi fuerit: id qđ ita docet Ouidius i met. Haud secus exarsit qđ circo taurus aperto: Quam sua terribili petit iritamina cornu Phoenicias uestes elusaq; uulnēra sentit, & Martialis: Qui modo per totam flāmis stimulat harenā Susulerat raptas taurus in astra pilas.

Effigies
quibꝰ tau
ri iritabā
tur

Neu tua te fontē tantūmodo sēcula norint:

Perpetuæ crimen posteritatis eris.

Iam seror in pugnas & nōdum cornua sūpsi.

Nec mihi sumendi causa sit ulla uelim.

Circus adhuc cessat: spargit tamē acer arenā

Taurus & infesto iam pede pulsat humū.

Hoc quoq; qđ uolui plus ē cane musa receptꝰ

Dum licet huic nomen dissimulare suū.

Lle ego: qđ fuerā tenerorū lusor amorū

Quem legis ut noris accipe posteritas

Sulmo mihi patria ē gelidis uberrimꝰ undis

Milia qui nouies distat ab urbe decem.

Editus hic ego sum: nec nō ut tēpora noris:

Cum cecidit fato consul uterq; pari.

Si q; & a proauis usq; ē uetus ordinis hāres

Non modo fortunæ munere factus eques

Nec stirps prima fui genito sū fratre creatus

Qui tribus ante quater mēsisbus ortꝰ erat.

Lucifer amborum natalibus affuit idem.

Vna celebrata est per duo liba dies.

men sese taurus paulatim ad pugnam accendit: quibus uerbis inimico idem minatur se facere. Hoc quoq; qđ uolui plus est. Pluribus inq; qđ uolebam minatus sum. Cane musa receptus, Receptꝰ seu receptui canere dicimus: quā tubæ signo exercitus e prælio reuocata recipio uerbo quod est reduco de clinatū: Poeta quoq; p similitudinē dicitur canere receptus: quā desinit scribere: quasi ingenii uires: & musas domum reducat. Dum licet huic Quousq; maledico licet eius nomen dissimulare non laudando me ulterius.

Receptus
canere

In nonam Elegiam Enarratio.

Lle ego qui fueram, Lectorē docet qua

patria: quibus cōsulibus natus sit: De

niq; totam eius uitā paucis p̄scribit:

Postremo eius exilii mala commemo

rat: quorū magnitudinē dicit se mustis consolari:

& illis acquiescere. Ille ego, Subaudi sum, Qui

fueram lusor, Qui fuerā scriptor, Ludere enī scri

bere est, Vergilius, Ludere quæ uellem calamo per

misit agresti, Tenerorū amor, Tenerorū cupi

dinū, Nam Venerē nō modo Cupido sed alii ei

am eius uernæ comitant: qui oēs cupidines appel

lant: & amores, Catullus, Lugere o ueneres cupi

dinesq;, Et Papinius, Ipsi erraretis amores, Et Ve

nus apud Apuleiū ita cupidinē alloquit, Immo

ut cōtumeliā magis sentias: scias aliquem de meis

adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

Adoptaturū uernulis: eiq; donaturū istas pinnas:

& flāmas & arcū: & ipsas sagittas: & omnē meam supellectilē: aut certe intellige duos illos cupidines. Alterū ex Mercurio & Venere secūda: alterū ex Marte: & Venere tertia natum: Nā tertius cupido: quē Cicero in tertio de natura deorum primū appellat: Mercurio & Diana prima natus dicit: Hic aut Ouidius significat se scripsisse quā alia: tum in primis libros de amoribus & præcepta amatoria. Quē legis, Ordo est o posteritas accipe: id est intellige: ut noris quē legis. Sulmo mihi patria est, Sulmo oppidū fuit peli gnæ regionis distans ab urbe milibus passuū, xc, ea aut urbs nomen accepit a Solymo troiano Aenæ comite: qđ illam fundasse dicitur, Ouidius in fastis, Huius erat Solymus phrygia comes unus ab Ida, A quo Sulmonis moenia nomen habent, Sulmonis gelidi patriæ germanicæ nostræ, Me miserū scythico qđ pcul illa solo est, Et Silius libro nono, Huic domus & gemini fuerant sulmone relictī Matris in uberibus nati mancinus: & una Homine rhoeteo solymus, nā dardana origo: Et phrygio genus a proauo: qui sceptrā secutus Aenæ clarā muris fundauerat urbē Ex sese dictā solymon, celebrata colonis Mox italis paulatim attrito nomine sulmo, Gelidis undis, Frigidissimis aquis, Nouies decē milia, Nonaginta milia passuum, Nec non, Insup subaudi sum editus, Quā cecidit fato cōsul uterq; pari, Hirtium: & Pansa consules designat: qui apud Mutinā pugnantē cōtra Antoniū po, ro, hostē iudicatum ceciderunt, Nam Pansa in prælio sagitta p̄ ilia confossus Bononiā delatus est: quo ex uulnere periit, At Hirtius in Antoniū exercitū ulterius progressus: dum ad prætorialia castra depugnaret: tandem cōfossus in bello cecidit: quorū corpora funeris adornata donis Augustus romā: ut humarent: deferri iussit: Auctor Appianus, Si qđ & a proauis, Ordo est, Et sum factus eques nō modo munere fortunæ, Si uetus hāres ordinis usq; a pauis est aliqd: Legit & Siquis & a pauis, Non modo munere fortunæ, Nō modo diuitiis: quæ sūt bona fortunæ: qđ enim quadringenta sestertia possidebāt: equestri dignitate donabant: & in, xiiii, ordinibus in theatro spectandi gratia sedebant, Martialis libro quinto, Quadringēta tibi non sunt cherestrate surge, Et Iuuenalis, Sed qnq; tabernæ Quadringēta parāt, In Liuii ē Epitomate libro nonagesimo nono ita legimus, L. Roscius Trib, plēb, legem tulit ut equitibus romanis in theatro, xiiii, gradus proximi assignarent, Offēdit ergo Ouidius se ab equestri familia oriundū: equitē quoq; eē: quā censum equestre possideat, Genito fratre, Fratre ante me nato, Quater tribꝰ mēsisbus añ, Duodecim mēsbꝰ hoc ē anno añ me, Idē lucifer, Idē dies, Per duo liba, Per duos natalitios dies: de Libis diximꝰ supra, Hæc, Scilicet dies,

Cupidines

Cupidines
tres

Sulmo

Hirtius
& Pansa

Equitum
census

Quinquatria Mineruæ

Armigeræ festis de quinque Mineruæ. Secundum diem ex quinque Mineruæ consecratis designat. Prima enim die ludi gladiatorii ut sequentibus diebus non exhibebantur. Ouidius in fastis. Vna dies media est: fiunt quæ sacra Mineruæ Nomina quæ a iunctis quinque diebus habent. Sanguine prima uacat: nec fas concurrere ferro. Causa quæ est illa nata Minerua die. Altera tresque super strata celebrantur harena Ensisibus exertis bellica lata dea est. Fuere autem quinquatria Mineruæ festa. xiii. calendæ aprilis hoc est. xx. die Martii dicta (autore Pompeio) a quinquatro die quæ post diem quintum celebrentur: ut Triatrus: Sexatrus: & similia. Primus enim dies quinquatuor quintus post idus inuenitur. Varro etiam ita scribit. Quinquatrus hic dies unus ab nominis errore obseruatur. Proinde ut sunt quinque dictus: ut ab Tusculanis post diem quintum quinquatrus. Alii a quinque & atro Quinquatrus uolunt nomen accepisse: quæ primum quinque festorum Mineruæ Quintus ab atro die sit: qui post idus inuenitur: quorum opinioniones refellit Gellius scribens dictas Quinquatrus: quæ quinque ab idibus dierum numerus sit. Atro uero nihil significare: esse tantum nominis supplementum. Alii a quinque dierum numero dici putant: quæ Pallas a romanis hoc tempore non uno tantum die colebatur: sed quinque cõiunctis. Illud notandum Quinquatres quinquatrium uirili genere dici: ut docet Priscianus: & Quinquatrus fœminino genere: & Quinquatria neutro. Excolimur teneri. Ornatur puerilibus studiis & grammatica in patria. Ad insignes uiros urbis. Ad claros homines qui Romæ docebant. Ab arte. Post precepta artis grammaticæ. Sunt qui legant ab arce: hoc est a patria Sulmone. Ad arma fortia. Ad magnas disceptationes causarum iudicialium. Meonides. Homerus. Verba soluta. Prosaicâ orationem. Ad aptos numeros. Ad rhythmos carmini conuenientes. Liberior toga. Togam uirilem designat: quam nobiles adolescentes apud romanos sumebant in festo Liberi patris deposita prætexta. Ea ad calceos usque demittebatur: sicut a græcis Pallium autore Fabio: quauis Plynius secundus scripserit id Ciceronem facere solitum uelandarum uarietate gratia eius mensuram iustam sex ungarum fuisse docet Porphyrio. Maro (autore Seruio) Virilem togam induit: quum esset annorum. xvii. Illud notandum pueros antequam uirilem sumerent togam: quam a tegedo dictam scribit Varro: usos fuisse alios prætexta tantum: atque hi quorum patres curulem magistratum gessissent: ut est autor Macrobius. Liberio rem autem togam appellat: quia qui eam induissent: non amplius erant sub pædagogorum cura: sed liberius uiuendi erat potestas. Persius. Quum blandi comites: totaque impune suburra Permisit sparsisse oculos. Papinius. Quem non corrumpit pubes effræna: nouaque Libertas properata togæ: & Propertius. Ante deos libera sumpta toga es. Sumebant autem pueri uirilem togam in festo Liberi patris ob ætatis conuenientiam: quæ pueris est iam maturis togæ sumenda cum hoc deo: cuius ætas media dicitur inter pueritiam & iuuentam: uel ut commendarentur a parentibus Libero: quem romani patrem uocant: ut quos pædagogi cura destituit: numinis tutela susciperet: uel quæ liberioris uitæ iter ingrederetur: uel ut adolescentium frequentia ludis liberalibus non deesset: quum ad eos multi non religione: sed togæ sumendæ studio conuenirent: ut in fastis elegantissime exequitur Ouidius. Cum lato purpura clauo. Lato clauo ueste utebatur & nobiles & senatores: qui ab ea Laticlaui appellabatur. Vnde Tranquillus scribit Neronem a quodam Laticlauo: cuius uxorem attraxerat: prope ad necem cæsum. Oratius in primo sermonum per Latum clauum senatorem designat eo uersu. Et latum demisit pectore clauum: & paulo post Ouidius. Clauum mensura coacta est. & Martialis. Dum te posse negas nisi lato Gellia clauo Nubere: nupsisti Gellia cistifero. Scribit Plynius Latiore clauo Tullum hostilium e regibus primum usum Hetruscis deuictis. Strabo libro tertio est autor. Baleares primos mortalium Latum clauum induisse. Silius libro tertio scribit Herculis quoque sacerdotes induisse Latum clauum. Est autem appellatur Latus clauus a textura: uelut quibusdam clauis distinctus. Martialis. Et lato uariata mappa clauo. Et Plynius. Tunicam Lati clauum in modum gausape texti ceptam scribit. Hic ergo Ouidius per purpuram cum Lato clauo: id est cum eo genere texturæ non uestem senatoriam designat: sed togam uirilem: quam post prætextam sumebant nobiles adolescentes: quam enim superius liberio rem togam nominauit: hic Lato clauo tunicam purpuream appellat. Et Liuius scribit patres munera quæ legati ferrent Masanissæ decreuisse Sagula purpurea duo cum fibulis aureis singulis: & Lato clauo tunicis. Scribit etiam Plynius. Purpuræ usum romæ semper fuisse: sed Romulo in Trabea & Tullo Hostilio toga prætexta & latiore clauo

Quinquatres
Quinquatrus
Quinquatria

Toga uirilis
Togæ mensura
Toga prætexta
Cur toga liberior

Cur toga liberalibus sumebatur

Latus clauus

Qui primus usus est lato clauo
Lati clauum appellatio unde

Hæc est armigeræ festis de quinque Mineruæ
Quæ fieri pugna prima cruenta solet.
Protinus excolimur teneri: curaque parentis:
Imus ad insignes urbis ab arte uiros.
Frater ad eloquium uiridi tendebat ab æuo.
Fortia uerboli natus ad arma fori.
At mihi iam puero cælestia sacra placebant:
Inque suum furtim musa trahebat opus.
Sæpe pater dixit. Studium quid inuile tætas?
Meonides nullas ipse reliquit opes.
Motus eram dictis totoque helicone relicto
Scribere conabar uerba soluta modis.
Sponte sua carmen numeros ueniebat ad aptos
Et quod tentabam scribere uersus erat.
Interea tacito passu labentibus annis.
Liberior fratri sumpta mihi quoque toga est.
Induiturque humeros cum lato purpura clauo.

Tunica autem a Tunico: id est uestio dicta. Vestimentum erat sine manicis: ut docet Marcellus, Vergili^o. Et tunicae manicas: & habent redimicula mixtae: & Varro, Tunicam dimissam habet ad talos. Ennius, Carthaginensium tunicam iuuentutem uoluit dicere. Et studium nobis, Poeticam artem intelligit: cui dixit se a pueritia deditum fuisse. Parte mei, Fratre ipso: frater enim quem fere alter sit iure pars fratris appellatur. Primos honores, Magistratus qui primo adolescentibus dabantur: ut Aedilitas: Quaestura: Triumuiratus: ceterique qui minores dicebantur. De tribus uiris, De tribus uiris capitalibus: qui Ro-

Tunica

Et studium nobis: quod fuit ante manet.
Iamque decem uita frater geminauerat annos
Cum perit & cepi parte carere mei.
Cepimus & tenera primos aetatis honores
Deque uiris quondam pars tribus una fui.
Curia restabat; clauis mensura coacta est:
Maius erat nostris uiribus illud onus.
Nec patiens corpus: nec mens fuit apta labori:
Solicitaque fugax ambitionis eram.
Et petere aonia suadebant tuta sorores
Ocia iudicio semper amata meo.
Temporis illius colui fouique poetas:
Quotque aderant uates rebar adesse deos.
Saepe suas uolucres legit mihi gradior auro:
Quaeque nocet serpens: quae iuuat herba macer
Saepe suos solitus recitare prope ignes,
Iure sodalium qui mihi iunctus erat.
Ponticus heros; battus quoque clarus iambis
Dulcia conuictus membra fuere mei.
Detinuit nostras numerosus horatius aures:
Dum ferit aulonia carmina culta lyra.
Vergilium uidi tantum: nec auara tibullo
Tempus amicitiae fata dedere meae.
Successor fuit hic tibi galle; prope illi:
Quartus ab his serie temporis ipse fui.
Vtque ego maiores, sic me coluere minores
Notaque non tarde facta thalia mea est.
Carmina quam primum populo iuuenilia legi:
Barba resecta mihi bisue semelue fuit.
Mouerat ingenium totam cantata per urbem
Nomine non uero dicta corinna mihi.
Multa quidem scripsi; sed quae uiuosa putauit
Emendaturis ignibus ipse dedi.
Tum quoque cum fugerem quondam placitura cremaui
Iratum studio carminibusque meis.

mae creabantur: quorum meminit Varro his uerbis, Quaestores a quaerendo: quae conquirent publicas pecunias & maleficia: quae triumuirum capitales nunc conquirunt. Curia restabat. Restabat ut senator fierem. De duorum autem generum curia alibi diximus. Mensura clauis, Mensura ueris senatoriae: per quam senatoriae designat dignitatem. Est coacta, Est restricta: uel collecta: & cogitatione complexa: hoc est cepi metiri senatoriam dignitatem. Illud onus, Ille labor senatoriae dignitatis. Eram fugax, Fugax, Solicita ambitionis, Ambitionis quae reddit hominem sollicitum. Quaeque nocet serpens, Aemilius Macer poeta ueronensis herbas serpentes: & uolucres carmine complexus est: qui (ut scribit Eusebius) xxx. Olympiade in Asia periit. Suos ignes, Suos amores: quos carmine decantauit. Ponticus heros, Ponticus poeta heroico carmine thebanum bellum scripsit. Clarus fuit Propertii tempore: ad quem ille eam elegiam scripsit. Quam tibi cadmeae dicuntur pontice thebae: Armaque fratrem tristitia militiae. Battus quoque clarus iambis, De Battus quem poeta iam bos scripsisse dicit: nihil unquam legi. Boethi autem sed mali poetae meminit Strabo libro, xiiii. Oratius numerosus, Oratius optimus poeta uel a copia: uel ab elegantia numero: id est carminum dictus. Dum ferit, Dum plestro chordas feriendo cantat: hoc est dum pariter sonat lyra & cantat carmina. Nec auara fata, Nec deorum uoluntates quas ideo auaras appellat: quoniam celerius Tibullum rapuerunt quam fas erat: admodum enim iuuenis periit. Tempus amicitiae, Quia periit me puero: aut antequam possem eum uidere: quum enim Romam ex phaeacia rediisset: defunctus est. Unde extat Ouidii de eius morte elegia. Hic Tibullus, Propertius illi, Propertius successit Tibullo. Ab his, Post hos. Vtque ego maiores, Subaudi colui.

Quaestores
res
Triumuirum
capitalesAemilius
MacerPonticus
poetaBattus
poeta
Oratius
numero
sus

Est facta nota, Est facta omnibus cognita. Non tarde, Non sero: sed me iuueni. Carmina iuuenilia, Libros de arte amandi a se iam iuueni editos potes intelligere: magis tamen placet: ut dicat libros de amoribus: de quibus fortasse etiam superius intellexit eo carmine: Et mea sunt populo cantata poemata saepe. Mouerat ingenium, Amor (ut docet Plato) poeta est adeo sapiens: ut alios quoque poetas possit efficere. Quilibet enim: licet antea rudis poeta euadit: quum primum amor efflauerit: ex quo perspicue coniectare licet amorem peritum poetam esse: omnesque summam must-

Amor
poetas facit

eos poetas numeros continere: ex cuius sententia Ouidius quoque hic ostendit ab eo se ingeniosum factum. Sic etiam Propertius, Ingenium nobis ipsa puella facit. Nomine non uero dicta Corinna mihi: De amica Ouidii: quam ipse Corinnam appellauit: abunde diximus libro tertio de arte amandi in enarratione eius uersus. Et multi quae sunt nostra Corinna rogant. Quum fugerem, Quum in exilium proficiscerem.

Quum tamen hic essem, Quum tamen talis essem: ut cor meum molle esset. Nomine sub nostro. Hoc dicit nulla unquam de me fuit fabula: quod notatus fuerim infamia. Filia me, Perilla. Bis foecunda. Bis grauida. Sed non ex uno coniuge, Sed non ex uno marito: duos enim habuit. Genitor, Pater meus. Iam completrat sua fata. Iam perierat. Nouemque Addiderat Lustris altera lustra nouem. Hoc est ad nonagesimum annum peruenerat. Non aliter fleui, Non aliter mortuum patrem ploravi. Matri proxima busta tuli. In eodem matris sepulchro patrem condidi: Alii legunt matris: ut dicat post patrem etiam matrem extulisse: quod magis etiam placet. Sane bustum significat cadauer iam crematum. Vergilius, Semiuistaque seruat Busta: idem illud reliquias appellauit. Funus uero est cadauer iam ardens: quod dum portatur exequias dicimus. Conditum uero iam sepultum: ut Seruius docet. Meae poenae. Mei exilii. Extinctis, Hominibus mortuis. Si tamen extinctis aliquid nisi nomina restat. Ordo est, Si tamen subaudi umbra restat, i. remanet extinctis aliquid: hoc est habentibus aliquid extinctum scilicet corpus ipsum. Est autem per Synecdochen dictum nisi nomina. Hoc dicit si mortuo corpore restat umbra & fama. Est autem mors (ut docet Plato) rerum duarum animae scilicet: & corporis inuicem dissolutio: corpus mortale est: anima uero immortalis: remanent ergo ex homine duo tantum nomen scilicet & anima. Umbra gracilis, Tenuis umbra hominis. Effugit rogos structos, Effugit ignem paratum: id est si anima cum corpore non crematur. Umbrae parentales, O animae parentum meorum. Sunt in stygio foro. Cognoscuntur hominum scelera a iudicibus inferni: ut docet Maro: & Plato in Gorgia. Is enim inducit Iouem Plutoni & curatoribus beatarum insularum ita respondentem. Ego igitur ut pote qui ante uos haec prauidere constitui iam meos filios iudices: duos quidem ex Asia Minoem uidelicet & Rhadamanthum: unum uero ex Europa Aeacum: hi ergo postquam mortui fuerint iudicabunt in prato quodam: ibique in triuio ex quo geminae portant uia: altera quidem ad tartarum: altera uero ad insulas beatorum. Et asiaticos quidem Rhadamanthus. Eos uero qui ab Europa ueniunt: Aeacus iudicabit: Minoi uero id munus iniungam: ut ipse diiudicet si quid aliis ambiguum fuerit: ut iustissime procedat iudicium: recteque fiat transmissio animarum. Cicero tamen in primo tusculanarum quaestionum Triptoleum quartum inferni iudicem ponit. Causam, Relegationis meae originem. Manibus, Parentum umbris: quas haecenus allocutus sum. Pisaea oliua, Oliua: qua apud Pisas coronabatur uictores in olympico certamine: ut alibi plura diximus. Victor eques, Olympionices: id est qui Olympia uicisset.

Bustum

Funus
Exequiae
Conditum

Mors quod

Iudices in
ferni

Olympio
nices
Olympici
Iudi
Olympias
Olympia
Praemia
eius qui
olympia
uicisset

Decies abstulerat praemia. Per decem praemia designat decem olympiadas: hoc est annos quinquaginta: nam ludi Olympici celebrabantur quinto quoque anno redeunte: ut docet Censorinus: magna hominum frequentia in Iouis Olympici honorem: idque tempus Olympiada appellabant. Fuit autem Olympia (ut docet Strabo) Lucus oleastro uestitus iuxta flumen Alpheim in agro Pisano ab Elide stadiis minus. ccc. absens: in quo stadium erat: ubi fuit templum Ioui Olympio dicatum: celebratumque scriptorum monumentis ante illud Olympiaca certamina agebantur magna totius graeciae celebritate. Ea Hercules instituit: primusque palmam reportauit. Herodotus libro octauo scribit arcades perugas interroganti Xerxi quodnam praemium esset propositum in Olympico certamine: respondisse oleaginam coronam esse: qua donarentur: non enim pecuniarum certamen agitabant: sed uirtutis. Vitruuius libro nono scribit Olympionice

Molle cupidinis atque expugnabile telis
Cor mihi quodque leuis ca moueret erat.
Cum tamen hic essem nimioque accederet igni
Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
Pene mihi puero nec digna nec utilis uxor
Est data: quae tempus per breue nupta fuit.
Illi successit quamuis sine crimine coniunx:
Non tamen in nostro firma futura toro.
Vltima: quae mecum seros permansit in annos.
Sustinuit coniunx exulis esse uiri.
Filia me mea bis prima foecunda iuuenta
Sed non ex uno coniuge fecit auum.
Etiam completrat genitor sua fata: nouemque
Addiderat lustris altera lustra nouem.
Non aliter fleui: quam me fleturus ademptum
Ille fuit: matri proxima busta tuli.
Foelices ambo tempestiueque sepulsi
Ante diem poenae quod periere meae.
Me quoque felicem: quod non uiuentibus illis
Sum miser: & de me quod dolere nihil.
Si tamen extinctis aliquid nisi nomina restat
Et gracilis structos effugit umbra rogos.
Fama parentales si uos mea contigit umbrae
Et sunt in stygio crimina nostra foro.
Scite procor causam: nec uos mihi fallere fas est:
Erroris iustae non scelus esse fugae.
Manibus hoc satis est, ad uos studiose reuertor
Pectora quae uitae quaritis acta mea.
Iam mihi canities pulvis melioribus annis
Venerat antiquas miscueratque comas.
Postquam meos ortus pisaea uinctus oliua
Abstulerat decies praemia uictor eques.

et non modo in conuentu stantes cum palma & corona tulisse laudes: sed etiam cum reuenterentur in suas ciuitates cum uictoria triumphantes quadrigis inuectos fuisse: et reque publica perpetua uita constitutis uictigalibus usos fuisse. Vnde a Solone etiam institutum fuisse scribit Plutarchus ut dragmæ quingentæ darentur ei qui Olympia uicisset: Herculem scribit Diodorus libro quinto elegisse clarissimum atque optimum gratiæ locum ad statuenda certamina Olympica: concursusque hominum celebrandos: campos scilicet iuxta Alpheum flumen sitos. Olympicum autem certamen (ut refert Herodotus) gymnicum atque equestre fuit. Vnde superius etiam poeta uictorem equitem dixit. Diodorus quoque docet Herculem instituisse Olympicum certamen: & equorum: & palæstræ quod Ioui patri dedicauit coronatus: quoniam & ipse quoque de hominum genere: atque primus esset meritis. Illud sciendum in Iouis olympici templo fuisse eius dei simulacrum solidum ex auro: picturas quoque plurimas mirabilesque: ut Strabo docet: sed ante omnia signa fuit Iouis simulacrum ex ebone Phidiæ atheniensis opus: cuius meminit Plinius libro trigesimo quarto. Strabo in octauo & Fabius in duodecimo. Iosephus scribit illud non potuisse in romanam ciuitatem transferri architectis dicentibus quod si illud moueretur simulacrum aliquod malum posset accidere. Olympicum autem certamen: quod Hercules in honorem Atau matris pelopis ediderat: intermissum Iphitus Elæus filius eius instaurauit. Solinus autor. Scribit Eusebius de temporibus Aeschylum atheniensem iudicem secundo anno primam olympiada actam: quod erat Agon gymnicus in qua Choræbus Elienensis extitit uictor: Eliosque agere quinquennale certamen quattuor annis in medio expletis: in quibus principes annui constituuntur quattuor: quam Olympiadem Iphitus filius Praxonidis: siue Aemonis primus constituit. Quid referam. Hic re legationis etiam incommoda commemorat. Multa tuli. Multa mala passus sum: dum Tomon proficiscor. Succumbere malis. Malis subiacere: ex quo in aduersis se fortem semper fuisse ostendit.

Cum maris euxini positos ad leua tomitas
 Quærere me læsi principis ira iubet.
 Causa mea cunctis nimium quoque nota ruina
 Indicio non est testificanda meo.
 Quid referam cõitumque nephas: famulosque nocentem
 Ipseque multa tuli non leuiores fuga. (tes:
 Indignata malis mens est succumbere: seque
 Præstitit inuictam uiribus usa suis.
 Oblitusque mei ductaque per ocia uitæ
 Insolita cepi temporis arma manu.
 Totque tuli pœnas terra pelagoque quot inter
 Occultum stellas conspicuumque polum.
 Tacta mihi tandem longis erroribus acto
 Iuncta pharetratis sarmatis ora getis
 Hic ego finitimis quamuis circumsonor armis
 Tristitia quo possum carmine fata leuo.
 Quod: quamuis nemo est cuius referat ad aures:
 Sic tamen absumo: decipioque diem.
 Ergo quod uiuo durisque laboribus obsto:
 Nec me sollicitæ tedia lucis habent.
 Gratia musa tibi: nam tu solatia præbes
 Tu curæ requies: tu medicina uenis.
 Tu dux & cões es: tu nos abducis ab istro.
 In medioque mihi das helicone locum.
 Tu mihi (quod rarum est) uiuo sublimis dedisti
 Nomen ab exequiis quod dare fama solet.
 Nec quod detractat præsentia liuor iniquo
 Vellum de nostris dente momordit opus.
 Nam tulerint magnos cum sæcula nostra poetas
 Non fuit ingenio fama maligna meo.
 Cumque ego proponam multos mihi: non minor illis
 Dicor & in toto plurimus orbe legor.
 Si quid habent igitur uatum præfagia ueri:
 Protinus ut moriar non ero terra tuus.
 Siue fauore tuli: siue hæc ego carmine famam
 Iure tibi grates candide lector ago.

tem dixit. Diodorus quoque docet Herculem instituisse Olympicum certamen: & equorum: & palæstræ quod Ioui patri dedicauit coronatus: quoniam & ipse quoque de hominum genere: atque primus esset meritis. Illud sciendum in Iouis olympici templo fuisse eius dei simulacrum solidum ex auro: picturas quoque plurimas mirabilesque: ut Strabo docet: sed ante omnia signa fuit Iouis simulacrum ex ebone Phidiæ atheniensis opus: cuius meminit Plinius libro trigesimo quarto. Strabo in octauo & Fabius in duodecimo. Iosephus scribit illud non potuisse in romanam ciuitatem transferri architectis dicentibus quod si illud moueretur simulacrum aliquod malum posset accidere. Olympicum autem certamen: quod Hercules in honorem Atau matris pelopis ediderat: intermissum Iphitus Elæus filius eius instaurauit. Solinus autor. Scribit Eusebius de temporibus Aeschylum atheniensem iudicem secundo anno primam olympiada actam: quod erat Agon gymnicus in qua Choræbus Elienensis extitit uictor: Eliosque agere quinquennale certamen quattuor annis in medio expletis: in quibus principes annui constituuntur quattuor: quam Olympiadem Iphitus filius Praxonidis: siue Aemonis primus constituit. Quid referam. Hic re legationis etiam incommoda commemorat. Multa tuli. Multa mala passus sum: dum Tomon proficiscor. Succumbere malis. Malis subiacere: ex quo in aduersis se fortem semper fuisse ostendit.

Suis uiribus. Propria fortitudine. Oblitusque mei. Et oblitus pristinae meae tranquillitatis. Cœpi arma temporis. Cœpi tempori cedere & necessitati parere: ut uirum fortem decet: quod sapientis semper fuisse Cicero est autor. Manu insolita. Quia contra aduersa pugnare nunquam didici aut assueui. Occultum polum. Per occultum polum Australem: per conspicuum uero septentrionalem intelligit. Vergilius. Hic uertex nobis semper sublimis at illud sub pedibus styx atra uidet: manesque profundi. Ora sarmatis. Ora Sarmatiæ. Getis pharetratis. Getis sagittiferis. Carmine. Carmina componendo. Leuo. Imminuo. Referantur. Recitentur carmina mea. Obsto. Resisto mea patientia. Lucis sollicitæ. Vitæ quæ me sollicitum & anxium reddit. Subducis. Remoues. Ab istro. A Tomitana urbe Istro flumini finitima. In medio helicone. In locis amœnissimis. Quod rarum est. Quod raro accidit: ut uiuentem

Prima
olympias
instituta

tes famam consequantur. Ab exequiis. Post mortem. Detrahit præsentia. Lacerat uiuentium opera. Iniquo dente. Detractione iniusta. Fama maligna. Fama angusta. Non ero tuus. Non sepeliar: aut obliuioni tradar.

DE TRISTIBVS.

BARTHOLOMAEI MERVLAE IN Q VINTVM ET VLTIMVM DE TRISTIBVS LIBRVM ENARRATIONES.

MVNC quoq; de getico. Mittens Romam e Scythia hunc ultimum librum Ouidius: sui studiosos monet: ut quattuor prioribus libellis illinc quoq; ab eo missis: hunc etiam addant: excusatusq; se non potuisse materiam aliam q̄ tristem: eiusq; rebus miseris & perditis conuenientem sumere: q̄ si in patriam reuocetur scripturum se iocosa & lata proficitur: quā rem si non

optinuerit: exemplis probat se nō posse in libellis suis alia scribere q̄ tristia. praesertim quum in maximis doloribus & malis uersetur. Simulq; ueniaz petit: si quid triste erit: quod lectorem offendat: & ne uideatur arrogans: fatetur carmen esse malum: huiusq; rei causa; assignat: docetq; postremo: cur quum id ita sit: huiusmodi carmen romam mittat.

De littore getico. De littore Tomitanæ urbis: quæ littori getico adiacebat. Quattuor meis p̄missis. Quattuor meis libellis de Tristibus antea romam missis. Dulce nihil. Nihil suaue: sed amarum & triste. Suxæ materiae. Materiae poetæ quæ est tristis. Integer. Non relegatus. Lata & iuuenilia. Libros de arte amandi significat. Ut cecidi. Postq̄ relegatus fui. Perago praconia. Sum præco & scribo. Subiti casus. Subitæ relegationis. Mei argumenti. Materiae de me ipso.

Caystrius ales:

Caystrius ales. Cygnus ad Caystrum fluuium peruolans: ut est autor Homerus libro Iliados secundo. Tantis etiam sonus inquit in Scamadrī campo festinantium: quantum clangorem reddūt plurima gruū: cygnorum: anserum agmina: ultro citroq; uolitantia: ac modo se demittētia: modo subuolantia ad Caystri fluentia inter cōsitas arboribus ripas petant: lauandoq; gestiunt: circumiunctis pratis ad multiplicem uocem resultantib⁹: & Maro in septimo Aeneidos. Ceu quondam nī uei liquida inter nubila cygni Quum sese e pastu referunt: & longa canoros Dant per colla modos: sonat amnis & Asta circum Pulsa palus: & in Ge-

Cayster

orgicis. Et quæ asta circum Dulcibus in stagnis rimantur prata caystri. Cayster autem fluuius decurrit proximus paludi Astæ: ut Vibius sequester scripsit. Dionysius refert Caystrum fluuium esse in Meonia. Ripa. In ripa. Ore deficiente. Deficiente spiritu uel corpore: ut sit pars pro toto. Dicitur deflere suam necem. Dicitur plorare mortem suam: quod docet etiam Aristoteles de natura animalium libro nono. Olorēs enim inquit palmipedes sunt: & apud lacus paludescq; uiuunt: nec probitate uictus morum: prolis: festiuitatis uacant: Aquilam si pugnam coeperit: repugnantes uincunt. Ipsi autem nunquam nisi prouocati inferunt pugnam: canere soliti sunt: & præcipue iam morituri. Idem etiam docet Plato in Phedone ira scribens. Cygnos quoq; falso criminantur: q̄ lugentes mortem ob dolorem cantum emittant: profecto haud animaduertunt nullam esse auem: quæ canter quum esuriat: aut rigeat: aut quouis alio afficiatur incommodo. non ita Philomena: nec Hirundo: nec Epops: quas ferunt per querimoniam cantare lugentes. At mihi neq; hæc aues præ dolore uidentur canere: neq; cygni: sed quia Phoebo sacri sunt (ut arbitror) diuinatione præditi: prælagiunt alterius uitæ bona: ideoq; cantant alacrius: gestiuntq; ea diē: q̄ superiori tempore. Idem Plynius etiam refert: cuius uerba hæc sunt. Olorum morte narratur flebilis cantus falsis (ut arbitror) aliquot experimentis: quæ uerba a doctis quibusdam scio parum fuisse intellecta: creditib⁹

Plynii locus

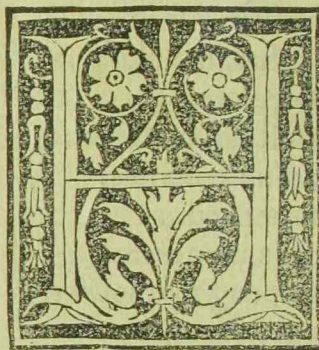
Plynium negare cygnorum in morte esse flebilem cantum. Immo ille Platonem secutus dicit falsum esse existimari cygnos flebiliter cantare propter mortem: quum potius illi Apollini dicati: q̄ ab eo diuinationē habere uideantur prouidentes quid in morte boni sit cum cantu & uoluptate moriantur: ut in primo Tu-

Cygni fabula

scularum quæstionum etiam Cicero opinatus est. Cygnus autem uir fuit: qui post Phaetontis casum i auem sui nois mutat⁹ est: ut docet Ouidi⁹ in met. & Vergilius in decimo. Pausanias scribit ultra Eridanū in Gallia Cygnum uirum musicæ peritum Ligurum regem fuisse: & locum esse datum fabulæ eum post obitum Apollinis uoluntate in Cygnum auem conuersum. Cygnus latine Olor appellatur: ut Higini⁹ scribit. Illud notandum Cygnum a græcis cum e antē n: a latinis cum g litterarum similitudine scribi: ut Gorbio: & alia nomina: ut docet Priscianus.

Cygnus quomodo scribitur

PVBLII OUIDII NASONIS DE TRISTIBVS LIBER Q VINTVS.

Vnc quoq; d getico nri studiose libellū
Littore p̄missis q̄ttuor adde meis.
Hic quoq; talis erit:
q̄lis fortuna poetæ.
Inuenies toto carmine dulce nihil.
Flebilis ut nri status

est: ira flebile carmen:

Materiae scripto conueniente suæ.
Integer & lætus lata & iuuenilia lusi:
illa tamen nunc me composuisse piger.
Ut cecidi: perago subiti praconia casus:
Sumq; argumenti conditor ipse mei.
Utq; iacens ripa deflere caystrius ales
Dicitur ore suam deficiente necem:
Sic ego sarmaticas longe proiectus i oras

Ne funus. Ne relegatio mea. Eat mihi tacitum. A me silentio prætereatur. In illo numero. In numero illorum equi iocosa: & amatoria scribere. Ille lusor. Ille scriptor: hoc est ego Ouidius: hoc autem dicit: quia scripsit præcepta amatoria. Quod superest. Quod reliquum est. Socios ad publica carmina flexi. Admonui socios poetas ad consideranda diligentius poemata: quæ ab eis publice eduntur: ne forte ea scribant: quibus damnentur: ut mihi accidit: uel (quod magis placet) hoc dicit: postea quæ ei exitus sui in exilium: restabat: ut amicos flecterem ad legenda hæc carmina: quæ edita a me omnibus patebant: & rogarem eos: ut mei nominis memoriam seruarent: mihiq; si possent: opem ferrent. & ideo tristia scribenda erant potiusquam iocosa.

Ad publica carmina. Ad uersus meos de tristibus: quos amicis legendos mitto. Multa dolenda tuli. Quia multa etiã tristia pertuli. Et quanta pars. Et rara: uel nulla pars. Nostræ fortunæ Nostri infortunii: quasi dicat pauca scripsim eorum: quæ passi fuimus. Fœlix qui patitur. Fœlicem se innuit futurum fuisse: si posset mala propria numerare: sed quia sunt innumerabilia: ideo se infoelicem putat. Campus martis. Campus Martius. Illa ministrat. Illa fortuna mea suggerit. Sed ista. Subaudi est. Hoc est: ista mea fortuna est: quæ queritur & loquitur hæc uerba mei in fortunii: nõ ego. Est autem ordo. Verba mea mei fati nec sunt scilicet quæ queruntur: sed est fortuna mea quæ queritur. Ut lustr. Ut olim scripsit. Intelligit autem tres libros de arte amandi. Quod probet ipse. Quod ipse Cæsar laudet. Ista tibia. Iste sonus funestus: id est hoc triste scribendi genus Solebant autem maiores funera ad tibiam efferre Statius. Tibia cui teneros solitum deducere mænes Idem docet Plynus in funere eius corui: qui Tiberium: deinde Germanicum: & Drusum Cæsares nominatim salutabat. Exigis ut nulli. Peis inquit: ut qui torquetur: non gemat: quod impossibile esse colligit. Ipse perilleo. De Perilli æneo tauro diximus supra. Non sit offensus. Non sit læsus: immo eius lachrymis uictus ilico Hectorem reddidit: ut in secundo Aeneidos docet Maro: plinius uero Homerus in ultimo Iliados libro. Inhibes fletus. Vetas me flere. Durior hoste. Durior Achille Priami hoste.

Funera ad
tibiam

Efficio tacitum ne mihi funus eat.
Delicias si quis lasciuq; carmina querit
Præmoneo nõquã scripta quod ista legat.
Aptior huic gallus blandiq; properius oris:
Et plures quorũ nomina magna uigent.
Atq; utinam numero nos nõ essemus i illo:
Hei mihi: cur unquã musa locuta mea est?
Sed dedimus pœnas: scythiciq; i finibus istri
Ille pharetrati lusor amoris abest.
Quod superest socios ad publica carmina flexi
Et memores iussi nominis esse mei.
Si tamen ex uobis aliq; tam multa requirer
Vnde dolenda canam: multa dolenda tuli.
Nõ hæc ingenio: nõ hæc componimus arte:
Materia est propriis ingeniosa malis.
Et quota fortunæ pars est in carmine nostræ?
Fœlix qui patitur quæ numerare potest.
Quot frutices siluæ: quot flauas tybris hære
Mollia quot martis gramina cap⁹ hêt. (nas
Tot mala ptulimus: quorũ medicina quiesq;
Nulla nisi i studio est: pieridumq; mora.
Quis tibi naso mod⁹ lachrymosi carmĩs iqs
Idem fortunæ qui modus huius erit.
Quod q̄rar illa mihi plẽo de fonte ministrat
Nec mea sunt fati uerba sed ista mei.
At mihi si chara patriam cum cõiuge reddas.
Sint uultus hilares: simq; quod ante fui.
Lenior & uicti si sit mihi cæsaris ira:
Carmina lætitiæ iam tibi plena dabo.
Non tamen ut luserit rursus mea littera ludet:
Sit semel illa meo luxuriata ioco.
Quod p̄bet ipse canã: pœnã mō parte leuata
Barbariam rigidos effugiamq; getas.
Interea nostri qd agant nisi triste libelli?
Tibia funeribus conuenit ista meis.
At poteras inqs melius mala ferre silendo.
Et tacitus casus dissimulare tuos.
Exigis ut nulli gemitus tormenta sequantur.
Acceptoq; graui uulnere flere ueras.
Ipse perilleo phalaris permisit in ære
Edere mugitus: & bouis ora queri.
Quã priami lachrymis offensus nõ sit achilles
Tu fletus inhibes durior hoste meos.

DE TRISTIBVS

Niobes
fabula

Quam faceret Nioben orbam, Niobe Tantali sua fuit ex Taygete Atlantis: soror Pelopis: & Amphionis uxor: quæ (ut est autor Diodorus) septem filios & totidem filias peperit summo decore præstantes. Tali prole superbiens admodum gloriabatur se Latonæ præferens numero filiorum. Itaque ira motam Fabulæ latonam ferunt. Apollini: ut Niobes filios: Dianæ ut filias arcu interficeret mandasse: quibus matri obtentibus contigit eodem tempore & abundare filiis: & carere: De Niobe hæc Homerus in ultimo Iliados: Naz & pulcherrima Niobe post. xii. in atrio liberos interemptos cibi recordata est. Erant ei namque filiarum sex: & totidem adulescentes filii, hos argenteo arcu Apollo: illos Diana concesserunt Niobe irati: quæ se pulchra Latonæ æquiparauerat: Illa enim duos duntaxat filios: se multos peperisse iactarat: Hi autem duo illos omnes interemerunt: quos nouem dies insepultos reliquerunt: Decima autem die dii superi humari madauerunt. Illa igitur post lachrymas cibum cepit. nunc autem deserta in montibus apud Syphilum lapidea uisitur: ubi nympharum: quæ circum Acheloum choris oblectant: toros esse ferunt. Ibi quoque licet in lapide obdurata deorum flagella percutitur nam lachrymas semper emittit dicente Ouidio libro met. vi.

Niobes
lachrymarum

Flet tamem: & ualidi circumdata turbine uenti in patria raptam est: ubi fixa cacumine montis liquit: & lachrymis etiam nunc marmora manant: De numero filiorum Niobes maria est opinio: Homerus enim pueros: puellasque senos fuisse dicit. Euripides bisseptenos: scilicet Archemorum. Antegonum. Tantalum. Phœdimum: Syphilum. Xenarchum. Opuntum: Ouidius tamen aliquos aliter nominat. Filiarum hæc fuerunt Asticratea. Pelopea. Chloris. Cleodexe. Ogine. Pythia: & Næara. Sappho bis nouem filios fuisse scriptis. Bacchilides & Pindarus bisdenos. Quidam alii scriptores tres fuisse solos dixerunt ut docet Gelius libro. xviii. Quam faceret Nioben orbam. Quam Nioben liberis priuaret. Latonia proles. Apollo: & Diana. Gæas siccas. Genas minime lachrymis madefactas. Leuare fatale malum. Imminuere fatum malo illatum. Per uerba. Per questus: & lamentationes. Hoc facit querulam progenem. Hæc causa facit: ut progne querulo cantu dolore leuet: nota est Fabula. Sane de Tereo Pausanias hæc refert. Tereus regnauit (ut Megareses affirmant) circa fontes: qui Megaridis dicuntur. ut uero ego sentio: & uestigia adhuc extant: in Daulide quæ supra cheroniam est: regnum tenuit: Nam eam quæ nunc græcia appellatur: barbari multis in locis tenuerunt. Eos uero Tereus in ditionem redigere non potuit ob ea: quæ & ipse in Philomelam: & mulieres aduersus Itym ægerant: iccirco megaris necem sibi ipse consciiuit: cui tumultum statim eduxerunt: persoluuntque singulis annis sacra. Ibi Vpupam autem primum uisam referunt. Mulieres autem athenas uenisse lugentes: quid passæ essent: quid item contra intulerint testantes: lachrymis (ut aiunt) miserabiliter sese confecerunt. Inde asserunt creditas earum in Iusciniam: & hirundinem transformationes: ea (ut puto) occasione: quæ hæc aues nescio quid miserabile: & luctui simile canunt. Halcyonæque. Cæyx (ut scribit Seruius) filius Luciferi habuit coniugem Halcyonem: a qua cum prohibitus iuisset ad consulendum Apollinem super statu regni sui: naufragio periit: cuius corpus cum ad uxorem Halcyonem delatum fuisset: illa se præcipitauit in pelagus: Postea Thetidis: & Luciferi miseratione: conuersi sunt ambo in aues marinas: quæ Halcyones uocantur. Fabulam etiam narrat Ouidius libro. xi. met. ubi Halcyones querelam ita describit. Percutiensque leuem modo natis aera pennis Stringebat summas ales miserabilis undas. Dumque uolat moesto similem plenumque querelæ ora dedere sonum tenui crepitantia rostro. De Halcyonibus legito Aristotelem de animalium natura: & Plinium libro. xi. Illud sciendum autore Seruii quod cum de muliere dicimus hæc Halcyone facit: cum de auibus hic & hæc Halcyon: hi & hæc halcyones.

Filiorum
niobes numerus &
nomina

Præantius. Philoctetes Præantis filius: qui cum a græcis ad bellum troianum duceretur. quod Hercules sepulchrum græcis contra iurandum ostendisset sagitta immedicabili uulnere confectus est: cuius fetor cum a græcis sustineri non posset: in Lemno relictus est: dicente Aiace apud Ouidium libro. xiii. met. Non te præantia proles Expositum lemnos nostro cum carmine haberet: Qui nunc (ut memorant) siluestribus abditus antris Saxa mouens gemitu mala lærtiadæque præcaris: Et nunc ille eadem nobis iuratus in arma Heu pars una ducum: quo successore sagittæ Hercules utuntur fractus morboque fameque Venatque aliturque auibus. Cicero in libro de fato scribit Philoctetæ serpētis morsu uulneratū: Nōdū, n. inquit uel cerato serpentis morsu philocteta: quæ causa i rerum natura continebatur: fore ut is in lemno insula linqueretur. De Philoctete plura diximus in enarrationibus in primum Ouidii de remedio amoris. Sua uoce. Suis questibus. Strangulat inclusus dolor. Ostendit dolorem compressum: grauius hominem conficere. Strangulat. Suffocat. Cogitur multiplicare. Cogitur augere ipse dolor. Da ueniam potius. Potius mihi tristitia scribenti ignoscas hanc ob causam: quæ damnes. Vel tolle. Vel remoue: nec lege.

Terei exitus
Daulis

Totos libellos. Hæc de Tristibus uolumina. Si mihi quod prodest. Si quod mihi conducit hoc est tristitia scribere: & statu dolorem leuare.

Vpupa
primū uisā

Halcyōes
fabula

Philoctetes

Cum faceret nioben orbam latonia proles:
Nō tamen hæc siccas iussit habere genas.
Est aliqd fatale malū per uerba leuare.
Hoc querulā progenem alcyonæque facit.
Hoc erat in gelido quare præantius antro
Voce fatigaret lemnia saxa sua.
Strangulat inclusus dolor: atque cor æstuat itus
Cogitur & uires multiplicare suas.
Da ueniam potius: uel totos tolle libellos:
Si mihi quod prodest: hoc tibi lector obest.

Suo auctori. Mihi Ouidio: qui pœnas sero propter scripta amatoria. At mala sunt. Negauit hæc scripta ulli obesse: hic obiectioni respondens ea mala esse profiteretur. Deceptum. Quod crediderit ea esse bona: quum mala sint. Ponere. Deponere: hinc fit Repono pro reicio. Ouidius libro quarto met. Telasq; & calathos infectaq; pensa reponit: In qua significatione Iuuenalis illud accipiendum esse existimo. Nunq; ne reponam: ut quum ille semper se auditorem fuisse designauerit: nunq; se audiendi consuetudinem reiecturum dicat: non me tamen fugit aliter ab aliis uerbum illud exponi: sed hæc nostra interpretatio Iuuenalis

Repono
Iuuenalis
locus

Sed nec obesse potest ulli nec scripta fuerunt
Nostra nisi auctori perniciosa suo.

At mala sunt: fateor: quos te mala sumere cogit:

Aut quis deceptum ponere sumpta uetat?

Ipse nec emendo: sed ut hinc deducta legantur

Non sunt illa suo barbariora loco.

Nec me roma suis debet conferre poetis:

Inter sauro matas ingeniosus eram.

Deniq; nulla mihi captatur gloria: quæq;

Ingenio stimulos subdere fama solet.

Nolumus assiduus animum tabescere curis:

Quæ tamen irrumpunt: quoq; uctantur eunt.

Cur scribam docui: cur mittam quæritis istos:

Vobiscum cupio quolibet esse modo.

Cquid ut e ponto noua uenit epistola palles

Et tibi sollicita soluitur illa manu?

Pone metum: ualeo: corpusq; quod ante laborum

Impatiens nobis inualidum que fuit.

Sufficit: atque ipso uexatum induruit usu:

En magis infirmo non uacat esse mihi.

Mens tamen agra iacet nec tempore robora supersit

Affectusq; animi qui fuit ante manet.

Quæq; mora spatiumq; suo coitura putauit:

Vulnera non aliter quam modo facta dolent.

Scilicet exiguis prodest annosa uetustas:

Grandibus accedunt tempore damna malis

Pene decem totis aluit præantius annis

Pestiferum tumido uirus ab angue datum.

Telephus æterna consumptus tæbe perisset.

Si non quæ nocuit dextra tulisset opem.

Et mea si facinus nullum commisimus: opto

Vulnera qui fecit facta leuare uelit.

dicit se uelle cōfugere: nec timere: ut reiciat tanquam inuisus: quondam dii supplicium manum minime sumouere soleat: id quod facit proxima elegia. Ecquid palles? Nunquid times cuius indicium signum est pallor: causam eius rei supra assignauimus. Noua epistola. Epistola nuper missa. Soluit. Aperit. Sufficit. Durat: sustinet.

En magis infirmo. Non inquit tempus est: ut magis sum infirmus & inualidus: nam corpus multis malis uexatum occalluit: & assueuit omnia perpeti. Sunt qui legant per interrogationem. An magis infirmo & reliqua: quod parum placet. Alii. Ac non an. alii En legendum putant. Exiguus. Paruis malis. Prodest. Quia tempore minuuntur. Tempore. Diuturnitate temporis. Præantius. Philoſophes: de quo paulo ante diximus. Probat autem exemplis Ouidius quod dixit uerum esse. Decem annis: quibus troia a grecis obsessa demum diruta fuit. Virum pestiferum. Sagittam Herculis intellige hydræ ueneno infectam: nota est fabula. Telephus æterna. De Telepho abunde diximus in primo de remedio amoris in enarratione eorum carminum. Vulneris achilleo quæ quondam fecerat hosti. Vulneris auxilium pelias hasta tulit.

sensui magis uidetur quadrare: quam etiam placuisse uideo quum aliquot doctissimis uiris: tum in primis Pyrrho Pincio meo ingenuis artibus excellenti: mihiq; tanta familiaritate coniuncto ob eius elegantissimos mores: ingenium: summamq; doctrinam: ut apud neminem studia mea & arcana pectoris libentius unquam deposuerim ea tempestate: qua Venetiis agebam. Ipse nec hæc modo. Non iubeo ut aut sumas mea hæc mala uolumenta: aut sumpta non deponas. Sunt qui hunc locum ita legant. Ipse nec emendo: ut sit hæc ego non corrigo. Sed ut hinc deducta legantur. Sed modo ut ea legantur tanquam composita inter barbaros scythas: & inde romam missa. Deducta. Aut composita. Deduci enim carmina dicuntur: ut antea diximus: aut certe istinc romam missa. Nulla mihi captatur gloria. Non scribo hæc gloriæ comparandæ gratia. Quæq; ingenii stimulos. Ordo est. Et nulla captatur fama quæ solet: & reliqua. Subdere stimulos ingenio. Stimulare ingenium. Nolumus assiduus. Alia causa cur scribit. Scribo inquit ne uerfer in assiduus curis cogitatio mala quibus conficior. Tabescere. Angi. Quæ tamen irrumpunt. Quauis coner scribendo curas leuare: non tamen possum. Quoq; uctantur eunt. Meadeunt: quum id fieri nollem. Cur scribam docui. Causam assignauit cur tristitia componam. Cur mittam istos. Cur libellos istos ad uos mittam. Quolibet modo. Versibus. quandoquidem non licet corpore.

In Secundam Elegiam Enarratio.

Ecquid ut e ponto. Ad uxorem scribens dicit se corpore bene ualere: quum mente langueat: ostenditq; eius dolorem eundem esse qui primo fuit: quum relegatus est ab Augusto: postea commemorat eius incommoda: quibus sine fine conficitur fateturq; se posse eis carere: si salutis suæ eēt curiosa: siquidem leuis est eius exilii causa & magna Cæsaris clementia: quem ut adeat: ac pro marito roget. hortatur: Demum queritur se quoque ab uxore desertum: nec ullam aliam sibi spem amplius relictam: quam in Augusti numine: ad cuius aras

Pyrrhus
pincius

Mare I ab
latiuo

Pleno de mare. Mare in ablatiuo dixit cōtra re-
gulam licentia poetica: quemadmodū Maro Tri-
denti magisquam Tridente dixit ut Seruius no-
tat: Priscianus tamen docet uetustissimos huius-
modi nominum ablatiuos etiam in e protulisse:
Varro. Ab Erythro mare orti. Atacinus. Cingi-
tur oceanus libyco mare flumē nilo. Et Plautus
in rudente. Suam quisq; partem piscium poscat
sibi: dicāt in mare communi captos: Et Lucanus
in. vii. Gentes mars ille futuras Obruet: & popu-
los æui uenientis in orbem Erepto natale feret.

Natale in
ablatiuo

Totius instar erit. Ostendit tantam esse malorū
magnitudinem: ut etiam si quid detrahatur: ni-
hil sibi imminutum uideatur. Quotue sopo-
riferum. Papaueris satiui tria sunt genera. Candi-
dum: cuius semen tostum in secunda mensa cum
melle apud antiquos dabatur: alterum nigrum: e
cuius scapo inciso lacteus succus exprimitur. Ter-
tium genus Tyram uocant. Id nostri erraticum:
quod sponte quidem: sed sponte cum ordeo nasci-
tur: eruca simile. Succum papaueris medici Opi-
on appellant. E nigro autem sopor cōcipitur. Co-
lumella. Et profugos uictura papauera somnos.

Papaueris
genera

Quotue grana. Et quot semina. Quot tene-
rum pennis. Et quot pennis auis per aereꝝ uolat.
Traicerer. Alio mitterer ab Augusto. Est cru-
enta. Est capitalis: q; quenq; occiderim. Ille de-
us. Ille Augustus. Est bene nixa. Est bene suste-
tata. Vlla anchora. Vllum munimentum: aut
auxilium. Nostram ratem. Eleganter poeta do-
cet per similitudinem se ut nauē sine anchora om-
ni periculo expositum nihil spei habere nisi ī præ-
sidio deorum: & Augusti in primis. Viderit
ipse. Ipse Cæsar prouiderit: posteaquā a cæteris de-
stitutor. Quamuis inuisus. Quamuis odiosus
Cæleri. Nullas manus. Nullas supplicis pces.

In tertiam Elegiam Enarratio.

Lloquor en absens. Augustum pre-
dicatur poeta ut quandoquidem in exi-
lium tam asperum misit: uelit eū trāf-
ferre in locum aliquem mitiorem.
Absentia numina. Absentem Augustū. Cū
ioue. Cum diis: cum Augusto. Arbitrator. Mo-
derator. Ad sydera pacta tibi. Ad cœlum tibi
promissum: legitur etiam parta ut cœlum ab Au-
gusto partum dicat. Tardus eas. Sero a nobis
discedas: & moriaris. De tuo fulmine. De tua
ira: & pœna. Ius ciuis. Ius: quo utitur ciuis ro-
manus. Nec nomen. Quia ciuis romanus ap-
pellor. Nec mea concessa est aliis fortuna. Nec
mihi fortunas meas ademit Augustus: quod exu-
libus fieri solebat: ut in quinto Tusculanarum q̄-
stionum docet Cicero. Nec exul. Sed relegatus.

Contentusq; mei iā tandem parte doloris
Exiguum pleno de mare demat aquæ.
Detrahat ut multum: multū restabit acerbi:
Parq; meæ pœnæ totius instar erit. (res:
Littora quot cōchas: quot amœna rosaria flo-
Quotue soporiferum grana papauer hēt.
Silua feras quot alit: quot piscibꝝ unda nata
Et tenerum pennis aera pulsat auis.
Tot p̄mor aduersis: q̄ si cōprehendere coner
Icarix numerum dicere coner aquæ.
Vtq; uia casus ut amara pericula ponti:
Vt taceā strictas in mea fata manus.
Barbara me tellus orbisq; nouissima magni
Sustinet & sæuo cinctus ab hoste locus.
Hic ego traicerer (nec enī mea culpa cruēta
Esset quæ debet si tibi cura mei. (est)
Ille deus: bene quo romana potētia nixa est:
Sæpe suo uicto lenis in hoste fuit.
Quid dubitas: & tuta times: accede: rogaq;
Cæsare nil ingens mitius orbis habet.
Me miserū quid agam si p̄xima q̄q; reliquūt
Subtrahis & fracto tu quoque colla iugo.
Quo ferar: unde petā lassis solatia rebus:
Anchora iā nostram non tenet ulla ratem.
Viderit ipse sacram quīs inuisus ad aram:
Cōfugiam. nullas summouet ara manus.
Lloquor en absens absentia nūina sup-
Si fas ē hoī cū ioue posse loq. (plex:
Arbiter iperū: quo certum est sospite cūctos
Ausonia curam gentis habere deos.
O decus o patriæ per te florentis imago.
O uir non ipso quem regis orbe minor.
Sic habites terrā: sic te desideret æther:
Sic ad pacta tibi sidera tardus eas.
Parce precor minimaq; tuo de fulmine partē
Deme satis pœnæ quod superabit erit.
Ira qdē moderata tua est uitamq; dedisti:
Nec mihi ius ciuis: nec mihi nomē abest.
Nec mea concessa est aliis fortuna: nec exul
Edicti uerbis nominor ipse tui.
Omnia q̄ timui: qm̄ hæc meruisse uidebar.
Sed tua peccato lenior ira meo est.
Arua relegatum iussisti uisere ponti:
Et scythicū profuga findere puppe fretū.
Iussus ad euxini deformia littora ueni:
Aequoris hæc gelido terra sub axe iacet.
Nec me tā cruciat nūquā sine frigore cœlum

Pax tamē interdū est. Interdū praelia cessant: nō enim hostes semp pugnāt. Pacis fiducia nunq̄. Nūq̄ certa est pax. Nā semp hostiū aduentū formidamus. Panthea charybdis. In q̄busdā exemplaribus legitur panthea: in aliis pachea: in plerisq; pāgea: quæ lectio deprauata est. Legat̄ igitur emēdate Zaclæa charybdis: sic. n. poetæ eam appellāt ab urbe Siciliæ Zacle: ante quā paulū in traiectu ostendit. Zacle autē appellata est a specie falcis. Sigdem (autore Thucydide) falcē Siculi Zaclam appellāt: nā loca ea curua fuisse docet etiā Strabo: Silius fabulose eā sic appellatam: q̄ illic falcē posuit Saturnus: ait. n. Nec zaclæa gerunt obscurā mœnia famā Dextera quam tribuit

Zaclæa
charybdis
Zacle

Saturni
falx

Glebaq; canenti semper obusta gelu.
Nesciaq; ē uocis quod barbara lingua latinæ:

Græcaq; qd̄ getico mixta loquela sono ē.

Quā quod finitio cictus p̄mor undiq; marte

Vixq; breuis tutos murus ab hoste facit.

Pax tamen interdū est: pacis fiducia nunquā

Sic hic nūc patitur: nūc timet arma locus

Hic ego dū muter uel me zaclæa charybdis

Deuoret: atq; suis ad styga mittat aquis.

Vel rapidæ flāmis urar patienter in ætūa:

Vel freta leucadii mittat in alta dei.

Qd̄ petimus pœna ē: nec enī miser eē recuso

Sed precor: ut possim tuus esse miser.

mori minus supplicii sibi fore designat q̄ si i Scythia in tātis malis degat. Ad styga. Ad p̄fundum. Dicit̄. n. Charybdis naues in profundū trahere. Vel rapidæ flammis. In Aetna mōte: quæ olim Cyclops tulit: nūc uero assiduis ignibus flagrat: minus supplicii fore et̄ ostēdit: Mons autē Aetna (autore Plynio) nocturnis miris incēdiis. Crater eius patet ambitu stadia. xx. Fauilla Taurominiū & Catanam usq; peruenit feruens: fragor uero ad Maronem: & gemellos colles. In eius uertice (ut docet Solinus) hiatus duo sūt Crateres nominati p̄ quos eruētās erūpit uapor p̄misso prius fremitu p̄ æstuātes cauernarū latebras lōgo mugitu intra terræ uiscera diu uoluit: ante se flammæ globi attollūt: q̄ interni strepitus antecedant: Mirū hoc ē: nec illud minus: q̄ in illa feruētis naturæ puicacia mistas ignibus niues p̄fert: & licet uastis exūdet incēdiis apicis canicie p̄petua brumalē detinet faciē. Ita iuicta in utroq; uolentia: nec calor frigore mitigat nec frigus calore dissoluit. De Aetna Silius libro. xiiii. ita cecinit. Ast Aetna erūctat tremefactus cautibus ignes. Includi gemitus pelagiq; imitata furorē Murmure p̄ cæcos tonat irrequieta fragores Noctē dieq; simul fonte e phlegētontis ut atro Flammæ exūdat torrens: piceaq; p̄cella Semiābusta rotat liquefactis saxa cauernis. Sed q̄q; largo flāmæ exāstuat intus Turbine: & assidue subn̄scēs profluit ignis Summo cana iugo cohibet mirabile dictū Vicinā flāmis glaciē æternoq; rigore Ardentes horrent scopuli: stat uertice celsi Collis hiems calidaq; niuē tegit atra fauilla. Aetnā etiā elegātissime describit Maro: Sed iter cæteros Strabo libro sexto oīa plenissime colligit. Causam uero eius mōtis incēdii. Iustinus libro quarto ostēdit his uerbis: Est autē Siciliæ terra tenuis: ac fragilis: & cauernis quibusdā fistulisq; ita penetrabilis: ut uentorū tota ferme flatibus pateat: nec nō ignibus generādis: nutriendisq; soli ip̄tus naturali ui: quippe interrim secus stratū sulphure & bitumine tradit̄: quæ res facit ut spiritu cū igne inter interiora luētate: frequenter: & cōpluribus locis: nūc flammæ: nūc uaporē: nūc fumum eruēt: inde deniq; ætæ montis p̄ tota cula durat incēdiū: & ubi acrior p̄ spiramēta cauernæq; uentus incubuit: harenæq; molēs egerunt. Caterū rē eiusmodi elegantissime nup̄ executus est iuuetutis Venetæ clarissimū decus Petrus Bembo in eo libello in quo cū doctissimo eius Patre Bernardo homine in ueneta re. p. maxime celebritatis nō minus elegantī Oratione: q̄ ueris rationibus disputat. Vel freta leucadii. Aliud etiā supplicii Scythicis malis minus cōmemorat hoc ē ut in mare Leucadiū ex alto uertice demittat̄: cuius loci altitudinē etiā Lucanus ita designat. Quātū leucadio Placidus de uertice p̄tus Despicit̄: tantū nauæ uidere tremētes. Et Sappho apud Ouidiū. Phœbus ab excelso q̄tū p̄ aspiciet æquor Aetæū populi: leucadiūq; uocat. Loci meminit Strabo libro. x. Leucadii dei. Apollinis: qui in leucade colebat̄. Corinthii. n. Leucadē in insulæ formā redegerūt quā antea esset cheronesus: Leucadē autē a Leucate uocabulo appellarūt. Est. n. albicanti colore petra in pelagus proiecta: atq; Cephallenia & Leucadi adiacens. Habet Apollinis Leucate fanum: uel (ut Alceonidi scriptori placuit) appellata est ab Icarii filio Leucadio. Eo in loco Sappho prima dicitur superbe ab excelso se deiecit petra stimulante cupidine: sicuti Menander retulit. Antiquiores uero scriptores non Sappho sed Cephalum prius saltasse tradunt Ptarolæ captum amoribus Degoneti filii: autor Strabo. Scribit etiā Plynius in ore ip̄so Ambracii sinus fuisse coloniam Augusti Actium cum templo Apollinis nobili ac ciuitate libera Nicopolitana. Egressos autem sinu Ambracio in Ionium excipit Leucadium litus. Promō

Mamerti
nū uinū
Messalæ
cognomē
Charyb
dis

Aetna
mons
Crateres

Aetnæ in
cēdii cau
sa

Petrus
bembo
Bernard
bembo

Leucadi
deus
Leucas

torium Leucates: dein sinus ac Leucadia ipsa peninsula quondam Neritos appellata.

In Quartam Elegiam Enarratio.

Bacchi fe-
stum

Hlla dies hæc est. Queritur Ouidius q̄ cum Bacchi festum celebretur: una cum cæteris poetis romæ esse non liceat: ut antea solebat: miraturq̄ illū sibi uni ex eius cultoribus non opem tu-
lisse. Demum illum studiiq̄ consortes poetæ precatur: ut a Cæsare reditum impetrent. Qua-
te celebrare poetæ. Bacchi festum celebrabatur. xv. calendas apriles: eius sacra Iulius Cæsar pri-

mus roma; transiit: ut est autor Seruius in enar-
ratione eius uersus. Daphnis & armenias curru
subiungere tigres Instituit: daphnis thyasos indu-
cere baccho. De huius dei sacris legito Ouidium
libro tertio fastorum. Innectunt tempora. Coro-
nantur ipsi poetæ: ut celebrent festum tuum. Ser-
tis odoratis. Sertis bene olentibus. Ad tua uina
Ad pocula quæ sumuntur in tuum honorem: aut
ad uina a te inuenta: hoc est inter bibendum. Dū
me mea fata sinebant. Dum non eram relegatus
ab Augusto. Erymanthidos ursæ. Ursæ arcadi-
cæ: ab Erymantho monte arcadiæ appellatæ. Iū-
cta crudis getis. Iuncta toruis & crudelibus getis.

Dominæ
fati

Siue casus. Siue quædam fortuna. Fuit nu-
bila. Fuit obscura & irata. Substinuisse. Susten-
tasse. An dominæ fati. Parcas dominas fati ap-
pellat: quoniam hæ tres sorores dicuntur fatis præ-
esse. Ouidius in met. Tu sola insuperabile fatum
Nata mouere putas itres licet ipsa sororum Tecta
trium: cernes illic molimine uasto Ex ære: & soli-
do rerum tabularia ferro: Quæ neq̄ concursum
cæli: neq̄ fulminis iram Nee metuunt ulla tuta
atq̄ æterna ruinas. Et Seneca in Oedipode: Fatis
agimur: credite fati. Non sollicitæ possunt curæ
mutari: rati stamina fusi. Quicquid patimur mor-

Prouiden-
tia
Fatum
Fato om-
nia fieri

talē genus. Quicquid facimus uenit ex alto Seruatq̄ sua decreta colus Lachesis dura reuoluta manu. Oia
sæpto tramite uadunt. Primusq̄ dies dedit extremam. Non illa deo uertisse licet Quæ nexa suis currunt
causis: Boetius quoq̄ de fato ita scribit: Omnium generatio rerum: cunctusq̄ mirabilium naturarum p-
gressus: & quicquid aliquo mouetur modo: causas: ordinem: formas ex diuinæ mentis stabilitate fortit.
Hæc in suæ simplicitatis arte composita multiplicem rebus gerendis modum statuit: qui modus cum ipsa
diuinæ intelligentiæ puritate conspicitur: Prouidentia nominatur. Quæ uero ad ea quæ mouet: atq̄ dis-
ponit refertur. Fatum a ueteribus appellatum est. De Fato multa Gellius libro sexto. Cicero in primo de di-
uinatione. Apuleius in libro de Mundo: & Eusebius Pamphili libro sexto. Fato autem omnia fieri crede-
bant: Stoici: ut in libro de Fato docet Cicero. Vnde & Iulius Firmicus in primo ita scribit. Si fatū nobis
uitæ iacuas pandit: finemq̄ uiuendi Fatalis legis necessitas statuit: quid est aliud quod non sit positum in
eius potestate? Fato constat actus etiam nostros uniuersos: studia: cupiditatesq̄ contineri. Et Manlius. Fa-
ta regunt orbem certa stant omnia lege. Nascentes morimur: finisq̄ ab origine pendet. Et Tranquillus scri-
bit Tiberium addictum mathematicæ: plenumq̄ persuasionis cuncta fato agi: quam opinionem hic eti-
am sequitur Ouidius. Sorores. Tres parca. Has Plato libro de re. p. x. scribit tres esse necessitatis filias:

Parcæ tres

Parcarū
officia

& æquali inuicem interuallo in throno sedere: uestibus albis: capite coronato: Lachesis scilicet: Clotho:
& Atropon: quæ ad Syrenem Harmoniam canant. Lachesis quidem præterita: Præsentia Clotho: Atro-
pon uero futura: & Clotho quidem cum matre simul intermissione quadam temporis dextra manu tan-
gentem fusi extimam circumferentiam uertere. Atropon uero sinistra iterum interiores similiter. Lachesis
deniq̄ uicissim utraq̄ manu utrinq̄ tangere. Illuc animas ergo quæ uenerint statim oportere ad Lache-
sin accedere: ubi ilico propheta aliquis primum singulis disponit in ordinem: postea quæ ex genibus La-
chesis sortes & uitarum exempla susceperit: aliquod sublime tribunal ascendens sic fatur. Necessitatis filia
ipsius uirginis Lachesis præconium hoc. O animæ diuinae circuitus alterius initium mortalis ac mortife-
ri generis non uos dæmon fortietur: sed uos dæmonem potius eligetis. Qui uero prior sortem ceperit:
prior eligat uitam: cui necessario inhærebit. Virtus autem inuiolabilis ac libera: quam pro ut honorabit
quis: aut negliget: ita plus aut minus ex ea deniq̄ possidebit. Eligentis quidem culpa est omnis. Deus au-
tem extra culpam: hæc fati sortes super omnes fundit: ex quibus quilibet eam rapit: quæ super ipsum ce-
ciderit: neq̄ licet cuiquam quotus ordine sit agnoscere: nisi quæ ceperit: tunc enim duntaxat quotus sit
sortitus intelligit: post hæc item exempla uitarum coram ipsis in pauimento disponit multo plura q̄ quæ
hic ad præsens apparent. Scribit etiam Lactantius libro diuinarum institutionum secundo Parcas in sin-

Hlla dies hæc est qua te celebrare poetæ
Si modo nō fallūt tēpora bacche solēt.

Festaq̄ odoratis innectunt tempora sertis:
Et dicunt laudes ad tua uina tuas.

Inter quos memini; dū me mea fata sinebāt:
Non inuisa tibi pars ego magna fui.

Quē nūc suppositū stellis erymanthidos ursæ
Iuncta tenet crudis sarmatis ora getis.

Quiq̄ prius mollem uacuāq̄ laboribus ægi
In studiis uitam pieridumq̄ choro.

Nūc pcul a patria geticis circūsonor armis:
Multa pri⁹ pelago multaq̄ passus humo.

Siue mihi casus: siue hoc dedit ira deorum:
Nubila nascenti seu mihi parca fuit.

Tu tamen e sacris me de cultoribus unum
Numine debueras sustinuisse tuo.

An dominæ fati qcquid cecinere sorores

gulis hominibus apparere. Omnia enim tribus temporibus contineri præterito: præsentis: & futuro. Præteriti est origo. Præsentis substantia. Futuri dissolutio. Incipimus enim quum nascimur: & sumus quum uiuimus: & desinimus quum interimus. Vnde non immerito poetæ tres parcas esse uoluerunt. Vnam quæ Clotho appellata uitam hanc ordiatur. Alteram quæ contextat: & Lachesis dicitur. Tertiam quæ rumpat ac finiat: & Atropos nominatur. Idem quoque ita refert Apuleius. Sed tria fata sunt. Numerus cum ratione temporis faciens si potestatem eorum ad eiusdem similitudinem temporis referas. Nam quod in fuso profectum est: præteriti temporis habet speciem. Et quæ torquetur in digitis momenti præsentis indicat spatia. Et quod nondum colorem tactum est: subactumque cura digitorum: id futuri & consequentis sæculi posteriora uidetur ostendere. Hæc illis conditio ex nominum eorundem proprietate contingit: ut sit Atropos præteriti temporis fatum. Lachesis a sine cognominata: quæ etiam illis quæ futura sunt finisum deus dederit. Clotho præsentis temporis habet curam: ut ipsis actionibus suadeat: ne cura solers rebus omnibus desit. Sub arbitrio dei. Sub dei uoluntate. Nam fata ne ab ipsis quidem diis

Omne sub arbitrio definit esse dei:
Ipse quoque æthereas meritis inuectus iarcas:
Quo non exiguo facta labore uia est.
Nec patria est habitata tibi sed ad usque niuofu
Strymona uenisti: marticolamque geten:
Persidaque & lato spatiantem flumine gagem:
Et quascunque bibit decolor indus aquas.

immutari posse existimabant: ut Senecæ uersibus superius docuimus. Vnde illud legimus. Fatum ipsum exuperat Iouem, & illud Fato stat iupiter ipse. Ipse quoque æthereas. Probat bacchi exemplo fata non esse sub dei arbitrio: siquidem ille post maximos labores cælum ascendit. Non patria. Thebas intellige.

Strymona, Strymon fluius est: qui in confinio Thraciæ & Macedoniæ ex Aemo decurrit: ibi per aestum maxime grues morantur. Vnde Maro eas Strymonias appellauit. Marticolamque geten. Thracia enim secundum idos omnium maxima: in qua getæ fuerunt: deos coluit: Martem: Liberum: Dianam: ac Mercurium ut scribit Herodotus. Persidaque, Persis (ut scribit Dionysius) tota altissimis uallatur montibus initium capiens a portis Caspiis: qua iter in austrum atque usque ad mare protenditur: quod ab ea Persicum est appellatum. De Perside regione plura diximus in primo de arte amandi. Et lato spatiantem flumine gangem, Ganges (ut scribit Strabo) Indiæ fluius est maximus omnium fluminum: qui in tribus continentibus memorantur: Post id Indum ponunt: Tertium Istrum: Quartum Nilum. Quidam minimam eius latitudinem, xxx. stadiorum dicunt: quidam trium: Megasthenes ad centum eum stadia dilatari existimat: minimam uero profunditatem, xx. passuum. Plutarchus scribit esse eius latitudinem duorum & triginta stadiorum: profunditatem uero passuum centum. Gangem quidam incertis fontibus ut Nilum: rigantemque uicina eodem modo. Alii in Scythicis montibus nasci dixerunt: influere in eum, xix. annes: autor Plinius. De eo Curtius ita scribit. Ganges omnium ab oriente fluius eximius a meridiana regione decurrit: & magnorum montium iuga recto alueo stringit. In eum obiectæ rupes inclinant ad orientem: accipitur rubro mari findens ripas: multasque arbores cum magna foli parte exorbet. Saxis quoque impeditus: quibus crebro reuerberatur: ubi mollius solum reperit: stagnat: insulasque molitur: ut non immerito Ouidius eum lato flumine spatari dixerit: De Gange & India plura Diodorus libro tertio: apud quem etiam legimus Indiam a Baccho deuictam: quod etiam ita ostendit Ouidius in met. Oriens tibi uictus, ad usque Decolor extremo qua cingitur India gange. Decolor indus, Indiæ populus niger & mali coloris. Sunt enim indi nigri. Apuleius. Nec miror quæ ganges apud indos unus omnium annis Maximus eois regnator aquis: in flumina centum Discurret: centum ualles illi: oraque centum: Oceanique fretis centeno iungitur anni: Nec quæ iisdem indis ibidem sitis ad nascentem diem: tamen in corpore color non estis est. Et Tibullus. Illi sint comites fusci: quos india torret Solis & admotis inficit ignis equis. Quod autem nigri alibi: alibi candidi homines nascantur. Zonas efficere Iulius Firmicus scribit. Quæcumque enim gens hominum illi adiacet zona: quæ sempiterna adustione ignis: licet sit sub eius zone partibus collocata: quæ est composita moderatione formata: & ad fingendos tamen colores hominum ignem sibi ex uicina societatis coniunctionibus imitatur: ut homines ad imitationem inustarum rerum atris semper forma coloris infuset: Quæ uero partes glacialibus adiacent zonis: quæ uiduata: ac desertæ solis ardoribus perpetuis pruinarum niuibibus opprimunt: gentes illas hominum: quas in uicino posita zona progenerat: nitido faciunt honore: splendidi candoris ornari: Sed & in his regionibus: quæ candidos homines procreant: & in illis rursus: quæ nigros ad uariandas hominum formas stellarum plurimum potestas operatur: & unicuique hominum licet coloris sit una substantia: diuersam tamen speciem deformationis assignat: Zonarum igitur est: quæ nigri: uel candidi sunt: Stellarum uero: quæ in illa unitate coloris dissimilium formarum uarietatibus incorporantur: Scribit etiam Dionysius: ad orientem sitam esse Indiæ regionem: quæ licet omnium sit extrema: est tamē omnium iucundissima & in ipsis oceani labris sita: quam sol quum primū incipit emergere: atque ab oceano caput extollere: primam esse ferunt: quæ illius radiis incendit: & propterea nigros homines: & crassos a natura procreare. Comas ferunt densissimas haud dissimiles hiacyntho. Quod autem Bacchus totum ferme orbem peragravit: circumducens secum exercitum non modo uirorum: sed etiam feminatum docet Diodorus libro tertio: sed plenius in quarto: & quinto.

Atropos
Lachesis

Clotho

Strymon

Persis

Ganges

Indi nigri

Cur alibi
nigri: alibi
candidi
homines nascuntur

Indiæ regio

Bacchus bis' genit' Bis genito bis cecinere tibi, Bis genitum appellat: quoniam primum ex uentre Semeles: deinde ex fe-
more Iouis in lucem uenit. Nam (ut scribit Diodorus) Semele ante partum fulmine icta Iouem tradunt
sumptum in femore infantem: ut clam Iunone esset: usq; ad pariendi tempus abscondisse: inq; Naxo in
sula natum filia Coronidi diediq; loci nymphis praeuuisse educandum. Fulminasse autem ante partum
Semelen: ut non ex mortali: sed ex duobus diis ortus e uestigio fieret immortalis. Vnde Ouidius in met,
eum iterum satum appellat solumq; bimatrē. Fabulam refert Diodorus in quinto: & Ouidius met. libro

Cur bac-
chus'bis
genitus tertio, Bis autez illum ex Ioue natum ideo fingūt
quoniam uites Deucalionis tempore una cum ca-
eteris arboribus diluuiō sint absumptae: deinde ite-
rum exortae: ueluti haec secunda extiterit dei apud
omnes procreatio: qua ex Iouis femore natū de-
nuo hunc deum scribunt: autor Diodorus. Me
quoq; Hoc dicit, Quemadmodum subiectus sui
sti fati o Bacche: ut orbem peragrare: sic illa mi-
hi hanc sortem dedere. Quem magna locutum
Capaneum designat: de quo abunde superi' dixi-
mus. Vatem. Me tuum poetam. Admonitis
nostris. In quibusdam exemplaribus magis emen-
date legitur Admonitis matris: ut ad Semelē Bac-
chi matrem referas: quae Iouis fulmine conflagra-
uit: quemadmodum poeta Augusti ictu prostra-
tus est. Sic altera degrauet ulmum uitis. Sic sit
uuæ copia maxima in tuis uitibus ulmum com-
plexis: quod Maritare appellant. Vnde & Ulmus
marita uitium dicitur. Commodissime autem Vi-
mus uitem patitur. De Maritanda autem uite le-
gito Columellā libro tertio. Sed in sexto copiosi'
idem exequit'. Altera uitis. Duæ enim uites ap-

Bibliothe-
ca pataui-
na

Son' bac-
charum i
sacris

Lycurgus
a baccho
uictus

plicitæ & religatæ uni ulmo innitebantur: quod docet Columella his uerbis. Circa uernum deinde Aeq-
noctium binæ uites quo celerius ulmum uestiant: pedem inter se distantes scrobibus reponendæ. Inueni-
tamen Patauii in ea conspicua & celeberrima bibliotheca: Quæ iuncta est ædi Diui Iohannis cognomen-
to uiridarii: horrendæ uetustatis Ouidium in quo non altera: sed altam scriptum est: ut ad ulmum refera-
tur. Mero incluso. Vino intus latenti: hoc autem dicit: quoniam Bacchus uini usum mortalibus tradi-
dit: ut est autor Diodorus. Sic tibi cum bacchis. Tradunt Bacchum in exercitu mulierum copiam cir-
cūduxisse armatā hastis pampinis inuolutis. Silenum quoq; pædagogum ac nutritorem: qui ei plurimū
ad uirtutē & gloriam resq; bellicas profuit. Satyrosq; etiam quoz opera in saltationibus ac tragædiis ob-
lectabatur: eorum enim risu ac ioco uitam omnem fœlicē traducebat. De Satyris diximus abunde in enar-
rationibus in Ouidium de arte amandi. Attonito non taceare sono. Et sacrificiis celebreris: in quibus
hominum clamore & strepitu cymbaloz ac tympanoz omnia resonabant: quā rem designat Ouidi' his
uerbis. Tu biugum pictis insignia frænis Colla premis lyncum: bacche satyriq; sequuntur. Quiq; senex
ferula titubantes ebrius artus sustinet: & pando nō fortiter hæret asello. Quacunq; ingrederis clamor iu-
uenilis & una Fœminæ uoces impulsaq; tympana palmis Concauaq; æra sonant: longozq; foramine bu-
xus. Attonito sono. Sono bacchantum & furentum in tuis sacris: sic in primo de arte amandi. Sonue-
runt cymbala toto Littore: & attonita tympana pulsa manu. De clamore baccharum ita etiam scribit Dio-
nysius. Extant & aliæ non longe ab his insulae sitæ cultrices q̄ maxime Bacchi: in quibus Ammitarū mu-
lierum olim clarissimorum uiroz coronatæ hedera: pendētibzq; corymbis intra se quasi commotæ fu-
rore quodam concitantur: atq; cum ingenti clamore elato Bacchum uociferantes noctu ipsi deo sacra ex-
ritu perficiunt: haud enim sic in ripis Thraici Absynthi Bistorides consuetitium Bacchum proclamant
Neq; sic indi pueri apud Gangem tripudiant stridentes sonoro cantu: quæadmodū ibi mulieres illæ Bac-
chū celebrantes obstrepūt deo: ac saltantes uota persoluunt: alibi plura diximus. Ossa bipenniferi. Insi-
ngnes inter eos in quos aīaduertit Bacchus ferūt gracū Penthea: cuius fabulā hēs apud Ouidiū in met. Ni-
nū indoz regē: Lycurgū thracē. Tradunt. n. Bacchū ex Asia in Europā cū exercitu transituz: cū Lycurgo
thracū: qui sunt ad hellepontū rege societate conisse. Quz fœminas primū in thraces uelut amicos tradu-
xisset: uicisse Lycurgū nocte milites suos Bacchū aggredi: ipsūq; & pellices oēs obrūcari: his per quendā
accolā Tharopē noīe cognitis territus Bacchus: quū nondū transfretassent milites amicoz p̄sidio occulte
ad exercitū trāsiit. Lycurgus pellices aggressus oēs interemit. At Bacchus exercitu traducto Thracē pugna
superatū captūq; priuauit oculis domesticis eius cruce affixis. Tharopi uero beneficii memor thracū im-
periū cōcessit: ac ritū orgia celebrandi tradidit. Ouidius uero scribit Lycurgū thracū regem fuisse: qui Bac-
chum deum esse negabat: ob quod dum conaretur securi uites incidere: crura sibi amputauit. Vnde bipen-
nifer appellatur. Ouidius in met. Penthea tu uenerande bipenniferumq; lycurgum Sacrilegos maestas.

Scilicet hanc legem nentes fatalia parca
Stamina bis genito bis cecinere tibi.
Me quoq; si fas est exemplis ire deorum:
Ferre fors uitæ difficilisque premit.
Illo nec melius cecidi: quem magna locutum
Reppulit a thebis iuppiter igne suo.
Ut tamen audisti percussum fulmine uatem:
Admonitis matris condoluisse potes.
Et potes aspiciens circū tua sacra poetas
Nescio quis nostri dicere cultor abest.
Per bone liber opē: sic altera degrauet ulmū
Vitis: & incluso plena sit uua mero.
Sic tibi cū bacchis satyrorū grata iuuentus
Adsit & attonito non taceare sono.
Ossa bipenniferi sic sint male p̄ssa lycurgi:

Impia nec pœna pentheos umbra uacet.
 Sic micet æternū: uicinaq; sydera uincat
 Coniugis in cælo clara corona tuæ.
 Huc ades; & casus releuēs pulcherrime nros
 Vnum de numero sis memor esse tuo.
 Sunt diis inter se commercia; flectere tenta
 Cæsareum numen numine bacche tuo.
 Vos quoq; consortes studiū pia turba poetæ:
 Hæc eadem sumpto quisq; rogare mero.
 Atq; aliquis uestrum nasonis nomine dicto
 Apponat lachrymis pocula mixta suis.
 Admonitusq; mei cum circumspexerit omnes
 Dicat ubi ē nostri pars modo naso chori.
 Idq; ita: si uestrum merui candore fauorem;
 Nullaq; iudicio littera læsa meo est.
 Si ueterū digne ueneror conscripta uirorum
 Proxima nō illis esse minora reor.
 Sic igitur dextro faciatis apolline carmen.
 Quod licet inter uos nomen habete meū.
 Ittore ab euxino nasonis epistola ueni
 Lassaq; facta mari lassaq; facta uia.
 Qui mihi flens dixit tu cui licet aspice romā
 Heu quanto melior sors tua sorte mea ē.
 Flēs quoq; me scripsit: nec q̄ signabar ad os ē
 Ante sed ad madidas gēma relata genas.
 Tristitiæ causam si quis cognoscere quærit:
 Ostendi solem postulat ille sibi.
 Nec frondes siluis; nec aperto gramina cāpo
 Mollia; nec pleno flumine cernit aquas.
 Quid priam? doleat mirabit̄ hector̄ raptō?
 Quidue philoctetes ic̄t? ab angue gēat?
 Dii facerent utinam talis status esset ī illo:
 Ut nō tristitiæ causa dolenda foret.
 Fert tamē ut debet; casus patienter amarus:
 More nec idomiti fræna recusat equi.
 Nec fore perpetuā sperat sibi numinis irā;
 Consciū in culpa non scelus esse sua.
 Sæpe refert sit quanta dei clementia; cuius
 Se quoq; in exemplis annumerare solet.
 Nam qd̄ opes teneat patrias qd̄ nomina ciuis
 Deniq; quod uiuat munus habere dei.
 Te tamē o (si quid credis mihi) charior illi
 Omnibus; in toto pectore semper habet.
 Teq; menœtiaden; te qui comitatus orestem.
 Te uocat ægiden; euryalumq; suum.
 Nec patriā magis ille suam desiderat; & quæ
 Plurima cū patriā sentit abesse sibi.

Umbra pentheos, Penthei anima. Clara corona, Ariadnē a Theseo in Naxo insula destitutā Bacchus uxorem duxit: & ut sydere clara foret: liber sumptam coronam in cœlum iecit dicere Ouidio, Sumptam de fronte coronā Immisit cœlo: te nues uolat illa per auras. Dumq; uolat: gemmæ nitidos uertuntur in ignes Constituntq; loco specie remanente coronæ. Qui medius nixiq; genu ē anguemq; tenentis: Fabulā etiam refert Ouidius in primo de arte amandi ubi nos quoq; plura diximus: De Corona uero Ariadnæ legito Higiniū: qui rem multis uerbis prosequit̄. Esse unū de tuo numero. Me unum esse de tuis poetis. Candore, Mea integritate. Nullaq; iudicio. Si nullius uestrum carmen notauī unq; aut si in quēquam uestrum mordacem uersum nunq; distinxī. Proxima non illis. Si arbitror proxima uestra carmina antiquis non esse inferiora. Proxima autem aut uicina: aut nuper a uobis edita. Dextro apolline. Propitio Apolline. Nomen habete meum. Solo nomine sum uobiscum: quandoq; dem corpore non possum propter Augustum.

Corona
ariadnæ

In Quintam Elegiam Enarratio.

Ittore ab euxino, Epistolā ab Euxino littore romā uenisse: corāq; laudatē amici fidem inducit Ouidiū. Eum postremo precatur: ut se constanter tueatur. Epistola nasonis. Ego Ouidii epistola. Qui flēs. Qui Ouidius plorans. Cui licet. Cui epistolæ fas est non enim es exul ut ego sum. Ostendi solem. Quasi dicat cæcus est: si tristitiæ causam nō uidet. Mirabitur. Afficietur admiratiōe: qui Priamū Hectoris mortem lugentem uidet: & eius luctus causam quærit: Quibus uerbis designat non aliter hunc facere: q̄ eum: qui tristitiæ suæ causam uidet: & quærit. Ictus ab angue. Vel sagitta ueneno hydræ illita percussus: uel re uera a serpente iclus ut diximus supra. In illo. In Ouidio. Numinis. Augusti. Sæpe refert. Sæpe narrat Ouidius. Solet se annumerare. Solet se unum ex his profiteri: in quos clemens fuit Augustus. Munus habere dei. Subaudi refert se habere. Te tamen. Ordo est. Tamen o amice charior illi nasoni omnibus amicis: si quid credis mihi: Ouidius semper habet te in pectore. Menœtiaden. Amicissimum, ut Patroclus Menœtii filius Achilli fuit. Te qui comitatus orestem. Te etiam eo amore prosequit̄: quo Pylades Orestem. Aegiden. The seu pirithoi amicum Aegei filium. Euryalumq; suum. Nisi & Euryali amor notus est carmine Vergiliano. Et quæ plurima. Vxorē; fortunas: & alia id genus.

Hymetus
Mel hy-
meriū seu
atticum
Mella p-
stātissima
Mellis
usus

Attica apes. Hymetus mons est atticæ regionis: qui floribus semp uestitur. Hic (ut Strabo scribit) mel gignit optimum: quod cuncta bonitate superat. Scribit etiam Plynus Mellis attici in toto orbe summā laudem existimari: Sane Mel atticum seu Hymetium: Siculum: uel Hyblæum: & Calymnium a scriptoribus maxime celebratur: Mellis autem usum Aristeo ascribit Diodorus. Illud tempus. Quo una uiximus. Contagia. Confectionem. Subitæ cladis. Sabiti exilii. Ictæ domus. Domus Ouidii Augusti ira percussæ. Sensit tamen omnia. Tamen omnes amicos cognouit. Se. Ipso Ouidio. Quæ Subaudi opem. Foret solandus. Quia nō minus ipso Ouidio doluisti. Siue diem uideat. Siue uiuat. Nec sinet ille tuos. Nec permittet te frustra apud illum collocasse beneficium. Ille enī littus arat: qui operam perdit: & frustra laborat: Ouidius in epistolis. Non profecturis littora boues aras. Ipsa rogo. Ipsa epistola peto.

In Sextam Elegiam Enarratio.

Annuus assuetum. Seipsum hortatur ad celebrandum uxoris natalem: pro qua bene precatur: diemq; laudat: quæ eam elegantissimis moribus in lucem protulit. Et quis digna esset foeliciori fortuna: eam tamē hortatur: ut oīa æquo animo ferat: siquidē eius uirtus: non nisi in aduersis perspici poterat. Demum deos precatur: ut si nolit sibi parcere: saltem uxori innocenti ignoscant. Laertius heros. Vlysses Laertii filius. Diem coniugis. Natalem uxoris Penelopes. Lingua fauens. Lingua mea bonis uerbis intenta: quid autem sit linguis fauere diximus supra. Bona uerba. Verba læta: & bene precantia: quibus antiqui die natalitio utebantur. Tibullus. Dicamus bona uerba uenit natalis ad aras. Quisquis ades lingua uir: mulierq; faue. Semel. Meo tm̄ natali. Ordo est. Et uestis alba decolor meis fatis: quæ semel sumitur mihi toto anno sumatur. Decolor. Cōtrarii: & quasi mali coloris: de ueste autem natalitia dictum est. Aræq; gramineo. Genio natalem celebrantes aram erigebant: quam floreis sertis ornabant. Tibullus Ipse suos adsit genius uisurus honores. Cui deco- rent sanctas florea ferta comas. Fœminæ uero Iunoni sacrificabant. Tibullus: Natalis iuno sanctos cape turis honores Quos tibi dat tenera docta puella manu. Da mihi tura puer. Tura aliiq; etiam odores eodem die urebantur. Tibullus. Vrantur pia tura focis: urantur odores: Quos tener e terra diuite mittit arabs: Et alibi. Mane geni cape tura libens: uotisq; faueto.

Bona uer-
ba

Genii ara
in natali,

Fœminæ
iunoni sa-
crificabāt
in natali

Qua uultus oculosq; tuos o dulcior illo
Melle quod in cæris attica ponit apes.
Sæpe et mœres tempus reminiscitur illud:
Quod nō præuentū morte fuisse dolet.
Cumq; alii fugerent subitæ cōtagia cladis
Nec uellēt ictæ limen adire domus.
Te sibi cū paucis meminim mansisse fidelem:
Si paucos aliquis tresue duosue uocat.
Quauis attonitus sensit tamen omnia, nec te
Se minus aduersis indoluisse suis.
Verba solet uultūq; tuū gemitūq; referre:
Et te flente suos demaduisse sinus.
Qua sibi præstiteris: qua consolatus amicū
Sis: ope solandus cum simul ipse fores.
Pro quibus affirmat fore se memorēq; piūq;
Siue diē uideat siue tegatur humo.
Per caput ipse suū solitus iurare tuūq;
Quod scio non illi uilius esse suo.
Plena tot & tantis referetur gratia factis
Nec sinet ille tuos littus arare boues.
Fac modo cōstanter pfugū tueare: quod ille
Qui bene te nouit non rogat ipse rogo.
Nnuus assuetū domiæ natalis honorē
Exigit: ite manus ad pia sacra mea.
Sic quondā festū laertius egerat heros
Forfan in extremo coniugis orbe diem.
Lingua fauens adsit nostrorū, oblita laborū:
Quæ puto dedidit iā bona uerba loqui.
Quæq; semel toto uestis mihi sumitur anno
Sumat' fatis decolor alba meis.
Aræq; gramineo uiridis de cespite fiat:
Et uelet tepidos nexa corona focos.
Da mihi tura puer pigues facientia flāmas:
Quodq; pio fufum stridat igne merū.
Optime natalis: quis procul ablutus opto
Cādīdus huc uenias dissimilisq; meo.
Si qd & istabat domiæ miserabile uulnus:
Sit perfuncta meis tēpus in omne malis.
Quæq; graui nuper plusq; quassata pcella ē:
Quod superest iutū per mare nauis eat.
Illa domo nataq; sua patriaq; fruatur;

Quatenus. Quousq. Quatenus enim per e aduerbium est temporis uel loci: per i uero coniunctio cau-
 falis: ut docet Caper. In charo coniuge. In me charo marito. Cætera pars uitæ. Reliquis uitæ meæ uxo-
 ris cursus. Tristi nubē. Tristi infortunio. Adiicerem & nostros. Precarer inquit ut annis eius nostri
 quoq. accederent. Sed me contagia fati. Sed uereor ne fata mea infœlicia annorum uxoris fœlicitatem
 corrumpant. Quos agit ipsa. Annos ipsius uxoris. Sensus. Intelligentia. Fumus enim uidetur quasi
 futura prænoscerē. Inest nebulis. Est fumo. Exigit. Emittit. Consilium meum. Meam deliberationē:

Quatenus
 Quatinus

Erepta hæc unī sit satis esse mihi.
 Quatenus & nō est i caro coniuge fœlix
 Pars uitæ tristī cætera nube uacet.
 Viuat: ametq. uirū: quoniā sic cogit' absens:
 Cōsumatq. annos sed diuturna suos.
 Adiicerē & nostros sed ne cōtagia fati
 Corrūpant timeo quos agit ipsa mei.
 Nil hominī certū est: fieri quis posse putaret:
 Vt facerē in mediis hæc ego sacra getis?
 Aspice: ut aura tamen fumos e ture coortos
 In partes italas & loca dextra ferat.
 Sensus inest igit' nebulis quas exigit ignis
 Consilium fugiunt cætera pene meum.
 Consiliū commune sacrū cum fiat in ara
 Fratribus alterna qui periere manu.
 Ipsa sibi discors tanq. mādetur ab illis
 Scindit' in partes atra fauilla duas.
 Hoc (memini) quōdā fieri nō posse loquebar.
 Et me battiades iudice falsus erat.
 Oīa nunc credo cū tu nō stultus ab alto
 Terga uapor' dederis: aufoniamq. petas.
 Hæc igitur lux est quæ si nō orta fuisset:
 Nulla fuit misero festa uidenda mihi.
 Edidit hæc mores illis heroibus æquos
 Quis erat eurytion icariusq. pater.
 Nata pudicitia est secū probitasq. fidesq.
 At nō sunt ista gaudia nata die.
 Sed labor: & curæ: fortunaq. moribus ipar:
 Iustaq. de uiduo pene querela toro.
 Scilicet aduersis probitas exercita rebus
 Tristi materiam tēpore laudis habet.
 Si nihil ifesti durus uidisset ulysses:
 Penelope fœlix: sed sine laude foret.
 Victō echionias si uir penetrasset in arces:
 Forsitan euadnen uix sua nosset humus.
 Cū peliæ genitæ tot sint: cur cognita nobis

Neptūi ex Tyro nympha filia Salmonē regis Salamie ut scribit Homerus i Odyssæa: Refert. n. hæc cōsue-
 uisse circa ripas Eniphei fluminis delectari: Eā Neptun' sumpta Eniphei forma uirginē cepit. & cū ea con-
 cubuit: gēuitq. Peliā & Neleū: cuius rei meminit et Diodor': apud quē cōpio Peliæ filias tres fuisse: q. rū
 priorē Alcestē nuptui dedit Iasō post iterfectū Peliā Admeto Thessalo. Amphinomē Arobremōi Leōtei
 fii: Euadnē uero ceno Cephali tūc phocæoz regis. Cur cognita nobis? In aliis exēplarib' et ita legiē. Cur
 nobilis una ē? Alcestē aut' intelligit: de qua plura diximus i enarrationibus nris i Ouidiū de arte amandi.

quia non portendunt mihi fœlicitatem ut crede-
 bam. Cætera. Reliqua signa. Consilium cō-
 mune. Consilium huius sacri est mihi cum uxore
 commune. In ara. In rogo. Hoc autem exemplo
 ostendit sensum esse igni in his sacris. Fratri-
 bus Eecli & Polynici: quorum bella nota sunt
 Diodori & Papinii monumentis: mutuis enim
 idibus cecidere. Ipsa sibi discors. Quam Polyni
 cis cadauer inpositus fuisset Eteoclis rogo subi-
 to flamma discessit: dicente Papinio libro thebai-
 dos duodecimo. Ecce iterum fratris primos ut cō-
 tigit artus Ignis edax: tremuere rogi: & nouus ad
 uena busti Pellitur: exundant diuiso uertice flam-
 mæ Alternosq. apices abrupta luce corruscant. Et
 Lucanus. Vestali raptus ab ara Ignis: & ostendens
 confectas flamma latinas Scinditur in partes: gē-
 minoq. cacumine surgit Thebāos imitata rogos.

Flāma di-
 uisa in
 eteoclis
 rogo

Tanq. mandetur. Tanq. flammæ iniungat: ut
 ita separetur Battades. Callimachus poeta. Ab
 alto. Ab aere: legitur etiā ab arcto. Terga dede-
 ris. Fugeris Italiā uersus ubi erat potæ uxor: nec
 illic ubi ipse erat permanferis: aut ei boni aliquid
 portēderis. Hæc lux. Hic dies natalitius. Hæc.
 Scilicet dies. Nulla festa. Nulla dies festa. Fuit
 uidenda. Quia si hoc die nō nata fuisset uxor: il-
 lū non celebrarē. Illis heroib'. Illis claris & illu-
 stribus fœminis: quas ipse poeta heroidas appel-
 lat. Quis erat eurytion. Ita qdem in omnibus
 legitur exemplaribus. Emendate autem non Eury-
 tion: sed Eetion scribēdum affirmo: ut ad Andro-
 machen Hectoris referatur: quæ Eetionis filia fu-
 it: ut meminit Strabo libro. xiii. Tenuit autē Ee-
 tion Tenedon dicēte Ouidio libro quarto fastoz
 Et tenedō ueteres eetionis opes: q. autem Andro-
 mache castissima fuerit: docet Ouidius in ultima
 huius libri elegia quā inquit. Cernis ut admeti can-
 tetur & hec toris uxor. Icarusq. pater. Icarus
 pater fuit Penelopes. Nata pudicitia est secum
 Diem laudat: ut uxoris laudes aggerando: osten-
 dat sola gaudia ei defuisse. Pene iusta. Quasi
 æqua: nam quasi iuste queritur: q. mea causa ui-
 dua sit. Exercita. Probata. Hic aut' refellit ea oīa
 quæ infœlicitatis loco annumerauerat. Victō
 echionias. Capaneum designat de quo diximus.

Eetion pa-
 ter andro-
 maches

In arces echionias. In arces thebanas: Echion. n.
 fuit. unus ex fociis Cadmi: q. cū eo thebas cōdidit

Echion

Euadnē. Vxorē Capaneī: cuius mors nota est.

Quam peliæ genitæ tot sint. Pelias filius fuit

Peliæ pa-
 rentes

Neleus
 Peliæ fi-
 liæ tres

Misero uiro. Infoelici marito Admeto. Alter. Quā Prothesilaus: cuius mortē alibi diximus. Laodomia. Ordo ē: nihil erit cur Laodomia referat. i. narret in mariti amplexu piisse. Impleret uenti, Hoc est si res mea secūda essent: Est autē a nauigātibus sumpta trāllatio. Sed illi parcite. Sed uxori ignoscite. In Septimam Elegiam Enarratio.

V quoq; nostros. Querit se ab amico destitui: hortaturq; illū: ut constanter in amicitia p̄sistat: quam primo coluerat. Sarcina sum, Sum inq; tibi oneri & molestiā. Palinure. Amice si milis palinuro: qui amicū deseris: ut ille nauem in medio cursu destituit ut docet

Maro. Neue fides sit minor tua arte: Id est non min⁹ sit officiū: q̄ fides erga me tua. Debēs. n. mihi & artē: & fidē pariter p̄stare: ut optimus nauis gubernator: per artē autē officiū amici intelligit: Querit ergo fide sola sibi ab amico seruata: officium deesse: quum utraq; rem amicus ab amico expectare debeat. Quā semel excepit. Quam semel p̄standā suscepit. Sunt q; legant accepit: superior lectio magis placet. Nūq; nō. i. sēp. Podalirius. Aesculapius filios reliquit Machaonē: & Podalirium: qui arti paternae dediti: quum ad troiam cū Agamemnone nauigassent: plurimū grācis in eo bello curandis summo studio uulneribus opitulati sunt magnam ob id gloriam adepti. Meritis quoq; immunitas rerū omniū post bellū est concessa. Turpi⁹ eiicitur. Probat non subeundū on⁹ fuisse amicitiae: si illud depositur⁹ erat: idq; hospitibus exēplo: cui turpius eē dicit illū semel acceptum domo eiicere: q̄ si omnino nunq; accepisset. Ara. Praesidium. Tuū iudicium. Tuam opinionem quam de me habebas. Nra crimina. Nostrae criminationes. Quod cupio. Quā rem opto ut spiritus e membris exeat. Stringantur. Vulnerent: feriantur. Nostrō delicto. Nostra maledictia.

Et uidear. Et q̄ appaream. Merito. Iuste: si te laesero. Vilior. Quam solebā: uel q̄ nunc. Ut mea sit longis. Ut sim tibi iratus propter malorū meorum longitudinem. Motam. Mentem esse agitatam. Agamemnone natum. Orestē. Ille. Pylades. Hoc est cum miseris. Hoc dicit. Beati cū miseris hoc habent solum cōmune: q; utrisq; obsequiū p̄stari solet: quasi dicat mihi misero obsequi debes: quādoquidem obsequimur ita miseris: ut etiam beatis: quam rem tamē aperte inuēit inferius eo uersu. Si mihi non parcis: & reliqua

Ambobus. Et beatis & miseris. Ceditur & cæcis. Solemus etiam obsequi & cedere cæcis trāseuntibus. Et quos praetexta. Tertium gen⁹ hominum designat: quibus etiam obsequimur: hoc est magistratus & consules: quos designat per praetextam & uirgarum fascēs: qui a lictoribus praerebantur. Illud notandum Valerium publicolam (autore Dionysio) abstulisse a fascibus securēs: cōstituisseq; futuris post se consulibus consuetudinē ut quum extra urbem essent: uterentur securibus: in tus uero tantum fascibus ornarentur. Imperiosa. Plena imperii: uel ostentatrix imperii.

Machaon
Podaliri⁹

Cōsules ī
urbe fasci
bus: extra
securibus
utebantur

Nempe fuit misero nupta quod una uiro:
Effice ut iliacas tangat prior alter harenas:

Laodomia nihil cur referatur erit.

Et tua (quod malles) pietas ignota fuisset:

Implerent uenti si mea uela sui.

Dii tamen & caesar diis accessure: sed olim

Aequarint pylios cum tua fata dies.

Non mihi: qui poenā fateor meruisse: sed illi

Parcite: quæ nullo digna dolore dolet.

V quoque nra; quondā fiducia rerū:

Qui mihi cōfugiū: q; mihi port⁹ eras.

Tu quoq; suscepti curā dimittis amici:

Officiūq; piū tam cito ponis onus.

Sarcina sum fateor: quam si tu tpe duro

Depositurus eras: non subeunda fuit.

Fluctibus in mediis nauem palinure relinqs:

Ne fuge: neue tua sit minor arte fides.

Nunquid achilleos inter fera praelia fidi

Deseruit leuitas automedontis equos?

Quā semel excepit nunquā podalirius a gro

Promissam medicæ non tulit artis opem.

Turpius eiicitur: quam non admittit hospes

Quæ patuit dextra firma sit ara mea.

Nil nisi me solū primo tutatus es: at nunc

Me pariter serua iudiciūq; tuum.

Si mō non aliqua est ī me noua culpa: tuāq;

Mutarunt subito crimina nostra fidem.

Spiri⁹ hic scythica quē nō bñ ducim⁹ aura

Quod cupio mēbris exeat ante meis.

Quā tua delicto stringant pectora nostro.

Et uidear merito uilior esse tibi.

Non adeo toti fatis urgemur iniquis:

Ut mea sit lōgis mēs quoq; mota malis.

Finge tñ motā: quotiēs agamemnone natū

Dixisse in piladen uerba proterua putas?

Nec procul a uero ē: qd uel pulsarit amicū:

Mansit ī officiis non minus ille suis.

Hoc ē cū miseris solū cōmune beatis:

Ambobus tribui quod solet obsequium:

Ceditur & cæcis: & quos praetexta uerendos

Virgaque cum uerbis imperiosa facit.

Si mihi non parcis: fortunæ parcere debes:
 Non habet in nobis ullius ira locum.
 Elige nostrorū minimum de parte laborum:
 Isto quod quereris grandius illud erit.
 Quam multæ madida celat arundine fossæ
 Florida quæ multas hybla tuetur apes.
 Quæ multæ gracili terrena sub horrea ferre
 Limite formicæ grana reperta solent.
 Tam me circumstat densorum turba malorū:
 Crede mihi: uero est nostra querela miōr.
 His qui contentus non est in littus harenas:
 In segetem spicas: in mare fundat aquas.
 Intempestiuos igitur cōpescere furores:
 Vela neq; in medio deferre nostra mari.
 Vā legis ex illa tibi uenit epistola terra:
 Latus ubi æquoreis isther aditur aq̄s.
 Si tibi cōtigit cum dulci uita salute:
 Candida fortunæ pars manet una meæ.
 Scilicet ut semp quid agā charissime quæris:
 Quamuis hoc uel me scire tacente potes.
 Sū miser: hæc breuis ē nōq; summa laborū:
 Quisq; & offenso cæsare uiuet: erit.
 Turba tomitanæ quæ sit regionis: & inter
 Quos habitem mores discere cura tibi ē.
 Mixta sit hæc quamuis iter græcosq; getasq;
 A male pacatis plus trahit ora getis.
 Sarmaticæ maior geticæq; frequentia gentis
 Per medias in equis itq; reditq; uitas.
 In quibus est nemo: q non choriton & arcūm:
 Telaq; uipereo lurida felle gerat.
 Vox fera: trux uultus: uerissima mortis iago:
 Non coma: nō ulla barba resecta manu.
 Dextera nō segnis fixo dare uulnera cultro:
 Quæ uinctum lateri barbarus omnis hēt.
 Viuit in his igitur tenerorū lusor amorum.
 Hos uidet: hos uates audit amice tuus.
 Atq; utinam uiuat: & nō moriatur in illis:
 Absit ab inuisis hæc tamē umbra locis.
 Carmina qd pleno saltari nostra teatro:
 Versibus & plaudī scribis amice meis.
 Nil eqdem feci (tu scis hoc ipse) theatris.
 Musa nec in plausus ambiciosa mea est.
 Non tamē ingratū est quodcūq; obliuia nri
 Impedit & pfugī nomen in urbe refert.
 Quamuis interdū quæ me lassisse recordor
 Carmina deuoueo: pieridesq; meas.
 Cū bene deuouī nequeo tamē esse sine illis:

Si mihi non parcis. Si te mei tanq̄ amici non
 miseret. Fortunæ parcere debes. Debes misere
 ri fortunæ meæ infelicis. Nō habet in nobis.
 Solet enim usu uenire: ut quos iniuriæ inuisos fa
 ciunt: gratiosos miseræ reddāt ut est apud Valeri
 um. Isto quod quereris. Isto malo quod mihi
 obiciis. Illud, Scilicet minimū de parte nostro
 rū laborum. Hybla florida, Hybla urbs fuit Si
 cilix, quam (ut Strabo scribit) Dorientes cōdide
 re: ea urbs etiā Megara appellata fuit, Hyblam ab
 Hyblone rege Siculo: qui eā icoluit nominatam
 docet Thucydides libro sexto: eius ager floribus
 abūdabat, Martialis, Florida p uarios ut spargit
 hybla colores. Quam breue sicaniæ uer populant
 apes: ibi autem erat optimi mellis copia: Silius
 libro, xiiii. Tum quæ nectareis uocat ad certamē
 hymeton Audax hybla fauis, Et maro in bucolic
 is Apes hyblæas appellauit. Gracili limite,
 Augusto calle. Est minor uero, Minor est ipsa
 ueritate. His, Scilicet excusationibus: quas ad
 duxi. In littus harenas, Qui me plura mala pos
 se existimat: aut uellet habere: his quæ patior: ille
 maximo cumulo malorū meorum: maiore etiā
 addit: & cupit quasi impossibilia. Intempesti
 uos furores, Iram immaturam, Igitur, Quan
 do premor tot malis,

Hybla
MegaraMel hy
blæumApes hy
blææ

In Octauam Elegiam Enarratio.

Vam legis, Amico quæretī quid age
 ret in Scythia respondet breuiter Qui
 dius se miserū esse: Postmodū Tomi
 tanæ regionis icolag; mores describit:
 Deinde dicit studiis poeticis animum detineri: ac
 pasci: & se carminibus mala sua obliuisci. La
 tus Ister, Spatiosus ille fluuius: de quo superius
 abūde diximus. Vita cum dulci salute, Vita cū
 ipsa incolumitate: hoc est si uiuis: & uales. Cā
 dida, Foelix: p̄spera. Ut semper, Subaudi quæ
 ris. Erit, Scilicet miser. Inter græcosq; Græ
 corū, n. colonia fuit Tomus: ut diximus supra.
 Plus trahit, Similior est getis: q̄ græcis. Sar
 maticæ maior, Rationē assignat eius rei quaz di
 xit: eam scilicet regionem habere plus barbariē: q̄
 græcitatē. Choryton, Chorytos (ut docet La
 ctantius grāmaticus) Theca arcus folius dicitur:

Chorytos

sicut Pharetra sagittarū. Hic uero Choryton pro
 pharetra posuit: ut etiā Silius eo uersu, Choryti
 fratq; ex humeris: calamiq; paterni Pendebāt, Et
 Statius Cœlestib; iplet Chorytō telis. Felle ui
 peo, Felle serpētis, Eo, n. sagittas inficiūt getæ: ut
 docuimus. Lurida tela, Tela supramodū palli
 da fellis aspgine: Vergili; Lurida terribiles miscēt
 aconita nouerca, Vincū lateri, Alligatū lateri,
 Pleno teatro, Magna hoīum frequētia: q̄ reci
 tationi meorū carminū interfunt i teatro, Nil
 feci theatris, Nulla mihi re i teatro aurā parauī:
 uel nullo carmine theatrū lassī: quemadmodū Au
 gustū p̄ceptis amatoris, In plausus, Ut recitatio
 ni meorum carminum plaudatur: quod fieri sole
 bat: quoniam opus recitatū placuisset. In ora refert
 Legitur etiam in urbe.

Fluctibus euboicis, Vndis maris ægei: quod
Euboia insulâ alluit. Capharea aqua. Aqua
eiusdem maris ægei: quasi dicat: audet iterum na
uigare per illud mare: in quo semel naufragium
fecit. Est autem Caphareus mons Euboicæ insu
læ ad hellespontum uersus. Vergilius. Et euboi
cæ cautes: ultorq; caphareus. Siue homines.
Subaudi spectro. Quãq; lupi. Scilicet habeant.
Pellibus. Rhenonibus: & brachis. Qui for
te latine. Qui possit esse interpres inter latinum: &
Tomitanum. Fiat tuta. Conseruetur incorru
pta: melius tamẽ legitur nõ tuta: sed muta in alio
codice. Vox mea. Mea uerba. Sono patrio.
Latino sermone. Desueta uerba. Verba iamdiu
a me intermissa. Sic animum tempusq; traho.
Eo modo animus quiescit: & fallitur: & tempus
ita producitur. Reduco. Remoueo.

In Nonam Elegiam Enarratio.

Non adeo cecidi. Inimicum sibi insul
tantem monet: ut memor fortunæ ua
rietatis minime letetur eius exilio: &
ruina: quandoquidem possit accidere
ut in patriam redeat: illumq; uideat grauiore ali
qua causa fugatũ. Cecidi. Prostratus sum. In
ferius. Vilius: & magis abiectum. In orbe du
bio. In orbe ubi omnia incerta sunt. Fortunæ
numen. Fortuna enim non modo cæca existima
ta fuit: sed etiam uaga: inconstãs: incerta: & uaria.

Rhânusia
Nemesis

Ultrix rhamnusia. Rhamnusia: quã græci Ne
mesin uocant dea ab antiquis indignationis cre
debatur. Indignabatur enim cõtra superbos & ela
tos: ut in quada; nostra Apologia autoritate Ply
nii & Strabonis docuimus. Et nunquam dixi.
Quasi dicat nunq; malo alieno gauisus fui.

Vulneribusq; meis tela cruenta sequor.
Quãq; mō euboicis lacerata ē fluctibus: au
Graia capharea currere puppis aq;. (det
Nō tamen ut lauder uigilo. curamq; futuri
Nomínis: utilius quod latuisset: ago.
Detineo itudiis animum: falloq; labores:
Experior curis & dare uerba meis.
Quid potius faciã desertis solus in oris?
Quamue malis aliã quærere coner opẽ?
Siue locũ spectro: locus est inamabilis: & quo
Esse nihil toto tristius orbe potest.
Siue hoies: uix sũt hoies hoc nomine digni:
Quamq; lupi sæue plus feritatis habent.
Non metuũt leges: sed cedit uiribus æquũ.
Victaq; pugnaci iura sub ense iacent.
Pellibus & laxis arcent mala frigora brachis.
Oraq; sunt longis horrida tecta comis.
In paucis extant græcæ uestigia lingua:
Hæc quoq; iã getico barbara scã sono ē.
Vnus in hoc nõ est populo q; forte latine
Quaelibet e medio reddere uerba queat.
Ipse ego romanus uates (ignoscite musæ)
Sarmatico cogor plurima more loqui.
Et pudet: & fateor: iam desuetudine longa
Vix subeunt ipsi uerba latina mihi.
Nec dubito: qn sint & i hoc nõ pauca libello
Barbara: nõ hominis culpa sed ista loci ē.
Nē tamen ausonia pdam cõmercia lingua:
Et fiat patrio uox mea muta sono.
Ipse loquor mecũ: desuetaq; uerba retracto:
Et studiũ repeto signa sinistra mei.
Sic animum tẽpusq; traho: meq; ipse reduco
A cõtemplatu semoueoq; mali.
Carmínibus quæro miserarũ obliuia rerum:
Præmia si studio consequar ista: sat est.
Non adeo cecidi: quis abiectus: ut ifra
Te quoq; lim inferius quo nihil eẽ põt.
Quæ tibi res aios i me facit improbe? curue
Calibus insultas: quos potes ipse pati?
Nec mala te reddũt mitem placidũq; iacenti.
Nostra: qbus possunt illachrymare feræ.
Nec metuĩs dubio fortunæ stantis in orbe
Numen: & exosa uerba superba dex.
Exiget at dignas ultrix rhamnusia pœnas:
Imposito calcas qui mea fata pede?
Vidi ego naufragiũq; uiros & i aquor mergi
Et nunquã dixi iustior unda fuit.

Vilia qui quōdam miseris alimenta negarat:
 Nunc mendicato pascitur ille cibo.
 Passibus ambiguīs fortuna uolubilis errat:
 Et manet in nullo certa tenaxq; loco.
 Sed mō læta mæret: uultus mō sumit acerbos:
 Et tantum constans in leuitate sua est.
 Nos quoq; floruim⁹: sed flos fuit ille caduc⁹:
 Flammaq; de stipula nostra breuisq; fuit.
 Neue tamen tota capias fera gaudia mente:
 Non est placandī spes mihi nulla dei.
 Vel q̄a peccauī citra scelus: utq; pudore
 Nō caret: inuidia sic mea culpa caret.
 Vel quia nil ingens ad finem solis ab ortu
 Illo cui paret mitius orbis habet.
 Scilicet ut per uim non est superabilis ulli:
 Molle cor ad timidās sic habet ille preces.
 Exemploq; deū quibus accessurus & ipse est
 Cum pœnæ ueniā plura roganda petam.
 Si numeres anno soles & nubila toto:
 Inuenies nitidum sapius esse diem.
 Ergo ne nimium nostra latere ruina:
 Restitui quōdam me quoq; posse puta.
 Posse puta fieri lenito p̄ncipe: uultus
 Ut uideas mediā tristis in urbe meos.
 Utq; ego te uideam causa grauiore fugatū:
 Hec sūt a primis proxima uota meis.
 Tua si sineres in nostris nomina poni
 Carminib⁹: positus q̄ mihi sæpe fores.
 Te canerē solum meriti memor: inq; libellis
 Creuisset sine te pagina nulla meis.
 Quid tibi deberē tota sciretur in urbe:
 Exuli amissa si tamen urbe legor.
 Te p̄sens mitē nosset: te serior aras:
 Scripta uetustatē si modo nostra ferunt.
 Nec tibi cessaret doctus benedicere lector:
 Hic te seruato uate maneret honor.
 Cæsaris est primū munus: qd̄ ducimus auras
 Gratia post magnos est tibi habēda deos.
 Ille dedit uitā, tu quam dedit ipse tueris:
 Et facis accepto munere posse frui.
 Cumq; phorreret casus pars maxima nostros
 Pars etiā credi pertimuisse uelit.
 Naufragiūq; meū tumulo spectaret ab alto:
 Nec dederit nantī per freta læua manū.
 Seminecē stygia rouocasti solus ab unda:
 Hoc quoq; qd̄ mēores possum⁹ eē tuū ē.
 Dū tibi se tribuāt cū cæsare semper amicos:

Vilia qui quōdam. Vidi etiam inquit diuitē
 redactum ad id inopiæ ut medicaret. Passibus
 ambiguīs. Incerto gressu: Fortuna enim incerta ē
 quam rem etiam docuit Maro eo uersu. Multa di
 es uariisq; labor mutabilis xui Rettulit in meli
 us: multos alterna reuisens Lustr: & in solido rur
 sus fortuna locauit: Et Aufonii de fortuna tale ex
 tat epigramma. Fortuna nunquam sistit in eodē
 statu. Semper mouetur: uariat ac mutat uices. Et
 summa in imum uertit: ac uersa erigit. De fortu
 na plura ē legito apud Plyniiū. Tenaxq;. Et fir
 ma. Et tm̄ cōstans. Et tm̄ inquit firma manet in
 ipsa leuitate. Nō ē nulla. Est aliq;. Dei. Cæsari
 ris. Vel q̄a peccauī. Rationē assignat quare spe
 ret Cæsarem leniri posse. Citra scelus. Sine sce
 lere: sed errore: & imprudentia. Utq; pudore Non
 caret. Et ut meum crimen non caret ignominia:
 Vel certe. Ut me inq; non pudet Cæsaris: sic apud
 illum odio careo. Inuidia enim hoc in loco pro
 odio accipitur: ut apud Terentium. Ut sine inui
 dia laudem inuenias & amicos pares. Vel quia
 nil ingens. Ordo est. Vel quia Ingens orbis habet
 nil mitius: & reliqua. Illo. Scilicet Cæsare. Cui
 paret. Cui ipse orbis subiectus est. Molle cor.
 Cor facile & placabile. Ad preces timidas. Ad
 humiles preces. Exemplo deum. Deorum exē
 plo: qui solent ueniā mortalibus cōcedere. Aut
 qui magis profunt: q̄ obfunt. Et ipse. Etiam
 ipse Augustus. Est accessurus. Est puenturus in
 numerum deorum. Cum ueniā pœnæ. Ut mi
 hi ignoscant. Plura roganda. Plura q̄ ab eo pe
 titurus sum: hoc ē petam ab eo ut mihi ignoscat
 & alia quædam. Si numeres. Ostēdit deos plus
 de mortalibus bene mereri. Utq; ego te uideaz
 Subaudi: Et puta posse fieri. Fugatum. In exili
 um pulsum. Hæc uota. Scilicet ut uideaz te gra
 uiore causa fugatum. Sunt proxima. Sunt se
 cunda. A meis primis. Post prima mea uota:
 quæ sunt ut primo reducar. Secūda ut tu exules.

Fortuna
incertaInuidia
pro odio

In. x. Elegiam Enarratio.

Tua si sineres. Laudat amici fidem:
 fateturq; eius beneficio se uitā duce
 re simulq; gratias agit: Postremo di
 cit se libenter eius beneficia tanta om
 nibus facturum fuisse: si ille suis scriptis nomina
 ri pateretur. Ferunt uetustatem. Sunt ad poste
 ros peruentura. Seruato uate. Me Ouidio a te
 conseruato. Quod ducimus auras. Quod ui
 uimus. Post magnos deos. Post Iouem: & Au
 gustum. Vel deos appellat Augustum: & eius li
 beros. Accepto munere. Accepta uita. Per
 horreret nostros casus. Perhorreret ne mecum re
 legaretur. Pars etiam credi. Quam etiam quidā
 non ueri amici simularent timere: quoniam tamen ni
 hil timerent. Tuum est. Quia si nō uiuere mus
 non possemus esse memores.

Copula Pleniùs esse. Quam precari ut dii cum Cæsare tibi sint amici. Hæc. Beneficia. Dura copula. Copula hic pro eo fune accipit: quo canes a uenatoribus alligati ducunt: uulgo Lassum appellat: Ouidius i met. Melium Copula detrahatur canibus. Cingulū uero circū collū Meliū appellat Varro in re rustica libro secundo cuius uerba hæc sunt. Ne uulnerent a bestiis imponunt his collaria: quæ uocant Melium: idest cingulū circum collū ex corio firmo cum clauibus capitatis. Nondum referati carceris. Nondū aperti termini: undem equi incipiūt currere: quem locū hic licētia poetica in singulari protulit: quū numero multitudinis usurpatum legamus ut ē autor Seruius. Vinc̄ta. Ligata. Nō meminisse. Me nō recordari tui. Lumen solare. Lucem solis. i. uitā: Legit & lumen uitale hoc est lumē hoc quo uiuimus. Sic etiam Vergilius Vitales auras appellauit.

In. xi. Elegiam Enarratio.

VT sumus in ponto. Tres annos se ægisse scribit poeta: eos tamen sibi decē uideri: id est loci asperitate & difficultatibus quas deinde subiungit. Ter frigore cōstitit. Ter frigore cōcreuit: quibus uerbis tertiam hiemē: hoc ē tertiuū annū designat. Ter est facta dura. Nō modo per Istri glaciē tertiuū annum denotat: sed etiā per glaciem maris Euxini: quod ē nimio rigore congelascit: quā ideo accidit: quoniam pontus in lacus speciei p̄p̄modū transit: eo quod multi in eū fluiui effluunt. Dardana quot graio. Decem annos designat: quibus græci troiam oppugnarūt. Stare putēs. Credas tempora nō labi. Nec mihi solstitium dicit quasi solis statio: quoniam sol ultra non progreditur: sed retrocedere incipit: Sūt autē duo Solstitia: Alterū æstiuū: de quo hic intelligit Ouidius Id est. viii. calendas Iulii: quoniam sol remeare ad inferiores incipit circulos: & noctes fiunt breuiiores. Alterū hiemale. viii. calēdas Ianuarii autore Seruio. Scribit Columella Hiparco placuisse brumale solstitiū esse. xvi. calendas Ianuarii Sole in Capricornum transitū faciēte. Chaldaeos id obseruare. ix. calendas Ianuarii. De Solstitio plura Plyniius libro .xviii. Vitruuius: ac etiam Higinus.

Quicquam de noctibus aufert. Quāuis enim noctes eo tempore sint breuiiores: Longiores tamen Ouidio uidebantur: quod his accidit: quod graui aliqua cura conficiuntur. Bruma. Solstitiū hiemale. Angustos dies. Breues dies eo enim tempore & noctes sunt longæ: & dies breues.

Nouata est. Quia omnia mihi uidentur mutata: & se aliter quā prius habere. Quem tenet euxini. Incommoda commemorat: ut probet tempora ita sibi uideri propter uitæ infœlicitatē. Quē Scilicet me. Mendax cognomine. Quia potius est inhospitabilis. Quid Euxinus significet diximus supra. Vere terra sinistra. Vere terra ut in sinistra parte sita: sic etiam infœlix. Læua enim pontum ingredientibus erat Tomos. Quæ sibi nō raptō uiuere turpe putant. Legitur etiam ita. Quæ nisi de raptō uiuere turpe putant. Herodotus in recensendis thracum moribus docet eos e bello: atque raptō uiuere pulcherrimum ducere. Legimus. Colligimus.

Non potuit uotū plenius esse meum.
Hæc meus arguitis: si tu paterere: libellis
Poneret in multa luce uidentia labor.
Nūc quoque iā quauis ē iussa quiescere: quoniam te
Nominet inuitum uix mea musa tenet.
Vtque canem timidæ nactum uestigia ceruæ
Luctantem frustra copula dura tenet.
Vtque fores nondum referati carceris acer
Nunc pede nūc ipsa fronte lacessit equus.
Sic mea lege data uincta atque inclusa thalia
Per titulum uetiti nominis ire cupit.
Ne tamē officio memoris lædatis amici:
Parebo iussis: parce timere: tuis.
At nō parerē: si nō meminisse putares.
Hoc quod non prohibet uox tua: gratus ero.
Dūque (quod o breue sit) lumē solare tenebo
Seruiet officio spiritus iste tuo.

Tsum in ponto: ter frigore cōstitit isther
Facta ē euxini dura ter unda maris.
At mihi iā uideor patria p̄cul esse tot annis
Dardana quot graio troia sub hoste fuit.
Stare putes: adeo procedunt tempora tarde
Et peragit lentis passibus annus iter.
Nec mihi solstitiū quicquā de noctibus aufert
Efficit angustos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura nouata est:
Cumque meis curis omnia longa facit:
An peragūt solitos cōmunia tēpora motus:
Suntque magis uitæ tempora dura meæ:
Quē tenet euxini mendax cognomine potus
Et scythici uere terra sinistra freti.
Innumeræ gē. es circum fera bella minatur:
Quæ sibi nō raptō uiuere turpe putant:
Nil extra tutum ē: tumulus defenditur ægre
Moenibus exiguis: ingenioque loci.
Quū minime credas ut aues dēfissimus hostis
Aduolat: & prædā uix bene uisus agit.
Sæpe intra muros clausis uenientia portis
Per medias legimus noxia tela uias.
Est igitur rarus qui iā colere audeat: usque
Hac arat infœlix: hac tenet arma manu.

Cur Euxinus congelascit

Solstitiū

Solstitiū æstiuum

Solstitiū hiemale

Sub galea pastor iunctis pice cantat auenis
 Proq; lupo pauidæ bella ne ètur oues.
 Vix ope castelli defendimur: & tamen itus
 Mixta facit graiis barbara turba metum.
 Quippe simul nobiscu hitat discrimie nullo
 Barbarus: & tecti plus quoq; parte tenet.
 Quos ut nō timeas: possis odisse: uidēdo
 Pellibus & longa corpora tecta coma.
 Hos quoq; qui geniti graia credūtur ab urbe
 Pro patrio cultu persica bracha tegit.
 Exercēt illi sociæ commercia linguæ:
 Per gestū res est significanda mihi.
 Barbarus hic ego sum: qā nō itelligor' ulli:
 Et ridēt stolidi uerba latina getæ.
 Meq; palā tuto de me male sæpe loquūtur:
 Forsitā obiciūt exiliūq; mihi.
 Vtq; sit i me aliquid si qd dicētib; illis
 Abnuerim quotiēs annuerimq; putāt.
 Adde: quod iniustū rigido ius dicitur ense:
 Dātur & in medio uulnera sæpe foro.
 Odurā lachelin: quæ tā graue sydus habēti
 Fila dedit uitæ nō breuiora meæ.
 Quod patriæ uultu: uestroq; caremus amici
 Atq; hæc i scythicis gētibus esse queror.
 Vtraq; pœna grauis: merui tamē urbe carerē:
 Nō merui tali forsitan esse loco.
 Quid loquor ah demēs: ipsā quoq; pdeī uitā
 Cæsaris offenso numine dignus eram.
 Vod te nescio q's per iurgia dixerit esse
 Exulis uxore littera quæsta tua est.
 Indolui: nō tā mea quod fortuna male audit
 Qui iā consueui fortiter esse miser.
 Quā qā cui uellem minime: sū causa doloris
 Teq; reor nostris erubuisse malis.
 Perfer & obdura: multo grauiora tulisti:
 Eripuit cum me principis ira tibi.
 Fallitur iste tamē: quo iudice nominor exul:
 Mollior est culpam pœna secuta meam.
 Maxima pœna mihi ē ipsū offendisse, priusq;
 Venisset malle funeris hora mihi.
 Quassa tñ nrā ē: nō fracta nec obruta nauis:
 Vtq; caret portu: sic tamen extrat aquis.
 Nec uitā: nec opes nec ius mihi ciuis ademit:
 Qui merui uitio perdere cuncta meo.
 Sed quia peccato facinus nō affuit ullum:
 Nil nisi me patrius iussit abesse focis.
 Vtq; aliis quorū numerū cōprehēdere nō est

Barbara turba, Getæ qui una cum græcis to-
 mon habitant. Quippe simul nobiscum. Do-
 let non modo q; secum barbarus i eadem domo
 sed q; etiam maiorem domus partem habitat.

Quos ut non timeas, Quos quis non metuas,
 Pellibus, Rhenonibus, Bracha persica, Ve-
 stis illa qua utuntur etiam persæ. Illi, Gate &
 græci, Per gestum, Ut faciūt muti, Vtq; sit in
 me aliquid, Ordo est, Et quoties putant q; abnue-
 rim: & annuerim si subaudi abnuerim: & annue-
 rim quid illis dicentibus aliquid in me ut sit. Il-
 lis dicentibus aliquid i me, Illis barbaris aliquid
 per risum obiciētib; Abnuerim, Capite ne
 gauerim, Annuerim, Affirmauerim, Esse,
 Viuere, Vtraq; pœna grauis, Et carere scilicet
 amicorum consuetudine: & in Scythia uiuere.

In. xii, Elegiam Enarratio.

Vod te nescio quis, Dolet poeta uxo-
 rem ab inimico iurgiis laceffitam exu-
 lisq; uxorem appellatam: eamq; hor-
 tatur: ut omnia patiat: quandoqui-
 dem Augustus se non exulem: sed relegatum no-
 minauit: Demum illum hortatur: ne in posterum
 uelit ita falso eum appellando: eius fortunam gra-
 uare, Per iurgia, Inter iurgia, Mollior, Placi-
 dior, Ipsum, Inimicum, Offendisse, Læsisse
 te, Prius, Quam ille offendisset te, Ademit,
 Remouit Cæsar, Vitio meo, Meo errore, Nil
 iussit, Nulla me alia pœna affecit, Vtq; aliis,
 Subaudi fuit mite.

m

Tuta est. Non potest perire. Suo iudice. Au gusto iudice. Is enim iudicauit me nō exulem: sed re legatum: quæ poena mollior erat. Teq; uelit. Id est uelint esse deum non apud ipsos in cœlo: sed nobiscum. Sed ut in mare flumina. Hoc dicit. Ita meæ ut populi preces ad deos perueniunt quæ admodum & parua flumina mare ita ingrediuntur ut parua. At tu fortunam. Nunc uertit sermo nem ad inimicum.

In. xiii. Elegiam Enarratio.

Cribis ut oblectem. Amico hortanti ut aliquid scriberet: respondet poeta: causasq; assignat cur id sibi facere non liceat. Demum ostendit se non posse teneri: quin semper aliquid componat: composita uero igni comburat. Ut oblectem studio. Ut studio mulceam. Lachrymabile tempus. Tempus hoc mei exilii. Turpi situ. Turpi ignauia.

Festos choros. Chorus multorum: uocibus cōstat: ut docet Seneca & Macrobius. Est enim multitudo cantorum ad musicum concentum conficiendum; parata. Chorus apud præcos ex seruis symphoniacis comparabatur. Rei anyti. Socratis: quem Anytus accusauit. Tres enim fuere Socratis accusatores. Melitus. Anytus: & Lycon. Melitus quidem ob poetas ei infestus. Anytus ob artifices: atq; rei. p. gubernatores: Lycon deniq; gratia rhetorum. Accusatio autem habuit se ferme in hunc modum. Socrates iniuste agit: iuuentutem deprauans ac deos quos ciuitas putat: ipse nō putās: sed alia quædam noua Dæmonia: Autor Plato in Apologia Socratis: ubi eum docet tanta fuisse sapientia: & fortitudine: ut noluerit pro se: aut causam dicere aut quenq; precari. Ille senex. Ille Socrates.

Dictus sapiens ab apolline. Quomodo: & cur ab Apolline Socrates omnium sapientissimus appellatus fuerit dictum est superius. Ut ueniant. Quauis ueniant. At timor. Timorem hostile significat: quam rem statim declarat. Longa rubigine. Longa componendi desuetudine. Vacabit. Dabit operam quiescendo. Contudit ingenium. Ingenium fregit. Patientia longa malorum. Diu enim mala passus sum.

Socratis
accusato
res

Accusatio
socratis

Cæsareum numen sic mihi mite fuit.
Ipse relegati non exulis utitur in me
Nomine: tuta suo iudice causa mea est.
Iure igitur laudes cæsar pro parte uirili
Carmina nostra tuas qualiacunq; canūt.
Iure deos ut adhuc cœli tibi limina claudāt:
Teq; uelint sine se comprecor esse deum.
Optat idē popul⁹: sed ut i mare flumina uastū
Sic solet exigua currere riuus aquæ.
At tu fortunam cuius uocor exul ab ore
Nomine mendaci parce grauare meam.
Cribis ut oblectē studio lachrymabile
Ne peant turpi pectora nra situ. (ips
Difficile est: qd amice mones: qa carmina lætū
Sunt opus: & pacē mentis habere uolūt.
Nostra per aduersas agitur fortuna pcellas:
Sorte nec ulla mea tristior esse potest.
Exigis: ut priamus natorum funere plaudat:
Et niobe festos ducat ut orba choros.
Luctibus an studio uideor debere teneri
Solutus in extremos iussus abire getas?
Des licet inualido pectus mihi robore fultū:
Fama refert anyti quale fuisse rei.
Fracta cade i tantæ sapientia mole ruina.
Plus ualet humanis uiribus ira dei.
Ille senex dictus sapiēs ab apolline: nullum
Scribere in hoc casu sustinisset opus.
Ut ueniat patria: ueniant obliuia nostri:
Omnis & amissi sensus abesse queat.
At timor officio fungi uetat ipse quieto:
Cictus ab innumero me tenet hoste loc⁹.
Adde: quod ingeniū longa rubigine læsum
Torpet: & est multo q̄ fuit ante minus.
Fertilis assiduo si non renouetur aratro:
Nil nisi cū spinis gramen habebit ager.
Tēpore qui lōgo steterit male currit: & inter
Carceribus missos ultimus ibit equus.
Vertitur in teneram cariē: rimisq; dehiscit:
Si qua diu solitis cymba uacabit aquis.
Me quoq; despera (fuerim cū paru⁹ & ante)
Illi qui fueram posse redire parem.
Cōtudit ingeniū patiētia longa malorum:
Et pars antiqui nulla uigoris adest.
Sæpe tñ nobis: ut nūc quoq; sūpra tabella est
Inq; suos uolui cogere uerba pedes.
Carmina scripta mihi sūt nulla: aut q̄lia cernis
Digna sui domini tempore: digna loco.

Deniq; non paruas animo dat gloria uires:
 Et facunda facit pectora laudis amor.
 Nominis & famæ quondã fulgore trahebar:
 Dum tulit antenas aura secunda meas.
 Non adeo bene nunc: ut sit mihi gloria curæ:
 Si liceat: nulli cognitus esse uelim.
 An quia cesserunt primo bene carmina; suades
 Scribere successus ut sequar ipse meos:
 Pace nouem liceat uestra dixisse sorores:
 Vos estis nostræ maxima causa fugæ.
 Utq; dedit iustas tauri fabricator aheni:
 Sic ego do pœnas artibus ipse meis.
 Nil mihi debebat cum uersibus amplius eẽ:
 Sic fugerem merito naufrag⁹ omne fretũ.
 At puto si demens studium fatale retentem:
 Hic mihi præbebit carminis arma locus.
 Non liber hic ullus: nõ q; mihi cõmodet aurẽ:
 Verbaq; significant quid mea norit adest.
 Omnia barbariæ loca sunt uocisq; ferinæ:
 Omnia quæ possunt plena timore sonant.
 Ipse mihi uideor iam dedidicisse latine.
 Iam didici getice sarmaticeque loqui.
 Nec tamen (ut ueq; fatear tibi) nostra teneri
 A componendo carmine musa potest.
 Scribim⁹, & scriptos absumim⁹ igne libellos
 Exitus est studii parua fauilla mei.
 Nec possum; & cupio ñ ullos duces uersus;
 Ponitur iccirco noster in igne labor.
 Hinc nisi pars calu flammis erepta doloue
 Ad uos ingenii non uenit ulla mei.
 Sic utinam quæ nil metuẽtem tale magistrũ
 Perdidit: in cineres ars mea uersa foret.
 Anc tuus e getico mittit tibi naso salutẽ
 Mittere si quisq; quo caret ipse: potest;
 Aeger eni traxi cõtagia corpore mentis.
 Libera tormento pars mihi nequa uacet.
 Perque dies multos lateris cruciatibus uror:
 Sed qd̃i immodico frigore læsit hyems.
 Si tamen ipse uales: aliqua nos parte ualemus
 Quippe mea est humeris fulta ruina tuis
 Qui mihi cum dederis igentia pignora: cũq;
 Per numeros omnes hoc tueare caput;
 Quod tua me raro solatur epistola; peccas.
 Remq; piã præstas: & mihi uerba negas.
 Hoc precor emenda: quod si correxeris unũ:
 Nullus in egregio corpore neuus erit.
 Pluribus accusem; fieri nisi posset; ut ad me

Et facunda. Legitur etiam secunda. Non adeo bene nunc. Subaudi est. Successus. Quia mihi male successit propter carmina. Nostræ fugæ. Nostræ exilii. Tauri fabricator aheni. Perila us de quo iam dictum est. Retentem. Repetam Arma carminis. Libros denotat: & ea quæ sub iungit. Parua fauilla. Paruus ignis. Iccirco. Hanc ob causam. quia cupio uersus facere nec possum. Magistrum. Me Ouidium.

In decimamquartam elegiam Enarratio.

Hanc tuus e getico. Amicum hortatur ut quãdoquidem amoris multa olim pignora sibi præstiterit: nunc uerbis & litteris ne parcat, quod si emendarit dicit nihil ab eius amicitia amplius desiderandum eẽ: Illum postmodum excusat non potuisse fieri dicẽs quin ille scripserit: quum præsertim norit eius animi robur immutabile. E getico. Subaudi littore. Quo caret ipse. Salutem ipsam denotat. Aeger. Tristis. Traxi contagia mentis corpe. Idest ipsũ corpus p̃ nimio mētis dolor cepit maleualere. Tormento. Cruciatu. Lateris cruciatibus. Stomachus laterib⁹ cingitur: atq; in his quoq; uehementes dolores eẽ consueuerunt: & initiũ uel ex frigore ut ex ictu uel ex nimio cursu. uel ex morbo est: isq; modo tarde. modo celeriter soluitur: Interdum ad perniciem quoq; procedit: oriturq; acutus morbus: qui pleuretic⁹ a graecis nominatur. Remedia docet Celsus lib. quarto & a Plynio pleuritis lateq; compunctio uocatur: Interdum lateralis dolor. Sed. Subaudi uror. Ingentia pignora. Magnas significationes amoris. Per numeros omnes. Per omnes modos. Remq; piã præstas. Opus piũ facis tuendo me per oēs numeros. Verba. Litteras tuas. Hoc Ne neges mihi uerba. Nullus neuus. Neu⁹ macula est: quæ in homine nascitur: Plynius. Signa quædam neuosq; & cicatrices etiam regenerari. Et Cicero libro primo de diuinatione. Neuus in artusulo pueri delectat Alcæum: At est corporis macula Neuus, illi tamen hoc lumen uidebatur: hic uero per translationem pro macula amicitiaë ponit. Pluribus accusem. Pluribus uerbis officium tuũ accusarem. Fieri nisi posset. Nisi posset accedere

Lateralis
dolor

Pleuretic⁹
morbus
Pleuritis
Lateralis
dolor

Neuus

Abſinthii
genera

Pontus

Trinacria

Littera, Epistola tua. Quod precor. Vt falso de te querat. Robur tui pectoris, Mentis tuæ constā-
tiam in me amando. Absinthia cana, Absinthii (autore Plynio) genera sunt plura: inter quæ est ponticu-
a ponto appellatum: ubi pecora pinguescunt: & ob id sine felle reperiuntur: neq; aliquod præstātius: mul-
tumq; italico amarius: Sed medulla pontici dulcis, eius herbæ usus inter paucas utilissimus est: & ea in sa-
cris populi Ro. celebrata fuit peculiariter: Siquidem latinarum feriis: quadrigæ certabant in capitolio, ui-
ctorq; Absinthium bibebat: credo sanitatem præmio dari honorifice arbitratis maioribus: De eo ita etiā
scribit Dioscorides: Absinthium notum est: cuius
probabilius est ponticum & cappadociū nascens
in montibus: unde nomen accepit a terra: Cana at
ideo appellat: qm̄ eius folia sunt cana ut uulgo ui-
deri licet. Ponto gelido, Ponticæ regioni frigidæ
Est enim in Septentrione: pontus autem proprie
Mare ipsum per excellentiam: sicuti per poetā Ho-
merum intelligimus: Nam (ut docet Strabo) ma-
iores simpliciter ponticum pelagus uti quendam
oceanum arbitrati sunt. Hybla trinacris, Hybla
ciuitas Siciliae. Trinacria autem Sicilia dicta ē ab
eius forma ut docet Diodorus. Non sunt ita ni-
gra, Non sunt ita infœlicia aut obscura ut sit ime-
mor amici. Crimina falsæ culpæ. Vt falso dica-
ris amici immemor. Peragāt uices linguæ. Mu-
nus linguæ obeant: quod epistola solet efficere.
Vt. Id est utinam.

In. xy. & ultimam Elegiam Enarratio.

Vanta tibi dederis. In hac ultima Ele-
gia uxori immortalitatem pollicetur
poeta: dicitq; multas fore: quæ quan-
uis eam miseram esse existiment: illi
tamen inuideant. & fœlicem appellēt
simulq; ostēdit nihil ab eo maius præstari potuis-
se: Quod cum ita sit eam hortatur: ut in fide per-
maneat ne a quoq; iure accusari queat: exemplisq;
etiam probat eiusmodi fidem erga maritos nullo
unq; æuo taceri solitam: Demum ne uideat uxori
diffidere: dicit se ea scriberē, ut monēdo magis uxo-
rem laudet: q̄ hortatu suo sit opus erga uxorem o-
ptimam & quæ ea faciat quæ sanctissimæ uxori cō-
ueniāt. Detrahat auctori. Imminuat mihi. Nō
potes abire in mœstos rogos. Nō potest fama tua
penitus deleri: quemadmodum corpus absumi
rogo. Nostrorum laborum, Meæ calamitatis:
Plura. Quā dedi. Intelligit autē famæ immor-
talitatem. Umbra diuitis, Anima locupletis: ex
quo ostendit plurissaciendam esse immortalitātē q̄
diuitias. Mearum rerum, mearum fortunarum
Es sola tutela. Sola es gubernatrix. Onus nō
parui honoris. Quasi dicat q̄uis sit onus & labor
res meas tueri: tamen id est magno honori. Nū-
q̄ est muta. Semper loquitur in laudem tuā. Su-
perba. Nobilis, uel te uera plena fastus. Quæ,
Scilicet iudicia. Persta. Perseuera in amore con-
iugali. Dum stetimus. Dum in urbe uiximus
& floruimus.

Littera non ueniat misla sit illa tamen.
Dii faciant: ut sit temeraria nostra querela:
Teq; putem falso non meminisse mei.
Qd̄ precor esse liquet: neq; enī mutabile robur
Credere me fas est pectoris esse tui.
Cana prius gelido desint absynthia ponto.
Et careat dulci trinacris hybla thymo:
Immemorem quam te quisq; cōuincat amici.
Non ita sunt fati stamina nigra mei
Tu tamē: ut falsæ possis quoq; tollere culpæ
Crimina: quod non es: ne uideare caue:
Vtq; solebamus consumere longa loquēdo
Tempora sermoni deficiente die.
Sic ferat ac referat tacitas nunc littera uoces:
Et peragant linguæ charta manusq; uices:
Quod tibi ne nimium uidear diffidere: sitq;
Versibus hoc paucis admonuisse satis.
Accipe quo semper finitur epistola uerbo:
Atq; meis distent: ut tua fata: uale.
Vāta tibi dederim nr̄is monumta libel-
O mihi me cōiūx charior ip̄a uides. Clis
Detrahat auctori multum fortuna licebit:
Tu tamen ingenio clara ferere meo.
Dumq; legar: pariter mecū tua fama legetur
Non potes in mœstos omnis abire rogos.
Cumq; uiri casu possis miseranda uideri:
Inuenias aliquas quæ quod es esse uelit:
Quæ te nostrorū: cum sis i parte laborum
Fœlicem dicant inuideantq; tibi.
Non ego diuitias dando tibi plura dedissem:
Diuitis ad manes nil feret umbra suos.
Perpetui fructum donauī nom̄is: idque
Quo dare nil potui munere maius habes
Adde quod & rerum sola es tutela mearum:
Ad te non parui uenit honoris onus.
Quod nunq; uox est de te mea muta: tuiq;
Iudiciis debes esse superba uiri.
Quæ ne quis possit temeraria dicere: persta:
E pariter serua meq; piamq; fidem.
Nā tua dum stetimus: turpi sine crimie māsit
Et tandem probitas irreprehensa fuit.

Nostra, Propter nostram ruīnam. Virtus tua, Tua fides cōiugalīs. Ponat hic, Statuat in hac difficultate & ruīna. Bonam, Feeminam & uxorem. Vbi, Quando, Quod uetat esse, Illud quod prohibet esse bonam uxorem quasi dicat, nihil prohibet te quo minus sis mihi fida: Est remotum: Est ademptum: Facile inquit nupta potest esse bona: quando id ei remouetur: quod eam bonam esse prohibet.

Et nupta, Et quando uxor. Qum deus intonuit, Qum aduersū aliquid marito accidit. Quā non fortuna gubernet, Quasi dicat rari sunt: qui non sequantur fortunam potiusq̄ uirtutem: ex quo designat

esse difficile uxori in fide permanere, & fortunam mariti aduersam non deserere: Solet enim usu uenire: ut quo se fortuna eo & fauor hominum inclinet. Quæ maneat stabili pede. Et uirtus quæ permaneat immutabilis est rara. Qum fugit illa, Qum fortuna aliquem deserit. Si qua tamē Subaudi est uirtus, hoc est si quis bonus inuenit quem non gubernet fortuna: sed uirtus ipsa. Pretium sibi merces ipsa petiti est, Ipsa uirtus est pretium sui meriti: quia uir bonus non ducitur fortuna: nec aliud præmium quærit: q̄ uirtutem. Virtus enim per se appetitur: quibus uerbis denotat optimam uxorem non debere mariti fortunam sequi: sed semper constanter in fide persistere etiam in rebus illi aduersis. In parum lætis. In rebus aduersis. Ardua, Celsa, erecta non ad fortunam inclinata. Tacetur, Siletur uirtus ipsa: Ea enim se per uiuū uigetq̄. Mirantur, Eam uirtutē admiratione prosequuntur: Legitur etiam Et loca transgreditur. Qua patet orbis iter, Quocunq̄ pōt penetrare in toto orbe. Nomen inextinctū, Immortalem famam. Penelopea fides, Fides penelopes erga ulysem. Admeti uxor, Alcestis de cuius & aliarum amore erga maritos abunde diximus libro tertio enarrationum nostrarū in Ouidium de arte amandi. Et Hectoris, Andromachen itellige Eetionis thebarum in Cilicia regis filiam, Iphias, Euadne Iphiæ filia, Cōiūx phylaceia, Laodomia sic dicta a phylace phthioticæ regionis thessaliæ urbe, quæ sub eius mariti protesilai imperio fuit: ut docet Strabo libro nono: uel a protesilai auo phylace Iphicli patre: De laodomia & Protesilao & utriusq̄ amore plura diximus alibi. Vela damus Quasi dicat Spōte et currete equū calcaribus incitamus. Laudat, Te laude prosequitur. Et hortat, Et hortado laudat quicquid agis

FINIS

Par eadem nostra nūc est tibi facta ruīna:

Conspicuum uirtus hic tua ponat opus.

Esse bonā facile est; ubi qd̄ uetet eē remotū ē

Et nihil officio nupta quod obstat: habet.

Cum deus intonuit; nō se subducere nimbo:

Id demū est pietas; id socialis amor.

Rara qd̄ ē uirtus, quā nō fortuna gubernat:

Quæ maneat stabili; cum fugit illa: pede.

Si qua tamen pretiū sibi merces ip̄a petiti est,

Inq̄ parum lætis ardua rebus adest.

Si tempus numeres per sæcula nulla tacetur

Et loca mirant̄, qua patet orbis iter.

Aspicis: ut longo teneat laudabilis æuo

Nomen inextinctū penelopea fides;

Cernis ut admeti cantetur: & hectoris uxor;

Ausaq̄ i accensos hiphias ire rogos;

Vt uiuat fama coniuux phylaceia: cuius

Iliacā celeri uix pede pressit humū;

Nil opus est morte pro me sed amore fideq̄;

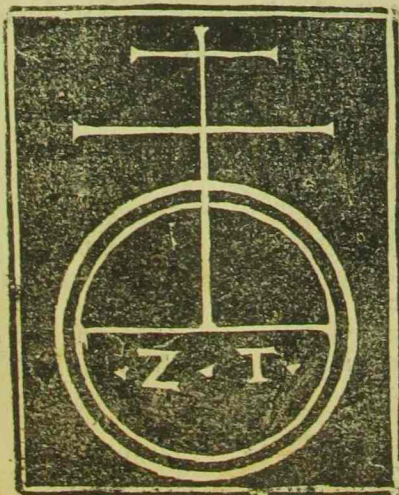
Non ex difficili fama petenda tibi est.

Nec te credideris; qa non facis ista moneri.

Vela damus quis remige puppis eat,

Qui mōet: ut faetas qd̄ iā facis: ille monēdo

Laudat; & hortatu comprobat acta suo.

Habes Mi Marce Generose In Ouidium de Tristibus Enarrationes nostras: quibus facile poteris per te op^o præclarissimum intelligere: Habebunt etiam tua causa alii quum interpretationem: tum opus quod emendatissimum: Reliquum est ut diligenti opera quod facis & Dialecticis pariter & nostratibus studiis incumbas Diligentia enim (ut in Oratore docet Cicero) in rebus omnibus plurimum ualet: hæc præcipue colenda est nobis hæc semper adhibenda, hæc nihil est quod non assequatur: Sed quia facilius est currentem (ut aiunt) incitare: quam commouere languentem: hanc adhortationis partem prætermittam: se ut prius monuero ut Mæcula tuo in rebus omnibus iure peculii utaris: Vale & me ama.

Enarrationes in Ouidium de Tristibus diligenter & accurate compositas ab Eruditissimo uiro Bartholomæo Merula impressit Venetiis Vir diligentissimus & industrius Ioannes de Cereto de Tridino, alias Tacuinus: Anno salutis. M. cccc. lxxxix. die xxvi. Martii, Augustino Barbadico duce iclyto ac felicissimo regnante

Comparens coram Serenissimo principe & Excellentissimo Dominio doctus & Eruditus uir Bartholomæus Merula exposuit se magna cura & diligentia composuisse Enarrationes in Ouidium de Tristibus & de Ponto uelque eas edere ad communem omnium utilitatem: cupiens igitur illas emendate imprimi: Petiit ut uni soli impressori hoc facere liceat: quem tanquam idoneum ipse elegerit: nec alii cuiquam: ne forte eius labores deprauarentur: simul ne id cum damno fiat eiusque hæc prouinciam susceperit: Quam obrem Infra scripti Domini consilarii audita humili & honesta ipsius supplicatione mandarunt & decreuerunt: ne quis per decennium audeat imprimere, aut alibi impressas uendere sine consensu dicti Bartholomæi Merula non modo eius Enarrationes: sed ne quidem aliquid in eis contentum confundendo miscendo, aut aliis uerbis idem mutando non tam Venetiis quam in omnibus locis & ciuitatibus præfati excellentissimi Domini sub poena immediata & irremissibilis amissionis omnium summilium librorum & ducatorum uiginti pro uno quoque uolumine impresso aut uendito contra hoc Serenissimi Domini edictum: Quæ Muleta dispensetur in usum naualis Veneti exigenda per eiusdem loci clarissimos magistratus.

.D. Consilarii.

D. Franciscus Marcellus.

D. Dominicus Marinus.

D. Franciscus Fulcarus.

D. Hieronymus Maripetrus.

Pyrrhi pincii Mantuani Carmen

Andræ nauagerii Patritii Veneti carmen

Dū gemit ausonia naso pcul exul ab urbe: Dū caderent miseræ neptunia p̄gama troiæ
Tristia qui getico littore fata tulit. Et ruerent falsi laomedontis opes:
Edidit hæc mœstis lachrymosa uoluia char Ostendit phrygiæ mediis in uallibus idæ
Sed latio raris cognita tpibus. (tis Dardanidis certas aurea flāma uias.
Nūc merula interps andinæ gloria gentis. At tu dū naso silua foret abditus atra:
Qui mihi thesea est iūctus amicitia: Atque iteꝝ i scythicos pulsus ab urbe locos:
Obscuras pandit salebras: uatisq; latebras: Traxisti e tenebris uatem siluaq; latentē:
Et latium scythica uendicat urbe decus. Qui duce te latio clarius orbe micat.
Hos igit lector Merulæ cape culte labores
Cui merito grates usq; referre potes.

Registrum huius operis.

a	d	g	k
Prima alba	Quod si	Pro poetice	Ponit ad
Bartholomæi	ad æstimationem	suo æternum	Te fontem
Ingeniiq;	nationibus	Dum trepidant	Tunica aut
b	e	h	l
(autore paufania)	Fecit amor	Indocili	Pax tamen
Formaq;	Herculis uirtute	buis scribit)	gulis hominibus
Nata. Filia	Sic sua	Ore fauet	Vmbra pentheos
c	f	i	m
Detur	Aedem Vestæ	& inde a	Barbara turba
Tonitrus	Ergo erat	tontē tradūt	Et facunda
naui alligatus	Ecq; Nūquid	Idq; deus	FINIS.

